

**GÖNÜL DÜNYAMIZI
AYDINLATAN
TASAVVUF VE TARİKATLAR**

**Hazırlayan
Ebubekir TANRIKULU**

İÇİNDEKİLER

1-Önsöz	7
2-İnsan,nefs,ruh	10
3-İnsan ve Din	11
4-İnsan ,Cin ve Şeytan	13
5-Şeytanın Görevi	17
6-Şeytanın Özellikleri	28
7-Şeytanın Taktikleri.....	31
8-ŞeytanınYaratılışHikmeti,Evliyaüş-Şeytan	51
9-Satanizm.....	52
10-İnsanı Şeytana Tutsak Eden Nefsi Hastalıklar.....	53
11-Dünya Hayatı Bizi Aldatmasın.....	55
12-Başiboş Değiliz.....	56
13-Hak Din Batıl Din.....	57
14-İslam Dini.....	58
15-Kurtuluş İslamdadır.....	59
16-Allah’a ve Resulüne İteat.....	61
17-Hz.Muhammed Mustafa’nın (s.a.v) Ümmetinin Fazileti.....	62
18-Kur’an-ı Kerim En Doğru Yola İletir.....	64
19-Kur’an ve Sünnete Sarılmak.....	65
20-Her Müslümanın Görevi.....	67
21-Allah’ı Anmak.....	67
22-Kur’an Okumak Zikirlerin En Faziletlisidir.....	70
23-Peygamber Efendimizin (s.a.v) İbadeti.....	71
24-Zikri Daim.....	72
25-Cehri Zikir,Hafı Zikir.....	74
26-Toplu Yapılan Zikir.....	77
27-Belli vakit ve Mekanlarda Yapılan Zikirler.....	78
28-Her Namazın Arkasından Yapılan Adedi Beli Olan zikirler.....	80
29-Zikrullahın Faydaları.....	82
30-Zikir ve Sohbet Meclisi Adabı.....	83
31-Euzübesmelenin Fazileti.....	84
32-İstiaze Çeşitleri.....	86
33-Tevbe-i İstiğfar.....	90
34-Seyyidül İstiğfar.....	91
35-Allah’a Hamd ve Şükrün Önemi.....	92
36-Salatu Selamın Fazileti.....	96
37-Tevhid.....	98
38-Gazali’(k.s)ye Göre Tevhidin Mertebeleri.....	99
39-Kelime-i Tevhidin Fazileti.....	101
40-Zühd ve Takva.....	105
41-Peygamber Efendimizin (s.a.v)Hayatında Zühd.....	109
42-Ashab-ı Kiramın Zühdi Hayatı.....	111

43-Hz.Ebubekir(r.a),Hz.Ömer(r.a),Hz.Osman(r.a),Hz.Ali(r.a).....	113
44-Ashab-Suffenin Zühdi Hayatı.....	115
45-İslamda Tasavvufun Yeri.....	115
46-Peygamber Efendimiz (s.a.v)Döneminde Tasavvuf.....	117
47-Tasavvufun Kaynağı Kur'an ve Sünnet.....	119
48-Tasavvufi Hayat Ferdi Olarak Yaşanamaz mı?.....	122
49-Doğru,Sağlam Bir Tasavvuf Çizgisinin Özellikleri.....	123
50-Tasavvuf Tarihinin Dönemleri.....	123
51-İslamda Mezhepleri Ortaya Çıkışı.....	124
52-Mezheplerin Varlığı Bir Rahmettir.....	126
53-Mezhep İmamlarının Tasavvufla İlişkisi.....	127
54-İslamda Tarikatları Ortaya Çıkışı.....	127
55-Mutasavvuf.....	130
56-Mürşid.....	130
57-Silsile.....	130
58-Mürid.....	130
59-Evrad.....	130
60-Edeb.....	131
61-Letaif.....	131
62-Letaiflerin Vücuddaki Yerleri.....	132
63-Nefis ve Dereceleri.....	133
64-Seyrü süluk,Fena ve Beka.....	138
65-Fena Fil İhvan.....	139
66-Fena Fiş Şeyh.....	139
67-Fena Fir Resul.....	139
68-Fenafillah ve Bekabillah.....	139
69-Cem'ül Cem.....	140
70-Tarikata İntisab Edene Verilen Dersler.....	141
71-Manevi Yükselişte,Ders Geçmede Rüyanın Etkisi.....	145
72-Bazı İlmiye Sınıfının Tarikatlara İtiraz Etmesi Ve Avam.....	145
73-Şeriat ve Tarikat Daireleri.....	146
74-İrşad ve Tebliğ.....	146
75-Mürşidi Hakiki.....	147
76-Mürşidi Kamil Kimdir?.....	148
77-Şeyh ne demektir?Kim Seçer?.....	149
78-Sahte Şeyhle Gerçek Şeyh Nasıl Ayırdedilir?.....	150
79-Şeyhler Kaç Kısımdır?.....	150
80-Mürid,Mürşidine karşı Nasıl bir Sevgi Besleyecek?.....	151
81-Mürşidin Kalbine veya Nefsine Şeytan Vesvese Verebilir mi?.....	154
82-Birden Fazla Mürşide Bağlanılabılır mı?.....	154
83-Şeyhi Olmayanın Şeyhi Şeytandır.....	155
84-Tarikata Girerken Mürşid Ararken Ne Yapmalı?.....	156
85-İslamı Yaşamada Bir Mürşidi Vesile Edinmek.....	156
86-Şeriatsız Cahil Şeyhler.....	158
87-Hakiki Şeyhin Tahsil Durumu Önemli mi.....	158

88-Mürşidin Özellikleri.....	159
89-Müridan Dervişin Edebleri.....	159
90-Mürşide Bağlı Olmayıp Kur'an'a ve Sünnete Bağlı Olan.....	160
91-Şeyhi Hakkında Şüphe Edenler.....	161
92-Kişinin Şeyhini Sevmesi ve Övmesi.....	161
93-Tasavvufi Terbiyede,Müridin Meşrebimi yoksa Mürşidmi....	162
94-Bir Müridin Mürşidine Bağlılık Ölçüsü.....	163
95-Tarikatlarda Tesbihat ve Zikir Sayısı Neye Göre Tesbit Edilir?.....	163
96-Bazı Tasavvufi Cemaat ve Tarikatlarda Görülen Sarık,Cübbe.	165
97-Tarikatlarda Farklı Özelliklerin Ortaya Çıkışı.....	165
98-Mürşid Vefatetmeden Önce Halifelerini Bildirebilirmi?.....	166
99-Tasavvufta Günah İşleyenlerle Bir arada Olmanın Durumu.....	166
100-Mürşidi Kamil Aynı anda Birkaç yerde Görülebilirmi?.....	167
101-Vecd ve Cezbe.Salik ve Meczub Kimdir?.....	168
102-Tekke Ve Zaviyeler.....	170
103-İslamın Yay.Tarikat ve Tekkelerin Rolü.....	172
104-Tasavvuf Alanında,Tarikat ve Tekkelerde Görülen Bozulma.....	173
105-Tarikatların Bugünkü Hali.....	174
106-Marifet İlmi,Hakiki İlim.....	175
107-Tarikatlarda Biad,İntisab.....	181
108-Teveccüh ve Rabıta.....	184
109-Peygamber Dururken Mürşide Rabıta Yapılırmı?.....	189
110-Şeyhin Suretini İki Gözü Arasında Tahayyülemek ve yaptıran layık olmazsa durum ne olur?.....	190
111-Rabıtanın Delili	191
112-Engüzel Rabıta Ne Şekilde Yapılır?.....	196
113-Teveccül.....	200
114-İstimdat.....	201
115-Sayha Atmak.....	202
116-Şatahat ve Şathiyat.....	202
117-Tefekkürü Mevt.....	203
118-Himmet.....	205
119-İstidat.....	206
120-Sohbet.....	207
121-Keşf ve Mukaşefe.....	209
122-Keşfin Türleri.....	209
123-Cilve,Feyz,Tecelli	210
124-Huşu.....	212
125-Tevekkül.....	213
126-Sabır.....	214
127-İhlas.....	215
128-Mucahede.....	216
129-Rıza.....	218
130-Risalet,Nübüvvet,Velayet.....	220
131-Nebi ile Veli Arasındaki Fark.....	224

132-Veli,Evliya.....	225
133-Velinin AlametleriVelinin Sıfatları.....	228
133-Velilere Hürmet ve Beraber Olmanın Fazileti.....	229
134-Mucize,Keramet,İstidrac.....	230
135-Mucize ile Keramet Arasındaki Fark.....	231
136-Kerametler.....	235
137-Evliyanın Çeşitleri.....	237
138-Tasarruf Nedir?.....	237
139-Ricalül Gayb.....	238
140-Kutup	239
141 Kutupların Tasnifi.....	240
142- Kutbun Özelliği, Kutbun Kısımları	241
143- Kutb-ı İrşad,Hakiki Kutup	242
144-Gavs.....	243
145- İmaman,Evtad Nukeba,	244
146- Nuceba,Budela, Abdal.....	245
147-Abid,Arif,Efrad,Ebrar.....	246
148-Ricali Ma,Ricali Besabis,Ricali İştikak.....	247
149-Kadiri Tarikatının Halisiye-i Hayriyye Kolunun Ders	248
150-Kadiri Tarikatının Halisiyyei Hayriyyenin Toplu zikri.....	249
151-HALAKAİ Zikir Duası.....	251
152-Kadiri Tarikatı Halisiyyei Hayriyyenin Silsilei Şerifi.....	252
153- Abdulkadir Geylani(k.s),	255
154-Halis Talabani(k.s).....	258
155-Dede Osman Avni Baba(k.s)	259
156-Hacı Ömer Hüdayi Baba (k.s)	260
157-Hacı Muhammed Baba(k.s)	262
158-Hayri Baba(k.s).....	262
159-Eşrefoğlu Rumi (k.s).....	263
160-İsmail Rumi (k.s).....	266
161-Peygamber Efendimizin Dilinden Dualar.....	267

ÖNSÖZ

Euzübillahimineşşeytanirracyim Bismillahirrahmanirrahiym

İlahi ente maksudi ve rıdake ve likaike matlubi

Elhamdulillahi Rabbil alemiyn vessalatü vesselamu ala rasulina Muhammedin ve ala alihi vesahbihi ecmaiyn.

Allah’a hamd, Rasulü Hz. Muhammed Mustafa(s.a.v.) ve ona uyanlara salât ve selam olsun.

Allah’u Zülcelalin mahlûkat içerisinde yarattığı en şerefli varlık insanoğludur. İnsanında en şerefli Müslüman olanıdır.

Allah’u Zülcelalin ilk insan Hz. Adem (a.s.)’dan son peygamber Hz. Muhammed Mustafa’ya (s.a.v.) kadar gelip geçen bütün peygamberler insanları tevhid dinine İslama çağırmışlar, insanın dünyada ve ahirette mutlu olmasını istemişler, ilahi ahlak esaslarını öğretip örnek olmuşlardır.

Dinimiz bize bu yolu göstermiş ve sorumluluklarımızı bildirmiştir. Bu mutluluğa erişebilmemiz, görevlerimizi yerine getirmeye bağlıdır.

Müslüman’a düşen, dini ve milli görevlerini doğru olarak öğrenmek ve bunları Allah’ın rızasına uygun bir biçimde yapmaya çalışmaktır.

Günümüzde en çok ihtiyaç duyulan konulardan biriside, dinimizin doğru, güvenilir, sağlam kaynaklardan Kur’an ve Sünnete uygun öğrenilmesi ve öğretilmesidir.

Tasavvufun menşei Kur’an ve Sünnettir. Tasavvuf kesiksiz altın bir silsileye sahip mürşid vasıtasıyla öğrenilebilir. Sadece kitaplardan öğrenilecek bir ilim değildir. Akli bir ilim olmayıp akıl ötesi bir özellik taşır. Kal ilmi değil, hal ve zevk ilmidir. Tatmayan bilmez. Konusu kendini ve Rabbini bilmektir.

Tasavvufa, tarikat denen Allah’a ulaştırıcı manevi bir yolla girilir.

Tasavvuf bir ilim ve irfan mektebidir. Bu ilim ve irfanı tahsil etmek için mürşidi kâmil bulmak şart ve elzemdır. Bu mürşidin bağlı bulunduğu altın halka, silsileyi meşayih Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)a ulaşıyor, bir yerde kopukluk yoksa mürşidi kâmil ile manevi irtibatı, kalbi muhabbeti, ruhi beraberliği devam ettirmelidir. Şunu iyi bilmeli ki, mürşidi Allah’ın sadık kuludur.

Milletimizin İslam'la şereflenmesinden bu yana etkisinde kaldığı en önemli akım tasavvufur.

Bugün milletler arasında kendileriyle iftihar ettiğimiz kişiler:Mevlana, Yunus Emre, Ahmet Yesevi, Abdulkadir Geylani, Şah-ı Muhammed Nakşibendî, İmam Gazali'v.s 'ler,tasavvufun meyveleridir.Bunları yetiştiren çevre tasavvuf muhitidir.

Cenab-ı Hak zahiri ilimlerin öğrenilmesi için yeryüzünden âlimleri eksik etmediği gibi, Bâtını ilimleri öğretmek içinde tasavvuf ehlini eksik etmemiştir.

Hiç şüphe yokki bu şerefli ümmet içinde, yağmurun toprağa düşmesi ile ölü toprağın nebat fişkırması gibi, Hakk'ın izni ile ölmüş kalpleri diriltlenlerde mevcuttur.

Peygamber Efendimiz(s.a.v)den sonra vahiy kesilmiş, ilham kapısı ise açık kalmıştır. İslam dini kıyamete kadar bakidir.

İslam düşmanları çeşitli tertipler kurarak, hakikatı saptırmaya, bir takım cahilleri marifet ehli gibi göstermeye, bir takım taassup ehli sahte mürşidleri, şeyhleri öne sürerek, sureti haktan görünüp, insanların kafalarını ve gönüllerini karıştırmaya ve şüpheye düşürmeye çalışmaktadırlar.

Ehl-i Sünnet vel Cemaat yolunda olan gerçek tasavvuf ehlini, ehli tarikin fazilet ve meziyetlerini din düşmanlarının tutum ve davranışlarından daha iyi anlayabiliriz.

Tasavvufun kaynağını yabancı kültürlerde arama kaygısı, daha çok Hristiyan müsteşriklerinin, batılı oryantalistlerin gayretiyle ortaya çıkmış bir görüştür.

Tarikatların farklı olmasının nedeni, insanlardaki meşreb farklılığıdır.

Tasavvuf sevgi işidir. Müridle rehber arasındaki sevgi ilişkisi devamlı olması gerekir.

Tasavvufî terbiyenin en önemli hedeflerinden biriside insanın ahlakının güzelleştirilmesi, Kur'an ahkâmını ve sünneti seniyei en güzel şekilde yaşamasıdır.

Mezhep imamları, hadis imamları ve birçok büyük İslam âlimi ve birçok devlet adamı tarikat ehli mutasavvuf kişilerdir.

Şeyhlik kurumu insanın ruh dünyasına ve gönül âlemine hitap ettiği için etkili ve yararlı olduğu kadar, son derece istismara açık bir kurumdur.

Selçuklu ve Osmanlı döneminde her tarikat mensubunun bir kisvesi vardı. Gayri Müslimlerin bile kisveleri belli idi. Herkesi tanımak ve ayırtetmek mümkündü. Cumhuriyet döneminde yapılan inkılaplar, tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla sapla saman birbirine karışmış, istismar edenlerin ekmeğine yağ sürülmüştür.

İslamı öğrenme ve yaşamada Kur'an ve Sünnet çizgisinde yaşamamıza yardımcı olacak bir mürşidi vesile ve rehber edinmek caizdir.

Şeyh olacak kimsenin, mürşidin ilim irfan sahibi olması önemlidir. Velayet mertebesine ermiş, gönlü itminane ermiş, yüzüne bakıldığında insana Allah'ı hatırlatan kâmil bir insan olması gerekir.

Medresede müderris, üniversitede profösör ne ise, tarikattada mürşid odur. Müderris, profösör akla hitab eder, nakli akla tatbik eder, metni açıklar, ilminin derecesine göre tahlile girer, vazifesi bununla biter.

Mürşidi kâmil ise, ruh ile meşgul olur. Mürebbidir. Kendisine intisab eden müridin bütün hususiyetlerini göz önünde bulundurarak herkese ayrı ayrı yol gösterir. Yaratılıştaki firasetin ve edindiği marifetin derecesine göre müridin kalbindeki kudreti, mizacındaki sertliği, ahlakındaki fesadı tedricen izaleye çalışır. Mürid tam teslim olduysa çabuk yol alır, olgunlaşır, temiz bir kalbe ulaşır. Bu yolun terbiye sistemi Resulullah(s.a.v)ın hayatıyla uyumludur. Gaye onu örnek almaktır.

Bütün ilim dallarında ve kurumlarda olduğu gibi tasavvufta da zaman zaman aslından uzaklaşmalar birtakım sapmalar olmuş, tarikatlarda yozlaşmalar baş göstermiştir.

İslam dünyasında gerileme ve çözülme başlayınca bundan bütün kurumlar ve bütün ilimler nasibini almıştır.

Bozulmanın temel sebebi liyakatsızlık ve cehalettir. Bugünde yükselmenin, güçlü olmanın, huzur ve sükûna kavuşmanın anahtarı, liyakat ve ilimdir. Medrese, tekke, ordu üçlüsünün meydana getirdiği sosyal müesseseler birbirleriyle uyumlu çalıştıkları, birbirlerini rakip görüp dışlamadıkları zaman yükselmişler, yüksek seviyede hizmet vermişlerdir. Bu kurumlar birbirlerini yıpratmaya, rekabete girdiklerinde gerilemişler bu durum bütün kurumlarda yaşanmıştır. Çıkışta, yükselişte tekrar çalışmaya, birleşmeye, samimiyete, gayrete bağlıdır.

Kısaca, islamı özde ve sözde, hayatımızın her safhasında yaşamaya bağlıdır.

Günümüzde, her şeyin nefis ve şehvete hitap ettiği bir ortamda tasavvufa belki her zamankinden daha fazla ihtiyac vardır.

Fıkıhsız tasavvuf zındıklığa, tasavvufsuz fıkıhta fasıklığa götürür. Fıkıh ve tasavvuf beraber olunca tahkik ilmi meydana gelir.

Bu konuda yazılmış çok kıymetli eserler mevcut olmasına rağmen, bu eserlerden yeteri kadar yararlanılamamaktadır.

Elinizdeki bu kitap, muteber kaynaklardan da yararlanılarak hazırlanmış, büyük bir boşluğu dolduracak bilgileri ihtiva etmektedir. Çalışmak ve gayret bizden, muvaffakiyet Allah'tandır.

Ebubekir Tanrıkulu

Diyanet İşleri Başkanlığı

Uzmanı

İNSAN, RUH, NEFS

İnsan; Ruh ve bedenden müteşekkil, yeryüzüne halife olarak ve imtihan için gönderilmiş, her şey hizmetine sunulmuş, yaratılmışların en şerefliisidir.

Ruh ise, insana Allah'ı Zülcelâl tarafından üflenmiş olup ilahi bir menşei vardır. Bu sebeble insanı Allah'a götüren yolda ruhun güçlendirilmesi ve nefse galip gelmesi gerekir.

Nefis ise, yine imtihan gayesiyle insana verilmiş, insanı dünyaya ve zevklere iten bir güç olup, buna hayvani ruh ismide verilir. Ruh rahmani, nefis ise şeytani etkilerin altındadır.

Duygulara gelince, bunlar insana mahsus, hem rahmani, hemde nefsanî yönleri olan ruhun ve nefsin yönelişleridir. Kızmak, sevmek, nefret etmek, haset etmek gibi pek çok duygumuz aslında dinin ve özellikle tasavvufun ilgi alanına girer. Zira dinimizdeki pek çok günah ve sevab duygularla ilgilidir.

Tasavvuf insanın sadece fiillerini değil, ruhunu güçlendirecek duygularınıda kontrol altına almasını mümkün kılar. Duygularımız bizi hayır veya şerre yönlendiren dâhili etkenler olduğu için bunların terbiye edilmesi, yani insanın sevgisini, nefretini, gazabını doğru şekilde yönlendirmesi gerekir.

Tasavvuf, nefis muhasebesi, murakabe, tefekkür ve tezekkür gibi uygulamalarla duyguları kontrol etmeyi, doğru şekilde yönlendirmeyi bize öğretir. Bu manasıyla aslında bugün modern psikolojinin yaptığı çok önemli bir görevide yerine getirmektedir.

Akıl ise, Cenab-ı Hakk'ın bütün canlılar arasında insana bahşettiği en değerli yetenektir. Akıl doğru ile yanlış birbirinden ayırt etmemizi sağlayan ilahi bir nurdur. Ne varki akıl tek başına insanı hidayete götüremez. Diğer kabiliyetlerimiz gibi akılda dini süzgeçten geçirilmeli ve terbiye edilmelidir. Yoksa akıl kolaylıkla nefis ile işbirliği yapıp insanın kötülüklerini temize çıkarmanın bir aleti olabilir.

Tasavvufi eğitim, ruhu beden memleketinde sultan yapar ve ruhun güçlenmesi ile akl-ı meaş dediğimiz dünyalık akıl, uhrevi akla, akl-ı meada dönüşür.

Kısacası, ruh, beden, akıl ve duygu denkleminde asıl olan ruhtur. Günümüz modern hayatında ise merkez nefis, beden ve bunların hazlarıdır. O kadar ki nefsin arzuları adeta putlaştırılmış ve hedonizmi(hazcılık) tek amaç haline getirilmiştir. Bunun için bugün bunalımlardan, pisliklerden, sıkıntılardan kurtulamıyoruz.

Tasavvuf, merkeze ruhu koymakla, akli, nefsi ve duyguları inkâr etmiyor. Aksine bu hassalarımız daha yerinde ve kontrollü olarak bize hizmet ediyor. Bugün insanlığın bu hassaları kullanma konusunda büyük zaafı vardır. Tasavvuf bu manada hem Müslümanlara hemde bütün insanlığa yol gösterecek öğretileri içinde taşır.

İNSAN VE DİN

İnsanlar dünyaya gelirken, hangi anne, babadan olmak istersin? Hangi ırkın mensubu olmak, hangi memlekette ve hangi devlet sınırları içinde bulunmak istersin? Diye bir suale muhatap olmamışlardır.

Her çocuk doğduğu zaman bu saydıklarımızı çevresinde hazır bulmuştur. İnsanların pek azı müstesna, doğduğu çevresinde hazır bulduğu bu malzemenin, genellikle din ve mezhep, hemen hemen hepsini hayatının sonuna kadar, temelde bir değişikliğe uğramaksızın devam ettirir.

Peygamber Efendimiz(s.a.v)çocuk üzerinde ailenin son derece etkili olduğunu belirterek:”**Her doğan çocuk İslam fıtrâtı üzere dünyaya gelir, sonra ebeveyni, onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar.**”buyurmuştur.

Rabbimize bizler nekadardır hamdetsek, şükretsek azdır. Bizler Müslüman bir anadan, babadan, Müslüman bir nesilden vücuda geldik. Müslüman bir vatanda doğduk. Kulağımıza Ezan-ı Muhammedi okundu. Müslüman bir ad konuldu. Müslüman bir cemiyette yaşıyoruz. Günün beş vaktinde Ezan- Muhammedi okunuyor, insanlar hidayet yoluna, dünyevi ve uhrevi kurtuluşa davet ediliyor.

Bunlardan mahrum olarak da dünyaya gelebilir, hidayete ermen, hakkı bulman, kurtuluşa ermen zor olabilir, belkide ebediyen karanlıkta kalabilirdin.

Cenab-ı Hak insanı engüzel bir şekilde yaratmış, yaratmış olduğu her şeyi de onun emrine amade kılmış, yeryüzüne halife olarak göndermiş, ondan tek bir şey istemiş ve yaratılış gayesini bildirmiştir. Cenab-ı Hak *Zariyat suresi* 56.ayette “**Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler, ibadet etsinler diye yarattım**”buyurur.

Müslüman olmak, İslam dininin inanç, ahlak, yaşayış ve siyasetine ait esaslarını bilmek, yaşamak ve yaşatmaktır.

İman, samimiyet ve ihlâsla tamam olur. İbadetler belirli zamanlarda yapıldığı halde, iman her an farzdır. İbadetler yerine getirilince sorumluluk kalkar, hatta gecikmelerine ruhsatda verilmiştir. İman ise hiçbir özür ile sakıt olmaz ve tehiride mümkün değildir. İbadetsiz iman fayda verir, fakat imansız ibadetin hiçbir değeri yoktur.

Din insan içindir ve Allah’u Zülcelâl kâinatı insan, daha doğrusu insan-ı kâmil için yaratmıştır. Dağların çekemediği bu ağır yükü insan yüklenmiştir.(*Rum Suresi ayet 30*). Ve insan Kur’an-ı Kerime göre mükerrerem bir varlıktır. (*İsra Suresi ayet 70*). Aynı zamanda insan,”Aceleci bir mizacda yaratılmış” (*Enbiya Suresi ayet 37*). Kendisine bir iyilik dokunursa memnun olan, fakat bir musibete uğrarsa, dininden ve inancından yüz çevirebilen, (*Hac Suresi ayet 11*).Çok hırslı, (*Mearic Suresi ayet 19*). Yerine göre bazen nankör, (*İsra Suresi ayet 67*).Çabuk ümitsizliğe düşen,(*Rum Suresi ayet 36*).Zayıf yaratılışlı, (*Nisa Suresi ayet 28*).Hayrı istediği gibi, şerri de isteyen bir varlıktır.

İslamın gayesi, insanda mevcut fitri kabiliyetleri, güzellikleri ortaya çıkarmak, insani özellikleri kuvvetlendirmek, hayvani derekeden meleki derecelere yükselmektir.

Şeyh Galib (k.s) derki:

*“Hoşca bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen,
Merdum-i dîde-i ekvan olan âdemsin sen.*

Aziz Mahmud Hüdayi(k.s) de:

*“Âyinedir bu âlem her şey Hak ile kâim,
Mir’ât-ı Muhammed’den Allah görünür daim.*

İnsan canlı ve cansız hiçbir varlığın sahip olmadığı imkânlara mâliktir. Görünüşte küçük âlem, hakikatte engin bir gönül ile cihana sığmayan bir hayal gücüne sahiptir. İman ve iteatiyle meleklerden bile üstün derecededir. Her iki cihanda saadet ve mutluluğa ermek isteyen insan Hakka hizmet ve iteatten ayrılmaz. Onun için ibadet imanı besleyen en önemli vasıtaadır.

Allah’a yaklaşmak isteyen mümin, önce kendine yaklaşmalı, kendine gelmeli, yaratılış gayesini idrak etmeli, iman ve ihlâsla, ibadet ve taatte bulunarak yaratana kulluk etmelidir. İmanın tezahürleri müslümanın davranışında kendini gösterir. Bu davranışlar Kitap ve Sünnete uygun olmalıdır.

Mehmet Akif ne güzel söylemiş:

*” İmandır o cevher ki ilahi ne büyüktür!
İmansız olan paslı yürek sînede yüküdür.”*

(Safahad sh.59.ist.1987)

Tasavvufta sohbet ve arkadaşlık açısından insanlar dört guruba ayrılır.

1-Arkadaşlığı ve sohbeti ilaç mesabesinde olanlar: Bunlar müritlerinin hastalıklarına göre ilaç veren müşidlerdir.

2-Arkadaşlığı ve sohbeti gıda gibi olanlar: Bunlarda ihvan ile inanan insanlardır. Onlarla birliktelik insanın manevi hayatını ve ruhunu besler. Bu yüzden gıda sayılmıştır.

3-Arkadaşlığı ve sohbeti mikrop gibi olanlar: Bunlar fasık ve facir insanlardır. Haramları açıkca işleyen, farzları yapma kaygısında bulunmayan günaha dalmış kişilerdir. Böylelerinin kötü tavır ve alışkanlıkları bir mikrop gibi insanlara bulaşır.

4-Arkadaşlığı ve sohbeti zehir gibi olanlar: Bunlarda inançsız, mühlid ve ateist insanlardır. Bunların iman nurundan mahrum ve inkâr ile kararmış kalpleri bir zehir gibi çevresini etkiler.

Kalpleri kararmış insanlar, fasık, facir, inançsız, mülhid, ateist insanlar olduğundan bunlardan kaçınılması, dikkatli olunması gerekir. Bunlardan sakınılması demek tamamen bunları terk etmek anlamına gelmez. Burada kastedilen; imanı, amelleri, tecrübesi, bilgisi, kemale ermemiş kişilerin bunlarla yakın temas ve dostluk kurmamalarıdır. Yoksa seyr-ü sülukta belli mesafe katetmiş imanı güçlü, ameli salih, bilgi ve tecrübesi geniş kimselerin onları irşad çerçevesi içerisine alması gerekir.

Henüz kendi problemlerini çözememiş kişilerin böyle bir işe kalkışmaları elbette gerekmez. Faydalıda olmaz. Sonra, yasaklanan dostluk ve arkadaşlıktır. Hiç görüşmemek, küs gibi davranmak da elbette hoş değildir.

Çünkü Müslüman herkese güzel muamele ile en iyi tebliği yapmış olur.

İNSAN CİN VE ŞEYTAN

İnsan; Allah'ı Zülcelalin topraktan yarattığı, kendi ruhundan hayat verdiği, yeryüzüne halife kıldığı, her şeyi emrine sunduğu, mahlûkatın en şerefli varlığıdır.

Cinler ise dumansız ateşten yaratılmış nurani varlıklar olup dişisi ve erkeği olan, mümin ve kâfiri bulunan ruhani varlıklardır.

Şeytanlar ise cin taifesinden inkâr eden, insana kıyamete kadar düşman olan, vesvese verip tuzağa düşürmeye çalışan iblisin çocuklarıdır.

Bunlarda tıpkı melekler gibi gözle göremediğimiz ruhani ve manevi varlıklardır. Her şekle girebilirler.

Şeytan Arapça "şetane" kökünden rahmetten uzaklaştı, Hak'dan uzak oldu; "Şata" kökünden ise, öfkeden tutuştu, helak olacak hale geldi gibi manalara gelip insanlardan, cinlerlerden ve hayvanlardan isyan eden ve zarar veren her şeyin adı olmuştur. Haset, öfke gibi insana mahsus olan her kötü huy ve davranış da şeytan diye isimlendirilmiştir.

Şeriat örfünde ise, Yüce Allah'ın Âdem'e secde emrine karşı gelip isyan ettiği için ilâhi rahmetten kovulan ve insanların amansız düşmanı olan, cin taifesinin inkârcı kesiminden gizli bir varlıktır. (*Kehf Suresi, 50*)

Diğer isimleri ise Gâvur, Vesves, Hannàs, Kâfir, Sağır, Marid, Tâif, Fâtın, Mel'un, Medhur, Mekzu, Kefr, Hazul, Adüvv, Mudill, Merid'dir.

Cinler Allah'a ibadet, yani kulluk konusunda insanlar gibidirler. Ancak onların zamanı ve mekânı da bizimkinden ayrıdır. Meselâ kendi yıllarına göre yirmi yaşındaki bir cin bizim zamanımızla bin, hattâ binbeşyüz yıl öncesinden beri var olmuş olabilir. Meselâ Peygamberimizle görüşen cinin hâlâ yaşadığı söylenir. Yine bizim mekânımız, yani maddemiz onlar için boşluk hükmündedir. Onun için onların nüfûz edebilen, yani sızabilen ateşten yaratıldıkları bildirilmiştir. (*Rahmân Suresi, 15*)

Cinler de evlenir, ürer ve çoğalırlar. Şeytan insanları sürekli olarak Allah'a isyan etmeye çağırır.

Cinlerin de şeytanların da varlığını Kur'ân-ı Kerîm haber vermektedir. Onları inkâr etmek küfürdür. Kur'an-ı Kerimde müstakil cin sureside vardır.

Şeytan, Allah'a rakip olabilecek bir güç değil, insanlardan kimin iyi, kimin kötüyü seçeceğinin belli olması için Allah tarafından yaratılıp, eylemlerine izin verilen bir varlıktır. Allah isteseydi onu yaratmayabilirdi. Ancak o zaman kötülüklerden kaçınmanın önemi kalmazdı.

Cabir b.Abdillah(r.a)ın rivayetinde, Peygamber Efendimiz(s.a.v): *"Âdem(a.s) yeryüzüne indirildiği zaman şöyle dedi: "Ya Rabbi! Şu şeytan ki, benimle onun arasına düşmanlık koydun, eğer ona karşı bana yardım etmezsen, benim kendisine gücüm yetmez." Cenab-ı Hak'da: "Senden doğup dünyaya gelen her evladının korunması için bir melek görevlendireceğim." Ya Rabbi! Fazlasını ver! Cenab-ı Hak: Yapılan günahı bir günah olarak yazacağım. Yapılan bir sevaba karşılık, on veya istediğim kadarını yazacağım." Ya Rabbi dahada artır! Cenab-ı Hak: Tevbenin kapısı, ruh bedende oldukça açıktır."*

Bunun üzerine, İblis dediki: *"Ya Rabbi! Sen onu benden daha şerefli kıldın eğer ona karşı bana yardım etmezsen ona gücüm yetmez." Cenab-ı Hak'da: "Ona verdiğim her evlada karşılık seninde bir evladın olacaktır." Ya Rabbi, daha fazlasını ver! Cenab-ı Hak'da: "Hem insanlardan gücün yettiği, şehvi çalgılarla kaydır ve fenalığa götüren süvari ve piyadelerinle üzerlerine yaygara kopar. Mallarına ve zina yapmakla evlatlarına ortak ol. Onlara yalan yere va'dlerde bulun. Fakat şeytan onlara yalnız bir aldaniş va'd eder." (İsra Suresi,64)*

Allahü teâlâ Kur'ân-ı Kerîmde : *"Şeytan insana çok şeyi söz verir ve birçok şeyi hatırlatır. Şeytanın söz verdiği şeylerin hepsi yalandır." (Nisâ sûresi: 120)*

"Şeytan sizi fakir olacaksınız diye korkutur. Size cimriliği emr eder. Allah ise kendisinden mağfiret ve bir lütuf vâ'd ediyor. " (Bekâra sûresi: 268) buyurur.

Peygamber Efendimiz(s.a.v)de: *"Gadab (kızmak) şeytandandır. Şeytan ise, ateş tendir. Su ateşi söndürür. Sizden birisi kızdığı zaman abdest alsın. (A.bin Hanbel, Müsned)*

"İçinizden her kim, Cennet safâsını isterse, cemâate devâm etsin. Çünkü şeytan tek kişi ile bulunur. İki kişi olursa uzak olur." (A. bin Hanbel, Müsned)

"Sağ el ile yiyiniz, sağ el ile içiniz. Çünkü şeytan sol eli ile yer ve sol eli ile içer. " (Şir'at-ül-İslâm)

Ebu Derda (r.a), Peygamber Efendimizin(s.a.v) Şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Allah'u Teâlâ cinleri üç sınıf olarak yarattı. Bir sınıfı; yılanlar, akrepler, yerin haşeratı suretindedirler. Başka bir sınıfta; esen rüzgâr gibidir. Diğer bir sınıf üzerinde ise ceza ve mükâfat sorumluluğu vardır.

Cenab-ı Hak, insanları da, üç sınıf olarak yarattı. Bir sınıf vardır; hayvan gibidir. Nitekim Allah'u Zülcelâl şöyle buyurmuştur. "Yemin olsun ki, cin ve insanlardan birçoğunu cehennem için yarattık. Onların kalpleri vardır, bu kalplerle gerçeği görmezler. Kulakları vardır, onlarla nasihat dinlemezler. İşte bunlar hayvanlar gibidir. Doğrusu daha sapık ve şaşkındırlar. Gafil olanlarda işte bunlardır." (Araf Suresi,179)

Başka bir sınıf daha vardır ki; görünüşleri insan gibidir, fakat ruhları ise, şeytanların ruhlarıdır. Bir başka sınıf daha vardır ki; Kıyamet gününde Allah'ı Zülcelalin arşının gölgesinden başka gölgenin bulunmadığı o günde Cenab-ı Hakk'ın gölgesindedirler.”(İbn. Ebid Dünya, İbn. Hibban, İhya Ulumuddin, İ.Gazali)

Şeytanların hepsi kâfirdir. İnsanları aldatmağa uğraşırlar. İbâdetleri unutturup, günâhları iyi gösterirler. Nefsin arzularını kızıştırırlar. Şeytanlar, ateş ile havadan yaratılmıştır. Cinde hava, şeytanda ateş fazladır. Cin ve şeytanlar en ufak yerden geçerler, insanın içine, damarlarına bile girerler. (Seyyid Abdülhakîm Arvâsî)

Hz. Âdem'e ilk secde eden Cebrâil(a.s)'dir. Peşinden Mikâil(a.s), sonra İsrâfil(a.s) sonra da Azrâil(a.s) en sonra da mukarrebîn denilen yakınlık melekleri secde etmişlerdir.

Hz. Âdem (a.s.)'e edilen secde kulluk secdesi değil, tâzim secdesidir. Hz.Adem'in kadrini şânını ilândır. Ve meleklerin emri ilâhiye ne kadar muti olduklarının delilidir.

Hz. Âdem (a.s.)'a secdeyi kabul etmediği andan itibaren, "Hayırdan ümidini kesmiş, pişmanlık ve üzüntü duyan" anlamında İblis; secde etmeyişi sebebi olarak da "beni dumansız ateşten, onu ise çamurdan yarattın" diyerek hükümsüz bir bahane ve kendisince geçerli bir gerekçe gösterdiği ve Âdem'i Cennet'ten çıkarmaya çalıştığı andan itibaren de Şeytan adını almıştır.

Hz. Âdem'e secde emrine kadar hissiyatına dokunan bir teklif yapılmamış ve imtihan olunmamıştı. Onun bu ana kadar, Allah'ın emirlerine göre mi, yoksa öz nefsinin isteklerine göre mi hareket ettiği bilinmiyordu. Âdem'e secde emri onun hissiyatına ters düştü. Emri yerine getirmekten kaçındı. Gerekçe, kendisinin ateşten, Âdem'in ise topraktan yaratılmış olmasıydı. Böylece o, itiraf ve özür dileme yerine itirazı ve hayatı tercih etti. Ona göre ateşten yaratılmış olmak bir üstünlük sebebiydi. (Sâd Suresi,71-58)

Böylece o, ateşin topraktan üstünlüğü gibi iki madde arasında, aslında olmayan bir farklılık görmüştü. Her iki madde yaratıcısının da Allah olduğunu itiraf etmesine rağmen Âdem'in yeryüzünde Allah'ın halifesi olması, Allah'tan bir ruh taşınması gibi asıl üstünlükleri bilmezden gelmişti. (Hicr Suresi,29; Sâd Suresi,72).

Bu anlayış Şeytan'a, Allah'ın huzurundan kovulma, rahmetinden ümit kesme ve kıyamete kadar, O'nun lânetini hak etme dışında hiç bir şey kazandırmadı. Çünkü o dar görüşlüydü, maddenin ötesini görememişti.

Maddeyi tek ve gerçek ölçü sanmakla şeytanca bir yanılgıya düşmüştü. His ve duygularıyla hareketi sonucu kendi nefsinden kaynaklanan yanılgısını Allah'ın emrine tercih etmekle insanın üstünlüğü gerçeğini kabul etmemiştir. Çünkü bu secde emri yalnız Hz.Âdem'in şahsına değil, zürriyeti de dâhil, insan nev'ine verilen bir şeref ve imtiyazdı.

Şeytan'ın bu itirazı, büyüklük taslamaya ve neticede kendisini inkâra götüren bir isyana dönüştü. Çünkü o, neticede sahibini alçaltacak olan bir büyüklük anlayışına sahipti.

Nihayet Allah'tan şu hitap geldi: “İn oradan! Orada büyükmek sana düşmez, defol!.Sen alçağın birisin! Defol oradan. Sen artık kovulmuş birisin. Doğrusu hesap gününe kadar lânet sanadır.” (A'raf Suresi,13; Hicr Suresi,34-35; Sâd Suresi,77-78)

Böylece Hz. Âdem'e karşı büyüklük taslaması ve secde emrine isyanı neticesinde ilâhi rahmetten ebediyen kovuluşu "İblis" adını almasına sebep oldu. Hz. Âdem'e secde emri karşısında isyan eden ve hakikatle ilgili bütün bağları koparılan ve melekler arasındaki yerini de kaybederek tamamen yalnız kalan şeytan bu defa intikam peşine düştü. Bir başka deyişle şeytanca tutum içerisine girdi. Hedefi insandı. Çünkü insan yüzünden ilâhi rahmetten uzaklaştırılmıştı. Amacına ulaşabilmek için de Allah'tan kıyamete kadar mühlet istedi.

***Ashab-ı Kiramdan İbn Mesud(r.a) anlatıyor: "Peygamber Efendimiz(s.a.v)birgün bir çizgi çizdiler ve "Bu Allah'ın yoludur."buyurdular. Sonra, bu çizginin sağına ve soluna birer çizgi daha çizdiler ve "Bunlar, yollardır. Onların her birinin üzerinde oraya çağıran şeytan vardır."buyurdular, daha sonrada şu ayeti kerimeyi okudular:"Şüphesiz ki emrettiğim bu yol Benim dosdoğru yolumdur. Hep ona uyun. Başka yollara ve dinlere tabi olup gitmeyin. Ki, sizi Onun Allah'ın yolundan saptırıp parçalamasınlar. İşte Allah, kötülükten sakınasınız diye, size bunları emretti."*(Enam Suresi,153)**

***"Hakikaten Şeytan öteden beri size düşmandır. Onun için sizde onu düşman tutun. O kendisine tabi olanları ancak alevli Cehennemin ehlinden olsunlar diye davet eder."*(Fatır Suresi,6)**

--Hay aksi şeytan!

Rasulullah (s.a.v)bunu duyunca şöyle buyurdu:

--Öyle deme. Öyle deyince şeytanı büyütmüş olursun. O kadar ki bir evi doldurmuş olur.

Şöyle de: "Bismillah" O zaman şeytan bir sinek kadar küçülür."

ŞEYTANA MÜHLET VERİLİŞİ

Hz. Âdem (a.s.)'a secde emri karşısında büyüklük taslaması sonucu ilâhi huzurdan kovulan, rahmetten ümidini kesen ve tamamen yalnız kalan şeytan, hayatından da endişe etmeye başladı. *"-İnsanların tekrar dirilecekleri güne kadar, Bana mühlet ver"* diye Allah'a yalvardı. *(A'raf Suresi,14).*

Bu şekilde mühlet istemekle tekrar dirilmeden sonra artık ölümün olmayacağını biliyor ve böylece ölümden kurtulacağını sanıyordu. Onun bu ölümsüzlük isteği, *"...belirli bir zamana kadar"* *(Hicr Suresi,38)* *"Sen mühlet verilenlerdensin!."* *(A'raf Suresi,15)* şeklinde cevaplandırıldı. Belirli bir zamandan maksat ise, sur'a birinci üfleniş zamanıdır *(Neml Suresi,87)*. Bununla o, zillet ve hakaret dolu bir hayatı ölüme tercih etti. Onun için esas düşüş de bu oldu.

ŞEYTANIN GÖREVİ

Belirli bir zamana kadar mühlet verilen şeytan, hatasını anlayıp tövbe edeceği yerde suçunu affettirme yoluna gitmedi. Bilakis daha da azgınlaştı.

Kendisine hedef olarak, insanoğlunu seçti. Kıyamete kadar insanı yoldan çıkarıp küfre düşürmek için, gönlünü intikam duyguları bürüdü.

Cüretkâr bir edâ ile bu duygularını Yüce Allah'a şöyle açıkladı:

"-Beni azdırdığın için yemin ederim ki, yeryüzünde kötülükleri onlara güzel göstereceğim." (Hicr Suresi,39)

Görüldüğü gibi, Yüce Allah isyanından dolayı şeytanı hemen huzurundan kovmamış, önce ona konuşma fırsatı vermiş, hatasını anlayıp tövbe etme imkânı tanımış fakat o, inat ve küfründe ısrar edince, bulunduğu makamdan indirmiş ve tasarladığı plânlarını şöylece sınırlayıvermiştir:

"Halis kullarım üzerinde senin bir nüfuzun olamaz. Ancak sana uyan sapıklar bunun dışındadır." (Hicr Suresi,42)

"Yerilmiş ve koğulmuş olarak defol. Yemin olsun ki, insanlardan sana kim uyarsa; sizin hepinizi Cehennem'e dolduracağım." (A'raf Suresi,18)

Bilindiği gibi ilk insan olarak yaratılan Hz. Âdem(a.s) erkekti; Adn Cenneti'nde ikamet ediyordu. Burası Hz.Âdem(a.s)'in ilk vücut nimetine mazhar olduğu hilkat bahçesiydi. Kendi cinsinden ve nefsinden eşi de yaratıldı. “ (Rum Suresi,21)

Eşinin adı Havva idi. Artık evrende iki insan vardı: Âdem ve Havva. Böylece insanın Cennet hayatı başlamıştı, devam ediyordu. Öte yanda, Âdem'i kendi felaketine sebep bilen şeytan, ondan öç almayı planlıyordu. Bunun üzerine Âdem ve eşini Allah şöyle uyardı: *"Ey Âdem! Eşin ve sen Cennette kal, orada olandan istediğiniz yerde bol bol yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz. .." (Bakara Suresi,35, Tâhâ Suresi,117-119)*

Şimdi imtihan edilme sırası Âdem'e gelmişti. Aslında Âdem'e ve eşine yaklaşmaması tavsiye edilen ağaç, aynı zamanda bir imtihan sahasıydı. Onun meyvasından yemek ise, yasak bir fiilin işlenmesi, sorumluluk sahasının dışına çıkılması ve Allah'ın koyduğu bir yasağın çiğnemesi demektir.

Nihayet "şeytan" oradan ikisinin de ayağını kaydirtti..." ve onların yanılmalarını sağladı (Bakara Suresi,36). Âdem ve eşi, melek olma veya Cennet'te ebedi kalma ihtimallerini duyunca, şeytanın kendilerine düşman olduğunu unuttular. "Ağaca yaklaşmayın" emrine sabırsızlık edip ondan yediler (Tâhâ Suresi,115). Ağaçtan meyve tadınca ayıp yerleri kendilerine açılıverdi." (Tâhâ Suresi,121)

Allah Âdem'e görevini hatırlatarak "Ben sizi o Ağaçtan men etmemiş miydim? Şeytanın size apaçık bir düşman olduğunu söylememiş miydim?" diye seslendi. (A'raf Suresi,22)

Nimetin devamlılığı ve Cennet'te ebedi kalma arzusu onların bu duruma düşmesine ve şeytana uymalarına sebep olmuştu. Fakat hatalarını çok çabuk anladılar, meleklerin yolunu seçerek derhal tövbe ettiler (*A'raf Suresi,23*). Allah da tövbelerini kabul etti (*Bakara Suresi,37 Tâhâ Suresi,122*).

Fakat cennette daha fazla kalmalarına müsaade etmedi ve şu emri verdi. *"Birbirinize düşman olarak inin, siz yeryüzünde bir müddet için yerleşip geçineceksiniz. Orada yaşar, orada ölür ve oradan dirilip çıkarılırsınız."* (*A'raf Suresi,24-25*)

"Ey insanlar! Yeryüzündeki temiz ve helâl şeylerden yiyin, şeytana ayak uydurmayın, zira o sizin için apaçık bir düşmandır. Muhakkak size kötülüğü, hayâsızlığı, Allah'a karşı da bilmediğiniz şeyi söylemenizi emreder." (*Bakara Suresi,168-169*)

Şeytanın kendilerine te'sir edemeyeceği kimseler de ayetlerde şu şekilde belirtilmiştir: *"Şeytan seni dürtecek olursa Allah'a sığın, doğrusu O iştir ve bilir. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, şeytan tarafından bir vesveseye uğrayınca, Allah'ı anarlar ve hemen gerçeği görürler."* (*A'raf Suresi,200-201*)

"Kur'àn okuyacağın zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. Doğrusu şeytanın, inananlar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde bir nüfuzu yoktur. Onun nüfuzu sadece, onu dost edinenler ve Allah'a ortak koşanlar üzerindedir." (*Nahl Suresi,98-100*)

Allah'ın hâlis kullarına tesir edemeyeceğini, şeytan, bizzat kendisi de itiraf etmiştir. (*Hıcr Suresi,40; İsra Suresi,66*)

HER İNSANIN BİR ŞEYTANI VARDIR

Yüce Allah insanı, yol gösteren bir melek ile desteklediği gibi, onun yanına, kendisine vesvese veren, kötülüğü süslü gösteren, münkere teşvik eden ve fitneye çağıran bir de şeytanı vardır.

Bu konuda Peygamberlerle diğer insanlar arasında hiç bir ayırım yapılmamıştır.

Şöyle ki: *"Böylece biz her Peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. Bunlar aldatmak için birbirlerine yaldızlı (içi bozuk dışı süslü ve aldatıcı) sözler söylerler"* (*En'âm Suresi,112-113*).

Yani vahyeder gibi seri bir ima ve işaretlerle öyle süslü, yaldızlı sözler telkin ederler ki bunların sade dışındaki süsüne bakanlar aldanır ve onların şeytanlıklarına meftun olurlar.

Peygamber Efendimiz(s.a.v.)de bir soru üzerine: *"Her insanın yanında bir şeytan vardır"* buyurmuş, *"senin de mi ey Allah'ın Elçisi?" diye sorulduğunda, "Evet, fakat Rabbim ona karşı bana yardım etti de, o da bana teslim oldu Müslüman oldu."* demiştir. (*Müslim*)

Cenab-ı Hak, Kuran-ı Kerimde: *"Ey insanoğulları, Ben size, şeytana tapmayın, o sizin için apaçık bir düşmanınızdır, demedimmi?"* (*Yâsin Suresi,60*)

İbn-i Abbas (r.a.) den naklen Muaz b.Cebel rivayet ediyor:

"-Bir gün Resulullah (s.a.v.) ile beraber Ensardan birinin evinde cemaat halinde toplanmış, sohbet dalmıştık. Bu arada, dışarıdan bir ses geldi:

-Ev sahibi, içeridekiler, eve girmem için bana izin verir misiniz? Benim sizden bir dileğim var. Görülecek işim var.

Bunun üzerine, herkes Resülullah (s.a.v.) Efendimizin yüzüne bakmaya başladı. Orada ve her zaman büyük oydu, İzin ondan çıkacaktı. Resülullah (s.a.v.) Efendimiz, duruma vakıf oldu ve:

- "Bu seslenen kimdir, bilir misiniz?" Biz hep birden şöyle dedik:

- Allah ve Resulü bilir. Bunun üzerine Resülullah (s.a.v.) Efendimiz:

- "O, lâin İblistir. Şeytandır. Allah'ın lâneti onun üzerine olsun" Deyince, hemen Hz. Ömer(r.a):

“ -Ya Resülullah, bana izin veriniz onu öldüreyim.”

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz bu izni vermedi; şöyle buyurdu:

- "Dur ya Ömer, bilmiyor musun ki; Ona belli bir vakte kadar mühlet verilmiştir, öldürmeyi bırak." Sonra şöyle buyurdu:

- "Kapıyı ona açın gelsin... O, buraya gelmek için emir almıştır. Diyeceklerini anlamaya çalışınız. Size anlatacaklarını iyi dinleyiniz..."

- Kapıyı ona açtılar, İçeri girdi ve bize göründü. Bir de baktık ki; ihtiyar şeklinde, gözleri şaşı, aynı zamanda köse. Çenesinde altı veya yedi kadar kıl sallanıyor. At kılı gibi. Gözleri yukarı doğru açılmış. Başı büyük bir filin kafası gibi. Dudakları da, bir manda dudağına benziyordu. Sonra, şöyle bir selam verdi:

“ -Selâm sana ya Muhammed; Selâm sizlere ey cemaat-ı müslimin. “Onun bu selâmına Resülullah (s.a.v.) şu mukabelede bulundu: "Selâm Allah'ın dır ya lain.." Şeytan konuşmasına:

“-Benim buraya gelişim, kendi arzumla olmadı. Mecburen geldim.”

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz sordu:

- "Nedir o mecburiyet?" Şeytan anlattı:

“- İzzet sahibi Rabbin katından bana bir melek geldi: ve dedi ki: Allah-ü Teâlâ sana emir veriyor: Muhammed'e gideceksin. Ama düşük ve zelil bir halde. Tevazu ile.

Ona gideceksin ve âdemoğullarını nasıl kandırdığını söyleyeceksin bir bir ona. Sonra O; sana ne sorarsa doğrusunu diyeceksin.” Sonra Allah-ü Teâlâ buyurdu ki:

“ -Söylediklerine bir yalan katarsan, doğruyu söylemezsen, seni kül ederim; rüzgâr savurur, düşmanların önünde, seni rüsvay ederim.

İşte böyle; ya Muhammed, o emir üzerine sana geldim. Arzu ettiğini bana sor. Şayet bana sorduklarına doğru cevap vermezsem; düşmanlarım benimle eğlenecek.

Şu muhakkak ki, düşmanlarımın eğlencesi olmaktan daha zor bir şey yoktur. Bundan sonra,

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle sordu:

- "Mademki, sözlerinde doğru olacaksın. O halde bana anlat: Halk arasında en çok sevmediğin kimdir ?"

Şeytan şu cevabı verdi:

“-Sensin ya Muhammed... Allah’ın yarattıkları arasında senden daha çok sevmediğim kimse yoktur. Sonra senin gibi kim olabilir?

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz sordu:

-"Benden sonra, en çok kimlere buğuzlusun ve sevmezsin?" Şeytan anlattı:

-Muttaki bir gence ki... Varlığını Allah yoluna vermiştir.

Bundan sonra, sual cevap aşağıdaki şekilde devam etti. Resülullah (s.a.v.) Efendimiz sordu; şeytan anlattı:

-"Sonra kimi sevmezsin?"

-Kendisini sabırlı bildiğim, şüpheli işlerden sakınan âlimi...

-"Sonra?"

-Temizlik işinde... Yıkadığı yerleri üç defa yıkamaya devam eden kimseyi.

-"Sonra?"

-Sabırlı olan bir fakiri ki; ihtiyacını hiç kimseye anlatmaz..Halinden şikâyet etmez.

-"Peki, bu fakirin sabırlı olduğunu nereden bilirsin?"

Ya Muhammed, ihtiyacını kendi gibi birine açmaz.

Her kim ihtiyacını kendi gibi birine üç gün üst üste anlatırsa, Allah onu sabredenlerden yazmaz. Sabırlı kimselerin işi buna benzemez.

-Hâsılı, onun sabrını; halinden, tavrından ve şikâyet etmeyişiinden anlarım.

-"Sonra kim?"

“Şükreden zengin.”

-"Peki, ama o zenginin şükreden olduğunu nasıl anlarsın?"

-Onu görürsem ki, aldığı helâl yoldan alıyor ve mahalline harcıyor. Bilirim ki: O şükreden bir zengindir.

Resülullah (s.a.v.)Efendimiz bu defa mevzuu değiştirdi ve ona başka bir sual sordu:

-"Pe ki, ümmetim namaza kalkınca, senin halin nice olur?"

-Ya Muhammed, beni bir sıtma tutar. Titrerim.

-"Neden öyle olursun; ya lâin?"

-Çünkü bir kul, Allah için secde edince bir derece yükselir.

-"Peki ya oruç tuttukları zaman nasıl olursun?"

-O zaman da bağlanırım. Taa, onlar iftar edinceye kadar.

-"Peki, ya hac yaptıkları zaman nasıl olursun?"

-O zaman da çıldırırım.

-"Peki, ya Kur'an okudukları zaman nasıl olursun?"

-O zaman da, eririm. Tıpkı, ateşte eriyen bir kurşun gibi.

-"Peki, ya sadaka verdikleri zaman halin nasıldır?"

-Ha işte... O zaman halim pek yaman olur. Sanki sadaka veren, bir testere alır eline ve beni ikiye böler.

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz sebebini sordu:

-"Neden öyle testere ile ikiye biçilirsin, yâ Ebamürre?"

- Bunun üzerine İblis:
- Onu da anlatayım... Dedikten sonra:
- Çünkü sadakada dört güzellik vardır.

Şöyle ki:

- 1-Allah-ü Teâlâ, sadaka verenin malına bereket ihsan eyler.
- 2-O, sadaka veren kimseyi halkına sevdirebilir.
- 3-Allah-ü Teâlâ, onun verdiği sadakayı, cehennemle arasında bir perde yapar.
- 4-Allah-ü Teâlâ, belâyı, sıkıntıyı ve ahları ondan defeder.

Bundan sonra, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz ahabı hakkında ona bazı sorular sordu:

- "Ebubekir için ne dersin?"

İblis buna şu cevabı verdi:

-O bana, cahiliyet devrinde bile itaat etmedi... İslâm'a girdikten sonra nasıl bana itaat eder?

- "Peki, Ömer b. Hattab için ne dersin?" İblis'in buna cevabı:

-Allah'a yemin ederim ki, her gördüğüm yerde ondan kaçtım.

- "Peki Osman b. Affan için nedersin?.."

-Ondan Utanırım... Hem de çok... Nasıl ki, Rahman'ın melekleri de ondan utanırlar...

- "Peki, Ali b. Ebûtalib için ne dersin?.."

İblis onun için de şöyle dedi:

-Ah, onun elinden bir kurtulsam... O, kendi başına kalsa; ben de kendi başıma kalsam...

O, beni bıraksa... Ben de onu bıraksam... Ben onu bırakırım; ama o beni bırakmaz.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz, soruları sorduktan ve şeytanın verdiği cevaplar da kısmen bittikten sonra, şöyle buyurdu:

- "Ümmetime saadet ihsan eden; seni de taa, belli bir vakte kadar şaki kılan Allah'a hamd olsun."

Resûlullah (s.a.v.) Efendimizin o cümlesini duyan lâin İblis şöyle dedi:

-Heyhat, heyhat... Ümmetin saadeti nerede? Ben, o belli vakte kadar diri kaldıkça, sen ümmetin için nasıl ferah duyarsın?

Ben, onların kan mecralarına girerim. Etlerine karışırım. Ama onlar, benim bu halimi göremez ve bilemezler.

Beni yaratan ve baas gününe kadar bana mühlet veren Allah'a yemin ederim ki: Onların tümünü azdırırım.

Cahillerini ve âlimlerini, Ümmilerini ve okumuşlarını. Facirlerini ve âbidlerini... Hâsılı, bunların hiçbirini elimden kurtulamaz.

Fakat Allah'ın hâlis kullarını... Evet, bunları azdıramam.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz sordu:

- "Sana göre ihlâs sahibi olan muhlis kullar kimdir?..."

Bu suale İblis aleyhille:

“-Bilmez misin? Yâ Muhammed, bir kimse ki, dirhemini ve dinarını sever. O, Allah için bir ihlâsa sahip değildir. Bir kimseyi görürsem ki; dirhemini ve dinarını sevmez; övülmekten, methedilmekten hoşlanmaz... Bilirim ki o: İhlâs sahibidir... Hemen onu bırakır kaçırım. “

“ Bir kul, malı ve övülmeyi sevdiği süre, kalbi ve dünya arzularına bağlı kaldığı müddet, o size vasfını yaptığım kimseler arasında bana en çok itaat edendir. Bilmez misin ki; mal sevgisi, büyük günahların en büyüğüdür. Bilmez misin ki; yâ Muhammed, baş olma sevgisi yine büyük günahların en büyükleri arasındadır.”

-Yâ Muhammed, bilmez misin?.. Benim yetmişbin tane çocuğum var. Bunların her birini bir başka yere tayin etmişimdir. Sonra... O her çocuğumla birlikte yine yetmişbin tane şeytan vardır.

Onların bir kısmını ulemaya gönderdim. Bir kısmını gençlere yolladım. Bir kısmını da, meşayihe saldı. Bir kısmını da, ihtiyar kadınlara musallat ettim. Gençlere gelince; aramızda hiçbir anlaşmazlık yoktur. Onlarla gayet iyi geçiniriz.

Çocuklara gelince... Onlarla da, bizimkiler istedikleri gibi birlikte oynarlar. Bizimkilerin bir kısmını da, âbidlerin başına dert ettim. Bir tepeden öbürüne... Hep dolaştırıp dururlar. Öyle bir hal alırlar ki; başlarlar, sebeplerden herhangi birine sövmeye. İşte... Böylece, onlardan ihlâsı alırım... Onlar, bu haller ile yaptıkları ibadeti, ihlâssız yaparlar gayrı... Ama bu hallerinin farkında olmazlar.

İblis, bundan sonra aldattığı bir rahibin hikâyesini anlatır: “Bilmez misin, yâ Muhammed, Rahip Barsisa; tam yetmiş yıl ihlâs ile Allah'a ibadet etti. Bu ibadetleri sonunda, ona öyle bir hal ihsan edilmişti ki: Her dua ettiği hasta, duası bereketi ile şifa buluyordu. Onun peşine takıldım; hiç bırakmadım... Zina etti. Katil oldu. Sonunda da küfre girdi. Bu o kimsedir ki; Allah-ü Teâlâ aziz kitabında, onu şöyle anlatır:

-.Şeytanın hali gibidir ki; o insana:

- Kâfir ol... Dedi. Vaktaki o kâfir oldu; bu defa ona şöyle dedi:

-Ben, senden uzağım... Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.” (*Haşr Suresi,16*).

Bilmez misin ya Muhammed, yalan bendedir ve ilk yalan söyleyen de benim. Her kim yalan söylerse... O benim dostumdur. Her kim yalan yere yemin ederse... O benim sevgilimdir.

Bilmez misin yâ Muhammed, ben Âdem'e ve Havva'ya yalan yere Allah adına and içtim.

- "Muhakkak, ben size nasihat ediyorum." (*A'raf Suresi,21*). Dedim...

Bunu yaparım; çünkü yalan yere yemin gönlümün eğlencesidir.

Gıybet ve koğuculuğa gelince... Onlar da, benim meyvelerim ve şenliğimdir.

-Her kim, talâk üzerine yemin ederse... Günahkâr olacağından endişe edilir. İsterse bir defa olsun. İsterse doğru bir şey üzerine olsun.

Her kim, talâkı ağzına alırsa... taa, hakikat belli oluncaya kadar karısı ona haram olur. Onlar bu halleri ile kıyamete kadar meydana getirecekleri çocuklar, hep zina çocuğu olur. Ağza alınan o talâk kelimesi yüzünden, hepsi cehenneme girer.

-Yâ Muhammed, namazı an bean tehir edene gelince... Onu da anlatayım. O, her ne zaman ki, namaza kalkmak ister; tutarım. Ona vesvese veririm. Derim ki:

-Henüz vakit var. Sen de meşgulsün. Hele şimdilik işine bak. Sonra kılarırsın.

Böylece o: Vaktinin dışında namazını kılar... Ve bu sebepten onun kıldığđı namaz yüzüne atılır.

Şayet o kimse, beni mağlup ederse. Bu sefer onun hesabını namazından görmeye bakarım. O namazın içinde iken:

-Sağa bak. Sola bak... Derim... O da, bakar... O ki böyle yaptı... Yüzünü okşar alnından öperim. Bundan sonra ona:

-Sen, ebedi yaramaz bir iş yaptın. Derim ve böylece onun huzurunu bozarım. Sen de bilirsin ki yâ Muhammed, her kim namazda sağa ve sola çokça bakarsa, Allah onun namazını kabul etmez.

Bundan da ona mağlup olursam. Yalnız başına namaz kıldığđı zaman yanına giderim. Ve ona: Çabuk namaz kılmasını emrederim. O da, başlar; namazını çabuk çabuk kılmaya. Tıpkı horozun, gagası ile yerden bir şeyler topladığı gibi...

Bu işi, ona yaptırmakta da, başarı kazanamazsam; bu sefer cemaatle namaz kılarken onun yanına varırım.

Orada onun başına bir gem takarım... Başını imamdan evvel secdeden ve rükûdan kaldırırm...

İmamdan evvel de, secde ve rükû yaptırırm. İşte... O böyle yaptığı için, kıyamet günü Allah onun başını eşekbaşına çevirir.

O kimse, bunda da beni yenerse... Bu defa, ona namazda parmaklarını çıtlatmasını emrederim. Böylece o; Beni tesbih edenlerden olur. Ama bu işi ona namaz içinde yaptırmaya muvaffak olursam.

Bunda da, ona mağlup olursam. Bu sefer ona tekrar giderim. Namaz içinde iken burnuna üflerim.

Ben üfleyince, o esnemeye başlar. Şayet o, bu esneme esnasında elini ağzına kapamazsa... Onun içine küçük bir şeytan girer, dünya hırsını ve dünyevi bağlarını çoğaltır.

İşte... Bundan sonra o kimse: Hep bize itaat eder, Sözümüzü dinler. Dediklerimizi yapar.

Şeytan bundan sonra, konuşmasına şöyle devam etti: “Sen, ümmetin hangi saadetinden ferah duyarsın ki?”

Ben onlara, ne tuzaklar kurarım. Ne tuzaklar. Miskinlerine, çaresizlerine ve zavallılarına giderim. Namazı bırakmalarını emrederim. Ve onlara derim ki:

“-Namaz size göre değıl... O, Allah'ın âfiyet ihsan ettiği ve bolluk verdiği kimseler içindir. Sonra da hastalara giderim:

-Namaz kılmayı bırak. Derim... Çünkü Allah-ü Teâlâ: -"Hastalara zorluk yok." (*Nur Suresi,61*) Buyurdu... İyi olduğun zaman çokça kılarırsın. Ve böylece o, namazını bırakır. Hatta küfre de gidebilir.

Şayet o, hastalığında namazını terk ederek ölüp giderse... Allah'ın huzuruna çıkarken, Allah-ü Teâlâ'yı öfkeli bulur.

Sonra şöyle dedi:

-Yâ Muhammed, eğer bu sözlerime yalan kattımsa, beni akrep soksun... Sonra eğer yalan varsa. Allah'tan dile; beni kül eylesin.

İblis bundan sonra, konuşmalarına devam etti ve şöyle dedi:

-Yâ Muhammed, sen ümmetin için ferah mı duyuyorsun? Hâlbuki ben onların altında birini dininden çıkardım.

Bundan sonra... Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz ona, yani İblis'e kısa kısa bazı sorular sordu:

O da bunlara cevap verdi:

- "Ya lâin, senin oturma arkadaşın kimdir?"

-Faiz yiyen.

- "Dostun kim?"

-Zina eden.

- "Yatak arkadaşın kim?"

-Sarhoş.

- "Misafirin kim?"

-Hırsız.

- "Elçin kim?"

-Sihirbazlar.

- "Gözün nuru nedir?"

-Kadın boşamak.

- "Sevgilin kim?"

-Cuma namazını bırakanlar.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz bu defa başka bir mevzua geçti ve şöyle sordu:

- "Ya lâin, senin kalbini ne kırar?"

-Allah yolunda cihada koşan atların kişnemesi...

- "Peki, senin cismini ne eritir?"

-Tövbe edenlerin tövbesi.

- "Peki, ciğerini ne parçalar, ne çürütür?"

-Gece ve gündüz, Allah'a yapılan bol bol istiğfar.

- "Peki, yüzünü ne buruşturur?"

-Gizli sadaka.

- "Peki, gözlerini kör eden nedir?"

-Gece namazı.

- "Peki, başını eğdiren nedir?"

- Çokça kılınan cemaatle namaz.

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz tekrar bir başka mevzua geçti ve şöyle sordu:

- "Sana göre insanların en saadetlisi kimdir?"

- Namazlarını bilerek kasten bırakanlar.

- "Peki, sana göre insanların en sâkisi kim?"

- Cimriler.

- "Peki, seni işinden ne alıkoyar?"

- Ulema meclisleri.

- "Peki, yemeğini nasıl yersin?"

- Sol elimle parmaklarımın ucu ile.

- "Peki, sam yeli estiği zaman ve ortalığı sıcaklık bastığı zaman çocuklarını nerede gölgelendirirsin?"

- İnsanların tırnakları arasında.

Resülullah (s.a.v.) Efendimiz bundan sonra, bir başka mevzuu sordu.

İblis de cevap verdi.

- "Rabbından neler talep ettin?"

- On şey talep ettim.

- "Nedir onlar, ya lâin?"

1- Allah'tan diledim ki, beni âdemoğullarının malına ve evlâdına ortak ede... Bu, ortaklık talebimi yerine getirdi. Ki bu: - *"Onlara ortak ol. Mallarına ve çocuklarına. Onlara vaad et. Hâlbuki şeytan onlara en çok gurur vaad eder"* (İsra Suresi,64) Ayet-i Celilesi ile sabittir.

Her besmelesiz kesilen hayvan etinden, faiz ve haram karışan yemekten de yerim. Şeytandan Allah'a sığınılmayan malın da ortağım.

Cinsi münasebet anında; Allah'a şeytandan sığınmayan kimse ile birlikte hanımı ile birleşirim.

...Ve o birleşmeden hâsıl olan çocuk, bize itaat eder. Sözümüzü dinler.

Her kim hayvana binerken, helâl yola gitmeyi değil de, aksini isteyerek binerse, ben de onunla beraber binerim. Yol arkadaşı ve binek arkadaşı olurum.

Bu da Ayet-i Kerime ile sabittir. Allah-ü Teâlâ bana şu emri verdi:

- *"Onlar üzerine süvarilerinde, piyadelerinde yaygara çıkart.."* (İsra Suresi,64)

2- Allah-ü Teâlâ'dan diledim ki: Bana bir ev vere... Bu dilediğim üzerine hamamları bana ev olarak verdi.

3- Diledim ki; bana bir mescid vere. Pazar yerlerini bana birer mescid yaptı.

4- Benim için bir okuma kitabı vermesini istedim. Şiirleri bana okuma kitabı yaptı.

5- İstedim ki; benim için bir ezan vere. Mezmurları verdi.

6- Diledim ki; bana bir yatak arkadaşı vere... Sarhoşu verdi.

7- Diledim ki; bana yardımcıları vere... Bunun için de kaderiye mensuplarını verdi.

8- İstedim ki; bana kardeşler vere. Mallarını boş yere israf edenleri verdi. Bir de masiyet yoluna para harcayanları.

Bunlar da şu Ayet-i kerime ile sabittir:

-*"O kimseler ki; mallarını boş yere harcarlar... Onlar şeytanın kardeşleri olmuşlardır..." (İsra Suresi,27)*

Bir ara Resülullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

-*"Eğer söylediklerini, Allah'ın kitabındaki âyetlerle ispat etmeseydin. Seni tasdik etmezdim."*

Bundan sonra iblis şöyle devam etti:

9- Yâ Muhammed, Allah'tan diledim ki, âdemoğullarını ben göreyim; ama onlar beni görmeyeler. Bu dileğimi de yerine getirdi.

10- Diledim ki; âdemoğullarının kan mecralarını bana yol yapa... Bu da oldu. Böylece ben, onlar arasında akıp giderim... Gezerim... Hem nasıl istersem... Bütün bu isteklerimi verdi.

-*"Hepsi sana verildi."* Buyurdu... Ve ben bu hallerimle iftihar ederim. Sonra... Şunu da ekleyeyim ki; benimle beraber olanlar, seninle beraber olanlardan daha çoktur.

-*İşte..Böylece kıyamete kadar. Âdemoğullarının ekserisi benimle beraber olurlar.*

Bundan sonra İblis şöyle anlattı:

-Benim bir oğulum vardır...

Adı: ATEME'dir. Bir kul, yatsı namazını kılmadan uyursa... Gider; onun kulağına bevleder...

Eğer böyle olmasaydı; imkân yok, insanlar, namazlarını eda etmeden uyuyamazlardı.

Benim bir oğulum daha vardır ki; onun adı da; MÜTEKAZİ'dir... Bunun vazifesi de; yapılan gizli amelleri yaymaya çalışmaktır. Meselâ: Bir kul, gizli bir taat işlerse... Ve bu yaptığını da gizlemeye çalışırsa... MÜTEKAZİ onu dürter..En sonunda o gizli amelin yayılmasına ve açığa çıkarmaya muvaffak olur.

Böylece: Allah-ü Teâlâ o amel sahibinin yüz sevabının doksan dokuzunu imha eder... Biri kalır.

Çünkü bir kulun yaptığı gizli bir amel için tam yüz sevap verilir.

Sonra... Benim bir oğlum daha vardır ki; onun adı da KÜHAYL'dir.

Bunun işi de insanların gözlerini sürmelemektir.Bilhassa, ulema meclisinde ve hatip hutbe okurken.

Bu sürme onların gözüne çekildi mi uyuklamaya başlarlar. Ulemanın sözlerini işitemezler. Böylece hiç sevap alamazlar.

Bundan sonra İblis şöyle anlattı:

- Hangi kadın olursa olsun... Onun kalktığı yere şeytan oturur... Sonra her kadının kucağında mutlaka bir şeytan durur... Ve onu, bakanlara güzel gösterir. Sonra o kadına bazı emirler verir.

Meselâ:

- Elini kolunu dışarı çıkar; göster. Der... O da, bu emri tutar... Elini, kolunu açar, gösterir.

Bundan sonra, o kadının hayâ perdesini tırnakları ile yırtar.

İblis, bundan sonra; Resûlullah (s.a.v.) Efendimize kendi durumunu anlatmaya başladı:

-Yâ Muhammed, bir kimseyi delâlete sürüklemek içim elimde bir imkân yoktur.

Ben, ancak vesvese veririm ve bir şeyi güzel gösteririm... O kadar.

Eğer dalâlete sürüklemek elimde olsaydı; yeryüzünde:

“- Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed Allah'ın Resûlüdür. Diyen herkesi, oruç tutanı ve namaz kılanı hiç bırakmazdım. Hepsini delâlete düşürürdüm.

Nasıl ki; senin elinde de, hidayet nevinden bir şey yoktur. Sen ancak Allah'ın tebliğ eden resulüsün.

Şayet hidayet elinde olsaydı; yeryüzünde tek kâfir bırakmazdın. Sen, Allah'ın halkı üzerine bir hüccetsin... Ben de, kendisi için ezelde şekavet yazılan kimselere bir sebebim. Said olan kimse, taa, ana karnında iken saiddir. Şaki olan da, yine ana karnında iken şakidir. Saadet ehli kılan da Allah. Şekavet ehli kılan da Allah.”

Bundan sonra... Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şu Ayet-i Kerimeyi okudu:

-*"Bunlar, taa, sonuna kadar böyle değişik şekilde devam edecek... Ancak Rabbin esirgedikleri hariç..." (Hud Suresi,119)*

-*"Allah'ın emri behemehâl yerini bulan bir kaderdir..." (Ahzab Suresi,38)*

Bundan sonra, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz, İblis'e şöyle sordu?:

-*"Ya Ebamürre, acaba senin bir tövbe etmen ve Allah'a dönmen mümkün değil mi? Cennete girmene kefil olurum... Söz veririm..."* Bunun üzerine İblis şöyle dedi:

“-Yâ Resûlullah, iş verilen hükme göre oldu... Kararı yazan kalem de kurudu... Kıyamete kadar olacak işler olacaktır.

Seni Peygamberlerin efendisi kılan, cennet ehlinin hatibi eyleyen ve seni halkı içinden seçen ve halkı arasında bir gözde yapan, beni de şakilerin efendisi kılan ve cehennem ehlinin hatibi eyleyen Allah'tır. Ve O: Bütün noksan sıfatlardan münezzehtir.”

Ve İblis, cümlelerini şöyle tamamladı:

-İşte... Bu söylediklerim, sana son sözümdür... Ve bütün söylediklerimi de doğru söyledim.”(*İbn. Arabî, Şeceretül Kevn*)

Evvel, âhir, zahir, batın, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. Efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)ya onun ehline ashabına ona tabi olanlara salât ve selam olsun. Âmin!

Peygamber Efendimiz(s.a.v) Hz.Ömer(r.a)e: *"Ey Hattâboğlu Ömer, şeytan aslâ seninle karşılaşmaz. Sen bir yoldan giderken, o muhakkak senin yolundan başka bir yola yönelir gider."* (*Buhârî, Fedâilü'l-ashâb, 6; Müslim, Fedâilü's-sahabe, 2; Ahmed b. Hanbel, I, 171, 182*).

Şeytana uyanların durumu ve ahirette hesaplaşma: Hz. Âdem'in yaratılışı ile meydana gelen bu imtihanda, şeytanın, nefsânî hislerine tâbi olarak melekler arasındaki makâmından

şekâvetin en aşağı mertebesine düşmesi ne kadar acıklı ise, hiç şüphe yok ki, meleklerin secde ettiği varlık olmak şerefine mazhar olan insanın, apaçık düşmanı olan şeytanın izine ve huyuna uyarak o ulvî makâmdan düşüşü ve onun âkıbetine iştirak edişi ondan daha acıklı olacaktır. *Allah Kıyamet günü, insanları doğru yoldan uzaklaştıran kötü guruba hitaben şöyle der: "...Ey cin topluluğu! İnsanların çoğunu yoldan çıkardınız. İnsanlardan onlara uyumuş olanlar, "Rabbimiz! Bir kısmımız bir kısmımızdan faydalandık ve bize tayin ettiğin sürenin sonuna ulaştık " derler. Allah(c.c): "Cehennem, Allah 'ın dilemesine bağlı olarak, temelli kalacağınız durağınızdır" der. (En'âm Suresi,128). İnsanlara hitâben de: "...Ey insanoğulları! Ben size, şeytana tapmayın, o sizin için apaçık bir düşmandır, Bana kulluk edin, bu doğru yoldur, diye bildirmedi mi? And olsun ki, o sizden nice nesilleri saptırmıştı, akletmez miydiniz? İşte bu, size söz verilen cehennemdir. Bugün, inkârcılığınıza karşılık oraya girin" (Yâsin Suresi,60-64) buyurmuştur. Diğer bir kıyamet sahnesinde de şeytan, kendisine uyanları kınayacak ve şöyle diyecektir: "İş olup bitince şeytan: "Doğrusu Allah size gerçeği söz vermişti. Ben de size söz verdim ama sonra caydım; esasen sizi zorlayacak bir nüfûzum yoktu; sadece çağırdım, siz de geldiniz. O halde, beni değil kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız. Beni Allah'a ortak koşmanızı daha önce kabul etmemiştim; doğrusu zâlimlere can yakan bir azâb vardır" der." (İbrâhim Suresi,22)*

ŞEYTANIN ÖZELLİKLERİ

Şeytan her insanın hayatı boyunca binlerce defa karşılaşacağı en büyük düşmanıdır. Çünkü insan yüzünden Allah katındaki makamını kaybetmiştir. Yeryüzünde bulunmasının tek nedeni de insanları saptırmak için Allah'tan aldığı izindir. Kıyamete kadar, bu izin doğrultusunda olabildiği kadar çok insanı cehennem ateşine sürükleyecek, bunu başarmak için her türlü yolu deneyecektir. Bu amaçla şeytan, insanları her an gözler (Araf Suresi, 27), insana zarar verecek planlar ve oyunlar hazırlar.

Çoğu insan şeytanın ne kadar büyük bir tehlike olduğunun farkında bile değildir. Şeytan bu insanların mantığına göre, uzak, hatta hayali bir varlıktır. Onlara göre yalnızca çok büyük kötülükleri yapan, vahşi, cani kimseler şeytana uyarlar. Kendilerini ve kendileri gibi normal insanları zaten temiz kalpli görürler. Ancak arada yapılan ufak tefek hatalar için "şeytana uydum" denir.

Oysa bu gaflet, insanın hayatı boyunca yapabileceği en büyük hatalardan biridir. Çünkü şeytan, iman eden küçük bir grup dışında insanların tamamına yakınıni kendi kontrolü altına almıştır. Bu insanlar farkında olmadan en büyük düşmanları olan şeytanın istediği hayatı yaşar ve onun peşinden cehenneme giderler. Oysa insanların yapması gereken, şeytanı çok iyi tanımak ve onu düşman edinmektir. Allah bunu insanlara Fatır Suresi'nde emretmiştir:

“Gerçek şu ki, şeytan sizin düşmanınızdır, öyleyse siz de onu düşman edinin..”.

(Fâtır Suresi, 6)

Şeytan nasıl olurda bir kısım insanlara görünür, bir kısmına görünmez? Acaba her hangi bir surette görüldüğü zaman o,şeytanın hakiki suretimidir? Yoksa bir misal midir? ki şeytan onunla temessül ediyor*Eğer şeytan hakiki suretinde ise, başka surette nasıl görünebilir? Ve aynı anda iki yerde, iki başka surette nasıl görünebilir? Öyleki iki ayrı şahıs onu iki ayrı surette görebiliyorlar?

Melek ile Şeytanın iki sureti vardır. O da hakiki suretleridir. Onların suretlerinin hakikatı müşahede ile görünmez. Ancak nübüvvet nurlarıyla görünebilir. Bu bakımdan Peygamber Efendimiz(s.a.v),Cebrail(a.s),asıl suretinde ancak iki defa görmüştür. Bu görüşmede gerçek suretini görmeyi istemiş, Hira’da Cebrailin(a.s)gerçek suretini görmüş, şarktan garba kadar gökleri doldurmuş, diğer gördüğündede, Mirac gecesinde Sidre-i Müntehanın yanında olmuştur. Çoğu zaman onu Âdemoğlu suretinde görürdü. Bazen Ashabdan Dihyet’ül Kelbi suretinde görünürdü.

Melekler genellikle mükâşefe ehlinde erbabı kulube suretinin misaliyle görünür.

Şeytan, uyanıklık halinde mükâşefe ehline temessül eder ve mükâşefe ehli onu gözüyle görür, kulağıyla konuşmasını dinler. Buda onun hakiki suretinin yerine geçer. Nitekim ; uyku halinde Salihlerin çoğuna görüldüğü gibi.

Uyanık iken keşfe mazhar olan zat o kimsedir ki, dünya ile duyularının meşguliyeti uyku âleminde olan keşiften onu menetmeyecek bir dereceye varmıştır. Bu bakımdan başkasının ancak uyku âleminde gördüğünü o uyanıklık halinde görür.

Şeytanın farkına varmak, onu bir düşman olarak kavramak insanı kurtuluşa götüren adımlardan biridir. Bunun için öncelikle şeytanın özelliklerini, daha sonra da kullandığı taktikleri bilmek gerekir. Birçok Kuran ayetinde ayrıntılı olarak tarif edilen bu özellikler ana başlıklar altında şunlardır.

1-Şeytan, Sinsi ve Yalancıdır

Şeytan, insanları doğru yoldan alıkoyabilmek için öncelikle gerçekleri örter. Bunun en geçerli yolu ise sinsice yalan söyleyerek insanları kandırmaktır. Yalan yoluyla, sahte ve boş vaatler vererek insanları kendi tarafına çekmeye çalışır. Daha iyi bir sosyal statü, daha çok para, daha çok cinsellik, daha rahat bir hayat, hatta ahirette daha üstün bir konum bile vaat eder. Ancak yalan söylediğini ve boş vaatlerde bulunduğunu ahirette kendisi itiraf edecektir:

İş hükme bağlanıp-bitince, şeytan der ki: *"Doğrusu, Allah, size gerçek olan vaadi vaadetti, ben de size vaadde bulundum, fakat size yalan söyledim...(İbrahim Suresi, 22)*

Fakat bu itiraf ancak dünya hayatı sona erdikten sonra, şeytan ve dostları kıyamet günü haşredildikleri zaman gerçekleşir. Elbette bu gerçeği öğrenmek şeytanın dostlarına hiçbir fayda sağlamaz. Hepsini tarih boyu şeytana tabi olan diğer insanlarla beraber cehenneme girerler.

2-Şeytan, İtaatten çıkmış, saygısız ve nankördür.

Şeytan kendisini yoktan var eden ve sahip olduğu bütün özellikleri veren Allah'a karşı büyük bir nankörlük içindedir. (*İsra Suresi, 27*) Bu nankörlük ve kendini bilmezlik içinde kendi yaratıcısına başkaldırmış ve itaatten çıkmıştır.

3-Şeytan, Azgın ve Kaypaktır.

Şeytanın dikkat çekilen bir başka özelliği de hem azgın, hem de kaypak (*Hac Suresi, 3*) oluşudur.

4-Şeytanın hileli düzeni zayıftır.

Şeytanın iman edenlere karşı kurduğu tuzaklar ve hileli düzenler dıştan bakıldığında güçlü gibi gözükse de bu aslında bir aldanıştır. Çünkü gerçekte şeytanın hileli düzeni zayıftır ve yıkılmaya mahkûmdur:

“İman edenler Allah yolunda savaşırlar; inkâr edenler ise tağut yolunda savaşırlar, öyleyse şeytanın dostlarıyla savaşın. Hiç şüphesiz, şeytanın hileli-düzeni pek zayıftır.” (*Nisa Suresi, 76*)

5-Gücü Yalnızca Çağarmaya Yeter.

Şeytanın insan üzerinde zorlayıcı bir gücü yoktur. O yalnızca insanları davet eder. Bu davete uyan insanın kendisidir. Yani insan bir vicdansızlık yaptığında, bunun sorumluluğunu şeytana yükleyip bırakamaz. Asıl kınaması gereken şeytana uyan nefsidir. Şeytan bu gerçeği ahirette kendisini suçlayan inkârcılara karşı şöyle bildirecektir:

“Benim size karşı zorlayıcı bir gücüm yoktu, yalnızca sizi çağırdım, siz de bana icabet ettiniz. Öyleyse beni kınamayın, siz kendinizi kınayın.” (*İbrahim Suresi, 22*)

6-İnsanların Düşmanıdır.

Şeytan'ın insanın baş düşmanı olduğu birçok ayette belirtilmiştir. (*En'am Suresi, 142. Kehf Suresi, 50. Yasin Suresi, 60*) Çünkü şeytanın insana vermek istediği zarar, yeryüzünde hiç kimsenin veremeyeceği kadar büyüktür. Şeytan insanın cehennemde sonsuza kadar yanmasını ister. Bu sebeple de insanın en büyük düşmanıdır. Bu gerçek ayetlerde bildirilmektedir:

“Ey insanlar, yeryüzünde olan şeyleri helal ve temiz olarak yiyin ve şeytanın adımlarını izlemeyin. Gerçekte o, sizin için apaçık bir düşmandır.” (*Bakara Suresi, 168*)

“Çünkü şeytan, insan için apaçık bir düşmandır.” (*Yusuf Suresi, 5*)

7-İyilikten ve Hayırdan Yana Hiçbir Yönü Yoktur.

Varlığını insana zarar ve sıkıntı vermeye adanmış olan şeytan, insanlar için hiçbir hayır ve iyilik sahibi değildir. Şeytanın bu özelliği ayetlerde de "her türlü hayırla ilişkisi kesilmiş" (*Nisa Suresi, 117*) olarak bildirilmiştir.

8-İnsanlar Üzerinde Bir Pisliktir.

Şeytanın insan üzerindeki etkisi, Kuran'da "pislik" olarak tanımlanır:

“Sizi kendisiyle tertemiz kılmak, sizden şeytanın pisliklerini gidermek, kalplerinizin üstünde (güven ve kararlılık duygusunu) pekiştirmek ve bununla ayaklarınızı (arz üzerinde) sağlamlaştırmak için size gökten su indiriyordu.” (*Enfal Suresi, 11*)

9-Allah Katından Kovulmuştur.

Şeytan itaatsizliği ve nankörlüğü yüzünden Allah katından aşağılanarak ve horlanarak kovulmuştur. Zaten "şeytan" kelimesi de bizzat bu kovulmuşluk anlamını içermektedir. (*Al-i İmran Suresi 36, Tekvir Suresi 25 ve Hicr Suresi 17.*)

Hz.Aişe (r.anha)Validemizin rivayetinde,Peygamber Efendimiz(s.a.v):”*Şeytan herhangi birinize gelerek derki:”Seni kim yarattı?Beni Allah’u Zülcelal yarattı.O halde Allah’ı kim yarattı?Bu bakımdan,sizden bir kimse böyle bir vesveseyi hissettiği zaman şöyle desin:Ben Allah’a ve Resulüne iman ettim.”Zira böyle demek ve inanmak,o vesveseyi kişinin kalbinden söküp atar.”*(Buhari,Müslim,İ.Ahmed,Bezzar,Ebu Ya’la)

ŞEYTANIN TAKTİKLERİ

Kıyamete kadar sürecektir mücadele sonucunda şeytan, milyarlarca insanı kendisiyle birlikte cehennem ateşinin içine sürükler. Ancak, bir grup vardır ki şeytan onlara karşı asla zafer kazanamayacaktır. Onlar müminlerdir. Çünkü müminler Allah'ın yeryüzündeki halifeleridir ve O'nun koruması altındadırlar. Şeytanın oyunları onlara karşı etkisiz kalır. Şeytan tarafından da itiraf edilen bu gerçek Kuran'da şöyle geçer:

Dedi ki: "Rabbim, beni kışkırttığın şeye karşılık, andolsun, ben de yeryüzünde onlara, (sana başkaldırmayı ve dünya tutkularını) süsleyip-çekici göstereceğim ve onların tümünü mutlaka kışkırtıp-saptıracağım. Ancak onlardan muhlis olan kulların müstesna." (*Hicr Suresi, 39-40*)

Ayetten de anlaşıldığı gibi şeytanın gücü gerçek müminleri saptırmaya yetmez. Ancak hiç kimse de kendisini kesin olarak "cennetlik" göremez. Mümin bir kimse "*şüphesiz Rablerinin azabından emin olunamaz*" (*Mearic Suresi, 28*) ayeti gereğince imanını korumak için, her zaman "*Allah'ın ipine sınıksız sarılmak*" (*Al-i İmran Suresi, 103*) zorundadır. Şeytan, insanların "*dosdoğru yollarına oturacağı*" (*Araf Suresi, 16*), onların "*ayaklarını kaydırmak*" (*Al-i İmran Suresi, 155*) isteyeceği için, mümin onun hile ve oyunlarına karşı uyanık olmalıdır. Aksi takdirde hiç farkında bile olmadan bu tuzaklara düşer ve hatta bir süre sonra dinden dahi çıkabilir.

Şeytanın insanları cehenneme sürüklemek için kullandığı taktikler:

1-Vesvese Verir.

Müminlerin en büyük düşmanlarına karşı mücadeleleri ömür boyu sürer. Bu savaş sırasında şeytan çok kurnaz yöntemler kullanır. İnsana hiçbir zaman gerçek yüzünü göstermez, karşısına çıkıp "*ben şeytanım ve senin cehennemde yanmanı istiyorum*" demez. Onun yerine, "*sinsice göğüslere ve kalplere vesvese vererek*" (*Nas Suresi, 4-5*) kendi varlığını ustaca gizler. Şeytanın farkında olmayan bir insan, onun telkinlerini kendi kafasından geçen düşünceler zanneder. Dahası şeytan bu fikirlerin doğruluğuna onları inandırır. Bu sayede birçok insanı kendileri şuurunda değilken tamamen kontrolü altına alır.

Ancak müminler, göğüslere ve kalplere kadar girip fısıldayabilme yeteneğine sahip bu düşmanı, Kur'an sayesinde saf dışı edebilirler. Mümin öncelikle, kalbinden gelen bu sesin, şeytana mı yoksa kendi vicdanına mı ait olduğunu teşhis edecek bir nur ve feraset sahibidir. Şeytanın oyununun farkına vardıktan sonra, Kur'an'da emredilen hareketi yapar, Allah'a sığınır. Çünkü Allah'ı anan bir mümin karşısında şeytanın vesvesesinin hiçbir etkisi kalmaz. Allah bu önemli sırrı Ku'ran'da şöyle bildirir:

“Eğer sana şeytandan yana bir kışkırtma (vesvese veya iğva) gelirse, hemen Allah'a sığın. Çünkü O, işitendir, bilendir.

(Allah'tan) Sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde (önce) iyice düşünürler (Allah'ı zikredip-anarlar), sonra hemen bakarsın ki görüp bilmişlerdir. “(A'raf Suresi, 200-201)

Dünya hayatının bir imtihan yeri olması nedeniyle gün içinde insanın karşısına birçok farklı durum ve değişik ortam çıkabilir. Şartlar ve ortam ne olursa olsun, şeytan hep pusuda bekler. Bunlardan herhangi birinde müminin gösterebileceği en küçük zayıflık, şeytan için büyük bir fırsattır. Ve şeytan bu fırsatların hepsinde şansını dener. Ancak kendi varlığını hiçbir şekilde farketmemeye çalışır.

Eğer mümin, içinde bulunduğu ruh halinde veya ortamda bir şeylerin ters gittiğini, sıkıntı verdiğini veya vicdanını rahatsız ettiğini hissediyorsa ki bu sıkıntı genelde vicdan yoluyla yapılan rahmani bir uyarıdır, hemen durup düşünmesi gerekir. Bunun için en kolay yol, insanın kendisine dışarıdan tarafsız bir yabancı gözüyle bakmasıdır. Böylece karşısındaki insanı, yani kendisini şu sorular yardımıyla inceleyebilir:

- 1-O an için kafasından geçen düşünceler Kur'an'a uygun mu?
- 2-Allah'ı anmada gevşeklik mi gösteriyor?
- 3-Kur'an'ın sınırlarını korumada, hükümlerini gözetmede gevşek mi davranıyor?
- 4-Planları Allah'ın rızası ve ahireti dışında bir amaca mı yönelik?
- 5-O an için kendi çıkarı diğer müminlerden daha mı ön planda?
- 6-Kendisine veya bir başka mümine yönelik kuşkusu, zannı mı var?
- 7-Müminler içinde kendisinin özel bir konumu olduğunu, yerinin doldurulamayacağını mı düşünüyor?
- 8-Olaylar karşısında tevekkülsüz davranıp haksızlığa uğradığını mı düşünüyor?
- 9-Yaptığı fedakârlığın diğer insanlar tarafından bilinmesini, bunun konuşulmasını mı istiyor?
- 10-Sevdiği bir maldan fedakârlık etmesi gerekiyor da, bunu bir bahane bulup yapmamaya mı çalışıyor?
- 11-Herhangi bir dünya malına karşı hırsı mı var?
- 12-Gelecek korkusu mu taşıyor?
- 13-Kendisine Kur'an doğrultusunda yapılan bir uyarıya karşı tahammülsüz mü?
- 14-Allah'a ve dine düşman bir kimseye karşı içinde bir sevgi, bağlılık mı oluştu?
- 15-Kur'an okumayı, dua etmeyi veya salih amellerde bulunmayı geçersiz mazeretlerle erteledi mi?

Eğer içindeki sıkıntı burada sayılanlar veya bunlara benzer bir durumdan kaynaklanıyorsa, bu insana şeytan o an için musallat olmuş demektir. Kendinizin zannettiğiniz bu düşüncelerin hepsi de, şeytanın kalbinize fısıldadığı sözleridir.

Şeytan farklı insanlar için farklı taktikler kullanır. Örneğin dinden uzak, Ku'an'dan gafıl yaşayan bir kimseyi, bu hayat tarzına devam ettirecek taktikler izler. Onları tamamen dünya hayatına yöneltir, dünyanın gelip geçici süsüne iyice daldırır, böylece ömür boyu hak dinden uzak tutar.

Dine yeni yeni ilgi duymaya başlayan kimseyi, çevresi tarafından dışlanacağı, dinin hayatını kısıtlayacağı, eğer dini uygulamaya başlarsa bunu devam ettiremeyeceği gibi boş ve yersiz endişelere düşürerek dinden uzaklaştırmaya çalışır.

Şeytan müminlere karşı da faaliyetini sürdürür. Örneğin bir müminin her hangi bir mümine karşı sinirlenmesi veya Kur'an okumayı aklından geçirdiğinde önemsiz bir bahane bulup bundan vazgeçmesi bu fısıltıların etkisindendir. Ancak şeytan mümine doğrudan "Kur'an okuma", "Allah'ı anma" diye fısıldamaz. Çünkü bunun etkisiz olacağını bilir. Onun yerine insanın kafasını boş ve uzun emellerle oyalamaya çalışır. Eğer insan bu fısıltıların etkisinde kalır, ahireti unutup dünya hayatına dalarsa, bu gafletin etkisiyle doğal olarak Kur'an'ın emrettiği yaşam biçiminden uzaklaşır. Bu tuzağa düşmemenin tek yolu şeytanın fısıltılarını zamanında teşhis edip Allah'a sığınmaktır.

Sağlıklı bir teşhis ise şeytanın özellikleri, taktikleri ve insan üzerinde oynadığı oyunlar bilindiği takdirde yapılabilir. Bunun için de tek yol gösterici Kur'an'dır.

2-Şirk düşürür.

Şirk, Kur'an'da, Allah'a ortak koşarak O'ndan başkasını ilah edinmek anlamında kullanılan bir kelimedir. Ancak içinde bulundukları şirk yüzünden cehenneme gidecek milyarlarca insan, gerçekte şirk kelimesinin anlamını bile bilmezler. "Şirk koşturmak, Allah'tan başkasını ilah edinmek" ifadesiyle, yaratıcı olarak Allah'tan başka bir yaratıcı kabul etmek, putlara tapmak gibi yüzyıllar öncesinin çok tanrılı dinlerinin kastedildiğini zannederler. Bu mantıktan yola çıkan cahiliye toplumu fertleri, "ben Allah'a inanıyorum, kimseye zararım yok, insanlara faydalıyım, cehenneme gideceğimi zannetmiyorum" gibi tamamen Kur'an dışı, sapkın mantıklara sahip olurlar.

Oysa Allah'tan başka bir varlığı koruyucu güç olarak kabul etmek, Allah'tan başkasından korkmak, Allah'tan başkasına karşı müstakil bir sevgi duymak, Allah'a eş ve ortak koşturmak anlamına gelir.

Allah'tan başka yol göstericiler edinmek de en yaygın şirk çeşitlerindendir. Günümüz cahiliye toplumu da, Allah'tan başka yol göstericiler kabul ederek ve bu yol göstericileri izleyerek, yüzyıllar öncesinin puta tapıcılığını yaşatırlar. Çok tanrılı dinlerin yerini insanlar tarafından ortaya atılan din-dışı ideolojiler, önünde bel bükülen putların yerini bu ideolojilerin kurucuları ya da kurucularının heykelleri almıştır. Ülkeler ve milliyetler ne olursa olsun, bu yolla milyarlarca insan Allah'ın dinini yaşamaktan alıkonulmuştur.

Elbette bu sapkınlığı en çok tahrik eden de şeytandır. Çünkü insanın Allah'tan uzaklaştığı her nokta şeytanın insana karşı başarı kazandığı bir cephe'dir. Bu yüzden şeytan, şirk sayesinde cahiliye insanların beyinlerini uyuşturur. Bütün yaşamlarını çepeçevre saran şirk, bu insanların sağlıklı düşüncelerini engeller. Yaşamlarını Allah'ın istediği şekilde, Kur'an çerçevesinde değil, şeytanın telkinleri altında geçirirler.

Şirk içinde geçen bir yaşam, şeytan tarafından hazırlanmış öyle sinsi bir tuzaktır ki, bu tuzanın içindekiler kendi durumlarının farkına bile varmazlar. Bu insanların çoğu kendilerini doğru yolda, hatta herkesten daha çok cennetlik görürler. Şirk koştuklarının bilincinde olmayan ve kendilerini kandıran bu insanların, ahiret günü aslında birer müşrik olduklarını öğrendiklerinde uğradıkları yıkım ayette şöyle anlatılmıştır:

"Onların tümünü toplayacağımız gün; sonra şirk koşanlara diyeceğiz ki: "Nerede (o bir şey) sanıp da ortak koştuklarınız?" (Bundan) Sonra onların: "Rabbimiz olan Allah'a and olsun ki, biz müşriklerden değildik" demelerinden başka bir fitneleri olmadı (kalmadı.) Bak, kendilerine karşı nasıl yalan söylediler ve düzmekte oldukları da kendilerinden kaybolup-uzaklaştı. (En'am Suresi, 22-24)

Şirki doğuran unsurlardan birisi de insana yaratılıştan verilen sevgi duygusunun yanlış yönlendirilmesidir. İslam'da insanın Allah'a yakınlaşmasına vesile olan bu duygu, cahiliyede Allah'tan uzaklaştıran şeytani bir tutku olmuştur. Müminler fitratlarındaki sevgiyi asıl olarak Allah'a yöneltirler. Bu sevgi bütün sevgilerin üzerindedir. Diğer insanları ve varlıkları ise, Allah'a olan sevgilerinin bir tecellisi olarak severler. Bir insana bağımsız bir sevgi duymaları, örneğin Allah'a isyankâr olan bir inkârcıya sevgi beslemeleri, Kur'an'a göre mümkün değildir. Müminler Allah'ın hoşnutluğu için, Allah'ın sevdiğini sever, sevmediğini sevmezler. Müminlerin insan sevgisi Allah'a yöneltilen sevginin bir sonucu olduğundan, müşriklerin insan sevgisinden çok daha köklü ve kalıcıdır.

Müşrikler için sevgi, sahip oldukları sayısız ilaha karşı beslenir. Bu kimseler Allah'ı da sevdiklerini iddia ederler. Ancak bu sevgi sözde kalır. Bütün yaşamlarını gerçek sevgilerini yönelttikleri putları için harcarlar. Örneğin, babalarını, oğullarını, eşlerini, parayı, makam ve mevkiyi Allah'tan daha çok severler. İnkâr edenlerin bu sevgileri bir ayette şöyle geçer:

"İnsanlar içinde, Allah'tan başkasını "eş ve ortak" tutanlar vardır ki, onlar (bunları), Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin ise Allah'a olan sevgileri daha güçlüdür." (Bakara Suresi, 165)

Cahiliyede en yaygın olan şirk unsurlarından biri kadınlara duyulan tutku dolu sevgidir. Eğer herhangi bir kadına duyulan sevgi, Allah'a karşı duyulan sevgiden öte bir sevgiyse, söz konusu durum şirk doğurur. Oysa bir insana yöneltilen sevgi, ancak o kişideki güzelliklerin sahibinin Allah olduğu kalbe tam olarak yerleştirilmişse bir anlam kazanır. Allah'a karşı beslenecek sevgide bir sınır olmadığından, Allah için seven bir insanın karşısındakine yönelttiği sevgi de çok güçlü ve kalıcı olur.

Allah, kadınlara duyulan bu tutkunun, şeytanın bir oyunu olduğunu şöyle bildirmiştir:

“Onlar, O’nu bırakıp da (birtakım) dişilere taparlar. Onlar o her türlü hayırla ilişkisi kesilmiş şeytandan başkasına tapmazlar.” (Nisa Suresi, 117)

Şirk Allah'a karşı işlenmiş büyük bir günah ve nankörlüktür. Bu yüzden Allah bütün günahları affedebileceğini, ancak şirki kesinlikle affetmeyeceğini bildirmiştir:

“Gerçekten, Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında kalanı ise, dilediğini bağışlar. Kim Allah'a şirk koşarsa, doğrusu büyük bir günahla iftira etmiş olur.” (Nisa Suresi, 48)

Şirk o kadar büyük bir tehlikedir ki, bütün bir ömrünü Allah'a ibadet etmekle geçiren kimseleri bile tehdit eder. Çünkü yapılan bütün salih ameller, şirk olduğu takdirde boşa gider. Bu yüzden şeytan, hayatlarını Allah'a adanmış müminlere şirk koşturmak için türlü tuzaklar hazırlar, uygun fırsatlar bekler. Kimi zaman kadınları, kimi zaman parayı kimi zaman da başka yolları kullanmayı dener. Örneğin kazanılan bir zaferin ardından yapılan "bunu sen başardın" telkini de şeytanın bu amaçla hazırladığı bir tuzaktır. Böylece kişiyi, Allah'ın kontrolü dışında şahsi bir gücü olduğuna inandırmaya çalışır.

Müminler amellerinin olduğuna göre bu amellerinin boşa gitmesine neden olacak her türlü tehlikeye karşı son derece dikkatli olmalıdırlar. Bunun için Kur'an'da müminlere yapılmış çok açık bir uyarı vardır:

“Andolsun, sana ve senden öncekilere vahyolundu (ki): “Eğer şirk koşacak olursan, şüphesiz amellerin boşa çıkacak ve elbette sen, hüsrana uğrayanlardan olacaksın. “Hayır, artık (yalnızca) Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol.” (Zümer Suresi, 65-66)

3-İnsanların Şükretmelerini Engeller.

Şeytan Allah'ın huzurundan kovulmadan önce, kendi kendine önemli bir söz vermiştir. Bu söz, şeytanın insanlara karşı kullanacağı çok önemli taktiklerden birini gösterir:

“Sonra muhakkak önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Onların çoğunu şükredici bulmayacaksın.” (Araf Suresi, 17)

Şeytan insanların şükretmelerini engellemek ister. Çünkü şükür Allah'ın Kur'an'da en çok üzerinde durduğu konulardan biridir. Yaklaşık 60 ayette şükürden ve şükretmenin öneminden bahsedilir. Allah'ın bu kadar önemle hatırlattığı bir konuyu insanlara göz ardı ettirmek, şeytanın elbette başlıca amaçlarından biri olacaktır.

Şükredebilmek için öncelikle şükürün önemini kavrayabilecek şuura sahip olmak gerekir. Şükreden bir insan, sahip olduğu nimetin tek sahibinin ve onu kendisine verenin Allah olduğunu ve Allah karşısındaki acizliğini bilir. Allah'ın büyüklüğünü, azametini gözardı eden, bunu kalbine sindiremeyen bir insanın şükürü de aynı derecede yüzeysel olur.

Şeytan tarafından yönlendirilen cahiliye toplumu zaten şükürden uzaktır. Şükretmek gibi temel bir ibadeti ancak başlarına gelen bir bela geçtikten sonra veya istenmeyen bir durum ortadan kalktığında oldukça kısa bir süre hatırlar, sonra tekrar küfür içindeki yaşamlarına geri dönerler. Kur'an'da bu yapıya örnek olarak felakete uğradığı zaman dua eden, üzerlerinden sıkıntı kalktığı zaman şirk koşan insanların durumları verilmiştir:

De ki: "Sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarmaktadır ki, siz (açıktan ve) gizliden gizliye ona yalvararak dua etmektesiniz: Andolsun, bizi bundan kurtarırsan, gerçekten şükredenlerden oluruz."

De ki: "Ondan ve her türlü sıkıntıdan sizi Allah kurtarmaktadır. Sonra siz yine şirk koştaktasınız." (En'am Suresi, 63-64)

Oysa şükretmek insanın en önemli sorumluluklarından biridir. Çünkü her insanın hayatı şükredeceği sayısız nimetlerle doludur. Öyle ki bu nimetlerin bir genelleme yapılarak bile bitirilemeyeceği *Nahl Suresi'nin 18.* ayetinde belirtilmiştir. Kuran'da şükür için belirli bir sınır koyulmadığından, insan elindeki bütün nimetleri bir şükür vesilesi olarak kullanılabilir. Örneğin Hz. İbrahim gibi, kendisini yediren ve içirenin Allah olduğunun bilincinde olan bir kişi (*Şuara Suresi, 79*), her yemek yediğinde veya bir şey içtiğinde, bunları kendisine lütfeden Allah'a şükretmelidir.

Ancak şükretmek yalnızca yeme içme ile sınırlı kalmamalıdır. İnsanın günboyu istifade ettiği halde çoğu zaman aklına getirmedeği, tefekkür etmediği ancak kaybettiği zaman değerinin farkına vardığı sayısız nimet vardır. Kur'an'da sık sık bahsi geçen ve şükür vesilesi olarak bildirilen "görme" ve "işitme" nimetleri de bunlara örnektir.

Görme ve işitme tesadüfen ortaya çıkmış özellikler değildir. Allah'ın insanlara gözler, kulaklar vermesi, kendisine şükretmeleri, gerektiği gibi kulluk etmeleri amacıyla:

"Allah, sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmezken çıkardı ve umulur ki şükredersiniz diye işitme, görme (duyularını) ve gönüller verdi". (Nahl Suresi, 78)

Aynı şekilde insanlar için ulaşım ve taşıma aracı olan gemilerin, dünyanın dörtte üçünü oluşturan denizlerin ve rüzgârların bile varlığı insanların şükretmelerine vesile olmalıdır. Allah bunu şöyle bildirir:

"Denizi de sizin emrinize veren O'dur, ondan taze et yemektesiniz ve giyiminizde ondan süs eşyaları çıkarmaktasınız. Gemilerin onda (suları) yara yara akıp gittiğini görüyorsun. (Bütün bunlar) O'nun fazlından aramanız ve şükretmeniz içindir. " (Nahl Suresi, 14)

"Size kendi rahmetinden tattırması, emriyle gemileri yürütmesi ve O'nun fazlından (rızkınızı) aramanız ile umulur ki şükretmeniz için, rüzgârları müjde vericiler olarak göndermesi, O'nun ayetlerindendir". (Rum Suresi, 46)

"Allah; kendi emriyle gemiler akıp gitsin ve O'nun fazlından ararsınız diye, sizin için denize boyun eğdirdi. Umulur ki şükredersiniz". (Casiye Suresi, 12)

Müminin kendisine verilen nimete şükretmesi, bu nimete ehil olduğunu gösteren bir delildir. Böylece hem nimetin hakkını vermiş olur, hem de daha üstün bir nimet için önünde yol açılır. Allah şükreden kullarına nimetlerini artıracaklarını bildirirken, şükretmeyen nankörleri azabıyla tehdit eder:

"Andolsun, eğer şükrederseniz gerçekten size artırırım ve andolsun, eğer nankörlük ederseniz, şüphesiz, benim azabım pek şiddetlidir". (İbrahim Suresi, 7)

Kendisine peygamberlik makamı verilmiş Hz. Süleyman(a.s)'ın Allah'tan kendisine şükretmeyi ilham etmesini istemesi (*Neml Suresi, 19*) tüm müminlere örnek olmalıdır. Çünkü şeytan, insanlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından yaklaşıp; unutturmak, nimetlere karşı ülfet duygusu vermek, önemsetmemek gibi hilelerle onları şükretmekten alıkoymaya çalışmaktadır.

4-Korku Vermesi.

Müminlerin Allah'a olan yakınlıkları şeytana karşı manevi bir kalkan oluşturur. Allah'a teslim olmak, O'nu zikretmek, yeryüzündeki her olayın O'nun kontrolünde olduğunu bilmek ve katıksızca O'na yönelmek, müminlere önemli bir manevi güç sağlar. Şeytan her fırsatta müminlerin bu manevi güçlerini zayıflatacak yollar dener. Bu yollardan biri de insana Allah korkusu dışında başka "korku"lar vermektir.

Şeytanın bu silahı kullanmasının önemli bir nedeni vardır. Korku, şuurun kapanmasına, Allah ile bağlantının kopmasına ve tevekkülün ortadan kalkmasına sebep olur. İhlâsını koruyan bir mümin için böyle bir durum söz konusu olmaz. Şeytan ancak gaflet içinde olan, şuuru geçici olarak veya tümüyle kapanmış kimseleri etkiler. Bir Kur'an ayetinde asıl korkulması gereken gücün Allah olduğu şöyle hatırlatılmaktadır:

“İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Siz onlardan korkmayın, eğer mü'minlerseniz, Ben'den korkun”. (Al-i İmran Suresi, 175)

Müminler için dünya, bir kadere bağlı olarak yaşadıkları geçici bir mekândır. Korkacakları tek varlık da bu dünyanın ve kaderin yegâne hâkimi Allah'tır.

Mümin olmayanlar ise dünyayı, birbirinden bağımsız olay ve insanların yer aldığı kontrolsüz bir mekân zannederler. Şeytan herhangi bir vesile ile bu insanların kalplerine kolaylıkla korku sokar. Artık karşılarına çıkan her olay onlara göre sonu belli olmayan bir bilinmeyendir. Ölüm korkusuyla, fakirlik korkusuyla, gelecek korkusuyla Allah'a değil, sayısız putlarına sıkıca sarılırlar.

Şeytanın "korku" telkini mümin topluluğu içinde bulunan, ancak kalplerinde hastalık bulunan kimseler üzerinde de etkili olur. Allah yolunda bir güçlkle karşılaştıklarında kendilerini teslim alan bu korku, içinde bulundukları gafletin ortaya çıkmasını sağlar. Örneğin sıcak savaş ortamında korkularına yenik düşen bir grup insanın durumu Ku'ran'da şöyle bildirilmiştir:

“İman edenler, derler ki: "(Savaş izni için) Bir sure indirilmeli değil miydi?" Fakat içinde savaş (kıtal) zikri geçen muhkem bir sure indirildiği zaman, kalplerinde hastalık olanların, üzerine ölüm baygınlığı çökmüş olanların bakışı gibi sana baktıklarını gördün..". (Muhammed Suresi, 20)

Tevekküllü kimse kendisini tam olarak Allah'a ve kadere teslim eder. Korkudan tamamen arınır ve Allah'a tam teslimiyetin verdiği cesaretle Allah dışında hiçbir güçten korkmaz.

Yalnız burada unutulmaması gereken, müminlerin cesaretinin, şuursuz ve akılsız inkârcıların kendini bilmezliklerinden çok farklı bir özellik olduğudur. Bu duygu kadere tam

olarak iman etmenin, Allah'a teslimiyetin verdiği kendine güven duygusudur. Samimi olarak iman etmeyenler tarafından asla taklit edilemez. Müminlerin bu cesaretinin Kur'an'da birçok örneği vardır.

Örneğin Hz. Musa(a.s) ve beraberindekiler, deniz ile Firavun'un ordusu arasında sıkıştıklarında, aralarındaki imanı zayıf olan kimseler yakalandıkları zannıyla korkuya kapılırlar. Oysa Hz. Musa(a.s), *"Hayır, Rabbim benimledir"* (*Şuara Suresi, 62*) diyerek Allah'a teslimiyetini ve güvenini ifade eder. Allah'a iman ettikleri için, Firavun tarafından kolları ve bacakları kesilmekle tehdit edilen büyücüler de aynı korkusuzluğu göstermişlerdir. Ateşe atılan Hz. İbrahim(a.s) de aynı şekilde hiçbir korku duymamıştır. Kur'an'ın Ahzab Suresi'nde bahsi geçen müminlerin, düşman birlikleriyle karşılaştıkları zaman *"imanları ve teslimiyetleri"* artmıştır. Çünkü şeytanın korku telkini tevekkül eden kimse üzerinde etkisizdir. Allah'ın ayetinde de bildirdiği gibi, şeytanın *"...iman edenler ve Rablerine tevekkül edenler üzerinde hiçbir zorlayıcı gücü yoktur"*. (*Nahl Suresi, 99*)

5-Müminlerin Arasını Bozmaya Çalışır.

Kur'an müminlerin birlik içinde, birbirlerine destek ve yardımcı olmalarını, birbirlerini gözleyip kollamalarını emreder. Bağın ne derece güçlü olması gerektiği aşağıdaki ayetle bildirilmiştir:

"Şüphesiz Allah, kendi yolunda, sanki birbirlerine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever". (*Saf Suresi, 4*)

İşte şeytan bu önemli hükmü göz ardı ettirmeye ve müminlerin aralarındaki birliği yıpratmaya çalışır. Bu amaç doğrultusunda en büyük çabayı müminler arasındaki konuşmaları etki altında bırakmak için harcar. Kötü söz söyleme, imalı konuşma, laf dokundurma gibi cahiliye insanlarına ait çirkinlikleri yapmaya teşvik ederek müminlerin aralarını açmaya çalışır. İman eden bir kimse, şeytana karşı boş bulunduğu her an böyle bir tehlikeyle karşı karşıya kalabilir. Bu yüzden Kur'an'da, müminler bu tehlikeye karşı uyarılır, birbirlerine karşı güzel söz söylemelerini emreder ve şeytanın müminlerin düşmanı olduğunu hatırlatır:

"Kullarıma, sözün en güzel olanını söylemelerini söyle. Çünkü şeytan aralarını açıp bozmaktadır. Şüphesiz şeytan insanın açıkça bir düşmanıdır". (*İsra Suresi, 53*)

"Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranızda düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?" (*Maide Suresi, 91*)

6-Öğüt Verdiği İnsanları İnandırır.

Şeytan, başdüşmanı olan insanı sonsuz yıkıma uğratmak istediği halde, hiçbir şekilde bu niyetini ona sezdirmez. Tam aksine insana, öğüt vermek isteyen bir yardımcı kimliği altında yaklaşır. İnsanı, onun iyiliğini istediğine inandırdıktan sonra, kontrolü altına alır. Kişinin zaaflarını kullanarak, ona bu yönde telkinler yapar.

Hz. Âdem(a.s)'in, cennetten çıkarılmasına neden olan hatayı yapmasının sebebi de, bu sinsi tuzaktır. Şeytan Hz. Âdem(a.s)'e ve eşine bir dost gibi yaklaşmış ve onlara kendilerine öğüt verdiğine dair yemin etmiştir.

Şeytan, kendilerinden "örtülüp gizlenen çirkin yerlerini" açığa çıkarmak için onlara vesvese verdi ve dedi ki: "Rabbinizin size bu ağacı yasaklaması, yalnızca, sizin iki melek olmamanız veya ebedi yaşayanlardan kılınmamanız içindir."

Ve: "Gerçekten ben size öğüt verenlerdenim" diye yemin de etti. (Araf Suresi, 20-21)

Şeytan Hz. Âdem(a.s)'i ve eşini aldatarak cennetten kovulmalarını sağlamıştır. Hz. Âdem(a.s) ancak tevbe ettikten ve Allah'tan bağışlanma diledikten sonra tekrar doğru yolu bulabilmiştir.

Şeytanın düşmanı olduğu uyarısını bizzat Allah'tan duyan Hz. Âdem(a.s)'in, bu uyarıdan sonra bile şeytan tarafından kandırılması, insanın ömrü boyunca karşı karşıya olduğu gizli düşmanın ne kadar usta ve sinsi bir yalancı olduğunun bir delilidir.

Hz. Âdem(a.s)'e tüm şeytanların en büyüğü olan İblis tarafından verilen "ben size öğüt verenlerdenim" telkini, diğer insanlara da sinsi şeytanlar tarafından yapılır. Kendi kavmini Allah'ın yolundan alıkoyarken onlara, "...ben, size yalnızca gördüğümü (kendi görüşümü) gösteriyorum ve ben sizi doğru yoldan da başkasına yöneltmiyorum" (Mümin Suresi, 29) diyen Firavun bunun bir örneğidir.

Benzer telkinlere bugünkü cahiliye toplumunda da sıkça rastlamak mümkündür. Dini yaşamak isteyen bir gence karşı yapılan "sen daha çok gençsin, hayatını yaşa, yaşlanınca zaten ibadet edersin" telkini buna bir örnektir. Telkini yapan kişi bunu kendisinin iyiliğini istediği için yaptığını öne sürer. Oysa çağırdığı yol cehennem yoludur.

Şeytan "öğüt verme" taktiğini uygulamak için öncelikle kişinin yakın çevresinde bulunan ve daha önceden kontrolü altına aldığı kimseleri kullanacaktır. Örneğin Kur'an'da, iman ettikten sonra şeytan tarafından ayartılan, bu aşamadan sonra arkadaşlarının telkinleriyle sapan kişilerden bahsedilir. Bu "arkadaş"ların sözleri, şeytanın taktiğini çok net gözler önüne serer: "Doğru yola, bize gel..." Şeytanın bu taktiğinin bildirildiği ayetin tamamı şöyledir:

"De ki: "Bize yararı ve zararı olmayan Allah'tan başka şeylere mi tapalım? Allah bizi hidayete erdirdikten sonra, şeytanların ayartarak yerde şaşkınca bıraktıkları, arkadaşlarının da: "Doğru yola, bize gel" diye kendisini çağırdığı kimse gibi topuklarımız üzerinde gerisin geri mi döndürülelim?" De ki: "Hiç şüphesiz Allah'ın yolu, asıl yoldur. Ve biz âlemlerin Rabbine (kendimizi) teslim etmekle emrolunduk." (En'am Suresi, 71)

İnsan bu düşmana karşı son derece dikkatli olmak zorundadır. Ancak Allah'a tam olarak teslim olmuş ve O'nun zikrine sıkı sıkıya sarılmış bir kimse bunu başaracak şura sahip olur. Şeytanın telkinlerinin kaynağını hemen teşhis eder ve zihninden söküp atar. Aksi takdirde kişi bunları kendi düşüncesi zanneder ve iradesini ona teslim eder.

7-Allah Adını Kullanarak Saptırması.

Şeytanın en sinsi ve aldatıcı hilelerinden biri de insanlara Allah'ın ismini kullanarak yaklaşmasıdır. Bu yöntemle, Allah'ın razı olmadığı hareketlerin din ve Allah adına yapıldığını telkin eder. Söz konusu hareketleri hizmet, ibadet kisvesi altında yaptırır. Bu

oyuna gelen bir insan, İslam'ın kendisine Allah yolunda mücadele etmesi için sağladığı imkânları ve tanıdığı özgürlükleri, tamamen kendi nefsinin tatmin için kullanmaya başlar.

Örneğin böyle bir kişi, dine hizmet amacıyla küfrün yoğun olarak bulunduğu, aldatıcı dünya süsleriyle dolu bir ortama girdiğinde, sadece kendi nefsinin düşünerek hareket eder. Başlangıçta meşru olan nimetlerden zevk almasında hiçbir sakınca yokken bir süre sonra durum değişir. İslamın hayrı için başlayan bir hareket amacından sapar, nimetler amaç haline gelir.

Belki görünüşte Allah'ın sınırları içinde hareket ediliyordur, ama kalpte Allah'ın rızası değil, nefsin doyurulması hırslı vardır. Yaptığı hareketten hiçbir ecir alamayacağı gibi iman gittikçe zedelenmeye başlar. Şeytan bir kez daha dünya hayatının aldatıcı süsünü kullanarak ahireti terk ettirmiş, bahane olarak da "Allah'ın rızası"nı kullanmıştır:

“Ey insanlar, hiç şüphesiz Allah'ın va'di haktır; öyleyse dünya hayatı sizi aldatmasın ve aldatıcı(lar) da, sizi Allah ile (Allah'ın adını kullanarak) aldatmasın. Gerçek şu ki, şeytan sizin düşmanınızdır, öyleyse siz de onu düşman edinin. O, kendi gurubunu, ancak çılgınca yanan ateşin halkından olmaya çağırır.” (Fatır Suresi, 5-6)

Küçük hesapların ve geçici dünya hayatının peşine düşerek imanları zayıflayan, üstelik çıkarlarını korumak için Allah rızasını siper edinen bu insanlar bir süre sonra münafık konumuna girerler:

(Münafıklar) Onlara seslenirler: "Biz sizlerle birlikte değil miydik?" Derler ki: "Evet, ancak siz kendinizi fitneye düşürdünüz, (Müslümanları acıların ve yıkımların sarmasını) gözetip-beklediniz, (Allah'a ve İslam'a karşı) kuşkulara kapıldınız. Sizleri kuruntular yanıltıp-alstattı. Sonunda Allah'ın emri (olan ölüm) geliverdi ve o aldatıcı da sizi Allah ile (Allah'ın adını kullanarak, hatta masumca sizden görünerek) aldatmış oldu.” (Hadid Suresi, 14)

Bu hile oldukça kafa karıştırıcı ve aldatıcıdır. Çünkü şeytan bu sefer insanın dosdoğru yolunun üzerine oturarak (Araf Suresi, 16) bir tuzak hazırlamıştır. Ancak Allah'tan gerektiği gibi korkup sakınan kimseler şeytanın bu oyununa gelmezler. Çünkü Allah kendisinden korkup sakınana, onu doğru yola ulaştıracak, doğruyu yanlıştan ayırmasını sağlayacak bir anlayış verir:

“Ey iman edenler, Allah'tan korkup-sakınırsanız, size doğruyu yanlıştan ayıran bir nur ve anlayış (furkan) verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah büyük fazl sahibidir.” (Enfal Suresi, 29)

Şeytanın insanı Allah'ın adıyla aldatmasının bir başka yolu da, Allah'ın affediciliğini öne sürerek insanı günah işlemeye teşvik etmesidir. Allah elbetteki büyük bir merhamet sahibidir ve tevbe edip kendisinden bağışlanma dileyen her kulunun günahlarını affedebilir. Ama bir insan, "nasıl olsa Allah affeder" diyerek bile bile günah işlemeye başlarsa, çok tehlikeli bir yola girmiş olur. Zamanla kalbi katılaşıp, duyarsızlaşır ve Allah korkusunu tümüyle yitirir. Kur'an, "yakında bağışlanacağız" diyerek bile bile günah işleyen insanlardan (Araf Suresi, 169) söz ederken, Şeytan'ın insanı Allah adıyla aldatışının bir örneğini gösterir.

8-Müminin Zamanla Yıpranmasını İster.

Şeytan zamanın mümini yıpratmasını ister, açık vermesini sabırla bekler. Kişinin maneviyatından zaman içinde kopardığı küçük tavizler, bir süre sonra kalbinin üzerinin kabuk bağlamasına ve aklının örtülerek şeytanın daha büyük telkin ve vesveselerine kapılabilmesine sebep olur. Bir Kur'an ayeti, zaman içinde kazandıkları yüzünden, şeytan tarafından ayakları kaydırılmak istenen bir grup müminin haberini şöyle vermiştir:

"İki topluluğun karşı karşıya geldikleri gün, sizden geri dönenleri, kazandıkları bazı şeyler dolayısıyla şeytan onların ayağını kaydırmak istemişti.".. (Al-i İmran,155)

9-Vaadlerde Bulunur.

Şeytan insanları kandırmak için her sahtekârın ortak taktiğine başvurur. Karşısındakine boş vaadlerde bulunur. Münafıklar ve müşrikler de bu vaadlere inanırlar. Oysa bu basit bir aldanma değildir. İnsan sonsuz ahiretini, bu boş vaadler sonucunda kaybeder.

Bu vaadlerin ortak özellikleri gelip geçici dünya hayatına yönelik olmalarıdır. Şeytan kimi zaman eğlence, cinsellik, ticaret, para, mülk, kimi zaman da daha güzel ve uzun bir hayat, sosyal statü, mevki, saygınlık vaad eder. *"Yaldızlı sözler" fısıldar (En'am Suresi, 112)*. Ancak sebep her ne olursa olsun şeytana kanalar için sonuç hep aynıdır; sonsuz azap ve cehennem. Bu gerçek Kur'an'da şöyle bildirilir:

"(Şeytan) Onlara vaadler ediyor, onları en olmadık kuruntulara düşürüyor. Oysa şeytan, onlara bir aldanıştan başka bir şey va'detmez." (Nisa Suresi, 120)

İş hükme bağlanıp-bitince, şeytan der ki: *"Doğrusu, Allah, size gerçek olan va'di va'detti, ben de size vaadde bulundum, fakat size yalan söyledim..."* (İbrahim Suresi, 22)

Allah'ın hoşnutluğunu, sevgisini, rahmetini ve cennetini kazanmayı hedefleyen bir mümin, geçici dünya hayatına ait bir vaadi elbette ciddiye almaz. Çünkü yeryüzünde ulaşacağı herhangi bir makam, kazanacağı herhangi bir mülk veya sahip olacağı herhangi bir nimetin gerçekte önemi yoktur. Bunlar ancak çok kısa bir süre varlığını koruyacak, ölümle beraber yok olup gidecektir.

10-Kuruntulara ve Kuşkulara Düşürür.

Şeytanın kullandığı bir başka yöntem ise kuşku ve kuruntu vermektir. Gerçekte hiç var olmayan olayları insanların kafalarında sanki varmış gibi gösterir. Kalplerinde hastalık bulunan, zayıf karakterli kişiler bir süre sonra tamamen bu kuruntuların etkisi altına girerler. Her olayı kendi aleyhlerine planlanmış bir hareket olarak görürler (Münafikun Suresi, 4). Hatta elçi tarafından aldatıldıkları zannına kapılırlar. Sürekli tedirgin, korku içinde, ne yapacaklarını bilemeyen bir karakter sergilerler. Şuurlu bir insanın aklına bile getirmeyeceği olmadık kuruntulara düşerler.

"Onları"ne olursa olsun"şaşırtıp-saptıracağım, en olmadık kuruntulara düşüreceğim... Kim Allah'ı bırakıp da şeytani dost (veli) edinirse, kuşkusuz o, apaçık bir hüsrana uğramıştır. (Şeytan) Onlara vaadler ediyor, onları en olmadık kuruntulara düşürüyor. Oysa şeytan, onlara bir aldanıştan başka bir şey va'detmez." (Nisa Suresi, 119-120)

Mümin şeytanın en büyük düşmanı olduğu için, kendisini böyle bir tehlikeden müstağni göremez. Zira göstereceği en küçük bir gevşeklik, şeytanın kuruntu vermek,

şüpheyeye sevk etmek gibi taktiklerle üzerine saldırmasına imkân tanır. Ancak kesin bir bilgiyle ahirete inanan, her an katıksızca Allah'a yönelen bir mümine karşı bu kuruntular kesinlikle etkisiz kalır.

11-Sapkın Amelleri Süslü ve Çekici Gösterir.

Şeytan etkisi altına giren kimselere, yapmakta oldukları sapkın işleri süslü ve çekici gösterir. Bu yüzden içinde bulundukları sapıklığa tutkuyla bağlanırlar.

“Şeytan onlara yaptıklarını süslemiştir, böylece onları (doğru) yoldan alıkoymuştur; bundan dolayı onlar hidayet bulmuyorlar.” (Neml Suresi, 24)

“Onların kalpleri katılaştı ve şeytan onlara yapmakta olduklarını çekici (süslü) gösterdi.” (En'am Suresi, 43)

Kalpleri katılaştıran kimseler iyi ve kötüyü ayırtedecek duyarlılığı kaybettiklerinden, şeytan işledikleri kötülükleri onlara süslü gösterir. Bu katılma yüzünden de şeytanın etkisi altındaki kimseler, kendilerine çekici gösterilen sapıklıklarında büyük kararlılık gösterirler. Bu kararlılık kimi zaman geleneklerle bozulan ve Kur'an'da "ataların dini" olarak adlandırılan sapkın dinin temsilcilerinde, kimi zaman da Allah'ın elçisine isyan eden, ona karşı mücadele eden münafıklarda görülür. Kimi zaman da inkârcıların müminlerin aleyhine yürüttükleri faaliyetlerde ortaya çıkar. İster müşrik olsun ister kâfir, tümünün ortak özelliği şeytan tarafından kandırılmış ve oyuna getirilmiş olmalarıdır. Bir Kur'an ayetinde bu insanlar üzerindeki şeytani etki şöyle bildirilir:

“O zaman şeytan onlara amellerini çekici göstermiş ve onlara: "Bugün sizi insanlardan bozguna uğratacak kimse yoktur ve ben de sizin yardımcınızım" demişti... (Enfal Suresi, 48)

12-Fakirlik Korkusu Verir.

Şeytan ahirete karşılık insana dünya hayatını sunar. Bu yüzden şeytanın etkisi altındaki insanlar sanki sonsuza dek ölmeyeceklermiş gibi dünya için çalışır, ahiret için hiçbir çaba harcamazlar. Şeytan binlerce yıldır insanlara bu tuzağı kurar. Bugüne kadar milyarlarca insan yaşamları boyunca çalışmış, çabalamış, para, mal mülk kazanmış, sonra bunların hepsini arkalarında bırakarak ölmüşlerdir. Şu an yaşayanlar ise, kendilerinden önce ölen bu insanların durumlarından hiçbir ders almaz, sanki kendileri hiç ölmeyeceklermiş gibi mal mülk biriktirirler.

Şeytan dünya hayatını değerli ve kalıcı göstererek müminlere de zarar vermeye çalışır. İmanı zayıf olanlara ve münafıklara fakirlik korkusu verir. Bu sayede onları, dünya hayatı için daha çok çaba harcamaya, cimrilik yapmaya iter. Bir Kur'an ayetinde şeytanın çabası şöyle bildirilmiştir:

“Şeytan, sizi fakirlikle korkutuyor ve size çirkin-hayâsızlığı emrediyor. Allah ise, size kendisinden bağışlama ve bol ihsan (fazl) vaadediyor. Allah (rahmetiyle) geniş olandır, bilendir.” (Bakara Suresi, 268)

Mal-mülk hırsı vererek tuzak kurmak şeytanın çok eski bir yöntemidir. Hatta Hz. Âdem'i kandırdığında da *"sana sonsuzluk ağacını ve yok olmayacak bir mülkü haber*

vereyim mi?" (Taha Suresi,120) yalanını söylemiş, mülk vaadinde bulunmuştur. Bu yüzden Allah, müminlere mal sevgisine karşı birçok uyarıda bulunur. Bir Kur'an ayetinde şöyle bildirilir:

"İşte sizler böylesiniz; Allah yolunda infak etmeye çağrılıyorsunuz; buna rağmen bazılarınız cimrilik ediyor. Kim cimrilik ederse, artık o, ancak kendi nefesine cimrilik eder. Allah ise, Ğaniy (hiçbir şeye ihtiyacı olmayan)dır; fakir olan sizlersiniz. Eğer siz yüz çevirecek olursanız, sizden başka bir kavmi getirip-değiştirir. Sonra onlar, sizin benzeriniz de olmazlar." (Muhammed Suresi, 38)

Her kim olursa olsun, dünya çapında ünlü ve zengin bir işadaminin veya bir dilencinin, Allah rızasına uygun olarak harcamadığı her kuruşta, farkında olmadığı güçlü bir ortağı vardır. Allah inkâr edenlerin mallarına şeytanı ortak kılmıştır. Bu ortaklık emri ayette şöyle geçer:

"Onlardan güç yetirdiklerini sesinle sarsıntıya uğrat, atlıların ve yayalarınla onların üstüne yaygarayı kopar, mallarda ve çocuklarda onlara ortak ol ve onlara çeşitli vaadlerde bulun." Şeytan, onlara aldatmadan başka bir şey vaatmez." (İsra Suresi, 64)

13-Kibir Verir.

Kibir şeytanın en önemli özelliklerinden biridir. Allah'ın huzurundan da kibiri ve itaatsizliği yüzünden kovulmuştur:

"Yalnız İblis hariç. O büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu. (Allah) Dedi ki: "Ey İblis, iki elimle yarattığıma seni secde etmekten alıkoyan neydi? Büyüklendin mi, yoksa yüksekte olanlardan mı oldun?" (Sad Suresi, 74-75)

Şeytanın bu önemli hastalığı insanlar için de büyük bir tehlikedir. Çünkü şeytan bir insanı kendisine yakın kılmak için öncelikle kendi hastalığını o insana bulaştırmaya çalışır. Bu hastalığa yakalanan bir kimsenin aklı örtülür, şuuru kapanır. Bu tehlike nedeniyle Kur'an'da müminler alçak gönüllü olmaları için uyarılmıştır:

"Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; çünkü sen ne yeri yarabilirsin, ne dağlara boyca ulaşabilirsin." (İsra Suresi, 37)

"(Lokman dedi ki) İnsanlara yanağını çevirip ve böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. Yürüyüşünde orta bir yol tut, sesinden de (yüksek perdeleri) eksilt. Çünkü seslerin en çirkin olanı gerçekten eşeklerin sesidir." (Lokman Suresi, 18-19)

Mümin, şeytanın vasfı olan kibirden mümkün olduğunca sakınmalı ve bunun için büyük bir dikkat sarf etmelidir. Aksi takdirde ecir kaybına uğrar, imanı büyük bir tehlike içine girer.

Şeytanın etkisi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin bir insan İslam'a büyük hizmetlerde bulunmuş olabilir. Ama bu hizmet, yalnızca kendisine Allah tarafından lütfedilmiş bir ecir kazanma imkânıdır. Kişi Allah'ın kontrolü dışında, kendi başına bir hareket yapamayacağı için, herhangi bir başarısıyla övünmesi söz konusu olamaz. Bunun tersini yapanlara Kur'an'da çok büyük bir tehdit vardır:

“Getirdikleriyle sevinen ve yapmadıkları şeyler nedeniyle övülmekten hoşlananları (kazançlı) sayma; onları azaptan kurtulmuş olarak sayma. Onlar için acı bir azap vardır.” (Al-i İmran Suresi, 188)

“Nitekim sahip olduğu zenginliği kendi kişisel özelliklerinin bir sonucu sayan ve “bu, bende olan bir bilgi dolayısıyla bana verilmiştir” (Kasas Suresi, 78) diyen Karun, Allah tarafından şiddetli bir cezaya çarptırılmıştır. Şeytan kibir telkini vererek aynı zamanda müminler arasındaki huzuru bozmaya çalışır. Çünkü kibir yalnızca Allah katında değil müminler arasında da hoşla gitmeyen bir ahlak zayıflığıdır ve bu tür bir tavra sahip bir insan onları son derece rahatsız eder.

Şeytanın kendisini fark ettirmeden, insana çok sinsice yaklaşacağı unutulmamalıdır. Şeytanın acelesi de yoktur. Kendini üstün görme telkinini, uzun vadede, birçok farklı olay için yavaş yavaş yapar. Eğer kişi bu yöneme karşı çok uyanık olmazsa, bu telkinlerin etkisi zamanla katlanarak büyür. Örneğin kazanılan küçük bir başarının ardından şeytan mutlaka telkin yapmak isteyecektir. Eğer kişi, başarının tek sahibinin Allah olduğunu kalben hissetmezse, şeytanın fısıltısını da kendi teşhisi zanneder ve başarı sahibinin kendisi olduğuna zamanla yürekten inanır.

Şeytan başka taktikler de izler. Örneğin bir mümin hata yapabilir. Böyle bir durumda diğer müminlere düşen, hatayı yapan mümine şefkatle yaklaşmak ve o müminin de kendileri gibi aslında aciz bir kul olduğunu unutmamaktır. Çünkü şeytan, hata sahibine karşı öfke duymayı veya onu küçük görmeyi telkin eder. Bir mümini yaptığı hatadan veya başka bir sebepten dolayı içten içe küçük gören kişi, kendini üstün görme fısıltısının etkisi altında kalmaya başlamıştır.

Bu ruh hali devam ederse kibir insanın kişiliğine yerleşir ve diğer müminlere karşı şefkat ve merhamet duygusu azalır. Artık yalnızca kendi bildiğini okuyan, kendi başına buyruk, aklını diğer müminlerin akıllarından üstün gören bir insan ortaya çıkar. Kişinin içindeki kendini üstün görme fısıltısı sesini yükseltir ve o, bunun kendi üstün teşhislerinden biri daha olduğunu zanneder. Bu psikolojiye giren kimsenin imanında zamanla çok ciddi yaralar oluşur. Bir süre sonra kalbi, Kur'an'da da bildirildiği gibi, Allah'ın ayetlerine karşı duyarsızlaşır:

“Bizim ayetlerimize, ancak kendilerine hatırlatıldığı zaman, hemen secdeye kapananlar, Rablerini hamd ile tesbih edenler ve büyüklük taslamayan (müsteกbir olmayan)lar iman eder”. (Secde Suresi, 15)

Ayetten anlaşıldığı üzere, ancak büyüklük taslamayan kimseler, Allah'ın ayetlerine iman edebilirler. Kendisini üstün görüp kibirlenen bir kimsenin ayetleri gerektiği gibi anlaması ise imkânsızdır.

14-Gösteriş İçin İbadet Etmeye Zorlar.

Dünya hayatının en aldatıcı tuzaklarından biri, insanların birbirlerine gösteriş yapma ve sahip olduklarıyla övünme tutkusudur.

Gösteriş yapmanın şekli insanın içinde bulunduğu ortama göre değişir. Paranın ön planda olduğu bir ortamda zenginlik, saygınlığın geçerli olduğu bir toplulukta makam övünme konusudur. Şeytan bu tutkuyu dindarlığın ön planda olduğu topluluklarda da kullanır. Kalbinde iman olmayan kimseler için ibadet etmek, Allah'ın rızasını kazanmak için değil, dindar toplulukta itibar elde etmek için yapılan bir harekettir. Kur'an bu tür kimselerden şöyle bahseder:

*“İşte (şu) namaz kılanların vay haline,
Ki onlar, namazlarında yanılgıdadırlar,
Onlar gösteriş yapmaktadırlar.” (Maun Suresi, 4-6)*

Şeytanın gerçek amacından saptırıp bir gösteriş aracı haline getirebileceği önemli ibadetlerden biri "infak"tır, yani insanın malını Allah yolunda harcaması. Bu ibadeti yaparken Allah'ın rızasını aramak yerine, insanların hoşnutluğunu gözetten kimseler aslında şeytana arkadaş olmuşlardır:

“Ve onlar, mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak ederler, Allah'a ve ahiret gününe de inanmazlar. Şeytan, kime arkadaş olursa, artık ne kötü bir arkadaşdır o. “(Nisa Suresi, 38)

İnfak, mümine arınması ve ahiretini kazanması için tanınmış en önemli fırsatlardan biridir. Böylesine önemli bir ibadete, şeytanın pisliği “gösteriş yapma” karışır, müminin ihtiyacı olan arınma gerçekleşmez, ahiret için çok önemli olan bir fırsat kaçırılmış olur. Bu yüzden mümin olan bir kimse, infak ederken, şeytana karşı çok uyanık olmalı, her ibadetini olduğu gibi bunu da yalnızca Allah'ın rızası için halis bir niyetle yapmalıdır. Kur'an müminleri bu konuda şöyle uyarır:

“Ey iman edenler, Allah'a ve ahiret gününe inanmayıp, insanlara karşı gösteriş olsun diye malını infak eden gibi minnet ve eziyet ederek sadakalarınızı geçersiz kılmayın.” (Bakara Suresi, 264)

15-Ayetlerden Uzaklaştırmaya Çalışır.

Allah'ın kitabına tabi olmak büyük bir sorumluluktur. Böylesine önemli bir sorumluluğu ihmal etmenin cezası da aynı derecede şiddetli olur. İnsanın böyle bir cezaya çarptırılması ise bilindiği gibi şeytanın en büyük amacıdır.

Şeytanın etkisiyle Kur'an'dan uzaklaşan bir kimse, gerçekte Allah'tan uzaklaşmış olur. Çünkü Kur'an, Allah'ın sözüdür. Hem müminlerin hidayete ermelerini sağlayan, hem de onlara ömür boyu yol gösterici olan bir 'nur'dur.

Kur'an'dan uzaklaşmak, Kur'an'a tabi olmuş kimseleri “müminleri” tehdit eden bir tehlikedir. Çünkü müşrikler ve kâfirler zaten Kur'an'dan tamamen gaflet içindedirler. Ayetlere karşı perdelenmiş oldukları için, Kur'an'dan daha fazla uzaklaşmalarına imkân yoktur. Fakat ayetler vesilesiyle iman eden ve ayetlerin bildirdiği şekilde yaşayan müminler, Kur'an'dan uzaklaşırlarsa, çok büyük bir tehlikeyle, şeytanla yüz yüze kalırlar. Dahası bunun farkına varmadan, kendilerini hâlâ doğru yolda zannederek, şeytan tarafından kontrol altına alınırlar. Kur'an'da bu durum, şeytanın insanın üzerine kabuk gibi bağlanması olarak ifade edilmiştir:

“Kim Rahman (olan Allah)ın zikrini görmezlikten gelirse, biz bir şeytana onun "üzerini kabukla bağlattırırız"; artık bu, onun bir yakın dostudur.

Gerçekten bunlar (bu şeytanlar), onları yoldan alıkoyarlar; onlar ise, kendilerinin gerçekten hidayette olduklarını sanırlar. “(Zuhruf Suresi, 36-37)

Böyle bir gaflete de ancak, ahireti terkedip dünyevi çıkarlara yönelen, nefsinin istekleri doğrultusunda hareket eden biri dalabilir. Aslında Allah'ı değil, nefsini tatmin etmeye yönelip şeytanın peşine takılan bu kimse, insandan çok hayvana benzer. Çünkü hayvanın da, insanın da temel fiziksel ihtiyaçları (yemek, içmek, cinsellik) ortaktır. İnsanı üstün yapan kendisini Yaratan'a bilinçli bir biçimde kulluk etmesidir. İşte bu nedenle Kur'an'da nefsinin hevasına uyan ve bir zamanlar tabi olduğu ayetlerden uzaklaşan kimse, köpeğe benzetilir.

“Onlara kendisine ayetlerimizi verdiğimiz kişinin haberini anlat. O, bundan sıyrılıp uzaklaşmış, şeytan onu peşine takmıştı. O da sonunda azgınlardan olmuştu.

Eğer biz dileseydik, onu bununla yükseltirdik. Ama o yere meyletti (veya yere saplandı), hevasına uydu. Onun durumu, üstüne varsan dilini sarkıtıp soluyan, kendi başına bıraksan dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte ayetlerimizi yalanlayan topluluğun durumu böyledir. Artık gerçek haberi onlara aktar. Ki düşünsünler.” (Araf Suresi, 175-176)

Bir mümin yıllar boyunca, birçok defa Kur'an'ı okumuş olabilir. Ama bu onu şeytanın oyunlarından müstağni kılmaz. Şeytan birçok oyunla karşısına çıkar. Müminin Kur'an'ı inkâr etmeyeceğini bildiğinden, çeşitli hilelerle, müminleri günlük hayatlarında Kur'an'ın emrettiği yaşam tarzından uzaklaştırmaya çalışır.

Örneğin Kur'an'da, yaşanan ve yaşanacak her anın Allah tarafından bir kader çerçevesinde önceden yaratıldığı bildirilmiştir. Bu bilgiye rağmen başına gelen olaylar karşısında sıkıntılı, tevekkülsüz bir ruh hali sergilemek, Allah'ın ayetlerini gözardı ederek hareket etmek anlamına gelir. Uzun süre bu ruh halinde kalan bir kimsenin kalbi, Kur'an'ın temiz ve berrak ruhunu yitirir ve giderek kararmaya başlar. Sonunda bu kimse Kur'an'dan etkilenmeyen, duyarsız bir hale gelir.

Kur'an'ın emrettiği gibi bir hayat sürme gayretindeki herkes bu tehlikeyle karşı karşıyadır. Her kim olursa olsun, kendisine kitap verildikten sonra bu yükümlülüğü hakkıyla yerine getiremezse, kalbi katılaşır. Kur'an'da, daha önce kendilerine kitap verilen ancak bu sorumluluğu taşıyamayan kimselerin durumu hatırlatılmaktadır:

“İman edenlerin, Allah'ın ve haktan inmiş olanın zikri için kalplerinin "saygı ve korku ile yumuşaması" zamanı gelmedi mi? Onlar, bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun bir süre geçmiş, böylece kalpleri de katılaşmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan çoğu fasık olanlardı.” (Hadid Suresi, 16)

Allah müminlere, şeytanın bu oyununa düşmemeleri için Kur'an'a sınıksız sarılmalarını emreder. Çünkü Kur'an hayatının her anında mümine yol gösterici olacak bir

kılavuzdur. Dahası müminler ayetleri yalnızca düzenli olarak okumakla değil, gün boyu akılda tutmakla, üzerlerinde düşünmekle ve her olayda Kur'an'la hükmetmekle yükümlüdürler:

“Evlerinizde okunmakta olan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah, latiftir, haberdar olandır.” (Ahzab Suresi, 34)

“Kendilerine verdiğimiz Kitabı gereği gibi okuyanlar, işte ona iman edenler bunlardır...” (Bakara Suresi, 121)

16-Unutkanlık ve Dalgınlık. Unutkanlık vermek şeytanın çok sık kullandığı fakat insanlar tarafından fazla fark edilmeyen bir yöntemdir. Şeytan bu telkini farklı konumlardaki insanlar için, farklı taktiklerle kullanır.

Örneğin yaşamlarını dinden uzak geçiren kimselere verdiği unutkanlık ve dalgınlık, klasik anlamdaki unutkanlık veya bir anlık göz dalması değildir. Şeytanın gerçek anlamda unutkanlık verdiği bu kimseler, 60-70 yıllık bir ömrü Allah'ı ve ahireti unutarak boş ve yararsız uğraşlar içinde geçirirler. Allah'ın ahireti hatırlatmak için yeryüzünde yarattığı hikmet ve ibretleri kavrayamazlar. Neden ve nasıl yaratıldıkları sorusunun hiçbir önemi yoktur. Şeytan onlara, iyiliği, hayrı, en önemlisi kendilerini yaratanı, O'nu anmayı ve her şeyin kontrolünün O'nda olduğunu unutturur. Ölüm, kader ve ahireti hiç düşündürmez.

Aynı şekilde münafıklar da şeytan tarafından çepeçevre kuşatıldıklarından, Allah'ın varlığını ve O'nun zikrini unuturlar. Kur'an'da münafıkların içinde bulundukları durum şöyle haber verilir:

“Şeytan onları sarıp-kuşatmıştır; böylelikle onlara Allah'ın zikrini unutturmuştur. İşte onlar, şeytanın fırkasıdır. Dikkat edin; şüphesiz şeytanın fırkası, hüsrana uğrayanların ta kendileridir.” (Mücadele Suresi, 19)

Şeytanın unutkanlık vermeye çalıştığı bir diğer grup müminlerdir. Ancak bu unutkanlık müşriklere ve münafıklara verdiği unutkanlıktan daha farklıdır. Şeytan büyük-küçük ayırdetmeden müminlerin sorumlu oldukları her konuda unutkanlık vermek ister. Çünkü her insan dünya hayatının her anında, Kur'an'ın emrettiği hayatı yaşama konusunda denenmektedir. Bu yüzden insanın her an şuurlu ve uyanık olması ve yaşadığı her an, Allah'ın rızasını araması gerekir.

Kur'an'da şeytanın müminlere vermeye çalıştığı bazı unutkanlıklardan örnekler verilmiştir. Bunlardan biri, ayetler hakkında *"alaylı tartışmalara"* dalanlarla aynı ortamda bulunmaktır. Allah müminleri böyle bir ortamdan sakındırır ve şeytanın unutturucu etkisine karşı uyarır:

“Ayetlerimiz konusunda "alaylı tartışmalara dalanlar:" onlar bir başka söze geçinceye kadar” onlardan yüz çevir. Şeytan sana unutturacak olursa, bu durumda hatırlamadan sonra, artık zulmeden toplulukla beraber oturma.” (En'am Suresi, 68)

Bir başka hüküm ise bir şeyi yaparken, onun ancak Allah'ın dilemesiyle mümkün olacağını anmaktır:

“Hiçbir şey hakkında: "Ben bunu yarın mutlaka yapacağım" deme.

Ancak: "Allah dilerse" (inşallah yapacağım de). Unuttuğun zaman Rabbini zikret ve de ki: "Umulur ki, Rabbim beni bundan daha yakın bir başarıya yöneltip-iletir." (Kehf Suresi, 23-24)

Bu konuya bir başka örnek Hz. Musa(a.s) kıssasında verilmiştir. Ayette, Hz. Musa(a.s) ile beraber yolculuk eden genç yardımcısı, yanlarına aldıkları balığı unuttuğunu fark edince, bunun sorumlusunun şeytan olduğunu belirtir:

(Genç-yardımcısı) Dedi ki: "Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadi; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu." (Kehf Suresi, 63)

Mümin unutkanlığa ve buna yol açan faktörlere karşı çok dikkatli olmalıdır. Müminin yaşamında dalgınlıklara, aklı örten hayali senaryolara ve boş hayallere dalıp gitmeye yer yoktur. Çünkü bu karakterde bir insan Allah yolunda ciddi bir çaba harcayamaz. Kendisini dünyanın aldaticılığına kaptırıp, gerçek görevini, varlığının tek nedenini, Allah'a kul olmayı unuttur:

"Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Herkes yarın için neyi takdim ettiğine baksın. Allah'tan korkun. Hiç şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

Kendileri Allah'ı unutmuş, böylece O da onlara kendi nefislerini unutturmuş olanlar gibi olmayın. İşte onlar, fasık olanların ta kendileridir". (Haşr Suresi, 18-19)

Unutkan ve dalgın bir yapıya önlem olarak, müminler Allah'ı, Allah korkusunu ve Allah rızasını, cenneti, cehennemi, dünya hayatının geçiciliğini daima düşünerek unutmamalıdır. Çünkü insan bu gerçekleri aklında tutmadıkça, şeytana karşı korumasız kalır.

17-Duygusal Telklini.

Duygusal, insanın duygularının Kur'an'ın belirttiği doğrultunun dışına taşarak Kur'an'ın sınırları içinde yönlendirilmemesi, bunların kişinin karar ve davranışlarını kontrol altına alması ve kişiyi aklın yerine duyguların yönetmesi demektir.

Duygusal davranan bir kimsenin hareketlerinde akıl yoktur. Herşey o anki ruh haline göre gelişir. Kişinin sabrı, adaleti, davranışları, aldığı kararlar, verdiği tepkilerin tamamı duygular tarafından yönlendirilir. Ani ve birbirini tutmayan kararlar şeytanın küçük müdahaleleriyle kolayca verilir. Çoğu zaman bu kararları pişmanlık izler. Duygusal insanların ömürleri sonradan pişman olunan birçok kararla doludur.

Hâlbuki müminin sahip olduğu akılda, denge ve açık bir şuur vardır. Hareketlerin tamamı Allah'ın kuralları ve kanunları çerçevesinde yapılır. Akılcı hareket eden insan, seçimini, ahiret gününde Allah'ın karşısında vereceği hesabı düşünerek yapar. Şartlar ne olursa olsun Kur'an doğrultusunda, taviz vermeden hareket eder.

Şeytan, kimi zaman müminlere de duygusal telkini yaparak yaklaşmayı dener. İnkâr edenlere karşı beslenebilecek bir sevgi, değişen şartlardan ruhen etkilenmek gibi Kur'an'a ters düşen her hareket, bilinçaltına yerleşen duygusal telkinin bir işaretidir. Böyle bir

telkin, Kur'an hükümlerini uygulamada ve Allah'ın rızasına yönelmede gösterilecek tam bir kararlılıkla etkisiz bırakılır.

Müminlerin hayatlarında duygusallığa yer olmadığı birçok Kur'an ayetinde bildirilmiştir. Örneğin bir mümin, her kim olursa olsun, inkâr eden bir kimseye karşı sevgi besleyemez:

“Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir kavim (topluluk) bulamazsın ki, Allah'a ve elçisine başkaldıran kimselerle bir sevgi (ve dostluk) bağı kurmuş olsunlar; bunlar, ister babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri (soyları) olsun...” (Mücadele Suresi, 22)

Bir başka ayette Allah'ın sevgisini kazanmak için yola çıkan bir müminin, Allah'ın düşmanı bir kimseye karşı sevgi besleyemeyeceği, eğer beslerse doğru yoldan şaşırıp sapacağı bildirilmiştir:

“Ey iman edenler, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları veliler, dostlar edinmeyin. Siz onlara karşı sevgi yöneltiyorsunuz; oysa onlar haktan size geleni inkâr etmişler, Rabbiniz olan Allah'a inanmanızdan dolayı elçiye de, sizi de (yurtlarınızdan) sürüp-çıkarmışlardır. Eğer siz, Benim yolumda cihad etmek ve Benim rızamı aramak amacıyla çıkmışsanız (nasıl) onlara karşı hala sevgi gizliyorsunuz? Ben, sizin gizlediklerinizi ve açığa vurduklarınızı bilirim. Kim sizden bunu yaparsa, artık o, elbette yolun ortasından şaşırıp-sapmış olur. “(Mümtehin Suresi, 1)

Ayetlerden açıkça anlaşıldığı gibi mümin bir kimse için sevgideki yegâne kıtas imandır. Bunun dışında ne aile bağlarının ne de sosyal çevrenin önemi vardır. Bir inkârcı, iman etmediği sürece müminin dostu ve yakını olamaz. Bu uzaklık Hz. İbrahim(a.s)'in ağzından Kur'an'da şöyle ifade edilir:

“İbrahim ve onunla birlikte olanlarda size güzel bir örnek vardır. Hani kendi kavimlerine demişlerdi ki: "Biz, sizlerden ve Allah'ın dışında taptıklarınızdan gerçekten uzağız. Sizi (artık) tanımayıp-inkâr ettik. Sizinle aramızda, siz Allah'a bir olarak iman edinceye kadar ebedi bir düşmanlık ve bir kin baş göstermiştir."... (Mümtehin Suresi, 4)

Bu konu Kur'an'da peygamber kıssalarında da geçer. Örneğin Hz. İbrahim (a.s)'in babasının Allah'ın düşmanı olduğunu öğrenince ondan uzaklaşmış olması, müminler için örnek bir harekettir. (Tevbe Suresi, 114) Bir başka örnek ise Nuh(a.s) kıssasında yer alır. Allah Hz. Nuh' (a.s)a, inkârcı olan oğlu için *"Ey Nuh, kesinlikle o senin ailenden değildir"* (Hud Suresi, 46) diye seslenir. Çünkü bir müminin ailesi, yalnızca müminlerdir. Bunların dışında bir dost arayanlar, eninde sonunda kendilerine yegâne dost olarak şeytanı bulurlar.

18-Detaylara Daldırır.

Mümin Allah rızasını kazanmak için en sağlıklı ve doğru yolları seçmelidir. Boş işlerle hiç vakit kaybetmez. *"Şu halde boş kaldığın zaman, durmaksızın (dua ve ibadetle) yorulmaya-devam et"* (İnşirah Suresi, 7) ayetine uyarak, üzerine aldığı her salih ameli bir an önce bitirip bir yenisine geçer.

Fakat insan yaptığı işi Allah rızasını gözetmeden yapıyorsa, şeytanın pek fark edilmeyen bir oyununa karşı korumasız düşer. Bu oyun insanları gereksiz detaylara daldırmaktır. Bu tuzağa düşen kişi, kafası karmakarışık, binbir türlü detaya takılmış, esas amaçtan tamamen uzaklaşmış, hatta ne yapması gerektiğini bile hatırlayamayan bir hale gelir.

Allah Kur'an'da buna örnek olarak Hz. Musa (a.s)'yla ilgili bir kıssadan bahsetmiştir. Hz. Musa (a.s) kendi kavmine, yani İsrailoğullarına, Allah'ın onlardan bir sığır kesmelerini istediğini haber verir. Buna karşın kavmi sığır hakkında gereksiz birçok ayrıntı sorup, ibadeti bir türlü yerine getirmez. Ancak istedikleri bütün ayrıntıları öğrendiklerinde *"...Şimdi gerçeği getirdin.."* derler. Fakat bu ibadetin amacından nasıl uzaklaştığı ve kavmin neredeyse Allah'ın emrini yerine getirmeyeceği daha sonraki ayette belirtilir: *"Böylece ineği kestiler; ama neredeyse (bunu) yapmayacaklardı."* (Bakara Suresi, 71)

Bu arada İsrailoğullarının kendilerine sığır kesme emrini getiren Hz. Musa(a.s)'ya söyledikleri *"bizi alaya mı alıyorsun?"* (Bakara Suresi, 67) şeklindeki küstahça söz de, o anda imandan çok inkâra, yani şeytana yakın olduklarını göstermektedir.

Bu mantığın altında şeytanın yukarıda bahsedilen hilesi yatmaktadır. Sığır kesmek gibi basit bir olayı detaylara boğup zorlaştıran şeytan, neredeyse ibadetin yapılmasını engellemeyi başaracak hale gelir. Günümüzde büyük bir kitlenin din anlayışı, şeytanın bu etkisiyle şekillenmiştir. Birçok insan Allah'ın dini adı altında detaylara boğulmuş, Kur'an'dan uzak bir din yaşamaktadır.

19-İsrafa Teşvik Eder.

İsraf etmek cahiliye toplumunun önemli bir özelliğidir. Sınır tanımaz bir şekilde para harcayıp sonra bununla övünmek küfür için bir itibar kaynağıdır:

"O: "Yığınla mal tüketip-yok ettim" diyor.

Kendisini hiç kimsenin görmediğini mi sanıyor?" (Beled Suresi, 6-7)

Oysa israf Allah tarafından kesin olarak yasaklanmış, çirkin bir davranıştır. Hatta israf edenler için ayette "şeytanın kardeşi" ifadesi kullanılmaktadır. O halde şeytanın en büyük düşmanı olan müminlerin bu konu üzerinde özel bir titizlik göstermeleri gerekir. Allah bir ayetinde şöyle bildirir:

"İsraf ederek saçıp-savurma. Çünkü saçıp-savuranlar, şeytanın kardeşleri olmuşlardır; şeytan ise Rabbine karşı nankördür." (İsra Suresi, 26-27)

Bu tehlikeden korunması için müminin dikkat etmesi gereken bir nokta vardır. *"Mümin canını ve malını cennet karşılığında sattığını"* (Tevbe Suresi, 111) hiçbir zaman unutmamalıdır. Böyle bir ticareti kabul ettikten sonra malının bir kısmını Allah yolu dışında bir amaç için harcayamaz. Çünkü israf öncelikle, ahiret dışında bir başka amaç için harcama yapmakla olur.

Mümin sahip olduğu herşeyle ahirete yönelmek zorundadır. Sahip olduğu her mal daha çok ecir kazanması için bir fırsattır. Bu fırsatı geri tepmek, ahiret yerine dünya hayatına

razı olmak demektir. Allah müminleri meşru ve helal nimetlerden faydalanmaya teşvik ederken, israf etmemeleri için uyarılarda bulunmuştur:

“İsraf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.” (En'am Suresi,141)

“Ey Âdemoğulları, her mescid yanında ziynetlerinizi takının. Yiyin, için ve israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.” (Araf Suresi, 31)

Kur'an'da şeytanın özel olarak kullandığı bazı kötü alışkanlıklar olduğundan bahsedilir ve müminler bunlara karşı uyarılırlar. İçki, kumar ve fallı uğraşmak şeytanın insanları saptırmak için kullandığı malzemelerdir:

“Ey iman edenler, içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytanın işlerinden olan pisliklerdir. Öyleyse bun(lar)dan kaçının; umulur ki kurtuluşa erersiniz.” (Maide Suresi, 90)

Ancak burada önemli olan şeytanın bu araçları hangi sonuca ulaşmak için kullandığıdır. Çünkü ayetlerde esas dikkat çekilen şeytanın amacıdır. Bu amaç bir sonraki ayette bildirilir; müminler arasına düşmanlık sokmak, onları Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak.

“Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranızda düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?” (Maide Suresi, 91)

ŞEYTANIN YARATILIŞ HİKMETİ

Âlimler, şeytanın yaratılmasında bir takım hikmetlerin bulunduğunu söylemişlerdir.

1- Allah, eşyayı zıtlarıyla birlikte yaratmıştır ki, biri diğerinden ayırt edilebilsin ve aralarındaki fark insanlar tarafından anlaşılabilsin. Şeytan da yaratıkların en temiz ve en şerefliilerinden biri olan, hak ve hayrı tavsiye eden meleklerin varlığına mukabil yaratılmıştır.

2- Şeytanın yaratılmasındaki bir başka hikmet de, Allah'ın üstünlük ifade eden, *Kahhâr, Müntekim, Adl, Dâl, Şeddü'l ikâb, Seriulhisâb, Hâfid, Rafi, Muizz, Müzill* gibi isimlerinin tecelli edecekleri bir varlığın gerekli olmasıdır. Zira bu isimler taalluk edecekleri bir varlığı gerektiren kemâl sıfatlarıdır. Şayet ins ve cin melek tabiatında olsaydı, bu isimlerin eseri ve neticesi ortaya çıkamazdı.

3- Eğer şeytan yaratılmamış olsaydı, Allah'ı Zülcelalin afv, mağfiret, rahmet, günahları örtme ve bağışlama gibi hususları ihtiva eden kemal sıfatlarının ve isimlerinin tecelli etmesi mümkün olmazdı. Peygamberimiz bunu veciz bir şekilde şöyle dile getirmektedir: *"Eğer sizler günah işlemeseydiniz, Allah muhakkak ki sizleri giderirdi de, fertleri günah işleyip, mağfiret dileyecek ve Allah'ın kendilerine mağfiret edeceği bir kavim getirirdi."* (Müslim, Tevbe, 2; Tirmizi, Ahmed b. Hanbel)

4- Şeytan yaratılmamış olsaydı, Allah'u Zülcelale ibâdet ve itâattan söz etmek mümkün olmazdı. Zira belli fiillerin ibadet, tâat, hayır ve hasen oluşu ancak zıdlarının varlığı ile bilenebilir ki, insanlara şer ve çirkin fiillerde yol gösteren şeytandır.

EVLIYA-UŞ ŞEYTAN

Cenab-ı Hakk'ın velileri karşısında birde şeytanın evliyalı vardır. Kur'an-ı Kerimde:”*Küfredenlerin evliyalı (dostları) şeytandır. O da(Şeytanda) kendilerini nurdan (imandan, Kur'an'dan, İslam'dan)ayırp karanlıklara (küfür yollarına) çağırır. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar.*”(Bakara Suresi,257)

“Elbette Şeytanlar, sizinle mücadele etmeleri için kendi evliyalarına (dostlarına)mutlaka telkinlerde bulunurlar. Eğer onlara iteat ederseniz, şüphesiz ki Allah'a ortak koşmuş olursunuz.”(Enam Suresi,221)

Şeytanın dostları daima batılı ve yalanı telkin ederler.

SATANİZM (ŞEYTANA TAPMAK, ŞEYTANI MEMNUN ETMEK)

Mü'min bir insanın en büyük amacı Allah'ı memnun etmektir. Materyalist bir insanın amacı nefsinı memnun etmek, satanist bir bireyin amacı ise şeytanı memnun etmektir.

Yezidîler; Şeytana ‘Melek-i Taus’, Hz. Ali (r.a) da insan bedenine bürünmüş Tanrı olduğuna inanan, antik satanizmin bizim topraklarımızdaki temsilcileridir.

Mardin-Midyat'ta çok az sayıları kalan Yezidîler “Şeytan ile Tanrı eşitti. Tanrı şeytanı kıskandı ve kutsal özelliklerini elinden aldı” diyorlar ve şeytanı tutuyorlar. İnsanların her türlü kötülüğü şeytana mal ettiklerini, asıl kötünün insan olduğunu savunuyorlar.

Modern satanizm için ise, 1966 yılında Rosemary'nin Bebeği isimli kitap ve film başlangıç noktası oldu. Şeytan tarafından gebe bırakılan ve Deccal'i doğuran kadını anlatan filmin yapımcısı bir yıl sonra öldürülecekti. Bu filmde ‘karabüyü danışmanı’ rolündeki Kafkas kökenli Anton La Vey (1930) ise, sonradan Şeytan Kilisesini kurdu ve başrahip oldu.

Şeytanın kutsal kitabında La Vey şunları söylüyor: “Şeytanın çağıdır bu; şeytan dünyayı yönetiyor.”Grubun amacı, ‘bireyselliğin bütünleştirilmiş enerjisini toplayıp doğanın karanlık güçlerine ulaşmak. Bu amaca ulaşmak için ilhamını büyü ve metafizik güçlerden almak.’ 666 rakamını uğurlu sayarlar.

Geçen yıllarda İstanbul Ataköy’de beraber ondördüncü kattan kendilerini bırakan Alp ve Aslı, yazdıkları mesajda “Biz buraya ait değiliz” diyorlardı. Biri ondört, diğeri onyedi yaşındaki derslerinde başarılı bu iki gencin ekonomik sorunları yoktu. Bir ritüel gereği kedi yerine arkadaşını öldürenler ile satanizm bir kez daha ülke gündemine taşınmıştı.Bütün bu gençlerin ortak özellikleri, satanizm inancına bağlı olmaları.Öte yandan, Kaliforniya’da “Yüce Kaynak Tarikatı”na mensup 39 satanist, toplu intiharlarında, “Biz buraya ait değiliz” diye not bırakmışlardı.

Satanistler internetteki sitelerinde Türkiye’de sayılarının ellibin olduğunu söylüyorlar. Eğer bu rakam doğru ise, PKK’da bile böyle bir genç ordusu olmadığına göre, Türkiye’yi yönetenler kafalarını ellerinin arasına alıp iyice düşünsünler ve kendilerini sorgulasınlar.

Nedir bu satanizm?

“İnsan bencil, çirkin, habis ve korkulması gereken bir varlıktır. Kötü olan şeytan değil aksine insanın kendisidir. Amacımız şeytanı memnun etmektir.” Bu sözler ABD’de Şeytan Kilisesinin kurucusu La Vey’e aittir.

Antik satanizmde doğaüstü güçlerle ilişki kurma, büyüü kullanma özelliği ön plandadır. Gizli güçlerle bağlantılarının olduğuna inanırlar.

Modern satanizmde ise uyuşturucu, seks ve sert müzikle dinlerdeki günah anlayışına başkaldırı ön plana çıkıyor.

Günümüzdeki satanistler ister ABD, ister Mısır, ister Türkiye’de olsun; ortak bazı ritüeller gösteriyorlar. Giyim kuşam, saç şekli, ibadet biçimleri, intihara yürürken geride bıraktıkları aynı mesaj, satanizmin serseri hareketi değil, ideolojik temelleri olduğunu gösteriyor. Organize bir şekilde çalışıyorlar. İnternet sitelerinde çok hareketliler. Web sayfalarını yoğun bir şekilde kullanıyorlar.

Her bir satanist genç—ki bunlar 14-22 yaşlarında birer satanizm uzmanıdır—kitaplar önerirler, fikir tartışmaları yaparlar. Kendilerini bir sosyal hareket, alt-kültür faaliyeti olarak algılıyorlar.

Satanistler ölümsüzlük, kıyamet, hayatın cehennem olduğu, ölümün gerçek boyuta geçiş olduğuna inanırlar. Şeytana tapar gözükmeyle birlikte, asıl amaçları şeytanı yok edip dünyayı ele geçirmektir. Dinî kitapların üstüne aykırı eylemler yaparlar. “Eminim şeytan bizi seyrederken kıskanıyordur” derler. Kendilerini üst düzey bir klan gibi hissederler. Kendileri dışındaki insanları aptal birer mahlûk olarak görürler.

Şeytanın yaptırım gücü var mı?

Şeytan bizim kültürümüzde gurur, kibir, bencillik gibi saplantıların esiri olmuş durumlar için kullanılan bir kavramdır. Kelime olarak şeytan ‘şatane’ fiilinden türemiştir. ‘Uzak olmak’ anlamına gelir. İnsanı Allah yolundan uzaklaştıran herşey şeytanlık olarak tanımlanabilir.

Kur’ân-ı Kerîm’e göre, şeytan vesvese vererek insanı kötülük yapmaya sevkeden güçtür. İnsan ruhunda çoraklaşma varsa, şeytan bunu işletir. Hedeflediği insanı o insanın gücü ile vurur. Çirkin şeyleri güzel gösterir. Tuzak ve hilelerle hareket eder. Şehvet, nefret, intikam, hırs, sevgi, korku, öfke, şiddet gibi duyguları değerlendirmede yanılgıya düşürür. “Şeytanın hilesi cidden zayıftır” (*Nisâ Suresi,76*) âyeti insan aklının değerini ortaya koymaktadır.

İnsan nefsi sürekli kötü şeyleri emreder ve insanı onlara meylettirir. Kişinin vicdanında neyin iyi neyin kötü olduğunu söyleyecek bekçi yoksa ve kişi kötü şeyler ile iyi şeylerin arka plânını görecektir duyusal zekâyı sahip değilse, içi isteklerine meyleder. İslâm inancına göre bu meyil içerisindeki insana şeytan kötülükleri süslü ve güzel gösterir. Hırsızlığa, yalana, şiddete kılıf uydurur, sevimli gösterir. Şeytan insan iradesine hükmedemez.

“Ateist olma, satanist ol!?”

Satanistlere göre materyalizm yanlıştır. Ateizm aklen mümkün değildir. Bu kadar mükemmel, san'atlı ve kusursuz evreni var eden bir dış güç olması mantığın gereğidir. Satanistlere göre öldükten sonra insan yok olmaz. Dünya hayatının cehennem olduğuna, ölümün gerçek boyuta geçiş olduğuna inanırlar. Bu nedenle kolayca intihar ediyorlar veya sevdiklerini kurban ediyorlar.

Kedi-köpek katletmek, ibadetlerle dalga geçmek, kutsal nesneleri aşağılamak, kurban seçilen insanlara işkence ve tecavüz, grup seks, uyuşturucu kullanımı, karabüyü ve büyü ayinleri yaparlar. Vazgeçemedikleri şeyler siyah, karanlık ve sert müziktir.

Black Metal, Heavy Metal gibi müzik, bu müzikte cıvıv çiğneyerek dans etmek (Ozzy Osborne), satanistlerin orgazma benzer ritüelleridir.

Aslında sert müzik satanistlerin iç sıkıntısının çığlığıdır. Orgazm, devam ettirememenin öfkesi ve şiddeti ve umutsuzluğudur. Satanizm neden yaygınlaşıyor?

“İnançta büyü vardır” diye bir söz vardır. İnanç insana çok aykırı şeyler yaptırabilir. Eğer inanç sisteminde ahlâkî normlar yoksa veya yanlış ahlâkî normlar taşıyorsa, o doğrultuda hareket edecektir. Yaptığının doğru olduğuna inanan genç başkalarını da buna inandıracaktır.

Pasteur “Tabiat boşluktan nefret eder” demektedir. Bir toplumda inanç boşluğu varsa, bu, aykırı inançlarla doldurulacaktır.

İşte satanizmde de semavî dinlerin amentüsü, satanizmin amentüsü ile yer değiştirmiştir.

Satanizm küreselleşmenin nimetlerinden yoğun bir şekilde faydalanan hayat standardı yüksek çevrelerde yaygınlaşmaktadır. Özellikle çocuklarını kendi hallerine bırakan ailelerde, sevgi ve disiplini beraber vermeyen ailelerde satanist meyveler alınmaktadır. Parçalanmış aileler ile alkol ve uyuşturucu madde kullanımının onaylandığı topluluklarda daha çoktur. Gencin azarlandığı, aşağılandığı ailelerde, topluma ve aileye karşı öfke olarak satanizm gelişmektedir.

Eğer bir ailede gençlere değer verilmezse; onunla zaman geçirilmezse; ana baba çocuğunun omzuna elini atamıyorsa; sevgi dolu bakışla, tebessümle, güzel sözlerle iletişim kuramıyorsa.. Çocuğu satanist olursa şaşmayın.

Küpün dışına sızanlar; Şu an toplumda manevî çoraklaşma, ahlâkî yozlaşma ileri boyutta vardır. Çirkin ahlâkın kötü neticelerinden biri de satanizmdir.

Burada dindar bilinen insanların da büyük hatası var. Din adına hareket eden kimselerin dünyalık peşinde koşmaları, ticarî hayatta çıkar ilişkisinde acımasız bir kapitalist gibi davranmaları, Allah'ı değil nefsinin memnun edenler gibi yaşamaları gençlere kötü örnek oluşturmaktadır.

Toplumda çarpıcı bir sosyal çatlama, toplumsal kriz ve kırılma döneminden geçiyoruz.

Gençlere emretmeyen örnek olan, dostça, akıllı, hoşgörülü davranan, zaman ayıran bireyler olmalıyız. Eğitim hatalarımızı düzeltmeliyiz. (Prof.Dr. Nevzat Tarhan, Zafer Dergisi)

İNSANI ŞEYTANA TUTSAK EDEN NEFSİ HASTALIKLAR

Zayıflık, ümitsizlik, emelsizlik, şımarıklık, aşırı sevinç, kendini beğenmişlik, yersiz övünme, zülüm, azgınlık, inkâr, nankörlük, acelecilik, başıboşluk, serserilik, cimrilik, aç gözlük, hırs, münakaşa, gösteriş, şüphe, kararsızlık, cehalet, gaflet, düşmanlıkta katılık, aldatma, yalan, iddiâ, sabırsızlık, şikâyet ve yakınma, infak etmeme, isyankârlık, inatçılık, tahakküm, haddi aşma, mala düşkünlük ve dünyaya dört elle sarılma.

Bu Nefsi hastalıklardan kurtulup mutmain olunca insanın içi, Allah'ın zikri, şeytandan sakınma, güç ve gayretin Allah ile mümkün olduğunu itiraf etme, gökleri ve yeri ayakta tutan ve yok olmaktan koruyan Allah'a yönelme gibi, insanın maneviyatını güçlendiren ve ruhi kalitesini yükselten faziletlerle dolar.

Bu durumda yükselen insandan şeytan artık çekinmeye başlar ve onunla karşılaştığı yolunu değiştirir.

Nitekim Hz. Ömer (r.a) bunun en güzel örneğidir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) ona hitaben şöyle demiştir: "Ey Hattâboğlu Ömer, şeytan aslâ seninle karşılaşamaz. Sen bir yoldan giderken, o muhakkak senin yolundan başka bir yola yönelir gider."

Muhammed bin Dürîy(k.s) derki: *İblis aleyhillane 5 şeyden dolayı bedbaht olmuştur.*

- 1-İşlediği günahı ikrar etmediğinden,
- 2-Nedamet(pişmanlık)duymadığından,
- 3-Nefsini kınayıp rüsvay etmediğinden,
- 4-Tevbe etmeye azmetmediğinden,
- 5-Allah'ın rahmetinden ümitsiz olduğundan,

Âdem (a.s) ise,5 şeyden ötürü mesut olmuştur.

- 1-Günahını ikrar ettiğinden,
- 2-İşlediği günah üzerine nedamet duyduğundan,
- 3-Nefsini kınayıp rüsvay ettiğinden,
- 4-Tevbe etmekte acele ettiğinden,
- 5-Allah'ın rahmetinden ümitsiz olmadığından.

Şeytanın va zararlı varlıkların şerrinden kişi Allah'a sığınarak, Kur'an'a ve Resulullah'a iteatle korunur. Ku'an-ı Kerim maddi ve manevi hastalıkların şifa kaynağıdır.

DÜNYA HAYATI BİZİ ALDATMASIN

İnsan, kâinatın en mükerrem varlığı olarak yaratılmış ve yeryüzüne halife olarak gönderilmiş, her türlü nimetler emrine sunulmuş en şerefli bir varlıktır. Yaratılış gayesi de Allah'u Azimüşşana kulluktur.

Peygamberler, insanlığa bu hakikatı tebliğ için gönderilmiş, kitaplar, bu hakikatı açıklamak için indirilmiş, yerdeki ve gökteki her şey insanoğlunun emrine bu hakikatı anlamak için verilmiştir.

Akıl sahibi her insan şunu kesinlikle bilir ki, dünya bir imtihan yeridir. Her insan imtihan edilmektedir.

Cenab-ı Hak Kur'an'ında: *“Biliniz ki, mallarınız ve canlarınız sizin için bir bela ve imtihandır. Allah katında ise, büyük mükâfat vardır.”* (Enfal suresi, 28)

“Biz, yeryüzünde olan şeyleri, yer halkına bir süs yaptık ki, insanların hangisinin daha güzel bir amelde bulunacağını imtihan edelim.” (Kehf suresi, 7)

Dünya, insan için bir köprü gibidir. Bu köprünün başı beşik, sonu mezardır. Ondan sonra ebedi bir hayat başlamaktadır. İnsanoğlu dünyaya geldiğinde beyaz bir kundağa, giderken de beyaz bir kefene sarılır. Her insan istese de istemese de ebediyete doğru yolculudur.

Bu ebediyet için hazırlığımızı burada yapmak zorunda olduğumuzu, bu hazırlığın nasıl yapılacağını Cenab-ı Hak, Kur'an'ın da, peygamberi Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) da sünnetinde haber vermiştir.

Cenâb-ı Hak Kur'an'ında: *“Ey insanlar, muhakka kAllah'ın vaadi hesabı haktır. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Şeytan da sakın sizi Allah'ın dininden aldatıp kaydırmayın?”* (Fâtır suresi, 5)

“Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Elbette ahiret yurdu, takva sahipleri için daha hayırlıdır. Hâlâ aklınız başınıza gelmeyecek mi?” (En'amsuresi, 32)

“Ey kavmim, bu dünya hayatı geçici bir faydalanmadan ibarettir. Ahiret ise, devamlı olarak durulacak yerdir.” (Mümin suresi, 39)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de: *“Şüphesiz dünya tatlı bir yeşilliktir. Allah'ı Azimüşşan sizin ne yapacağınızı görmek için, sizi bu dünyaya halife olarak göndermiştir. Dünyadan sakının.”* (Tirmizi, Muhtarul ahadis, sh. 31)

“Dünya ahiretin tarlasıdır. Ne ekerseniz onu biçersiniz.” *“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır.”* (R.S. Terc. Dünya Çalışma, c. 1)

“Dünya, yeri olmayanın evi, serveti olmayanın malıdır. Akı olmayan dünyalık toplar.” (İmam Ahmed, Muhtarul ehadis, sh. 77)

O halde dünya bizi aldatmasın. Allah'a karşı kulluk vazifelerimizi unutturmasın. Bizi, çoluk çocuğumuzu yüce dinimiz İslam'dan uzaklaştırmayın. Allah ve Resulullah sevgisini, Kur'an nurunu gönüllerimizden çıkarmasın. Süratle yok olmaya giden bir dünyanın geçici zevkü sefası, bizi ebedi nimetlerden mahrum etmesin.

Unutmayınız ki, dünya ahiretin tarlasıdır. Ne ekerseniz onu biçersiniz.

BAŞIBOŞ DEĞİLİZ

Dünyaya imtihan için gönderilmiş bulunan insanoğlu, bu geçici dünyada başıboş bırakılmış değildir.

Mahlûkatın en şereflişi bulunan, Allah'ı zülcelalin yeryüzündeki Halifesi olan, her şey emrine sunulan, en güzel nimetlerle donatılan insanoğlu, yaptığı her işin, yaşadığı her saniyenin hesabı kendisinden mutlaka sorulacaktır. İyi iş işlemişse mükâfatı, kötü iş işlemişse cezası şüphesiz verilecektir.

Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de: *“İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı zannediyor?”* (Kıyame suresi, 36)

“O, kendisine, kimsenin asla güç yetiremeyeceğini mi zannediyor?” (Beled suresi, 5)

“O, kimsenin kendisini görmediğini mi zannediyor?”(Beled suresi, 7)

“Sizi ancak, boşuna yarattığımızı ve gerçekten bize döndürülemeyeceğinizi mi zannettiniz?” (Mü’minun suresi,115)

Görülüyor ki, insanoğlu boşuna yaratılmamış ve başıboş bırakılmamıştır. Sürekli kontrol altındadır. İnsanoğlunun yeryüzündeki ilk vazifesi, İslam dinine bütünüyle iman etmek, her şeyin yaratıcısı, sahibi ve hâkimi Allah’u zülcelale canı gönülden inanmaktır. Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v.)’nın Allah’ın en sevgili kulu ve son peygamberi olduğuna, insanlığın kurtuluşunun onun şeriatına bağlı olmaya bağlı olduğuna, Kur’an-ı Mübin’in, kanunu ilahi olduğuna, kendisinin de Allah’a kulluk için yaratıldığına iman etmektir.

Hak din İslam’dan uzaklaşan, nefsinin şehvetinin, şeytanın esaretine düşen, dinin hükümlerini istediği gibi anlamaya çalışan, Kur’an’a sırt çeviren Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)’nın sünnetini terk eden, Hakkı söylemekten korkan, küfür ve batılda ısrar edenleri Allah’u zülcelalin cezasız bırakacağını zannetmeyiniz. Peygamber Efendimiz (s.a.v.): *“Kıyamet günü, insanoğlu şunlardan sorguya çekilmedikçe yerinden ayrılamayacaktır. Ömründen, onu nerede ve ne surette harcamıştır. İlminden, onunla nasıl amel etmiştir. Malından, onu nereden kazanmış ve nerelere sarf etmiştir. Vücudundan, onu nerede ve ne şekilde yıpratmıştır?”(Tirmizi; R.S. Terc. c. 1/441)*

HAK DİN, BATIL DİN

Allah (c.c.) tarafından, peygamberleri vasıtasıyla bildirilen ilahi emirlerin, yasakların ve hükümlerin hepsine birden din denir.

Hak Din: Allah tarafından, peygamberleri vasıtasıyla insanlara tebliğ edilen, hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelen dindir. Bu özellikleri taşıyan tek din, bizim dinimiz İslam dinidir.

Batıl Dinler: İnsanlar tarafından uydurulan dinlerdir. Budizm, Mecusilik, Hinduizm, Totemizm, Ateizm, Satanizm gibi.

Muharref Dinler: Allah tarafından peygamberleri aracılığı ile bildirildiği halde sonradan insanlar tarafından değiştirilen ve aslı bozulan dinlerdir. Hristiyanlık, Yahudilik gibi.

Bugün Hristiyanların elinde yüzden fazla İncil vardır, hiçbirisi de birbirini tutmamaktadır. Hâlbuki Allah’u Zülcelalin gönderdiği İncil ve Tevrat tek bir kitap halinde idi. Mevcut İncillerdeki ayetler bile farklı, birbiriyle çelişkilerle doludur. Önce Allah’ın varlığında birliğinde küfre düşmüşler, Allah’ın ve Peygamberinin vahyetmediği, söylemediği şeyleri Allah adına, İsa ve Musa adına kaleme almışlar, Allah’a şirk koşmuşlar, Allah’ın gönderdiği Peygamberlere bile iftira ederek bunu kutsal kitaplarına yazmışlardır. Hristiyanlar Teslis inancıyla, İsa (a.s) a,Allah, Allah’ın oğlu diyerek inanmış,Meryeme Allah’ın karısı, meleklerle de Allah’ın kızları diye inanarak,İsa (a.s) ın söylemediği, Allah’u Zülcelalin de vahyetmediği batıl bir inanca insanları zorlamışlar, bugün de bu inancı yaymak için Hristiyan misyonerleri milyarlarca dolar harcayarak inananları kandırmakta, topraklarını işgal ederek sömürmektedirler.Yahudilerde Üzeyir(a.s) Allah’ın oğludur diyerek, Lut(a.s)a,Davut(a.s)a ve birçok peygambere iftira ve zulmederek, kutsal kitabı tahrif etmişler, Peygamberlerinin diliyle lanetlenmişlerdir.

Yahudiler Tevratı tahrif ederek Allah'ın ve Musa(a.s)ın emretmediği,vahyetmediği tamamen Siyonist milliyetçiliği kokan,kendilerini en üstün ırk ve Yahovanın çocukları olarak kabul eden,başkalarını hor ve hakir gören,onların mal,can ve namusuna zarar veren tahrifatlarla doludur.Bugün dünyada,İncil'i ve Tevrat'ı ezbere bilen birtek papaz ve haham yoktur.Ama dünyanın neresine giderseniz gidin Kur'an aynı Kur'an dır.Bir harfi,bir noktası bile değıştirilememiştir.Allah'u Zülcelalin muhafazası altında,yüzbinlerce Müslüman hafızın ezberindedir.

İSLAM DİNİ

Cenab-ı Hakk'ın ilk insan, ilk peygamber Hz. Âdem (a.s.) ile tebliğe başladığı ve son peygamberi Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) ile tamamlayıp, ins ve cinne gönderdiği son ilahi din İslam'dır.

Cenab-ı Hak Kur'an'da:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ “Allah katında hak din şüphesiz İslam'dır.” (Âl-i İmrân Sûresi, ayet 19)

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٨٥) “Kim İslam'dan başka bir din ararsa, bilsin ki kendisinden böyle bir din asla kabul edilmeyecek ve ahirette de hüsrana uğrayanlardan olacaktır.” (Âl-i İmrân Sûresi, ayet 85) Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de:

أَسْلِمُوا تَسْلِمُوا “İslam'a teslim olun, kurtulun.” (Müslim ve şerhi c. 8, sh. 527, No: 61)

İnsanları Hak dine, kurtuluşa, dünyevi ve uhrevi saadete, Allah Resulü çağırıyor. Kur'an-ı Kerim, Allah ve Resulünün çağırdığı her şeyde hayat olduğunu, diriliş ve kurtuluş olduğunu haber veriyor. Bunun için dünya ve ahiret saadeti isteyen her insan, Allah katında makbul din İslama girmek, Müslüman olmak zorundadır.

İslamın getirdiği hükümler, insanların dünyevi ve uhrevi mutluluğunu amaçlar. Dört ana amacı vardır. İman, amel, ahlak ve muamelat... İslam dini bütün insanlığa gönderilmiş son dindir. Barış, huzur, akıl, ilim ve kolaylık dinidir.

İslam beş esas üzerine bina edilmiştir;

1-Kelime-i Şehadet, Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulüh. (Şehadet ederim ki Allah birdir, ondan başka ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Allah'ın kulu ve Resulüdür.)

2-Günde beş vakit namaz kılmak,

3-Ramazan ayında Oruç tutmak,

4-Nisap ölçüsüne sahip zengin Müslümanların her yıl malının zekâtını vermesi,

5-Ömürde bir defa Hacca gitmek.

Cenâb-ı Hak, bizden dinde samimi, ihlâslı olmamızı istemektedir. İslamı kabul eden bir Müslüman her işini, ibadet ve taatını Allah için yapacaktır.

Hak din islamı seçmek, Müslüman olmak gönül işidir. Allah'ın hidayet nasip ettikleri Müslüman olmaktadır.“Dinde zorlama yoktur.” (Bakara suresi, 356) “Biz insana hak yolu

gösterdik, ister şükredici olsun, ister nankörlük etsin.” (İnsan suresi, 3)

“Resulüm De ki; Hak, (Kur’an, İslam ve Peygamber) Rabbinizden gelendir. Dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.” (Kehf suresi, 29)

Sevgili peygamberimiz (s.a.v.) buyururlar ki; “İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Size birbirinizi sevecek bir yol göstereyim mi?” Evet ya Resulallah. “Öyleyse selamı yayınız.” (Müslim, Ebu Davut, et-Tac, c. 5, sh. 246)

Onun için Müslüman inancı, itikadı temiz, ahlakı güzel, edep ve hayâ sahibi, ölçülü, dengeli, ince ve nazik insandır. Karıncayı bile incitmekten sakınan insandır. Ağzından kötü söz, elinden kötü iş çıkmayan insandır. Sözünde duran, emanete riayet eden insandır. İbadet ve taatında samimi, kazancında, yemesinde, içmesinde helal ölçüsüne bağlı kalan insandır.

Dünya ve ahret saadetine kavuşmak için Allah’ı ve Resulünü dinlemek, Kur’an ve sünnete uymak İslam’a canı gönülden teslim olmak gerekir. Elimizi, dilimizi ve servetimizi İslam’ın istediği şekilde kullanmamız, inançlı ve güzel amellerle dolu bir ömür geçirmemiz lazım.

İslam’dan başka bir din, Kur’an’dan başka bir kitap, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)’den başka bir peygamber gönderilmeyecektir.

Bütün beşeriyetin, ins ve cinin kurtuluşu, huzuru, mutluluğu, problemlerini çözmesi buna bağlıdır. İman eden, itaat eden, yaşayan kurtulur. Onun için her Müslüman dinini doğru, güzel öğrenip, yaşayarak, güzel örnek olarak tebliğ etmekle de yükümlüdür.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ... “Allah, içinizden iman edip güzel amel ve davranışlarda bulunanlara yeminle vaad etti ki, kendilerinden öncekileri yeryüzüne hâkim kıldığı gibi onları da hâkim kılacak ve onlar için beğenip seçtiği İslam dinini üstün kılıp koruyacaktır...” (Nur suresi, 55)

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٢٢) “Allah kimin gönlünü İslam’a açmışsa, o, Rabbinden bir nur, bir aydınlık üzerinde değildir? Allah’ı anmak hususunda kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun. İşte bunlar apaçık bir sapıklık içindedirler.” (Zümer suresi, 22)

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ (٨) “Onlar, ağızlarıyla Allah’ın nurunu (Kur’an-ı ve İslam’ı) söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır.” (Saf suresi, 8)

KURTULUŞ İSLAM’DADIR

İslam, Allah’ın övdüğü, Resulullahın övdüğü, göklerin, yerin ve tarihin övdüğü dindir. İslam Allah’ın son dinidir. İslam, iyiliğin ve güzelliğin dinidir.

İslam bütün zamanların ve bütün insanlığın dinidir. İnsanlığı sevgiye, huzura, barışa şefkat ve merhamete, adalet ve güvene, birlik ve beraberliğe, kardeşliğe ulaştıracak din, İslam’dır. Huzur arayan, güven isteyen, birlik, dirlik isteyen, maddi ve manevi sıkıntılardan kurtulmak isteyen İslam’a koşmalı, ona can simidi yapışmalıdır. Aksi takdirde başka ideolojilere, inanç ve sistemlere sarılanlar ne bu dünyada ne de ahirette saadet ve mutluluğa

erebilirler.

Cenab-ı Hak: إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ “Allah katında şüphesiz hak din İslam’dır.” (Âl-i İmran suresi, 13)

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٨٥) “Kim İslam’dan başka bir din ararsa, bilsin ki, kendisinden böyle bir din asla kabul edilmeyecek ve o ahirette de hüsrana uğrayanlardan olacaktır.” (Âl-i İmran suresi, 85)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) de: اسْلِمُوا تَسْلِمُوا “Müslüman olun kurtulun.” (Müslim ve Şerhi, c. 8, sh. 527, No: 61)

Ebedi kurtuluşa ermek isteyen herkes, İslam’a koşmak ve hayatını İslam’a göre düzenlemek zorundadır. Çünkü İslam’ın bütün emir ve yasakları insan için, hayattır, diriliştir, emniyettir ve kurtuluştur.

Bugün dünyada bütün engellemelere rağmen, İslam’a doğru hızlı bir yöneliş vardır. Bunun sebebi, İslam’ın gönüllere huzur ve güven vermesidir.

Cenâb-ı Hak Kur’an’ında:

فَاقِم وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (٣٠) “Artık gerçek Müslüman olarak kendini dine İslam’a doğrult. Allah’ın dinine ki, insanları onun üzerinde yaratmıştır. Her insan İslam fitratı üzerine yaratılmıştır. Allah’ın gönderdiği bu dini değiştirmeye kimsenin gücü yetmez İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu Hak dinin İslam olduğunu bilmezler.” (er-Rum suresi, 30)

Bugün açıkça görüyoruz ki, Allah’ın gönderdiği son din olan İslam’a koşmayan insanlığın, Müslüman olduğunu söylediği halde İslam’ı hayatlarına hâkim kılmayanların başında çok büyük tehlikeler vardır. Bu tehlikelerin kaynağı küfürdür, imansızlıktır, zulümdür, fitnedir. Diğer tehlikeler bunun neticesidir.

Bugün açlık ve yoksulluktan mahvolan, zekâsını birbirini yok etme yarışında kullanan, Bombaları, füzeleri patlatma noktasına getiren, insanlık, İslam’ın sevgi dolu, barış ve huzur dolu şefkatine muhtaçtır.

Boyunlardaki küfür zincirleri kırılmadıkça, gözlerdeki zulmet perdeleri yırtılmadıkça, kalplerdeki şirk çemberi parçalanmadıkça insanlığın huzura kavuşması mümkün değildir.

Bugün Müslümanların birçoğunu sarmış bulunan gafleti, nemelazımcılığı, sıyırap atmağa mecburuz.

Rabbimiz: ... وَلَا تَكُونُ مِنَ الْغَافِلِينَ... “Sakin gafillerden olma!” (A’raf suresi, 205) buyuruyor.

Bu sebeple her Müslüman şunu iyi bilmelidir ki, İslam vicdanlara hapsedilecek bir din değil, bilhassa hayatımıza hâkim kılınmak için gelmiş bir dindir. Hayat planımızı İslam’a göre çizmeden, zaman cetvelimizi Ezan-ı Muhammediye’ye göre ayarlamadan olgun bir İslami hayat, huzur dolu bir hayat yaşamamız mümkün değildir.

Onun için İslam’ın aynasında kendimize çeki düzen verip, zayıflayan imanımızı yeniden kuvvetlendirip, bozulan kalp nizamımızı yeniden kurup, kopardığımız “Allah’a kulluk” bağınyı yeniden inşa etmeliyiz.

Hırs, kin, haset, düşmanlık ve gafletle kaybettiğimiz İslam ahlakını yeniden bulmalıyız.

Eğer Müslüman tam bir teslimiyetle Allah’a ve Resulüne itaat etmez, Kur’an’a sarılmazsa, İslam’ın güzel ahlakına bürünmezse, kâfir ve münafıkların, zalim ve fasıkların her türlü zulüm ve baskıları devam edecektir.

Cenab-ı Hak Kur’an’ında bizlere hitaben:

﴿٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾ “Ey İman edenler! Eğer siz Allah’a, onun emrini tutar dinini uygular yardım ederseniz, O da size yardım eder ve düşmanlarınıza karşı ayaklarınızı sabit kılar, sağlam bastırır.” (Muhammed suresi, 7)

O halde, Müslümanların yeniden dirilişi, yeniden cihana hâkim oluşu ve kurtuluşu için tek yol vardır. O da İslam’a dönüştür. Allah’a ve Resulüne itaattir. Kendi öz değerlerine sahip çıkmaktır.

ALLAH’A VE RESULÜNE İTAAT

﴿٢٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾ “Ey iman edenler! Allah’a ve Resulüne itaat edin. (Kur’an nasihatlarını) dinlediğiniz halde, Peygamberin emirlerinden yüz çevirmeyin.” (Enfal suresi, 20)

﴿٣٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾ “Ey iman edenler! Allah’a iman edin. Peygambere itaat edin. İşlerinizi boşa çıkarmayın” (Muhammed suresi, 33)

﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ “(Resulüm) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir. De ki: Allah’a ve Resulüne itaat edin. Eğer yüz çevirirse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez.” (Âl-i İmrân suresi, 31-32)

﴿٨٠﴾ مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا ﴿٨٠﴾ “Kim Resule itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, Seni onların başına bekçi göndermedik.” (Nisa suresi, 80)

﴿٦٩﴾ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾ “Kim, Allah’a ve Resulüne itaat ederse işte onlar, Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddıklar, şehitler, Salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır.” (Nisa suresi, 69)

﴿٧﴾ وَمَا أَتَيْكُمْ الرَّسُولُ فخذوه وَاذْكُوا مِنْهُ فَانْتَهِوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ “Peygamber size ne verdiğini size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah’tan korkun. Çünkü Allah’ın azabı çetindir.” (Haşr suresi, 7)

﴿٣﴾ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾ “Zira O, arzusuna göre konuşmaz. O’nun bildirdikleri vahyedilenden başkası değildir.” (Necm suresi, 3-4)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.); Şu üç haslet kimde bulunursa iman tadını tatmıştır. Allah’ı ve Onun Resulünü herkesten ve her şeyden fazla sevmek. Sevdiğini ancak Allah için sevmek. İman ettikten sonra ateşe atılmaktan nefret eder gibi küfre dönmekten nefret etmek.” (Buhari, Tecrid-i Sarih 16)

﴿٤٦﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ “Allah’a ve

Resulüne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra içinize korku düşer, kuvvetiniz gider (yıkılırsınız). Birde sabredin. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.” (Enfal suresi, 46)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ يَ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ
“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)’e ve sizden olan idarecilere itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz. Allah’a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah’a ve Resulüne götürün. Kur’an ve sünnete göre halledin. Bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.” (Nisa suresi, 59)

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾ “Allah’a ve Resulinü itaat edin ki, ebedi rahmete kavuşturulasınız.” (Âl-i İmrân suresi, 132)

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾ “Her kim Allah’a ve Resulüne itaat eder, Allah’a saygı duyar ve O’ndan sakınırsa, işte asıl bunlar mutluluğa erenlerdir.” (Nur suresi, 52)

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا... “Hepiniz toptan Allah’ın ipine (Kur’an’a, İslam’a, Resulüne) sımsıkı sarılın. Parçalanıp ayrılmayın...” (Âl-i İmrân suresi, 103)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

إِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ “Sözün en doğrusu Allah’ın kitabı, yolun en güzeli de Muhammed (s.a.s.)’in yoludur.” (Buhari; Müslim; Tac, c.1, sh. 44)

“Ümmetimin hepsi cennete girer. Yalnız istemeyenler hariç.” Ya Resulellah, cennete girmeyi kim istemez? Denilince;

“Bana itaat eden cennete girer. Beni dinlemeyen cenneti istememiş demektir.” (Buhari, R.S.Terc. c. 1, sh. 198, No: 158) buyurur.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمَّا أَنْتُمْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
“Ey Muhammed (s.a.s.) De ki: Ey insanlar! Şüphesiz ben yer ve göklerin hükümrancılığı kendisine ait olan Allah’ın hepinize gönderdiği peygamberiyim. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O diriltir ve öldürür. Öyleyse, siz de, Allah’a ve O’nun bütün sözlerine îmân eden ümmî nebîsi Resûlüne îmân edin. O’na uyun ve doğru yolu bulun.” (A’raf suresi, 118)

HZ. MUHAMMED (S.A.V.)İN ÜMMETİNİN FAZİLETİ

Cenab-ı Hak Kur’an-ı Kerim’de:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ... “Siz insanlar içerisinde seçilip çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülüğe engel olursunuz. Çünkü Allah’a inanan kişilersiniz. Eğer ehli kitap Hristiyan ve Yahudiler’de iman edip Müslüman olsalardı onlar için de hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler varsa da, çoğu küfre düşmüş fasıklardır.” (Âl-i İmrân suresi, 110)

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾ “Kendilerine dini ve ilmi belgeler geldikten sonra, türlü hiziplere ayrılan, iman ihtilaflarına düşen Yahudi ve hristiyanlar gibi olmayasınız ki, onlara büyük azap hazırlanmıştır.” (Âl-i İmrân suresi, 105)

“Sizden hayra davette iyilikleri emreder, kötülükleri önleyen bir zümre daima bulunmalıdır. İşte onlar kurtuluşa eren hakiki bahtiyarlar ve saadete kavuşturuculardır.” (Âl-i İmrân suresi, 104)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de:

“Benim ümmetim yağmura benzer. Evvelkiler mi daha hayırlıdır, sonrakiler mi daha hayırlıdır bilinmez.” (Tirmizi)

Cenâb-ı Hak, Tevrat ve İncil’de Ümmeti Muhammed’in özelliğini şöyle bildirmiştir. (Fetih suresi, 29)

“Muhammed Allah’ın peygamberidir. Onunla bulunanlar da kâfirlere karşı çok çetin ve sert, birbirlerine karşı çok merhametlidirler Onları rükuya varırken, secde ederken görürsün. Allah’tan lütuf ve hoşnutluk isterler. Yüzlerinde secde izinden nişanları vardır. İşte bu, onların Tevrat’ta anlatılan vasıflarıdır.

İncil’de şöyle vasıflandırılmışlardır. Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış ve gövdesinin üzerine dikilmiş bir ekine benzerler. Ki bu ekin ekenlerin hoşuna gider.

Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelenendirir. Allah iman edip Salih ameller işleyenlere hem mağfiret, hem de büyük bir mükâfat vaat etmiştir.”

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de: “Hiç şüphesiz, Allah’u Zülcelâl bu ümmet için her yüz yılda kendilerine dinlerini yenileyecek âlim kimseler ihsan buyuracaktır.” (Hâkim, Beyhaki, et-Tac. 3/378)

“Allah, muhakkak ki benim ümmetimi sapıklık üzerinde toplamaz. Allah’ın inayet ve kudret eli İslam cemaatiyle beraberdir. Müslümanlık camiasından ayrılan Cehenneme ayrılmıştır. (Tirmizi, et-Tac 3/178)

“Bana beş şey verildi. Bunlar benden önce gelen hiçbir peygambere verilmedi;

- 1. Bütün mahlûkata, insanlara ve cinlere peygamber olarak gönderildim.**
- 2. Yeryüzü benim ve ümmetim için tertemiz ve mescid kılındı.**
- 3. Düşmanlarımin kalbine bir aylık mesafeden korku salmak ile yardım olundum.**
- 4. Ganimet malı benim için helal kılındı.**
- 5. Bana şefaati hakkı tanındı. Bende ümmetim için bu şefaati ahirete sakladım.” (Ebu Hureyre (r.a.) Tenbihül Gafiliyn, c. 1/545)**

Cenâb-ı Hak bu ümmete beş özellik verdi;

- 1- Bu ümmeti zayıf yarattı, tâ ki kibre kapılmasınlar.**
- 2- Küçük yarattı, tâ ki yemek, içmek ve giymek dertleri az olsun.**
- 3- Ömürlerini kısa kıldı, tâ ki günahları az olsun.**
- 4- Onları fakir eyledi, tâ ki ahirette hesapları az olsun.**
- 5- Onları son ümmet eyledi, tâ ki kabirde az kalsınlar.” (Tenbihül Gafiliyn, c. 1/547)**

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de:

“Siz kime hayırlı şهادette bulunursanız ona, Cennet muhakkaktır. Kime de kötü şهادette bulunursanız, ona Cehennem zaruridir. Çünkü siz, yeryüzünde Allah’ın şahitlerisiniz.” (Enes (r.a.), Müslim, 3/33) buyurdu.

“Şu üç hususta da diğer ümmetlerden daha imtiyazlısınız;

1- Peygamberiniz size beddua ederek toptan helak olmayacaksınız.

2- Aranızda batılı destekleyenler Hakkı müdafaa edenlere karşı üstünlük sağlayamayacaktır.

3- Ümmetim hak olmayan şeyde söz ve karar birliğine varmayacaklar. Daima Hak üzerinde ittifak edecekler.” (Ebu Davut)

“Yahudiler 71 fırkaya, hristiyanlar 72 fırkaya ayrılmıştır. Ümmetim de 73 fırkaya ayrılacaktır. 72 fırkası topyekün cehennemdedir. Ancak bir fırkası Cennette bulunacaktır ki, o da benim ve ashabımın izinde bulunan büyük cemaattir. (Ehl-i sünnet vel cemaattir.)” (Ebu Hureyre (r.a.) Ebu Davut, Tirmizi, et-Tac, 1/39-40)

“Size iki şey bıraktım. Bunlara sarıldığınız müddetçe asla sapıtmazsınız. Bunlar, Allah’ın kitabı Kur’an-ı Kerim ve Resulünün sünnetidir.” (İ. Malik, Kütübü Sitte, c. 1, sh. 179, No: 1)

“Ümmetimden, hak üzerinde daima üstünlük arzedecek bir hakikat zümresi her zaman bulunacak, Allah’ın emri gelinceye kadar düşmanlardan zarar görmeyeceklerdir.” (Ebu Davud, Tirmizi, Müslim, et-Tac 5/313)

KUR’AN-I KERİM EN DOĞRUYA İLETİR

الرَّ كِتَابَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ (١)

“Bu Kur’an öyle bir kitaptır ki; Rablerinin izniyle insanlar karanlıklardan aydınlığa, yegane galip ve övülmeye layık olan Allah’ın yoluna çıkarman için onu sana indirdik.” (İbrahim suresi, 1)

هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّ مَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ (٥٢)

“Bu Kur’an insanlara açık bir tebliğdir. Bununla hem kortutulsunlar, hem Allah’ın ancak bir tek ilah olduğunu bilsinler, hem de akliselim sahipleri iyice düşünüp öğüt alsınlar.” (İbrahim suresi, 52)

كِتَابَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيذَّبَرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ (٢٩) “Ey Muhammed! Bu Kur’an, ayetlerini iyiden iyiye düşünsünler ve akliselim sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz feyz kaynağı mübarek bir kitaptır.” (Sad suresi, 29)

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا (٩)

“Gerçekten bu Kur’an insanları en doğru yola götürür ve güzel güzel amellerde bulunan mü’minlere de kendileri için büyük bir mükafat olduğunu müjdeler.” (İsra suresi, 9)

وَهَذَا كِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (١٥٥) “İndirdiğimiz bu Kur’an, feyz kaynağı mübarek bir kitaptır. Ona uyun, emirlerine bağlanın ve Allah’tan korkun. Ta ki, merhamet olunabilirsiniz.” (En’an suresi, 155)

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا (٨٨)

“Ey Muhammed! De ki, yemin olsun eğer insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini meydana getirmek için bir araya gelseler, birbirine yardım da etseler, imkânı yok onun benzerini getiremezler.” (İsra suresi, 88)

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (٩٠) “Biz zikir olan Kur'an-ı biz indirdik ve onun koruyucusu da elbette biziz.” (Hicr suresi, 9)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki: “Haberiniz olsun ki, ileride karanlık gece kıtaları gibi bir takım fitneler zuhur edecektir. Ashap: Ya Resulallah o fitnelerden çıkıp, kurtuluş çaresi nedir? Diye sorduklarında; “Allah'ın kitabı Kur'an'dır. Onda sizden öncekilerin ve sizden sonrakilerin haberleri vardır. Aranızdaki meseleleri halleden hükümlerle doludur. O hak ile batılı birbirinden ayıran kesin bir hükümdür, şaka ve boş şey değildir. Onu cebbarlıkla ve zorbalıkla terk eden kimsenin, Allah boynunu kırar. Hidayeti ondan başkasında arayan kimseyi dalaletle düşürür. O, Allah'ın en sağlam ve kopmaz ipidir. O, hikmetli bir zikir, Allah'a giden dosdoğru bir yoldur. O, nefsin kötü arzularını uyarır. Sapık ve maksatlı kişiler onu bozamaz. Onu okuyan diller zorluk çekmez. Âlimler ona doymaz. Fazla tekrardan dolayı okunuşundaki haz kaybolmaz. Akılları hayrette bırakan incelik ve meziyetleri bitmez tükenmez. O öyle hikmetle dolu bir kitaptır ki, cinlerden bir zümre onu dinledikleri zaman “Gerçekten biz, hayranlık veren çok hoş bir Kur'an dinledik. O Hakka ve doğru yola götürüyor. Bundan dolayı biz de ona inandık iman ettik.” (Cin suresi, 62) demişlerdir. Ona dayanarak konuşan kişi doğru söylemiştir. Onunla amel eden er-geç mükâfatlandırılır. Onunla hükmeden hükümünde adalet eder. İnsanları ona davet eden doğruya ve doğru yola davet etmiş olur.” (Tirmizi)

KUR'AN VE SÜNNETE SARILMAK

Yüce dinimiz İslam'ın temel iki kaynağı Kur'an ve Sünnettir. Her müslüman Kur'an ve Sünnete sarılmak, onun ölçülerine göre yaşamak zorundadır. Bu ölçülere göre yaşayan insan dünya ve ahiret mutluluğunu elde eder.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyururlar ki;

تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكُم بِهِمَا كِتَابُ اللَّهِ وَ سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ “Size iki şey bıraktım. Onlara sarıldığınız müddetçe hiç sapıtmazsınız. Biri Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim, diğeri Allah Resulünün sünnetidir.” (İ. Malik et-Tac, c. 1, sh. 47)

Öyle ise dünya ve ahiret mutluluğu isteyen herkes Kur'an-ı ve Peygamber Efendimizin (s.a.v.) sünnetini öğrenecek, anlayacak, sevecek ve yaşayacaktır.

Zira Cenab-ı Hak insanı en güzel şekilde yaratmış ama onu başıboş bırakmamıştır. İnsana akıl ve irade vermiş, vahiyle yol göstermiş, seçtiği peygamberleriyle vahyini insanlara ulaştırmıştır. Son ilahi mesaj Kur'an-ı Kerim, son elçi de Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) dir. İns ve Cinnin kurtuluşu buna bağlıdır. İman eden, itaat edenler kurtulur, isyan edenler, kabul etmeyenler mahvolur.

Cenab-ı Hak Kur'an-ında;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ (۳۳) **“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, peygambere itaat edin. Allah’a ve Resulüne isyan edipte amellerinizi boşa çıkarmayın.”** (Muhammed suresi, 33)

İnsanların menfaat, servet, şöhret, makam elde etmeğe çalıştığı, helal haram gözetilmediği, rüşvet, vurgun, soygun, zulüm ve haksızlığın toplumu sardığı bir zamanda yaşamak, mücadele etmek zordur. İyi insanların mumla arandığı kirlenmiş bir toplumda yaşamak gerçekten zordur. Bu zorluğu aşmanın, temiz bir toplum meydana getirmenin tek yolu, Kur’an ve sünnete sarılmaktır. Allah’a ve Resulüne giden yollar açılmadan, temiz nesilleri yetiştirecek kadrolar yetiştirilmeden, mücadele edilmeden temiz toplum oluşturulamaz.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyururlar ki;

“Karanlık geceler gibi fitneler gelmeden önce güzel amel işlemekte acele ediniz. O fitneler geldiği zaman, insan mü’min olarak sabahlar da akşama kâfir olur. Mü’min olarak akşamlar da, sabah küfre düşer. İnsanlar küçük bir dünya menfaati karşılığında dinini değiştirir.” (Müslim, Tirmizi, Kütübü Sitte c. 13, sh. 230, No:1)

“İşte böyle bir zamanda dinlerinde sabit kalanlar, ellerinde kor ateşi tutanlar gibidirler.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 2, sh. 340)

الشَّمْسُ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي لَهُ أَجْرٌ مِثْلُ شَهِيدٍ **“Ümmetimin fesada düştüğü bu zamanda, sünnetime sarılanlar için yüz şehit ecri vardır.”** (Taberani, Muhtarul Ehadis, sh. 151)

Fitne ve fesadın çılg gibi büyüdüğü, ahlaki değerlerin sarsıldığı, kardeşin kardeşle, insanın insanla kavgaya tutuştuğu bir zamanda, huzur arayan herkes Kur’an ve Sünnete sarılmak zorundadır.

Kur’an ve Sünnete tam sarıldığımız zaman etrafımızda ne kadar kin, öfke ve zulüm varsa, hepsi birer birer eriyecek, her davranışımız sevgiye dönüşecektir.

Zira sözlerin en güzeli Allah’ın kitabı Kur’an-ı Kerim,

Yolların en güzeli Resulullah (s.a.v.)’in sünneti seniyyesi,

İnsanların en güzeli de Kur’an ve sünnete sarılanlardır.

Efendimiz (s.a.v.); “Kim benim sünnetimi yaşayarak diriltirse, beni sevmiş olur. Beni sevende cennette benimle beraberdir.” (Tirmizi, et-Tac, c. 1, sh. 47)

Kur’an-ı okumak, dinlemek, yüzüne bakmak bir ibadettir. Yalnız cünüpken, kadınların özel hallerinde Kur’an-ı Kerim okunmaz, ele alınmaz, namaz kılınmaz, camiye girilmez, kabe tavaf edilmez. Abdestsiz Kur’an ele alınmaz. Ancak, bir muhafaza ile alınır. Abdestsiz secde yapılmaz. Abdestsiz camiye, kabeye girmek mekruhtur. Abdestsiz Dua yapılabilir. Dua ayetleri okunabilir. Kadınlar özel hallerinde iken tesbih, dua, tevhid söyleyebilir. Yalnız özel hallerinde oruç tutamaz, namaz kılamaz, nikâhlı eşiyle cinsel ilişkide bulunamaz, haramdır.

HER MÜSLÜMANIN GÖREVİ

İyiliği emr, kötülüğü nehy, her müslümana farzdır. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de: **“Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeye çalışırsınız. Ve Allah’a imanda devam edersiniz...”** (Âl-i İmrân suresi, 110)

“Erkek ve kadın bütün mü'minler, birbirlerinin yardımcılarıdır. İyiliği emrederler, kötülüklerden vazgeçirmeye çalışırlar. Namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler. Allah’a ve Resulüne itaat ederler. İşte bunları, Allah muhakkak rahmetiyle bağışlayacaktır. Çünkü O, azizdir, hakîmdir.” (Tevbe suresi, 71)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de: **“İslamiyet, Allah’a ibadet edip ona hiçbir şeyi ortak koşmaman, Namaz kılman, zekât vermen, Ramazan orucunu tutman, çoluk çocuğuna, yakınlarına dostlarına selam verip esenlik dilemendir. Kim bunlardan bir tanesini terk ederse, islamin bir parçasını terk etmiş olur. Kim bunların hepsini terk ederse islamiyete sırt çevirmiş olur.”** (Ebu Hureyre (r.a.), Hâkim)

“İyilik etmek ve fenalıktan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın, günah işlemek ve haddi aşmak hususunda yardımlaşmayın. Allah’tan korkun. Çünkü Allah’ın azabı çok şiddetlidir.” (Maide suresi, 2)

“Başkalarını doğruluğa çağıran kimseye kendisine uyanların sevabı gibi sevap verilir. Bununla beraber onların sevabından da hiçbir şey eksilmez. Sapıklığa, günaha çağıran kimseye de ona uyanların günahı gibi günah yazılır. Bununla beraber ona uyanların günahlarından hiçbir şey eksilmez.” (Müslim; R.S. Terc. c. 1/217)

“Ya iyiliği emreder, kötülüğü nehyedersiniz yahut Allah’u Zülcelâl sizin kötülerinizi size musallat kılar. Sonra iyileriniz dua etseler de duaları kabul edilmez.” (Bezzar, Muhtarul hadis, sh. 118)

“Sizden biriniz bir kötülüğü gördüğü zaman onu eliyle düzeltsin, gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğz etsin. Fakat bu imanın en zayıfıdır.” (Müslim, muhtarul hadis, sh. 144)

Elle düzeltmek devletin, dille nasihatle düzeltmek âlimlerin, kalple buğz da halkın görevidir. **Cenab-ı Hak Kur’an’ında: “Asra yemin olsun ki, bütün insanlar hüsrandır. Ancak iman edip, iyi amel işleyen, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır.”** (Asr suresi, 1-3) buyuruyor.

ALLAH’I ANMAK

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾ **“Onlar, ayakta iken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler ve şöyle derler: “Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tenzih ederiz. Bizi cehennem azabından koru.”** (Âl-i İmrân suresi, 191)

Onlar, mü'minler her durumda Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışını düşünür

ondan ibret alırlar.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.): “Yaratılanlar hakkında düşünün, yaratıcı hakkında düşünmeyin” buyurmuştur. (Fethül Kebir, 2/35)

Allahu zülcelalin zatı hakkında düşünmek yasaklanmış, çünkü Allah’ın gerçek mahiyeti, insan düşüncesine sığmaz. İnsan düşüncesi onu kavrayamaz. Onun zatını düşünmek insanlara bir fayda da sağlamaz. İnsan, nefis ve bedenden oluşmuştur.

İbadet de, bedene ve nefse göredir. Allahu Zülcelâl anılırken bedenle yapılan ibadete işaret edilmiştir.

Ata b. Ebi Rebah (r.a.) rivayet eder: İbn Ömer ve Ubeydullah b. Ömer (r.a.) birlikte Hz. Aişe (r.a.) validemizin yanına vardım ve selam verdim. Hz. Aişe (r.a.) bunlar kim? Diye sordu. “Ubeydullah b. Ömer” dedim. Bunun üzerine “Hoş geldin ey Ubeydullah b. Ömer. Neden beni ziyaret etmiyorsun?” dedi. Ubeydullah da: “Seyrek ziyaret et ki, sevgin artsın” dedi. İbn Ömer (r.a.): “Bu kadar yeter. Resulullah (s.a.v.)’den gördüğün en garip şeyi bize anlat” dedi. Hz. Aişe (r.a.) validemiz hüngür hüngür ağladı ve: “Onun her işi gariptir. Bir gece odama geldi. Yatağıma girdi. Cildi cildime değişiyordu. Sonra bana; “Ey Aişe! Rabbime ibadet etmek için bana izin verir misin?” dedi. Ben de: “Allah’a yemin ederim ki, ben senin ibadetini de, bana yakın olmanı da seviyorum. Sana izin verdim” dedim. Bunun üzerine, bir kırba su alarak abdest aldı. Sonra namaza durdu. Ayaktayken ağlıyordu. Gözyaşları beline kadar akmıştı. Sonra secdeye vardı ve yer ıslanıncaya kadar ağladı. Namazı bitirince sağ yanına dayanıp, sağ elini sağ yanına koyarak tekrar ağladı. Sabah ezanını okuduktan sonra Bilal (r.a.) gelip, onu namaza çağırdı.

Bilal (r.a.) onun ağladığını görünce: “Niçin ağlıyorsun Ey Allah’ın Resülü? Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affetmiştir. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.): “Ey Bilal, şükreden bir kul olmayayım mı? Nasıl ağlamam ki “Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler. Rabbimiz sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tenzih ederiz. Bizi cehennem azabından koru.” Ayetine kadar olan kısım bana bu gece indi. Onu okuyup ta düşünmeyenlere yazıklar olsun.” (İbn Merdeveyh, Tefsirul Hafız, İbni Kesir, 1/348)

Başka bir hadisinde de: “Bir saat düşünme tefekkür, altmış yıl ibadetten hayırlıdır.” (Deylemi, ed Dürriul mensur 2/111) buyurulmuştur. Bunun iki sebebi var.

Birincisi; tefekkür seni, Allaha ulaştırır. İbadet ise, Allah’ın sevabına ulaştırır. Seni ulaştıran şey, Allah’tan başkasına ulaştırandan hayırlıdır.

İkincisi ise; tefekkür, kalbin. İtaat da organların işidir. Kalp organlardan daha şerefli. Kalbin işi de, organların işinden daha şerefli.

Cenab-ı Hak ayetin devamında dua öğretiyor. Çünkü dua, vesileyi sunduktan sonra insana fayda verir. O vesile de Allah’ı anma ve Allah’ı düşünme gibi kulluk görevleridir.

Onlar düşünür ve şöyle derler. Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni, hikmetsiz ve boş şeyler yaratmak gibi sana layık olmayan şeylerden tenzih ederiz. Bizi cehennem azabından koru.”

Cehennem azabı, Allah’ı tanımayanların cezasıdır. Burada, Allah’ı anmanın büyüklüğüne ve zikrin en üç mertebesine işaret edilmiştir.

Birincisi, dil ile zikretmek, ikincisi, kalp ile düşünmek, üçüncüsü de, ruh ile tanımaktır.

Çünkü dil ile zikretmek, sahibini kalple zikretmeye ulaştırır. O da Allah'ın kudretini düşündürür. Kalp ile zikretmek de, ruhun makamına ulaştırır. Bu makam da da, eşyanın gerçeğini öğrenir. Allah'ın yarattığı şeylerdeki ilahi hikmeti görür. Bundan sonra da: “Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın!” der.

Mü'min, her zaman, diliyle Allah'ı zikretmeli, bunu terk etmemelidir ki, böylece, kalple zikretmeye ulaşabilsin. Daha sonra da, ruhun zikrine ulaşarak yakîn ve marifeti elde etsin. Cahilliğin karanlığından kurtulsun, marifetin nuruyla aydınlansın. Bu ayeti celile aynı zamanda Ayakta, oturarak, yatarak, adaba aykırı olmamak şartıyla zikir yapılabileceğini bildirir. Zikir sesli ve sessiz olarak yapılır.

Bir Kudsi hadiste: “Ben kulumun beni zannettiği üzereyim. Beni zikredince onunlayım. Beni tek başına zikrederse ben de onu kendim anarım. Beni bir toplulukta zikrederse, ben de onu, daha hayırlı bir toplulukta anarım.” (Buhari; Müslim)

Bir başka hadiste de: “Allah'ın bir takım melekleri vardır. Onlar, yollarda dolaşıp, zikir yapan insanları araştırırlar. Allah'ı zikreden insanları bulunca: “Geliniz, aradığınız burada” derler ve onların etrafını kanatlarıyla kuşatırlar.” (Buhari; Müslim; Tirmizi; R. Beyan Tefsiri, c. 2, sh. 146)

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ “Rabbimiz! Sen kimi cehenneme koyarsan, mutlaka onu perişan etmişsindir. Zalimlerin hiçbir yardımcıları yoktur.” (Âl-i İmrân suresi, 192)

Cabir (r.a.): Resulullah'ın (s.a.s.) yanındaydık. O bize: “Size cennet odalarından bahsedeyim mi?” dedi. Bizler de: “Bahset ey Allahın Resülü” dedik. Bunun üzerine Resulullah: “Cennette, dışarısı içeriden, içerisi dışarıdan görünen odalar vardır. Orada hiçbir kulağın duymadığı hiçbir gözün de görmediği nimet ve lezzetler vardır.” buyurdu.

Ben: “Bu odalar kimindir ey Allah'ın elçisi” diye sorduğumda ise; “Selamı yaygın hale getirenin, yemek yedirenin, oruca devam edenin ve insanlar uykuda iken namaz kılanındır.” buyurdu. (Tirmizi; A.b.Hanbel, Müsned)

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ “Ey Rabbimiz! Biz, “Rabbimize iman edin” diyerek imana çağıran bir davetçiyi işittik ve iman ettik. Ey Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, canımızı iyilerle beraber al.” (Âl-i İmrân suresi, 193)

Ya Rabbi, biz islama, imana davet eden Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in Hak davetini duyduk. Ona iman ettik ve itaat edeceğimize söz verdik.

Ya Rabbi, bizim büyük ve küçük günahlarımızı affeyle, kötülüklerimizi ört. Bizim ruhumuzu iyilerle beraber al. Bizi cennetine koy, cennette o salih kullarınla, peygamber, âlim, veli, şehit kullarınla komşu eyle.

Bu ayetteki ifadelerde; Kim Allah'a kavuşmayı arzu ederse, Allah da ona kavuşmayı ister.

Müjdeler olsun, sözün en güzelini işiten ve ona tabi olanlara. Müjdeler olsun, güzel sözü işitip ibret alanlara.

İbn Abbas (r.a.) “Her kim, istiğfar etmeye devam ederse, Allah da onun sıkıntısını

neşeye çevirir, darlığına bir çıkış yolu bulur ve ummadığı bir yerden kendini rızıklandırır.”
(Ebu Davut; İbn Mace; Fethül kebir 3/237)

Dua ibadetin özüdür. Dünyada fayda verip afetleri savar. Ahirette ise, Allahu Teâlâ ona, melekler eliyle hediyeler verir ve: “Bu, senin dünyadaki duanın, karşılığıdır.” der.

رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ (١٩٤)

“Ey Rabbimiz! Bize, peygamberlerin vasıtasıyla vaad ettiklerini ver. Bizleri kıyamet gününde rezil etme. Sen vaadinden dönmezsın.” (Âl-i İmrân suresi, 194)

KUR’AN OKUMAK ZİKİRLERİN EN FAZİLETLİSİDİR

Hayırlı insanların en üstün ibadetidir. Günümüzde Kur’an garip kalmıştır. Kimi Müslüman Kur’an okumayı bilmiyor, Kur’an okumayı terk ediyor. Kur’an okumayı terk etmemeli, bilmiyorsa mutlaka öğrenmeli, Peygamber Efendimizin(s.a.v)in. Ashabın ve Allah dostlarının öğrettiği dua, tesbihat ve virdleri yerine getirmelidir.

Kur’an okuyan onun manasını bilse de, bilmese de okuduğu için sevap ve mükâfat kazanır. Çünkü Kur’an-ı Kerim’in lafzını okumak ta bir ibadettir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) buyururlar ki: “Allah kelamının diğer kelimalar üzerine olan üstünlüğü Allah’ın yaratıkları üzerine olan üstünlüğü gibidir.” (Deylemi, İbn Abbas (r.a.)’den) “Sizin en hayırlılarınız Kur’an-ı öğrenen ve öğretenlerinizdir.”

“Allah ile konuşmak isteyen kimse, Kur’an okusun.” (İbn Kesir)

“Eğer Allah’ın (Andolsun ki biz Kur’an-ı düşünmek için kolaylaştırmışızdır. O halde bir düşünen var mı?) mealindeki beyanı olmamış olsaydı, diller Kur’an-ı okumaya güç yetiremezdi. Çünkü onun azameti ve mehabeti oldukça yüksektir.” (Hâkim, Müstedrek, Deylemi)

Bütün namazların sevabı toplanacak olursa, Kur’an ‘dan bir harfin sevabına karşılık olamaz.” (Deylemi)

وَكُنْتُمْ لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ (١٤٥) “Ona (Hz. Muhammed s.a.v.) levhalarda (Tevrat) her şeyden bir öğüt yazdık ve her şeyi uzun uzadıya açıkladık. Onlara sıkça sarıl, milletine de emret, en güzel şekilde tutsunlar (uygulasınlar). Yakında size fasıkların yurdunu göstereceğim.” (A’raf suresi, 145)

وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ (٥٥) “Size ansızın, farkına varmadan azab gelmeden önce Rabbinizden size indirilen en güzel söz, Kur’an’a uyun.” (Zümer suresi, 55)

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ (١٨) **“Dinleyip de en güzel söze uyan kullarımı müjdele... İşte Allah’ın hidayete doğruyola erıştirdiği onlardır.İşte onlar akıl sahiplerinin ta kendileridir.”(Zümer suresi, 18)**

Şüphesiz ki bu ayet ve hadisler, Kur’an’ın esrarı ile ilgili beyanlardır. Tahrik ve teşviklerdir. Uyarma ve talimlerdir. Onun kıraatine devam eden herkese (gafillere) ikazdır. Onu terk edip başka şeylerle meşgul olanlara, kınamadır, azardır.

Şu bir gerçekki, gerçek âlimler, Allah dostları, şeyhler, müşidler, Kur’an’ın ve

Resulullah(s.a.v)in sünneti dışında, ashabın, ehli beytin ve gerçek velilerin tavsiyeleri ve uygulamaları dışında bir şey söylememiş ve tavsiye etmemişlerdir. Bazı İslam düşmanları Müslümanların içine sızarak, cahil ve arayış içerisinde olan insanları kandırarak yanlış olan ve islamın ruhuna uymayan hatalara düşürmektedir. Bu hatalardan korunmak içinde gerçek müşşidi kâmillere bağlanmak, birlik ve beraberlik içinde islamı güzelce yaşamak şarttır.

“Kendilerine okunan bir kitabı sana indirmiş olmamız onlara yetmiyor mu? Şüphesiz bunda inanan bir kavim (topluluk) için bir rahmet ve ibret (öğüt) vardır.” (Ankebut suresi, 51)

Adamın biri İmam Şibli (k.s) hazretlerine gelerek, bana tavsiyede bulun deyince ona şu tavsiyede bulunur:

“- Allah’ın kelamına (Kur’an’a) sarıl, gerekeni yap, ondan başkasını terk et! Kur’an’la beraber ol, diğerlerini bırak. Bırak da kendi sapıklıkları içerisinde bocalayıp dursunlar.”

Yahya bin Muaz (k.s) diyor ki:

“- Kendisinde üç haslet bulunmayan kimse Allah dostu değildir.

1. Allah kelamını başka sözlere,
2. O’na kavuşmayı başkasına kavuşmaya,
3. O’na ibadeti başkasına hizmete, tercih eder.” (İhya Ulumiddin, İ. Gazali, Muhabbetullah bahsi)

Büyük sahabi İbni Mes’ud (r.a.) da diyor ki:

“- Bir şey okumak istediğinizde, Kur’an-ı tercih edin. Çünkü onda önce gelenlerle sonra gelenlerin ilmi mevcuttur.”

Meşayih Kiramdan bazıları diyor ki:

“- Virdini, Kitap ve sünnette geçen virdlerden başkası yapma ki âlimlerden ve ediplerden olasın. Çünkü öyle yaptığın zaman, yani Kur’an ve Sünnete uyduğun zaman zikirle tilavet arasını birleştirmiş, ikisini bir arada yapmış olursun. Böylece sana hem tilavet edenin, hem zikredenin sevabı verilmiş olur.”

Kitap ve Sünneti terk etmek, insanın arzuladığı bir mertebe olmasa gerek, dünya ve ahiret hayrını uman kimse için ancak bu ikisine uymak gerek. Kim sünnete vârid olmayan bir virdi fakirlerin önüne koyarsa, Allah ve Resulullah’a karşı edebini bozmuş olur.” (Ruhul beyan, Hadid Suresi Tefsiri, İ.H.Bursevi)

Allah kelimından başka bir vird arzu eden kimse kıymetli elmas ve yakut dururken boynuna boncuk takan kadına benzer.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN (s.a.v.) ZİKİRİ

Peygamberimiz (s.a.v.) zikredince bütün azaları da zikrederdi. Ashab-ı kiram diyor ki: “Nebiler nebisi zikrettiği zaman o kadar aşka gelirdi ki, bizim hiç birimiz O’nun gibi yapamazdık. Namaz kılınca onun kadar kılamazdık. Her ibadet te hepimizden ziyade idi.”

Efendimiz (s.a.v.): “Allah’ı zikr eden kimse ile zikretmeyen kimselerin misali ölü ile

diri misalidir.” (Zübdetül Buhari, 1089 nolu Hadis şerhi) Zikreden kalbi diri etmeyen ölüdür.

“Allah’a yemin ederim ki, sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar, Allahı zikreden bir cemaatle oturmam, her birinin diyeti onikibin olan, İsmail (a.s.) oğullarından dört köle azad etmemden benim için daha sevimlidir.

Benim için ikinci namazından sonra güneş batıncaya kadar, Allahı zikreden cemaatle oturmam, her birinin diyeti onikibin olan İsmail (a.s.) oğullarından dört köle azad etmemden daha efdaldır.” (Ramuzul Ehadis, 4275 nolu Hadis şerhi)

“Her kim sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar zikrullah ile meşgul olarak namazgâhta oturur, sonra kalkıp iki rekât namaz kılsa o kimse Hac ve umre sevabına nail olarak kalkar.” (Ebi Ümeme (r.a.) Taberani, Mecmiati’z-Zevaid, c. 10, sh. 104)

“Her kim sabah namazını kılar, sonra güneş doğuncaya kadar zikrullah yaparak oturursa ona cennet vacip olur.” (Muaz, İbn Enes (r.a.), Mecmuati’z zevaid, c. 10, sh. 105)

Ruhun gıdası, kalbin cilası, gönlün sefası zikrullahtır.

ZİKRİ DAİM

Devamlı olarak zikir halinde olmak, yani her an Allah’ı hatırlamak, anmak demektir. Allah’u Zülcelali görüyormuş gibi davranmaktır. Ehlisünnet yolundaki tarikatların asıl amacı kişiyi böyle bir seviyeye çıkarmaktır.

Unutmamak, hatırlamak, zihinde tutmak, yâd etmek, anmak manalarına gelen, Kur’an-Kerimde 256 yerde geçen zikir, Allah’ı anmak, O’nu daima hatırlayıp hiç unutmamak, namaz ve Kur’an anlamlarında kullanılmış, üç ayeti kerimde de zikr-i kesir olarak emredilmiştir.

Cenab-ı Hak: **“Rabbini çok an. Sabah akşam tesbih et.”** (Âl-i İmran Suresi 41)

“Ey İmanedenler! Allah’ı çokça zikredin. Onu sabah akşam tesbih edin.” (Ahzab Suresi 41-42)

“Ey İmanedenler! Cuma günü namaz için çağırıldığınız zaman, ezan-ı Muhammedi okunduğu zaman, hemen Allah’ın zikrine koşun ve alış verişini bırakın. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır. Namaz kılınıncaya artık yeryüzüne dağılın ve Allah’ın lütfundan nasibinizi arayın. Allah’ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz.” (Cuma Suresi 9-10)

“Onlar ayaktayken, otururken ve yarıları üzerine yatarken Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler.” Rabbimiz! **Bunu boş yere yaratmadın, seni eksiklikten uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru, derler.”** (Âl-i İmran Suresi 191)

“Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak, yüsk olmayan bir sesle sabah-akşam zikret ve gafillerden olma.” (A’raf Suresi 205)

“Ey İmanedenler! Mallarınız ve evlatlarınız sizi, Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Herkim bunu yaparsa, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.” (Münafikun Suresi 9)

“Allah’ın yüceltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerde hiçbir ticaretin ve hiçbir alışverişin kendilerini, Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekâtı

vermekten alıkoymadığı birtakım adamlar, buralarda sabah akşam O'nu tesbih ederler. Onlar, kalplerin ve gözlerin dikilip kalacağı bir günden korkarlar.”(Nur Suresi 36-37)

Yine Kur'an-ı Kerimde, kalplerin, gönüllerin ancak zikr-i ilahi ile tatmin olacağı, diğer yandan da Allah'ın zikrinden yüz çevirenin dar geçimle ibtila edileceğini, münafıklarında Allah'u Zülcelali az zikrettikleri belirtilir.

“Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır. Bilinizki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.”(Râd Suresi 28)

“Herkim de, Benim zikrimden(Kur'an'dan) yüz çevirirse, mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz.”(Taha Suresi 124)

“Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah'da onların bu çabalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az anarlar.”(Nisa Suresi 142)

Sevgili Peygamberimiz(s.a.v) de:”Rabbını zikredenle, etmeyeni diri ile ölüye benzetmiş.”(Buhari, Deavat,67)

“Kulum Beni zikrettiği zaman Beni nasıl sanıyorsa öyleyim ve onunla beraberim.”(Müslim, Zikir,6)

“Size amellerinizin en hayırlısını haber vereyim mi? O da; Allah'ı zikretmektir.”(Tirmizi, Deavat,6)

“Bir topluluk oturup Allah'ı zikrederse, melekler onları kuşatır, rahmet onları kaplar.”(Müslim, Zikir,8)buyurur.

Tarihi seyr içinde, tarikatlar ferdi ve toplu zikre büyük önem vererek, bunun icrasında değişik usuller geliştirmişlerdir.

Sesli, sessiz, ritmik, hareketli zikir, bir araç, amaç ise; kişinin yaradanı ile gönül bağına sağlam ve devamlı tutabilmesidir. Zikirler bu alışkanlığı sağlamaya çalışır, bunun için çok değerlidir.

Onun için evinden çıkan bir Müslüman işine giderken, karşısına çıkan canlı cansız her neye baksa ondaki varlığın Allah'dan olduğunu düşünmesi zikirdir. Saksıdaki çiçeğe, uçan kelebeğe, vızıldayan arıya, uçan kuşlara bakıp da, yerde gökte gördüğü her şeyi ibret gözüyle düşünüp yaratıcının kudretini anması zikirdir.

Oduncu baltasını sallarken, demirci örse vururken, bahçıvan toprağı bellerken, şoför arabayı sürerken, yazar kalemini oynatırken, memur işlerini yaparken şöyle düşünmelidir. Bileklerimdeki, kollarımdaki ve kafamdaki kuvvet ancak Hakk'ın vergisidir ve şu anda O beni görüp gözetmektedir. İşte her an böyle devranmak, murakabe halinde olmak asıl zikirdir.

Onun için günümüzdeki insanları güzel şeylerle meşgul edebilmek önemli bir meseledir. İnsanlarımızın çoğu, emeklisi, işsizi kahve köşelerinde sigara dumanı altında, iskanbil kâğıdıyla, tavlayla, okeyle vakitlerini öldürmekte, namazdan, zikirden, duadan, çoğu evinden bile habersiz günlerini geçirmektedir. Böyle davranmaktansa camiye, cemaate, tesbihe, zikre, duaya devam etse, güzel sohbet ortamlarına iştirak etse daha iyi olmaz mı?

Ölümlü bir dünyada yaşadığımıza göre, sayılı nefeslerimizi boş yere tüketmek,

ömrümüzü boş yere heder etmek, ibadetten, zikir ve taatten uzak kalmak, gaflet içinde bir ömür geçirmek, hele günahlarımıza tevbe etmeden, Allah'a yönelmeden, son nefesimizi vermek bizi kurtarmaz.

Onun için Allah'a ve Resulüne iteatkar bir ömür geçirmeye, ahiret hayatımızı burada kazanmaya çalışmalı, zarardan dönüş yaparak kurtuluşa ermeliyiz.

CEHRİ ZİKİR, HAFİ ZİKİR

Namazın nasıl ki cehri, aşikâre kılınanı ve hafi (gizli) kılınanı olduğu gibi, zikrinde cehri ve hafisi vardır. Biri zahir, biri batın ismi şerifinin muktezasıdır. Her ikisi de haktır ve haklarında ayet ve hadisi şerif bulunmaktadır.

Zikir, anmak, hatırlamak, yâd etmek, unutmamak demektir. Cenâb-ı Hak: *“Beni zikrediniz ki, ben de sizi zikredeyim. Beni anın ki ben de sizi anayım”* buyurur.

Bu ne demek: Cenâb-ı Hak bizi anıyor! İnsan, bir gönüldaşı tarafından anıldığını gönlünde duydu mu, bahtiyar olur. Bir dost sizi anıp, seni andım, seni hatırladım deyince, gönlümüzde bahar çiçekleri açılır. Gönlümüz bir gül bahçesi olur. Gül açan, bülbül öten bir gülşen olur..Ya Allah sizi anarsa ne olur?

Cenâb-ı Hak: *“Benim Peygamberime bir defa salâvat getireni ben on defa salâvat getiririm”* diyor. Bu ne demek? Allah'ın salâvat getirmesi demek, *“Günahlarını affederim, tevbeni kabul ederim, ömrüne bereket veririm, ne isterse onu veririm”* manasınadır.

Tarihi seyr içinde, tarikatlar ferdi ve toplu zikre büyük önem vererek, bunun icrasında değişik usuller geliştirmişlerdir.

Toplu yapılan zikre, devran, kıyam, sema, ayin, hadr ismi verilmiş, ferdi zikirde, tarikatlara göre, lisanın, kalbin, hafi'nin, ahfanın, sırrın zikri gibi adlar almıştır.

Hafi zikir, genellikle Hz.Ebubekir(r.a) kanalıyla gelmiş, Sıddıki meşreplerin. Cehri zikir de Hz.Ali (r.a) kanalıyla gelmiş Haydari meşreplerin yöntemi olmuştur. Peygamber Efendimiz (s.a.v) Hz.Ebubekir (r.a)ya hafi zikri, Hz.Ömer (r.a),Hz.Ali (r.a)ya cehri zikri telkin etmiştir.

Tek başına yapılan zikir; Tarikat ehlinin, belli bir edeb ve adab içerisinde, evinde, camide, tekkede, halvethanede, sokakta, belli kelime ve ibareleri muayyen zamanlarda, belirli sayıda, hergün düzenli bir şekilde yapmasıdır. Buna zikir, vird, hizb, ders denir. Okunan bu derslerin azaltılıp, çoğaltılması şeyhin izni ve tasvibiyle olur.

Bu şekilde yapılan zikir, kalbi uyarmakta ve cilalamakta, Rabbi ile ünsiyet ettirmekte, tenhada Ona yalvarmakta, zevk almakta ve Ona yakınlığı sağlamaktadır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v):”Arşı âlanın gölgesinden başka gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde,yedi sınıf insanın Ârş-ı âlanın gölgesinde gölgeleneceğini haber verdiği sınıftan birisi de *“Kimsenin bulunmadığı تنها bir yerde Allah'ı zikredip gözyaşı akıtan kimsenin olduğunu”*haber vermiştir.(Müslim,12,Zekat,91,2/715.Ebu Hureyre(r.a)dan.

Toplu yapılan zikir: İlk asırlarda bugünkü manada tarikatlar olmadığından zikir ve merasimler, Peygamber Efendimiz (s.a.v)in öğrettiği, gösterdiği şekilde yapılıyordu. Daha sonraları tarikatların kurulup müesseseseleşmesinden sonra, daha disiplinli bir şekilde tekke ve

zaviyelerde toplu zikir meclisleri icra edilmiş, zamanla belli adab ve erkânı ortaya konmuştur.

İnsanların yaratılış ve kabiliyetleri çok farklıdır. Tasavvuf büyükleride bu inceliğe çok dikkat etmişlerdir.

Kadiriler, Yeseviler, Mevleviler, Bayramiler sesli zikri esas almışlar, Nakşîler, Melamilerde sessiz hafi zikri esas almışlardır.

Allah zikredenle beraberdir.

Bir Hadis-i Kudsi de Cenâb-ı Hak: *أَنَا جَلِيسٌ مَنْ ذَكَرَنِي “Ben Azimüşşan, beni zikreden kulumun meclisindeyim. O kulumun sohbetdaşıyım. Onunla beraberim. O kulum, benimle beraberdir.”*

Yani zikir, sizi Cenâb-ı Hakkın huzuruna yükseltiyor. Onun sayesinde, artık kullarla değil, Allah’a beraber oluyorsunuz. Kullarla birlikte bir zikir meclisinde iseniz, demek ki hep birlikte Allah’ın huzurundasınız.

Müslümanın Zikirleri

Müslümanın zikri var, kalbin zikri var, ruhun zikri var. Allah’a kul olarak yaşayan Müslüman’ın her işi, her yaptığı zikirdir. Çünkü her yaptığı hayırdır. Hayırla yapılan işlerin hepsi zikirdir. Zikir sözle olur, işle olur, icraatla olur. Allah’ın kullarına faydalı olmakla olur. İnsanlara vaaz, nasihat, her türlü yardım ve hizmet zikirdir.

Kalble, ruhla, tefekkürle yapılan, iyi, hayır, faydalı, ilahi düşünceler zikirdir.

Cenâb-ı Hak: *وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ Ben azimüşşan, gerek insanları ve gerek cinleri, bana kul olsunlar, ibadet etsinler, yani hayatları bana kullukla geçsin, kulların kulu olmasınlar, nefislerinin, şeytanlarının, benim düşmanlarımin kulu olmasınlar. Yalnız beni ilâh tanısınlar diye yarattım buyuruyor.*

Allah’a kul olduktan sonra Müslümanın her anı zikirdir. Yaptığı işler zikirdir. Attığı adımlar zikirdir. Çoluğuyla, çocuğuyla, ehliyle, iyaliyle geçirdiği zamanlar, cemiyetle olan münasebetleri zikirdir...

Bugünün Kerameti Hizmet

Bu günün kerameti hizmettir. Bu günün velisinin, evliyasının kerametini, İslam’a yaptığı hizmetlerle ölçün. Ne yaptı, ne yapıyor. Dinimize hizmet için, Müslümanlara ne öğretiyor, ne anlatıyor, onları nereye sevk ediyor.

İslam’a hizmet edecek insanları yetiştiriyor mu? İslam’ı öğretmek, yaşatmak, yükseltmek, Müslümanları şuurlandırmak, onları müslümanca yaşatmak için ne gibi hizmetler düşünüyor, yapıyor, etrafındakileri, nelere teşvik ediyor? Vaktini, naktini din yoluna harcıyor mu? Zahmetlere katlanıyor mu? Her gününü, her anını Müslümanca yaşıyor insanlara haliyle güzel örnek oluyor mu?

“Müslümanları, gençleri, ıslama bilerek, ilimle, irfanla hizmete teşvik ediyor mu? Hizmet edecek olanları itikate, sabra, sükûnete sevk ediyor mu?

Aşırılıkları, israfları, tefritleri gideriyor mu? Her hizmete gönüllü oluyor, şandan şöhretten uzak duruyor mu? Hülasa her an hizmet için nöbete hazır bir asker mi?

İşte bu günün işi de kerameti de, dine ve Müslümanlara hizmettir.

Her zaman her yerde zikir

“İlim beldesinin kapısı Hz. Ali (r.a.), Rasulullah (s.a.v.)’in huzurunda ashabla beraber otururlarken Ya Rasulallah, anam, babam, canım, sana feda olsun, Allah’a vuslat yolunun en yakını ve kullarına en kolay geleni Allah indinde de en faziletlisini bize bildirir misin?”

Peygamber Efendimiz (s.a.v.); “*Ya Ali yaklaş*” dedi. “*Dizlerini dizlerime daya. Gözlerini yum. Benim Cemalimi gözlerinin önüne getir. Söylediklerimi de tekrarla,* “ فَأَعْلَمُ أَنَّهُ ” لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ” üç defa tekrarladılar.

Daha sonra dediler ki: “*Ya Ali, bu zikre devam et.*”

“Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Mekke’den, Medine’ye hicretlerinde saklandıkları sevr mağarasında, diz çökmüş bir vaziyette, gözlerini yumarak Hz. Ebubekir (r.a.)’in kulağına “Tevhid kelimesini” üç defa fısıldamış. Hz. Ebubekir (r.a.) kulakların duymadığı, gözlerin görmediği birçok keşf ve sırlara mazhar olmuştur.

“Peygamber Efendimiz (s.a.s.) bir gün Hz. Ömer (r.a.) zikre devam etmesini buyururken; “ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ”ın önce ayrı ayrı “La”sını, sonra “ilahe”sini, sonra da bitişik olarak “illallah”ını üç kere söyleyerek telkinde bulunmuşlardır.”

“Yine bir gün Hz. Osman (r.a.)’ın eşleri vefat edince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz taziye için Hz. Osman’a gelmiş, bir ara onu karşısına alarak, “zihninden dünyaya ait şeyleri çıkar” dedikten sonra, hiçbir ses çıkarmadan “ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ” telkin etmişlerdi. (İbni Hanbel, Müsned, 4/124; Ariflerin Menkıbeleri, çv. Tahsin Yazıcı, meb. Yay. S. 708-709, c. 3, 405)

“أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ” *“Zikrin en faziletlisi Lailahe illallah, Muhammedün Resulullah”dır. (Cabir (r.a.) Tirmizi; R.S.T. c. 3, sh. 39, Diyanet Yay.; İbn Mace, Sünen, c. 2, sh. 1249)*

Hâkim “Müstedrek” adlı eserinde, Evs (r.a.) rivayetinde Ubadet İbn Samid (r.a.)’ında tasdik ettiği bir hadisi şerifte “Resulullah (s.a.v.) Efendimizin huzurunda bulunduğumuz sırada, buyurdular ki; “İçinizde yabancı ehl-i Kitap’tan kimse var mı? Dedi.

Ashab da: “Yoktur, ya Rasulellah” dediler. Kapıyı kapatmamızı, ellerimizi kaldırmamızı emrettiler ve “ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ” deyiniz buyurdular. Bir saat kadar ellerimizi kaldırdık ve Tevhidi zikrettik. Sonra, “Elhamdülillah, Ya Rabbi, Sen Beni bu kelime ile ba’settin ve Onu emrettin ve Onunla Cenneti vaad buyurdun. Sen vaadinden dönmezsın.”

Sonra ashabına dönerek, “Mübeşşer (mutlu) olunuz. Allah’u Zülcelâl sizi bağışladı” buyurdular. (Osmanlı Tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü, c. 3, Tarikat maddesi, meb. Yay.)

Ashabı Kiramdan Hanzale (r.a.) Rasulullah (s.a.v.)’a gelerek: -Ya Rasulallah, Hanzale münafık oldu. Çünkü senin yanında bulunduğumuzda bize Cenneti ve Cehennemi hatırlatıyorsun. O esnada onları gözle görür gibi oluyoruz. Senin yanından ayrıldığımızda ise, hanım, çoluk çocuk, geçim işleriyle meşgul oluyor, birçok şeyi unutuyoruz” deyince, Allah’ın Resulü (s.a.v.) buyurdular ki: “Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, eğer siz benim yanımda bulunduğunuzda elde ettiğiniz hali muhafaza edip zikre devam edebilseydiniz.

Melekler sizinle yataklarınızda ve yollarınızda musafaha ederlerdi.

Fakat “Ya Hanzale! Bazen böyle, bazen öyle olur” buyurdu ve bunu üç defa tekrar ettiler.”

(Müslim, Tövbe, 12; Tirmizi, Kıyame, 59, H.No: 2514)

Allah'ın Resulü (s.a.v.) Efendimiz buyurdular ki: “Allah'dan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şehadet edinceye, Namazı kılıp, zekâtı verinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Bunları yaptıklarında canlarını ve mallarını Benden korumuş olurlar. Ancak İslam'ın hakkı olarak alınan kısımları hariç.” (Müslim, iman, 24-26; Tirmizi, iman, 1; Nesei, Cihad, 1; İbn Mace, fiten, 1; Buhari, iman, 17)

Resulullah (s.a.s.) Efendimiz buyurdular ki: “Bazen kalbimde bir bulanıklık ve örtülü olma hali hisseder, hemen Allah'a yetmiş defa, (bir başka rivayette yüz defa) tevbe ve istiğfar ederim.” (Müslim, Zikr, 41; Ebu Davut, Vitr, 26)

Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki: “Allah'ı zülcelalin yollarda gezen ve ehl-i zikri arayan melekleri vardır. Allah'ı zikreden bir cemaat buldukları zaman birbirlerine, aradığınız buradadır, geliniz derler.” (İbn Hanbel, c. 2, sh, 359)

“Allah'ı zikretmek için toplanan bir cemaati melekler kuşatır. Onları rahmet kaplar. Üzerlerine sekinet ve vakar iner. Cenab-ı Hak da onları katında bulunan meleklerle metheder.” (Müslim, zikr, 38-39; Tirmizi, Kur'an, 10)

Hız. Ömer (r.a.) rivayet ettiği bir hadiste: Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki; “Kim okumasını adet edindiği zikrini yahut ondan bir kısmını geceleyin yerine getirmeyip uyurda sonra onu, sabah namazı ile öğle namazı arasında okursa, geceleyin okumuş, zikretmiş gibi kendisine sevap yazılır.” (Müslim; Tirmizi; Ebu Davut, Muvatta)

Ashab'dan Abdullah b. Büşr (r.a.)'ın rivayetinde bir adam Resulullah (s.a.v.) Efendimize: Ya Rasulellah İslam'ın hükümleri çoğaldı. Bana çok gelmektedir, bana öyle bir şey bildir de, ben ona bağlanayım, tutunayım dedi. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.v.) Ona: “Dilin devamlı Allah'ı Zülcelali zikrden ıslak kalsın.” (El ezkar, Nevevi; Tirmizi)

Ebu Derda (r.a.) rivayetinde de: Peygamber Efendimiz (s.a.v.); Melikiniz (Rabbiniz) katında amellerinizin en hayırlı ve en verimlisini derecelerin en yüksekini, altın ve gümüş harcayıp yedirmenizden size daha hayırlısını, düşmanınızla karşılaşp onların boyunlarını vurmanızdan size daha hayırlısını bildireyim mi?

Ashab-ı Kiram, Evet, bildir ya Resulallah dediler. Efendimiz (s.a.v.) de: “Allahu Zülcelali zikretmektir.” Buyurdu. (Nevevi, Tirmizi; İbn Mace, Hâkim, el Müstedrek)

Ebu Musa (r.a.)'ın rivayetinde de: Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki; “İçerisinde Allah zikredilen evlerin misali ile içerisinde Allah zikredilmeyen evlerin misali, diri ile ölünün misali gibidir.” (Buhari, Daavat, 66; Müslim, Salatu müsafirin, 211)

TOPLU YAPILAN ZİKİR

Asr-ı saadette bizzat Peygamber Efendimiz(s.a.v) toplu zikir yaptırmıştır. Yaptıranlarıda müjdelemiştir.

Ahmet b.Hanbel(k.s) rivayetinde:”Sahabeden Şeddat b. Evs (r.a) anlatıyor: Biz Resulullah (s.a.v)le beraber bir evde idik. Bize, içinizde yabancı, yani ehli kitaptan kimse

varmı? Dedi. Bizde hayır, dedik. Sonra evin kapısını kapatmamı emretti ve “Ellerinizi kaldırarak Kelime-i tevhidi söyledik. Sonra Resulullah (s.a.v)”Allah’a hamdolsun. Ya Rabbi! Sen beni bu kelime ile gönderdin, bana bunu emrettin ve onda bana cenneti vaad ettin. Sen vaadinden dönmezsin.”dedi. Daha sonrada:”Sevinmezmisiniz, Allah sizin hepinizi affetti.”(Müsned,4/124)

Müslümanların bir araya gelerek Allah’ın güzel isimlerini zikretmesi, peygamberine salât ve selam getirmesi sünnete uygundur.

Resulullah (s.a.v) içinizde yabancı varmı demesi, islami bilmeyen inanmayan, bu işi yadırgayacak kimsenin bulunup bulunmadığını kontrol içindir.Yine sahabeden Ebu Said el Hudri(r.a) rivayetinde:”Peygamber Efendimiz (s.a.v)halka halinde toplanmış oturan sahabelerin yanına vardığında, onlara niçin böyle oturduklarını sorduğunda, onlarda:”Kendilerine başta İslam olmak üzere, pek çok nimet veren Allah’ı zikretmek için bir araya geldiklerini söylediler. Peygamber Efendimiz (s.a.v)de tekrar:”Siz gerçekten sadece Allah’ı zikretmek için mi toplandınız? Diye ısrarla sorunca. Ashb-ı kiramda:”Vallahi ya Resulallah, bu maksatla bir araya geldik”diye yemin ettiler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v):”İsrarla sormamın sebebi, sizi itham ettiğim için değil, Cebrail (a.s) bana:”Allah’u Zülcelalin, sizlerle meleklerine karşı iftihar ettiğini haber verince, bende sizin tam olarak ne ile meşgul olduğunuzu anlamak istedim.”buyurdu.(Müslim, Zikir, H.No:2701)

Bir başka hadisi şeriftede, Allah’u Zülcelalin gezici melekleri vardır. Nerede Allah’ı zikreden bir topluluk görürlerse, onların aralarına katılır. Birlikte Allah’ı zikreder, müminlere dua ederler.

Cemaat halinde topluca zikir yapılırken, Esmalar manası bozulmadan yazıldığı gibi okunur. Kol kola girmeden. öne arkaya sallanmadan, elleri birbirine vurmadan, sağdan sola doğru, göbekten vücudun üst tarafına doğru, buğday başaklarının rüzgarın esmesiyle bir sağa bir sola sallanması gibi huşu ve huzur içinde yapılır. İhvanlarda zakir başının sesini bastırmadan, ona uyarak hep beraber huzur ve huşu içerisinde yaparlar.

Halakai zikirde eller ya namazdaki gibi bağlanır yada yana salınarak zikir yapılır. Ses ne çok yüksek, nede çok alçak, tam orta ayarda olur. Peygamber Efendimiz (s.a.v),zikir esnasında Hz.Ebubekir (r.a)ın sesinin çok az çıkması Hz.Ömer (r.a)ın çok gür çıkması üzerine, Hz.Ebubekir(r.a)e sesini yükselt, Hz.Ömer (r.a)da sesini biraz alçalt diyordu.

Peygamber Efendimiz (s.a.v),enbüyük cihadın nefisle yapılan olduğunu söylerken, zikreden insan nefsiyle harbe girmiş demektir. Harpte düşmanla savaşırken kılıcı düşmana hafifce vurmasını daha iyi keser, yoksa daha kuvvetli vurursamı daha iyi keser. Düşman olan nefsine muhakkak ilahi esmaları kuvvetlice söyleyerek, onu sindirir mağlup edersin. Aşkla şevkle yapılan çalışma fayda verir.

BELLİ VAKİT VE MEKÂNLARDA YAPILAN ZİKİRLER

Zikri Mukayyed: Her namazın arkasından çektiğimiz 33 defa tesbih (Subhanellah), 33 tahmid (Elhamdülillah),33 tekbir (Allahu ekber)’lerle, misafir giderken, yemek yerken, su içerken, nikâh kıyılırken, şiddet ve felaket ve kuraklık zamanlarında, hastalık ve ölüm halinde,cum’a günü ve gecesi, yeni ay görülünce, iftar zamanında,Hac ve Umre zamanında bir hastalık bir felaket görüldüğünde buna benzer hallerde yapılan zikirlerle **Zikri mukayyed**

derler. Yani bu zikirler öyle zamanlara mahsustur.

Mutlak Zikir ise hiçbir zaman ve mekân ve hadiselerle alakası yoktur. Onu kişi Allah’a yakınlık (kurbiyyet) kasdıyla her yer ve zamanda yapması gerekir. Hatta yolda yürürken, otomobilde, trende, uçakta, vapurda otururken, yatarken, hatta uyuyuncaya kadar yatakta bile zikrullah ile meşgul olmaya **Zikri Mutlak** denir.

Peygamber Efendimizin güzel adetlerinden birisidir. Efendimiz (s.a.v.) her yer ve zamanda her halde Zikrullahdan uzak kalmaz Allah’ı anardı.

Ashab’dan Abdullah Büşr (r.a.) hazretleri der ki: Bir adam Resulullah (s.a.v.)’in huzuruna gelerek dedi ki; “Ya Resulullah, islamin emirleri bana çok geliyor. İhtiyarlığımdan mı? Yoksa takatsizliğimden mi? Bunların hepsini yapmaya gücüm yetmiyor.

Mesela, çok nafile namaz kılamıyorum. Çok nafile Oruç tutmak, Kur’an okumak, Sadaka vermek gibi şeyleri fazla yapamıyorum. Bana benim yapabileceğim bir şey bildiriniz de onu yapayım” dedi.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz: “Dilin Zikrullahdan kesilmesin. Yani Allahu Zülcelali devamlı zikret, an, gafil olma. O sana yeter.” buyurdular.

Peygamber Efendimizin (s.a.v) eşlerinden Cüveyriye (r.anha) validemiz diyor ki:”Ben her zaman namaz kıldığım yerde namazgâhımda, Allah’ın zikri ile meşkulken Resulullah (s.a.v) yanıma geldi. Resulullah (s.a.v)daha sonra gündüzün yarısına yakın yine geldi ve hâlâ sabahki halin üzeremisin? Diye sordu. Evet deyince. Efendimiz(s.a.v) de:”Dikkat et! Sana söyleyebileceğin bazı kelimeler öğreteyim, üç defa **“Sübhanallahi adede halkıhi, üç defa Sübhanallahi rıza nefsihi, üç defa Sübhanallahi zinete arşıhi, üç defa Sübhanallahi midadekelimatihî”bunları söyle.”dedi.**(Tirmizic.5,sh.566,Deavat,103.H.No:3555.Müslim. C.3,Zikir,79,H.no:2726.İbn. Mace, H.No:3808)

Muhacir kadınlarından, Yüseyre (r.anha),Resulullah (s.a.v) Efendimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:”Ey Mümin kadınlar! Sizler, *Lailahe illallah* diyerek Tehlile, *Sübhanallah* diyerek Tesbihe, *Sübhanel Melikul Kuddüs* diyerek Allah’ı takdise devam ediniz. Gaflete düşmeyiniz. Sonra rahmeti unutursunuz. Tesbihleri parmak uçlarıyla sayarak çekiniz. Çünkü parmak uçlarında ahirette sorguya çekilecek ve konuşurulacaktır.”(Tirmizi, Deavat,120,H.No:3583.Ebu Davut, H.No:1501.Fethül Kadir H.No:7794)

Ensar kadınlarından,Ümmü Süleym (r.anha)da:”Ya Resulallah,dua edeceğim kelimeleri bana öğret de onlarla dua edeyim.”deyince.Efendimiz (s.a.v)de:”10 defa *Subhanallah* diyerek tesbih et.10 defa *Elhamdulillah* diyerek Allah’a hamdet.10 defa *Allah’u ekber* diyerek Yüce Allah’ı büyükle.Sonrada istediğini dile.Buyurdu.Ümmü Süleym(r.anha)“Yaptım gitti,yaptım gitti”dedi.(Camiul Ehadis vel Merasil H.No:12842.Müstedrek lil Hakim,H.No:970)

Hiz. Aişe (r.anha) validemiz buyururlar ki: Resulullah (s.a.v.) daimi surette Allahu Zülcelali zikrederdi. (Buhari)

Bu sebepledir ki, Resuli Ekrem (s.a.v.) Efendimiz her zaman, çeşitli zikir, tesbih, tehlil ve istiğfarlara devam etmemizi tavsiye buyurmuşlardır.

İbn-ı Abbas (r.a.) der ki: Cenâb-ı Hak, farz kıldığı bütün ibadetleri birer vakitle ve birer hududla tayin buyurmuşlardır.

Mesela: Namazlar, ne kadarsa o kadardır. İki rekât üç olmaz. Dört rekât da beş olmaz. 5 vakit namazda 6 vakit olmaz. Hac başka vakitte olmaz. Oruç Ramazandan başka ayda olmaz. Sonra bunların özür hali kabul edilir. Ayakta duramayan oturarak kılar. Buna gücü yetmezse yatarak kılar. Su olmazsa teyemmüm eder. Orucu tutamayacak kadar özrü varsa fide kabul olur.

Lakin zikrullahı hiçbir vakit hudut tayin etmeden her zaman, zikrini ifâ etmeyi emretmiş, onu terke hiçbir surette izin vermemiştir. Ancak akıldan yoksun olanlar müstesna.

Her halde, karada, denizde, havada, seferde, hazarda, zenginlikte, fakirlikte, sağlıkta, hastalıkta, gizlide, aşikârda her halukarda yapılabilir.

HER NAMAZIN ARKASINDAN YAPILAN ADEDİ BELLİ OLAN ZİKİR, TESBİH, TAHMİD VE TEKBİRLER

Ebu Hureyre (r.a.) der ki; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki: “Her kim namazların arkasında 33 tesbih, 33 tahmid, 33 tekbir getirip, sonunda yüzüncü olarak لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ derse, onun günahları ve hataları denizlerin köpükleri kadar dahi olsa Allah onu mağfiret eder.” (Müslim)

Yine Sa’d bin Ebi Vakkas (r.a.) rivayet ettiği hadis de: “Biz Resulullah (s.a.v.) Efendimizin huzurlarında oturuyorduk. Buyurdular ki, “Her gün bin hasene kazanmaktan aciz mi olursunuz?” Bu soru üzerine cemaatten biri “Bin hasene nasıl kazanılır?” diye sordu. O zaman buyurdular ki: “Yüz kere tesbih etmek suretiyle, yani yüz kere Sübhanellâh diyen kimseye bin hasene yazılır ve bin günahı afv olunur” buyurdular.

Yine Resulullah (s.a.v.): -“*Ey İnsanlar! Allahu Teâlâ’ya tevbe ve istiğfar ediniz. Ben de günde yüz kere istiğfar ediyorum.*” buyurdular.

Resulullah günde yüz kere istiğfar ederse, bizler artık nasıl davranmamız gerekir sizlerin takdirine bırakıyorum. Zira kim bir şeyi çok severse onun adını çok anar.

İBNİ KAYYIM’İL CEVZİ HAZRETLERİ ZİKRİN FAYDALARI HAKKINDA ŞÖYLE DİYOR

- 1- Zikir Şeytanı kovar. Onun belini kırar. İşe yaramaz hale getirir.
- 2- Allahu Zülcelâl, zikreden kulundan razı olur.
- 3- Zikir kalpten gam, kaygı, pussa ve kederleri giderir.
- 4- Zikir kalbe ferah, sürur ve genişlik verir.
- 5- Kalbi ve yüzü nurlandırır.
- 6- Kalbi ve bedeni kuvvetlendirir.
- 7- Rızkı celbeder. Cenab-ı Hak esbabını halk ile kolaylıkla merzûk olur.
- 8- Zikir sahibine mehabet, halâvet ve güzellik parlaklık verir.
- 9- Ruhu İslam olan zâkire Allahu Teâlâ sevgisini ihsen eder. Her şeyin bir sebebi vardır. Muhabbeti ilahiyeye sebep de zikrullahın dil ve kalble devamıdır. Zikrullah muhakkak

ki muhabbetullahın kapısıdır.

- 10- Zikir, mürakabeyi, tefekkürü, düşünmeyi getirir. Taki ihsan kapısından içeri sokar. İhsan ise en yüksek makamdır. Sanki Allahu zülcelali görüyormuş gibi ibadet eder. Zikrullahdan gafil kalanların, ihsan makamına yükselmelerine yol ve nasipleri yoktur.
- 11- Zikrullah sebebiyle kalbinde büyük bir Marifeti ilahiye kapısı açılır ve zikrini artırdıkça Marifetullah da o nispette artar.
- 12- Zikir zâkirin kalbinde Allahu Azimüşşanın heybet azamet, iclal ve ta'zimini artırır. Bu hal, zikrin kalbi ve bütün vücudu istilası sebebiyle hâsıl olur.
- 13- Zikir, Allaha tevbeye yöneltir. Kalbe tesir eder. Sığınağı, iltica yeri ve kalbin kıblesi olur.
- 14- Zâkir, zikri kadar Allah'a kurbiyyet hâsıl eder.
- 15- Zikir kalbin hayatiyetini artırır. Zikir kalp için çok lazımdır ve ona muhtaçtır. Balığın suya muhtaç olduğu gibi.
- 16- Zikrullah kalbe cila verir. Paslarını giderir. Kalbin pası, gaflet ve hevasına uymak, cilasını da, tevbe istiğfar ve zikrullahıdır.
- 17- Zikrullah hata ve günahları siler. Çünkü الْحَسَنَاتِ يُرْهِبُنَ السَّيِّئَاتِ “Şüphesiz ki güzel ameller, kötülükleri giderir” buyurmaktadır.
- 18- Zikir, kul ile Hakk arasındaki haşyeti ve korkuyu giderir ve Hak Sübhanehu ve Teâlâ hazretleriyle ünsiyyet peyda eder.
- 19- Kul, Allah'ı genişlik ve rahatlık zamanında zikr ederde sonra ona bir darlık veya sıkıntı gelip, Hakk'a yalvarmağa başladığı zaman, melekler ona yardımcı olurlar.
- 20- Zikir, kulu ilahi azaptan kurtaracak yegâne bir ibadettir.
- 21- Zikir, dilin gıybet, nemime, yalan, fuhuş ve boş faydasız sözlerden korunmasına sebep olur. Zikirden mahrum olanlar ise elbette bu gühanlara düşerler. Bunlardan kurtuluş, ancak Zikrullah ile kabildir. Her kim dilini ve gönlünü zikrullahla alıştırırsa, kendisini her türlü felaketlerden korumuş olur.
- 22- Zikir meclisleri, Meleklerin de bulunduğu meclislerdir. Gaflet içinde boş ve faydasız sözlere sahne olan meclisler şeytanların meclisleridir. Sen hangisini seçersen, Ahirette de onlarla haşrolursun.
- 23- Cennetin ağaçları, yapılan zikir ve tesbihlerle vücuda gelir.
- 24- Zâkir kullara verilen büyük ihsan ve dereceleri başka amellerle elde etmek mümkün değildir.

Her kim günde yüz defa **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** derse on köle azad etmiş gibi yüz hasene yazılır ve yüz günahı silinir. O gün akşama kadar şeytanın şerrinden muhafaza olunur. Ondanda daha efdal bir amelli kimse olmaz. Ancak yüzden fazla tespih ve tevhit yapanlar müstesna.

Ve yine her kim hergün yüz kere **سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ** derse, günahı denizköpükleri kadar çok da olsa yine afv ve mağfiret olunur. Bu ne büyük bir nimet ve Allah'ın ihsanı.

Ey mü'min kardeşim kim ne derse desin, sakın Allahu zülcelali unutanlardan olma ki, kıyamet gününde sen de unutulanlardan olmayasın.

- 25- Şu bir hakikattir ki, Zikrullah her tarikatta ve tasavvuf ehlinin indinde, bütün usul ve kaidelerin ve edeblerin başıdır. Velayet alametidir. Her kime Zikrullah kapısı açılır, hiç şüphesiz ona, Allahu Zülcelalin huzuruna dâhil olunacak bütün kapılar açılır.

Öyle ise sen de temizlen ve Rabbin huzuruna gir. Her istediğini orada bulursun. Rabbini bulan her şeyi bulur. Allah'ı unutan her şeyden mahrum kalır.

- 26- Allahu Zülcelalin müttaki kullarından en çok ikrama layık olanı, dilleri Allah'ın zikriyle meşgul olanlardır.

Zira bunlar Allahın emir ve nehiyelerine herkesten daha çok dikkatli olmakla beraber, onun zikrini de dillerinden bırakmamayı kendilerine şiar edinmişlerdir. İşte takva böyle olur. Takva ise insanın Cennete girmesine ve Cehennem den kurtulmasına sebeptir.

Zikrullah ise kulu, Allahu Zülcelale yakınlaştırır. Mertebe ve derecelere ulaştırır.

- 27- Muhakkak ki bir beşer olarak kalplerde kasvet, (katılık) zulmet (merhametsizlik) gibi arızalar olur. Gerek hata ve kusurlarımızdan ve gerekse başka bilmediğimiz sebeplerden dolayı arız olan bu sıkıntıları zikrullahtan başka hiçbir şey gideremez, yumuşatamaz ve nurlandırıp parlatabilir.

Onun için kararan, sıkılan kalplerimizi, ancak zikrullah ile aydınlatır, parlatabilir, temizleriz.

- 28- Zikrullahta kalplere şifa vardır. Kalbin yegâne ilacıdır. Gaflet ise kalbin hastalığıdır. Hasta kalplerin devası ve şifası zikrullahtır.

ZİKRULLAHIN FAYDALARI

- 1- Hiçbir topluluk yoktur ki, Allahu Tealayı zikir ettikleri vakitte melekler o zikir meclisini tavaf etmesinler ve rahmeti ilahiye onları kuşatmasın ve üzerlerine rahmet sekine inip Hak Subhanehû ve Teâlâ o cemaati kendi indindeki meleklerine övmesin, bu mümkün değildir.
- 2- Her kim ki Kur'an-ı Kerimi okuması veya zikrullah ile meşgul olması sebebiyle hacetlerini istemeğe vakit bulamazsa Allahu Zülcelâl o kimseye, diğer dua edip yalvaranların istediklerinden daha fazlasını ve efdalini istemeden verir.
- 3- Kıyamet gününde toplanan halkın arasından kerem ehlinin bilinmesi, Muradı ilahi olarak emr olunur. Diyen Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e, Ashabı Kiram "Bu kerem ehli kimlerdir? Ya Resulallah" diye sordular. Cevaben: "Onlar camilerde Allah'ın zikri için toplanan müminlerdir" buyurdular.
- 4- Resulullah (s.a.v.) bir cemaate uğradı. Onlara niçin toplandıklarını sordu? Onlar da: Allahu Tealayı zikir ve tahmid için" dediler. Efendimiz (s.a.s.): Cebrail (a.s.) geldi ve

bana haber verdi ki: “Allahu zülcelal sizlerle iftihar ediyor, meleklerine sizleri övüyor.” buyurdular.

- 5- Bir cemaat ki, Allahu Zülcelali zikir için toplanırlarsa, muhakkak semadan münadiler seslenip “mağfiret olundunuz ve günahlarınız, hatalarınız hasenata, iyiliğe çevrildi, affedildiğiniz halde dağılınız” derler.
- 6- Selmanı Farisi (r.a.) bir toplulukla beraber zikir ederlerken Resullulah (s.a.v.) Efendimiz onların yanına uğrar. Onlar Resulullahı görünce zikri bırakırlar. Resulullah (s.a.s.) sorur: Ne diyordunuz? Onlar da: “Allahı zikir ediyorduk” dediler. O zaman Efendimiz: “Rahmeti ilahiyenin nazil olduğunu gördümde sizlerin aranızda girmeyi istedim. Ümmetimden müttaki bir zümre ile beraber bulunmayı ve onlarla birlikte nefsimi sabretmesini emr eden Allahu Zülcelele hamd ederim ki, bana ümmetimin zâkir ve sâbirleri arasında olmamı emr buyurdular. Lütuf ve ihsan ettiler.” buyurdular.

ZİKİR VE SOHBET MECLİSİ ADABI

Sohbet; beraber bulunmak, arkadaş ve dost anlamına gelir. Peygamber, müşid, muallim ve üstadla fiziki beraberlik sohbet kelimesiyle ifade edilmiştir. Peygamberimiz(s.a.v) iman eden, onu gören, onun sohbetinde bulunan sahabilere, sahabe denilmesi, sohbet kökündendir. Peygamber Efendimiz(s.a.v) ashabını sohbetle yetiştirmiştir. Sohbet hem sözlü eğitim, irşad ve tebliğ vardır. Hemde hâl eğitimi ve manevi yansıma vardır. Şeyh veya görevlendireceği bir vekili vasıtasıyla ihvanın belli zaman ve mekânlarda bir araya gelmesi söz, fiil ve hâl ile etkileşimdir.

İnsanın ahlak eğitimi ve manevi terbiyede kabiliyetlerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek bir aşya ihtiyaç vardır. Bu aşya yetişkin, kemal ehli kişilerle beraber bulunmaktır. Allah dostlarının lafızları ve sözleri kadar, nazarları ve halleride etkilidir.

Sıdk makamına eren insanlar, kâl lisanından çok hâl diliyle konuşurlar. Zaten fiilleri ve hâli etkili olmayanın söyledikleri hiç etkili olmaz. Sözün nuraniliği, kalbin nuraniliği kadardır. Beşeri eğitimde en etkili yöntem, örnek olma yoluyla verilen eğitimidir. Peygamber Efendimiz (s.a.v):”Mümin müminin aynasıdır.”buyurur.(*Ebu Davud, Edep,49*)

Kişinin güzel huylarla bezenmesi o huylara sahip temiz güzel ahlak sahibi kişilerle bir arada bulunmasına bağlıdır. Nitekim Kur’an-ı Mübinde:”Ey İmanedenler! Allah’dan korkun ve sadık kimselerle beraber olun.”(*Tevbe Suresi,119*) ayeti, insanların iyilerle birlikte bulunmasını emrederken, *Enam Suresi 68.ayette*:”Hatırladıktan sonra zalim kavmin yanında oturup kalma!”ayetiyle de nefsinin esiri olmuş ahlaksız, zalim kimselerle uzun boylu sohbet ve ülfetide yasaklamıştır.

Sohbetin bir eğitim aracı olarak kullanılması özellikle tarikatların ortaya çıkışından sonraki döneme rastlar.

Zikir ve sohbet meclislerinde şunlara dikkat edilmelidir:

- 1-Sohbet günü iştiaqla beklenmeli ve abdestli gidilmeli.
- 2-Sohbete katılan herkesi kendinden üstün görmeli.

3-Sohbete gelirken sağda solda oyalanmamalı,

4-Sohbete Hakk'ın rızasını kazanmak ve din kardeşleriyle ülfet etmek için gitmeli,

5-Kafasında ve gönlündeki takıntıları bırakarak sohbete kalmaya çalışmalıdır.

Sohbet sırasında:

1-Sohbete tayin edilen vakitte gelmeli, geç kalmış ve sohbet başlamışsa hemen boş bir yere oturmalı, selam ve musafaha ile sohbeti kesmemeli,

2-Sohbete vazifeli şahsın yanına, yer gösterilmeden oturmalı,

3-Sohbet için oturur oturmaz, gözler yumulu, eller diz üstünde, teveccüh ve rabıta ile sükûnet ve kalp huzuru içinde sohbeti dinlemelidir.

4-Yapılan sohbeti bizzat mürşidi yapmıyorsa, mürşidinden dinliyor gibi dinlemeli,

5-Sohbet sırasında soru sorulmamalı, sorular özel meclislerde veya sohbet sonunda sorulmalı,

6-Sohbet sürecinde mümkünse diz üstünde, değilse en uygun bir edeble oturmalı,

7-Sohbetlerde boş ve faydasız söz, konuşmamaya gıybet ve dedikoduya, politikaya girmemeye dikkat etmelidir.

8-Sohbet ve zikir bittikten sonra, selamlaşarak dağılmalıdır.

EUZÜ BESMELENİN FAZİLETİ

İstiaze kelimesi, sığınma, bağlanma, güvenme ve korunma istemek manalarına gelir. Şeytandan ve her türlü şerlerden Allah'ın korumasına ve yardımına sığınmaya istiaze denir.

Bir imtihan yeri olan dünya hayatında insanın en büyük düşmanı şeytan, o insanı aldatmaya, doğru yoldan saptırmaya çalışmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için gizli açık her yola başvurur. Bunun için Müslüman, şeytanın oyunlarına karşı daima uyanık olmalı, aklını kullanarak Kur'an'ın gösterdiği Allah'ın ve Resulünün yolundan gitmelidir. İnsana yaraşan da daima Rabbine sığınması, koruyucusunun O olduğunu bilmesidir.

Cenab-ı Hak Kur'an'ında: ﴿۹۸﴾ الرَّجِيمِ **“Kur'an okuduğun zaman, o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. Seni Şeytanın vesvese, hile ve tuzaklarından korumasını Allah'tan iste. “Euzü billahi mineşşeytanir raciym, Bismillahirrahmanirrahim” de.(Nahl Suresi,98)**

Kur'an Allahu zülcelalin insanlara gönderdiği talimatıdır. Şeytan, Kur'an okuyan kişiyi, Kur'an-ı anlamaktan doğru yorumlamaktan ve onunla amel etmekten vazgeçirmek için var gücüyle uğraşır. Kalbine vesvese sokar, onu doğru düşünüp, güzel amel etmekten alıkoymaya çalışır, ondan Allah'a sığınarak kurtuluyoruz.

Namaz için abdest ne ise, Kur'an okumak için de istiaze odur. Caferi Sadık hazretleri der ki: “Kur'an okunmak istendiğinde ve diğer ibadetten önce istiaze'nin emredilmesinin sebebi, dilini gıybet, yalan ve dedikodu gibi kötü işlerle kirleten insanın istiaze ile onu temizlemesi, böylece her türlü noksanlıklardan uzak olan Rabbi'nin kelimini temiz bir lisanla okumasıdır.

Kötülüğün kaynağı ister bizzat Şeytan, isterse onun oyuncağı haline gelen bir kısım insanlar olsun, bu kötülüğü defetmenin mümkün olduğu bilinmelidir. Şeytandan ve onun dostlarından kurtuluş, tüm yaratıkların yaratıcısı ve Rabbi olan Allah’a sığınmak, O’nun hayat nizamı olan İslam Dininin emir ve yasaklarına uymakla mümkündür.

İnsanoğlu, fitratı gereği bütün güzelliklerinin yanında nefsanî ve hayvani duygulara da sahiptir. Bu kötü duygu ve düşünceleri gizli açık tahrik eden, düzenler, tagutlar, insan ve cin şeytanları her zaman var olmuşlardır. Bunlardan korunmak ve kurtulmak için Allah’a sığınmak gerekir.

Cenab-ı Hak Kur’an’ında:

﴿٣٦﴾ “Eğer şeytandan gelen kötü bir düşünce seni dürtecek olursa, hemen Allah’a sığın. Çünkü O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.” (Fussilet suresi, 36)

﴿٩٩﴾ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾ إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾ “Gerçek şu ki; şeytanın, inanan ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimseler üzerinde bir hakimiyeti yoktur. Şeytanın hâkimiyeti, sadece onu dost edinenler ve Allah’a ortak koşanlar üzerindedir.” (Nahl suresi, 99-100)

﴿٩٨﴾ وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾ “De ki; Ey Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından, vesveselerinden sana sığınırım. Ey Rabbim! Onların benim yanımda bulunmalarından da sana sığınırım.” (Mü’minun suresi, 97-98)

Şeytanın tahriklerinden birisi de, küçük günahları, mekruhları önemsiz göstermek, sünnetleri, vacipleri olmasa da olur dedirtmektir.

Nasıl ki sağlıklı bir bünyeye küçücük bir mikrop girer, eğer zamanında teşhis ve tedavi yapılmazsa ölümcül bir hale gelirse, küçük günahlar da kalpte siyah bir leke, manevi bir leke meydana getirir. Eğer tevbe edilmez, ihmal edilirse o leke günah işlene işlene bütün kalbi kaplar, iman ışığından mahrum bırakır.

İnsanı, içten veya dıştan, tahrik ederek Allah’a isyana sevk eden her şey mümin için bir zarar unsurudur.

﴿٦﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾ “Şüphesiz şeytan sizin için bir düşmandır. Öyle ise sizde onu düşman tanıyın. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateşe girecek kimselerden olmaya çağırır.” (Fatır suresi, 6)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir duasında: “Allahım, ölüm anında şeytanın beni istila ederek yaptıklarımı boşa çıkarmasından, senin doğru yolundan dininden yüz çevirmiş olarak ölmekten sana sığınırım” derdi.

Mümin’in görünen ve görünmeyen düşmanları vardır, bunlardan da Allah’a sığınarak kurtulunur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.): “Allah’tan bağışlanma, nur, dünya ve ahirette afiyet, ayıplarını gizlemesini, korkulardan emin kılınmasını, şeytana karşı korumasını, fazlını, keremini, nusretini istiyor. Şeytan dan, küfürden kötü ahlak ve kötü heveslerden, cehennemden, kabir fitnesinden, her şeyin ve her canlının şerrinden, nefsinin şerrinden, acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, yoksulluk ve borca batmaktan, kederden

çok yaşlılıktan, yangın ve sel felaketinden, güç yetmez bela ve musibetlerden Allah'a sığınmıyor ve bu şekilde dualar yapmamızı öğütlüyor.” (Buhari, Deavat, 35-46)

... قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (٦٤) “Allah, en iyi koruyandır ve O merhametlilerin en merhametlisidir.” (Yusuf suresi, 64)

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعَمَ الْمَوْلَى وَنِعَمَ النَّصِيرِ (٤٠) “Eğer yüz çevirirlerse bilin ki Allah sizin dostunuzdur. O, ne güzel dosttur. O ne güzel yardımcıdır.” (Enfal suresi, 40)

وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (١٧٣) “Allah bize yeter, o ne güzel vekildir.” (Âl-i İmrân suresi, 173)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ “Kovulmuş şeytandan Allah’a sığınırım” bu lafzın Cebrail (a.s.) tarafından öğretildiğini bildirmiştir. (Kurdubi Tefsiri, c. 1/8; Abdullah Aydemir, Diyanet D. C. 10/42)

İSTİAZE ÇEŞİTLERİ

- أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
- أَعُوذُ بِاللَّهِ الْقَادِرِ مِنَ الشَّيْطَانِ الْغَادِرِ
- أَعُوذُ بِاللَّهِ الْقَوِيِّ مِنَ الشَّيْطَانِ الْغَوِيِّ
- أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
- أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
- أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(İbnül cezeri, en Neşr, c. 1/244; el Furkan, ibnül Hatib, sf. 95; Diyanet Dergisi 480/43)

“Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kim sabahları üç defa:

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ dedikten sonra Sabah Haşr suresinin sonundaki üç ayeti okursa, Allah ona akşama kadar istiğfar eden, akşama eriştiği zaman okursa yine istiğfar etmiş olur. Vefat ederse şehitler mührüyle mühürlenir.” (H.B. Çantay, K. Kerim Meali, c. 3, sh. 1006)

Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de: Şeytanın şu sözünü hatırlatır.

ثُمَّ لَا تَبِيبُهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ (١٧) Şeytan, Allah'a dedi ki: “Sonra insanların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından onlara sokulacağım ve onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın!” Dedi. (A'raf suresi, 17)

Euzü besmeleyi işin başında çekenler, şeytanın dört nüfuz yolunu kapatmış oluyorlar.

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ يَحْضُرُونِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ “İblisin köpeğin hortumu gibi bir hortum vardır. Onu Âdemoğlunun kalbine sokar ve durmadan şehvetleri, lezzetleri hatırlatır ve Rabbi hakkında şüpheyi düşürmek gayretiyle vesvese verir. Kul bu duayı okuyunca, şeytan kalbinden hortumunu çeker.” (Ramuzul ehadis)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ “Bilcümle semavi kitapların anahtarı “Rahman ve Rahim olan Allah” adı ile dir, yani besmeledir. (Ramuzul ehadis, 241)

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُبْدَأْ فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ فَهُوَ أَقْطَعُ “Meşrû işlerin hangisi olursa olsun besmele-i şerife ile

başlanmazsa hayrına va tamamına nail olunamaz, bereketsiz kalır.” (Ebu Davud, edeb, 18)

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ “Her günün sabahında ve her gecenin akşamında; Allah’ın adıyla ki, O’nun adı sayesinde ne semada, ne yer yüzünde, hiçbir şey zarar vermez. O her şeyi işiten, her şeyi hakkıyla bilendir” diyen ve bunu üç defa tekrarlayan kimseye hiçbir şey zarar veremez.” (Ebu Davud, edeb, 101; İbn Mace, Dua, 2; İbn. Hanbel, Müsned, 1/62, 66, 72)

Kur’an-ı Kerim’de iki türlü besmele vardır.

1- Sure başlarındaki besmele,

2- Neml suresi ayet 30’daki besmele إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“Mektup Süleyman’dandır. Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla başlamaktadır.” Bundan dolayı Kur’an ayetidir.

Kur’an-ı Kerim yazarken Tevbe suresi haricindeki surelerin başında besmele yazmak farz’dır. (Elmalılı H. Yazır, C. 1, sh. 15-...)

Hayvan keserken, ava silah çekerken sadece “Bismillah” demek farzdır.

Namazın haricinde, kıraatin başlangıcında ve sure başlarında “euzü-besmele” çekmek Cumhura göre sünnet, Atâ gibi bazı eimmeye göre vaciptir. (Elmalılı H. Yazır, c. 1, sh. 15)

Abdesten önce, Fatiha’dan önce, helal olan şeyleri yerken, içerken, giyerken vs.besmele çekmek Sünnet’tir.

Temizlenirken, yolculuk ederken, nikâhlısı ile cinsi münasebette bulunurken, besmele çekmek güzel ve menduptur.

Helâya girerken, haram olan şeyleri yiyip içerken, Besmele çekmek mekruh ve haramdır.

Kat’i olarak haram olduğu bilinen bir şeye bile bile Besmele çekmek küfürdür.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) buyurdular ki: “Cebrail (a.s.) bana geldiğinde, gönlüme ilk ilga ettiği şey بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ oldu.” (Dare kutni, İbni Ömer (r.a.) , Ribat Dergisi, c. 1, sh. 19, Konya-1982)

Müslümanlar her türlü meşru işine besmele ile başlar. Bunu bilinçli yaparsa şu üç güzel sonuca ulaşır.

1- Besmele kişiyi birçok kötülükten uzak tutacaktır. Çünkü Allah ismi, onu kötü bir niyet ve davranıştan alıkoyarak bu konuda düşünmesini sağlayacaktır.

2- Kişi, meşru bir işe başlarken Allah’ın adını anarak başlaması, onun her hareketinin Allah’ın rızasına uygun olmasını sağlayacaktır.

3- Besmele çeken kişi, Allah’ın yardım ve nimetleriyle karşılaşacak, şeytanın vesvese ve tuzaklarından korunacaktır. Çünkü kim Allah’a yönelirse, Allah’ta ona yönelir. (Mevdudi, Tefhimül Kur’an Ter. Komisyon İst. 1996, 1/40)

Besmele de geçen “Allah”, gerçek ilahın özel ismidir. Kur’an bize bu en yüce ve en büyük zatı, eksiksiz sıfatları, güzel isimleriyle tanıtmakta, bizim ve bütün kâinatın O’na olan ilgi ve alakasını bildirmektedir. Kâinatı ve bütün varlıkları yaratan, devamlarını sağlayan, her şeyin gerçek sahibi Allah’tır.

“Allah yüce ismi, Onun yüce zatına delalet eden, Ona ait olan özel bir isimdir. Allah,

hakıyla tapılacak olan yüce zatın ismidir.” (Elmalılı H. Yazır Tef. 1/39-40)

Besmelede en önemli husus, Allah’ın ismini okumak ve onu, girişilecek işten önce zikretmektir.

Bir Müslüman besmele ile şu işime başlıyorum derken, ben bu işi kendim için değil, Allah adına, Onun emri ile ancak Onun rızasını kazanmak için yapıyorum demiş olur.

Besmele, Allah’ı anmanın, Ona itimat ve dayanmanın, Ona güvenmenin, Ondan yardım istemenin, Ona teslim olmanın, Onun rahmetine sığınmanın bir ilanı ve ifadesidir.

Mümin yemesine, içmesine, okumasına, konuşmasına, oturmasına, kalkmasına, yatmasına hep besmele ile başlar. Besmele mümine lütfedilen ilahi bir anahtardır. Dünyevi ve uhrevi bütün işlerinin kapısını bu anahtarla açar. Müslüman camisine, evine, iş yerine, arabasına, dükkânına, fabrikasına, okuluna, kıışlasına girerken, açarken, binerken, sözüne başlarken, bağında, bahçesinde işinde çalışırken Besmele çeker, onunla başlar.

Besmele sayesinde iç dünyamızda sükûn, huzur ve rahatlama olur.

Besmelenin verdiği hazla ordularımız cephede galip gelmekte, askerimiz şehadet mertebesine ve gazilik derecesine nail olmaktadır.

Besmele, müslümanın her işini süsleyen ve ona güç veren, kuvvet veren kutsal bircümlüdür. Besmele de geçen Allah’ın Rahman ismi, iyi olsun, kötü olsun, mümin olsun, kâfir olsun, ayırım yapmadan dünyada herkese nimet veren Allah demektir. Rahim ise, ahirette nimetlerini sadece müminlere veren demektir. Cenab-ı Hak, dünyada herkese nimet verdiği halde, kendisine inananlara ahirette özel muamele yapacak, inkâr edenler bundan yararlanamayacak, onlar için cehennem azabı vardır. (Kur’an-ı Kerim Meali, Fatiha suresi, 1992 Medine, Ali Özek ve arkadaşları)

Şeytan Allah’ın anıldığı yerde duramaz. Müslüman gaflet uykusundan ancak bismelenin bereketi, ilhamı ile uyanır.

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ. بِسْمِ اللّٰهِ يَا كَرِيمُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا حَنَّانُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا مَنَّانُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا قَهَّارُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا سَتَّارُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا غَفَّارُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا عَزِيزُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا أَوَّلُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا آخِرُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا رَحْمٰنُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا رَحِيمُ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا رَبُّ، بِسْمِ اللّٰهِ يَا اللَّهُ جَلَّ جَلَّالُهُ، بِسْمِ اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (Ediyyetü’l-Ezkar, Abdulkadir Geylani, Ramuzul Ehadis, 458)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) buyurdular ki:

“Besmele ve La havle vela kuvvete illa billahil aliyyil aziym” demeğe devam et. Zira Cenab-ı Hak bunların hürmetine bela ve musibetlerin nicelerini defeder.” (Ramuzul ehadis, 66)

“Sizden biriniz evine girmek istediği zaman şeytan onu takip eder. O kimse evine girdiği zaman besmele ile girerse şeytan derki: Bu evde bana girecek yer yok.” (Müslim, el ezkar, 26)

“Allah’ın adı anılmadan besmelesiz yenilen her yemek ancak hastalıktır. Onda bereket yoktur. Bunun kefareti eğer sofrta ortada ise Bismillah diyerek devam etmektir. Eğer sofrayı kaldırmış isen yine Bismillah deyip parmaklarını yalamandır.” (Nesei, el-ezkar, 205)

“Besmele ile başlanmayan her önemli iş noksan kalır.” (Beyhaki)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) her hayırlı işe ve yabancı devlet başkanlarını islama davet eden mektuplarına başlarken de besmele ile başlamış, Hudeybiye anlaşmasını

yazdırırken bile Hz. Ali (r.a.) ya Ali Besmele ile başla demişti.

İlk yazılan besmele'dir. Âdem (a.s.)'a ilk gelen besmeledir. Müminler, Besmele yardımı ile sıratı geçerek, cennet davetiyesinin imzası Besmeledir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurur ki: "Hoca çocuğa Besmele okur, çocukta söyleyince, Cenâb-ı Hak, çocuğun anasının, babasının ve hocasının Cehennemden kurtulması için senet yazdırır." Abdullah b. Mesud (r.a.)'da Cehennemde azap yapan on dokuz zebaniden kurtulmak isteyen Besmele okusun, Besmele on dokuz harftir buyurdu."

"Besmele ile yazı yazanın hacceti kolaylaşır. Allah'ı Teâlâ da razı olur." (Deylemi)

"Yemeğe Besmele ile başlayıp, sonunda Elhamdülillah diyenin, daha sofraya kalkmadan günahları af olunur." (Taberani)

"Besmele ile yenen yemek bereketli olur." (İbn Mace)

Hz. Osman (r.a.) Peygamber Efendimize Besmeleden sordu, Efendimiz de: "Bismillah, Allah'ın isimlerinden bir isimdir. Bununla Allah'ı en büyük ismi arasındaki yakınlık, gözün beyazıyla siyahı arasındaki yakınlık gibidir." (İbn Hakim, Beyhaki, İbn Ebi Hakim, Hanevi, Hatibi Bağdadi, İbni Abbas (r.a.)'dan)

Bir başka hadislerinde Efendimiz (s.a.v.):*"Bismillahirrahmanirrahiym indiği zaman gökteki melekler buna çok sevindiler. Arş titredi. Bismillah ile birlikte bin melek indi. Bu meleklerin imanını artırdı. Cinler yüzükoyun yere kapandılar. Felekler bundan dolayı harekete geçti. Melekler Besmelenin azametinden dolayı baş eğip küçüldüler."*

Bismillahirrahmanirrahiym, indiği zaman dağlar tesbih getirdi. O kadar ki bu tesbihi Mekke ehli ve o bölgede bulunanlar işitti. Bunun üzerine dediler ki Muhammet dağları büyüledi. Cenâb-ı Hak bir duman gönderdi de Mekke ehli üzerine gölge oldu. Ravi devamla diyor ki: Resullah (s.a.v.) Efendimiz: "Kim Bismillahi gönülden inanarak okursa, onunla birlikte dağlarda tesbih getirir. Ancak ne var ki dağların bu tesbih sesi duyulmaz." buyurdular. (Ebu Nuaym, İbn Süleym, Hz. Aişe (r.a.)'den)

"İnsanların Allah kitabında birçok gaflet ettikleri ayet, Bismillahirrahmanirrahiym'dir. Bu ayet Süleyman bin Davut (a.s.) müstesna Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'dan başka hiçbir kimseye inmemiştir." (Beyhaki, İbn Merdeveyh, İbn Abbas (r.a.)'den)

"Şeytanın insanlardan çalmak istediği Kur'an'dan en büyük ayet Bismillahirrahmanirrahiym'dir." (Beyhaki, İbn Huzeyme, Said bin Cübeyr (r.a.)'den)

İbn Abbas (r.a.) diyor ki: Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Bismillahirrahmanirrahiym ininceye kadar surelerin bölümlerini bilmiyordu. Bismillah inince Peygamberimiz surenin bununla bittiğini anladı. Böylece başka bir sureye başlayıp yöneldi. (Ebu Davut, Hâkim, Beyhaki, Bezzar, İbn Abbas (r.a.)'den)

Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdular ki: "El hamdüyü okuduğunuzda, Bismillahirrahmanirrahiymi de okuyunuz. Doğrusu Fatıha, Ümmül Kur'an'ın anası ve Kitabın anasıdır ve o Seb'ul mesanidir. Bismillahirrahmanirrahiym ondan bir ayaftır." (Dare kutni, Ebu Hureyre (r.a.)'den)

"Öğretmen çocuğa Bismillahirrahmanirrahiym deyince hem öğretmen için, hem çocuk için, hem de onun anası ve babası için cehennemden kurtulma beratı yazılır." (Deylemi, İbn

Abbas (r.a.)den

“Kim Bismillahirrahmanirrahiymi okursa, ona her harf başına dört bin iyilik yazılır. Her harf başına dört bin kötülüğü silinir. Dört bin derece yükselir.” (Deylemi, İbn Mesud (r.a.), Dürrül mensur)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.): Sizden biriniz yemek yerken Allah’ın ismini ansın. Bunu başlarken unutursa, hatırladığı yerde başında da sonunda da Bismillah desin.” buyurdu. *(Ebu Davut, İbn Mace, Hz. Aişe R. Anh’dan)*

TEVBE-İ İSTİĞFAR

Kâinatın en üstün varlığı olan insan, hem iyilik ve hem kötülük yapmaya uygun olarak yaratılmıştır. Bu bakımdan her insan günah işleyebilir. Hiç günah işlememek meleklerin hiç iyilik yapmamak da şeytanın özelliğidir.

Cenâb-ı Hak, Peygamberleri vasıtası ile iyi ve kötü olan işleri bildirmiş, iyi olanların yapılmasını emretmiş, kötü olanları da yasaklamıştır.

Müslüman, istemeyerek de olsa, kötü bir iş yaptığı zaman, hemen pişmanlık duyup günden uzaklaşmalıdır. Çünkü günahlar kul ile Allah arasında bir perdedir. Ebedi saadete ulaşmak, bu perdeyi kaldırmakla mümkündür.

Günahlardan temizlenmenin yolu Allah’a tevbe etmektir. Dinimize göre, günahlardan tevbe etmek vaciptir.

Tevbe; günahları terk edip bir daha günah işlememek için söz vermektir. Tevbenin ruhu, günden pişmanlık duymaktır.

Tevbe etmenin üç şartı vardır:

- 1. Günden vazgeçmek,**
- 2. Yaptığına pişman olmak,**
- 3. Bir daha günah işlememeye söz vermek.**

Eğer işlenen günah kul hakkı ile ilgili ise, hak sahibinin hakkını vermek ve onunla helalleşmek de şarttır. *(R.S.Terc. c. 1, sh. 17...)*

Müslüman tevbe etmekte acele etmeli, geciktirmek büyük bir tehlikedir. Zira günah işleye işleye insanın kalbi kararır ve temizlenemez hale gelir. Yine aniden gelecek bir hastalık ve ölümle tevbe fırsatı kalmayabilir. Onun için akıllı bir insan günahına hemen tevbe etmeli ve o günahı yok edecek bir iyiliği arkasından hemen yapmalıdır.

Cenab-ı Hak: ﴿۳۲﴾ ... وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ “Ey Müminler, hep birden Allah’a tevbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz.” *(Nur suresi, 31)*

... يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا... “Ey iman edenler, samimi bir tevbe ile (Nasuh) Allah’a tevbe edin. Umulur ki, Rabbiniz kötülüklerinizi örter.” *(Tahrim suresi, 8)*

... إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿۲۲۲﴾ “Şüphesiz Allah çok tevbe edenleri, çok temizlenenleri sever.” *(Bakara suresi, 222)*

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿۲۵﴾ “O (Allah’u Azimüşşan), kullarının tevbesini kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.” *(Şura suresi, 25)*

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de: “Siz günah işlememiş olsaydınız, Allah günah işleyen ve tevbe eden bir halk yaratır, onları affederdi.” (Müslim ve Şerhi c. 11, sh. 943, No: 9 (2748))
يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ وَاسْتَغْفِرُوا فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ مِائَةً مَرَّةً “Ey insanlar! Allah’a tevbeistiğfar edin. Ben günde yüz kere tevbe ediyorum.” (Müslim; R.S. Terc. c. 1, sh. 17, No: 14)

“İstiğfara devam eden, her türlü sıkıntı ve üzüntüden uzaklaşır, geçim darlığından kurtulur, ferahlığa çıkar, ummadığı yerden rızka kavuşur.” (Nesai)

“Kalplerin cılası istiğfardır.” (Beyhaki)

“İster hayır meclisinde, isterse lüzumsuz konuşmaların akabinde: Sübhaneke allahümme ve bihamdike ve eşhedü en la ilahe illa ente estağfiruke ve etübu ileyke.” okursa işledikleri günahları bağışlanır. (Tirmizi)

“Bir kimse, işlediği günaha tevbe edince, Allahu Teâlâ meleklerine: “Şu kimseye bakın, günah işledi. Günahının cezasını veren ve affeden bir Rabbi olduğunu hatırlayıp tevbe etti. Şahit olun ki onu affettim.” (Buhari)

İmam-ı Gazali (r.a.) diyor ki: Tevbenin kabulünün alametleri vardır. Böyle bir kişi:

- 1- Tevbe ettiği günahlara meyletmez.
- 2- Her yerde, her zaman Cenâb-ı Hakkın kendisini gördüğünü bilip günah işlemekten utanır.
- 3- Fasıklardan kaçır, Salihlerle beraber olur.
- 4- Dünya malına tamah etmez. Ahiret için çalıştığını az görür.
- 5- Farz amelleri aksatmaz.
- 6- İşlediği günahları hatırladıkça üzülür ve istiğfar eder. Bütün azalarını günah işlemekten muhafaza etmeye çalışır.

Tevbe de samimiyet önemlidir. Yoksa yazboz tahtası gibi olursa Efendimiz (s.a.v.)’in şu şiddetli ikazıyla karşılaşır:

“Günaha devam edip, dili ile istiğfar eden, Rabbi ile alay etmiş sayılır.” (Beyhaki)

“Her namazdan sonra 33 kere sübhanallah, 33 kere Elhamdülillah, 33 kere Allahu ekber daha sonra La ilahe illallahu vahdelu la şeriykeleh lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve ala külli şey’in kadiyr.” diyenin denizköpüğü kadar çok günahı olsa da Allah affeder. (Buhari; Müslim)

SEYYİDÜL İSTİĞFAR

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki: “Kim sabahladığı zaman seyyidül istiğfarı ihlâsla okur da ölürse cennete girer. Kim onu akşamladığı zaman okur da ölürse cennete girer.”

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَاهِدُكَ وَوَعْدِكَ مَا سَأَلْتُكَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذُنُوبِي فَاعْفُ زِلِي ذُنُوبِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ

“Allahım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur.

Ancak sen varsın. Beni sen yarattın. Şüphesiz ben senin kulunum. Gücüm yettiği kadar Zatı Ecelli âlâna verdiğim sözde durmaya çalışıyorum.

Ya Rabbi, işlediğim günahların şerrinden sana sığınıyorum. Bana lütuf ve ihsan buyurduğun nimetleri ikrar ve itiraf ediyorum. Günahlarımı da itiraf ediyorum.

Ya Rabbi! Beni mağfiret buyur. Günahlarımı bağışla. Zira günahları ancak Sen affedersin. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi.” (Buhari, 7/145; Tirmizi, 5/467; Nesei, 8/279)

ALLAH’U ZÜLCELALE HAMD VE ŞÜKRETMENİN ÖNEMİ

Hiç yokken varlık âlemine geldiğimiz için şükür gerektiği gibi, şunlardan dolayı da Rabbimize ne kadar hamd etsek azdır.

- 1- Cenab-ı Hak bizi insan olarak yarattı, isteseydi cansız bir varlık, bir bitki, bir hayvan olarak ta yaratabilirdi. Bir böcek, bir köpek, bir domuz da olabilirdik. Bizi insan olarak yarattığı için ne kadar hamd etsek azdır.
- 2- Müslüman bir ülkede doğmamız, kulağımıza ezan-ı Muhammedi okunması, anamızın babamızın Müslüman olması, ecdadımızın Müslüman olması büyük bir nimet. Gayri Müslim bir ülkede de dünyaya gelebilir, Hak dine ulaşmamız, iman edip Müslüman olmamız çok zor olabilirdi. Bu bizlere Cenâb-ı Hakk’ın büyük bir ihsanıdır. Ne kadar şükretsek azdır.
- 3- Müslüman bir ülkede doğmamıza rağmen, bu cennet vatanda birçok dinsiz insan var. Bizler de onlar gibi olabilirdik. Müslüman olduğumuz için ne kadar hamd etsek azdır.
- 4- Müslüman bir aileden dünyaya geldik. Hele şöyle bir soyunu sopunu araştır göreceksin ki, soyunda birçok şehit, gazi, âlim, veli, müminler var. Eğer ailen Müslüman olmasaydı, bizi de kendileri gibi yetiştirebilir, islamı bulmamız zorlaşır, küfür bataklığında boğulabilirdik. Bunun için de Rabbimize ne kadar hamd etsek azdır.
- 5- Bizleri ahir zaman peygamberi Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) ümmet eyledi. Bizlere dünyevi ve uhrevi kurtuluş reçetemiz olan Kur’an-ı gönderdi. Bu ne büyük bir nimettir. Bütün peygamberler bile Hz. Muhammed Mustafa’ya (s.a.v.) ümmet olmayı Cenâb-ı Hak’tan talep ettiler ama bu nimet bizlere verildi. Ne kadar hamd etsek azdır.
- 6- Cennet vatanımızın her köşesinde günün 5 vaktinde Ezan-ı Muhammedi okunuyor. Müminler Namaz kılıyor, dua ediyor. Cenab-ı Hakk’ın bizleri huzuruna kabul etmesi ne büyük bir nimet. Allah’a secde etmek Ona kulluk etmek ne güzeldir. Nefsine uyup, Şeytana uyup isyan edebilir, inkâr edebilir, günaha batabilirdik. Rabbimize ne kadar hamd etsek azdır.
- 7- İslam ülkelerinde bile birçok fitne ve bidat gurupları var. Kafirler’le işbirliği yapan ehl-i sünnet yolundan sapan, bidat ve hurafeleri din diye yutturan. Ortaya çıkan birçok sapık mehdi, şeyh, peygamberler de var. Bizler Kur’an’ın ve Resulullahın sünnetini takip ettiğimiz için, Rabbimize ne kadar hamd etsek azdır.

8- Bizlere Allah'ı ve Resulünü sevdiren, Kur'an'ı ve ehlisünnet yolunu gösteren gerçek ilmiyle amil, âlim, veli, mürşidi kâmillere, onların eserlerine kavuşturduğu için Cenab-ı Hakka ne kadar hamd etsek azdır.

Temelde ve özde kulun Rabbine yönelişini ifade etmesi bakımından şükretmek hamd etmeyi, hamd etmekte şükretmeyi içine alır.

Şükreden bir insan, eşsiz izzet, ikram sahibi Rabbine hamdetmiş, hamdeden bir insan da, büyük ihsan, lütuf ve nimetlere sevindiren Rabbine şükretmiş olmaktadır. Elhamdülillah kelimesinde hamd ve şükür mefhumları birlikte ifade edilmiştir. Esasen bizim yaptığımız ibadet ve taatlerden tutun da tesbih, tehlil, tekbir, tazim, tahmid, zikir, fikir, şükür, hayır ve hasenatımıza kadar amellerimizin tamamında hamd manası vardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyururlar ki: “Elhamdülillah kelimesi mizanı doldurur. Sübhanallah velhamdülillah kelimeleri yerle gök arasını sevapla doldurur.” (R. Salihin sh. 25; Müslim, Taharet, 1; Tirmizi, Deavat, 85/3517)

Cenab-ı Hak'ın sonsuz azametinin ilahi sanat ve sıfat tecellilerinin methü senâ edilmesi “hamd”, Onun sayısız lütuf, nimet ve ikramlarına karşı lisanen, fiilen ve kalben methü senâ ve teşekkürde bulunulması da “şükür”dür. Her iki lafızda mana itibariyle birbirine çok yakındır.

Cenab-ı Hak Kur'an'ında: “Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlık ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur.” (En'am suresi, 1)

“Allah'a hamd olsun, de..” (İsra suresi, 111)

“Beni zikredin, Ben de sizi zikredeyim. Bana şükredin, sakın küfran-ı nimette bulunmayın.” (Bakara suresi, 152)

“Eğer şükrederseniz, elbette size olan nimetlerimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir.” (İbrahim suresi, 7)

“Şükreden, ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de bilsin ki, Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü hamde layıktır.” (Lokman suresi, 12)

Elhamdülillah, arap harfleriyle 8 harfdır. Bu da Cennetteki 8 kapıya işaret eder.

Cenab-ı Hak Kur'an'ında, cennet ehlinin duası:

(Yunus suresi, 10) دَعَوِيَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخْرَجُ دَعْوِيَهُمْ أَنَّ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۰)

“Seni eksikliklerden uzak tutarız Allahım, سُبْحَانَ اللَّهِ

Aralarındaki esenlik dilekleri Selam, سَلَامٌ

Dualarının sonu ise “Hamd âlemlerin Rabbi Allaha mahsustur.” الْعَالَمِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ sözleridir.

Gerçek anlamda hamd, sahip olunan nimetleri Allah yolunda ve Allahın istediği şekilde kullanmakla olur.

Dille hamd, Elhamdülillah demektir. Kalple hamd, Allah'ın büyüklüğünü, nimetlerini teşekkür etmek ve onunla beraber olabilmektir. Kalıpla yapılan hamd (Vücut, el, ayak organlar): Nimetleri Allah yolunda ve Allahın istediği şekilde kullanmakla yapılır. Nimetlerin sahibini unutmayan, kendisinin emanetçi ve veznedar olduğunu bilen insan

emanete ihanet edemez. Emanetin gerçek sahibi olan Allah'ın emrettiği doğrultuda hareket eder. Dünya ve ahiret saadetini kazanır.

“Âdem (a.s.), ruha kavuştuğunda aksırmış ve ardından “Elhamdülillah” demiştir. Böylece insanın ilk sözü hamd olmuştur. Cennet ehlinin de son sözü “hamd” olacaktır. O halde âlemin evveli de sonu da “hamd” olacaktır.

Âdem (a.s.) Cenâb-ı Hakka şöyle münacat eder: “Ya Rabbi inam ettiğin nimetlere karşılık bana öyle bir şey öğret ki, bütün hamd ve tesbihleri kendisinde toplamış olsun.” Bunun üzerine Cenâb-ı Hak da, sabah akşam üç kere

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا يُؤَافِي نِعْمَهُ وَيُكَافِي مَزِيدَهُ **“Alemlerin Rabbi olan Allah’u Tealaya, verdiği nimetlerine yetecek, fazlasını hak edecek şekilde hamd ederim.”** (Duaların esrarı, Çelik Yay. Sh. 52-57)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) buyurdular ki: “Bir Müslüman aksırdığında “Elhamdülillah” der. Duyan da “Yerhamükallah” (Allah sana merhamet etsin.) der. Aksıran da tekrar “Yehdina ve yehdiykümullah” (Allah bizi ve sizi doğru yola iletsin) demelidir. Buna Tesmid denir.” (Buhari, Edeb, 126; Duaların esrarı, Çelik Yay. Sh. 52-57)

Hamdin şükürden daha güzel ve daha zengin anlamı vardır. Hamd en geniş anlamda şükürdür. Hamd etmek yerine şükretmek diyemeyiz. Çünkü biz, ancak kendimize yapılan bir iyiliğe karşı şükreder ve teşekkür ederiz. Hamd etmek için ise iyiliğin sadece bize ulaşması gerekli değildir. Şükretmek kişiye ulaşan bir iyiliğin, bir nimetin karşılığıdır. İyiliğin başkasına ulaşmış olması da hamd etmek için yeterlidir. Çünkü hamd, kişisel ve basit menfaatler karşılığı ifade edilen bir övme değildir. Evrensel ve külli değerlere duyulan hayranlığın bir ifadesidir. Allah’a hamd, her hal ve şartta, şükürse bize ulaşan nimetler karşılığında yapılır. Hamd, yaratıcı dışında hiçbir şahıs ve kuvvete yöneltilmeyecek bir şükür türüdür. Hamd sadece, nimetleri sınırsız ve sonsuz olan kudrete, Allah’a yapılır. Onun için Allah’a hamd etmek, şükretmekten daha faziletli ve daha üstündür.

Dünya nimetlerinden çok, ahiret nimetleri, maddi nimetlerden çok manevi nimetler için hamd etmemiz gerekir. Allah’a hamd etmek, bize her iyiliği, her nimeti ihsan eden Allah’a, yalnız sözle değil, bütün organlarla yapılır.

Hamd ederken, Allah derken başımıza bela ve musibet gelmez. Bir kuş, avcının kurşununa zikrederken hedef olmaz, zikirden gafil iken avlanır.

Hamd kelimesi Kur’an kavramıdır, başka dillerde tam karşılığı da yoktur. Bütün anlamıyla Allah’a aittir. Çünkü övülmeye layık her şey Allah’tandır.

Zikir, şükür, dua öğelerini içeren hamd, tıpkı besmele gibi Müslümanların hayatında önemli bir yer tutar. Günde 5 defa kılınan namazda tekrarlanan Fatiha suresi hamd ile başladığı gibi, namazın girişinde okunan Sübhaneke de, rükûdan kalkarken okunan tahmidde “Semiallahulimen hamideh, Rabbena velekel hamd” hamd kelimesi vardır. Tahiyyatın ilk cümlelerinde “salli ve Barik” dualarında, Kunut’ta, namazdan sonra çekilen tesbihlerde, ardından okunan tevhid cümlesinde, bayramlarda ve diğer bazı dini merasimlerde getirilen tekbirlerde sena ve şükür manalarıyla birlikte hamd kavramı tekrarlanmaktadır. Hac ibadetinin ifası sırasında her fırsatta tekrar edilmesi istenen telbiyede de hamd yer almaktadır.

Efendimiz (s.a.v.), “Allah’a hamd ile başlamayan her işin eksik ve bereketsiz

olduğunu açıklamış.” (Ebu Davut, Edeb, 18; İbn Mace, Nikâh, 19) Aksıran her müminin hamd etmesini emretmiş. Hamd etmeyi içeren duaları okumanın günahların bağışlanmasına vesile olacağını ve hamdin en faziletli zikirlerden biri olduğunu açıklamış, yine Hamdi içeren zikirlerin sadaka yerine geçeceğini haber vermiş, duanın en faziletlisinin Elhamdülillah sözü olduğunu belirtmiştir. (Buhari, Ezan, 155, İman, 19; Müslim, Taharet, 1, Müsafirin, 84)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) buyurdular ki: “Zikrin en faziletlisi, لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ, duanın en faziletlisi de, الْحَمْدُ لِلَّهِ dır.” (İbn Mace, 2/1249)

Bir kimse hulus-i kalb ile “ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ” der de, büyük günahlardan sakınırsa, arş’a kadar gök kapıları açılır.

Bir kimse, يَا رَبِّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِكَ وَلِعَظِيمِ سُلْطَانِكَ “Ya Rabbi! Zatinın büyüklüğüne, saltanatının ululuğuna yaraşır şekilde sana hamd olsun” diye dua etti.

Kiramen kâtibin melekleri şaşırdılar. Sevabını nasıl yazacaklarını bilemediler. Göğe çıktılar, “Ya Rabbi, nasıl yazacağımızı bilemiyoruz” dediler. Allahu Teâlâ da, “Onun ne dediğini pekiyi bildiği halde, kulum ne dedi?” dedi, Onlar da “Aynısını söylediler.”

Cenab-ı Hak, kulumun dediği gibi yazın. Bana gelince onun mükâfatını ben veririm.” dedi. (Tirmizi, 5/575)

Ashabdan Vail (r.a.) anlatıyor: Resulullah (s.a.v.) ile namaz kıldım. Bir adam: الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ “Allah’a çok, temiz ve bereketli şekilde hamd ederim.” Dedi. Resulullah (s.a.s.) namazı kılınca, bunu diyen kimdi? Dedi. Adam, bendim ya Resulallah, kötü bir niyetim yoktu” dedi.

Resulullah (s.a.s.), “Bu söze gök kapıları açıldı, ta arşa dayandı.” dedi. (İbni Mace, 2/1249-1250) Buhari rivayetinde de, “On üç melek gördüm, onu Allah’a hangisi çıkaracak diye yarışıyorlardı.” demiştir. (Buhari, Edebül Müfred, 299-300)

Hamdin fazileti sayılmakla bitmez.

Hız. Âdem (a.s.): “Ya Rabbi beni çalışmaya mecbur ettiğin için meşgulüm. Bana öyle bir şey öğret ki, içinde bütün övgüleri ve tesbihleri toplamış olsun.” dedi.

Cenâb-ı Hak da: “Sabahladığın zaman üç defa;

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا يُؤْفَى نِعْمُهُ وَيُكَافَى مَزِيدُهُ “Allah’a öyle hamd ederim ki, nimetlerini fazlası ile karşılarsın” dersin. İşte bu, bütün övgüleri ve tesbihleri içinde toplar dedi. (Nevevi, Ezkar, 102)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) buyurdular ki:

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ فَهُوَ أَقْطَعُ “Meşru işlerde Allah’a hamd ile başlanmazsa hayır ve bereketi kesilir.” (İbni Mace, Nikâh, 19; Ebu Davud, Edeb, 18)

الْحَمْدُ عَلَى النِّعْمَةِ أَمَانٌ لِرِزْوَالِهَا “Cenâb-ı Hakkın nimetlerine hamdü sena, insanı nimetin zevalinden emin kılar.” (Ramuzül Hadis)

“Allah’a hamd etmek şükürün başıdır. Allah’a hamd etmeyen bir kul O’na şükür etmemiştir.” (Ramuzül Hadis)

أَشْكُرُكُمْ لِلَّهِ أَشْكُرُكُمْ لِلنَّاسِ “Cenabı Hakka en çok şükredeniniz, insanlara teşekkürde kusur etmeyeninizdir.” (Ebu Davut, Edeb, 2; Tirmizi, Bir, 35; İbn Hanbel)

سُبْحَانَ الْقَائِمِ سُبْحَانَ الْحَيِّ الْقَيُّومِ، سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ
سُبْحَانَ الْقَائِمِ سُبْحَانَ الْحَيِّ الْقَيُّومِ، سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ
“Her gün bir defa, bu tesbihatları derse cennetteki
makamını görmedikçe ölmez, yahut ona gösterilmedikçe ölmez.” (El Camius Sagir)

SALATU SELAM VE FAZİLETİ

Salât kelimesi, Peygamber Efendimize (s.a.s.) yapılan dua, istiğfar, rahmet, zikir, namaz gibi anlamlara, selam da, muhatabına sağlık ve esenlik dileklerini sunma, güven anlamına gelmektedir. Günlük dilde sıkça kullandığımız salâvat da, salât kelimesinin çoğuludur.

Cenâb-ı Hak Kur'an'ında:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (٥٦) **“Muhakkak ki Allah ve Melekleri Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v.) hep salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin.”** (Ahzab suresi, 56)

Peygambere Allah'ın salât etmesi Ona rahmet etmesi onu sevmesi derecesini yüceltmesi, meleklerin salâtı, onun şanının yüceltilmesini dilemeleri, müminlerin salât etmesi ise, ona dua etmeleri, anlamına gelir.

İns ve cinin kurtuluşu Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in tebliğ ettiği Allah'ın son dini islama girip Müslüman olmaya, Allah'a ve Resulüne itaate bağlıdır. Ömürde bir defa salât ve selam getirmek farzdır.

Onun mübarek ismi anıldığında salât ve selam getirmek vacip, birden fazla anıldığında her seferinde söylemek müstehaptır. Kasten terk eden Efendimizin şefaâtından mahrum kalır. Bizim getirdiğimiz salâtlar Resulullah (s.a.v.)'ın Cenab-ı Hak katındaki derecesini her an yüceltmekte olan bir duadır. Resulullah (s.a.v.)'ın aslında buna ihtiyacı yok, bizim ona olan ihtiyacımızdan dolayıdır. Çünkü Cenâb-ı Hak Kur'an'ında:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٣٥) **“Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının. Ona yaklaştırmaya vesile arayın ve Onun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.”** (Maide suresi, 35)

Efendimiz (s.a.v.)'e getirdiğimiz salatü selamlar yaklaştırmaya bir vesiledir. **Cenab-ı Hak: “Ey iman edenler; Allaha itaat edin. Peygambere itaat edin, işlerinizi boşa çıkarmayın.”** (Muhammed suresi, 33)

Efendimiz (s.a.v.) buyuruyorlar ki:“Kim bana bir defa salât getirirse, Allah'da ona on salât getirir ve on günahı affeder, on derece yükseltir.” (Nesai, Sehv, 55)

“Yeryüzünde Allah'ın seyyah melekleri vardır. Onlar ümmetinin selamını anında bana ulaştırır.” (Nesai, Sehv, 46)

“Kıyamet günü bana insanların en yakını, bana en çok salâvat edendir. Gerçek cimri, yanında ismim anıldığı halde bana salâvat etmeyendir.” (Tirmizi, Deavat, 110)

“Cuma günü ve gecesinde bana çokça salâvat getiriniz.” (Nesai, Cuma, 5; Ebu Davut, Salât, 201)

“Cebrail (a.s.) birgün bana minbere çıkmamı söyledi. Birinci basamakta dur dedi durdum. Ramazan ayı geldiği halde, bu aya gereken ehemmiyeti vermeyen, kendisini Allah'a

affettirmeyen kimsenin burnu yerlerde sürünsün dedi. Bende Âmin dedim. İkinci basamakta dur dedi, durdum. Annesi babası hayatta olduğu halde onların hizmetinde kusur eden, onların hayır dualarını almayan evlatlarında burunları yerde sürünsün dedi, Âmin dedim.

Üçüncü basamakta dur dedi, durdum. Ya Resulallah, senin mübarek ismin anıldığında, sana salât ve selam getirmeyenin, seni sevmeyenin, sana itaat etmeyenin burnu yerlerde sürünsün dedi, Âmin dedim.” (İ.Gazali, Mükâşefetül Kulub; Tirmizi, Deavat, 100, Müsned, 11/254)

“Günlerinizin en hayırlısı, Cuma günüdür. O günde bana çok salâvat getiriniz. Zira sizin salât ve selamlarınız melekler vasıtasıyla bana arz onulur. Ashab-ı Kiram: Ya Resulallah, getirdiğimiz salâvat size nasıl arz olunur? Hâlbuki siz çürümüş bulunacaksınız? Dediğinde, Efendimiz (s.a.v.) Allah’u Zülcelâl, Peygamberlerin cesetlerini yeryüzüne toprağa haram kılmıştır. Peygamberlerin cesetleri çürümez.” Cevabını verdi.” (Ebu Davut, salât, 201, Vitr, 26; Nesai, Cuma, 5; İbn Mace, İkame, 79; Darimi, salât, 306, müsned, 4/8)

İbn Ebi Leyla (r.a.) şöyle der. Ka’b b. Ucre (r.a.) ile bir defasında karşılaştığımızda bize; Size Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’den işittiğim bir hediye vereyim mi? Peygamber Efendimiz (s.a.v.) yanıma geldi. Biz Ona:“Ya Resulallah, bizler sana nasıl selam okuyacağımızı öğrendik. Fakat sana nasıl salât okuyacağız? Dedik. Resulullah (s.a.v.) Edendimiz bize:“Allahümme salli âlâ Muhammedin ve âlâ âli Muhammedin. Kemâ salleyte âlâ ibrahiyme ve âlâ âli İbrahiyme inneke hamidün mecid.

Allahümme barik âlâ Muhammedin ve âlâ âli Muhammedin kemâ bârekte âlâ ibrahiyme ve âlâ âli İbrahiyme inneke hamidün mecid.”

“Allahım Muhammede ve Muhammedin aile efradına, ona tabi olanlara, İbrahim (a.s.) a aile efradına ona tabi olanlara salât ettiğin gibi, rahmetinle muamele et. Salât eyle, Şüphesiz ki, Sen Hamidsin, Mecîdsin.”

“Allahım Muhammede ve onun aile efradına ona tabi olanlara, İbrahim (a.s.)’a, onun aile efradına, ona tabi olanlara bereket ihsan ettiğin gibi, bereket ihsan eyle. Şüphesiz ki, Sen Hamidsin, Mecidsin.” (Buhari, Enbiya, 10; Deavat, 31-32; Müslim, Salât, 65-66, 69)

Duanın kabul olabilmesi için, başında ve sonunda salât getirmek vacip ve kabulü için şarttır.

Salât, Allah’a izafeden rahmet, peygamberden şefaât, meleklerden istiğfar, müminlerden dua manasınadır. Selamda, dünya ve ahiret saadeti demektir. Allahın rahmeti, salât ve selamı, mağfireti üzerine olsun, manasınadır.

Allah’a ve Resulüne itaat sevmekle başlar. Zira sevgi itaat etmeyi gerektirir. Allah’ı seven onun emir ve yasaklarına uyan kimsedir. Peygamberi seven de onun Sünnetine sarılan, onun güzel ismi anılınca salât ve selam getirendir. Cenab-ı Hak Habibini çok sevdiği için, meleklerine ve bütün inananlara peygamber efendimize salât ve selam getirmesini, ona itaat edilmesini emrediyor.

Hiz. Aişe (r.anha.) annemizin bildirdiğine göre Medineli ensardan bir sahabe Efendimiz (s.a.v.)’e gelerek: “Ya Resulallah, seni kendimden, çoluk çocuğumdan daha çok seviyorum. Senden ayrılıp evime döndüğümde duramıyor ve hemen gelip seni görüyorum. Düşünüyorum ki, vefat ettiğinizde sen cennette peygamberlerle birlikte yüce makamlara götürüleceksin. Ben ise cennete girsem bile, zannederim seni göremeyeceğim.” Efendimiz

(s.a.v.) bu sahabenin derin üzüntüsüne cevap vermemiş ve susmuş. Bunun üzerine, *Nisa suresinin 69. Ayeti* nazil olmuştur. Cenabı Hak, “*Kim Allah’a ve Resulüne itaat ederse, işte onlar, Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, siddîklar, şehitler ve salih kimselerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır.*” (İbn Kesir Tefsiri, c. 2, sh. 334; Saffetül-Tefasir, c.1, sh. 543)

Dünyada hiçbir insan, Resullullah (s.a.v.) in sevildiği kadar sevilmemiştir. Cenâb-ı Hak cümlemizi onun şefaatine layık olanlardan eylesin. Âmin.

Selam: Esselatü vesselamü aleyke Ya Resulellah, Esselatu vesselamu aleyke Ya Habiballah, Esselatu vesselamu aleyke Ya Nebiyyallah, Esselatu vesselamu aleyke Ya Şefiyyallah. Gibi.

Salât da: Allahümme salli ala Muhammed. Sallallahu aleyhi ve sellem. Aleyhisselatü vesselam.

TEVHİD

Tevhid, bir şeyin, bir olduğuna hükmetmek, onu bir bilmektir. İstilahi olarak, mutlak manada Allah’ın bir olduğunu bilmektir. O’ndan başka ilah bulunmadığına, şerik ve benzerden münezzeh olduğuna inanmaktır. İtikad açısından böyle izah edilen tevhid, ameli bakımdan ise ibadeti sadece Allah’a has kılmaktır.

Tevhid Allah’ın zatını aklen tasavvur edilen ve zihnen hayal edilen şeyden tecrid etmektir. Tevhid, bir görme bir bilme halidir. Ayırışmayı kabul etmez. Müslümanın bütün hallerine hâkimdir.

İslam dininin ve bütün peygamberlerin tebliğ ettiği dinin aslı ve esası tevhiddir.

İslam ilim ve sanatları da tevhidin ana fikri etrafında örülmüştür.

Tevhidin tanımını ilk yapan Cüneyd-i Bağdadi(k.s)dir. “Kadîmi hadisten (sonradan yaratılanlardan) ayırmaktır. Tevhidin esaslarını da şöyle sayar: “Kadim olanı hadis olandan ayırmak, vatandan (maddi ve manevi mekân ve hal) çıkmak, nefsin isteklerinden alakayı kesmek, bilinen ve bilinmeyen her şeyi terk etmek ve hepsinin yerini Allah’ın almasıdır.

Tevhid hakkında en güzel sözü Hz. Ebubekir (r.a.) söylemiştir: “Hamd olsun o Allah’a ki, mahlûkatına kendisini bilmek için, kendini bilmekten aciz olduklarını bilmekten başka yol vermedi.”

Tevhidin iki manası vardır.

1- Zahiri Tevhid: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ Allah’tan başka ilah yok.

2- Bâtını Tevhid: لَا مَوْجُودَ إِلَّا اللَّهُ Ondan başka mevcut yok.

Tevhidin üç merhalesi vardır:

1. لَا مَعْبُودَ إِلَّا اللَّهُ

2. لَا مَقْصُودَ إِلَّا اللَّهُ

3. لَا مَوْجُودَ إِلَّا اللَّهُ

Tevhidin Mertebeleri

Cüneydi Bağdadiye göre dört mertebedir.

1. Avamın tevhidi,
2. Zahir ilimin hakikatine ermiş kimselerin tevhidi,
- 3.ve 4. Marifet ehli olan Havasın tevhidi.

Avamın Tevhidi: Başka Rab'ler, putlar, zıddlar, şekiller ve Allah'a benzerler görmemek suretiyle Allah'ın birliğini ikrardır. Fakat bu tevhide Allah'dan başkasından korkma ve umma vardır.

Zahir İlminde İyi Yetişmiş Kimselerin Tevhidi: Başka Rab'ler, putlar, ortak ve benzerler görmemek suretiyle vahdaniyeti ikrar, zahiri emir ve nehye itaat vardır. Tevhidi ikrar ettikleri için bu fiilleri yapmaktadırlar.

Havasın Tevhidi: Birincisi: Hiçbir benzer görmemek suretiyle vahdaniyeti ikrar, bunun yanında zahir ve batındaki emre uymak, Allah'tan başka hiçbir şey arzu etmemek ve O'ndan başkasından korkmamak.

İkincisi: Kul Allah'ın önünde ferdiyetsiz bir varlık, bir hayaldir. Allah ile kendi arasında üçüncü bir şey yoktur. Onun üzerinde Allah'ın tedbir ve tasarrufları, Allah'ın kudretinin hükümlerine göre olur. Yani kulun sonu evveline döner. Olmadan önceki hayatına döner. (Cüneydi Bağdadi er Risale Terc. Süleyman Ateş, İst. 1968)

GAZALİYE GÖRE DE TEVHİDİN MERTEBELERİ DÖRTTÜR

- 1- **Gafil ve inkâr eden kalble Tevhid:** Yalnız dili ile muvahhiddir. Münafıkların hali budur.
- 2- **Dil ve Kalb ile Tasdik:** Genel Müslümanların hâli, ”لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ” bu manayadır.
- 3- **Keşf yolu ve Hak Nuru ile gerçeği müşahade etmektir.** Mukarreblerin halidir. ”لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ” bu manayadır. Hak olduğu gibi kendinde tecelli ettiği için gerçek faili yalnız bir olarak görür.
- 4- **Mevcut olarak yalnız biri görür: Bu sıddıkların görüşüdür.** Tasavvufta, “Fena fit-Tevhid” denir. Yalnız biri gördüğü için kendini ve diğer varlıkları gözünde yok olur. Bu hal devamlı değildir. Devam nadirdir. Gazali tevhidin bu son şeklinin açıklanmasının caiz olmadığını söyler. Dolayısıyla 2. Ve 3. şekil üzerinde durur.

Kelime-i Tevhid'in üç türlü manası vardır.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

1. لَا مَعْبُودَ إِلَّا اللَّهُ : Buradaki “la”dan murad, aslında Cenâb-ı Hak var başka hiçbir şey yok. İnsan bu tevhidi çekerken gerek kendisinin, gerekse diğer bütün yaradıkların yok olduğunu görmesi ve bilmesi lazımdır. Görmek ve bilmek, görene ve bilene mahsustur. Var'la bakıldığı zaman bu görülür. Darlıkla bakıldığı zaman bu Var görülemez.

2. لَا مَقْصُودَ إِلَّا اللَّهُ : Bütün arzu ve isteklerini, tasarılarını Cenâb-ı Hakk'ın hükmüne bırakmış, iradesini Hakk'ın iradesine teslim etmiş, denize düşen çöp misali, Allah-u Zülcelâl onu nasıl sallarsa, onu nereye çıkarırsa o, o haldedir.

3. لَا مَوْجُودَ إِلَّا اللَّهُ : O’ndan başka mevcut bir şeyin olmadığını bildikleri ve gördükleri için Murakabe de ikiye ayrılır:

a) **Murakaba-i avam:** Hakkın her yerde hazır ve nazır olduğunu, kendisinin her halini gördüğünü ve bildiğini düşünmektedir. Bu (**Aynel yakîn**) mertebesidir.

b) **Murakaba-i Havas:** Muhabbet cezbesi ile Cenâb-ı Hak’ın ehadiyet sırlarını devam üzere görür gibi bütün eşyada düşünmektir. Bu ise (**Hakkâl yakîn**) mertebesidir.

Kelime-i Tevhid ağacın aslı, şariat bedeni, tarikat dalları ve yaprakları, marifet semeresi ve hakikat yemişi gibidir. “Lailahe illallah” diyene lazım olan bu kelime de “Muhammedün Resulullah” sırrını mütelaa etmektir.

“Muhammedün Resulullah” on iki harf ve kelime-i tevhid üzerine mebnidir. Onun sureti üzerine halifedir. Bunun için Muhammedün Resulullah Kelime-i Tevhidin içinde vardır. Dört halife tevhid ağacının dallarıdır. Dört halife Resulullah’ın dinde şubeleri ve semelereleridir. İsimleri itibariyle harflerin sayısında bile Resulullah’a muvafık kalmışlardır.

Tevhidin Manası:

“**La mabude illallah**” tevhidin manasıdır. Buna tevhid-i sıfat denir. Nefsin sıfatlarını izale etmekle bu mertebeye ulaşılır.

Tevhidin Hakikatı:

“**La mevcude illallah**” tevhidin hakikatıdır. Buna tevhid-i zât da denir. Nefsin zâtını yok etmekle mümkündür. Bu makama “mahv” derler ki, kula izafe edilen hiçbir şey kalmaz.

Fiillerin, sıfatların ve zatın tevhidi zevk ile hâsıl olan tevhidlerdir. İlimle değil. Çünkü tevhidin zevki ilminin üstündedir. Tevhid ilmi bazı mahcuplarda da vardır. Ancak zevk olmayınca balı tarifle bal bilinmez. Belki tatmak gerekir. Kâbe’yi halktan dinlemekle varıp görmek bir değildir.

Tevhid, sadece lisan ile zikretmek değildir. Belki kalb ile marifet bile yeterli olmaz. Çünkü zevki ilminden üstündür.

“La ilahe illallah” zikirlerin efdalidir.

Bir kimse bir nesnenin kapısına vasıl olursa içine de dâhil olur. Zira kapıda evdendir. Her hakikat kapısı tevhid kelimesidir. On iki harften oluşmuştur. Her harf bin kapıdır. Dolayısıyla tevhidin 12 bin kapısı vardır. Her harf bin ilahi isim karşılığıdır.

Bir kimse zâti tevhidin kapısına çıkarsa ve ona muttali olursa bütün isim ve sıfatların ilmine dâhil olur. Çünkü zâti tevhid usullerin aslıdır. Bir kişinin vahdetten haberi yoksa Hakk’ın isimlerini saymakla ona bir fayda gelmez. Bunun için eve kapısından girmek gerekir. Yani usule uyup şartları yerine getirirsen zahir kapıdan, batın kapıya, oradan da gizlilerin gizlisine muttali olursun. On iki bin kapıyı vücudun hanesinde bulursun ve hane sahibi olduğun neticesine varırsın.

Özetle Mutasavvuflara göre Tevhid: Hakk’ın ma’budı, fail ve vücud olarak tevhid edilmesiyle gerçekleşir. Allah’ın yegâne mabud olduğunda bütün Müslümanlar aynı imanı taşırlar. Allah’ın fail olarak tevhidinde, farklı ifadeler söylene bile kulun işlediğinden mesul olduğu belirtildikten sonra neticede hakiki failin Allah olduğu söylenir. Çünkü mahlûkun irade ve kudreti hiçbir zaman Hakk’ın irade ve kudretini sınırlayamaz.

İsmail Hakkı Bursevi (r.aleyh)’e göre: Tevhid üç kısımdır.

1- Tevhidin sureti,

2- Tevhidin manası,

3- Tevhidin hakikati : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

Tevhidin Sureti: “Lailahe illallah” tevhidin suretidir. Buna aynı zamanda “Tevhidi efâl” denir. Bu keşf mertebelerinin başlangıcıdır. Nefsin fiillerini yok etmekle mümkün olur. Bu makama mahv denir.

Kelime-i tevhidde nokta olmamasının sebebi sadece noktadan ibaret olduğu içindir. Çünkü tevhid vahdeti isbattır. Vahdet ise noktanın özüdür. Muhammed (s.a.v.) vahdetin tam mazharıdır. Kelime-i Tevhidin başı “La” oldu. Zira “elif-lam” iltifat (örtünme) menzildir. Sonu “ha” oldu ki iltika (kavuşma) menzildir.

Yani “La”nın iltifatı başlangıç itibariyle olup vücut ve imkânın lâ taayyün ve taayyün ile izdivacıdır. “Ha”nın iltikası sonuç açısından. Taayyünatın hepsinin hüviyet taayyününe, oradan da lâ- taayyüne dönüşüdür.

Çünkü bu âlem felek, yani halkadır. Ve her halkanın sonu başlangıca kavuşur. İşte sırrı devir buna derler ki, muhit sırrıdır. Muhammed (s.a.v.)’in “mim”inin devride budur. Mim suretinde gelmesi imkânı ifade içindir. Dolayısıyla âlemle devreden ehadiyet elifi ile vahdaniyet mimi yani vücut ve imkândır. Bu “mim” o “Elif”in aynasıdır.

Âlemin sureti Âdem’den, âdemlerin sureti de en kâmil surete sahip olan Muhammed (s.a.s.)’den olmakla âlemin bütün suretleri ondan kazanılmıştır. (*Buhari, Ashabın fazileti, 18; Tirmizi, Hudud, 6*)

Kelime-i Tevhid On iki harftir. Her biri Hakk’a bir kapıdır. Aslı on iki burç dur ki, her biri bir menzildir. On iki adet usuli esma yüze, yüz de bine muttasıldır. Bin adetlerin sonudur. Ondan sonrası ona bağlıdır.

KELİME-İ TEVHİDİN FAZİLETİ

Hiz. Âdem (a.s.)’dan, Hatemül Enbiya Hiz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)’e kadar gelmiş geçmiş, bütün peygamberler, insanları tevhide çağırmışlardır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de 23 senelik nübüvvetinde ins ve cinni tevhid inancına devet etmiştir.

İnsanın yeryüzündeki ilk görevi iman etmektir. İmanın ilk şartı ve İslamın giriş kapısı da Tevhid ve Şehadet kelimeleridir. Kim, bütün samimiyetiyle kalpten inanarak ve diliyle de **“Lâilahe illallah, Muhammedün Resulullah”** veya **“Eşhedü enla ilahe illallah ve Eşhedü enne Muhammeden abduhu ve Resuluhu”** derse, o kimse mümindir, müslümandır. Allah’dan başka ilah olmadığına ve Hiz. Muhammed (s.a.v.)’in Allah’ın elçisi ve kulu olduğunu ifade eden bu iki kelime, kâinatın en yüce değerleridir.

Görüldüğü gibi, Tevhid ve Şehadet kelimeleri iki bölümden ibarettir. Birinci bölüm, Allah’a imanı, ikinci bölüm ise Efendimiz Hiz. Muhammed (s.a.v.)’in Peygamber olduğuna imanı ifade etmektedir. Bu iki kelime birbirinden ayrılamaz. Yani Allah’a inanmak, Peygambere inanmayı da gerektirir. Bu iki kelimeye inanan kimse imanın diğer bütün

şartlarına inanmış demektir. Buna, “İcmali iman-Toptan iman” denir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki:

“Ben ve benden önceki Peygamberlerin en üstün çağrısı, “Bir olan, eşi ve ortağı bulunmayan Allah’tan başka ilah yoktur (Yani Lailahe illallah) sözüdür.” (Tirmizi, K. Deavat, 122)

“Çocuklarınıza ilk söz olarak **“Lailahe illallah”** demeyi öğretiniz” (Musannef, 4/3....) buyurması üzerine, Ashab-ı Kiram yeni konuşmaya başlayan çocuklarına ilk söz olarak kelime-i tevhidi öğretmişler ve bunu güzel bir yol olarak benimsemişlerdir.

Bu bakımdan her Müslüman hayatı boyunca Tevhid çizgisi üzerinde yaşamak ve çocuklarının gönüllerine bu çizgiyi yerleştirmek zorundadır. Dünya ve ahiret saadeti isteyen bir anne ve babanın çocuklarına yapabileceği en büyük iyilik budur. Unutulmamalıdır ki Allah’tan başka güvenilen ve dayanılan her güç, yok olmaya mahkûmdur.

وَالْهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾ “Sizin ilahınız bir tek Allah’tır. Ondan başka ilah yoktur. O, Rahmandır, Rahimdir.” (Bakara suresi, 163)

O çok merhameti olan Allah’u Zülcelalin son elçisi Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz de:

“Ölmek üzere olanlarınıza “Lailahe illallah” demelerini telkin ediniz.” (Müslim ve Şerhi, c. 5, sh. 106; K.cenaiz)

لَقِّنُوا مَوْتَكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ “Kimin son sözü “Lailahe illallah” olursa, o kimse cennete girer.” (Ebu Davut; K. Sitte, c. 1, sh. 34, No: 6)

İslam âlimleri “Lailahe illallah ile birlikte Muhammedün Resulullah demenin gerekli olduğunu söylemişlerdir.

مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ. **“Kim, Allah’tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed (s.a.s.)’in Allah’ın elçisi olduğuna kalpten inanır ve şehadet ederse, Allah o kimseyi ateşe haram kılar.” (Buhari; Müslim, el-Tac, c. 1, sh. 31)**

“Kelime-i tevhidi çokça söyleyerek imanlarınızı yenileyiniz.” buyuruyor.

جَدِّدُوا إِيْمَانَكُمْ (Ahmet Muhtarül Ehadis sh. 65)

Kim bu çağrıya koşarsa, kim güçlü bir imanla Allah’a yönelirse, dünya ve ahiret saadetine erecektir.

İman, Allah’ı bilmekle başlar, teslimiyetle devam eder. Allah’ı tanımayan insan, tükenmiş insandır. Allah’ı yok farzeden insan çökmüş insandır. Allah’a başkaldıran insan, savrulmuş insandır.

Öyle ise, bir müminin en öncelikli görevi, imanını korumaktır. İmanı korumanın en etkili yolu da, hergün yeniden iman etmek ve imanın gereklerini yerine getirmektir.

Cenab-ı Hak Kur’an’ında: ﴿١٠١﴾ ... تَوَقَّيْ مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ **“Allah’ım benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat.” (Yunus suresi, 101)**

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ وَوَصَّي بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

“Rabbi Ona “Teslim ol” dediğinde, “Âlemlerin Rabbine teslim oldum” demişti.

İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakup da öyle: “Oğullarım! Allah sizin için bu dini İslamı seçti. Siz de ancak Müslümanlar olarak can verin.” dedi. (Bakara suresi, 131-132)

Müslümanın en değerli varlığı imandır. En kıymetli sermayesi imandır. İmanını kaybeden iflas etmiştir. İman hayatın ışığıdır, yaşam sevincidir. Onu kaybeden her şeyini kaybetmiş demektir.

Öyle ise, dünya ve ahiret mutluluğu isteyen insan, güçlü bir imana sahip olacak, kalbini Allah’a teslim edecektir. Bu teslimiyet ancak Allah ve Resulüne itaatle mümkündür. Unutmayalım ki zaman hızla akıp gidiyor, dünya bitip tükeniyor, ömür sermayesi bir bir harcanıyor. Varacağımız yer Allah’u zülcelalin huzurudur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyururlar ki: “Zikrin Allah’ı anmanın en faziletlisi Lailahe illallah Muhammedün Resulullah demektir.” (Nesai)

“Lailahe illallah demek 99 belayı önler. Bunun en aşağısı sıkıntıdır.” (Deylemi)

“Benim ve diğer peygamberlerin dediği en üstün şey Lailahe illallah sözüdür.” (Tirmizi)

“Lailahe illallah Cennetin anahtarıdır.” (İmam Ahmed)

“Ölüm halindekilere “Lailahe illallah” söylemesini telkin edin, onları cennetle müjdeleyin. Şeytanın insana en yakın olduğu an bu vakittir.” (Ebu Nuaym)

“Son sözü Lailahe illallah olanın, ruhu kolay çıkar ve o söz kıyamette ona nur olur.” (Hâkim)

“Lailahe illallah diyene, işlediği günahlardan dolayı kâfir demeyiniz! Buna kâfir diyenin kendisi kâfir olur.” (Buhari)

“İhlâsla Lailahe illallah diyen Cennete girer. İhlâsla söylemek, söyleyeni haramlardan alıkoymasıdır.” (Taberani)

İhlâs kalpte Allah sevgisinden başka şeye yer bırakmamak, başka şeyleri temizlemek demektir.

“Cenâb-ı Hakkın birliğine iman edip, şirk koşmadan ve ihlâsla namaz kılıp zekâtını verenden Allah razı olur.” (İbn Mace)

“İhlâsla amel edin! Allahu Teâlâ ancak ihlâsla yapılan ameli kabul eder.” (Darekutni)

“Kelime-i tevhidi çokça söyleyerek imanınızı tazeleyin.” (Taberani)

Kelime-i Tevhid: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

“Allah birdir ondan başka tanrı yoktur. Hz. Muhammed (s.a.v.) onun Resulüdür.”

Bir kişi sadece Allah’a inandığını söyleyip, Hz. Muhammede inanmazsa mümin ve Müslüman olamaz. İsteddiği kadar Lailahe illallah desin. Çünkü Cenab-ı Hak bütün peygamberlere imanı farz kıldığı gibi, son peygamberi vasıtasıyla bütün beşeriyete tebliğ ettiği İslam esaslarında, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)’ya iman ve itaati farz kılmıştır.

“Allah’a ve Resulüne itaat edin.” (Enfal suresi, 20)

“Allah ve Resulüne itaat eden, en büyük kurtuluşa ermiştir.” (Ahzap suresi, 36)

“Resulullah’a itaat eden, Allah’a itaat etmiş gibi olur.” (Nisa suresi, 80)

“Allah ve Resulüne itaat eden Cennete, isyan eden Cehenneme gider.” (Nisa suresi, 13-14)

“Allah’a ve Resulüne karşı gelen, apaçık bir sapıklıktadır.” (Ahzap suresi, 36)

“Allah’a ve Resulüne karşı gelen, bilsin ki, Allah’ın azabı çok şiddetlidir.” (Enfal suresi, 13)

“Resulümün verdiği aln, yasakladığından da sakının.” (Haşr suresi, 7)

“O, Resulüm, vahiyden başkasını söylemez.” (Necm suresi, 3-4)

“Peygamber Efendimiz (s.a.v.)Cebrail (a.s.)’ın, kendisine ve Müslümanlara islamı tekrar hatırlatmak üzere geldiğinde iman nedir dediğinde Efendimiz (s.a.v.) Allah’a, Meleklerle, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe (cennet ve cehenneme, mizana, mahşere) ve kadere, hayır ve şerrin Allah’dan olduğuna, öldükten sonra tekrar dirilmeye inanmak Allah birdir ondan başka tanrı yoktur. Muhammed Mustafa (s.a.v.)’in Allahın kulu ve Resülü olduğuna şahadet etmektir. Diyordu. (Buhari, iman)

Kelime-i tevhidi 70 bin kere okumaya hatmi tehlil denir. Bir hadisi şerifte efendimiz (s.a.v.): Kendisi için veya başka Müslüman için 70 bin kelime-i tevhid okuyanın günahları affolunur.” buyurdu. (Makamatı Mazhariyye, Menahibül-İbad)

“Gündüz yüz defa Lailahe illallah diyenin yüzü kıyamette dolunay gibi parlak.” (Taberani)

Cenab-ı Hak Kur’an’ında: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾ (٤١) “Ey iman edenler! Allah’ı çokça zikredin.” (Ahzap suresi, 41)

﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ (٤٥) **“Allah’ı zikretmek elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı biliyor.”** (Ankebut suresi, 45)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.): “Sabah, akşam Allah’ın (c.c.) adını dilden düşürmemek. Allah yolunda düşman ile vuruşurken kılıç kırmak ve malı cömertçe dağıtmaktan daha faziletlidir.” (Mukasefetül Kulub, İ. Gazali)

“Yedi kimse vardır ki, Allah’u zülcelalin arşının gölgesinden başka bir gölgenin olmadığı günde, Arşı alanın gölgesi altına alır. Bu yedi kimseden birisi de, yalnız başına iken Allah’u zülcelali zikrederek onun korkusu ile gözleri yaşarandır.” (Mukasefetül Kulub, İ. Gazali)

“Gerek benim ve gerekse benden önceki Peygamberlerin söylediği en faziletli söz **“Lailahe illallahu vahdehu la şeriykeleh”** Allahdan başka ilah yoktur, tektir, ortağı yoktur, sözüdür.”

“Bir kimse günde yüzkere “Lailahe illallahu vahdehu la şeriykeleh lehül mülkü velehül hamdü vehüve ala külli şeyin kadir.” Allah’dan başka ilah yoktur, tektir, ortağı yoktur, varlığın mülkü onundur. Hamd ona mahsustur, O her şeye kadirdir, gücü yeter.” Derse on köle azad etmiş gibi olur. Amel defterine yüz iyilik yazılır ve kötülüklerinin yüz tanesi silinir. O gün akşama kadar bu sözler onun şeytan dan koruyucusu olur. Ondan daha fazla bu sözleri söyleyenlerden başka hiç kimse onun yaptığından daha üstün bir ibadet ile Allah’ın huzuruna gelemmez.” (Mukasefetül Kulub, İ. Gazali)

“Güzel bir şekilde abdest alıp, akabinde başını göğe dikerek “Eşhedü enlailahe illallahu vahdehu la şeriykeleh ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve resuluhu” (Allah’tan başka ilah olmadığına O’nun tek ve ortaksız olduğuna, Hz. Muhammedin (s.a.v.) onun kulu ve resulü olduğuna şahadet ederim) diyen bir kulun önünde cennetin bütün

kapıları açılır ve dilediğinden içeri girer.”(Mukasefetül Kulub, İ. Gazali)

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ حَيَاتِهِ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ حَصَاتِهِ *
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ حَبَّاتِهِ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ كَلِمَاتِهِ *
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ خَلْقِهِ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ زِنَةَ عَرْشِهِ *
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مَلَأَ سَمَوَاتِهِ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مَلَأَ أَرْضِهِ *
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ عِلْمِهِ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ جَلْمِهِ *
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ عَدَدَ مِثْلِ ذَلِكَ مَعَهُ *
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ مَعَهُ *

(Abdulkadir Geylani (k.s.), Ed'iyetü'l-Ezkar, Derleyen M.Hayri Malatyevi)

ZÜHD VE TAKVA

Zühd: Dünyaya karşı tavır koyup, günahlardan yüzçevirip Allah'a yönelmektir. Dünyaya fazla rağbet etmemek, hırs göstermemektir. Yoksa tamamen dünyadan el etek çekmek değildir. Mutasavvuflar, Allah sevgisine engel olan dünya alakasını kalpten çıkarıp, gönlü Allah'a yöneltmeye zühd demişler, ruhi olgunluğa götüren bir vasıta kabul etmişlerdir.

Kur'an- Kerimde: "Dünya hayatının geçiciliği ve çekiciliğinden bahseder (Âl-i İmran Suresi 185), İnsanları kandırmaması istenmiş (Lokman Suresi 33), Önemsizliği ve ahiret hayatının daha önemli ve hayırlı olduğuna dikkat çekilmiş (Nisa Suresi 77), Dünya hayatının asla ahiret hayatına tercih edilmemesi emredilmiş (Naziât Suresi 38), Dünya hayatına karşılık ahiret hayatının verilmesinin ağır bir azabı gerektireceği bildirilmiş (Bakara Suresi 86), mal ve evlad dünya hayatı, iyi ameller ise ahiret hayatı olarak değerlendirilmiştir." (Kehf Suresi 46)

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ (٧٧) "Allah'ın sana verdiğiinden(O'nun yolunda harcayarak)ahiret yurdunu iste;ama dünyadan da nasibini unutma.Allah'ın sana ihsan ettiği gibi,sen de(insanlara) iyilik et.Yeryüzünde bozgunculuğu isteme.Çünkü Allah, bozguncuları sevmez."(Kasas suresi, 77)

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (٣١) "Ey Adem oğulları! Her mescitte ziynetinizi takının güzel ve temiz giyinin, yiyeceğin için, fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez." (A'raf suresi, 21)

Zühd bir denge unsuru, aşırılığa kaçmama olgusu, dünya ve ahiret dengesini kurma anlayışıdır.

Ayeti kerimelerde genellikle dünya hayatı ve ona meylin yerilerek ahiret hayatının öğülmesinin sebebi, insanda fitri olan dünya sevgisini frenlemek ve kulluk şuurunun kaybolmamasını sağlamaktır.

Peygamber Efendimiz(s.a.v) de, mübarek hadislerinde zühd öğülmüş ve engüzel örneği kendi hayatında bizzat kendisi vermiştir.

Zühd, tasavvuf erbabının tanınmasına vesile olan en yüce bir makamdır. **İbrahim Ethem (k.s)derki:**”Haramdan yüz çevirmek farz. Helalden fazla olanı terk fazilet. Şüpheli olan şeylere yaklaşmamak ise keramet alametidir.

Selefi salihin, zühdü üç kısımda değerlendirmişlerdir.

1-Farz olan zühd: Büyük ve küçük günahlardan kaçınmak, Allah’ın rızası dışında olan şeylere iltifat etmemektir.

2-Şüpheli olan şeylere yaklaşmamak, helalden fuzuli olanı terk,

3-Allah’u Zülcelali tefekküre mani olan her şeyi terk etmek, masivadan kalben uzaklaşmak.(Terk-i dünya, terk-i ukba, terk-i hesti, terk-i terk.)

Ebu Süleyman Darani(k.s) derki:”Zühd, Allah’u Tealayı düşünmekten alıkoyan her şeyi terk etmektir.”(*Tahanevi, Keşşafu Istilahatil Fünun, Kalküta sh.675.Tasavvuf ve Tarikatlar. Dr.Selçuk Eraydın sh.175*)

Abdulkadir Geylani (k.s) der ki:”Dünyayı kalbinden çıkar, onu elinde tut veya cebine koy. Zira o haliyle dünya sana zarar vermez.”

Seriy Sakati (k.s) de:”Zühd, dünya işlerinde nefse haz veren hususlardan yüz çevirmek, kaybindan mahzun olmamak, kazancındanda sevinmemek” diye tarif eder.

Aziz Mahmud Hüdayi (k.s) de: Zühd’ü: *”Ehli dünya dünyada*

Ehli ukba ukbada

Her biri bir sevdada

Bana Allah’ım gerek”

Diye tarif eder.(*Dr.Selçuk Eraydın, Tasavvuf ve Tarikatlar. sh.176*)

Cenab-ı Hak:”Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadanda nasibini unutma. Allah’ın sana iyilik yaptığı gibi, sende iyilik yap. Ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.”(*Kasas Suresi 77*)

“Unuttuğun zaman Rabbini an, hatırla(yani unutma).”(Kehf Suresi 24)

“Onlar, ne ticaret nede alış verişin kendilerini Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoymadığı insanlardır. Onlar, kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir günden korkarlar.”(Nur Suresi 37)

İslam’daki zühdi hayatı, hristiyanlıktaki manastır hayatına benzetmek tamamen yanlıştır. Dünyadan el etek çekmek başka, kalbi dünyadan mevlaya çevirmek başkadır. Hz.Mevlana’ya(k.s) “Dünya nedir?” diye sorduklarında o “Allah’dan gafil olmaktır.” Cevabını verir. Yine Mevlana; Dünyayı denize, insanı da gemiye benzetir. Gemi delikse batar. Dünya denizine gark olur.(*Fena fid-dünya*).Delik değilse, üzerinde âsûde dolaşır. Mala sahip olmak başka, malın insana sahip olması yine başkadır. Dünyayı sırtında taşıyamazsın ama sen onun sırtında dolaşırsın. Dünya ve onun malı insanın elinde ve cebinde olursa ona zarar vermez, kalbine girerse onu perişan eder.

Takva: Kelime manası; Herhangi “bir tehlikeden korunmak” Korkma, sakınma, Allah

korkusuyla günahlardan korunmak demektir. Müttaki de, takva üzere yaşayan mümin demektir. Takva da ilk akla gelen, haramları günahları terktir. Bunu, mekruhlardan sakınma takip eder. Mekruh, çirkin bulunan, hoş karşılanmayan fiil, söz ve hareketlere denir. Daha sonra mübah ve helal olanlar gelir. Bunlardan yeteri kadar istifade edip israftan sakınmakta takvadandır.

Kur'an-ı Kerimde üç manada kullanılmıştır:

1-Haşyet ve heybet manasına:”Yalnız Benden korkun.”(*Bakara Suresi 41*)

2-Taat ve ibadet anlamına:”Ey İmanedenler! Allah’dan nasıl korkmak lazımsa öylece korkun. Ve siz ancak Müslüman olarak can verin?”(*Âl-i İmran Suresi 102*)

3-Kalbi günahlardan temizleme anlamına:”Herkim Allah’a ve Resulüne iteat eder, Allah’dan korkar ve O’nun azabından sakınırsa, işte asıl bunlar mutluluğa erenlerdir.”(*Nur Suresi 52*)

Müslümanlar nezdinde kuru kuru ibadet ve zahidlik hiçbir menfeat sağlamaz. İlim ile haşyet veya takva birbirine bağlıdır.

Cenab-ı Hak:”..Kulları içinden ancak alimler,Allah’dan gereğince korkar.”(*Fatır Suresi 28*)

Ehli hakikate göre takva kişinin Allah’a iteatle ilahi cezadan sakınmasıdır.

Takva,”Allah’ı görür gibi kulluk etme” düşüncesinin bir devamıdır. Kişinin kendini her an O’nun huzurunda hissederek, buna uygun tavır ve davranış içinde olmasıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) de:”Nerede olursanız olun, Allah’a karşı takva üzere bulunun.”(*Darimi, Rikak 74*)

“Haram belli, helal de bellidir. Fakat bu ikisi arasında şüpheli şeyler vardır.”

“Nasıl ki bir çoban, yasak bir bölge koruluğun kenarında koyunlarını otlattığında, koyunların her an koruluğa girme ihtimali varsa, şüpheli şeylerden kaçınmayanının da harama düşme ihtimali öylece vardır.”Buyurur.

Takvanın dışı Allah’ın hududunu muhafaza, içi de ihlâs ve niyettir. Takva, dini daha derin bir anlayışla yaşama olayıdır. Dinde hassaslıktır. Takvada, ruhsattan kaçış, azimetle amel ediş söz konusudur. Bu yüzden, her ne kadar müftüler bir konuda fetva verselerde, sen, yine kalbine danış derler.

Takva üçe ayrılır:

1-Avamin takvası: Bu sahibini ebedi cehennemden korur.

2-Havassın takvası: Sahibini cehenneme girmekten korur.

3-Ehassın takvası: Sahibinin cennette derecesini yükseltir ve Allah’u Zülcelali müşahedeye layık kılar.

Takva ve salih amel, ruh ve kalbin terakkisinde iki esastır. Salih amel ile manevi kazanç elde edilir. Takva ile bu kâr korunur ve zararlarından uzak kalınır. Zarar yollarını kapamayan bir insan, kazandığından daha fazlasını kaybedebilir, iflas edebilir.

Efendimiz (s.a.v.) buyururlar ki: “Ümmetimden müflis o kişidir ki; Kıyamet günü, namaz, oruç ve zekât gibi amellerle gelir. Buna karşılık, ona buna sövüp iftira etmiş, kiminin

kanını dökmüş ve kimini de dövmüştür. Ahirette bu iyilikleri hak sahiplerine dağıtılır. İyilikleri yetmeyip bittiği zaman da hak sahiplerinin günahlarından bir kısmı alınıp kendisine yüklenir ve cehenneme atılır.”

Takva'nın üç mertebesi vardır:

- 1- **Şirkten takva:** İman ederek şirkten korunmak; kişi böylece ebedi cehennemde kalmaktan korunmuş olur.
- 2- **Masiyetten takva:** Büyük günahları işlemekten, küçüklerde de isrardan sakınmak. Takvanın en yaygın manası budur.
- 3- **Masivadan takva:** Kalbini, Hak'dan alıkoyan her şeyden uzak tutmak.

Ameli Salih de: İyi, güzel ve faydalı iş, Allah'ın rızasına uygun amel demektir.

“*وَالْعَصْرُ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ (۳)*” Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye denler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır.” (Asr suresi, 1-3)

“*وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ*” İman edip salih amel işleyenlere, kendileri için, içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele...” (Bakara suresi, 125)

Ahmed bin Hanbel (r.a.) Zühdü üç dereceli olarak tarif etmiştir.

- 1- **Avamın Zühdü:** Haramdan sakınmaktır.
- 2- **Havassın Zühdü:** Helalin fazlasından sakınmaktır.
- 3- **Ariflerin Zühdü:** Allah'tan, meşgul eden şeyi terk etmektir.

Bir insanın, zühte sahip olabilmek için dünya hususunda kendinden üstün kimseye bakmamalıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de: “Dünya malı hususunda sizden daha aşağıda olana bakınız. Sizden üstün olana bakmayınız.”

Peygamber efendimiz (s.a.v.) de: “Dindeki en hayırlı ameliniz takvadır.” “Amellerin en üstün derecelisi takvadır.” “Takva sahibi ol ki, insanların en ibadetlisi olasın. Kanaatkâr ol ki, insanların en şükredenisi olasın.” (Mükaşşefetül kulub, İ. Gazali)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) veda hutbesinde:

“*Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız birdir. Hepiniz Âdemin çocuklarıdır. Âdem'de topraktan yaratıldı. Allah'ın yanında en üstün olanınız takvası en fazla olanınızdır. Arapla arap olmayanların birbirine karşı üstünlüğü ancak takva ile.*” (Ahmet Zeki Soy, Cemheretül Hutebül Arab, Mısır 1962, 1/157)

Diğer bir hadiste de: “Arabın arap olmayana hiçbir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva ile.” (A. bin Hanbel 4/411)

“İnsanın Cennete girmesine en çok sebep olan şey, onun Allah'a karşı duyduğu takvasıdır.” (A. Bin Hanbel, 2/392-442)

“Birbirinize hased etmeyin, Birbirinize buğz etmeyin. Birbirinize yüz çevirip arka dönmeyin. Kendiniz almak istemediğiniz halde diğerini zarara sokmak için bir malı meth edip fiyatına artırma yarışına kalkmayınız. Sizden biriniz diğer bazınızın alış verişi üzerine alış verişe girişmesin. Ey Allahın kulları kardeşler olunuz. Müslüman müslümanın kardeşidir. Müslüman müslümana zulmetmez. Yardıma muhtaç olduğu zaman da onu yalnız ve yardımsız bırakmaz. Onu hor ve hakir görmez. Takva işte budur. Takva işte budur sözünü üç defa tekrarlar ve her seferinde eli ile göğsünü işaret eder.” (Müslim, Birr, 32; Tirmizi, Birr, 18; A.b.Hanbel, Müsned, 2/325)

PEYGAMBER EFENDİMİZİN (S.A.V) HAYATINDA ZÜHD

Peygamber Efendimizin(s.a.v) 63 senelik ömründe, her şeyi ile bütün insanlığa, Müslümanlara örnek olmuş zühdi bir hayat yaşamış, zühdü övmüş bunu ashabına ve bütün Müslümanlara öğütlemiştir. Efendimize(s.a.v)sahabeden birisi:”Ya Resulellah, bana öyle bir amel göster ki, onu işlediğim zaman beni hem Hak, hemde halk sevsin? Efendimiz (s.a.v)de:”Dünyaya karşı zâhid ol ki Allah tarafından sevilesin. İnsanların ellerindekilere karşı zâhid ol ki, onlar tarafından sevilesin.” (İbn Mace, zühd 1).

Diğer bir hadis-i şerifte de:”Altına, gümüşe, kumaşa ve abaya kul olanlar helak oldu. Böyleleri kendilerine bir şey verilince razı olurlar, verilmeyince kızarlar.”buyurur.(Buhari, cihad 70.İbn Mace, zühd 8).

Peygamber Efendimiz(s.a.v) birgün elini İbn Ömer(r.a)ın omuzuna koyarak:”**Dünyada ya garip bir insan gibi, ya da yolcu gibi ol.**”(Buhari, rikak 3.Tirmizi, zühd 25).Bir diğer hadislerinde de:”Dünyanın müminin zindanı, kâfirin cenneti.”olduğunu haber vermiştir.(Müslim, zühd 1).

İbn Mesud (r.a) ın haber verdiğine göre Efendimiz (s.a.v) birgün hasırın üzerinde uyumuş ve hasır mübarek vücutlarında iz bırakmıştı. Bunun üzerine:”Hasırla aranızda bir şeyler sersek”diyen sahabilere:”Benim dünya ile ne işim var? Ben dünyada yolculuğu sırasında bir ağaç altında gölgelenen, sonrada oradan geçip giden bir yolcu gibiyim.”buyurmuştu.(İbn Mace, zühd 409).

Peygamber Efendimizin(s.a.v)evinde günlerce ateşin yanmadığı, bir çorbanın bile pişmediği, üç günden fazla üst üste karnını doyurduğu görülmezdi. Yiyecek bir şey bulursa yer, değilse oruca niyet ederdi. Bazen açlıktan karnına taş bağladığı olurdu. Nitekim Hz.Ömer(r.a):”Ben Resulullah(s.a.v)ın bütün bir gün açlıktan kıvrandığını ve karnını doyurmak için âdi bir hurma bile bulamadığını gördüm.”derdi.(Müslim, zühd 36).

Enesb. Malik(r.a)ın rivayetinde, Hz.Fatma(r.a)validemiz Peygamber Efendimize (s.a.v) pişirdiği ekmekten bir parça getirmiş ve Allah Resülü,”Bu nedir?”dediğinde,”pişirdiğim çörektir. Size getirmeden canım çekmedi”demişti. Bunun üzerine Fahri âlem Efendimiz(s.a.v):” Üçgündür babanın ağzına giren ilk lokma bu olacak.”demişti.(İbn Sad, Tabakatül Kübra 1/400).

Yine Peygamber Efendimiz(s.a.v):”Kimin himmet ve kaygısı dünya olursa, Allah onun işini dağıtır, fakirliğini gözünün önüne koyar. Kimseye nasibinden fazla dünyalık gelmez. Niyet ve himmeti ahiret olanın işini Allah’u Teâlâ toplarlar, gönlüne zenginlik verir. O arkasını dönsede dünya ona gelir.”(İbn Mace, zühd 4105).

Nitekim”Kul peygamberlikle, melik peygamberlik arasında muhayyer bırakıldım. Cebrail (a.s) mütevazı davranmamı bana işaret etti. Ben de kul peygamber olmayı tercih ettim ve birgün doyayım ve birgün aç kalayım, dedim.”buyurur.(Heysemi, Mecmauz-zevaid 9/192)

Ciğer paresi Hz.Fatma (r.a),el değirmeninde un, kuyudan su çekmekten ellerinin yarıldığını göstererek, kendisine ev işlerinde yardım etmek üzere, harp esirlerinden yardımcı istemişti de Efendimiz(s.a.v):”Ehl-i suffe böyle fakir yaşarken ve Bedir şehitlerinin yetimleri perişan bir haldeyken sen buna nasıl talip olabiliyorsun? Buyurmuştu.(Asr-ı saadet 2/79)

Diğer bir hadislerinde de:“Allah bir kulunun hayrını murad ederse, dünyadan zühdünü kolaylaştırır, kendisine kusurlarını gösterir. Dünyadan el etek çekene yaklaşınız. Çünkü onun telkin ettiği hikmettir.”(İbn Mace, zühd 4101).”Allah’ı tanı, karşında bulursun. Bolluk zamanında O’nu an, darlığa düşünce sana yardım eder.”(İbn Hanbel 1/307)buyurur.

Allah Resulü(s.a.v) vefat ettiği zaman, arkasında ne altın, ne gümüş, ne de cariyeye bırakmıştı. Sadece binmekte olduğu beyaz bir katırla, silahı, bir de yolcular için vakfettiği bir arazisi kalmıştı. Hatta vefatı sırasında bir vesk arpa karşılığı zırhı bir yahudide rehindi.(İbn Sad, Tabakat 1/408).

Allah’ın Resulü(s.a.v) hayatı boyunca zâhidane birhayat yaşadı. Yünlü, pamuklu, yamalı, yamasız, ne bulduysa onu giydi. Ne bulduysa onu yedi. Pabuçlarını, elbiselerini kendisi yamardı. Merkebe binmiş, koyun ve keçilerini bizzat kendisi sağmış, zengin fakir, herkesle el sıkışıp görüşmüş, kilim üzerinde uyumuştur. Zevcesi Hz.Hafsa(r.a) validemiz anlatıyor:”Bir kilimi ikiye katlar da ona yatak yapardık. Birdefasında dörde katlamıştık da gece namaza kalkmamış ve “altına ne serildiğini” sorarak her zamanki serginin serilmesini talep etmiş, istirahatı ile fazla meşgul olunmasından hoşnud olmamıştı.(Tirmizi, Şemail sh.261)

Peygamber Efendimiz(s.a.v) sâde yaşar, sâde giyinir, sâde yemek yer. Herşeyde sâdeliği severdi.(İbn Hanbel, Müsned 5/266)

Hz.Ömer (r.a) Efendimiz (s.a.v)in yanına girdiğinde, odasında şunları görür; Resulullahın (s.a.v) sırtında bir ihram, bir tarafta çıplak bir sedir, üzerinde deriden bir yastık. Bir köşede, bir avuç yulaf, bir post, boş bir su tulumu. Bu manzara karşısında ağlar. Resulullah (s.a.v) niçin ağladığını sorar. Nasıl ağlamayayım, üzerinde yattığınız yatak, vücudunuzda izler bırakmış, bütün malınız mülkünüz işte bu odanın içinde. Kayzerler ve Kisralar dünyanın bütün zevkini sürdükleri halde; Siz Allah’ın peygamberi böyle bir hayat geçiriyorsunuz, deyince; Efendimiz (s.a.v):”Ey ibn Hattab! İstemezmisin ki, bu dünya onların olsun da, ahiretin nimetleri bizim olsun.”buyurdu.(Müslim, Kitabut-talak)

Hicretin 9.cı senesinde Yemen ile Suriye arasındaki bütün topraklar İslam Devleti sınırları içerisine girdiği zaman Resulullahın (s.a.v) evinde çıplak bir sedirden, bir su tulumundan başka bir şey yoktu.(Buhari, Kitabül-libas)

ASHABI KİRAMIN ZÜHDİ HAYATI

Tasavvufun temelini teşkil eden Allah Resulünün (s.a.v) ve ashabının zühdi hayatının esasları, daha çok kılık, kıyafet, yeme-içme, barınma mekânı gibi dünya nimetlerine değer vermemek, zikir ve nafil ibadetle meşgul olmak, ibadet ve tefekkür için تنها yerleri tercih etmek, Allah'a karşı bir teslimiyet ve tevekkül içinde olmak, şeklindeki ruhâni ve manevi fiillerle tevhid konusundaki söz ve duygulardan oluşmaktadır.

Tasavvufun esası sayılan zühd, takva ve ruhani hayat Peygamber Efendimizin(s.a.v) hayatında, özelliklede yakın çevresindeki sahabilerde derin izler bırakmıştır.

H.z.EBUBEKİR(R.A):

İslamı ilk kabul eden, Resulullahın (s.a.v) hicret arkadaşı, kayınpederi, cennetle müjdelenen aşere-i mübeşşereden ilk kişi, hayatı boyunca her şeyini Allah' ve Resulüne adanmış, Resulullahın ilk halifesi, müşriklerin Resulullahı yok etmek için her yola başvurduğunda, mirac mucizesiyle alay ettiklerinde, bunu Resulullah (s.a.v) söylüyorsa doğrudur diyerek Sıddıkiyyet tacını giyen, Efendimiz (s.a.v) in orduya yardım ediniz dediğinde bütün servetini Resulullahın önüne yığan, Allah Resulünün (s.a.v): "Çoluk çocuğuna ne bıraktın?" dediğinde de; "Allah'ı ve Resulünü bıraktım." Diyen mübarek insan. Şüpheli olan şeylerden sakınmada gösterdiği titizlik, helal ve harama dikkat etmesi, cömertliği takvada, zenginliği tam inançda, şerefi alçak gönüllülükte bulduğunu söyleyen sadık dost..

Birgün Selman-ı Farisiye(r.a):"Ya Selman, Allah'ın emirlerini tut. İleride büyük fetihler olacak, senin payına ne düşecek bilemem, ama yiyip içecek ve sırtına giyecekten fazla olmasın."diye nasihat ettiği gibi, Abdurahman b.Av(f.r.a)a da:"Gelecekte dünyanın genişleyeceğini, bolluğa kavuşacağını görüyorum. Bolluk zamanında ipek perdeler, atlas yastıklar kullananlar çıkacak. Sizden birinizin boynunun vurulması, dünyaya dalmasından daha iyidir."diye öğüt verirdi.

Duasında da;"Allahım kıyamet gününde benim cesedimi o kadar büyüt ki, cehennemi ben doldurayım, oraya başka kulların düşmesin."der gözyaşı dökerdi.

Peygamber Efendimiz(s.a.v) hicret esnasında Sevr mağarasında ona hafî zikri telkin etmiştir. Tarikatların hafî zikri esas alanları, silsileleri H.z.Ebubekir (r.a) kanalıyla Resulullah'a (s.a.v) ulaşır.

H.z.ÖMER (R.A) :

Peygamber Efendimize(s.a.v) iman eden kırkinci Müslüman, onun Müslümanlığıyla, kabede cemaat halinde ilk defa Resulullahın(s.a.v) arkasında namaz kılınmış, bütün müşriklere meydan okumuş, hicret ederken de, kabeyi tavaf ettikten sonra, ben Hattab oğlu Ömer, işte tek başıma hicret ediyorum. Karısını dul çocuğunu yetim bırakmak isteyen varsa

engel olsun. Demiş. Adaletiyle, şecaatiyle örnek olmuş, Efendimiz(s.a.v)in hanımı Hz.Hafsa (r.a)nın babası, cennetle müjdelenen ikinci kişi, Resulullahın (s.a.v) ikinci halifesi.

Efendimiz(s.a.v) Hz.mer(r.a) hakkında:”Her mmetin ilhama mashar kişileri vardır. Bu mmetin muhaddesi mer’dır.””Hak mer’in dilinden konuşuyor.”diye yücelttiği, hayatı boyunca asla dünyaya değer vermemiş, halife iken bile sırtındaki cbbesinde oniki adet yama bulunan ve cübbesiyle halka imamlık yapan, dünyaya meylederek yüksek ve süslü evler yapanları uyararak, dünyayı bir çöplük gibi görürdü. Nitekim yol üzerindeki bir plğn kenarına dikilerek,”işte can’u gönülden bağlandığınız dünya bu çöplük gibidir.”derdi.

İran İslam orduları tarafından fethedilip, iran kisrasının tahtı ve ganimet malları Medine’ye getirildiğinde,”inkâr edenler ateşe sunuldukları gün, onlara şöyle denir. Dünyada ki hayatınızda gzelliklerinizi bitirdiniz, onların zevkini sürdünüz. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanızdan ve yoldan ıkmanızdan dolayı, alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız.”ayetini okuyup ağlamıştı.(*Ahkaf Suresi 20.Buhari, Fezail 16.Ebu Davud, İmare 18.Tirmizi, Menakıp 17.*)

Halifeliliği zamanında pek çok kölesi bulunmasına rağmen, sırtına yüklediği odun destelerini taşır ve “niye bunu adamlarına taşıtmıyorsun?”diyenlere,” nefsimi islah etmek istiyorum,”cevabını veriyordu. Onun bu sözleri tasavvuf erbabının nefis mücadelesine örneklik teşkil etmiş, temkin ehliydi. Bu yüzden Cenab-ı Hakka mnacatında:”Allah’ım sana yakın olup mekrine dşmemi mi, yoksa valsınla senden kesilmemi mi murad edersin? Hayır, hayır, en güzeli temkin” derdi. Gece uykuları kağar, tayin ettiği valileri, devlet memurlarını teftiş eder, yetim, fakir ve dulları gözetirdi. Gurur ve kibirden uzak, kendi işini kendi görür, devletin işini görürken yaktığı mumu özel işlerinde kullanmazdı. Yabancı devlet elçileri Medineye geldiğinde onları öğlen sıcağında bir ağacın altında, başının altına koyduğu taş da dinlenirken kabul etmişti. Etrafında birtek muhafız bile yoktu.

Mescidde namaz kıldırırken Ebu Ll Firuz ismindeki Mecusi bir köle tarafından şehid edilmiş, kanlar içerisinde namazı tamamlamış, Müslümanların başsız kalmaması için şura heyetini toplamış, derhal halifeyi seçmelerini söylemiş, kapılarına da oğlu Abdullah’ı nbetci bırakmıştı.

Peygamber Efendimiz(s.a.v) den cehri zikri telkin almış, sesi çok gr olduğundan, Efendimiz(s.a.v) ona sesini biraz alat dediğinde, Ya Resulallah şeytanı uzaklaştırıyorum demişti.

Hz.OSMAN(R.A) :

Peygamber Efendimize(s.a.v) Hz.Ebubekir(r.a) vasıtasıyla ilk iman edenler arasında yerini alan, cennetle müjdelenen üçüncü kişi, Efendimiz(s.a.v)in kızlarıyla evlenme şerefine ermiş zinnureyn sahibi, büyük hayâ timsali, Kur’an-ı Kerimi çok okuyan, cömert, gece ibadetine düşkün, yufka yürekli, büyük sabır sahibi şehid.

Peygamber Efendimizi(s.a.v) her ziyaretine gelişinde, Efendimizin(s.a.v)elbisesini değiştirip, güzel kokular sürerek ayakta karşıladığı, Hz.Aişe(r.a) validemizin ya Resulallah babam Hz.Ebubekir(r.a) , Hz.Ömer(r.a)ve diğer sahabiler geldiklerinde normal halde karşılarken neden Hz.Osman(r.a) geldiğinde böyle davranıyorsun? Efendimiz(s.a.v) de:”Ya Aişe Allah’ın melekleri bile Osman’dan hayâ ediyorlar, ona imreniyorlar. Allah ve melekleri onu çok seviyorlar, ben neden yapmıyayım.”diyordu.

Hz.Osman(r.a) sufilerin örnek aldığı bir sahabidir. Harama bakan bir gence:”Ben senin gözünde zina eseri görüyorum.”diyerek, basiretinin keskinliği ve firasetini hissettirmişti.

Allah Resulüne(s.a.v) en sıkıntılı zamanlarında servetiyle destek olmuş, özellikle “ceyşu’l-usra” diye bilinen Tebuk savaşında orduyu techiz etmek üzere ticaret kervanını bütün develeriyle birlikte infak ederek orduyu donatması ve “Bi’ru’r-Rûme” denilen bir kuyuyu sahibinden satın alıp ümmetin istifadesine sunmasıyla malını islama hizmet için tuttuğunu göstermiştir.

Hz.Osman(r.a) diyor ki: ”Hayrı dört şeyde buldum.

1-Nafilelerle muhabbeti ilahiyeye varmak,

2-Allah’ın ahkâmını icrada sabretmek,

3-Takdir-i ilahiyeye rıza göstermek,

4-Nazarı ilahiden hayâ.”(El Luma sh.178)

Hz.ALİ (R.A) :

Kâbe’yi muazzamanın içinde dünyaya gelen, Resulullah (s.a.v) ın terbiyesiyle büyüyen, çocuk yaşta iman eden ilk Müslüman, hiç puta tapmamış, Efendimiz (s.a.v) ın kızı Hz.Fatma (r.a) nın eşi, Hz.Hasan ve Hz.Hüseyin (r.a) nın babaları, ilmin kapısı, vahiy kâtibi, bileği bükülmeyen Allah’ın aslanı, velayet menbaı, Resulullah (s.a.v) ın savaşlarında en önde savaşan yiğit. Fitne döneminde harici Abdurahman ibn Mülcem’in şehit ettiği cennetle müjdelenen dördüncü kişi.

Peygamber Efendimizin(s.a.v) ashabı içinde ince manalara, latif işaretlere, tevhid, marifet ve iman konusunda veciz ibarelere sahipti. Nitekim kendisine:”Rabbini nasıl tanıdın? Diye soranlara şu karşılığı veriyordu.”Onun kendisini tanıttığı şekilde, O hiçbir zaman sûrete benzemez, duygularla idrak olunamaz, insanlarla mukayese edilemez. Uzakta olana yakın, yakında olana uzaktır. Herşeyin üstündedir. Ancak bu, O’nun altında bir şey vardır anlamına gelmez. O her şeyin altındadır. Ancak bu da, O’nun üzerinde bir şey olduğu anlamına gelmez. O her şeyin önündedir ama O’nun önünde bir şey vardır demek değildir. O,eşyaya dâhildir, fakat herhangi bir şey gibi bir şeyin içinde onunla birlikte değil. Ben kendisi gibi hiçbir varlık bulunmayan Allah’ı tesbih ederim.”

Hz.Ali (r.a) kendisine imanı soran birisine de:”İman; sabır, yakîn, adl ve cihad temellerine dayanır.”diye cevap vermiş ve arkasından sabrı on makam üzere, yakîn, adl ve cihadı da onar makam üzere anlatmıştır.”(El Luma sh.180)

Tasavvufi makamlardan bahseden ilk kişi Hz.Ali (r.a) dır.”İnsanların ayıp ve kusurlarından nasıl kurtulabileceğini”soran birisine de:”Aklını başkan,sakınmayı vezir,nasihatı dizgin,sabrı kumandan,takvatı azık,Allah korkusunu yoldaş,ölümü ve belayı hatırlamayı arkadaş” edinenlerin günah ve kusurlardan kurtulabileceğini söyler.

Hz.Ali(r.a),Hz.Ömer(r.a)e:”Dostumuz Allah Resulüne kavuşmak dilersen yamalı gömlek giy, nalinini onar, emelini küçült, karnını doyurmadan ye!”diye nasihat etmişti.

Hz.Ali(r.a) namaz vakti geldiğinde tirtir titrer, yüzünün rengi değişirdi.”Ne oluyor sana ya emirel müminin” denildiğinde:”Allah’ın göklere, yere ve dağlara arzedip kabul etmedikleri ve insanın kabullendiği emanetin ifası vakti geldi. Korkum bu emaneti gereği gibi yerine getirememektir.Derdi.

Bir savaşta ayağına ok saplanmış, doktorlar onu ameliyat etmek isteyince, namaza durmuş, hiç gık bile demeden, ameliyat edilerek ok ayağından çıkarılmıştı.

Hz.Ali(r.a) şehit edildiği zaman oğlu Hz.Hasan(r.a) minbere çıkarak şunları söyler:”Emirel-müminin aramızda katlolundu. Dünyaya aid geriye sadece bir hizmetçi, satın almak için ayırdığı dört yüz dirhem bıraktı.” Diyerek onun dünyaya aid hiçbir mal bırakmadığını ümmete ilan etmişti.

Hz.Ali(r.a) diyor ki:

”Hayır dört şeyde toplanmıştır.

1-Susmak,2-Konuşmak,3-Bakmak,4-Hareket.

Allah’ın adı geçmeyen bir konuşma boştur. Tefekkürü olmayan bir susma unutkanlık ve dalgınlıktır. İbretle olmayan bakış, gaflet. Allah’a kulluk için olmayan hareket kayıptır. Allah’u Zülcelâl; konuşması zikir, susması fikir, nazarı ibret, hareketi ibadet olan kimseye rahmet etsin. İnsanlar böylelerinin elinden ve dilinden selamettedir.”

Ebu Nasr Serac(r.a),Dört büyük halifenin tasavvufi hayat içindeki yerlerini söylerken;Dünyayı bütünüyle terk ederek elinde avucunda bulunan her şeyi Allah yolunda infak ile fakr-ı tamı seçenlerin imamı Hz.Ebubekir(r.a) dır.Dünyanın yarısından geçip,yarısını aile efradı ve akrabalarının hukukunu yerine getirmek için ayıranların önderi Hz.Ömer(r.a) dir.

Dünyalık malı Allah için biriktiren veya Allah için biriktirmekten sarf-ı nazar eden,biriktirdiğini Allah için infak edip dağıtanların rehberi Hz.Osman (r.a) dır.Gönlünde bir dünya meyli duymayan,istemediği halde dünya kendisine doğru geldiğinde reddederek ondan kaçanların serveri Hz.Ali (r.a) dır.(El Luma sh.182)

Allah Resulü ve hülafa-i râşidinin hayatında zühd, takva, sabır, tevekkül, cömertlik, feragat şeklinde yaşandığını gördüğümüz ruhani ve manevi hayatın diğer sahabilerce de benimsendiğini ve en güzel bir şekilde yaşandığını da görürüz.

ASHAB-I SUFFENİN ZÜHDİ HAYATI

Ashab-ı suffe tasavvufî hayatın ilk nüvesini teşkil eder. Sufî ve tasavvuf kelimeleri suffe kökünden gelir. Bu sahabeler genellikle muhacir ve ensarın fakirleridir. Sayıları 70 ile 300 arasında değişir. Civar kabilelerden Müslüman olanlar, dini öğretmek için muallim istediklerinde Efendimiz(s.a.v) bunlar arasından seçip gönderirdi. Bu yüzden ashab-ı suffe tekke'nin de medreseninde, İslam tarihinde ilk nüvesidir.

Efendimiz(s.a.v) ashab-ı suffeyi sever, onlarla dima görüşürdü. Onlar etrafında halka olup toplanınca, onlar kalkmadan kalkmaz, musafaha ettiğinde onlar çekmedikce elini çekmezdi. Ashabına da onlara hürmet ve hizmet edilmesini tavsiye ederdi. Peygamber Efendimizin torunu Hz.Hasan (r.a) ve amcazadesi Hz.Cafer (r.a) ın oğlu Hz.Abdullah(r.a) onlarla oturup kalkmaktan son derece hoşlanırlardı.

Ebu Hureyre(r.a),Selman-ı Farisi(r.a),Süheyl-i Rumi(r.a),Ebu Musa el Eş'ari(r.a),Ebu Zer(r.a),gibi ünlü sahabilerde ashab-ı suffedendi.

Ebu Zer(r.a) diyor ki: "Bana dostum. Efendim Resulullah (s.a.v) yedi şeyi emretti:

" 1- Fakirleri sevmemi, onlara yakın olmamı,

2-Mali bakımdan kendimden aşağıda olanlara bakıp yukarda olanlara bakmamamı,

3-Kimseden bir şey istemememi,

4-Terk edilsem bile sıla-i rahmi sürdürmemi,

5-Acıda olsa hakkı söylememi,

6-Kınayanın kınamasından korkmamamı,

7-La havle vela kuvvete illa billâh zikrini çokca yapmamı." (İbn Sad 4/229)

Ashab-ı Kiramın her biri gökteki yıldız misali, Müslümanlara örnek olmuş, Allah'ın ve Resulünün çizdiği yoldan ayrılmamışlardır.

İSLAM' DA TASAVVUFUN YERİ

Hadis kitaplarında Cibril hadisi diye meşhur bir hadisi şerif vardır. Sevgili Peygamber Efendimiz(s.a.v) Medine-i Münevvere'de Mescid-i Nebi'de birgün ashabıyla otururken, huzurlarına; yaşlı, temiz giyimli, uzak yoldan geldiği belli olan, nur yüzlü bir zat gelip, selam vererek, Efendimiz(s.a.v)in karşısına oturmuş, dizlerini de Efendimizin dizlerine dayayarak iman nedir? İslam nedir? İhsan nedir? Kıyamet ne zaman kopacaktır? Bana alametlerinden haber ver? Diye sormuş,.Efendimiz de iman'ı,islam'ı şartlarıyla izah etmiş,ihsan'ın da Allah'ı görüyormuş gibi kulluk etmendir.Her ne kadar sen O'nu görmesen de O seni görüyor.Kıyametin ne zaman kopacağına gelince,soru sorulanın sorandan fazla bilgi sahibi olmadığını,kıyametin de büyük ve küçük alametlerini saymış sonra ,Cibril (a.s) tasdik ederek oradan ayrılmıştı.

Efendimiz (s.a.v) bu gelenin Cibril(a.s)olduğunu, Müslümanlara dinlerini hatırlatmak için geldiğini söylüyordu.

Dinimizde bu hadisi şerifte geçen *iman; kalam ilminin, İslam; fıkıh ilminin, ihsan ise tasavvuf ilminin alanına girmekte, başka bir ifadeyle inanç konuları imanla, ibadet konuları İslam fıkhiyla, ahlak konuları da ihsanla ilgilidir. Burada iman bir ağacın kökleri ve gövdesi, ibadet dalları ve yaprakları, ahlak ise meyvesi durumundadır. Dinimizdeki nihai amaç güzel ahlakı sağlamaktır. Peygamber Efendimizin(s.a.v)gönderiliş hikmeti de güzel ahlakı tamamlamak içindir.*

Allah'ı görüyormuş gibi kulluk etmek demek, kişinin kendini her an O'nun huzurunda hissetmesi demektir. Allah'u Zülcelâl en çok sevilmesi gereken varlıktır. İnsan sevdiği ile beraber olunca mutlu olur. İnsan çok karmaşık ve üstün yaratılışa sahiptir. Ruhun güçlenmesi, nefsin kontrolü ile mümkündür. Nefs demek; kısaca içgüdülerin, aşırı ihtirasların, zaafıların, bencilliklerin, kendini beğenmişliğin, kıskançlık ve çekememezliğin odaklandığı yer demektir. Tasavvufun asıl konusu da, Nefsin eğitimini sağlamaktır. Tarikatlar da bu eğitim merkezleridir.

Allah'ı görebilmek için kişinin kendini görmekten vazgeçmesi gerekir.”Sen çıkınca aradan, kalır seni yaratan.”Kendini görmemek pasif ve kişiliksiz olmak demek değildir. Nefsini yendikten sonra, kendini yeniden inşa etmek, olgun bir kişiliğe bürünmektir. Bunun sonucunda her türlü güzel huy ve insan sevgisi gelecektir.”Yaratılmışı severiz, Yaratandan ötürü “anlayışı böyle bir düşünce ve uygulamanın ürünüdür.

Tamamen uygulamaya yönelik bir görünüm arzeden züht ve tasavvuf, zamanla teorik tarafı da gelişmiştir. Zikir ve tefekkürle uğraşan sufinin gönül gözünün açılmasıyla “Mükaşefe, müşahade, marifet, irfan ve hikmet” ötelere âlemine uzanarak gönül bilgisini geliştirirler.

Peygamber Efendimiz(s.a.v)in Döneminde Tasavvuf, tarikat, mezhep var mıydı?

Asr-ı saadet döneminde kelime olarak, tasavvuf, tarikat, mezhep diye bir şey yoktu. İslam ilimlerinden tefsir, hadis, fıkıh, kalam gibi tasavvufun dayanakları da Peygamberimiz (s.a.v) döneminde olmakla beraber gelişmesi, kurumlaşması, mensuplarını yetiştirmesi, daha sonra ki asırlarda gerçekleşmiştir. Peygamberimiz (s.a.v) dönemi ve ilk asırda tasavvuf kelimesi yerine “zühd” kullanılmış, Peygamberimiz(s.a.v) ve arkadaşlarının oldukça zahidane bir hayat yaşadıkları bilinmekte, sade temiz bir hayat yaşamışlar, azla yetinmişler, sade ve alçak gönüllü bir tavır sergilemişlerdir. Bilhassa “ashab-ı suffa” bu konuda herkese örnek olmuş, daha sonra ortaya çıkmış olan tasavvufunda tohumunu teşkil etmiştir.

Onun için, tasavvufun menşei Kur'an ve Sünnettir. Tasavvuf kesiksiz bir silsileye sahip mürşid vasıtasıyla öğrenilebilir. Sadece kitaplardan öğrenilecek bir ilim değildir. Akli bir ilim olmayıp akıl ötesi bir özellik taşır. Kal ilmi değil, hal ve zevk ilmidir. Tatmayan bilmez. Konusu kendini ve Rabbini bilmektir. Marifetullah, akıl üstü vasfıyla

keramet ortaya konabilir. Tasavvufa, tarikat denen Allah'a ulaştırıcı manevi bir yolla girilir.

İslam ilimlerinin bir kısmı insanın aklına ve düşüncesine ışık tutarken, tasavvufta iç dünyasını ve gönlünü aydınlatır, onu zenginleştirir. Tasavvufun geliştirdiği düşünceye her zaman ihtiyaç vardır. Çünkü insan alçak gönüllü olmaya muhtaçtır. Tebessüme ve bütün canlıları kucaklayabilecek bir şuur haline muhtaçtır. Tarihimizde bütün bunların hayata geçirilmesi genellikle tasavvuf yoluyla olmuştur.

Milletimizin İslam dinine girişinden bu yana etkisinde kaldığı en önemli akım tasavvuftur. Bugün milletler arası alanda kendileriyle iftihar ettiğimiz kişiler: Mevlanalar, Yunus Emreler, Ahmet Yeseviler, Abdulkadir Geylaniler, Şahı Nakşibendler, İmam-ı Gazaliler. v.s. tasavvuf kültürünün meyveleridir. Bunları yetiştiren çevre tasavvuf muhitidir.

Tasavvuf hayattan kaçmayı değil, insana dünyaya niçin geldiğini, yaşaması ve sevmesi gerektiğini öğretir. İnsana kendisini tanıtır. Eksiklerini giderip iç güzelliğine, huzura, sükûna ve barışa erme yollarını gösterir. Rız olmasını kendisiyle ve Rabbiyle barışık bulunmasını sağlar.

Tasavvuf; esrar odasının ilahi sırlarına insanı mazhar eden bir yoldur. İlim irfan mektebidir. Her zamanda olduğu gibi bugün de tasavvuf aynen mevcuttur. Asliyetinden hiçbir şey kaybetmemiştir. Bu yol kıyamete kadar bakidir. Tarikatı âliyyede kıyamete kadar pîr eksik olmayacaktır. O has oda; odadan odaya, halkadan halkaya geçmiş ve hiç bozulmamıştır. Cenab-ı Hak dilediğinin devrini kapatır, dilediğinin devrini açar.

**“Aşk ehli gitti, muhabbet şehri boş kaldı deme,
Cihan Şems-i Tebrizî güneşi ile dolu, isteklisi nerede?”**

Cenab-ı Hak zahiri ilimlerin öğrenilmesi için yeryüzünden âlimleri eksik etmediği gibi, batınî ilimleri öğretmek için de tasavvuf ehlini eksik etmemiştir. Cenab-ı Hakkın lütuf ve ihsanı, her devirde ilahi ahkâma tabi olan bütün Müslümanlara şamildir. İlâhi inayetlerden istifade edeceği açık bir gerçektir.

Hiç şüphe yok ki bu efdal ümmet içinde, yağmurun toprağa düşmesi ile ölü toprağın nebat fışkırttığı gibi, Hakk'ın izni ile ölmüş kalpleri diriltlenlerde mevcuttur. Bütün engel ve güçlüklerle rağmen, yalnız Allah için mücahede ve mücadele etmektedirler. Dini, bütün tazeliği ile ayakta tutan onlardır. Her devirde etraf ve muhitlerine nur saçmışlar, insan yetiştirmişler, yol gösterici eserler vermişlerdir. Hakkı tercih etmişler, Hak'da onları tercih etmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v):”Ümmetimden bir taife kıyamet kopuncaya kadar Hakk yolunda muzaffer olmakta devam edecek, muhalefette bulunanlar onlara zarar veremeyecektir.”buyurur. (Buhari)

Bilindiği gibi hakikat güneş gibi daima zâhir isede, dünya muhabbeti ve aşırı meşguliyetler sebebi ile kalp üzerine baskı yapan perdeler insanı hakikatten uzaklaştırıyor,

müşahadeden ayırıyor. Sevgili Peygamber Efendimizden(s.a.v)sonra vahiy kesilmiş, ilham kapısı ise açık kalmıştır. İslam Dini kıyamete kadar bakidir. En karanlık devirlerde bile islamın nuru gönülleri aydınlatmaya devam etmiştir. İnsanların yeni bir dine ihtiyaçları yoktur. Fakat zamanla vesveselere dalıp, arzu ve heveslerine kapıldıkları için, hakikatı hatırlatmaya, ruhları kuvvetlendirmeye ihtiyaçları vardır. İnsanlığın kurtuluşu ve mutluluğu İslamı hayata hâkim kılmaya bağlıdır. Maddi ve manevi bütün problemlerin çözümü bundadır.

Ashab-ı Kiram, Peygamber Efendimizin(s.a.v)sohbetlerinde yetişmişler. Sohbetten aldıkları feyz ve bereket sebebiyle onlara sahabi denilmiştir. Onları Medine’de yetiştiren medrese Efendimizin (s.a.v) mescidi idi. Bir taraftan islamiyeti yaymaya ve güçlendirmeye çalışırken, diğer taraftan Müslümanlara dinlerini en ince noktasına varıncaya kadar öğretiyor, onların maddi ve manevi her türlü müşküllerini çözüyordu.

Tasavvuf yolunda da, salike merhaleler aştıran, onu terakki ettiren en mühim amil, mürşidin sohbetidir. Onlar Allah yolunda köprü mesabesindedirler. Sohbet ve nazarları feyz kaynağıdır, kalp hastalıklarına şifadır. Söylediklerini bilerek ve yaşayarak söylemişlerdir.Tereddütlü kalplerin tatmin olması, gizli şeylerin öğrenilmesi ancak muhabbet ve sohbet ile mümkündür. Mutmain olmayan bir kalp yürü demekle yürümez.

Tasavvuf sadece kâl ilmi değil, bir hâl ilmidir. Yaşanılmadıkca, tadılmadıkca, hissedilmedikce nazari bilgilerle anlaşılmaz ve anlatılamaz. Tarikat-ı âliyeye dâhil olmaktan maksat, şariat da yani islamda inanılması gereken şeylerin yakinen yaşanmasıdır. Hakiki imanda budur.Mesela, Allah’ın varlığını, önce işiterek inanan insan, bularak anlayarak inanmaya başlar, imanı kemale erer. Diğer taraftan ibadetleri yapabilmek için nefs-i emmareden ileri gelen güçlükler ortadan kalkar, ibadetler kolaylıkla seve seve yapılır.

İslam düşmanları çeşitli tertipler kurarak, hakikatı saptırmaya, bir takım cahilleri marifet ehli gibi göstermeye, bir takım taassup ehli sahte mürşidleri öne sürerek, insanların kafalarını karıştırmakta ve şüpheyi düşürmektedirler. Her gülün dikenini, her güzelin bir zıddı ve düşmanı olduğu gibi, hakikat ehlinin, mürşidi kâmillerinde düşmanı çoktur. Başta nefis ve şeytan olmak üzere her devirdeki çağdaş modern Firavunlar, Ebu Cehiller, Nemrutlar. Herkes yaratılışı üzerine inanç ve ameline göre icraatını yapıyor. Güneşi balçıkla sıvamak mümkün mü?

Ehl-i Sünnet vel-cemaat yolunda olan gerçek tasavvuf ehlini, ehli tarikin fazilet ve meziyetlerini din düşmanlarının tutum ve davranışlarından daha iyi öğrenebiliriz. Dikkat edilirse, nerede Allah ve Resulüne yakın, doğru, dürüst, temiz bir insan görülürse, ister tarikat ehli olsun ister olmasın hemen tarikatçı damgasını vuruyorlar. ***Tarikat, Peygamber Efendimizin(s.a.v)tertemiz yoludur. Onun güzel ahlakıdır, getirdiği şariat kıyamete kadar baki kalacaktır.***

Hakikatte tasavvuf; gerçek kardeşliği, müminlere kardeş nazarı ile bakmayı, birlik ve beraberliği sağlar. Asırlarca fitne ve fesadın bertaraf edilmesinde, beşeriyetin ruh hastalıklarının tedavisinde, imanın kemalleşmesinde en büyük amil olmuştur. Bu münevver

yolun, hakikat erleri din uğruna, malları ve canlarıyla, mücadele ve mücahede ederek, Allah'ın rızasını kazanmada ibadet ve taatleriyle de İslam birliğini bozacak en ufak bir fitneye fırsat vermemişlerdir. Çünkü onlar, Allah'ın habibi Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)'ın ahlakı ile ahlaklanmış, tabiatıyla tabiatlanmışlardır. Tam bir teslimiyet ve imanla bağlanmış, onun izini takip etmişlerdir. Bugünkü şu bunalımlı ortamda bile huzur bulan, hayat bulan onlardır. Çünkü huzur ve kurtuluş Allah ve Resulullah'ın yanındadır. Allah'a ve Resulü Hz.Muhammed Mustafaya (s.a.v) iman eden, itaat eden, dünya ve ahiret dengesini kurabilmekte, ebedi saadet ve mutluluğu elde edebilmektedirler.

TASAVVUFUN KAYNAĞI KUR'AN VE SÜNNETTİR

Tasavvufun kaynağını yabancı kültürlerde arama kaygısı, daha çok Hristiyan müsteşriklerinin oryantalistlerin gayretleriyle ortaya çıkmış bir görüştür. Muhtelif dinlerin mistik yapılarındaki bir takım benzerlikler, onları, bunların birbirinden alınmış olması anlayışına sevk etmiştir.

Bazı Müsteşrikler tasavvufun sadece Yunan mistisizminden değil, Hind, İran, Mısır, Hristiyan ve Yahudi mistisizminden etkilendiği düşüncesini de öne sürmüşlerdir. Aralarındaki bir takım benzerlikler sebebiyle bu düşünceleri öne sürenler, bu benzerliklerin insan fıtratından kaynaklanan özellikler olduğunu, her nerede bulunursa bulunsun ve hangi çağda yaşarsa yaşasın insanın belli ihtiyaç ve temayüllerinin bulunduğunu görmezden gelmişlerdir.

Nasıl din olgusu tarih boyunca insan için bir gerçekse, ruhi hayat ve tasavvufda din ve insan için öyledir. İslam'da bulunan ibadet ve muamelata aid ahkâm ve adâbın Hristiyanlık ve Yahudilikteki adâb ve ahkâma benzemesi, nasıl bunların oradan alındığı anlamına gelmesse, tasavvufî hayat ve tasavvufî düşüncelerdeki benzerliklerin de böyle bir takım dış kültürlerden aktarılmış anlamını taşımaz.

Rengi, dili, kavmiyeti ne olursa olsun, insanların belli ruhi anlayışları hiç yabancılık çekmeden algılaması, mesela bir japonun İslam tasavvufuna dair yazılmış bir eserden zevk alması da bu ortak noktadan kaynaklanmaktadır.

Bir ilmin İslami olup olmadığını anlamak için, önce adına sonra muhtevasına, daha sonrada o ilim mensuplarının kendilerini şariat karşısında hangi noktada gördüklerine bakmak gerekir.

Bu üç esasa göre **tasavvuf**:

1-Tasavvuf adının genellikle ashab-ı suffa'nın "sufi"sinden,"safvet"ten ve "suf" kökünden geldiği kabul edilir. Bu kelimelerin üçü de İslami menşelidir. Tasavvufun kökü olarak "sofia"kelimesinden bahsedilmişse de, gerek sufiler ve gerekse araştırmacılar tarafından reddedilmiştir. Hatta bir takım müsteşrikler bile sofia kökünden geldiği görüşüne karşı çıkmışlar, bunun yerine yün anlamına gelen"suf"kökünden geldiği görüşünü benimsemişlerdir.

2-Tasavvufun iki önemli muhtevası vardır. Eğitim ve bilgi. Tasavvuf eğitimde temel olarak benimsediği, zikir, tezkiye, tasfiye, rabbanilik, mücahede, gibi esaslar ve üsve-i hasene(model şahsiyet) ilkesiyle bir yaşama biçimidir.

Kur'an-ı Kerimde 250 yerde geçen zikir lafzı ve bu konudaki emirler, ” *nefsini tezkiye edenin kurtuluşa ereceğini*” haber veren ayet (*Şems Suresi 9*), *safvete ermiş kalb-i selim* (*Şuara Suresi 88-89* ve *Rabbanilik (Âl-i İmran Suresi 79)*), *riyazat ve mücahede konusundaki ilahi emir ve nebevi tavsiyeler aslında tasavvufî hayatın Kur'an ve Sünnet menşeli olduğunu* göstermektedir. Tasavvufî hayatın bilgi boyutu da, manevi eğitim ve takva sonucu elde edilebilecek keşfi ve ledunni bilgilerdir.

3-Sufilerin kendilerini şeriat açısından hangi noktada gördüklerine gelince, ilk sufilerden itibaren meşayih, ilimlerinin şeraite bağlılığını sık sık vurgulamışlardır.

Nitekim Cüneyd-i Bağdadi(k.s):”*Tasavvuf bir evdir, kapısı şeriattir.*”

Seriyyu-s Sakati(k.s):”*Tasavvuf kitap ve sünnetin zahirine ters bir batın ilminden bahsetmez.*”

Abdulkadir Geylani(k.s):”*Tasavvuf haldir, söz değildir. Söz ilede ele geçmez.*”

Sehl bin Tusteri(k.s):”*Bizim yolumuzun temeli şu yedi şeydir.1-Allah'ın kitabına sarılmak, 2-Resulün sünnetine uymak,3-Helal lokma,4-Başkalarına eziyet ve yük olmamak,5-Günahlardan kaçınmak,6-Tevbe,7-Hukuka riayettir.*”der. Bu tür söz ve uygulamaları çoğaltmak mümkündür.

Tasavvuf, İslami ilimler mozayığının bir parçasıdır. Nasıl tefsir, hadis ve fıkıh asr-ı saadette var olan bir ilim ise, tasavvuf da muhteva itibariyle öyledir. Çünkü islam'ın ihsan boyutunu. İmanın îkan, yani yakini bir kıvamda yaşamasını sağlayan tasavvuftur. Kur'anda bahsi geçen takva, zikir, huşu, tevbe ve rızâ gibi kalp amellerinin nasıl gerçekleşeceğini Kur'an ve Sünnetten alıp tatbiki olarak öğreten zahitlerdir, sufilerdir. Tasavvufun asr-ı saadetteki adı belki, zühd'dür, ihsandır, rabbaniliktir ama tasavvuf öz ve muhteva itibariyle o günde vardır, bugünde vardır.

Tasavvufun iki boyutu vardır: 1-Tahalluk,

2-Tahakkuk.

Tahalluk: Tasavvufun eğitim boyutudur. Tasavvufî hayat, tarikat, manevi makamlar, seyr-ü sülûk ve adâb gibi konuları kapsar.

Tahakkuk ise: Tasavvufun marifet, işaret ve bilgi boyutudur. Buda insanın manevi eğitim sayesinde ahlak ve takva açısından yükselişi ve Allah'a yaklaşması sonucunda kâinattaki bazı ilahi sırlara aid elde ettiği bilgilerdir. Nitekim Kur'an-ı Kerimde:”Allah'dan korkun. Allah size öğretsin.”(*Bakara Suresi 282*)ayeti takvanın bir takım manevi bilgilere erme vesilesi olduğuna işaret etmektedir.

Tarikat erbabı tasavvufun eğitim boyutuna bakarak onu mutlaka hakikate götüren bir araç olarak görür.

Tasavvufun gayesi, insanı gerçeğe erdirmek ve marifet meyvasına ulaştırmaktır.

Bazı İslam âlimleri derki: Fıkıhsız bir tasavvuf zındıklığa, tasavvufsuz bir fıkıh da fasıklığa götürür. Fıkıh ve tasavvuf, zahir ve batın beraber olunca tahkik ilmi meydana gelir.

Manevi Makamlar:

- 1-Fenâ fiş-şeyh,**
- 2-Fenâ fir-resul,**
- 3-Fenâ fillah.**

BİR Kutsi Hadiste: *"Kulum bana nafilelerle yaklaştırmaya devam eder. Hatta Ben onu severim. Ben onu sevincede gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum."*(Buhari, Rikak 38) ibareleri kulluk ve nafile ibadet ile insanın kâinattaki ilahi kudretin etkisini almaya başlayacağını anlatmaktadır. Aslında Ehl-i Sünnet inancına göre, bütün insanların fiillerinin gerçek mutasarrıf ve hâlikı Allah'tır. Ancak insanlar gözlerindeki dünya ve masiva perdesi sebebiyle bunu görememektedir. Yani bir başka ifadeyle herkesin gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı Allah'ın yüce kudretidir. Çünkü bütün fiillerde yaratıcı O dur. İnsanlar bu gerçeği nafile ibadetlerle Hakk'ın sevgilisi olacak konuma geldikleri zaman fark edebilirler. Kur'an'da Allah-u zülcelalin, kulların fiillerini kendine izafe etmesi bundandır. Nitekim *"Onları siz öldürmediniz, Allah öldürdü. Attığın zaman sen atmadın, Allah attı."*(Enfal Suresi 17), *"Bildikleriyle amel edene, Allah bilmediklerini öğretir."* hadisi şerifinde aynı konuya işaret edilmektedir.(Hilyetül Evliya 10/15) Tasavvufun bu iki özelliği, tasavvufî hayat ve tasavvufî düşünce olmak üzere iki mertebenin meydana gelmesini sağlamıştır.

Tasavvufun gayesi, nefsi dîne râm, dîni nefis için vicdan kılmak, bu suretle dünya ve ahiret saadetine nail olmaktır.

Tarikatlarda üzerinde önemle durulan husus, mâsiva(günah olan) ile kalbî alakanın kesilmesidir. Nefis masivayı arzular. Düşmanlıklar, kin, gayz, intikam, ihtiras gibi duygu, düşünce ve davranışlar günaha, haramlara yönelmenin bir neticesidir.

Peygamber Efendimiz(s.a.v) buyururlarki: *"Haset etmeyin, birbirinizi aldatmayın, buğz etmeyin, birbirinizden yüz çevirmeyin, birbirinizin alış verişini bozmayın. Ey Allah'ın kulları kardeş olun. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yalnız bırakmaz, onu yalanlamaz, hakir görmez. Efendimiz(s.a.v) üç kere göğsüne işaret ederek, takva buradadır. Müslüman kardeşine hor bakmak, kişinin kötülüğüne kâfi bir delildir. Her Müslümanın diğer Müslümanlara kanı, malı ve ırzı haramdır. Cenab-ı Hak Al-i İmran Suresi 103.ayetinde:*

"Hepiniz toptan, sımsıkı Allah'ın ipine(dinine, Kur'an'a, Peygamberi Hz.Muhammede (s.a.v)) sarılın, parçalanıp ayrılmayın." buyurur.

Her müslümanın dinine sarılması, bağlanması, Kur'an-ı Kerimi rehber edinmesi, tefrikadan kaçınması imanının neticesidir. Peygamber Efendimiz(s.a.v)de: *"Cemaatte rahmet, tefrikada azap vardır."* Allah'ın yardımı cemaatin üzerinedir." buyurmuştur.(Acluni, Keşfü'l hafa c.1 sh.333.c.2sh.391)

Dini islama topluca sarılmak her hayrın özü, kurtuluşun da temelidir. İslama bağlanıp yaşayanların sayısı arttıkça hedefe ulaşmak kolaylaşacaktır. Onun için tek çıkar yol Allah'ın Resülü Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)ya teslim olmak veya ona tabi olanlara teslimiyettir.

TASAVVUFİ HAYAT FERDİ OLARAK YAŞANAMAZMI?

Bundan ikişey kastedilmiş olabilir.

1-Evrad ve ezkarıyla, riyazat ve mücahadesiyle, seyrü süluk ve tarikatıyla tasavvufun ferdi olarak yaşanıp yaşanmayacağı,

2-Kişinin kendi başına kitap ve sünnete uygun bir kulluk yapıp yapmayacağıdır. Öğrenmek başka, uygulamak ve yaşamak başkadır. Tasavvuf öğrenileni yaşamayı fiili olarak öğreten bir öğretim kurumudur. Eğitimde güçlü şahsiyetlerin, insanın eksik ve ham tarafları üzerinde yaptığı olumlu etkidir.

Türkçemizde,"Kıratın yanında duran ya huyundan, yada suyundan" sözü, bu etkileşimi gösterir.

Birinci şekliyle, yani tasavvufun seyrü süluk ve tarikatıyla ferdi olarak yaşanması mümkün değildir. Çünkü bu eğitim sisteminin amacı bir mürebbi ve mürşidi gerekli kılmaktadır. Bütün uygulamalı ilimlerde olduğu gibi tasavvufi terbiyede de üstada ihtiyaç vardır. Bu konuda şeyh ve mürşide çok görev düşer.

İkinci şekliyle, yani insanın kendi kendine kitap ve sünnete göre kulluk yapması elbette mümkündür. Eldeki yazılı bilgilerden yararlanarak insan iyi bir Müslüman olabilir. Ancak birlikteliğin heyecan ve coşkusu daha farklıdır. Tek başınayken nefis ve şeytanın etkisi tuzağı daha çok olur. Cemaatte, birlikte rahmet vardır.

Doğru, sağlam bir Tasavvuf Çizgisinde Hangi Özellikler Olmalıdır?

Bugün tasavvuf konusunda sapla saman birbirine karıştığı, sahte şeyhlerle gerçek mürşidleri birbirinden ayırt etmek zorlaşmıştır. Bunun içinde doğrusunu, gerçeğini tanımak için birtakım ölçülere ihtiyaç vardır. **Bu ölçülerde şunlardır:**

1-Ehl-i Sünnet ve-l Cemaat çizgisinde sağlam bir inanç,

2-Kitap ve Sünnete uygun derin bir ibadet hayatı(Salih amel),

3-Düzgün bir muamelat,

4-Muhammedi bir ahlak,

Tasavvuf bu ölçüler içinde şu özellikleri de taşır.

1-Tasavvuf manevi tecrübe ile anlaşılan hal ilmidir.

2-Tasavvuf bilgisinin konusu marifetullah dır .

3-Tasavvuf tatbiki bir ilim olduğundan, mürşid vasıtasıyla öğrenilir.

4-Tasavvuf kitaptan okuyarak öğrenilebilecek bir ilim değildir. Çünkü tecrübîdir.

5-Tasavvufun bilgi kaynağı felsefe ve kelam gibi akılla sınırlı değildir. İlham ve keşf de bilgi kaynağı olarak kabul edilir.

6-Tasavvufi eğitim tarikat denilen özel yollarla kat edilir. Kadiriye, Nakşiye gibi.

Lüma müellifi sufilerin sahtesini hakikisinden ayırmak için şöyle bir ölçü koyar:

1-Haramlardan kaçınmak,

2-Farzları ifa etmek,

3-Dünya'yı ehli dünyaya bırakıp dünya perest olmamak.

TASAVVUF TARİHİNİN DÖNEMLERİ

1-Zühd Dönemi: Bu dönem Asr-ı saadetle başlayan, tabiin ve tebe-i tabiin devrini ve ilk iki asrı içine alan, tasavvuf kavramının zuhuru kadar olan dönemdir. Bu zaman içinde islam'daki ruhani ve manevi hayatın aldığı şekle zühd, bunun temsilcilerine zâhid, âbid, nâsık ve kurra isimleri verilirdi.

VeyselKarani(ö:37/657),HasanBasri(ö:110/728),Malikb.Dinar(ö:131/748),Rabiat'ül Adeviye(ö:185/804) gibi zahidler bu dönemde yetişmiş büyük velilerdir.

Bu dönemin en belirgin niteliği marifetten çok amele, ilhamdan fazla ibadete, keşiften çok ahlaka, kerametten çok istikamete, kısaca nazariyeden fazla amele önem verilmesidir.

2-Tasavvuf Dönemi: Sufi ve tasavvuf kavramlarını kullanılmaya ve ilk sufi adlarının duyulmaya başladığı hicri 2.ci asrın sonundan, tarikatların zuhur ettiği devre kadar olan üç buçuk asırlık dönemdir. Tasavvuf bu dönemde ortaya çıkmış, müessese haline gelmiş, Maruf Kerhi(ö:200/815),Ebu Süleyman Darani (ö:215/830),Bişri Hafî (ö:227/841),Zunnuni Mısri (ö:245/859),Bayazid Bestami (ö:234/848),Seriye Sakati (ö:257/870),EbuHafs Haddad (ö:260/874),Hamdun Kassar (ö:271/884),Sehl Tusteri (ö:273/886),Ebu Said Harraz (ö:277/890),Hâkim Tirmizi (ö:285/898),Ebu Huseyin Nuri (ö:295/907),Cüneyd-i Bağdadi (ö:297/909),EbuNasr Es Serrac (ö:378/988),Ebu Talibel Mekki (ö:386/996),Kuşeyri (ö:465/1072), Hucvuri (ö:470/1077),Gazzali (ö:505/1111),gibi büyük sufi âlim ve mutasavvıflar bu dönemde yetişmiştir.

Zühd döneminde ikinci planda olan ilim, marifet ve vecd hallerini bu dönemde öne çıkarmış, amel, taat ve zühd arka planda kalmış, tasavvuf iki şekilde gelişmiştir.

1-Sekre, cezbeye vecd hallerine ağırlık veren Bayazid-i Bestami tarafından temsil edilen sekr tarikat yolu.

2-Sahve, temkine ve marifete ağırlık veren ve Cüneyd-i Bağdadi tarafından temsil edilen sahv tarikat yolu.

3-Tarikat Dönemi: Tasavvuf müesseselerinin en güçlüsü olan tarikatların, ortaya çıkarak sosyal hayatın bir parçası haline geldiği hicri 6. Miladi 11. asırdan başlayarak, tasavvufi tefekkürün İbn Arabî gibi büyük temsilcilerinin yetiştiği, zaman zaman medrese-tekke çekişmelerinin gündeme geldiği, şiir ve edebiyatta en değerli tasavvufi mahsullerin verildiği, tarikatların birer birer ortaya çıktığı ve günümüze kadar devam eden dönemdir.

Bu tarikatların büyük çoğunluğu, Abdulkadir Geylani (ö: 561/1165), Ahmet Yesevi (ö:562/1166), Ahmet Rifai (Ö:578/1182), Necmüddin Kübra (ö:618/1221), Sühreverdi (ö:632/1235), Muhyiddini Arabî (ö:638/1240), Şazeli (ö:654/1256), Mevlana (ö:672/1273), Bahauddin Nakşibend (ö:791/1388),Hacı Bayram-ı Veli (ö:833/1429), gibi mutasavvıflar tarafından kurulmuştur.

İSLAMDA MEZHEPLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

Mezhep, Arapça bir kelime olup;”**gidilen yol, tutulan yol**”demektir. Dini manası ise: *Herhangi bir İslam müçtehidinin (içtihat yapabilen) inanca ve amele ait meseleleri ayet ve hadisi şeriflerin ışığında kıyas ve benzeri gibi metodlarla anlaması neticesinde ortaya koyduğu görüşlerin bütünüdür.* Aynı ayet ve hadisleri farklı anlayıp yorumlamaktan mezhepler ortaya çıkmıştır.

Peygamber Efendimiz(s.a.v) zamanında mezhep yoktu. Çünkü Efendimiz(s.a.v) zamanında bir mesele olduğunda ashab-ı kiram Efendimiz(s.a.v) e gelip sorarlar, o da cevabını verir, hükmünü bildirir, muhakeme için gelenlerin davalarını neticeye bağlardı.

Şayet sorulan şey yeni, hakkında ayet nazil olmamışsa, Allah’u Zülcelalin hükmünü yani vahyi beklerdi. O konuda Allah nasıl hükmetmişse Peygamber Efendimiz(s.a.v)de öyle hükmederdi. Eğer inen ayet açıklamaya muhtacsa onu izah ederdi.

Ashab-ı Kiramda Peygamber Efendimiz(s.a.v) bir meselede ne demişse onu aynen yaparlardı. Çünkü bu konuda Allah’u Zülcelalin kesin emri vardı.”**Peygamber size ne emretti ise, onu alın yapın, neyi de yasakladıysa ondan kaçının.**”(Haşr Suresi,7)

Asr-ı Saadette Resulullah Efendimiz(s.a.v) hayatta iken farklı mezheplerin olması düşünülemezdi.

Peygamber Efendimizin(s.a.v) vefatından sonra, yeni fethedilen yerlerle İslam âlemi genişledi. Ashab-ı Kiramın birçoğu yeni fethedilen yerlere dağıldı. Mesela; Abdullah b.Mesud(r.a) Irak’a, Ebu Musa el Eşari(r.a),İmran b.Hüseyin(r.a),Enes b.Malik(r.a) Basra’ya, Ebu Derda(r.a),Muaz ibni Cebel(r.a),Muaviye(r.a)Ubade b.Samit(r.a),Bilal-i Habeşi(r.a) Şam’a yerleşti. Medinede de, Hz.Ömer(r.a),Zeyd b.Sabit(r.a),Abdullah b.Abbas(r.a),Abdullah b.Ömer(r.a) ve bazı sahabiler kalmıştı.

Her sahabi bulunduğu yerde islami yaşayarak, hem fikhi, hem de zühd ve takva boyutuyla(tasavvufi) ilim öğretme ve fetva işiyle meşgul oldular.

Ashab-ı Kiram kendilerine sorulan sorulara Kur’an’a müracaat ederek cevap veriyorlar, cevap bulamazlarsa Peygamber Efendimizin(s.a.v) hadislerine müracaat ederek

cevaplandırıyorlardı. Eğer oradada bulamazlarsa, Kur'an ve Hadise dayanarak içtihad ederek problemleri çözüyordu. Çünkü her sahabe aynı zamanda Kur'an ve hadisten, sünnetten hüküm çıkarabilme gücüne sahip müçtehid kişilerdi.

Bir yandan Müslümanların dini meselelerine çözüm bulan fetva veren bu güzel insanlar, pek çok öğrencide yetiştirdiler. Ashabdan ders alan Tabiin denilen bu güzide insanlar da çeşitli İslam merkezlerinde bulunuyordu. Ders aldıkları ashabdan duydukları, kaydettikleri fetvalara göre amel etmişler, Kur'an'da, sünnette sahabenin içtihadında bulamadıkları meselelerde, kendi içtihadlarını kullanmışlardı.

Bu güzide insanlarda pek çok öğrenci yetiştirdiler. Tebeu Tabiin olan bu güzide insanlarda, tabiinin nasıki sahabenin fetvalarını topladırlarsa, bunlarda tabiinin fetvalarını bir araya getirdiler ve kendileride fetva verdiler.

Tebeu Tabiin devri başta tefsir ve hadis olmak üzere birçok ilmin tahsil edildiği münbit ve bereketli zemin olmuş, müçtehid derecesinde pek çok imam yetişmişti.

Fıkhi mezheplerin teşekkülü, Tebeu Talibin zamanına rastlar. Gerek sahabe-i Kiramın, gerek Tabiinin, gerekse Tebe-i Tabiinin temel meselelerin dışında kalan teferruatla ilgili meselelerde Kur'an ve Sünnet ışığında yaptıkları içtihadlar neticesinde, aynı konuda farklı fetvalar ortaya çıktı. *Mezheplerin teşekkülünde ayet ve hadislerden başka, örf, adet ve yaşayışında tesiri vardı. Tabiin ve Tebe-i Tabiin'in yaşadığı ülke ve şehirde, örf, adet, sosyal ve iktisadi konularda farklılıklar vardı. Bu farklılıklar mezhep imamlarının içtihatlarına tesir etti.*

Müslümanlar, kendi bölgelerinde yaşayan imamın fetvalarını biliyor, onu tercih ediyor ve ona göre amel ediyorlardı. İşte bu tercih ve taraftarlık zamanla yerini **“gidilen yol”** manasına gelen **“mezhep”**lere terk etti. Müçtehitlerin fazla sayıda olması, birçok mezhebinde ortaya çıkmasına sebep oldu.

Zaman geçtikçe mezhep imamı durumunda olan âlimlerin birçoğu kendilerinden daha âlim gördükleri veya aynı meselede, aynı içtihatda ittifak ettikleri imamların mezheplerine girdiler.

Müçtehidlerin yaptıkları içtihatların, verdikleri fetvaların yayılmasında ve bir mezhep halini almasında öğrencilerinin büyük rolü oluyordu. Bazı öğrenciler hocalarının fetvalarını tasnif ve tertib ederek bir sistem haline getirirken, pek çok talebede aynı başarıyı gösterememişti.

Bazı mezheplerin yayılmasının ve zamanımıza kadar gelememesi mensubu kalmamasının yanında, Kur'an ve hadisi esas aldıkları halde bunların işaret ettiği kıyas, örf, adet gibi hususları nazara almamalarıydı.

Bugün varlığını sürdüren, Müslümanların ekserisinin tabi olduğu itikatta iki, amelde dört mezhep vardır.

**İtikadi Mezhepler:1-Maturidi,
2-Eşari.**

Ameldeki Mezhepler:

- 1-Hanefi,**
- 2-Şafii,**
- 3-Maliki,**
- 4-Hanbelî.**

MEZHEPLERİN VARLIĞI BİR RAHMETTİR

Kullarına karşı son derece şefkat ve merhamet sahibi olan Cenab-ı Hak Kur'an'ında ana prensipleri, kuralları bildirirken, Resulullah(s.a.v) de Kur'an'ın ilahi hükümlerini yaşanır bir halde örnek olarak gösterirken, ilerde çıkabilecek Kur'an'da ve sünnette kesin hüküm bulunmayan meselelere de dikkat çekmiş, içtihat kapısını aralamıştı. Müçtehidler de Kur'an ve sünnetten kendi metodlarına göre hüküm çıkarabileceklerdi. Gerek ayetlerdeki kelimelerin farklı manalara gelmesi, gerek hadislerin farklı anlamaya müsait olması ve aynı meselede farklı hadislerin bulunması, gerek dinin özüne ters düşmeyen örf ve âdetin tesiri, gerekse başka sebeplerden dolayı Kur'an ve sünnette olmayan, üzerinde fikir birliği bulunmayan meselelerde bazen farklı hükümler verdiler. Buda ümmet için bir rahmet oldu. Zira Peygamber Efendimiz(s.a.v) bu gerçeği,"Ümmetimin ihtilafı rahmettir."diyerek dile getirmişti.(*Kesfül hafa 1/66-68.Feyzül kadir 1/209*)

Mezheplerin varlığı ümmet için bir kolaylık olduğu, mezhep imamlarının birbirlerinden takdirle bahsettiği, yerine göre bir imamın kendilerine zıt olan içtihadıyla amel etmiş olduğuna göre, mezhep taassubu göstermek, mezhepleri bir ayrılık sebebi olarak görmek doğru değildir. Onun için dört mezhepten birine mensup her müslümanın düşüncesi;"Benim mezhebim hak ve doğrudur. Diğer üç mezhebde haktır ve doğrudur."olmalıdır.

Bir mezhebe uymayan bir meselenin başka bir mezhebe uyması, aynı zamanda İslam fikhının zenginliğini, her asrı kucaklıyabilecek derecede geniş olduğunda gösterir.

İslam âlimlerinin çoğu, belli bir mezhebe göre amel edilmesini gerekli görürler. İnsanın dini hayatının huzurlu bir şekilde geçmesinde dört mezhepten birine bağlanılmasında büyük faydalar vardır.

Bugün İslam düşmanları Müslümanları birbirine düşürmek, aralarına fitne tohumları ekmek için büyük bir çaba içerisindeyler. Onların bu oyunlarını boşa çıkarmak için birlik ve beraberlik içerisinde olmak, ehlisünnet vel cemaat yolundan ayrılmamak, bu güzide mezhep imamlarının izini takip etmek zorundayız. Zira bu dinin koruyucusu ve sahibi Allah'u Azimüşşandır.

MEZHEP İMAMLARININ TASAVVUFLA İLİŞKİSİ

Tasavvufu bir zühd, manevi bir ilim, rabbanilik ve ihsan manasına aldığımız zaman dört mezhep imamını bunun dışında tutamayız. Gerek mezhep imamlarımız, gerekse hadis ülaması hep belli bir zühdi hayatın içindedirler. Dünya tamaı, şöhret ve şehvet onların süratle kaçıp uzaklaşmaya çalıştığı hususlardır. Bundan dolayı da çoğu canlarını feda etmiş şehid olmuşlardır. İmam-ı Azamın kadılığı kabul etmeyişi, siyasete alet olmaması, zulme rıza göstermemesi, ticari hayatta helal kazanç tutkusu, İmam-ı Malik'in, Hz.Peygamber Sevgisi, İmam-ı Şafi'nin zahid ve sufilere karşı takdirkâr ifadeleri, İmam-ı Ahmed'in Kitabı-z Zühd yazacak kadar zahidlik tutkusu hep bu özelliklerinden dolayıdır. Nitekim İmam-ı Gazali, İhyau-ulumiddin adlı eserinin başında ilmin faziletini anlatırken bu büyük imamların zühd ve takva hayatlarında temas etmektedir. Ancak tasavvufu tarikat ve şeyhe intisab ile seyrü süluk manasında düşündüğümüz zaman dört imamın devrinde henüz bu manada bir sistem gelişmemiştir.

İmam- Azamın Cafer-i Sadık hazretlerine intisabı ve kendisinin"son iki yılını olmasaydı Numan helak olmuştu"ifadeleri. İmam-ı Şafi ve İmam-ı Ahmet bin Hanbel'in, Şeybani Rai'ye intisabları bize gösteriyorki, bu büyük insanlar tek kanatla uçmamışlar, hem dünyalarını hemde ahiretlerini kurtaracak bir iman, ahlaki bir hayat içerisinde olmuşlardır.

İSLAM'DA TARİKATLARIN ORTAYA ÇIKIŞI

Tasavvufta,"Alah'a giden yollar mahlûkatın nefesleri sayısındadır."Tarikatların hangisinin hak, hangisinin batıl olduğunu anlayanın tek yolu; itikadi bakımdan Kur'an ve Sünnete bağlı, ehl-i sünnet ve-l cemaat anlayışını benimseyen, ibadet ve muamelatta islamın esaslarını uygulayan ve manevi bir silsileye sahip müridler tarafından temsil edilip edilmediğidir. Bunlara uyuyorsa Hak, uymuyorsa batıldır.

Tarikat: Arapça bir kelime olup, *yol* demektir. ***Fıkhi ve itikadi konularda meydana gelen fırkalara mezhep denildiği gibi, tasavvufi eğitimde farklı metodlar uygulayan mekteplere de tarikat denilir.*** Bu kelime bir bakıma metod, usul anlamına gelir. Şeyh denilen bir öğretmen nezaretinde, istekli mürid veya talibin Allah'a ulaşma, yani sürekli Allah'ı tefekkür ve bilincini(ihsan)kazanma konusunda takip ettiği usule veya metoda tarikat adı verilir.

Tasavvuf dilinde ise, Allah'ı Zülcelali bilmek, bulmak ve yaklaşmak için takip edilecek ibadet yolu manasına gelir. Her Müslüman için zaruri bir yoldur.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerimde:"Sizden her biriniz için bir şariat ve bir yol tayin ettik."(Maide Suresi,48)buyurur.

Fahreddin Razi ve diğer bazı müfessir âlimler, bu ayeti kerimeyi şöyle açıklamışlardır:”Ey Kullarım! Sizin her birinize iki şeyi vacip ettim. Önce şeriat, sonra da tarikat.”manasını vermişler, çünkü “minhac”lügat itibariyle “münevver bir yol” demektir.

Cenab-ı Hak:”**Namaz kıl**”.(Taha Suresi,14)

“**Allah’ı çok çok zikredin.**”(Ahzab Suresi,41) diye emir buyurmuşlar.

“**Allah’ı unuttuklarından dolayı, Allah’ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar fasıkların ta kendileridir.**”(Haşr Suresi 19) buyurarak, zikir ve fikirden gafil müminleri fasık kelimesi ile tabir ediyor ve uyarıyor.

Yine Cenabı Hak:”*İyi bilin ki, Allah’ın veli kulları için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzunda olmayacaklardır.*”(Yunus Suresi,62)

“*Ey İmanedenler! Allah’dan korkun ve Ona yaklaştırmaya vesile arayın.*”(Maide Suresi,35)

“*İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın.*”(Maide Suresi,2)buyurur.

Tarikat bunu gerçekleştirmek maksadıyla, farz ve vacip ibadetlerin ötesinde bir takım nafilelere, özellikle sünnetlere ağırlık verir. İlk devirde sufiler, kendilerinden daha deneyimli durumda olanlardan yararlanmakla birlikte, bugün bildiğimiz şekliyle teknik manada tarikat kurmuşlardı.

Tarikatların farklı olmasının nedeni insanlardaki meşreb farklılığıdır. Tasavvufta tarikat kavramının kullanılması H.3 ve 4. Asırlarda başlar. Ancak bugünkü anlamıyla bir şeyhin etrafında toplanan müridanın tekke ortamında muhtelif usullerle eğitilmesi anlamına **tarikât, Abdulkadir Geylani (k.s) ve Ahmet Rifai (k.s) nin yaşadığı H.6.M.12.asırlarda ortaya** çıkmıştır. Tarikatlar şeriatla bağlı olan ve olmayan diye ikiye ayrılır.

Tarikatler irşad usullerine göre genellikle üçlü bir tasnife tabi tutulmuştur.

1-Ahyar tariki: *Amel ve ibadete düşkün olanların yoludur.* Bu yolun salikleri genellikle farzlarla, nafil ibadetlerle Hakka ulaşmaya çalışırlar. Bu yola ruhani yol da denir. Çünkü bu yolda ruhun nafil ibadetlerle güçlenip nefsi etkisi altına alması esastır. Kısaca, ibadet ve takvaya ağırlık verenlerin yolu.

2-Ebrar tariki: *Riyazat ve mücahede yoludur.* Bu yola nefsanî tarikde denir. Çünkü amaç, riyazat ve mücahede ile nefsi zaafa uğratıp onun ruha râm olmasını sağlamaktır. Bu yolun yolcuları Hakk ile muamelede de halk ile muamelede de sıdk üzeredirler. Gönül saflığına ermek için mücahedeyi esas alırlar. Kısaca, nefse çile çekirme yönü özellik kazanan tarikat.

3-Şuttar tariki: *Aşk, muhabbet ve cezbe ehlinin yoludur.* Bu yola aşk, vecd ve coşku ile girilir. Aşk ile ülfeti olmayan bu tarike süluk edemez. Bu yolun yolcuları Bayezid gibi coşkulu, taşkın. Mevlana gibi âşık insanlardır.

Tarikatlerde üç ayrı yol söz konusudur.

1-İbn Arabî hazretlerinin öncülük ettiği, **Vahdet-i vücud ekolü,**

2-İmam-ı Rabbani’ hazretlerinin öncülük ettiği, **Vahdet-i şühud ekolü,**

3-Abdulkadir Geylani hazretlerinin öncülük ettiği, **Tecelli ve Ezkar ekolü.**

Tarikatlarda üç ayrı meşreb vardır.

1-Havf (Korku) yolu. Bu yolun öncüsü **Hasan Basri (r.a),**

2-Sevgi muhabbet yolu. Bu yolun öncüsü, **Rabiatül Adeviye (r.a),**

3-Ümit ve korku yolu. Bu yolun öncülerde **Haz. Hasan (r.a), Haz. Hüseyin (r.a), Hasan Basri (r.a) dir. Abdulkadir Geylani(k.s)** hazretleride bu yolu benimsemiş ve yaşamıştır.

Tarikat yolu, yokluk yoludur. Varlık ve benlik yapmak bu yolda yasaktır. Çünkü nefis Allah'ın düşmanıdır. Tarikat yolu, enbiya ve evliya mesleğidir. Bu yola giren kadın ve erkek herkes evliya namzedidir.

Her mesleğin bir okulu vardır. Evliya mesleğinin okuluda tarikattır devamlı zikrullahdır. Kısaca tarikatı âliye yolu, güzel niyet, güzel iteat, güzel amel, güzel ahlak yoludur.

Tarikatlar, zamanla kollara ayrılarak iyice çoğalmışlardır. Zikri, sessiz, tefekkürî çekenler olduğu gibi, sesli olarak dil ile açıktan çekenlerde vardır. Kimi tarikatlar zikri oturarak, kimide ayakta yapar.

Tarikatlar kurucusu olan şeyhlerin adlarıyla anılırlar. Abdulkadir Geylaninin (k.s) kurduğu **Kadiriye**, Muhammed Nakşibendinin (k.s) kurduğu **Nakşiyye**, Ahmet Yesevinin (k.s) kurduğu **Yeseviye**, Mevlanın (k.s) kurduğu **Mevleviye**, Hacı Bektaşî Velinin (k.s) kurduğu **Bektaşîye**, Hacı Bayramî Velinin (k.s) kurduğu **Bayramiye**, Şeyh Şabani Velinin (k.s) kurduğu **Şabaniye** tarikatları gibi.

Bugünde bu tarikatların bir kısmının kolları devam etmektedir.

Mutasavvuf

Gafletten uzak olarak, yani her an Hakk'ı zikreden, kalbini manevi kirlerden temizleyen ve Allah'dan başka her şeyi gönlünden çıkaran, ruhunu Hakk'ın zikri ile süsleyen tasavvuf ehli, veli, mürşid, ahlak-ı hasene sahibine mutasavvuf denir.

Mürşid

Tasavvuf yolunda kendisinden önceki yetkili kişinin manevi izni ile insanları irşad eden, doğru yolu gösterip yetiştiren ve kemale getiren yani olgunlaştıran, tasavvuf terbiyesine ehil kişiye mürşid denir. Mürşidin olgunluğuna işaret eden bir terim ise mürşid-i kâmil dir.

Silsile

Tasavvufî yolların hepsinde günümüzdeki mürşidden Peygamber Efendimize(s.a.v) kadar ulaşan bir manevi zincir söz konusudur. Bu zincirin tarihen sağlıklı oluşu tasavvufî feyz ve bereketin intikalinde çok önemlidir. Bir tasavvuf yolunun sağlamlığının en büyük delili sahih bir silsileye sahip oluşudur.

Tasavvufda Allah'a giden yollar mahlûkatın nefesleri sayısındadır. Anlayışı sebebiyle tarikat sayısında bir sınırlama yoktur. İtikadi bakımdan kitap ve sünnete bağlı, ehlisünnet vel cemaat anlayışını benimseyen, ibadet ve muamelatta islâmın temel esaslarını uygulayan ve manevi bir silsileye sahip mürşidler tarafından temsil edilen tarikatlar hak

tarikatlardır. Silsilenin tasavvufi önemine uygun olarak bütün tarikatlar icazetname ve sisilename ile kendi yollarındaki ruhani akışı kayıtlara bağlayarak belgemişlerdir.

Mürid

Tasavvuf yolunda bulunan ehlisünnet bir tarikatta mürşide intisab ederek seyrüsüluk ile manevi makamlarda yol almak suretiyle cemalet mertebelerine ulaşmak yolunda irade izhar eden demektir.

Müridler Cenab-ı Hakk'a yakınlık derecelerine ulaşmak için riyazetler ve mücahedeler çekerler. Nefsin isteklerinden kaçınıp istemediklerini yapmaya çalışırlar.

Bir Müslüman bir mürşide biad ederek iradesini izhar ettikten sonra mürşidin kendisine vereceği tasavvufi talimat olan günlük zikir, tesbihat, dersini ifa etmeye başlamak suretiyle tasavvuf yolunu adımlamağa başlar. Bu yolun değişik duraklarında mürşidin göstereceği yeni vazifeleri(evrad, halved, riyazet v.s.)yerine getirmekle yoluna devam eder.

Evrad

İtiyad, alışkanlık halinde nafile olarak devamlı yapılan ibadet, tesbih ve dualara vird (çoğulu evrad) denilir.

İmam-ı Gazali(k.s): *"Dua, zikir, Kur'an-ı Kerim okuma ve tefekkür ederek Allah'ın yüceliğini anlaması, insanın günahlarını hatırlayıp, bunlara tevbe etmesi lazım geldiğini, ibadet ve taatlerini düşünerek bunlara şükretmesi gerektiğini hatırlama getirmesi, sabah namazından sonra, ahiret yolcusu kulun virdi olmalıdır."* Der.

Yine bir başka sözünde: *"Okunmalarında fazilet bulunan bazı ayeti kerimleri vird edinip okumakda müstehaptır. Fatiha, Ayetel kürsi, Amenerrasulü bunlardandır. Kaylule öğleye doğru uyumakda gündüz virdlerindendir."* der.

Malik b.Dinar(k.s) da: *"Birgece uykuya daldım ve evradımı yerine getirmediim. Rüyamda birisi karşıma çıktı ve okuryazarlığın varmı? Dedi. Bende, var dedim. Şu yazıyı okurmusun dedi."*Ve elime bir kâğıt parçası verdi. Kâğıtta: *"Dünyanın geçici ve aldatıcı nimetleri, ölümsüz olarak yaşayacağın cennetin zevk ve sefasından seni alıkoymuştur. Yani geçici olarak zevk aldığın bu uyku, ebedi saadetine yarayacak ibadetine mani olmuştur. Uyan, namaz kıl ve Kur'an-ı Kerim oku. Zira bunlar uykudan hayırlıdır."*yazılıydı. Der.

Edeb

Her konuda haddini bilip, sınırı aşmamak, insanlara iyi muamelede bulunmak, sünnet üzere hareket etmek, hataya düşmekten sakınmak, terbiye, güzel ahlak demektir.

Peygamber Efendimiz(s.a.v): *"Edeb, hayâ imandandır. İman cennete götürür. Edepsizlik, hayâsızlık cehenneme götürür."*Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim."buyurur.

Abdullah b.Mübarek(k.s) de: *"Âlimler edeb hakkında çok şeyler söylediler. Bize göre edep, insanın kendisini tanımasıdır."*der.

İmam Rabbani (k.s)de: *"Edebe riayet etmeyen hiç kimse,Allah'a kavuşamaz,yani veli olamaz.Din büyüklerinin yolu baştan sona edeptir.Namazın sünnet ve edeplerinden birini gözetmek ve tenzihi bir mekruh dan sakınmak,zikir,fikirden(tefekkür)üstündür."*der.

Şemsi Tebrizi(k.s)de:”Âdemoğlunun edebten nasibi yok ise, insan değildir. Âdemoğlu ile hayvan arasındaki fark budur. Gözünü aç ve bütün Allah’ın kelimasının manası, ayet ayet edebten ibaret olduğunu gör.”der.

Onun için birçok yerde “**Edeb ya Hu**” yazılıdır.

LETAİF

İnsan vücuduna yerleştirilmiş manevi, nurani cevherlere verilen bir isimdir. Bunlar gizli, sırlı ve iç bünyede saklı cevherlerdir. Baş gözüyle görülmezler, ancak gördükleri vazifelerden varlıkları anlaşılır. İnsanın aslı bunlardır. Bu cevherler mümin, kâfir her insanda mevcuttur. Kamil mürşitler bu cevherleri ilim, tecrübe ve müşahade ile tanıyıp yerlerini ve vazifelerini tesbit etmişlerdir.

Cenab-ı Hak, insanı on asıl şeyden yaratmıştır. Beşi mahlûk âlemi, denilen hâlk âlemindendir. Bunlar:1-Toprak,2-Su,3-Hava,4-Ateş,5-Nefistir. Bunların başkanı ve hâkimi nefistir.

Ölçü ve hesap ile bilinebilen, gözle görülen ve incelenebilen cisimlerden oluşan âleme hâlk âlemi denir.

Diğer beş unsur ise;asılları âlem-i emirden olan,**1-İnsani kalp,2-Ruh,3-Sır,4-Hâfi,5-Ahfa** dır.***Bunların başkanı ve hakimi kalptir.***

Ruhun sarayı kalptir. Ruh kalbe hâkimiyetini kurunca, kalp bedeni ona göre yönetir. Ruh vasıtasıyla aldığı ilahi feyz ve terbiyeyi bedenin bütün işlerine yansıtır.

His, hayal, yön ve mekânla sınırlanmayan, mesafe ve maddesi olmayan, **Cenab-ı Hakk’ın “Ol”** emri ve iradesinin tecelli etmesiyle yaratılan şeylere “**Emir âlemi”** denir.

Cenab-ı Hak yüce kudreti ve ince hikmetiyle her iki âlemin latifelerini aşk yoluyla aralarını birleştirmiş ve kaynaştırmıştır. Öyleki bunlar birbirlerinden ayrılmak istemezler. Bu aşktan dolayı hâlk âleminin latifeleri emir âleminin latifelerini hükmü altına almıştır.

Letaiflerin Vücuttaki Yerleri:

1-Kalb; Sol memenin dört parmak altındadır. İlahi huzur ve tecelliyat mahallidir.

2-Ruh; Sağ memenin dört parmak altındadır. İlahi aşk ve muhabbet mahallidir.

3-Hafi; Sağ memenin iki parmak üstündedir. İlahi tecelli ve nurlar içinde kaybolma mahallidir. Buna istiğrak denir.

4-Ahfa; Göğüs kafesinin üst ucundan yani gırtlak çukurundan iki parmak kadar aşağıdır. İlahi sır mahallidir. Gizli ilimler ve tecellililer merkezidir. Burada elde edilen duruma izmihlal denir.

5-Nefs; Latifesinin yeri iki kaşın ortasıdır.

Bütün latifelerin merkezi kalptir. Kalp ruhun sarayı hükmündedir. Terbiye olmamış nefis, devamlı kötülüğü emreden sıfatıyla kalbi tamamen hükmü altına aldığı zaman, kalpten Allah için hiçbir hayırlı amel çıkmaz. Bu durumda ruh da, nefsin arzularına bağımlı hale gelir. Artık kalp ve ruh asli vazifelerinden uzaklaşmış ve ölmüşçesine gaflete düşmüş olurlar. Bu hal kalbin perdelenmesi ve günahlarla kararmasıdır.

İnsanın bu durumdan kurtulması için çok ciddi bir tedaviye ihtiyacı vardır. Bu tedavinin en güzel ve en kolay yolu bir mürşidi kâmilin elinden tevbe alıp, kendisine intisab edip manevi terbiyeden geçmektir.

Mürşidi kâmil kendisine intisab eden müride önce güzel bir tevbe yaptırır. Sonra zikir telkin eder.

Bu zikrin nuru ilk olarak kalbe, sonraları diğer letaiflere sirayet eder. Zikre devam edildiğinde kalpten Allah’u Zülcelalin sevmediği ve razı olmadığı düşünceler silinip gider.

Zikir kalbe iyice yerleşince her hâlde zikretme hâline geçer, böylece gaflet yok olur. Zikir sayesinde insanın sıfatları değişir. İnsanda Cenab-ı Hakk’ın razı olduğu ahlak ve sıfatlar oluşur.

Mesela, *münafıklık nefsin kötü sıfatlarından birisidir. Vücuttaki su unsurunun özelliği ile irtibatlıdır. Su da, bulunduğu kabın şeklini ve rengini alma özelliği ve bulunduğu şartlara göre değişme sıfatı vardır. Bu sıfat insana yansır ve iki yüzlülük meydana gelir. Ancak bu sıfat, mürşidi kâmilin terbiye, himmet ve tasarrufu ile alçak gönüllü olmaya dönüşür. Kalpten nifak ve yalancılık gider, yerini samimiyet ve mertliğe bırakır.*

Ateş unsurundan kaynaklanan zulüm ve hiddet sıfatı, islamın emir ve hükümleri karşısında gayret en ince davranmaya ve rahmani taraftarlığa dönüşür.

Toprak unsurundan kaynaklanan, tembellik, uyuşukluk gibi durumlar, sabır ve efendilik sıfatına dönüşür.

Letaifleri hakiki vazifelerine döndürmek, gevşemeyi gidermek için onların zikir nurları ile aydınlanması, temizlenmesi ve beslenmesi gerekir.

Letaif virdi, altı latife üzerine çekilir. Bunlar: **1-Kalp,2-Ruh,3-Sır,4-Hafi,5-Ahfa,6-Nefis** latifeleridir.

Mürid letaifler üzerinde aynen kalp zikrinde olduğu gibi zikir çeker. Her bir latife kalp gibidir. Zikir onun üzerinde çekilir. Hedef her bir latifenin zikre geçmesi, uyanması, olgunlaşması ve böylece bütün vücudun zikre geçmesidir. **Buna Zâti zikir, Sultani zikir denir.**

Tesbihi, zikir çekilecek latifenin üzerine koyar ve kalp zikrinde olduğu gibi çeker. Allah, Allah der.

Nefy-ü İsbat Zikri:Letaif zikrinde başarılı olan müride nefy-ü isbat zikri tarif edilir.**Bu zikir;”Lailahe illallah” dır.Kelime-i Tevhid zikridir.**En faziletli zikirdir.

Bunun zamanını de mürşid belirler. Bütün bu terbiye ve zikirlerle elde edilecek sonuç Zâti zikirdir. Zâti zikir insanın bütün vücuduna yayılan, benliğini saran, kalbini Allah aşkında toplayan zikirdir. Bu zikir haline ulaşan kimse, yürürken, otururken ve yataarken devamlı Allah’ı zikreder.

Ayrıca zikir nuru, onun etine, kemiğine yansır. O insan bu nur ile bütün eşyanın zikrini işitecek, hissedecek bir makama ulaşır. Artık her şey ona Allah’ı hatırlatır. Her varlık bir ilim sebebi olur. Hikmet öğretir, ilahi sevgisini artırır. Bunların sonu müşahade ve güzel ahlaktır. Müşahade, ihsan makamı olup Allah’ı görür gibi Ona kulluk yapmaktır.

NEFİS VE DERECELERİ

Ulvi olan ruh, bu karanlık cesetle birleşince yedi perde ile asli halinden perdelenmiş, bu perdelerden her birine nefsin dereceleri veya makamları denir.

Tam yedi perdeli hali “**Nefsi Emmare**”dir. Bir perdenin kalkmasıyla “**Levvame**”,iki perdenin kalkmasıyla “**Mülhime**”,üç perdenin kalkmasıyla “**Mutmainne**” gibi isimler alır.

Her perde kalktıkça, ruha manevi âlemden ışıklar sızar. Tam perdeli halinde ise hiç ışık sızmaz. Perdeler kalktıkça nefis saflaşır. Bütün perdeler kalkınca tamamen nur kesilir. Bu makam Resulullah(s.a.v)ın makamıdır.

Nefsin Dereceleri:

- 1-Nefsi Emmare,
- 2-Nefsi Levvame,
- 3-Nefsi Mülhime,
- 4-Nefsi Mutmainne,
- 5-Nefsi Râzıye,
- 6-Nefsi Mardıyye,
- 7-Nefsi Safiye,

NEFSİ EMMARE

İnsanı zorla kötülüğe sürükleyen nefis. İnsani ruh, hayvani ruhun şehvani arzularına boyun eğerek, ona itaat ederse onun hükmü altına girerse buna nefsi emmare denir. Nefsi emmare halindeki insanın kalbi, cisme aid nimetlerle şehvetlere dalar, halini değiştirir, mevladan uzaklaşır. Daha önce amir iken memur durumuna düşer.

Eğer kalp bu durumda uzun müddet beklerse,onun gayb âlemine yönelmeye gücü kalmaz.Pas kalbini kaplar.Zira gayb ayna gibidir.Toz ve pasdan arındıkça,insan onda şekilleri net ve berrak görür.Uzun zaman parlatılmazsa pas bütün cevherini kaplar.Kalp aynalık özelliğini kaybeder.

Peygamber Efendimiz(s.a.v):”Şüphesiz ki her şeye cila verecek bir alet var, kalbin cilası ise zikrullahdır.”(Camius-Sagir)

Haramlardan, günahlardan uzaklaştıkça, zikir, fikir ve şükürle meşgul oldukça kalbin üzerindeki perdeler açılmaya, pas ve bulanıklıklar silinmeye, eşyanın hakikatına, ilahi tecellilere ulaşılır.

Bir Hadis-i Kudside de Cenab-ı Hak:”Yere göğe sığmadım, mümin kulunun kalbine sığdım.”Buyurur. Mümin kulun kalbine sıgmaktan maksad “Kalbine tecelli eder” demektir.(Keşfül hafa)

Kur’an-ı Kerimde de:”*Rabbimin merhameti olmadıkça, nefis olanca şiddetiyle kötülüğü emreder.*”(Yusuf Suresi,53)Bu ayeti celile nefsin bu makamına işaret eder.

Bu nefsin seyri;”İlallah”tır. Yani Allah’a doğrudur. Âlemi; bu görünen şahadet âlemidir. Yeri, göğüstür. Hâli, meyildir. Yolu, şeriatın dış ölçüleridir.

Sıfatları; Cehalet, cimrilik, hırs, kin, kibir, gadap, şehvet, tamah, hased, kötü huyluluk, boş ve faydasız şeylerle uğraşmak, istihza, ahmaklık, unutkanlık, buğz, çabuk isyan, çok yemek, çok içmek, çok konuşmak, fazla neşe, âvarelik, şımarıklık, din ehlinin halini inkâr ve benzerlerdir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v):”En şiddetli düşmanın, iki yanın arasındaki nefsidir.”buyurur.(Beyhaki)

Nefsi Emmare derecesinde bulunan insanlar üç sınıftır:

1-Cenab-ı Hakk’ın emirlerini yerine getirmeye çalışır. Nehiylerinden kaçınmaz.

2-Allah’ın emirlerine iteat etmediği gibi, nehiyelerinde kaçınmaz. Fakat iteat edenleri sever.

3-Adı müslümandır. Fakat İslamın hiçbir emrini yerine getirmez. İslamı ve Müslümanları sevmez.

Bu mertebedeki sâlikin zikri;”**Lailahe illallah**”dır.

NEFSİ LEVVAME

İnsani ruh, emare iken işlediği günahlardan ve kötülüklerden pişmanlık duyar ve kendisini kınamaya başlarsa, onun bu haline “Nefsi Levvame”denir.

İkinci makama yükselen salikin artık kalbindeki yedi perdeden birisi kalkmıştır.

İbadetlerini yapar, yasaklardan kaçınmaya, ilahi emirleri yerine getirmeye çalışır. Buna rağmen yine günah işler, fakat pişman olup hemen arkasından tevbe eder.

Cenab-ı Hak Kur’an-ı Kerimde:”*Onlar ki, günahın büyüklerinden ve hayâsızlıktan kaçınırlar, yalnız bazı küçük kusurlar işleyebilirler. Şüphesizki Rabbinin mağfireti geniştir.*”(Necm Suresi,32)

Bu makamın seyri;”Lillah”tır.Yani Allah’a doğrudur.Yeri;gönüldür.Hâli; muhabbetir.

Sıfatları; Kınama, heves, kötü fikir, ucb, işret, halkla çekişme, kahır, temenna, gizli riya, makam sevgisi ve şehvet tutkusudur.

Nefsi Emmarenin bir kısım sıfatları hâlâ mevcut olmasına rağmen Hakk’ı Hak, batılı batıl olarak görür ve bilir.

Bu makamda muhabbetullah hâsıl olup, nefsi levvame ruha tabi olur. Şeriat ameli ve muhabbeti eksilmez. Kötü hallerinden dolayı üzüldür. Fakat o kötü sıfatlardan kurtulması gücünün dışındadır.

Nefsi Levvamede gizli bir riya, kendini beğenme hastalığı vardır. İyi amellerine halkın muttali olmasını ister. Övülmekten memnun olur. Bu kötü huyundan hoşlanmamasına rağmen kalbindende söküp atamaz.

Nefsi Levvamade bulunan bir kimse takva ehlinden sayılır. Bu makamın enyüksek derecesi ihlâstır. Ancak amellerinde ihlasda olsa, kişi yine tehlikeden kurtulmuş değildir. Buna rağmen Allah katında kudsiyet ifade eden bir makamdır.

Nitekim Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerimde:"Kendisini alabildiğine kınayan nefse yemin ederim ki."(Kiyame Suresi,2)Buyurur. Adını Kur'an'daki bu ayetten alır.

Bu makamdaki salikin zikri;"Allah (c.c)"lafzai celali, seyri,"Seyrlillah"dır.

NEFSİ MÜLHİME

Nefsin üçüncü makamı, kişi ibadet, zikir ve riyazetlerin artması, nefisle şiddetli bir mücadeleye girme neticesinde kalp üzerindeki perdelerden birisinin daha kalkması neticesinde ulaşılır, buna "Nefsi Mülhime" denir.

Cenab-ı Hakk'ın insani ruha isyan ve iteatını vasıtasız olarak ilham etmesinden dolayı bu dereceye "mülhime" ismi verilmiştir.

Ruh terakki edip kuvvet buldukca nefse hâkim olmak ister. Birçok mücahede ve mücadeleden sonra, bu mertebede nefis islah olmuştur. Artık vücutda hâkimiyet ruhun eline geçmiştir.

Bir insan buraya kadar kendi ihlâs ve gayreti ile çıkabilirsede, buradan ileriye ancak "Mürşidi Kamil"ın kılavuzluğu ile gidilebilir.

Bu makamda kalanların bazısı yarı deli, yarı veli dir. Bunlara meczub denir.

Nasıl ki bir subayın kurmay olabilmesi için hususi bir eğitime ihtiyacı varsa, nefsi mülhimeden sonra ki terakkiyat içinde mutlaka fenafillâha çıkmış bir mürşidi kâmile ve onun manevi terbiyesine ihtiyaç vardır.

Mürşid onu şüphe karanlıklarından kurtarıp tecelli nurlarına çıkarır. Bu makamdaki salikin zikri;"Hu",Seyri,"Seyr alellah"dır. Bu makamda kişinin kalbinde hakikat nurları doğduğundan, onları müşahade etmekten dolayı içinde masiva kalmaz.

Âlemi, ruhlar âlemidir. Yeri, ruh tur . Hâli, aşktır. Kendisine gelen mânâ marifettir.

Sıfatları;İlim,cömertlik,kanaat,tevazu,sabır,ezaya tahammül,özürleri kabul,güzel zan,hoşgörü..

Bu makamda salik, bütün varlıkların âlemlerin Rabbi olan Allah'ı Zülcelalin kudret elinin altında olduğunu müşahade ettiğinden, hiçbir mahlûka itirazı olmaz. Seyreder.

Nefsi mülhimenin diğer vasıfları da şunlardır.Hayretle şaşkınlığa düşmek,makamlara ermek,kabz ve bastın gelişi,havf ve recânın gidişi,zikrullahı sevmek,güler yüzlülük,hikmetle konuşmak,müşahade ve murakabe..

Bu makamda mürid zayıftır. Hakk'a gidemez. Celal ve Cemali fark edemez. Beşeriyetin gereği haller ondan tamamen silinmediği için, gafil olduğu bir anda nefsi hemen geriye dönüp aşağıların aşağısına iner ve eski kötü alışkanlıklarına devam eder. İtikadı bozulup ibadeti terk eder. Şeytani hayalleri Rahmani tecelliler sanır. Böylece helake gider.

Bu makamdaki salike, en mühim ve gerekli olan şey, bağlı olduğu mürşidi kâmile öz iradesi ile ve titizlikle iteat edip her emrine tam teslim olmaktır.

Ayrıca nefsin istek ve arzularına şiddetle muhalefet etmektir. Çünkü bu makamda yükselmek mümkün olduğu gibi, her an düşmek tehlikeside vardır.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde: "Her bir nefse ve onu düzenleyene, sonra da ona isyanını ve iteatını ilham edene yemin ederimki, nefsinı temizleyen kurtulmuştur."(Şems Suresi,7-8-9)Nefsi mülhemede diğerleri gibi adını Kur'an'dan alır. Buradaki temizlenmekten maksat, ahlakı zemime adı verilen,"şehvet, gadap, kin, kibir, riya, hased" gibi kötü huylardan temizlenmektir. Yoksa zahiri temizlik, ya da oruç tuttum temizlendim gibi bir basit mana çıkarılmamalıdır.

NEFSİ MUTMAINNE

Kalp üzerindeki dördüncü perdenin kalkmasıyla, şirkten, şüpheden, isyan ve hatadan temizlenmiş, mevlanın hitabıyla ızdıraplardan kurulup huzura kavuşmuş nefis demektir. Bu perdenin kalkmasıyla ruh mutmaine makamına yükselir. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde: "*Ey Mutmainne olan nefis*" kelamıyla hitap etmiştir.(Fecr Suresi 27)

Kötü ve çirkin sıfatlardan kurtulup güzel ahlak ile hemhal olan nefistir. Bu nefis Cenab-ı Hakk'ın Tevfik ve inayetiyle sekinet ve yakine mazhar olup ızdıraplardan kurtulur. Bu makamda beşeriyet fena bulup "Nuru Muhammedi" zuhur ettiğinden nefis, hitabı ilahiye mazhar olur. Adınıda Kur'an'daki bu ayetten alır.

Nefsi Mutmainnede müridin seyri,"Seyri maallah"dır.Âlemi,hakikatı Muhammediye dir.Yeri,sır dır.Hâli,sadık bir tatmin halidir.Kendisine gelen mana şeriatın bazı sırlarıdır.

Sıfatları; Cömertlik, tevekkül, sabır, şükür, hilm, teslimiyet, rıza, sıdk, ibadet, rıfk, güler yüzlülük, tam müşahade, sürekli huzur, büyüklere tazim, kalp sevinci, tatlı dil, kusurları örtme, hataları bağışlama...

Salık bu makamda Kur'an ve Sünnete tam olarak uyar. Bu makamda olan kişiyi görenlerin gözleri, dinleyenlerin kulakları zevk duyar.

Sözleri bıkkınlık değil, sıdk ve sefa verir. Dilleri şeriat hikmetlerine hakikat sırlarına ve mana inceliklerine tercümanlık eder. Oysaki ne bir kitap mütalaa etmiş ne de kimseden bilgi istemiştir. Çünkü o ilahi ilhama mazhar olmuştur. Bundan dolayı edep ve hayâ deryasına dalmıştır. Ona haşyet ve heybet hali verilmiştir. Vakar elbisesi giydirilmiştir.

İnsanlarla ara sıra görüşüp, iç âlemine doğan hikmetlerden onlara söyler. Dostlarını istidatları kadar irşad eder. Çoğu vakitlerini ibadetle geçirir. Tâ ki daha yüksek derecelere ulaşmaktan mahrum kalmasın.

Bu makamda dua ve virdlere devamla, Resulullah(s.a.v)in sevgisi bambaşka bir hal alır. Bu makamdaki salikin zikri,"**Hak**"ismidir. Makam ise,"aynel yakin"makamıdır.

NEFSİ RAZİYE

Kalp üzerindeki beşinci perdenin kalkmasıyla, Cenab-ı Hakk'ın bütün imtihan ve ibtilalarına saadet göstermiş, gelmiş ve gelecek her şeye razı olmuş, bütün gayret ve arzusu Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak olan nefsin bu haline "Nefsi Raziye" denir.

Bu makamda salık denize düşen çöp gibidir. Deniz onu istediği tarafa çalkaladığı gibi, o da hükmü ilahiye öylece teslim olmuştur. İradesini Hakk'ın iradesine bağlamış, reyini de ona vermiştir.

Kendisi ve başkaları hakkında tecelli eden kaza hükümlerine gerek hayır,gerekse şer olsun tereddütsüz teslim olup rıza gösteren nefsin makamıdır.Bu makamdaki salikin zikri,”**Hay**”ismidir.Makamı ise müşahade makamıdır.Seyri,”Seyri Fillah”dır.Âlemi,lâhut âlemidir.Yeri,sırrın sırrıdır.Hâli,fenâ’ya varmış olmaktır.

Sıfatları; Vera, hulus, muhabbet, Mevla ile dostluk, ilahi huzur, keramet, masivayı terk, teslimiyet, rıza, eziyetlere sabır, halkı irşad, en ince edeptir. Duası reddedilmez. Herkes tarafından saygıyla karşılanır.

*Cenab-ı Hak, Kur’an-ı Kerimde:”Dön Rabbine! Sen O’ndan razı, O senden razı olarak.”(Fecr Suresi,28)*Adını Kur’an’daki bu ayetten almıştır.

NEFSİ MARDIYYE

Bu makama yükselen nefisten Cenab-ı Hak razı olduğu için “Nefsi Mardıyye” adını almıştır. Razı olunmuş nefis demektir. Kul Allah’dan, Allah kuldandır. Bu makamdaki salikin zikri “**Kayyum**”ismidir. Bunun seyri,”seyri anillah”dır. Âlemi, şu görünen şahadet âlemidir. Yeri, Hafâdır. Hali, hayrettir. Yolu, şeriattır. Makamı da,”Hakkal yakın”dır.

Sıfatları; Allah ve Resulünün ahlakı ile ahlaklanmak, hataları bağışlamak, ayıpları örtmek, güzel zanda bulunmak, herkese lütuf ve şefkat göstermek, insanları karanlıklardan kurtarmak, için onlara meyl ve muhabbet...

Ancak, bu meyl ve muhabbet Allah için olup, acıma ve şefkatten ibarettir. Görünüşte insanlardan ayrılmaz, fakat batinında Hak iledir. Kalbi masivadan kurtulmuştur.

Muhtac olduğu ilimleri, Allah’ın izniyle mana âleminden madde âlemine taşır ki, insanlar istifade etsin. İfrat ve tefritten kaçınır, orta yolu takip eder.

NEFSİ SAFİYE

Bu makamda nefis safileşmiş, süzölmüş, vücudun en kötü yeri olmuş, yani taş iken elmas olmuştur.

Bu makamda salık Hakk’ın elindedir. Hakk’ı bilir ve her şeyini de Hak’dan bilir. Ne kendisini nede rızkını düşünür. Çünkü o çok iyi bilir ve görür ki Cenab-ı Hak evin sahibi, kendiside misafirdir. Ondan başkasını tanımaz. Herşeyini sadece O’ndan ister. Çıkacak hükmü ilahiye peşinen razıdır.

Bu makamda salık, bütün marifet makamlarını kazanarak irşad mevkiine yükselir. Bu makam vehbidir. Zikri,”**Ya Kahhar**”ismi şerifi, seyri de,”Seyri billah”dır.

Onların vasıflarında kısaca şöyledir:

1-Onlar Hakk’ın kölesidir. İyi bilirler ki, Mevla dilerse tutar, dilerse atar. Dilerse muhafaza eder, dilerse etmez.

2-Bir damla rahmeti ilahiyeye muhtaç olduklarını bilirler.

3-Bildirilmedikce, bildirilmeyen hiçbir şeyin bilinmeyeceğini bilirler.

4-Mevla dilerse bunları dairei saadetine alır ve dairei saadete ancak bunlar alınmışlardır.

Bunlar birer hakikat ölçüsüdür. Hareketler buradan anlaşılır.

SEYR-U SÜLÜK

Tasavvuf ve tarikatlardaki eğitim ve terbiye işine verilen genel ad seyr-u süluktur. *Lügatte; Seyr, gezmek, seyretmek ve yürümek anlamına gelirken, süluk ise, gitmek ve yola girmek anlamına gelmektedir.*

Tasavvuf istilahında ise, cehaletten ilme, kötü huylardan güzel ahlaka, kulun fani varlığından Hakk'ın varlığına yönelmektir.

Süluk, tasavvuf yoluna girmiş kişiyi Hakk'a vuslata hazırlayan ahlaki eğitimidir. Bir başka ifadeyle, seyr-u süluk tasavvuf ve tarikata giren kimsenin manevi makamlarını tamamlayınca kadar geçen safahatın adıdır.

Seyrin başı süluk, yani yola girmek, sonunda vüsûl, yani Hakk'a vuslattır.

Hakk'a vuslat, Allah'ı görüyormuşcasına kulluk (ihسان) şuuruna ermek, daima Hak ile beraber bulunduğu (Maiyeti ilahiye) bilincini yakalamak, Ona teslim olup Ondan razı olmaktır. Her iş ve fiilin gerçek failinin Allah olduğunu kavramak ve varlık iddiasından kurtulup gerçek tevhide ermek. Can mülkünde ve cihan mülkünde Hakk'ı hâkim kılmaktır. Seyr ve süluk birbirinin ayrılmaz parçaları sayılır. Tasavvuf yolunda seyr için sülukun lüzumu, namaz için abdestin lüzumu gibidir. Nasıl ki abdesti olmayanın namazı yok demekse, süluku olmayanında seyri yok sayılır.

FENÂ VE BEKÂ

Fenâ, yok olmak, yokluk ve hiçlik ve geçici olmak, bekâ da, var olmak, kalıcı ve daimi olmak demektir. Fenâ, kötü sıfatların zâil olması, bekâ da iyi sıfatların kalmasıdır. Kötü huy ve davranışlardan fani, ilimle baki olmak; gafletten fani, zikirle baki olmak; Allah'ın dışında bir varlığa hürmet etmekten fani, Allah'a tazimde baki olmak demektir. Kötü fiilleri terk eden kimsenin şehvi ve nefsanî arzuları fenâ bulmuş, ihlâs ve hüsn-i niyet baki kalmış olur. Dünyadan kalbi rabıtaı koparan kimsenin kalbi, dünya tutkusundan fenâ bulmuş demektir. Dünya tutkusu ve kötü huylar fenâ bulunca fütüvvet ve doğruluk bâki kalır.

Bir kimsede kötü sıfatlar yok olursa, onda güzel hasletler belirmeye başlar. Bunun terside düşünülebilir. Kötü sıfatların çoğaldığı bir insanda, güzel vasıflar kaybolur gider. Bütün devranışlarımız kendi ihtiyarımızın bir neticesidir. Ferdi ve ictimai münasebetlerimizdeki durumun müsbet veya menfi oluşundaki sebebler aile, çevre ve okullardan kaynaklanır. Bu meyanda insanın karakter yapısında önemli rol oynar.

Ziya Paşa ne güzel demiş:

“Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.”

Şayet kul, bütün samimiyetiyle kötü huyları terk etmek için nefsiyle mücadele ederse, Cenab-ı Hak'da hiç şüphesiz o kulu güzel huylarla süsler.

Fenâ, kulun failiyet şuurunu kaybetmesi,”abd”in yerine fail olarak Cenab-ı Hak’ın geçmesidir. Kulun yerine Allah’u Zülcelâl kaim olur; Allah görür, duyar ve tutar. Bu suretle “Ben kulumu sevince onun gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum.”(Buhari, Rikak,38) hadisi kudsi gerçekleşmiş olur. Kul Hak’la o kadar meşgul olurki nihayet “benlik”şuurunu kaybeder. O şuurun yerine Allah geçer. *Bu yola zikirle erişilirse buna:”el fenâ fi’l-Mezkûr”,muhabbetle erişilirse”el-fenâ fi’l-Mahbub”denilir.* Fenânın en yüksek derecesi “Fenâ ani’l-fenâ”dır. Buda fenâ haline erme şuurundan da fani olmaktır(Fenâ ender-fenâ)”.

SEYRÜ SÜLUK, EĞİTİM SÜRECİNDE FENÂ VE BEKÂ

Fenâ Fi’l-İhvan: Tarikatta ihvan ve kardeşlik sevgisini gönle yerleştirip ihvanın arzu ve isteklerini kendi arzu ve isteklerinin önünde tutmak, onlarla sevgiyle kaynaşmaktır.

Fenâ Fi’ş-Şeyh: Salikin şahsi irade ve arzularını şeyhinin arzu ve iradesinde yok etmesi, kendi arzu ve iradesinin yerine şeyhinin arzu ve iradesini koymasıştır.

Fenâ Fi’r-Resul: Salikin şeyhinde fenâyı yaşadıktan sonra Hz.Peygamber (s.a.v) şahsında sevgi ve aşk’la erimesi, onun şahsiyetinde fenâ bulmasıdır. Resulullah’ın(s.a.v) sıfat ve ahlakını benimseyip onlarla bezenmesidir. Bir mürid Hz.Peygamberin(s.a.v) yolunda ve Onun tavsiyelerinde yok olur. Bu hal bir nevi Onu sevmekte yok olmaktır.

Bir Allah dostunun dediği gibi:

”Hadden aştı iştiyakım

Ya Resul göster cemalin

Yaktı beni iftirakın

Ya Resul göster cemalin”

Hz.Muhammed Mustafa’yı(s.a.v) sevmek, Allah’u Zülcelali sevmenin birinci basamağıdır.(Al-ilmran Suresi 31)Onun için fenâ fir-resulün neticesi fenâ fillahtır.

Fenâ Fillah, Bekâbillah: Cenab-ı Hak’da fani olmak demektir. Kulun beşeri sıfat ve vasıflarından sıyrılıp, ilahi vasıflarla donanmasıdır. Allah’u Zülcelale sığınmadır. Allah’ın sıfatlarıyla bezenmesidir. Allah’da fani olmanın ardından Allah’da baki olma hali ortaya çıkar. Bakâ bir bakıma insanın kendisinin etrafındaki halkı ve eşyayı görmemesi halidir. Nefsinden fani olan insan Hak ile baki olur. *Cenab-ı Hak:” O halde Allah’a koşun (Ona sığının.) ”buyurur.(Zariyat Suresi,50)*

Bakabillah, kulda kötü sıfatların yerini iyilerinin alması, kendi sıfatlarının yerine ilahi sıfatların geçmesidir. Nefsinden fani olan Hak ile baki olur. Allah’da fani olan da Allah ile baki olur. Bakada fenâ haline göre bir bilinç hali vardır.

Kulun faaliyet şuurunu kaybetmesi, abd’ın yerine fail olarak Allah’ın geçmesidir. Kulun fiilini görmemesi diye ifade edebileceğimiz bu halde kulun yerine Allah kaim olur, Allah görür, Allah duyar ve Allah tutar. Bu suretle:”Ben onun gören gözü, tutan eli, yürüyen

ayağı olurum.”(Buhari, Rikak,38)hadisi kudsinin hükmü gerçekleşmiş olur. Kul Allah ile o kadar meşgul olur ki,”Benlik”bilincini kaybeder.

Allah’da fani olma, beşeri sıfatların Hakk’ın sıfatında kaybolması, Resulde yok olma da, insani sıfatların, peygamberin sıfatlarında yok olması demektir.”**Tehallaku biahlakillah ve bi ahlaki resulillah**””Allah ve Resulünün ahlakıyla süsleniniz.”budur.

CEM’UL CEM

Seyrû sülukun mertebelerinden ve irfani makamlardandır. Cem’ul Cem, insanların Hakk ile kaim olarak şuhud mertebesinde bulunmalarıdır.

Bütün varlıklarda ve mahlûklarda Hakk’ı müşahade etmektir.

Cem; her şeyi Allah’dan bilerek halkı yok, Hâlık’ı var görme halidir. Cem; toplama, dikkat ve iradeyi bir noktaya teksif etmek demektir. Dikkat ve ilgisini Allah’da cem eden, zikrinde yalnız Allah der. Başka bir şey görmez. İlgi ve dikkatini Hakk’ın dışındaki varlıklara çeviren ise, yaratıklardan başka bir şey görmez.

Bir kimseden insanların fiillerine benzemeyen olağanüstü bir fiil ve hal zuhur edince,onun faili mutlaka Allah dır.Ateşe atılan Hz.İbrahim(a.s)ın yanmaması,kuyuya atılan Hz.Yusuf(a.s)ın kurtulması gibi.

Cenab-ı Hak, bir kimseye ibadetini veya başka bir fiilini müşahade ettirirse, o kul tefrikadadır(tefrika, kul ile Rab arasındadır).Bir kimseyede, kendi fiillerinden verdiği bir şeyi müşahade ettirirse, o kul cem ile müşahade durumundadır.

Salik kalbiyle dua, şükür ve senada yahut tazarru ve niyazda bulunarak Cenab-ı Hakk’a yakarsa, tefrikadadır. Fakat sırrıyla nida etse veya bunu kalbiyle işitse yahut Allah’u Teâlâ bu hitabın manasını ona gösterse, o kul cem’i müşahade etmiş olur.”Sana cehd ile ibadet ederim”diyenle, fazlu lutfunla Sana şehadet ederim”diyen arasında büyük fark vardır.

İbn Arabî (k.s)hazretleri, cem halkı görmeksizin Hakk’a işaretler demekte ve Ehadiyyet’in cem ile beraber bulunduğunu ifade etmektedir. Ona göre Ehad, ancak Cem ile cem’de Ehad ile olur. Nitekim Kur’an-ı Kerimde:”**Nerede bulunursanız Allah sizinle beraberdir.**”(Bakara Suresi,115) ayetindeki beraberlik cem dir. Âlemin varlığına rağmen Hakk ile beraberlik devam ettiği sürece cem’in hükmüde devam eder.

Cem ile fark, ışık ile karanlığın birbirini takip etmesi gibi, daima birbirini izler, cem hali ortaya çıkınca fark kaybolur. Fark zâhir olunca cem zâil olur. Birinin varlığı diğerinin yokluğudur. Salik için her ikiside zaruridir. Çünkü fark olmayınca kulluk, cem bulunmayıncada Hakk’ı tanıma (marifet) gerçekleşmez. Bu yüzden Fatiha suresindeki,”**Ancak Sana kulluk ederiz.**”ifadesi farka,”**Ancak Senden yardım dileriz.**”lafzıda cem’e işaret eder.(Fatiha Suresi,5)Farkı olmayan cem zındıklık, cem’i olmayan fark da atalet olarak kabul edilmiş, cem ve farkın birlikte bulunması hali gerçek tevhid şeklinde yorumlanmıştır.

Cem’in en yukarı derecesi, cem’ul-cem dir. Cem’ul-cem bütün varlık ve yaratıkları Hakk’la görerek, birinin varlığı diğerine engel olmadan, kesrette vahdeti, vahdette kesreti

müşahade etmektir. Kulun “bakabillah”ile muttasıf olması, mahvden sonraki sahv, cem’den sonraki fark(farkı sani)halidir. Salık, cem’ul-cem halinde her şeyi hakikatı üzere Hakk ile kaim görerek her hak sahibine hakkını verir.

Cem’ul-cem, cem ile farkın aynı anda bulunması birbirini izlemesidir. Bu hale sahip olan kişi, eşyaya cem nazarıyla baktığında, gözünden fark hali büsbütün zail olmaz. Fark nazarıyla baktığında, eşyayı Hakk ile kaim görerek cem hali yok olmaz. Bu suretle ubudiyet ile rububiyet arasındaki farkları görerek tevhidin gerçeğine erer.

Cem halinde ise salık masivadan külliye fani olarak Ehadiyat mertebesine ermekte, Hakk’ın dışındaki eşya ile ilgili hislerini tamamen kaybetmekte(sekr),kendini Hakk’ın tasarrufunda kabul etmektedir. Kulluk görevlerini ifa için de sahv haline dönmesi gerekmektedir. Bu yüzden cem den sonraki bir hal olan ve cem’le farkı birleştiren cem’ul-cem’e “sahv-ı sani”denir.

Cenab-ı Hakk’ın yaratıkları kendi ilim ve iradesinde toplaması cem, nevilere ayırarak onlara vücud vermesi farktır.

Bekabillah makamı ise cem makamından daha üstündür. Zira cem, varlıkların Hakk vesilesi ile müşahade edilmesi ve başkasının gücü ve kuvvetinden arınmak iken Cem’ul Cem, Allah’dan başkasından tam olarak fani ve istihlak olmaktır.

Hülasa, eğer varlık “La” şartına sahip olursa buna ehadiyet, cem’ul cem, hakikat-ul hakayık ve körlük makamı denirki, bütün sıfatlar ve isimler bu mertebede yok olurlar.(*Lahici, Şerhi Golseni Raz, sh.27-30*)

SEYRÜ SÜLUKDA VERİLEN DERSLER

Tasavvuf yolunda ilerlemek isteyen kişi kendi istek ve arzusuyla manevi kabiliyetine göre iradesini kullanır. Bu sayede istidadı ortaya çıkar. İnsanın tasavvufi eğitime meyletmeside aslında ondaki istidadın bir göstergesidir. Bu sebeble maneviyat yoluna girmek isteyenlere, taleb eden, isteyen manasına tâlib ve mürid denir.

Bazen Hak dostları kabiliyetleri sebebiyle bazı salıklara daha fazla ilgi gösterirler.

Nasılki Peygamber Efendimiz(s.a.v) islamın ilk yıllarında Mekke’de iken, bir duasında Cenab-ı Hakk’a:”Ya Rabbi! Bu iki Ömer’den birini İslam’a kazandır.”diyordu. Bunlardan biri Ömer b.Hattab (r.a),diğeride Ebu Cehil’di. İman Hz.Ömer(r.a)e nasib olmuş,40.müslüman olarak Resulullahın(s.a.v) yanında yerini almış, diğeride küfür ve inadıyla karanlıkta kalmış ve Bedir savaşında öldürülmüştü.

İstidat kişiden kişiye değişebilir. Bazılarında başlangıçta azken daha sonra zaman içerisinde gelişir. Kiminin hizmete, kiminin ibadete, kiminin okumaya istidadı olur. Manevi rehber herkesin durumuna göre bu kabiliyetleri geliştirir.

Bazen mürşidler, kapasitesi fazla olmasada, imanı güçlensin, yanlış yere gitmesin, günaha düşmesin diye kapısına gelenleri geri çevirmeyip, onlara manevi virdler, dersler verebilmektedir. Yani bazı salıklar evliya olmasa bile eşkıya olmasın diye sohbet

meclislerine alınabilmektedir. Onun için bu büyük bir nimettir. İslamı öğrenme ve hayata geçirmede bu fırsatları iyi değerlendirmek gerekir.

Bir tarikata girip, orada bir mürşide intisab eden salık, eğer orada kendi gönül frekansını yakalayamamış, gerekli ilgiyi bulamamış ise, kendine uygun bir yol bulursa oradanda vazife alabilir. Yani bir yerde başarılı olamayana bütün kapıları kapatmak doğru olmaz. Mürşidin tavsiyelerini tutmadan, feyz alamadım, istifade edemedim demek uygun olmaz.

Yalnız tasavvuf geleneğinde bu konuda bazı önemli kurallar vardır. Eğer sâlik bir mürşidden istifade ediyorsa onu bırakıpda başkasına intisab etmesi doğru değildir. Halkımız bunu maymun iştahlılık diye ifade eder. Bu yanlıştır. Birgün oraya, birgün buraya şeklindeki gelgitler hiçbir sâlike fayda vermez.

Sufiler bu durumun yanlışığını ortaya koymak için **“Bir yerde olan her yerde, her yerde olan hiçbir yerde olamaz” demişlerdir.**

Tasavvuf sevgi işi olduğu için, müridle rehber arasındaki sevgi ilişkisinin devamlı olması gerekir.

Muhiddini Arabî(k.s)hazretleri derki:”Bir sâlik, bir mürşide karşı içinde soğukluk ve şüphe duyarsa onun yanından belli bir süre uzaklaşmalı ve tekrar muhabbet hâsıl oluncaya kadar geri gelmemelidir. Eğer ona karşı olan muhabbeti tamamen zedelenirse artık kendine başka bir rehber aramalıdır. Aksi takdirde bu beraberlik sâlike zara verecektir.”

Onun için mürid ile mürşid arasındaki manevi bağın hiçbir zaman kopmaması ve zedelenmemesi gerekmektedir. Eğer bu bağ tamir edilemeyecek derecede zarar görmüşse bu bağılıktan hiçbir fayda gelmez olur.

Bir mürşidi kâmile bağlanarak ondan belli bir ders ve manevi eğitim alan kişi verdiği sözden döner, derslerini ve manevi eğitimini terk ederse vebalde kalır, manevi sorumluluktan kurtulamaz.”**İbadetlerin en hayırlısı azda olsa devamlı olanıdır.**”buyurur Peygamber Efendimiz(s.a.v).(*Buhari, İman,32*)

Mürşid reçetesini müridinin durumuna göre hazırlar. Bazı müridlerde mürşidin verdiği ders evrad ve ezkar umulmadık sonuçlar doğurabilir. Böyle bir durumda, hemen mürşide durum aktarılmalı ve mürşidi tarafından kontrol altına alınmalıdır. Problemi çözülmelidir.

Mürşidin gözetimi altında manevi eğitimine devam eden mürid, sosyal faaliyetlerinde ve hizmet alanında mürşidine danışarak hizmetlerini yapar. Aksi takdirde hata yapabilir, kalbi mutmain olmaz.

Seyr-u süluk için üç esas vardır:

1-Günlük olarak yapılan evrad-u ezkar,

2-Genellikle haftada bir kez yapılan sohbet, zikir.

3-İnsanlığa faydalı her türlü hizmet.

Manevi terakki için bunların hepsi çok önemlidir. Üçayaklı bir masanın bir ayağı eksik olduğunda, nasıl ki ayakta, dengede durmada zorlanırsa, bir salık de bu vazifeleri yerine getirmeden gerçek manada Allah’u Zülcelale râm olamaz.

Bir mürid günlük derslerini çekerken; Ya iki dizi üstüne oturup okur, bu oturuş Peygamber Efendimizin(s.a.v) oturuşudur. Yada, bağdaş kurup oturur öylece derslerini okur. Bu oturuş şeklide Âdem (a.s)ın oturuşudur. Evla olanı diz üstü kıbleye karşı oturmaktır.

Tesbihler abdestli veya abdestsizde çekilebilir. Hanımlar özel durumlarındada tesbih ve dualarını okuyabilirler. Abdestli olmak daha faziletlidir.

Tesbihleri günün 24 saatinde istendiği zaman okunabilir. Yalnız sabah namazından önce ve sonra güneşin doğuşuna kadar, ikindi namazından Akşam namazına kadar olan sürede okumak daha faziletlidir.

Tasavvuf yolunda çekilen evrad ve zikirler farz ibadetlerin dışında yapılan ecir ve sevabı çok büyük olan ibadetlerdir. Yalnız şunu iyi bilelimki verilen dersleri ihmal etmek hoş bir şey değildir. Şeyhine ve kendine verdiği sözü tutmamak demektir. Bundanda önemlisi Allah'ın zikrinden uzak geçen her vakit, her saniye bizim için ebedi bir kayıptır. Boşa geçen zaman geri getirilemeyeceği için vaktimizin kıymetini iyi bilmeli, derslerimizi ihmal etmemeli hatırladığımızda Allah'ı Zülcelale tevbe ederek dersimize devam etmeliyiz. Ahirette cennet ehlinin ençok hasret çektiği şey zikirsiz geçen vakitlerdir.

Tasavvufi terbiyenin en önemli hedeflerinden biriside insanın ahlakının güzelleştirilmesi, Kur'an ahkâmını ve Sünneti seniyei en güzel şekilde yaşamasıdır.

Bu konuda bazı salıkların ihmalleri olabilmektedir. Bunun için salık hem manevi derslerini yerine getirme hususunda, hemde ahlakını güzelleştirme hususunda dikkatli olmalıdır.

Tasavvufta hedef kalbi gafletten uyandırıp Yüce Mevlaya bağlayıp ebedi huzura kavuşmaktır. Bunun en önemli yolu kalbi devamlı zikirle meşgul etmektir. Bu ise ancak belli bir manevi yolu takip ederek öğrenilebilecek zor bir süreçtir.

Zira şeytan daima bizi dünya ile meşgul etmeye ve Allah'a iteattan uzak tutmaya çalışır. Onun için Kur'an-ı Mübinde pek çok ayeti kerimede Allah'ı Zülcelalin zikredilmesi, hatırlanması emredilmiştir.

Cenab-ı Hak: "Siz Beni zikredin. Bende sizi zikredeyim."(Bakara Suresi,152)

"O gerçek akıl sahipleri, ayakta iken, yürürken, otururken ve yanları üzerine yatarken (bütün hal ve zamanlarda) Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışını tefekkür ederler."(Al-i İmran Suresi,161)

Gerek Kudsi hadislerde gerekse sevgili Peygamberimiz(s.a.v) de: *"Kulum Beni zikrettiğinde, Ben onunla beraberim. Kulum Beni gizlice, içinden zikrederse Ben de onu özel olarak zatımla zikrederim. O Beni bir topluluk içinde zikrederse, Bende onu daha hayırlı bir topluluk içinde melekler arasında zikrederim."* (Buhari, Tevhid,15-25.Müslim, Tevbe,1,Zikir,3-19.Tirmizi, Zühhd,51,Deavat,121.İbn. Mace, Edep,58.Ebu Davut, Rikak,33.İbn. Hanbel,3/351-215)

Bu ayet ve hadislerde zikir miktarı belirtilmemiş, ama tarikat kurucusu büyük Allah dostları, mezhep imamlarının fıkıh konusunda yaptıklarını, maneviyat sahasında, tarikatta yapmışlar, Peygamber Efendimizin(s.a.v) manevi hayatı ile ilgili söz ve amellerini Kur'an

ışığında değerlendirerek bize değişik reçeteler sunmuşlardır. Zaman ve zemine göre insanı Cenab-ı Hakk’a yaklaştıracak zikir çeşitlerinin miktarını tesbit etmişlerdir.

Mesela, Efendimiz(s.a.v) günde en az yetmiş, başka bir rivayette en az yüz defa tevbe-i istiğfar ettiğini, yani **“Estağfirullah el aзіym”** dediği bize bildirilmiştir.(Müslim, iman,24-26.Buhari, İman,17.Tirmizi, İman,1.Nesei, Cihad,1.İbn Mace, Fiten,1)

Bütün tarikatlarda istiğfar çekmek, virdin bir parçasıdır. *Yine Kur’an-ı Kerim ve Efendimiz(s.a.v)in ifadesiyle, kendisine sık sık **salatu selam** getirilmesi emredilmektedir.*(Ahzab Suresi,56.Tirmizi, Deavat,110.Ebu Davut, Salât,201,Vitr,26.Nesei, Cuma,5.Sehv,46-55)

Bütün tarikatlarda, salatu selam getirmek virdin bir parçası olmuştur.

Yine, Efendimiz(s.a.v)in lezzetleri yok eden ölümü çokca anın tavsiyesi, tarikatlarda **“Rabıta-i mevt”(ölüm tefekkürü)** yapılmasına, diğer derslerde aynen bu şekilde ya ayet, ya da hadislerden çıkartılarak vird haline getirilip, salikin yetişip olgunlaşmasına ders olmuştur.(Tirmizi, zühd,4,Kıyame,26.Nesei, Cenaiz,3.İbn. Mace, Zühd,31)

Şüphesiz bu zikir ve virdleri her Müslüman yapabilir. Bunları düzenli ve disiplinli bir şekilde yapmak ancak belli bir manevi yolun reçetesiyle takip etmekle olur.

Tarikat, takva yolu, Efendimizin(s.a.v) her tür hal ve sözlerine uymak yolu olduğu için sufiler aynı şekilde, teheccüd, kuşluk, evvabin gibi namazlarında günlük hayatın bir virdi olarak yerine getirmeye çalışırlar.

Bir salık seyr-u sülukunda; kalp, nefis, ruh, sır, hafi, ahfa, letaif-i nefis, letaif-i külli, nefy ve isbat, murakabe mertebelerinden geçerek sülukunu tamamlar.

Müride Mürşidin verdiği ders Fazla Gelirse Ne Yapmalıdır?

Mürşid, reçetesini müridinin durumuna göre hazırlar. Bununla birlikte bazı müridlerde, mürşidin verdiği evrad ve ezkar umulmadık sonuçlar doğurabilir. Böyle bir durumda hemen mürşide bildirilmeli şeyhinin yapacağı düzeltmeyle azaltabilir, artırabilir belli bir plan yapabilir.

Seyrü sülukun tekke ortamında yapılmasının hikmetlerinden biriside, mürşidin müridin durumlarını daha yakından takip edebilmesiydi. Bu sayede mürşid verdiği dersin, mürid üzerindeki etkisini hemen görebilme, ihvanın gelişmesini rahatlıkla kontrol edebilme imkânına sahipti.

Seyrü Süluk’da Rüyanın Önemi:

Rüya, uyku halinde zihinde beliren düşünce ve olaylar demektir. Rüyanın yoruma bağlı olarak delil olabileceği konusu Kur’an-ı Kerimde geçmektedir. Hz.İbrahim (a.s) ın oğlu Hz.İsmail (a.s) ı rüyasında kurban ederken görmesi. (Saffat Suresi,107)Hz.Yusuf (a.s) ın rüyasında onbir yıldızın kendisine secde ettiğini görmesi.(Yusuf Suresi,4)

Mısır Melikinın gördüğü rüya.(Yusuf Suresi,43)Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) Mekke fethine dair gördüğü rüya.(Feth Suresi,27)

Bu rüyaların doğru çıktığı Kur’an-ı Kerimde anlatılmaktadır.

Peygamber Efendimizin(s.a.v):”*Müminin rüyası nübüvvetin kırkaltı cüzünden biridir.*”(Buhari, Tabir,26) buyurması. Peygamberliğinin ilk altı ayındaki rüyalar gibi, müminlerin gördükleri sadık rüyaların hak olduğuna işarettir.

Nübüvvet kapısının kapandığı, ama sadık rüya kapısının açık olduğu şeklindeki hadisler,(Müslim, Rüya,7) rüyanın bir bilgi edinme yolu olabileceğine işaret etmektedir.

Ehli Sünnet tarikatları içinde Kadiri ve Halveti tarikatı mensubu olanlar ders geçme ve manevi yükselişte rüyayı bir ölçü ve değerlendirme aracı olarak görürler.

Rüyanın görülmesi kadar yorumu da çok önemlidir. Bu iş bir ilim haline gelmiş ve görülen rüyadaki senbollere göre tabir edilmiştir.

BAZI İLMİYE SINIFININ TARİKATLARA İTİRAZ ETMESİ; AVAM TABAKASININ İSE TESLİM OLMASININ SEBEB VE HİKMETLERİ

İlim ehli arasında ilm-i ledüne ve tarikatlara farklı sebepler öne sürerek karşı çıkanların varlığı bir gerçektir.Ancak ilim ehlinin tasavvuf ve tarikatlara bütünüyle soğuk baktığını söylemek de yanlış olur.

Zira Mezhep ve Hadis imamlarından,İslam alimlerinden,devlet adamlarından,ilim ve irfan ehlinin sayılamayacak kadar tarikat mensubu olduğunu hatırlatmakta fayda vardır.

Karşı çıkanlar:

1-Bir gurup tasavvufun ihtiva ve telkin ettiği hususları kabul etmekte, tasavvuf guruplarında kendilerince gördükleri bir takım hatalar ile varlık ve âlem konusundaki vahdet-i vücud ve vahdet-i şühud gibi farklı düşünceler sebebiyle karşı çıkmakta ve bazı gurup ya da kişiler de gördükleri eksik ve hataları genellemektedirler.

2-Diğer bir gurup ise, ilmin insana verdiği güven, kendini beğenme ve kıskançlık duygusu ile tasavvuf ve tarikatlara karşı çıkmaktadırlar. Benim bu kadar ilmim, şu kadar eserim var da, halk niçin benim değilde falan şeyh efendinin etrafında toplanıyor, diye düşünmektedirler.Bunlar,insanların mürşidi kamillere teveccühünü anlıyamamakta,kendi ilimlerine ve esrlerine yeterince ilgi duyulmadığını düşünerek tepki göstermektedirler.

Aslında olaylara bakışta öncelikler son derece önemlidir. Meseleye kalbi hayat önceliği açısından bakanlar, tasavvufun ruhi bir derinlik gerektirdiğini fark ederek, öğrenmekle, yaşamak ve haz almanın başka başka şeyler olduğunun farkına varmaktadır.

Tasavvuf ve tarikatlar konusunda yanlış yargıların oluşmasında iki tarafında hatası vardır.

Ancak sufiler yollarında bulunabilecek eksik ve kusurları tashihe gayret göstermeli, ilim erbabıda bir takım tarikat mensuplarında gördükleri eksik ve yanlışları genelleştirme alışkanlığından vazgeçmeli,birbirlerini muhalif ve muarız olarak görmemelidir.

Halktan kişiler; tarikatları kabul edip bir tarike intisap etmekte herhangi bir ön yargısı olmadığı için daha kolay teslim olmakta ve daha çabuk tevbeye yönelmektedirler.

İlim ehli ve din hizmetlileri ise; nasıl olsa biz bir dini hayatın içindeyiz, üstelik bu işin ilmini tahsil ettik, okuduk ve okutuyoruz, düşüncesiyle hareket ederek böyle bir bağın lüzumunu kabul etmemektedirler.

Tek kanatla uçan bir kuş, tek ayakla yürüyen bir canlı olmadığına göre, Müslümanların, ister halkdan, ister ilim ehlinden olsun, Dünya okyanusunda boğulmamak, nefis ve şeytanın tuzağından kurtulmak için İslam gemisine binmek, bu geminin kurallarına uymak zorundadır. Aksi takdirde selametle limana ulaşmak, ahiret saadetini elde etmek mümkün olmaz. Hâlbuki Rabîta; Allah’a(c.c),Onun Resulüne ve Cenab-ı Hakkın veli kullarına duyulan muhabbetten, Allah’ın(c.c)ve Peygamberinin(s.av) emir ve yasaklarını insanlara hatırlatmaktan ibarettir.

ŞERİAT VE TARİKAT DAİRELERİ

Tarikat: “Şeriat hudutlarını korumak için konulan bir muhafızdır. Gayesi, Onun ilahi hükümlerine el sürdürmemektir.”Bu tarife göre Tarikat; Geniş şeriat dairesinin içinde bir dairedir. Binaenaleyh tarikat dairesinin dışında olan, yine şeriat dairesinin içindedir. İmanını kaybetmez. Kalbinin derinliklerinde tüten idrak, onu birgün yine ilahi neşeler iklimine kanatlandırır.

Fakat Allah korusun, şeriatten ayrılan, sapan, tıpkı yüzme bilmeyen bir kimsenin denize düştüğü gibi, kurtulmak için çırpınmaya başlar, ardı arkası kesilmeyen fikri ve ruhi dalgalarla boğuşan kimseler de, günümüz de bu tip sayısız kurbanlarla doludur. Binaenaleyh, asıl mesele, ilahi vuslat aşkıyla, tasavvuf denizine açılıp da, dalgaların girdabında boğulup gitmek değil, aksine, temkini katiyen ihmal etmeden, irfan limanından, tam bir huzur ve emniyetle vuslat ufuklarına açılarak, sahili selamete ulaşmak, rızayı Bâriye ve Didârı Kibriyaya kavuşmaktır.

Bu da ancak Resul-i Zîşanın açtığı ilim ve irfan, iman ve Kur’an mekteplerinin ilahi hükümlerini tahsil ve tatbik usulüne râm olmakla olur.

İRŞAD VE TEBLİĞ

Bu kelimeleri birlikte değerlendirmek gerekir. Davete konu olma açısından insanlık ümmet-i davet ve ümmet-i icabet olmak üzere ikiye ayrılır. Ümmet-i icabet kavramı, Peygamber Efendimizin(s.a.v) davetini tanıyıp ona bağlanmış olanlar demektir. Ümmet-i davet ise, henüz islamla müşerref olmamış kimseler demektir.

Davet ve tebliğ ise; Ümmet-i davete yapılan çağrılar hakkında kullanılır. Davet İslami gerçeklere çağrıdır.

Tebliğ; Allah’ın emirlerini Allah’ın kullarına duyurmaktır. Tebliğ yapan kişiye mübelliğ denir.

Nitekim Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerimde:”Sana düşen sadece tebliğdir.”(*Al-i İmran Suresi,20*)”Rabbinin yoluna hikmetle güzel öğütle çağır, davet et.”(*Nahl Suresi,125*) buyurarak bunu dile getirir.

İrşad ise; dünyevi ve uhrevi istikamet vermek, yol göstermek demektir. Bu itibarla irşadın muhatabı Müslümanlar, müminlerdir. Davetin muhatabı ise, genellikle Müslüman olmayan topluluk ve kişilerdir. Tebliğin muhatabı ise, hem mümin Müslümanlar, hemde Müslüman olmayanlardır.

Mübelliğ, tebliğ yapan, insanlara dünya ve ahirete yönelik yanlışlıklarını tamir ve düzeltme imkânı sağlar.

Sufilerin yaptığı hizmet daha çok irşad hizmetidir. Sufiler irşad hizmetinin yanı sıra bazen gayrimüslim topluluklarda tebliğ görevinde üstlenirler.

Bundan başka İslam toplumlarında kötülüğün yayılmasını önlemek, hayrın yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla “**Hisbe**” adı verilen “**Emr-i bil mağruf nehy-i anil münker**” görevi yapan bir teşkilat da vardır. Bu teşkilat devletin kontrolündeki polis örgütü niteliğindedir.

Tebliğ, davet ve irşad, farz-ı kifaye hükmündedir.

Küfrün ve cehaletin dünyamızı kasıp kavurduğu günümüzde, Müslümanlara büyük görevler düşmekte, islami akıllı ve şuurlu bir şekilde yaşayarak, güzel örnek olarak, teknolojik imkanlardanda yararlanarak, yazılı, basılı, sesli ve görüntülü her türlü imkanlarıda kullanarak insanlara ulaşmak, onlara Hak din İslamı ve Hz.Muhammed Mustafa’yı(s.a.v) sevdirep tebliğ etmek zorundadır.

Bugün gerçekten ehil tebliğ ve irşad erlerine, yani alperenlere, horasan erenlerine ihtiyaç vardır. Her Müslüman dinin tebliğ eri olmalıdır.

MÜRŞİDİ HAKİKİ

Hakiki mürşid Allah’u Zülcelaldir. Mürşidi kâmil bir mendildir. Cenab-ı Hak bir kimsenin gönlünü silmeyi murad ederse, o mendili kullanır. Onunla kişinin gönlünü siler. Mürşidi kâmil Hakk’ın mendilidir.

Hakk’ın destek verdiği kullar, Fenafillâha vardırılmış olan mürşidi kâmillerdir.

Eğer Cenab-ı Hakk’ın gönderdiği, o mendili bulursan saadete ermiş olursun. Çünkü o,Hakk’a ulaştırmak için bir köprüdür. Saadet bulmaktır. Mesut olanda Hakk’a ulaşandır. Zevk, safa, rahat, huzur, mutluluk hepsi bunun içindedir. Mesut sadece hanımıyla iyi geçinen demek değildir. *Bayazidi Bestami(k.s)hazretleri derki:”Veliler Allah’u Zülcelalin gelinlerdir.”Ne kadar güzel bir isim takmışlar. Mevlana Celaleddini Rumi(k.s)de ölümü “Şeb-i Aruz-Gerdek Gecesi”Sevgiliye, gerçek dosta kavuşma günü olarak bildirmiştir.*

Ehl-i zikirden murad evliyaullahdır. Evliya zümresi, ümmide olsalar cahil değildirler. Umuru diniyede fakihdirler. Namazın nasıl kılınacağını, nasıl oruç tutulacağını, zekât nasıl

verilip, hacca nasıl gidileceğini, içtende dıştanda bilirler. Sohbet ve nazarları kimyadır. Allah yolunda köprü mesabesindeirler. Kalplerinde perde yoktur, işleri ibadettir. Onlara düşmanlık Cenab-ı Hakk’a savaş açmaktır.

MÜRŞİDİ KAMİL

Mürşid: Rehber, kılavuz ve yol gösteren demektir. *Mürşidi kâmil, sırat-ı müstakimi gösteren, dalaletten hidayete sevkeden kişidir.* Tarikatta seyrü sülukunu tamamlayanlar, irşada ehliyetli kişiler için kullanılan bir tabirdir. Tasavvufta şeyh ile aynı anlamdadır.

Kamil bir mürşide bağlanmanın hükmü, kişilerin durumuna göre değişir. Mesela, evlenmek nasıl bazıları için farz, kimileri için sünnet, kimileri için mübah ise, bir mürşide bağlanmanın hükmünde böyledir. Kimileri için farz, kimileri için sünnet, kimileri içinde mübahtır.

Bir mürşide bağlanmadan nefsinin şerrinden kurtulamayacak ve harama düşecek kimseler için farz, manevi derecesinin yükselmesine yardımcı olacak kimseler için müstehab, ama intisab kendilerine bir şey kazandırmayacak olanlar için mübahtır.

İnsanın Hak yol arayışında gayret içinde olmak gerekir. Nitekim Cenab-ı Hak, Kur’an-ı Kerimde: **”Bizim uğrumuzda uğraşanları elbette kendi yollarımıza erİştireceğiz.”**(Ankebut Suresi,69)buyurur.

Bir cehd ve gayret olmadan manevi mücahede, manevi mücahede olmadan manevi terakki gerçekleşemez.

Şeyhe bağlanmadan tasavvufi bir hayatın gerçekleşmesi mümkün olmaz. Mümkün olsa bile insanın ayakları kaymaktan salim olmaz.

Bu bakımdan herkes için tarikata girmek zarureti yoktur ama belki zühdi bir hayat, manevi bir eğitim görmek isteyenlerin mutlaka bir mürşide bağlanması gerekir.

Mesela, İstanbul boğazından yabancı gemiler geçiyor. Bu yabancı bandralı gemilerin boğazdan geçerken kılavuz kaptan alma zorunluluğu vardır. Kılavuz kaptan almaz ve kaza yapacak olurlarsa cezası ona göre daha ağır olur. Şimdi bu gemi kaptanlarının ellerinde boğazın haritası, pusula ve diğer yardımcı aletler olduğu halde niye kılavuz kaptan zorunluluğu var? Çünkü kılavuz kaptan boğazdan defalarca geçtiği için her türlü özelliğini diğer kaptanlardan daha iyi biliyor. Tasavvufi hayata giren kimsede bu yoldan geçmiş ve sonuç almış olan kimseden, elinde kitaplar, eserler ve bilgiler bulunan kimseye nazaran, daha çok istifade eder. Çünkü tasavvuf nazari bir ilim değil, tatbiki bir ilimdir. Mürşide bağlanmayan bir kişi böyle bir yolda önemli bir rehberden mahrum olarak yola çıkmış demektir.

Mürşid hekim gibi olduğundan onun verdiği reçete uygulanmalıdır. Reçete uygulandığı halde hastalık tedavi edilmeyince nasıl bir başka doktora başvurmak tabii ise, manevi reçete uygulanan ve sonuç alınamayan bir tabibi mürşidi bırakıp diğerine geçmekte caizdir.

Ancak ayran gönüllü davranıp bir ona, bir buna koşmak, hele hele tavsiyelerini tutmadan feyz alamadım, istifade edemedim diyerek, şeyh değiştirmek uygun olmaz. Bu tür sözlerle insan kendi kendini aldatmış olur.

Bir Mürşidi kâmile bağlanarak, ondan belli ders ve manevi eğitim almaya başlayan kimse bunu bırakınca, eğitiminide, terbiyesinide eksik bırakmış olur. Verdiği sözden döndüğü için vebalde kalır. Ayrıca;”İbadetlerin en hayırlısı, azda olsa devamlı olandır.”(Buhari, İman,32) hadisi gereği başlanmış bir ibadet hayatını terk ettiği için manevi bir sorumluluk yüklenmiş olur.

Şeyh ne demektir? Kim seçer? Ölçü nedir?

Şeyh, lügatta, simasında yaşlılık alametleri beliren, saçı sakalı ağaran elli yaşlarındaki kişi, başkan, kabile reisi gibi anlamlara gelir.

Tasavvufta ise mürşid ile aynı manaya gelir. Bir tarikatta irşada izinli tekke ve dergâhta terbiye ile meşgul olan kimselere denir.

Şeyhler genellikle kendi müridleri arasından akrânına teveffuk eden ve manevi gelişmeye yatkın kimselere, daha sağlıklarında icazet vererek, muhtelif yerlerde irşad hizmetiyle görevlendirirler.

Şeyhin hayatıyla bağlı bulunan bu irşad görevi, şeyhin vefatından sonra merkez tekke ve ser-halife tarafından yeniden gözden geçirilir. Ya ibkâ edilir, yada başka görevlerde istihdam edilir.

Şeyh kendi sağlığında seyrü sülukunu tamamlattırıp irşadla görevlendirdikleri için tayinden önce istişare ve daha çok istihare ile karar verip görevlendirirdi. Kendisinden sonra yerine geçmesini istediği kimse için bazen yazılı bazen sözlü işarete bulunurdu.

Şeyhin yerine irşad makamına geçmede iki yol izlenirdi. Bunlardan biri yoldan gelme, diğeri ise belden gelme usulüydü.

Yoldan gelme usulüne göre şeyh, ihvanı arasında bu işe en liyakatlı gördüğü kimseye işarete bulunur, ihvanda o zata tereddütsüz tabi olurdu.

Belden gelme usulünde ise, emanet şeyhin evlatlarına intikal ederdi. Şeyh efendi evlatları arasından bazen birine işarete bulunur ve ona tabi olunurdu. Şeyhin açıkca işaret buyurduğu zaman şeyhlik makamına kimin geçeceğinde problem olmazdı. İşaretin açık olmadığı zamanlarda ya ihvanlar arasında en liyakatlı gördükleri birine biad ederlerdi. Yada dergah şeyhliği boşalır, o zaman meşihat makamı başka tarikatlardan ehliyet ve icazetini ibraz edenlere bu tekkeyi tahsis ederdi.

Şeyhin birden fazla halifesi olduğu ve kimin postnişin olacağı açıkca anlaşılamadığı zamanlarda halifelerden her biri irşadlarını sürdürürlerdi.

Tarikatların bir kısmının zamanla dejenerasyona uğramasında ehliyetsiz, liyakatsız kişilerin ve belden geldiğini söyleyenlerin büyük etkisi olmuş, sapla samanı ayırmak güçleşmiştir.

Tarikatlarda meşreplere göre farklılık arzeder. Cehri zikri esas alan tarikatlarla, hafi zikri esas alan tarikatlar farklı karakter yapısı taşırlar. Cehri zikri esas alan tarikatlar, daha çok dışa dönük taşkın yapıları insanların karakterine daha uygundur. Hafi zikri esas alan tarikatlar ise, ruhi derinliği daha fazla olan, içe dönük ve hassas yapıya sahip kişilerde daha uygundur. Bununla birlikte bu konuda kesin bir kural vazetmek mümkün değildir.

Bu işin en kestirme yolu intisab etmeden önce kişilerin tarikat ve mürşidleri görüp onlarla bir süre ülfet etmeleridir. Çünkü her tarikatta ve her şeyhde tecelliler ayrı ayrıdır. Bu ülfet ve görüşme insana meşreb uygunluğu konusunda fikir verir.

Şeyhler kaç kısımdır?

Genelde, yaygın tasnife göre üç kısımdır:

1-Talim şeyhi,2-Sohbet şeyhi,3-Tarikat şeyhi.

Talim Şeyhi: Tasavvufi konularda bilgi veren muallim konumundaki sufidir.

Sohbet Şeyhi: Sohbetine herkesin katılıp sözlerini dinlediği hal ve hareketleriyle örnek olan kişidir.

Bunlardan ilki sadece eğitici, ikincisi ise hâliyle etkileyicidir.

Tarikat Şeyhi: Mürid ve müntesiplerini bir annenin yavrusunu terbiye etmesi titizliği ile yetiştirmeye çalışan şeyhdir. Buna terbiye, irşad ve teslik şeyhi de denir. Böyle bir terbiye şeyhi, mürid ve müntesiplerinin beden ve ruhları üzerinde mutlak söz sahibidir. Mürid ne diliyle, ne de kalbiyle böyle bir şeyhe itiraz etmemeli, aksine gassal önünde meyyit gibi teslim olmalıdır. Böyle bir şeyh, Allah Resulünün(s.a.v) naibi, Allah'ın yeryüzünde halifesidir.

Şeyhler ayrıca; hâl, kâl, yol veya yal şeyhi olmak üzere üçlü bir tasnife tabi tutulmuştur.

1-Hâl Şeyhi: Gerçek anlamda tarikat ve tasavvufu yaşayıp yaşatan.

2-Kâl Şeyhi: Sözde şeyh, yani müteşeyyih.

3-Yol veya Yal Şeyhi: Menfaatçi şeyh, mensuplarını bir takım çıkarlar için çevresinde tutan sahtekâr. Her iki tasnifin ilkinde tarikat şeyhi, ikincisinde de hâl şeyhi aranıp bulunması gereken mürşidi kâmindir.

Sahte Şeyhle gerçek şeyh nasıl ayırt edilebilir?

Bu konuda en önemli ölçü şeriata riayet ve İslami esaslara bağlılıktaki dikkattir.

İcazet müessesesinin işlediği ve tekkelerin meşihat makamına bağlı olarak hizmet verdiği dönemlerde bu işin resmi ölçüsü icazetti. İcazet sahibi olmakla birlikte şeriata riayet etmeyen ve mensuplarını haramlara yönlendirme yolunu tutanlar gözetim altına alınır, böyle bir suçu subut bulanlar şeyhlikten uzaklaştırılırdı.

Bugün bir kimsenin şeyhlikteki iddiasının geçerli olabilmesi için haramlara bulaşma, farzları terk gibi bir zaaf göstermemesi gerekir.

Şeyhlik kurumu insanın ruh dünyasına ve gönül âlemine hitap ettiği için etkili ve yararlı olduğu kadar, son derece istismara açık bir kurumdur. Ancak bu işin istismarcıları çabuk fark edilir. Yakın tarihimizde (1997-98-99) hatırlarsanız M.gündüz, F.Şahin, A.Kalkancı olayının bugün gerçek yüzü ortaya çıkmış, islama saldıranların asıl maksadı anlaşılmıştır. İslam düşmanlarının zaman zaman fırsat kollayıp, Müslümanların arasına sızıp onların temiz inanç ve duygularını istismar ederek, islama ve Müslümanlara zarar vermek istemeleri yeni olan bir şey değildir. Dünya kurulduğundan beri Hak batılla, İman küfürle, karanlık aydınlıkla, iyilik kötülük ile şeytan insanla mücadele halindedir. Bu kıyamete kadarda devam edecektir. Hak daima zafer kazanacaktır. Çünkü zafer Hakk'ın ve Hakka inananlarındır.

Şer'i konulardaki zaafılar, menfeat ilişkileri ile kadınlarla ilişkilerde şer'i kuralları zorlayan mahremsiz teke tek görüşmeler ve ihtilat sayılacak birliktelikler bu konuda önemli ipuçlarıdır.

MÜRŞİD VE MÜRİDLERİN DURUMU

Bal arısıyla, eşek arısına benzer. Bal arısı var hep bal yapar. Can tehlikesi olmadıkça iğnesini sokmaz. Aynı hava, aynı su, aynı çiçeklerden beslenirler. Birde eşek arısı vardır. O daima sokar. Kendisini sıksan bir damla balı yoktur. Birde kamış vardır. Birisi şeker kamışı, diğeri de süpürge kamışı. Birinden sıkıldığında şeker akar, diğeri ne kadar sıkarsan sık hiçbir şey akmaz.

Mürşid; üçkısımdır:

1-Mükemmel,2-Kemâl,3-Mukallid mürşid.

Mükemmel Mürşid: Bilir, amel eder, Cenab-ı Hakk'ın emriyle vazife görür, kâmil mürşidleride yetiştirir.

Kemâl Mürşid: Bilir, hududu nisbetinde çalışır, gayriye tecavüz etmez.

Mükemmel ile kemâl arasındaki fark kıyas bile edilemez. Biri hâl ile, diğeri kâl ile irşad eder. Hâl ile irşad eden aldığı gibi verir. Kâl ile irşad eden ise bildiği ile amel eder ve ettirir.

Mukallid Mürşid: Sahanın çoğunu işgal eden, zanlarıyla hareket eden, zanla konuşanlardır. Dayandıkları şey, nefis putudur. Şeyh şeytanı tabir edilen, yol kesiciler işte bunlardır. Şeytanın yapamıyacağını şeyhlik maskesi altında bunlar yaparlar. Gidişatları hiçbir esasa dayanmadığı gibi, kendilerininide, etraflarını da yakarlar. Manevi hayatlarını mahvederler.

Mukallitle, mükemmeli ayırt etmek için ölçüler vardır. Mükemmel mürşid, Cenab-ı Hakk'ın bahşettiği tasarrufla hareket eder. Makam, mevki, rütbe ile alakası yoktur. Hedefi Hakk'ın rızasıdır. Cenab-ı Hak'da bunu dilediğine bahşetmiştir. Söz, fiil ve yaşantı Kur'an'a ve Sünneti Resule uygun olacaktır. Makam, mevki peşinde koşmak birer hedeftir. Bunu öne

çıkaranlar Hakk'ı bulamazlar. Bir işte menfaat ön plana çıkarsa o yol yol değildir. Allah yolunda yalnız rıza vardır. İhlâs varsa rahmet melekleri o meclisi kuşatır. Rahmeti ilahiye o meclisin üzerindedir. Riyakârlık varsa orada şeytanlar cirit atar, rahmeti ilahiyeden mahrum kalırlar.

Kur'an'ın ve Efendimizin(s.a.v) sünnetinden kopmuş ise o yol yol değildir. Efendimizin(s.a.v) bildirdiği 72 dalalet yolundan birisidir. O tip insanların gökte uçtuğunu, suda batmadan yürüdüğünü, tuttuğunu altın yaptığını görseniz dahi itibar etmeyiniz. Zira sineklerde uçar, balıklarda yüzer.

Ehli hakikat daima hâl ile konuştuğu için, hiç kimseyi hakir görmez, hiç kimsenin aleyhinde bulunmazlar.

İnsan dediğin boş bir teneke gibidir. Boş tenekeye gümüş konsa birden kıymetlenir. Altın konsa daha da kıymetlenir. Mücevherattan dolayı herkes tenekeye sarılır. Cevheri çek, teneke yine tenekedir. Hiç kimse nazarı itibare bile almaz. İnsan-ı kâmilde böyle.

Bir Kudsi Hadiste:”Yere göğe sığmadım, mümin kulunun kalbine sığdım.”(*Keşfül hafa*)

Bir ayeti celiledede:”Biz ona sizden daha yakınız. Fakat siz görmezsiniz.”(*Vakia Suresi,85*) buyrulur.

Evliyaullah iki nokta üzerinde bulunur. Birisi naz diğeri niyazdır.

Naz ile hareket etmek, Cenab-ı Hakk'ın sevgililerine mahsustur. Naz makamına çıkmıştır, naz ile hareket eder. Tıpkı çok sevilen bir çocuğun nazı gibi Allah'a naz eder. Gönül hoşnutluğu ile Mevlânın her takdirine razı olmuştur. Bütün arzu istek, naz ve niyazını, her şeyini yalnız O'na döker ve O'na dökmek ister. Kimseye müracaat etmez. Bu noktaya Cenab-ı Hak dilediğini alır, başkası çıkamaz.

Niyaz ise, yalnız O'ndan diler. O hep âmânda, hep yalvarvamadadır. Biz fakirde bu niyazı benimsemişizdir.

Manevi terakki, muhabbet ile mümkündür. Muhabbet Hak'dan gelir. Halkdan gelmez. Cenab-ı Hak muhabbet ihsan buyursun.

Kur'an-ı Kerim insanları Allah'a ve Resulüne birde Ulul Emre iteate çağırır. Allah'a ve Resulüne iteat ve teslimiyet pratikte mürşide teslimiyet sayesinde gerçekleşmektedir. Feyzin, bereketin ve terakkinin, manevi ilerlemenin yolu mürşide teslimiyetten geçer.

Tarikatına bağlı, şeyhine tam teslim olmuş iteatkar bir mürid çabuk ilerler ve çabuk yol alır.

Tarikatta silsile aynen elektrik hattına benzer. Teslimiyette bu hattaki sigortadır. Bu hattan, silsilden yararlanmak feyz ve bereket elde etmek için teslimiyet şarttır.

Nasılki, zahirde odacısından tut da, Reis-i Cumhura kadar bir görev ve yetki taksimi varsa, aynen maneviyattada böyle bir görev taksimi vardır. Mühim olan manevi sorumluluktur. Çünkü maddiyat maneviyatın gölgesidir.

Çevremizde zaman zaman kıskanan, istemeyen bazı derviş ve şeyhler de çıkmakta, manevi ve maddi zarar vermeye çalışırlar. Onun için kişi intisap ettiği mürşidine bağlılığını devam ettirmelidir.

Bugün mensubu olduğumuz bir devletimiz var. Bu devletin bir düzeni var. Devlet başkanı var. Hükümet başkanı var. Meclî var. Ondan sonra bakanlar, müsteşarlar, genel müdürler v.s. var. Bunun gibi manen kurulmuş bir manevî idare düzeni de var. Bu düzenin başkanına; Kutb-ul Aktab, Kutb-ul Ula, Gavsul Azam denir. Bunların da yardımcıları var. Halk arasında bunlara; üçler, yediler, kırklar ve daha birçok evliya topluluğuna da başka isimler verilir. Bu düzende kıyamete kadar devam eder. Bir düzenin yürütülebilmesi için kadrolara ve o kadrolardaki yetkili memurlara ihtiyaç varsa, manende öyledir. Noksanlık olmaz, noksanlık olsa nizam-ı âlemin nizamı bozulur.

Zaten Kutb-ul Aktab veya Sırrı Hilafet makamında olanlar, sorsanız;”Aman efendim bu halkın en günahkârı ve biçaresi bu fakirdir.”der. Kendileri böyle bir iddiada bulunmazlar. Bu zatlar diğer halktan daha farklı Allah’a ve Resulüne daha saygılı ve edepli davranır.”El Aman Ya Rabbi”diye yalvararak kendi nefislerini halkın en günahkârı bilirler. Gerçekten böyle bir Allah dostunu bulur, tanırsan elini öp, saygıda kusur etme, hayır duasını al.

Eskiden meşayihler, hazineye girip gezer. Altını, gümüşü, beğenip almaz. Pırlanta ve yakut gibi daha kıymetli şeyleri beğenip alırlarmış. Yani tekke ve zaviyelerinde dervişlerini ona göre seçer, oraya ham giren pişmiş olarak çıkar, eğri giren dostdoğru çıkarmış.

Tekkelerin ve zaviyelerin yozlaşmasıyla birçok tarikat mensubunda da bozulmalar olmuştur.

İslâmın öğretilmediği bir cemiyette, müesseselerini aktif hale getirmediği, okullarında onun eğitiminin verilmediği bir cemiyette bataklığa batmış, günahlara bulaşmış, uçuruma yuvarlanmakta olan insanları kurtarmak için, onların ellerinden tutacak, onlara islâmı sevdirep öğretecek alperenlere, Allah dostlarına ihtiyaç vardır. Onlara, tevbe-i istiğfar, salatu selam, kelime-i tevhid tarif etmek, olaki bu istiğfar, salatu selam, kelime-i tevhid, bu adamın manevî hastalıklarına şifa olur. Gönlü nurlanır, tarikatın feyzi ile uyumakta olan gönlü uyanır, kendi kendini toparlayıp, zikir ve sohbet meclislerine devam eder ve bu toplulukta bulunan bilgili kimselerden ve sohbetlerden, şeriattaki noksanlarını gidermeye çalışır.

Birgün Abdulkadir Geylan(k.s) hazretlerinin huzuruna gelen Müslümanlardan birisi:”Ey Allah dostu, ben nefsimin şerrinden yakamı kurtarıp güzel amaeller işleyemiyorum? Kurtulmam ve güzel ameller yapabilmem için bana neyi tavsiye edersiniz?”dediğinde, Abdulkadir Geylani(k.s)hazretleri:”Git Kelime-i Tevhide devam et.”der. Aradan bir müddet geçtikten sonra, o soruyu soranlar:”Allah senden razı olsun, tavsiyenize uydum. Bu sayede güzel ameller işlemeye Muaffak oldum.”der. Onun için kelime-i tevhid enbüyük manevî ilaçtır.

Mürîd, Mürşidine Karşı Nasıl bir Sevgi ve Korku Besleyecek?

Tarikatlarda, müridin şeyhden korkması, asker ocağında er’in çavuş’undan korkup çekinmesine benzer. Askerin gözünde ençok çekinilecek kişi çavuşudur. Çünkü kendisinin bire bir ilişki içinde olduğu kişi de, kendisine ceza veya mükâfat verecek olanda odur.

Hiyerarşik yapı içinde çavuş'dan daha etkili subay ve komutanlar olduğu halde asker için korkulacak tek kişi çavuşudur. Asker zaman içinde askeriye'deki düzeni öğrenip ast ve üstü tanıdıktan sonra çavuşun yeri neresidir, diğer komutanların yeri neresidir anlar.

Bununla birlikte en yakın komuta kademesindeki çavuş ile ilişkiyi de iyi götürmeye çalışır.

Tasavvufta da, sâlik kendisinin en yakın eğiticisi olduğu için şeyhine karşı son derece saygılı olmalıdır. Sâlikin şeyhden çekinip korkması yırtıcı hayvandan ve gardiyandan korkar gibi bir korku değildir. Aksine bu korku sevgi ile harmanlanmış bir korkudur. İçinde karşısındakinin sevgisinden mahrum olma özelliği taşımaktadır.

Mürid şeyhinden çekinirken onun cezalandıracağından çok, iltifatını esirgeyeceğinden korkar.

Şeyh, mürid ilişkisi baba, oğul ilişkisi gibidir. Nasıl oğul babasından çekinir, korkar ve bu korku sadece ceza korkusu değilse, şeyh ile mürid ilişkisindeki korkuda öyledir.

Müridin Allah'dan korkar gibi şeyhinden korkması değil, Allah için şeyhinden sakınması gerekir. Bu şeyhini kendisinin rehberi görerek gerektiğinde bir baba, bir öğretmen gibi terbiye amaçlı, cezada verebileceğini kabulden gelen bir korku ve saygıdır.

Mürşidin Kalbine veya Nefsine İblis Vesvese Verebilir mi?

Şeytan aleyhille kiyamete kadar ruhsatlı olduğu için âdemoğluna musallat olur. Onlara çeşitli hile ve desiselerle tuzaklar kurarak vesvese verir. Ancak kemal sahibi veli bir mürşid mahfuzdur. Yani ibadet ve taatleri sebebiyle şeytanın vereceği bu tür vesveseleri Allah'ın yardımıyla aşabilecek manevi olgunluktadır.

Peygamberlerin ismet sıfatı gereği masum olmaları ile velilerin mahfuz olmaları arasında fark vardır.

Peygamberlerin ismeti, kendilerinden sâdır olan zellenin Cebrail(a.s) aracılığı ile tashihi şeklindedir.

Hıfz ise, ibadet ve teslimiyet sayesinde nefis ve şeytanın iğvasından Hakk'ın himayesine girmek demektir.

Yoksa insan hata yapmaz değildir. Cenab-ı Hak şeytanın şerrinden muhafaza buyursun. Âmin.

Birden Fazla Mürşide Bağlanılabilir mi?

Tarikatta seyrü sülukunu tamamlamamış birinin birden fazla mürşide bağlanması iyi karşılanmaz. Çatal uçlu kazık nasıl yere girmesse, birden fazla mürşide bağlanan insanın kalbinde sevgi bölüneceğinden istifade zorlaşır. Çünkü mürşidlerdeki meşreb ve irşaddaki üslub farkı, ister istemez bir kıyaslama yapmayı gerektireceği için feyze engel olur.

Ancak seyrü sülukunu tamamlamış kimselerin ise başka bir şeyhe intisabında mahzur yoktur. İlk şeyhe, Tarikat şeyhi. İkincisinede Teberrük şeyhi denilir.

İlk intisabda giydirilen hırkaya tarikat hırkası, seyrü sülukun tamamlanmasından sonraki intisabda giydirilen hırkaya “Hırka-i teberrük” denilir.

Birde ilmi intisab vardırki, bu da ya vefat etmiş bir şeyhe eserlerini okuyarak olur, ya da hayatta olan bir mürşidden ders okumak suretiyle seyrü süluka girmeden olur.

Mürşid Bulamayanlar ne yapmalıdır? Her Dönemde Mürşid Bulunurmu?

Mürşid ihtiyacını hissedenlerin aramaya devam etmesi gerekir. Çünkü her devirde o devrin şartlarına göre bir mürşid bulunur. Belki her devrin mürşidinin özellikleri aynı olmayabilir, ama her devirde mürşid bulunur.

Mürşidi Kamillerin Ezelde Müridlerini Seçme Ruhsatları varmıdır?

Mürşidi kâmilin ezelde müridlerini seçme meselesi, belki, şu herkesin saadet ve şekaveti konusunu anlatan hadisın verdiği bilgiler ışığında değerlendirilebilir. Peygamber Efendimizin(s.a.v): *”Sizden her birinizin cennet veya cehennemdeki yeri ezelde yazılmıştır.”* (Buhari, Tefsirül Kur’an 65/92)

Bu hadisi şerife göre, herkesin ezelde hangi konumda yazılı olduğuna göre şeyhin, müridlerinin kimler olduğuda Hakk’a malumdur. Ancak şeyh bunu, Allah kendisine bildirirse bilebilir. Değilse bilemez. Şeyhlerin şahsen yapacakları seçimin sonuca tesiri olmaz. Ama kendi seçimleri Hakk’ın seçimine tetabuk ederse bir anlam ifade eder.

Nitekim Peygamber Efendimiz(s.a.v) de amcası Ebu Talib’in ümmetinden olmasını şahsen seçip istemişti. Fakat ilahi iradeye tetabuk etmediği için bu talep gerçekleşmedi. Ama Hz.Ömer’in(r.a) islam’ı Resulullah(s.a.v)Efendimizin seçimi ve talebi ilahi iradeye uygun düştüğü için hemen gerçekleşmişti.

Bir Mürşidi Kamile bağlanıp, bilahere o yoldan ayrılanın manevi açıdan durumu ne olur?

Bir mürşidi kâmile bağlanarak ondan belli ders ve manevi eğitim almaya başlayan kimse bunu bırakınca elbette en azından verdiği sözden döndüğü için bir vebal dedir.

Ayrıca, *”İbadetlerin en hayırlısı az da olsa devamlı olanıdır.”* (Buhari, İman,32) hadisi gereği başlanmış bir ibadet hayatını terk ettiği için manevi bir sorumluluk yüklenmiş olur.

Şeyhi Olmayanın Şeyhi Şeytandır. Sözünden maksad nedir?

Bayezid Bestami (k.s)hazretlerine atfedilen bu söz, eski tasavvuf kitaplarından beri hemen hemen bütün kaynaklarda yer almaktadır.

Buradaki şeyh kelimesi, mutlak manada mürşid demektir. Bütün uygulamalı ilimlerde o ilmin öğrenilmesi, bir üstad aracılığı ile olur. O konuya dair eserleri okumak, o ilmi

öğrenmek için yetmez. Mesela, İslami ilimlerden “**Kıraat**” uygulamalı bir ilim olduğundan yetkili bir ağızdan, hocadan öğrenilir. Tecvit ve kıraat kitapları okunarak kurra olunamaz.

Marangozluk, kaportacılık gibi çağdaş işler, futbol gibi oyunlar bile mutlaka bir ustadan öğrenilir.

Futbol kitabı yazan biri, iyi bir futbolcu olmayabilir. Marangozluğun kitabını yazanda öyle.

Hatta tıp fakültesini bitiren bir kimse nasıl bir uzmanın yanında ihtisas görmeden uzman olamaz ve olmaya kalkıştığında insanları canından ederse, aynı şekilde bir üstadın yanında tasavvuf eğitimi görmeden kendi kendine sufilik etmeye kalkışan bir kimsede mutlaka yanılır ve şeytanın oyuncağı haline gelir.

Bu sözde şeyhsizlikten maksad da tasavvuf ilminin şeyhsiz öğrenilip uygulanamayacağıdır. Yoksa herkesin mutlaka bir şeyhe bağlanması anlamına gelmez.

Nasılki, mürşidsiz, hocasız tıp olmazsa, mühendislik olmazsa, marangozluk, terzilik, berberlik de olmaz. Hocasız, mürşidsiz hiçbir iş olmaz. Tasavvufda mürşidi kâmilsiz olmaz.

Tarikata Girerken, Mürşid Ararken Ne yapmalı?

Ehl-i Sünnet bir tarikata girmek isteyen kişi, bu konudaki niyetinin sağlamlığını anladıktan sonra, kendi fitratına uygun kalbinin ısındığı tarikata ve mürşide yönelmelidir. Tarikata girmeden önce mürşid aramak ve gönlün ısınacağı bir mürşid ve şeri ölçüleri kollayan bir tarikat bulmaya özen göstermek gerekir. Eğer başlangıçtaki araştırma faslı sağlam olursa bundan sonra vesvese az olur, yanlış yollara girme endişesi olmaz. Yoksa haramları helal sayan, ahlakı bozuk, davranışları bozuk, insanları sömürmeye, menfaat çabasına düşenlerden uzaklaşmak gerekir. Sözüyle, yaşantısıyla, ahlakıyla islamın güzelliklerini yansıtan bir Allah dostunu bulduğun zaman, kusur arama. Sevgi olan ortamda kusur aranmaz. Kusur arayan kişilerde sevgi azalır. Böyle oluncada mürşidinden istifade etmesi zorlaşır. Nasılki elektrik hattında bir yerde kopukluk olsa, bağlantı sağlam ve düzgün olmaz elektrik gelmez, lamba yanmazsa, mürşidinde kusur arayanda böyledir. Böyle zamanlarda ya bu hatadan vazgeçip kalbini, gönlünü sağlam bağlayacaksın ve istifade edeceksin, yada oradan ayrılacaksın. Aksi takdirde ceryan çarpar. Nefsin, şeytanın seni mahveder. Gitmek kalmaktan her iki taraf içinde daha iyidir.

Böyle bir mürşidi ve tarikatı bulunca hemen istişare ve istihare ile sağlam bir kanaat oluştuktan sonra intisab etmelidir.

Çünkü tarikata intisabda manevi bir taahhüd ve sözleşme yapıldığından bir daha, bu verilen söze bağlı kalmaya ve alınan ders ve evradı yerine getirmeye özen göstermelidir.

İslamı Yaşamada Bir Mürşidi Kâmilî Vesile Edinmek

Cüneyd-i Bağdadi(k.s) hazretleri diyorki:”Hakk’a giden bütün yollar halka kapalıdır. Ancak Resulullah’ın(s.a.v) hal ve hareketine sarılıp sünnetine uyanların üzerinde bulunduğu Peygamberin(s.a.v)yolu açıktır.

Bizim gidişimiz, Kitap ve Sünnetteki esaslarla sınırlandırılmıştır.

Allah'a giden yol, ancak Resulullah'ın yaşadığı gibi yaşayan, onun sünnetini diri tutanlara açıktır. Cenab-ı Hak, Kur'an'ında:”**Andolsun ki, Resulullah'da sizin için, Allah'a ve Ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için en mükemmel örnek vardır.**”(Ahzab Suresi,21)**buyurur.**(Tezkire,458.Kuşeyri, Risale,1/117.Hilye,10/257.Tarikatlar Nasıl Ortaya Çıktı. İsmail Mutlu sh.222-223)

İslamı yaşamada Kur'an ve Sünnet çizgisinde yaşamamıza yardımcı olacak bir mürşidi vesile ve rehber kılmak caizdir. Çünkü mürşid insana Allah'a giden yolda canlı bir örnektir. Onun denetim ve gözetiminde terbiye olmak ayağının sürçmesini önler.

Kur'an-ı Mübinde:”**Ey İmanedenler! Allah'dan korkun. Ona yakınlaşmak için vesile arayın.**”(Maide Suresi,35)

Hadis-i şerifte:”Rivayete göre, İslam'dan önce ticaret maksadıyla yolculuğa çıkan üç genç, şiddetli bir fırtına ve yağmura yakalanırlar, korunmak için bir mağaraya sığınır. Yağan yağmur, çakan şimşekten dağdan kopan büyükçe bir kaya mağarayı kapatır. İçerde mahsur kalırlar. Bu üç arkadaş kurtulmak için Allah'a yaptıkları dua da işledikleri güzel amelleri arzemişler. Birisi; Yaşlı anne ve babasına yaptığı hizmeti, diğeri muhtac ve fakir olan halasının kızının yardım talebiyle kendisine geldiğinde zina teklif ettiğini sonra Allah'dan korkup vazgeçtiğini, yaptığı yardımda geri almadığını, bir diğeri de yıllarca yanında çalışan işçisinin maaşını almadan gittiğini, onu arayıp bulamadığını, onun parasıyla koyunlar aldığını, bunların çoğaldığını, yıllar sonra adamın çıkıp geldiğini ve parasını istediğini, adama onun parasıyla alınıp çoğalan koyun sürüsünü verdiğini, bunları yaparken de sırf Allah rızası için yaptıklarını dile getirirler. Önce mağaranın ağzı biraz açılmış, sonra biraz daha, daha sonra iyice açılır ve kurtulurlar.”(Buhari, İcar,12.Müslim, Deavat,101)

Sünnette Peygamber Efendimizin(s.a.v) hadislerinde şahıslara tevessülün cevazını gösteren birçok örnek vardır. Yine Efendimiz(s.a.v),fakir muhacirler hürmetine Müslümanlara zafer ve yardım ihsan etmesini Allah'dan dilerdi.(Buhari, İstiska,15.Tirmizi, Deavat,49.İbn Mace, İkame,5.İbn Hanbel,4/138.Taberani, El Mucemil Kebir,1/292)

Tevessül, ya ibadet ve amellerle olur, ya da Efendimiz (s.a.v)i,veli ve Salih kişileri vesile kılarak olur. Amellerin yakınlığa vesile, Allah'ın rızasına ermede vasıta olduğunda şüphe yoktur. Peygamber Efendimizi(s.a.v) vesile almanın cevazı, kendi ifadeleriyle sabittir.

Bir Hadisi şerifte:”Gözleri kör olan bir adam Peygamber Efendimize(s.a.v)gelerek: Ya Resulallah! Gözlerim kapandı. Benim için dua et. Dedi. Efendimizde(s.a.v):Abdest al, iki rekât namaz kıl, sonrada, şöyle dua et: Allahım! Peygamberin Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) ile sana tevessül ediyorum. Ey Muhammed(s.a.v),gözümün açılması için senin şefaati olmanı istiyorum. Allahım! Onun hakkımdaki şefaati kabul buyur.”Ardından, Peygamber Efendimiz(s.a.v) şöyle ilave etti:”Bir ihtiyacın olduğu zaman hep aynısını yap.”Bu olaydan sonra adamın gözleri açıldı.”(Tirmizi, Deavat,49.İbn Mace, İkame,5.İbn Hanbel,4/138)

Şeriatsız Cahil Şeyhler

Günümüzde de şeyhlik iddiasında bulunan Kur'an ve Sünnetten uzak bazı kimseler vardır. Bunlar konuşmayı iyi becerir, iyi yaldızlı cümlelerle kişilerin gönlünü fethetmeyi bilir, sohbetleriyle de etrafına epey adam toplarlar.

Merhum Erzurum Müftüsü Solakzade Sadık Efendiye, merhum Erzurumlu Hattat Mustafa Necati Efendi, Medineyi Münevverede bunlar hakkında sorduğunda:”Oğlum beni günaha sokma. Bunlar şeyhül evraddır. Şeyhül evrad ayrı, şeyhül irşad ayrıdır. Bunlar evrad verirler, zikir verirler. Şu kadar salâvat oku, şu kadar Allah de derler. Şeyhin müridini irşad etmesi lazım. Şeyh müridinin meselelerini halletmesi lazım. En girdaplı en tehlikeli, en mahrem, en ciddi sualleri cevaplaması lazım. Müridini oraya buraya gitmeye muhtac etmemesi lazım. Şeyh, müridinin hem müftüsü, hem mürşidi, hemde ihtiyacı halinde sığınacağı penah olmalıdır. Oğlum, bunlar her namazda, günde kırk defa okuduğu Fatiha'yı tefsir edemez. Acz içerisinde dirler. Fatiha hakkında sohbet yapmaktan aciz olan kimse ömür boyu konuşsa ne çıkar? Milletimiz maalesef menakıp aşığı oldu. Ayet-i kerime, hadis-i şerif okusan, manalarını versen uyurlar... Fakat bir menkıbe, uçmuş, kaçmış hadiseden anlat, herkesin gözü açılır, menakıbcı şeyhi nerede oturtacağını bilemez... Müslümanlar için en tehlikeli hal, bir ferdin cahil, şeriatsız bir kimseye teslim olmasıdır. Zira derviş şeyhe ruhunu teslim eder. Onun haram dediğine haram, helal dediğine helal der. Dediğini yapar. Çünkü ruhunu veriyor. Binaenaleyh, hayırsa hayıra götürüyor, şerse şerre götürüyor. Allah muhafaza etsin.

Günümüzde ehlisünnet yolundan sapmış, nefsinin ve İslam düşmanlarının tuzağına düşmüş, sapla samanı birbirine karıştırmış birçok sahte şeyh, mürşid cemiyette cirid atıyor. Arayış içerisindeki birçok insanıda tuzaklarına düşürüyor, toplumda fitneye neden oluyor, insanların kafalarında birçok istifhamlar meydana getiriyorlar.

Onun için Müslümanlara, müride ve mürşide çok görev düşmektedir. Gerçek mürşidi kâmillere, Allah dostlarına ulaşılmalı, onlara intisab etmeli, Allah ve Resulü yolunda sırat-ı müstakim üzere hareket etmelidir.

Hakiki Şeyhin Tahsil Durumu Önemlidir?

Şeyh olacak kimsenin ilim ve irfan sahibi olması önemli ama diploması ve dünyevi ilimlere aid tahsil durumu önemli değildir. Çünkü şeyhlik ve mürşidlik tahsil ve diploma ile elde edilecek bir hususiyet değildir. O kalp eğitimi ile elde edilecek bir hususiyettir. Her şeyhin velayet mertebesine ermiş kâmil bir insan olması gerekir. Ancak keramet izharı gerekmez. Çünkü onlar gönlünde itminane ermiş, yüzüne bakıldığında insana Allah'ı hatırlatan kimselerdir. Buda velilik sıfatıdır. Her mümin şeyh olacak olsa müridlik kime düşecekti. Elbette her mümin şeyh olamaz. Bu işin bir takım özellik ve şartları vardır.

MÜRŞİDİN ÖZELLİKLERİ

1-Mürşid, istikamet, nasihat, şefkat ve merhamet gibi güzel ahlak sahibi olup, kötü ahlak sahibi olmamalıdır.

2-İslam şeriatı yani Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v)in bütün beşeriyete ins ve cinne tebliğ edip güzel örnek olduğu islamı yaşamalı, dosdoğru olmalıdır.

3-İnsanları, şeriata uymaya ve Allah’u Zülcelali huzur ile zikre teşvik etmesi.

4-Mümkün mertebe ulaşabildiği bütün insanlara nasihat edip, onlara takva ve sıratı müstakimi göstermesi ve bilumum kötülüklerden vazgeçirmeye çalışması.

5-Bütün mahlûkata şefkat ve merhamet nazarıyla bakması, küçüklere merhamet, büyüklere saygı göstermesi.

6-Müridlerine gerekli olduğu kadar fıkıh ve tevhid akidelerini iyi bilmesi.

7-Müminlerin ayıplarından muttali olduklarını setretmesi, örtmesi.

8-Mürşid, keşif ehliyse keşif yoluyla, keşif ehli değilse müride âriz olan haller veya harici delillerle, kalplerin kemâlât ve âdâbını, nefislerin hastalık ve âfatını bilmesi.

9-Gönül zenginliğine, güzel ahlaka sahip olması, ancak Allah için gadap etmesi.

Netice olarak tarikatta şeyh için: Günah olan haram olan şeyleri tamamıyla terk etmekten, farzlara, vaciplere devamlı riayetden, menduplardan da yapılması kolay olanı yapmaktan, ism-i celali şerifi imkân nisbetinde zikretmekten, Peygamberimiz Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)e çokça salâvatı şerife getirmekten başka bir şart yoktur.

İrşada selahiyetli olan mürşid için keramet şart değildir. Sahabe ve tabiundan bazıları müstesna, o da nadir hallerde keramet nakledilmiştir.

Tasavvuf yolundada sâlike merhaleler aştıran, onu terakki ettiren en mühim amil mürşidin sohbetidir.

Onların sohbeti yakınlık makamından doğar ve âli makamlardan süzülerek gelir. Kalplerinin üzerinde perde yoktur. Allah yolunda köprü mesabesindedirler. Sohbet ve nazarları feyz kaynağıdır. Kalp hastalıklarına şifadır. Söylediklerini görerek, bilerek ve yaşayarak söylemişlerdir.

MÜRİDİN, DERVİŞİN EDEPLERİ

Hakikat yolu edepten ibarettir. **Tarikata girmenin şartı:**

1- Cenab-ı Hakk’a karşı edepli,

2-Resulullah(s.a.v)a karşı edepli,

3-Mürşide karşı edepli olmak üzere üçtür.

Orduda disiplin neyse, manevi okulda da edep o dur. Zira zâhiri disiplin dışa hükmeder, bâtînî disiplin doğruya, içe hükmeder.

Mürîd dört kısımdır:

- 1-Daima dinler, hiç konuşmaz. O kârdadır.
- 2-Söyleyicidir, hep konuşur. O zarardadır.
- 3-Emir alıcıdır. O tasarruftadır.
- 4-Emir vericidir. O boşluktadır.

Kişi nefesine tabi olduğu müddetçe hakiki mürid olamaz. Mürşidinden hizmet ve hürmet bekleyen, velevki gönlünden şüphe ve tereddüt bile geçirse gerçekten mürid olamamıştır.

Bir Mürşide, Tarikata bağlı olmayıp Kur'an ve Sünnete Bağlı Olduğunu Söyleyen Müminlerin Durumu.

Kur'an ve Sünnete sınıksız sarılan bir mümin, bir mürşide bağlı olsun veya olmasın elbette iyi bir noktadadır. Çünkü amaç Kur'an ve Sünnetin istediği bir insan ve Salih bir mümin olmaktır. Mürşide bağlanmaktan maksad da budur. Yoksa mürşide bağlanmak Kur'an ve Sünnetin üstünde bir şey değildir.

Ancak burada şu hususu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Acaba insan Kur'an ve Sünnete bağlı yaşıyorum derken, bunu gerçekten başarabiliyormu, yoksa kendi kendisini kandırıyor?

Çünkü insan nefsi çoğu zaman böyle tuzaklar kurar, şeytan yanlışların hoş, eksiklerini tam gösterir.

İnsan içinde bulunduğu olayları ve durumları objektif olarak değerlendiremez. Böyle oluncada hep kendinden yana yontar.

Ama böyle bir mürşidi kâmilin yanında bulunan kimse onun tecrübelerinden yararlanmak durumundadır.

Mürşid ona, nefsinin ve şeytanın ona kuracağı tuzakları gösterir. Böylece daha çabuk mesafe alır.

Mürşide bağlanmak istemeyen kimse, önce kendisine bu duyguların nereden geldiğini anlamaya çalışmalıdır.

Eğer bunlar intisab edilecek bir şeyh bulamadığı için ise, bununda, şeyhlerin eksikliğindenmi? Kendisindenmi? Olduğuna bakmalıdır.

Ama her şeye rağmen benim gönlüm buna ısınmadı diyen ve kitap ve sünnete bağlı kalmaya azmettiğini söyleyen kişi, kendisini olaylara ve dünya gâilesine salıvermemelidir.

Çünkü insanın en çok ayağının kaydığı nokta, meşru olmayan şeylerin zaman içinde tabii hale gelip insanın yüreğini pörsütmesidir.

Diri bir kalp, uyanık bir gönül olmadan bugün sünnet çizgisinde İslami hayat zor yaşanır.

Kişinin Şeyhini Sevmesi ve Onu Övmesi

Tasavvufta şeyh ve müridleri övgü ifade eden sözler doğrudur. Övgü bir sevgi ifadesidir. Sevginin olduğu yerde ifrata kaçmadan ölçülü bir övgü normaldir. Sevgili Peygamber Efendimizin(s.a.v) kendisine yapılacak aşırı tazim ve övgülere tepki göstermesinin nedeni, beşer konumundan çıkarılıp, ulûhiyet konumuna konulmaktır. Putlarla mücadele için gelen ve tevhidin yayılmasını, insanları küfür ve şirkten kurtarmak görevi olan bir elçinin, kendisini Hak'dan sapan, dalalete düşen kavimler gibi, Yahudi ve hristiyanların düştüğü duruma düşmemek için böyle davranmış ve en sağlıklı yolu seçmiştir. Beni Hristiyanların İsa(a.s)yı, Yahudilerin Üzeyir(a.s)ı putlaştırdıkları gibi yapmayın. Ben Allah'ın kulu ve Resulüyüm demiştir. Tarihte peygamberlerini ulûhiyet isnadına kalkan kavimler olmuş olup, Peygamber Efendimiz(s.a.v) buna fırsat vermemiştir.

Tarikatlarda müridin, kendisine ahiret hayatını kazanmada yardımcı olan müridine minnettar olması ve onu öven güzel sözler söylemesi normaldir.

Nitekim ashab-ı kiramda Peygamber Efendimize(s.a.v) hitaben;”Anam, babam Sana feda olsun, canım Sana kurban olsun” gibi ibare ve ifadelerle minnettarlıklarını ifade etmişlerdir. Onun tıraş olduğu zaman kesilen saç ve sakallarını toplamışlar, abdest suyu ile teberrük etmişler, yüzlerine gözlerine sürmüşlerdir. Onun kullandığı ve hediye ettiği hırka ve eşyayı da Ondan bir hatıra olarak saklamışlardır.

Bunların hepsi Ona duyulan sevginin tezahürleridir.”Mehtaplı bir gecede, Bir Allah'ın Resulünün yüzüne baktım, birde aya baktım. Resulullah'ın(s.a.v) yüzü daha parlak ve aydınlıktı.”diyen ashabın bu sözleri abartı değil, bilhassa sevginin izharıdır.

Sevgi insana, sevdiği insanın güzelliklerini daha güzel gösterir. Seven sevdiğinin bu güzelliklerini söylemek, anlatmak ve paylaşmak ister.

Sufilerin şeyhleri ile ilgili övgüleri,”Fenâ fiş-Şeyh” mertebesinde söylenmiş sözlerdir.

H.z.Ömer(r.a)ın, Peygamber Efendimizin(s.a.v) vefat haberi üzerine,”Kim Muhammed öldü derse boynunu vururum.”sözü, seven insanın sevdiğini kaybettiği sıradaki fevranıdır.

Yine Mecnun'un gözünde Leyla ne ise, âşık bir müridin gözünde şeyhide öylesine övgüye layıktır. Çocukların gözünde bile en güçlü ve en iyi insan babalarıdır. Herkesi layık olduğu sıfatla anmak gerekir.

Şeyhi Hakkında Şüphe Edenler:

Sabaha kadar tesbih çeken, akşama kadar oruç tutan, namaz kılan, ama intisab ettiği şeyhi ve tarikatı hakkında, şüphe ve tereddüt eden, şeyhinin aile efradı hakkında kendi düşünce ve görüşüne ters, kusur ve ayıp arama gibi işlere kalkan müridin manevi sigortası atmış demektir.

Zahiren evinizin sigortası atınca, her nekadar bağlı bulunduğunuz hatta elektrik de olsa da, sizin evinizin lambası yanmadığı gibi, bu müridin manen sigortası attığı için şeyhinden gerekli feyzi alamaz ve bu yolda pek ilerleyemez.

Onun için çektiği tesbihten, tuttuğu oruçtan, kıldığı namazdan bir sevap alır. Ama tarikat adab ve usulüne, edebine riayetsizlikten dolayı, şeyhine karşı olan içindeki bozukluktan, kendinin o bozukluğu, kendine mani ve perde olduğundan şeyhi vasıtasıyla gelecek feyizden ve nurdan nasibini tam alamaz. Feyzini tam alamayınca da akranlarından geri kalır, terakki edip ilerleyemez, yükselemez. Onun için sigortayı sağlam bağlamak gerekir.

Tarikat yolu yokluk yoludur. Gurur, kibir, benlik bu yolda şiddetle yasaktır. Çünkü insanın en büyük düşmanı nefis ve şeytandır.

Mümin bir mürid, mürşidini Allah için, Resuli için çok sevecek, ihvan kardeşlerindeki Allah için sevecek, kıskanmayacak, kin ve hased beslemeyecek, ayıp ve noksan aramayacak, dua ve niyazda şeyhi ve ihvan kardaşleri için hayır dua edecek. Allah'dan af ve mağfiret dileyecektir.

Tasavvufi Terbiyede Müridin Meşrebimi Yoksa Mürşidmi Daha Önemlidir?

Mürşidi kâmil müridin meşrebini bilir ve ona göre eğitir. Bu sebeble her ikisinde önemlidir. Bazı meşrebler nadirde olsa tasavvufi eğitimi kabul etmez, bunun haricinde iyi niyetli olarak maneviyat yoluna girenler istidatları oranında kemalata ererler.

Maneviyat yoluna giren herkes Abdulkadir Geylani(k.s) ve Bahaeddin Nakşibend(k.s) olamaz, ama en azından farzları, helal ve haramları, islamın diğer emirlerini zorlanmadan severek yerine getirecek seviyeye ulaşabilir.

Burada önemli olan bir hususda mürşid ile müridin meşreben birbirine yakın olmasıdır. Zaten birbirine benzemeyen meşrebler birbirini isterler.

Tasavvufta pek çok tarikatın olmasında aslında farklı meşreblerin olmasından kaynaklanmaktadır. Hareketli bir meşrebe sahip olan bir kişi Kadirilikle irşad olunurken, daha sakin olanlar Nakşîliği tercih edebilirler. Musikiye ve edebiyata düşkün bir kişi yine Mevleviliğe intisap eder, hatta ahilik ve fütüvvet teşkilatı insanlara mesleklerine göre tasavvufi eğitim vermeyi hedeflemişlerdirki, hem salıklar arasından hem de manevi rehber ile aralarında meşrep farkı en aza indirilsin.

Bu sebebledirki daha önceki dönemlerde şeyh efendiler kendi meşreplerine uygun bulmadıkları sâlikleri başka mürşidlere yönlendirmişlerdi.

Tarikatlarda Tesbihat ve Zikir Sayısı Neye Dayanılarak Tesbih Edilmiştir?

Tasavvufta hedef, kalbi gafletten uyandırıp, Cenab-ı Hakk'a bağlayarak ebedi huzuru elde etmektir. Bunun en önemli yolu, kalbi devamlı zikirle meşgul etmektir. Bu ise belli bir manevi yolu takip ederek öğrenilebilecek zor bir süreçtir.

Zira şeytan daima bizi dünya ile boş şeylerle meşgul etmeye ve Allah'dan gafil kılmaya çalışmaktadır. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde birçok ayeti celilede, zikredilmesini emretmiş: **"Siz Beni zikredin, Bende sizi zikredeyim."**(Bakara Suresi,152)

Kur'an'a göre akıllı ve uyanık olanlar her durumda Allah'ı ananlardır. **"O gerçek akıl sahipleri, ayakta, yürürken, otururken ve yanları üzerine yatarken bütün hal ve zamanlarda Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışını tefekkür ederler."**(Al-i İmran Suresi,161)

*Bu konuda birçok ayetin yanında, pek çok hadisi şerifte vardır."*Kulum Beni zikrettiğinde, Ben onunla beraberim. Kulum Beni gizlice içinden zikrederse, Bende onu özel olarak zikrederim. O Beni bir topluluk içinde zikrederse, Bende onu daha hayırlı bir topluluk meleklerim arasında zikrederim."*(Buhari, Ebu Hureyre(r.a),H.No:2183)*

Peygamber Efendimizin(s.a.v) gerek kendisi, gerekse ashabına tavsiye ettiği ve devamlı söylediği tesbihatlar vardır. Mesela, Efendimiz(s.a.v):"Ben günde 70 defa,100 defa tevbe-i istiğfar ederim.33 defa Subhanallah,33 defa Elhamdulillah,33 defa Allahuekber, sonunda Lailahe illallahu vahdehula şeriykeleh lehül mülkü velehül hamdü vehüve ala külli şeyin kadir.""Subhanallahı vebi hamdihi, subhanallahil azim."gibi birçok tavsiyeleri vardır.

Hemen hemen her tarikatta istiğfar çekmek virdin bir parçasıdır. Peygamberimize(s.a.v)salât ve selam getirmek Alla'ü Zülcelalin emridir. Buda tarikatlarda virdin önemli bir parçasıdır. Kelime-i Tevhidi çokça söylememiz, kalbin cilasası olması, ölümü tefekkür etmemizi tavsiye etmesi, bütün ehlisünnet tarikatlarının temel virdleridir.

Bunları bir Müslüman bir tarikata girmedende yerine getirebilir. Ama düzenli bir şekilde yerine getirmek ancak belli bir manevi yolun reçetesini takip etmekle olur. Tarikat büyükleride bunu sağlamıştır.

Bir Mürşide İntisab eden Kimse,"Ölünün Kendini Gassale Bırakması gibi Teslim Olacak"Deniliyor. Bir Müridin Mürşidine Bağlılık Ölçüsü Ne Olmalıdır? Bu Bağlılık sadece Uhrevi İşlerdemi, Yoksa Dünyevi İşlerde de Olmalı mıdır?

Şeyh ile mürid arasındaki ilkeleri düzenleyen sadece sevgidir. Bu yüzden aralarındaki sevginin boyutunu göstermek üzere teslimiyet için gassal önünde meyyit tabiri kullanılmıştır. Bu teslimiyet biraz kişilerin karakter yapısına bağlıdır.

Mesela, ashab-ı kiram arasında, Hz.Ebubekir(r.a) gibi her konuda Resulullah(s.a.v) itirazsız teslim olan sahabiler olduğu gibi, Hz.Ömer(r.a) gibi kafasının yatmadığı meselede hemen itiraz etme cesaretini gösteren sahabelerde vardır.

Hz.Ebubekir(r.a) mirac olayında:"Bunları Hz.Muhammed(s.a.v) söylüyorsa mutlaka doğrudur."sözüyle, Hudeybiyede müşriklerle yapılan anlaşmanın imzalanmasına karşı çıkan sahabilere,"Siz ne yapıyorsunuz? O Allah'ın Reslü ve O vahiy alıyor?"diyerek teslimiyetin şahika örneklerini göstermiştir.

Fakat her ikiside konumlarından bir şey kaybetmemiştir. Ne teslimiyet Hz.Ebubekir(r.a)e,nede itiraz etmek Hz.Ömer(r.a) bir zarar vermemiştir.

Demekki bu iş bir meşreb ve mizaç meselesidir. Bizim akaidimizde kayıtsız şartsız bir kimseye tabi olmamızı emreden bir hüküm olmadığı gibi, sevgi ile tabi olanları yasaklayan bir hükümde yoktur.

Bugün memleketimizde ve İslam âleminde teslimiyet konusunu istismar eden, Müslümanları kandıranlar, ortada dolaşan birçok sahte şeyh vardır.

Tasavvuftaki teslimiyet, acem kılıcı gibi her iki tarafıda keskindir. İyiye kullanılabileceği gibi, kötüyede kullanılabilir. Burada sorumluluk meydanı boş bırakan Müslümanlarıdır. Bu istismarları önleyecek, insanları hayra, Hakk'a çağırarak gerçek müşhidlere ihtiyaç vardır.

Müslümanların dünya ve ahiret saadetlerini ilgilendiren bu konuda, İslam dışı, Kur'an dışı, Sünnet dışı, kısaca ehl-i sünnet dışı söz, fiil ve hareketlere, insanları fitneye, edep, ahlak dışı anarşi ve teröre, menfeate sevkeden, birlik ve kardeşliğimizi zedeleyen, bazı iç ve dış düşmanların organize edip gündeme getirdiği sahte şeyhlere, meczuplara dikkat etmeli, özümüze, değerlerimize, gerçek ilmiyle amel âlim ve müşhidlerimize sahip çıkmalıyız.

Mesela,28 Şubat 1997 de basında, Tv. De, sahte şeyh M.Gündüz, A.Kalkancı, F.Şahin ve benzeri irtica olayları, planlı yapılan, bu milletin dinine, birliğine, gerçek İslami tarikatlere darbe vurmak için yapılmış bir oyundu. Foyaları daha sonra ortaya çıkmış ve herkes gerçeği görmüştü.

Bugün Bazı Tarikatlar, İlme, Bazısı Kisveye, Bazısıda Çalgıya Önem Vermekte, Bu Farklılığın Nedeni nedir?

Bugünkü Müslümanların hal ve hareketlerine bakıp müslümanlık hakkında hüküm vermek nasıl yanlış bir yargı olursa, bugün toplumumuzda yaygın görüntülere bakıp tasavvuf hakkında söz söylemekte aynı şekilde yanlış olur.

Gerçek tasavvuf bugün bölük pörçük yaşanan tasavvuf değildir. Yada bazı gurupların öne çıkmış bir takım özelliklerini tasavvufun bütünü için bir yargı vesilesi yapmak yanlıştır. Aslında bu soruların cevapları asırlar önce verilmiş ve tasavvufun asıl gayesi ortaya konmuştur.

Bakınız, **Yunus Emre** ne güzel demiş: **Dervişlik olaydı tâc ile hırka**

Biz dahi alırdık otuza kırka.

İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsin

Bu nice okumaktır.

Tasavvuf insanlara önce kendini, sonra Rabbini tanıtmaya (marifet) yolunu gösterir. Farklı özelliklerin ortaya çıkması biraz da müşhid ve müntesiplerinin farklı karakter yapısından kaynaklanmaktadır.

Sufiler bir eğitim aracı olarak yerine göre musikiden de nazardan da istifade etmişlerdir.

Bugünün modern pedagojisinde insanın karşısındaki ile göz iletişimi kurması çok önemlidir. Göz ile kulak yüksek duygu organları olduğundan eğitimde çok daha etkilidir. Nazar bir göz iletişimidir. Musikide kulak ile kalbe ulaşma yoludur.

Mutasavvıfların derdi bellidir. Gönüllere “Elest bezminde” verdikleri sözü hatırlatarak hangi aracı bulurlarsa kullanmak.

Aslında amaç olarak tasavvufta ne kisvenin, ne kerametın, ne nazarın, nede güzel sesle söylenen musiki ve ilahinin bir kıymeti harbiyesi vardır. Çünkü amaç kulluktur. İhsandır, rabbaniliktir. Rabbanilik söz konusu olunca da sadece bilginin de çok önemi yoktur.

Bilgi amelle, amel ihlâsla, ihlâs ihsan ve isâr ile beslendiği zaman anlam kazanır.

Bugün bu konuda görülen eksiklik, tasavvufun değil, fertlerin eksiklik ve kusurudur. Bunu tasavvufun geneline fatura etmek haksızlık olur.

Bugün bazı tarikat ve Cemaatlerde Görülen, Sarık, Cübbe ve Sakal İslama Hizmette Engelmidir?

Tasavvuf insanları meşrep farklılığına göre eğiten bir kurumdur. Bu yüzden tarikat gurupları arasında sosyal olaylara bakışta, kılık kıyafetle anlayış farklılıkları olabilir.

İlk devir sufilerinin tâc ve hırka merakı, aynı yüzyıllarda “Melami” meşrebine mensup bir takım insanların tepkisine sebep olmuş onların kisvelerine mukabil, bilinmezliği ve nefsi kınamayı öne çıkarmışlar, ihlâsa ermekten çok, riyadan kurtulmayı prensip edinmişlerdir.

Kılık kıyafetin, kisvenin halkın takdir ve tebciğini çekip nefse pay çıkarabileceğini düşünerek kisve üzerinde duranlara karşı çıkmışlar, bununla birlikte tasavvuf ve tarikat guruplarının kendilerini tanıtan bir takım üniforma gibi tarikatlara ve tekkelere göre değişen tac ve hırka tabir edilen kisveleride olmuştur.

Selçuklu ve Osmanlı Devleti zamanında her tarikat mensubunun kılık ve kıyafeti belli idi. Kişinin hangi tarikata veya hangi tekkeye mensub olduğu, sarığından, cübbesinden, esasından, elbisesinin renklerinden ayırt edilirdi. Bu sadece Müslümanlar için değil aynı zamanda başka dinlere mensub kişiler içinde geçerli idi.

Kisve ve sakal konusunu öne çıkarırken veya bu konuya karşı çıkarken önemli olan niyettir. Bu işin orta yolunu bulmak sakal, sarık ve cübbenin sünnet oluşunu unutmamak, her iki tarafta söz ve davranışlarıyla birbirlerini incitmemeli, rahatsızda olmamalıdır. Sakallı Müslüman kardeşlerimiz ille sakal diye tutturmamalı, sakalsız Müslüman kardeşlerimizde, bunların bu halleri Müslümanlara zarar veriyor diye düşünmemeli, çünkü her gurubun kendine göre hitap edip etkili olacağı çevre ve gurup vardır. Müslüman kardeşlerimiz birbirleriyle uğraşmayı bırakıp sevgi ve hoşgörüsü, Allah’ın emri, Resulullahın(s.a.v) şeriatı üzere hizmete yönelmeli, Hakkı ve sabrı tavsiye ederek islamı tebliğe gayret göstermelidir.

Mürşid Vefatından Önce Halifelerini Bildirip Mürşidlik Görevi Verebilir mi? Yetkisi Olmadığı Halde Kendisini Şeyh İlan Edenlerin Durumu ne olur?

Eskiden ve bugün şeyhlerin hayatlarıyla kayıtlı olmak üzere bir kısım kimselere hilafet verdikleri bilinen bir husustur. Bu hilafet bir tür ders vekâleti olduğundan şeyhin hayatı ile sınırlıdır. Şeyh eğer vefatından önce kendisinin yerine kimin geçeceğini yazılı ve sözlü bir biçimde açıklamış ise bu halifelerin hilafeti sona erer. Böylece onların yeniden yeni şeyh tarafından görevlendirilmeleri gerekir. Eğer böyle bir işaret vaki olmadan emr-i Hak vaki olur şeyh vefat ederse, o zaman halifelerin bu hizmeti devam ettirmeleri mümkündür.

Ancak hâli hayatında şeyhden icazet almamış kimselerin herhangi bir iddia ile ortaya çıkmalarını önlemek için icazet zorunluluğu getirilmiştir. Sultan 2.Abdulhamid Han döneminde meşihat makamı bu görevi deruhte ederdi.

Günümüzde böyle bir kontrol mekanizması işlemediğine, irşad için resmi bir belge bulunmadığına göre artık iş, ihvanın firasetine kalıyor.

Elbette mürşidlik sevdasına kapılıp;”Ömrümüz boyunca hep mürid olarak kalacağız” diyen insanlar çıkabilir. Böyle zamanlarda şeyhlik iddiasında bulunan kişinin hâl ve tavırlarına, etrafına toplanan insanların istikametlerine bakmak ve iddia sahibinin dünyalık bir menfaat devşirme amacıyla olup olmadığını iyice tartmak gerekir. Önce şeyhin hareket ve davranışlarına bakmalı, ardından gönüllere danışmalıdır.

Yoksa günümüzde okadar çok sahte şeyh, mürşid, mehdi varki bunların tuzağına düşenler hem dünyalarını, hemde ahiretlerini kaybetmektedirler.

Dinimizde her şey gün gibi ortadadır. Helal belli, haram bellidir. Uymamız gereken her şey bildirilmiştir.

Yoksa insanların cehalet ve zaaflarından yararlanarak, peygamberliğini, mehdiliğini, şeyhliğini ilan eden, insanları dolandıran onlardan maddi menfaatlar temin eden, dine imana sığmayan hal ve hareketlere bulaşan, şeytana kul köle olan, bu sahtekârlar hem kendilerini hemde kendilerine tabi olanları cehenneme sürüklemektedirler. Rabbim hepimizi muhafaza buyursun. Habibi Hz.Muhammed Mustafanın(s.a.v) yolundan ayırmasın. Âmin.

Tasavvufta Günah İşleyenlerle Beraber Olmanın Kişinin Maneviyatını Etkileyeceği, Bunlardan Sakınılması Gerektiği Bildirilir? Peki, Bunlara Kim Yol Gösterecek?

Tasavvufta sohbet ve arkadaşlık açısından insanlar dört guruba ayrılır.

1-Arkadaşlığı ve sohbeti ilaç mesabesinde olanlar. Bunlar müritlerinin hastalıklarına göre ilaç veren mürşidlerdir.

2-Arkadaşlığı ve sohbeti gıda gibi olanlar. Bunlarda ihvan ile inanan insanlardır. Onlarla birliktelik insanın manevi hayatını ve ruhunu besler. Bu yüzden gıda sayılmıştır.

3-Arkadaşlığı ve sohbeti mikrop gibi olanlar. Bunlar fasık ve facir insanlardır. Haramları açıkca işleyen, farzları yapma kaygısında bulunmayan, günaha dalmış kişilerdir. Böylelerinin kötü tavır ve davranışları bir mikrop gibi insanlara bulaşır.

4-Arkadaşlığı ve sohbeti zehir gibi olanlar. Bunlarda inançsız, mülhid ve ateist insanlardır. Bunların iman nurundan mahrum ve inkâr ile kararmış kalpleri bir zehir gibi çevresini etkiler.

Kalpleri kararmış insanlar, fasık, facir, inançsız, mülhid, ateist insanlar olduğundan bunlardan kaçınılması, dikkatli olunması gerekir. Bunlardan sakınılması demek tamamen bunları terk etmek anlamına gelmez. Burada kastedilen iman, amelleri, tecrübesi, bilgisi kemale ermemiş kişilerin bunlarla yakın temas ve dostluk kurmamalarıdır. Yoksa seyrü sülukda belli mesafe katetmiş, iman güçlü, ameli Salih, bilgi ve tecrübesi geniş kimselerin onları irşad çerçevesi içerisine alması gerekir.

Henüz kendi problemlerini çözememiş kişilerin böyle bir işe kalkışmaları elbette gerekmez. Faydalı olmaz. Sonra, yasaklanan dostluk ve arkadaşlıktır. Hiç görüşmemek, küs gibi davranmak da elbette hoş değildir.

Çünkü Müslüman herkese hüsnü muamele ile en iyi tebliği yapmış olur.

Mürşidi Kamil Aynı anda Birkaç Yerde Görülebilir mi?

Kerametın varlığına inanan ve bunun Allah'ın bir ikramı olduğunu kabul eden kimseler için böyle bir şeyin varlığını kabullenmek kolaydır.

Fakat hedef ve amaç bu değildir. Bunlarla uğraşmak değildir.

H.z.Süleyman(a.s)ın veziri Asaf b.Berihaya'ya, Yemendeki Saba Melikesi Belkis'in tahtını göz açıp kapayacak bir zamanda Kudüse getirme imkânı veren Allah, elbette Salih ve veli kullarına dilerse böyle bir güç verebilir. Kur'an-ı Kerim bunu bize haber veriyor. Buna inanırız. Ancak bunu mutlak bir üstünlük gibi saymak, birtakım yanlış anlamalara sebebiyet verebilir. Sonuçta bir zatın kemalinin ölçüsü bu tür olağan üstülöklere bağlanır. İşte yanlışlık buradadır. Hertürlü kemal, güzellik ve olağan üstülük sadece Allah'tandır. Allah dilerse kullarını buna mazhar kılabilir.

Bu konuda İslam tasavvufunda birçok yaşanmış olaylar anlatılır. Bunlardan biriside; Osmanlı Devletinde Sultan Yıldırım Beyazid döneminde, Bursa'da Somuncu Baba diye tanınan Hamidüddin Aksarayı hazretleridir. Sultanın Haçlılarla yaptığı savaşın sonunda zaferle dönmesi üzerine vaat ettiği Ulu caminin yapımını emretmiş cami tamamlandığında damadı Emir Sultana açılışını kim yapsın, namazı kim kıldırsın, Cuma hutbesini kim okusun dediğinde, damadı Somuncu Babayı söylemişti. Somuncu Baba Cuma hutbesinde Fatiha Suresinin 7 türlü tefsirini yapar, kimsenin duymadığı, bilmediği bilgileri açıklar. Her seviyeden insan huşu içerisinde hutbeyi dinler. Cuma namazını kıldırır. Namazdan sonra cemaat Somuncu Babanın elini öpüp hayır duasını alırlar. Caminin üç kapısı vardır. Her kapıdan çıkan elini öptüğünü hayır duasını aldığını söyler.

Ehlisünnet inancında keramet haktır. Allah'u Zülcelâl Peygamberlerine Mucizeyi vacip kılmış, veli kullarınada kerametlerini gizlemeyi vacip kılmıştır.

VECD VE CEZBE

Vecd; Hüznü gerektiren keder, aşk ve iştihak sarhoşluğu içinde kendinden geçmek ve yüksek heyecan demektir. Hakk'ın binbir tecellisini müşahade eden kimsenin muhabbet sonucu içinin ferahlaması ve o halin verdiği zevk ile kendinden geçmesidir.

Hakiki vecd ileri derecedeki Allah sevgisi, irade sağlamlığı ve Allah aşkından meydana gelir. Kur'an okunurken vecde gelmeyip başka şeylerle vecde gelenler Hakk'a değil, halka tutkun sayılmıştır. Çünkü Kur'an,"*Rablerinden korkanların kendisini derileri ürperecek vecdle okuyacaklarını haber vermektedir.*"(Zümer Suresi,23)

Peygamber Efendimiz(s.a.v) ve ashabının hayatında vecd halinin örnekleri pek çoktur. Nitekim Abdullah b.Mesud(r.a) okumaya başlar;"*Her ümmetten bir şahid getirdiğimiz, senide onların üzerine şahit tuttuğumuz zaman halleri ne olacak?*"(Nisa Suresi,41) ayetine geldiği zaman peygamberimiz(s.a.v) ağlamaya başlar ve yeter Ya Abdullah diyerek okumasını bitirir.(Buhari, Fezailül Kur'an,33)

Cezbe ise; Çekmek ve çekiş demektir. Cenab-ı Hakk'ın kulu kendi canibine çekmesi demektir. Cezbe Allah'ın kula bir ihsanı olduğundan kulun elinde değildir. Allah'ın sevdiği kulunun kalbinden perdeyi kaldırıp çalışma ve gayreti olmadan yakîn nuru ile kolayca manevi makamlara yükseltmesidir. Böyle bir cezbe, kulda istikamet ve ibadet arzusu doğurarak bela ve musibetlere sabretme gücü kazandırır. Kul ruhi cezbe ile kendinden geçer, kulluğundan habersiz hale gelir. Hakikatın kaynağını bulur. Allah'ın dışındaki her şeyi unutarak kendinden geçer, vecd ve istiğrak halini yaşar.

Vecd ve cezbe birbirine yakın anlamlıdır. Vecdde kulun gayretinde payı vardır. Cezbe ise vecde göre daha güçlü ve tamamen Allah vergisidir. Kur'an- Mübinde:"*Allah dilediğini kendine çeker.*"(Şura Suresi,13) ayeti ile bazı kaynaklarda hadisi şerif olarak nakledilen;"*Allah'ın kuluna olan cezbesi, ins ve cinin amellerine denktir.*"(Keşfül hafa,1/352,H.No:1069)

Hakk'ın kulu çekmesi cezbe, bu cezbe ile kulun Allah'a yönelmesi aşktır.

Mutasavvuflara göre, Peygamber Efendimizi(s.a.v) öldürmeye giderken, eniştesinin evinde duyduğu Kur'an sesiyle imana gelen Hz.Ömer(r.a)ın haliyle, avlandığı bir sırada peşpeşe gaibden bir ses duyan;"*Sen bunun için yaratılmadın*"sesiyle sultanlığı bırakan İbrahim b.Ethem(k.s) in tevbesi cezbeyle örnek sayılmıştır.

Cenab-ı Hak dilediği kulunu sever ve seçer, cezbeyle zatına çeker. Aklını kullanan bu sevgili kullara üç yoldan ihsan edilir.**1-Aşk,2-Muhabbet,3-Mahviyet.**

Cenab-ı Hak:"**Bu Allah'ın fazlu keremidir. Kime dilerse ona verir.**"(Cuma Suresi,4)

Cenab-ı Hak, fazlu kereminden, müminlerin kalp gözlerini açarak, onları marifet nuruna, Rıza-i Barine ulaştırmıştır.

Cezbe yolu Enbiya ve Evliya yoludur. Hak'dan gelenin adı cezbe, kuldaki gelenin adı ise, meyil ve iradedir. Kulun teveccühü çoğaldıkça bu teveccühün adıda değişir. Sonunda

öyle bir yere varırki sâlik her şeyi birden terk eder ve yüzünü Allah’a çevirir. Yani her şeyden vazgeçerek tek bir kibleye yönelir. Ve Allah’dan başka her şeyi unuttur.

Cezbesiz hiçbir veli yetişmemiştir. Çünkü Cenab-ı Hak bir kulunu kendi tarafına çekmezse, hiçbir kimse kendi kendine Hakk’a ulaşamaz.

Böyle bir cezbe tutulanlara,Cenab-ı Hak, iç hallerini göstererek, nefis ve dünyadan uzaklaştırır,zâtı ilahisine yaklaştırır.Bu anlamıyla cezbe,peygamberlerin ve velilerin sıfatıdır.Kabiliyet ve istidat işidir.Kalbi selime kavuşmada bir yoldur.Yunus Emre(k.s):”Cezbe-i aşk olmayınca neylesin şeyhim beni.”derken buna işaret etmek istemiştir.

Cezbe irfan ehlinin kalplerini tahrik eder, âşıkların gıdası, Hak yolcularının zevk ve safasıdır. Şüphesiz bu muhabbet ile kaimdir. Çünkü her şey sevgi ile mümkün olur. Aşk öyle bir lütuftur ki, ifadeye sığmaz. Aşk ateştir, aşk lezzettir. Hakka ulaşmak için güç kaynağıdır. Hak’dan geldiği için Hakk’a ulaştırır.

Mahviyatta öyle bir lütuf ve ihsandır ki, Cenab-ı Hakk’a kavuşturur. Bunlar kime verilmişse, Hâlık ile mahlûk arasında ki perdeleri kaldırır, sıfatları kül eder.

Cezbe halk arasında aklın baştan gitmesi anlamında kullanılırsada yanlıştır. Cezbe başka cinnet başkadır. Meczub ile mecnunda ayrı ayrı şeylerdir. Halk arasında sohbet, zikir ve sema meclislerinde kalbinde meydana gelen varidata dayanamayarak kendinden geçen, bağırان, gayri ihtiyari sıçrayıp nâra atan kişilerin davranışlarına da cezbe adı verilmektedir.

İlk tasavvufi kaynaklarda, zikir ve sema meclislerindeki bu hareketlere vecd denirken, Türkçede cezbe adı verilmiştir.

İlk sufilerden itibaren mutasavvuflar yersiz, sayha atmayı, bağırıp çağırmayı muteber saymamışlardır. Nâra ve taşkınlık türü vecd ve cezbelere hep zaaf alameti olarak görülmüştür. Nasılki tazyikli akan bir çeşmenin altına küçük bir bardak tutulduğunda, su bardağın içine girmeden dışa taşarsa, gönlü dar olanlara gelen vâridatda öyle taşar.

Bazı kişiler Kur’an okurken vecde gelmeyip şeyhinin ismi geçtiği zaman vecde gelip cezbeye kapılıp, hoplayıp zıplıyor bu durum o müridin henüz fenafışseyh konumunda olduğundandır. Bu ise işin daha başıdır.

Aslında asıl vecd Allah’ın adı anıldığında vecde gelmektir. Nitekim Kur’an-ı Mübinde:”**Müminler ancak o kimselerdir ki Allah’ın adı anıldığı zaman yürekleri vecdle titreyen kimselerdir.**”(Enfal Suresi,2)

Ashabı kiram ise Allah ve Resulünün adı geçtiğinde heyecanlanır, kalpleri yerinden fırlayacakmış gibi atardı. Bu yüzden elleriyle kalplerini bastırmak lüzumunu hissederlerdi.

Bugün bizim, Peygamber Efendimizin(s.a.v)adı geçtiğinde adet olarak yaptığımız bu hareketi onlar zarureten yaparlardı.

Cezbede şart istidattır. Bu istidat Allah vergisidir, kesbi değildir. Sâlikte bu istidat olmazsa yalnız riyazet ve tasfiye ile Hakk’a vusul nasip olmaz.

Cezbe iki türlü olur:1-Hafî(gizli-sessiz),kulun Hakkı sevmesi,2-Celî(açık-sesli) Hakk’ın kulu sevmesidir.(M.Zeki Pakalın, Tarih Deyimler Sözlüğü,1/286)

Meczub: Hakk'ın kendisi için seçtiği ve hizmetinde kullandığı, kudsiyet suyuyla yıkadığı kimsedir. Bunun içinde meczub, çalışma ve yorgunluk külfetine katlanmadan bütün makam ve mertebelere ihsan ve hibe yoluyla erişmiştir. *(Kaşani, 77. Cami, 95)*

Sâlik, kendisi için terbiye münasib olan, gayret yolu öğretilen, tarikatın halleri gösterilen ve haber verilen, tabi olduğu kimseyle birlikte bazı manileri aşan kimsedir.

Bu yollar arasında, dostlarla, arkadaşlarla, bedeni ve nefsanî riyazat yolunda olanlarla bir olmak yer alır.

Bu, önce dünyadan kaçmak ve ahireti istemek, sonra amel denizine dalmak, bedeni ve nefsanî riyazeti ısrarla sürdürmekle mümkündür.

Bu, gayretle ulaşılabilecek hedeflerden biridir. Mürşid, yola sevkeden şeylerin anahtarlarını üstlenir. Bunlar ise; Halvet, samt(susmak), açlık ve uykusuzluktur.

Sâliklerin bidayeti, ilmi olarak İslam, nihayeti ise ameli olarak ihsan makamını gerçekleştirmektir.

Sâlik amelini riya gibi afetlerden arındırarak, sadece uğruna amel edilecek varlık için yani Allah için yaptığında İslam makamını gerçekleştirmiş olur.

Amelini iddialardan arındırdığında iman, ikilik düşüncesinden sıyrıldığında, yani Rabbini görüp kendisini görmekten gaib olduğunda ise ihsan makamına ulaşmış olur. *(Ravza, 470-617)*

Sâlik, kemale erdiğinde her zaman ilahi nurları elde eder. İşte o, makam ve murad sahibidir. Sâlik, iteat edenin yönelişi ve isyan edenin uzaklaşması gibi yükselir. Meczub, cezbe yakalanan ise yaklaşır. Sâlik derece derece makama yükselir. Meczub ise bir defada o makama alınır.

Sâlik sıratı müstakime süluk eder. Meczub ise halk nezdinde akîm dir. Ancak meczublardan terbiye yoluna girenlerde vardır. İşte sâlikin yükselişine yaklaşan, ayık meczub daha faziletlidir. Meczub-ı sâlik hakikat ile şeriatı bütünleştirmiştir.

Tasavvufta cezbe, süluk ve amel ile bir arada düşünülür. Süluka bağlı olmayan cezbe makbul sayılmaz. Cezbeye tutulan kimselere meczub denir. Cezbe geçici olduğu gibi süreklide olabilir. Cezbe halindeki sâlik sorumlu ve yükümlü sayılmaz. *(Süleyman Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Sh. 117)*

TEKKE VE ZAVİYELER

Başlangıçta Müslümanların toplanma yeri olarak cami vardı. Burada sadece namaz kılınmaz, hemen hemen her konuda görüşme, tartışma yapılır, eğitim ve öğretim hizmetleri verilirdi. 10 ve 11. asırlardan itibaren bilimsel faaliyetler için medreseler kuruldu. Aynı zamanda tekke ve zaviyelerinde faaliyete geçtiği dönemdir.

Hudud boylarında açılan tekke ve ribatlar, savaşçı askerlerin de barındığı yerler iken, zamanla tekke ve ribatlar gelişerek gelir getiren vakıflarda bağlanarak, buradaki insanların

ruhi ihtiyaçları yanında, yeme, içme, barınma gibi ihtiyaçlarının da karşılayarak kurum haline gelmişlerdir.

Dervişlerin bir kısmı devamlı tekkede kalırken, oranın hizmetini yürütürken, bir kısımda belli zamanlarda buraya gelirdi.

Tekkelerin mimari gelişimide maddi ihtiyaç ve imkânlar a göre şekillenmiş, merkezdeki tekkeler daha büyüktür. Buralarda; zikirhane, türbe, ilehane, derviş odaları, selamlık, harem, mutfak, kütüphane, kahvehane gibi bölümler vardır.

Tekke ile eş anlamlı olarak, hankâh, dergâh, âsitane ve zâviye gibi kelimelerde kullanılır. Zaman zaman aralarında nüans farkı vardır.

Âsitane: Büyük merkez tekkelere denir. Tarikat kurucusunun kabrinin bulunduğu tekke anlamına da gelir.

Dergâh: O tarikat mensubu olan bazı dervişlerle şeyhin ikametgâhı olarak da kullanılan tekke demektir.

Hânkâh: Orta büyüklükteki tekke demektir. Tarikate ait başka tekke ve zaviyelerin ikmal ve ihtiyaçları bağlı bulundukları hankâhca karşılanırdı.

Zâviye: Tekkelerin küçüğüne denir. şehir ve kasabaların ücra yerlerindeki küçük tekkeler için kullanılan bir tabirdir.

Bu tekkelerde, mensupları ibadet eder mescid olarak kullanır, okuma yazma, din ilimlerini öğrenir, okul hizmeti görür. Âlimler ve şeyhler zaman zaman bir araya gelerek bilgi alış verişinde bulunurlar, seyyahlar, ziyaretçi ve hac yolcuları buralarda konaklar, fakir ve yoksulların karınlarının doyurulduğu imarethane, çeşitli kitapların bulunduğu kütüphane, gelen gidenin çok olduğu, haber alınıp, bırakıldığı, postahane, düşmandan kaçan mazlumların sığındığı bir iltica yeri, hasta, sakat, düşkün ve çaresizlerinde bakıldığı, sağlık hizmetide görölürdü.

Tarikat ve tekkelerin kurulup aktif hale gelmesi, islamın anadoluda, asyada, afrikada, avrupada, uzak doğuda hızla yayılmasına birçok hükümdar, sultan, padişah, ilim ehli ve halkın seve seve gönlündeki boşluğu doldurarak bir tarikate girip bir mürşide intisap ettiğine şahid oluruz.

İslamın asya kıtasında yayılmasında bilhassa ortaasya coğrafyasında, Buhara, Semerkant, Taşkent bir ilim irfan yuvası, bir tarikat ocağıydı.

Birçok Selçuklu Sultanı, devlet erkânı, ilim ehli, Ahmet Yesevi dergâhından nasibini almış, Yesevi, Kadiri, Kübreverdi, Sühreverdi tarikatları, dervişleri birçok fetih hareketlerinde bulunmuş gönülleri fethetmiştir.

Devlet erkânı, bu büyük Allah dostlarına sahip çıkmış destek olmuş, onlara intisap etmiştir. Anadolu Selçuklu Sultanlarının çoğuda Mevlana Celalettin ve babasına intisap etmiş, Osmanlı Sultanları da mutlaka bir mürşide bağlanmış ehli tarik idi.

Osman Bey, şeyh Edebaliye intisap etmiş, Sultan Murad, Hacı Bayramı Veliye, Sultan Fatih, Akşemseddine intisap etmiştir.

Osmanlı topraklarına Kadiri tarikatını getiren, Hacı Bayramı Velinin damadı Eşrefoğlu Rumi olmuş, Osmanlıda Kadiri, Nakşî, Bayrami, Rufai, Mevlevi, Celveti, Halveti, Bektaşî tarikatları ve kolları varlığını günümüze kadar korumuşlardır. Horasan erenleri ile anadoluya gelen ve birçok önemli şahsa yol gösteren tarikatlar, 1918 de yıkılan Osmanlı devletinin başkenti İstanbulda sadece, 45 Kadiri, 51 Nakşî, 38 Rufai, 9 Bedeni, 4 Bayrami, çok sayıda Mevlevi ve Bektaşî tekkesi vardı.

İSLAMIN YAYILMASINDA TARİKAT VE TEKKELERİN ROLÜ

İslamın tebliğ edilmesinde, yaşanması ve korunmasında, yayılmasında tarikat ve tekkelerin şüphesiz büyük etkisi olmuştur. Bunu bugün herkes kabul etmektedir.

Özellikle gayri Müslim diyarlarda, İslam mücahitlerinin ulaşamadığı yerlerde tekke ve dergâhlar açan Allah dostları İslamın yayılmasında, gönüllerin fethinde büyük rol oynamışlardır.

Dün olduğu gibi bugünde gönülleri fethedecek, hasta kalplere şifa olacak, bataklığa saplanan insanları kurtaracak, kafaları karışık, yollarını şaşırılmış insanları doğru yola getirecek gerçek alperenlere ihtiyaç vardır.

Bunun en güzel yollarından biriside, bir meslek ve iş adamı statüsündeki gönül ehli kişilerin gidecekleri yörelerin dillerini öğrenerek feragatla çalışmaları ve bölge insanlarına ulaşmalarıdır.

Bugün Batı insanının en önemli sıkıntısı ferdiyetçiliğin ortaya çıkardığı yalnızlıktır. Herkes “Ben” ve birey merkezli düşünüp yaşadığı için buralarda İslamın “İsâr ve paylaşım” anlayışı son derece olmaktadır.

Batıda ve Ortaasya ülkelerinde din açlığı gözle görünür safhadadır. İslamın hoş görü ve kardeşlik ilkesi son derece ilgi uyandırmaktadır.

Bunun için Müslümanlara büyük görevler düşmekte, gerek vatanımızda gerekse yurtdışında maddi ve manevi fedakârlığa soyunacak, tebliğ görevini yapacak alperenlere ihtiyaç vardır.

Oralarda tebliğ ve davet faaliyeti yaparken bunun bir mesleki faaliyetle iç içe yürütülmesi daha etkili ve faydalı olur. İnsani yardım türü maddi katkılar etkiyi daha da artırır.

Bugün bunun tersi örneklerini Endonezya’da görmekteyiz. Nüfusunun %90 ı Müslüman olan bu ülkenin insanları açlık sebebiyle Hristiyan misyonerlerinin hristiyanlaştırma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Aynı durum Ortaasya Türk Cumhuriyetleri, Bosna Hersek, Kosova, Arnavutluk, Batı Trakya ve bütün İslam dünyası içinde geçerlidir. Fakirliği, adaletsizliği, zulmü, cehaleti, yolsuzlukları istismar ederek, Müslümanların inancını, ahlakını, birliğini bozmaya fitne tohumları ekmeğe devam etmektedirler.

Azerbaycanda, Kırım, Kırgızistanda, Hristiyan misyonerleri, Budist rahipleri, Krişnalar cirit atmaktadır.

Bizim elimizde denenmiş ve tarih boyuncada önemli neticeler alınmış tasavvuf ve tarikat gibi müesseseler var, bundan yararlanmak gerekir. Bugün dilbilen ve dini iyi anlatabilecek derviş gönüllü insanların Doğu da ve Batı da yapabileceği çok hizmetler var. Müslümanlar bu konuda alt yapı oluşturup Faaliyete geçmeleri gerekir.

TASAVVUF ALANINDA, TARİKAT VE TEKKELERDE ZAMAN ZAMAN GÖRÜLEN BOZULMANIN NEDENLERİ

Bütün bilim dallarında ve kurumlarda olduğu gibi tasavvufta da zaman zaman aslından uzaklaşmalar ve birtakım sapmalar olmuştur. İslami ilimler ve sosyal kurumlar birleşik kaplar gibidir. Birinin yükselmesi ve diğerlerinin yerinde sayması veya birinin seviyesinin düşüp diğerlerinin yukarda kalması mümkün değildir. İslam dünyasında gerileme ve çözülme başlayınca bundan bütün kurumlar ve bütün ilimler nasibini almıştır.

Bozulmanın temel sebebi liyakatsizlik ve cehalettir. Babadan oğla intikal eden şeyhlik anlayışı, liyakatsiz ve ehliyetsiz kimselerin kolayca şeyhlik makamına oturmalarını sağlamış, bu da tabii olarak bozulma sürecini hızlandırmıştır.

Medrese, tekke, ordu üçlüsünün meydana getirdiği sosyal müesseseler birbirleriyle uyumlu çalıştıkları, birbirlerini rakip görüp dışlamadıkları zaman yükselmişler, yüksek seviyede hizmet vermişlerdir. Bu kurumlar birbirini yıpratmaya, rekabete girince gerilemişlerdir. Bu itibarla gerileme ve çözülme bütün kurumlarda birlikte yaşanmıştır. Çıkışta, yükselişte tekrar çalışmaya, birleşmeye, samimiyete, gayrete bağlıdır.

Önceleri tasavvufi eğitim için belli bir dini alt yapı sağlanır, ondan sonrada tarikate girilirdi. Önce tekke ve medrese arasındaki soğukluk bu yapıyı belli bir biçimde menfi olarak etkiledi. Ardından ehliyet ve liyakatına bakılmadan şeyh çocukları tekkelere şeyh olmaya başladılar. Liyakatsizlikler sonucunda yanlışlık hızla artmaya başladı.

Tasavvuf ve tarikatların iki oto kontrol mekanizması vardı. Bunlardan biri tekkelerin kendi içinde seyr-ü sülûk ile işleyen ve ancak hilafet alanlara irşad imkânı sağlayan mekanizma. Özellikle büyük merkez tekkeler kendilerine bağlı taşra tekkelere yetiştirdikleri halifeleri gönderir, meydana gelebilecek şikâyetlere göre bu kişilerin azl ve tayinleri için meşihat ve saltanat makamına raporlar takdim edilirdi. Yetki ve sorumluluk âsitane tabir edilen merkez tekkelerde olurdu. Teftiş ve murakabe onlar tarafından yapılırdı.

İkinci oto kontrol sistemi ise engeçerli sosyal kontrol mekanizması olan halkın ve tarikat bağlılarının tepkisi ve kontrolü idi.

Bütün sosyal kurumlarda olduğu gibi tekkelerdede bu mekanizma son derece önemliydi.

Halkın eğitim düzeyinin yüksek olduğu dönemlerde etkili bir şekilde çalışır ve ehil olmayan kimselerin iş başına gelmesini önlerdi. Ama halkın eğitim düzeyi gerileyince bu mekanizmanın etkisi de azaldı.

Tekkelerin kendi içindeki oto kontrol mekanizmasının zaafa uğraması ve halkın şikâyetleri, yöneticileri birtakım islah çalışmaları ile bu mekanizmaya işlerlik kazandırmaya yönlendirmiştir. Nitekim2.Abdulhamid Han tarafından kurulan “Meclis-i Meşayihin” amacı oto kontrol sistemini daha sağlıklı bir biçimde hayata geçirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için birtakım çalışmalar yapılmış ve tekke şeyhlerinin dini ve tasavvufi eğitimleri için belli esaslar vaz’ edilerek icazet zorunluluğu getirilmiştir.

TARİKATLARIN BUGÜNKÜ DURUMU

Tarikatların şu anki durumlarını geçmişteki uygulamaları ile karşılaştırdığımız zaman elbetteki farklılıklar olduğu görülecektir. Belli bazı ülkelerde tarikat ve tekkelerin devlet eliyle kapanması, bazılarında yayın yoluyla etki alanının daraltılması sistemde bazı boşlukların meydana gelmesine sebep olmuştur. Halk arasında bir söz vardır.”Marifet iltifata tabidir. Müşterisiz meta zayıdır.”Tarikatların devlet eliyle kapatılması ve etkisinin azaltılması bu müesseselerin gelişmesini engellemiştir. Nasılki bir memlekette kırk yıl tıp fakülteleri kapatılınca ortada doktor kalmazsa, bugün aynı şey tekkelerin başına gelmiştir. Ancak nasıl doktorluk bir ihtiyaç olduğundan halk bu ihtiyacı ehliyetine bakmadan muhtelif yollardan karşılamaya çalışırsa, tarikatlarda da kısmen aynı şey olmuştur.

Tasavvufi sistem kendi bütünlüğü içinde işlemeyince insanlar bu fitri meyli tatmin için kimi zaman ehliyetine bile bakmadan bu adla ortaya çıkan insanların etrafında toplanmışlardır. Bu yüzden tarikatların içinde ehliyet ve liyakatıyla hizmet edenler olduğu gibi ehliyetsiz ve liyakatsız, istismarcı kimselerde olmuştur. Ülkemizde birçok tarikatın silsilesi fiilen sona ermiştir. Devam edenlerin bir kısmında eksiklikler mevcuttur. Ama eksik ve kusur var diye müesseseleri red yerine süreci içinde islah yollarını aramak en güzel çözümdür.

Tasavvuf nazariyatının üniversitelerimizde okunup birtakım ilmi araştırmaların yapılması bu konuda sevindirici bir takım yayınların mevcudiyeti, bu kurumların istikbali açısından iyi işaretler vermektedir.

Kişi ruhen ve manen kendisini hazır hissettiği zaman tarikate girebilir. Bu bir sevgi ve gönül işidir. Kalp ısınmadan bağlılık olmaz.

Günümüzde her şeyin nefis ve şehvete hitap ettiği bir ortamda tasavvufa belki her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Fıkıhsız bir tasavvuf zındıklığa, tasavvufsuz bir fıkıh da fasıklığa götürür.

Bugün Müslümanların haline bakıp da Müslümanlık hakkında hüküm vermek nasıl yanlışsa, toplumumuzda görülen bazı tarikatların müntesiplerinin yanlış davranışlarına bakıp karar vermekte yanlış olur.

İslamda her şey güneş gibi apaçıktır. Hz.Muhammed Mustafa’nın (s.a.v)tebliğ ettiği dinde ve Onun güzel hayatında kara bir leke yoktur. Onu kendine rehber ve kılavuz edinen o büyük insanların Allah dostlarının da yolunda ve onlara uyanlarda islamın güzellikleri ve

kurtuluş vardır. Cehalet ve bencillikten uzaklaşıp islamı öğrendiğimiz zaman, bunu öğreten gerçek ilim ehlini yetiştirdiğimiz zaman göreceksiniz ki birçok problem kendiliğinden çözülmüş, şeri ilimleri öğrenen insan o manevi boşluğunu da tasavvufi yaşayışla islamın güzelliklerini hayatında görecektir ve çevresine yansıtacaktır.

Tarikatı yaşamaya ve yaşatmaya çalışan insanlar bu yolu İslam şemsiyesi altında bir bütün olarak kabul etmiş,yaşamaya ve yaşatmaya çalışmışlardır.Yoksa bugün bazı cahillerin,tasavvuf nedir?,tarikat nedir?,şariat nedir?bilmeyenlerin ortalığı karıştırmaya çalışması,sanki ehli sünnet vel cemaat yolundaki tarikatları birbirine düşmanmış gibi,hakarete varan eleştiriler yaparak göstermesi İslam düşmanlarının oyunudur.Bu oyunuda yine ,bu davaya gönül vermiş olanlar bozacaktır.

MARİFET İLMİ, HAKİKİ İLİM, İLM-İ LEDÜN

Marifet, herkesin yapamadığı ustalık, bilme, biliş, daha çok da,”Marifetullah”(Allah bilgisi)manalarına gelir.

Marifet; tanımak, aşinalık ve bilgi demektir. Ancak bilgi anlamını ifade eden ilim ile marifet arasında fark vardır. Marifet, yaşayarak, görerek, tadarak, tecrübe ile elde edilen bilgidir. Kaynağıda; kalp, ruh, sır, ilham ve keşfdır. İlmin kaynağı ise; akılla istidlal, duygu organları, nazar ve nakildir.

Zahiri ilim sahiplerine; âlim. Bâtını ve kalbi bilgi ve marifet sahibi bulunanlara da arif denilir. İlim daha genel, marifet ise özeldir.

Ârif; bilen, bilgin, irfan sahibi.”Ârif-i billah”marifeti Allah’a ulaşan, velilik mertebesine ulaşan kimse, veli demektir.

Marifet, ilham suretiyle Allah, Allah’ın sıfatları, fiilleri, gayb âlemi hakkında elde edilen bilgidir.(Marifet-i İlahiyye)Bu tür bilgilerin sahiplerine “arif-billâh”(Allah’la bilen) denilmesi, bilgilerinin Hakk’dan gelmesindendir.

Bir kısım âlimler; marifeti, zühd, takva, seyr-ü süluk, şariat, tarikat ve hakikat âdabına riayet olarak tabir etmişlerdir.

Nitekim İmam Kuşeyri (k.s) bunu:”Salik önce Hakk’ı, Onun sıfat, isim ve fiilleriyle tanır. Sonra, ibadet, kulluk ve çile ile nefsinı arıtarak Hakk’a yaklaşır. O zaman Hak’da ona kendini tanıtır. Böylece Hakk, kulun “Maruf”u olur.

Zünnuni Mısri (k.s)de:”Ben Allah’ı Onun bana kendisini tanıtması yoluyla tanıdım.”diyerek bu görüşü teyid etmiştir.

Kul, nefsine ve çevresine yabancılaştığı ölçüde Hakk’a aşinalık(Marifet)kazanır. Marifet ve irfan genellikle de eş anlamlı olarak kullanılır.

Kur’an’daki yakın kavramlarından İlmiel Yakın Şariat, Aynel-yakin Tarikat, Hakkal-yakin ise Hakikat ve Marifet olarak değerlendirilmiştir.

Şeriat, marifet için temel esastır. Marifet şeriat ile gerçekleşir. Marifet ve hakikat batın ilmi, şeriat onun zahiridir. Tarikat, şeriatla marifete ulaşma eksersizidir. Marifet, kalbin hayat ilmidir. Marifet sahibi olmayan insanların kalbi ölüdür.

Hakiki ilim; ilim içinde ilimler mevcuttur. Zahiri, Bâtını, Ledünni ilimler olduğu gibi, ilmîl yakın, Aynel yakın ve Hakkal yakın ilimlerde mevcuttur.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde:”**Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır.**”(Yusuf Suresi 76)buyurur.

Mesela, bir bina var. Bu binanın projesini, planlarını incellersiniz dışardanda görürsünüz. Bu ilmîl yakın bir ilimdir. Binanın içine girersiniz, odalarını gezersiniz, bu da aynel yakın bir ilimdir. Vaktaki ev sahibi gelir, artık ne ev kalır nede misafir. Bu ise Hakkal yakın bir ilimdir.

Burada evden murad vücut, ev sahibinden murad her şeyin sahibi olan Cenab-ı Hak’dır.

İlmîl yakın, farz olanların yapılabilmesi ve zahiri ilimlerin öğrenilmesi ile mümkündür.

Aynel yakın, iç âlemine geçmek, on letaifin zikrullah ile uyanması ve bütün vücudun Ahkâm-ı İlahiyyenin adabıyla nurlanması ile husule gelir. Buda “Fenafillah’a”ermiş bir mürşidin taht-ı tasarrufunda bulunmakla mümkündür. Zira mürşidsiz vuslat olmaz.

Hakkal yakın, Fena fiş-şeyh ve Fena fir-resul’dan sonra Fena fillâha varıldığı zaman gerçekten Hakk tecelli eder.

Kelime-i Tevhid çekmekle bu merhalelerden geçilerek öyle bir hal husule gelirken,”La Mevcude İllallah”da Cenab-ı Hak dilerse mahlûkuna kendi varlığı ile tecelli eder. Ve Mevla dilerse mahlûkuna gerçekten daha yakın olduğu sırrını tecelli ettirir. Bu sırrı ona gösterir. Böylece Kur'an-ı Kerim'deki Cenab-ı Hakk'ın şu ayeti tecelli eder:”**Biz insana şah damarından daha yakınız.**”(Kaf Suresi,16)buyurur.

Vucudi tevhid ehli, zahidler, şuhidi tevhid ehli, arifler, meşhud tevhid ehli Hakk’dan başkasını görmez, düşünmez, tefekkür etmezler. Bunlar ancak ehline mahsustur. Bu gibi kimseler:”**Allah göklerin ve yerin nuru dur.**”(Nur Suresi,35)ayetinin sırrına mazhar olurlar. Bir Kudsi Hadistede:”**Açlığa devam et Beni görürsün, insanlardan uzaklaş Bana kavuşursun.**”bunu teyid eder.

Bu sırra kimler mazhardır?

Bir Kudsi Hadiste:”**Kubbelerimin altındaki velilerimi Benden başka kimse bilemez.**”buyurulmaktadır.(Abdurahman Cami, Nefahatül Üns, sh.45.Gümüşhanevi, Camiül Usul Sh.50.İ.H.Bursevi, Temamül Feyz,153)

Kur'an-ı Kerimde de:”**İyi bilinki, Allah'ın veli kulları için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.**”(Yunus Suresi,62)buyurulmaktadır.

Peygamber Efendimize(s.a.v) varis olan velilerde üç kısımdır:

1-Sehm-i Nübüvvetine varis olan, irşad ve tebliğ memurları. Cenab-ı Hak, Kuran-ı

Kerimde:”Yaratıklarımızdan öyle bir topluluk vardırki, onlar Hakk’a iletirler ve Hakk ile hüküm verirler.”(*A’raf Suresi,181*)buyurur.

İrşad memurlarından murad, kibarı evliyaullahdan olan Mürşidi kâmillerdir.

2-Sehm-i Velayetine varis olanlar, keramet ehli, mukarrebun olan devamlı huzurda olanlar.

Cenab-ı Hak, Kur’an-ı Kerimde:”Eğer bilmiyorsanız dini müşkillerinizi ehli zikirden sual ediniz.”(*Nahl Suresi,43*)buyurur.

Ehli zikirden murad evliyaullahdır.

3-Sehm-i Nübüvvet ve Sehm-i Velayetten nasib alanlar.

Cenab-ı Hak, Kuran-ı Kerimde:”Allah’dan korkar, takva sahibi olursanız mualliminiz Allah olur.”(*Bakara Suresi,282*) buyurur.

Allah dostları Cenab-ı Hakk’ın kendilerine bildirdiği kadar bilirler. Onların bilgisi dahi Cenab-ı Hakk’ın bilgisi yanında, bütün denizlerin yanında bir damla gibidir. Hatta Resulullah(s.a.v)in ilmi yanında cüz’idir. Gaybın küllisini Allah bilir. Cenab-ı Hak dilediği kimseye dilediği kadarını bildirir.

Peygamber Efendimiz(s.a.v):”Müminin firasetinden kaçınınız. Çünkü o Allah’ın nuruyla bakar.”(*Münavi*)buyurur.

Bu bir lütfu ihsandır. Kitap karıştırmak, okul bitirmekle olmaz. Yine Efendimiz(s.a.v):”Nefsini bilen ancak Rabbini bilir.”(*Keşfül hafa*)buyurur. Bunun gerçek manası da:”Fakirliğimle öğünürüm.”(*Keşfül hafa, c.2 sh.87*) hadisinden öğrenilir.

Buradaki fakirlikten maksad, Ben fakirim, ruhum, bedenim, ilmim, malım ve bütün her şeyim sahibimindir. Hiçbirşeye malik değilim o sahib Allah’dır. Fakirliğimlede öğünürüm demektir.

Diğer bir hadisi şeriftede:”Kim derse ki, ben âlimim, o cahildir.”(*Münavi*)

Kur’an-ı Mübindede:”Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar, Allah’ı tesbih ederler. Ancak siz onların tesbihlerini anlamazsınız. O,halimdir hemen cezalandırmaz, mühlet verir. O Çok bağışlayandır.”(*İsra Suresi,44*)

İlmel Yakın, Allah ve Resulüne imanla başlar, zahir ilimleri, tarikat ilminide içine alır. Aynel yakinde biter. Aynel yakinde, gönül yolculuğu başlar, zahiri bütün ilimlerin kapısı kapanır, dış âlemle ilgisi kesilir.

Zahidler, nefsin Emare ve Levvame derecesindedirler. Ârifler, Mülhime ve Mutmaine derecelerindedirler. Vâkıflar ise, Râdiye ve Mardiyeye derecelerindedir.

Fenafiş-Şeyh’te olanlar, nefsin Emmare ve Levvame derecelerini geçip, Mülhimenin bir kısmına varırlar.

Mülhime ve Mutmainne dereceleri Fenafır-Resul makamında tecelli eder.

Fenafillâh’a çıkanlar ise nefsin Râdiye ve Mardiyeye derecelerine sahiptirler.

Birde Sıddıkiyyet makamı vardır ki, bu makamda olanlar Ümmet-i Muhammedi kendi nefislerine tercih ederler. Dünyadada, mahşerdede, sırattada onları düşünür. Bunlar Cenab-ı Hakk’ın huzuruna alınan kullardır. Bunlar dünyaya nadir gelirler. Hz.Ebubekir(r.a)bu nadir

kullardan birisidir. Cenab-ı Hak' a yaptığı bir duasında: *"Allahım mahşer gününde benim cesedimi okadar büyüüt okadar büyüüt ki, cehennemine beni at orayı ben doldurayım başkaları oraya düşmesin."* diyordu.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde: **"Onlar sıdk makamında, kuvvet ve kudret sahibi hükümdarın huzurundadırlar."** (Kamer Suresi,55) buyurur.

İlm-i Ledün: Kur'an-ı Kerimde pek çok yerde geçen bu kelime, Kehf Suresinde Musa(a.s)-Hızır(a.s) kıssasında geçmektedir. Cenab-ı Hak: *"Biz ona tarafımızdan(ledün) bir ilim öğrettik."* (Kehf Suresi,65) buyurur. Ayette geçen ledün ilmi, gaybi ilim ve ilahi esrarı kavrama anlamındadır. Musa(a.s) a Cenab-ı Hak' ın verdiği ilim dini hükümlerdi. İbadet, muamelat ve ahlak bilgisiydi.

Hızır(a.s) a verilen bilgi ise olayların ve eşyanın sırlarını kavrama bilgisiydi. Nitekim bu olayları anlatan bir hadisi şerifte; *Hızır(a.s) ın, Hz.Musa(a.s) a: "Ya Musa, ben Allah' ın bana öğrettiği bir ilme sahibim ki, sen onu bilemezsin. Sende Allah' ın sana öğrettiği bir ilme sahipsin ki, ben onu bilemem."* (Buhari, ilim,44)

Ledünni ilim, melek ve peygamber aracılığı olmaksızın doğrudan Cenab-ı Hak tarafından öğretilen bir ilimdir. Bu ilmin varlığı Kitap ve Sünnetle sabittir. Boyutu ve sınırı tartışma konusudur.

Cenab-ı Hak: *"Allah bir kimsenin kalbini Müslümanlık için açarsa, O Rabbinden verilen bir nur üzerindedir."* (Zümer Suresi,22)

"Allah hikmeti kime dilerse ona verir. Kimedeki hikmet verilirse, ona muhakkakki çok hayır verilmiştir. Bunu ancak aklıselim sahipleri düşünüp anlar." (Bakara Suresi,269) buyurur.

Kitap satırları arasında bulunmayan, ancak Allah'a yakın olanların sadırlarında, kalplerinin derinliklerinde gizli bulunan ilim marifet ilmidir.

Allah yolunda bulunup ilahi haşyetle, ihlâs ve samimiyetle ibadet edenleri Cenab-ı Hak her türlü şüphe ve müşküllerden kurtardığı gibi, onları gerçek ilim sahibi âlim yapar.

Peygamber Efendimiz(s.a.v): *"Kim bildiği ile amel ederse, Allah ona bilmediklerini öğretir."* (Keşfül hafa)

Kur'an-ı Mübindede: *"Takva üzere olursanız mualliminiz Allah olur."* (Bakara Suresi,282)

"Ey İmanedenler! Eğer siz Allah'dan korkar, takva sahibi olursanız, O size iyi ile kötüyü ayırd edecek bir marifet, bir nur verir." (Enfal Suresi,29)

"Allah, Âdem'e bütün isimleri öğretti." (Bakara Suresi,31) buyurur.

Zâti tecelli ile beşeri sıfatlar yok olduğu zaman, Cenab-ı Hak' ın zâtına karşı irfan husule gelir. Marifetullaha yükselen bir ârif, Hak' ın nuruyla hakikatı görmeye başlar. Bu ise vahyin bir kolu olan "İlham-ı ilahi" ile olur. "Kalp gözünün açılması" ile veya "Rüya'yı sadıka" ile olur.

Ebuhureyre(r.a) ın rivayet ettiği bir hadisi şerifte, Efendimiz(s.a.v): *"Sizden önce gelip geçen ümmetler içinde Allah' u Teâlâ tarafından kendilerine ilham olunan insanlar vardı. Eğer ümmetim içindede böyle bir kimse varsa, o da şüphesiz Ömer' dir."* (Buhari)

Cenab-ı Hak dilerse, Hızır(a.s.)a öğrettiği gibi, dilediğine de vasıtasız ilim öğretir. İlhamdan hâsıl olan ilme ledün ilmi denir.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde: *"Derken kendisine nezdimizden bir rahmet verdiğimiz, tarafımızdan has bir ilim öğrettiğimiz, bir kulumuzu buldular. Musa(a.s.) ona "Sana doğruyol olarak öğretilen ilimden banada talim etmen için sana tabi olayım mı?" dedi."* (Kehf Suresi, 65-66)

Buradaki ilimden murad, ilahi gizlilikler ilmidir. Hatemül Enbiya, Peygamber Efendimiz(s.a.v.)den sonra vahiy kesilmiş ilham kapısı ise açık kalmıştır.

İslam dini kıyamete kadar bakidir. İnsanların yeni bir dine, yeni bir kitaba, yeni bir peygambere ihtiyaçları yoktur. Hak din İslam, son ilahi kitap Kur'an, son peygamber Hz. Muhammed Mustafa(s.a.v.)'dir. Bütün beşeriyetin dünyevi ve uhrevi kurtuluşu, mutluluğu buna bağlıdır.

Zamanla insanoğlu vesveselere dalıp arzu ve heveslere kapıldıkları için, hakikatı hatırlatmaya, ruhlarını kuvvetlendirmeye ihtiyaçları vardır.

İslam öğrenilir, yaşanılır ve hayata nakşedilirse marifetullah'a ulaşılır. Marifetullah ancak tasavvuf yoluyla, ruhi zevk ile husule gelir. Allah vergisi bir lütfu ihsandır. Başka bilgilerle elde edilmez. Bunun için Kur'an'a ve Sünnete bağlılık, uzlet, taat ve helal lokma şarttır.

İlmin en üstün derecesi kalbe tecelli eden bilgidir. Allah'ın koyduğu bilgi esastır.

İmam-ı Azam(k.s.) hazretleri yüksek âlimlerden olduğu halde, İbrahim Ethem(k.s.) hazretlerine, "Seyyidimiz, efendimiz İbrahim" derlerdi. Yakınları kendisine bunun sebebini sorduklarında: "Biz ilmimizle nefsimizi düşünürüz, onlar ise kendilerini unutup Hikmetle Mevla'larını düşünürler." cevabını vermiştir. (Marifetname, Erzurumlu İbrahim Hakkı)

İmam-ı Şafi(k.s.) hazretleri, evliyaullahdan şeyh Şeybani Rai(k.s.)nin huzurunda mektebe giden bir çocuk gibi diz çöker ve yapacağı işleri kendisinden sorardı. Onun bu durumunu hazmedemeyen bazı âlimler, "senin gibi bir âlim nasıl olurda ümmi bir çobandan bilgi alır? Dediklerinde: "Bu zat bizim bilmediklerimizi bilir." cevabını verirdi. (İmam-ı Gazali, İhyau-ulumiddin)

İmam-ı Gazali(k.s.) hazretleride: "Sakın anlamıyorum diye bu ilmi inkâra kalkışma. Akli ilimleri kavradığını zannederek çizmeden yukarı çıkan âlimlerin helak noktası burasıdır. Allah dostlarının bu hallerini inkâr eden bir ilimden, cehalet çok daha iyidir. Kaynak bir olduğu için, velileri ve kerametlerini inkâr, peygamberleri ve mucizeleri inkâr demektir. Peygamberleri inkâr ise tamamen dinden çıkmaktır." buyururlar. (İmam-ı Gazali, İhyau-Ulumiddin)

Ubey bin Kâb(r.a.) rivayet ettiği bir hadisi şerifte, Peygamber Efendimiz(s.a.v.): "Hz. Musa(a.s.) kavmine hitap ediyordu. Cemaatten, kendisine: "İnsanların en âlimi kimdir?" diye sorduklarında: "En âlimi benim" dedi. "Allah bilir" demediği için, Cenab-ı Hak, bu sözünü hoş görmemiş ve "Ya Musa(a.s.), iki denizin birleştiği yerde bir kulum var, o senden daha âlimdir." buyurur.

Hızır(a.s.)da:”YaRabbi! Ben o âlim zatı nasıl bulabilirim? Dediğinde.”Bir zenbille balık koy götür. O balığı nerede kaybedersen, o âlim kulum, oradadır.”

Bunun üzerine, Hızır(a.s.),öğrencisi Yuşa bin Nun(a.s) ile birlikte zenbille tuzlu bir balık koyarak yola çıkarlar. Bir kayanın dibine gelirler ve orada uyurlar. Onlar uyurken balık canlanıp zenbilden çıkarak denize doğru kayıp gider. Bu duruma Hızır(a.s) ve genç hayret etmişlerdi. Zira buluşma yeri orasıydı. Lakin fark etmediler. Gecenin kalanı ile ertesi günü yolda geçirirler. Sabah olunca Hızır(a.s.),gence:”Yemeğimizi getir. Yolculukta yorulduk.”Hâlbuki Hızır(a.s) emrolunan yere gelinceye kadar yorgunluk duymamıştı. Yuşa(a.s.):”Hele görüyormusun? Taşın dibinde kaldığımızda, ben balığın denize doğru gittiğini size söylemeye unuttum”deyince, Hızır(a.s.):”Aradığımız yer orasıydı”der ve geldikleri istikamete izleri takip ederek geri dönerler.

Balığı kaybettikleri taşın yanına geldiklerinde, elbisesine bürünmüş bir kişiyi görürler. O kişi Hızır(a.s.)dı. Hızır(a.s.),Ona selam verir. Ben Musa’yım der.

Hızır(a.s.)da:”Beni İsrail’in Musa’sımı?”der.”Evet”.

Hızır(a.s.):”Sana doğruyol olarak öğretilen ilimden bana da öğretmen için sana tabi olayım mı?”

Hızır(a.s.):”Ya Musa! Sen benimle arkadaş olmaya katiyen dayanamazsın. Zira ben. Allah’ın bana kendi ilminden verdiği bir ilim üzere yürüyorum ki, sen onu bilemezsin. Allah’ın sana öğrettiği ilmi de ben bilmem.”

Hızır(a.s.):”İnşaallah beni sabırlı bulacaksın. Sana hiçbir işte karşı gelmeyeceğim.”

Hızır(a.s.):”O halde, bana tabi olacaksan, ben sana anlatmadıkca, hiçbirşey hakkında bana sual sormuyacaksın?”

Hızır(a.s) ın verdiği teminat üzerine Hızır (a.s) muafakat eder ve beraberce yürüyerek deniz kenarına gittiler. Daha sonra bir gemi gelir. Gemiye binmek isterler. Gemiciler Hızır(a.s) tanır ve ücretsiz olarak gemiye alırlar.

Bir serçe kuşu gelip geminin kenarına konar, denizden bir iki damla su alır. Hızır(a.s.):”Ey Musa! Benim ve Senin ilmin Allah’ın ilmi yanında şu serçenin denizden aldığı kadardır.”dedi ve geminin tahtalarından birini söküp çıkardı.

Musa(a.s.):”Bizi ücretsiz bindirdiler.İçindekileri boğmak için mi sen onların gemilerini deliyorsun.?”

Hızır(a.s.):”Sen benimle bulunmaya asla dayanamazsın? demedimmi?”

Musa(a.s.):”Unuttuğum için beni kınama.”Söz vermesine rağmen bu Musa(a.s)ın ilk dalgınlığı idi. Yolculuklarına devam ederken bir takım çocukların oynamakta olduklarını gördüler. Hızır(a.s),içlerinden bir oğlan çocuğunun saçlarından tutarak kafasını koparır. Bu hadise üzerine, Musa(a.s),işin dış görünüşüne nazaran şeriata muhalif olduğunu düşünerek “Ortada kisası gerektirecek bir şey yokken, masum bir cana kıydın?”dedi.

Hızır(a.s.):”Yaptığım işlere dayanamazsın demedimmi?”

Musa(a.s.):”Bundan sonra eğer sana bir şey daha sorarsam, benimle arkadaş olma.”Tekrar yollarına devam ederler. Bir köye gelip, köylülerden yiyecek bir şey isterler.

Köylüler onları misafir etmediği gibi, yiyecek de vermezler. Şehrin içinde yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar görürler, Hızır(a.s) o duvarı tamir eder, yıkılmaktan kurtarır.

Musa(a.s):”Eğer isteseydin, buna karşılık bir ücret alabilirdin.”der.

Hızır(a.s):”İşte dedi,bu itiraz seninle benim ayrılmamıza sebep olmuştur.”Hadisi şerif Peygamber Efendimizin(s.a.v)şu sözleri ile son buluyor:”Allah Musa’ya(a.s) rahmet etsin.Keşke,sabretseydide,Hızır’la vaki olan işler,tarafı Hak’dan bize hikaye olunaydı.”(Buhari)

Hızır(a.s) ve Musa(a.s) arasında cereyan eden bu üç meselenin hakikati ise, Kur’an-ı Kerimde şu şekilde izah ediliyor:”Şimdi sana dayanamadığın işlerin iç yüzünü haber vereyim. Gemi denizde çalışan birkaç yoksula aitti. Ben onu tamire muhtaç, ayıplı gösterdim. Çünkü gideceği yerde her güzel gemiye el koyan zalim bir kiral vardı.

Çocuğa gelince, onun anası babası mümin insanlardı. Çocuğun onları azdirmasından ve inkâra sürüklemesinden korkmuştuk. İstedik ki Rableri onlara o çocuktan daha temiz ve daha hayırlı bir evlad versin.

Duvar ise, iki yetim çocuğa aitti. Bu duvarın altında bu yetimler için saklı bir hazine vardı. Babalarıda Salih bir kimse idi. Rabbin dilediki onlar ergenlik çağına ulaşsınlar ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar.

Ben bunları kendiliğimden yapmadım. İşte dayanamadığın işlerin iç yüzü budur.”(Kehf Suresi,78-82)

TARİKATLARDA BİAD VE İNTİSAB

Arapça’da “Beyat”,Türkçe’de “Bîat” olarak kullanılan bu kelime, lügatta:”Satmak, satınalmak, el vermek, alış-veriş yapmak, karşılıklı anlaşmaya varmak, iteat etmek”manalarına gelir.(İbn Manzur, Lisanül Arab,8/23-26)

Tasavvufta bey’at ise, mürid adayının, şeyhine sadık ve bağlı kalacağına, kendisine tam anlamıyla teslim olacağına, haramlardan kaçıp, helal ve hayırlara sarılacağına, günahlardan tevbe ve bir daha yapmayacağına dair söz vermesi ve buna Allah’ı, Rasulünü veya o yolun şeyhi adına söz vermesidir .(M.Ali Ayni, Tasavvuf Tarihi sh.93. S.Uludağ, Tasavvuf Terimler Sözlüğü,97-98)

İntisab, mübâyaa, ahid, inabe, el alma ve ikrar gibi terimlerde bu anlamda kullanılır.

Bir mürşide bey’at etmek demek, önceki günahlardan tevbe edip, Allah’ın ve Peygamberinin emirlerini yerine getirmeye ve şeriata uymaya söz vermek ve bu konuda sözleşmek demektir.

Tasavvufî anlayışta bey’atın temeli Peygamber Efendimizin(s.a.v),islama girmek isteyen kişilerden, cihad ve hicret gibi önemli faaliyetlere katılacak sahabilerden bey’at almasıdır.Kur’an-ı Kerimde,Hudeybiyede bey’at eden sahabiler övülmekte:”(Habibim!)Sana bîat edenler ancak Allah’a bîat etmiş olurlar. Allah’ın eli(kudreti, rahmeti)onların elleri üzerindedir. Verdiği sözden dönen, kendi aleyhine dönmüş olur. Allah’a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir.”(Fetih Suresi,10)buyrulur. Aralarında ufak

ayrıntılar bulunmakla birlikte, bütün tarikatlarda bey'at, gayesi ve yapılış şekli itibariyle hemen hemen aynıdır.

Tarikata girmek isteyen kimse, önce kendisinin meşrebine uyan bir mürşid arar, gönlünün ısındığı bir şeyh buluncada ona başvurur, istihare yapar. Şeyh'de kendisine başvuran talibin tarikata girmeye ehil olup olmadığını araştırır. Olumlu sonuç alındıktan sonra bey'at ve intisab gerçekleşir.

Bey'at sırasında talib gusül abdestiyle şeyhin huzuruna varır, diz çökerek oturur. Genellikle diz dize oturan şeyh ve talib musafaha eder gibi el ele tutuşurlar. Şeyh talibe önce bütün geçmiş günahlarından tevbe ve istiğfar etmesini telkin eder. Ardından üzerinde hukuku ilahi, hukuku ibad(kul hakkı) var ise bunları ödemesini öğütler. Mürid şeyhinin söylediklerini dinler ve bunlara uyacağına, kendisine talim ve telkin edilenlere riayet edeceğine dair, Allah adına söz verir ve “Allah’ı Rabb, Hz.Muhammed Mustafayı(s.a.v) peygamber, Kur’an-ı rehber ve şeyhini mürşid saydığını” ifade ederek, karşılıklı olarak, Kelime-i Tevhidi,”Lailahe illallah Muhammedün Resulullah”tekrarlanır. Bu sırada bîatla ilgili ayet okunur.”Sana biat edenler Allah’a biat etmişlerdir.”(Fetih Suresi,10)Şeyh efendi okuyacağı dersi talim ettirir, sonra dua eder. Bundan sonra şeyhinin ihvanı arasına katılıp sohbetlere devam etmeye başlar.

Bîat ve akit sırasında bazı tarikatlarda hırka, bazılarında sikke giydirilir. Bîat tam olarak teslimiyet ve bağlılık ifade ettiğinden onu bozmanın sorumluluğu ve vebali büyüktür. Bîat mürşidin kalbinden müridin kalbine bir feyz akışı sağlar.

İntisabdan sonra, asıl gayret kişinin kendisine düşer. Zira Kur’an-ı Kerimde:”**Artık, kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse, onun mükâfatını görecektir. Kimde zerre ağırlığında bir kötülük işlerse, onun cezasını görecektir.**”(Zilzal Suresi,7-8)

Mürşid yol gösterir, mürid takıldığı zaman elinden tutar, yoksa onun adına görevlerini yapmaz. İntisabdan sonra, laubalilik ve gevşeklik söz konusu olmaz, aksine sorumluluk ve ciddiyet dahada artar.

Şu ölçü ne kadar mânalıdır:”**Baba himmet!**”diyerek şeyhinden özel bir kayırma veya kolaycılık bekleyen müride karşı şeyhin cevabı da:”**Evlat hizmet**” olacaktır.

İhtiyaç duyarak, bilinçli bir şekilde yapılan intisab ve bunun gerektirdiği sorumlulukları idrak etmek ne kadar takdire değer bir davranış ise, modaya uymak için intisablı görünmek veya intisab edivermekle her şeyin hallonacağını beklemek de o kadar yanlış olur.

Bağdat’lı Ruhi(k.s) ne güzel söylemiş:

“Gör zâhidi kim sâhib-i irşâd olayım der,

Dün mektebe vardı bugün üstad olayım der.”

Hadisi şeriflerde, Peygamber Efendimizle(s.a.v),beşi iteat ve ikiside muhabbet olmak üzere yedi kez biat edildiği rivayet edilmiştir. Bu yedi biat, kalbin yedi haline işaret etmektedir.

Sâlikin İlk Günleri Nasıl Geçmelidir?

Sâlik, tevbe ile intisab ederek yeni bir hayata başladığından, eski alışkanlıklarına terk edecek ve kendisini kulluk zeminine verecektir. İntisab insan hayatında önemli bir karardır. Bu yüzden bu kararı vererek yeni bir hayat standardı getirmiş olan sâlik, hem Cenab-ı Hak'la ilişkilerinde hem şeyhi ile ilişkilerinde, hemde çevresindeki insanlarla olan ilişkilerinde daha dikkatli olmalıdır. Yeni hayata geçiş sürecini sağlıklı bir biçimde tamamlamalıdır.

Bu dönemde şeyhin ihvanı ile sık sık görüşmesi yararlı olur. Terkettiği dünyevi şeylere dönüp bakmamalı kendisine tarif edilen derslerini, belli bir düzen dâhilinde yapmalı, kaza namazlarını kılmalı, oruç borcu varsa tutmalı ve infakta bulunmalıdır. İlk heyecan insan hayatında çok önemlidir.

Tasavvuf ve tarikata intisabın ilk heyecanını yaşayan insanlar bunun kıymetini bilmeli, gurur ve kibire kapılmamalı, hemende erecekmiş gibi bir hevese kapılmamalıdır.

Çünkü şeytan ve nefis insanı böyle zamanlarda bu tür duygularla yanıltabilir.

Kadınların İntisabı:

Kadınların intisab ve biatı şeyh ile elele tutuşmadan sözlü veya yazılı olarak yapılır.

Kur'an-ı Kerimde kadınların İslam, iman, taat, sıdk, sabır, huşu, tasadduk, oruç, namusu koruma ve zikir konusunda erkeklerle aynı olduğu vurgulanmakta, *(Ahzab Suresi,35)*, cihad dışında bütün konularda erkeklerin muhatab olduğu hükümlere muhataptırlar. Bu bakımdan tasavvufun manevi hayata yönelik hükümleri onları da kapsar.

Mekke'nin fethi günü inen bir ayeti kerimede, Cenab-ı Hak, kadınların bîatlarını alması konusunda Efendimiz(s.a.v)e şöyle buyurmuştur: ***"Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbirşeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, gayri meşru bir çocuk doğurup kocalarına isnat etmemek, iyi iş işlemekte, Sana karşı gelmemek hususunda, Sana bîat etmeye geldikleri zaman, Sen onların bîatlarını kabul et. Onlar için Allah'dan mağfiret dile."*** *(Mümtehine Suresi,12)*

Bu ayetin nuzulünden sonra Allah Resulü(s.a.v) kadınlarında bîatını kabul etmiş ve onlardan ahid almıştır. Bu ahid sırasında Allah Resulünün eli kadınlara eline değmemiştir. Bu bakımdan kadınların intisabı sırasında sünnete uygun biçimde şeyhin eli kadınların eline değmemelidir.

Kadın mahremi aracılığıyla, şeyhine ulaşmaya çalışmalı veya şeyhin mahremi aracılığı ile intisab etmelidir. Ya da görüşmeler perde arkasından yapılmalıdır.

Aynı mekânda vâki olacak görüşmelerin fitneden uzak bir biçimde olması uygun olur. Kadınların topluca ve tesettüre uygun bir biçimde şeyhleriyle görüşmelerinde mahzur yoktur.

Mahzurlu olan toplucada olsa kadınların tesettüre uymadan açık saçık bulunmaları, ya da kapalı da olsa tek başına görüşmeleridir.

TEVECCÜH VE RABITA

Teveccüh, yöneliş demektir. Genelde Hakk’a yöneliş ve kalbi alaka için kullanılır.

Müridin mürşidine, talebenin hocasına yönelmesi anlamında kullanıldığı gibi, mürşidin müridini tam karşısına alıp ona nazar etmesi anlamındada kullanılır.

Bu manadaki teveccüh için Peygamber Efendimizin(s.a.v):”Allah’u Teâlâ benim sadrımı ne ile doldurdu ise, ben onu aynıyla Hz.Ebubekir(r.a)ın sadrına ilka ettim.”hadisi delil sayılmıştır.(*Mevsua, Etrafil Hadis,11/156*)

Mürşidin nazar ve nefesiyle müridini etkileyip, onu birbakıma ruhi yükselişe hazırlaması, güneşe tutulan büyüteçlerin yoğunlaştırdığı güneş ışınlarının temas ettiği maddeleri yakmasına benzer.

Cenab-ı Hakk’ın zât tecellisine mazhar olmuş bir velinin, Allah’u Zülcelalin izniyle nazar etmesi veya başka yollarla talebesinin kalbindeki masiva ve dünya sevgisini, günah lekelerini temizlemesi, yerini feyz, marifet, ilim ve hikmetle doldurması, onu yüksek derecelere kavuşturması bu yolla olur.

Teveccühün müriden mürşide doğru olanı,”Rabıta-i Muhabbet” denilen şeklidir.

Mürid, mürşidinin ruhaniyetine muhabbet yoluyla teveccüh edince, mürşidinin ruhaniyeti onun batınında feyz tesiri gösterir. Bu feyz, beşeri zaaf ve sıfatları izale ederek mürid, tedricen şeyhinin boyasına boyanır. Bu sevgi sonucu meydana gelen kalbi beraberlik, şahsiyet transferi ve aynileşmeyi doğurur.

Tarikat büyüğünün teveccühü her ne suretle ortaya çıkarsa çıksın, sadık müriden, zulmet ve keder dağlarını kaldırıp uzaklaştırır. Onun bu teveccühü müridin ona olan sevgisi ve bağlılığı nisbetinde olur. Bu sebepten mürid, tarikat yolunda ele geçenlere bağlanıp kalmamalı, çok çalışmakla, sadakatli olmakla intisab edilen büyüğün teveccühünü hak etmelidir.

Teveccüh ve Rabıtanın maksat şeyhin kendisi değil, şeyhinin gönül aynasına akseden Cenab-ı Hakk’ın nurudur. Bazıları teveccüh ve rabıtayı yanlış anladıkları için muhalefet etmektedir.

Birçoğumuz mübarek gün ve gecelerde camilerde Peygamber Efendimizin(s.a.v) mübarek sakalı şerifini ziyaret etmişizdir.

Mesela;”Filan camide, falanca gün, falanca namazdan sonra sakalı şerif ziyareti yapılacaktır.”diye ilan edilir. Durumu müsaid olan Müslümanlar oraya akın ediyor, bildirilen vakitte orada oluyor, caminin imamı veya bu işle görevli kişi, yüksek sesle salatu selam

okuyarak, tekbirler getirerek, elinde kocaman bir bohça ile mihraba doğru ağır ağır ilerliyor, cemaatte birlikte söylüyor. O koca bohça yaprak yaprak açılıyor. Bohça açıldıkça cemaatin iştiyakı gitgide artıyor ve en sonunda o bohçanın içindeki billur şişe içindeki Peygamber Efendimizin(s.a.v) mübarek sakalı şerifinden alınan şerefli bir kıl görünüyor. Herkes sonsuz bir tazim ile salatu selam getirerek, efendimizi hatırlayarak, o billuru alıp yüzüne gözüne sürerek, Efendimize(s.a.v)karşı olan derin sevgi ve bağlılığını dile getirir. Kendisini ümmetliğe kabulünü ve şefaatinin bu merasimle bir kez daha istiyor.

Müslümanların bu saygısı sadece bohçaya değil, o bohçanın içindeki sakalı şerifedir.

Bunun gibi müridde şeyhinin gönül aynasının karşısına kendi gönül aynasını getirip, şeyhinin mücella temiz kalplerine akseden nuru ilahiye kendi gönül aynasına aksettirmeye çalışır.

Herkesin rahatlıkla yapabileceği teveccüh ise; Mürid kendi kalbini boş bir kaba benzetip, şeyhinin kalbinde Cenab-ı Hakk ve Resulullah (s.a.v) den gelen feyz pınarının çeşmesine benzetip, kendisinin boş gönül kabını, şeyhinin kalbinden, kendi kalbine bu şekilde Allah ve Resulünün muhabbetinin dolmasına feyz-i ilahi, o nuru ilahinin kalbine akmasına teveccüh diyoruz. Böyle düşünmesinin, böyle yapmasının dinen hiçbir sakıncası yoktur. Böyle yapmak şeyhe tapmak değildir.Hiçbir Allah dostu Allah'ın ve Resulünün emrinin dışında bir şey yapamaz.

Teveccüh ve rabitanın sağlam, düzgün ve doğru olması şarttır. Bu bağlantıda bir yerde kopukluk olursa, yanlışlık olursa, bağlantı kurulamaz. Nasılki bir dostumuza telefon edeceğimiz zaman, telefon numarasını doğru ve tam çevirdiğimiz zaman, ahizeyi kulağımıza götürdüğümüzde ve karşıdan gelecek alo sesini beklediğimiz gibi, rabıtada buna benzer, karşı taraf cevap verip konuşmaya başlarsa, bağlantı ve görüşme sağlanmış olur.

Müridlerin bu bağlantıları tıpkı büyük bir telofon santraline benzer. Bu santralin duvarları birçok numarayla dolu, birde bakarsınız tık diye bir ses çıkar, bir numara düşer, santralci o numaranın kime aitse bilir ve o numarayla ilgilenir. Mürşidde böyledir.

Mürid rabıtasıyla şeyhinden ne istiyor, başı sıkıntıdamı, tesbih çekmeye oturmuş feyzmi bekliyor? Sıkıntısı için bir tavsiye, bir kolaylık mı bekliyor, daima himmet mi istiyor. Bakılır tavsiyeler ve iyilikler gönderilir. Cenab-ı Hakk'ın yardımıyla himmet edilir.

Sen bağlantını, rabitanı sağlam yaparsan, sen görmesende karşı taraf seni görür, feyzin gelir. Burada mühim olan sadakat ve bağlılıktır.

Nasılki bir bahçıvan bahçesine çeşitli bitki, ağaç ve çiçekler eker, bunların bakımını, ilacını, suyunu zamanında yaparsa, bakımı yapılmayan bahçelerden çok farklı olur. Bakımı yapılan, emek verilen istenilen randımanı verir, bakımı yapılmayanlarda zamanla cılızlaşır ve kurumaya başlar. Müridanda böyledir. Mürşidine bağlı olan ve onun nasihatlarını yerine getirenlerde tembel müridlerden farklıdır. Teveccüh ve rabıta birbirini tamamlar. Rabıtaya devam etmenin bir özelliğide, gönül gözünün çabuk açılmasına sebep olmasıdır.

Her insanın ruhu aynı kendi suretindedir. Aynen kendisine benzer. Bir müridinde şeyhinin şekil ve şemasını kuvvetlice hatırlaması ve bu hatırlayış azda olsa muhafaza etmesi

rabıtaadır. Bu bağlantı ne kadar çok sürerse o nisbette şeyhinden istifade eder. Bu bağlantı devam ettiği müddet, mürşidi kâmilin manevi hali, tavır ve davranışları müridlerde görülmeye başlar. Bu hal devam ettiği müddetçe de yakınlarında bu değişikliği fark eder. Cenab-ı Hakk'ın, nazarı ilahisi şeyhine, ondanda, o nur kendisinde tecelli eder. Aynada o güzellikler kendisini yansıtır. Devam edenin gönül gözü açılır.

Zira Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Âlimlerle oturup kalkın. Allah göğün yağmuruyla yeri dirilttiği gibi, hikmet nuru ile ölü kalpleri diriltir."

Cenab-ı Hakk'ın zat tecellisine mazhar olmuş, gerçek mürşidi kâmillere rabıta yapılır. Nakıs olanlara yapılmaz.

Bu şekilde teveccüh ve rabıtaya devam eden mürid, şeyhini önce rüyasında görmeye başlar. Daha sonra teveccühünde şeyhinin ruhunu bulur, devam ettikçe ayık bir halde ikende şeyhinin ruhunu görmeye başlar.

Bir mürid rabıta yapı yapı şeyhini buldumu, şeyhinin şeyhine silsile yoluyla Pir efendimize ve devamla Peygamber Efendimize(s.a.v) kadar ulaşır ve görmeye başlar.

Gerçek şeyhler mürşidler, müridlerine vefatlarından sonrada, hayatta olduklarından daha faydalı olurlar. Hayatta olan bir evliya kılıfındaki bir kılıç gibidir. Vefat etmiş bir mürşidde; Kılıfından çıkmış kılıça benzetilmiş ve kendisini yardıma çağıran müridine faydalı olur. Hâlbuki dünyasını değiştirmiş bir veli cesetle alakası olmadığı için kılıfından çıkmış kılıca benzetilerek daha çabuk manevi yardıma geleceği, müridanın imdadına yetişeceği bütün tasavvuf kitaplarında haber verilmiştir.

Rabıta: Lügatta iki şeyin birbirine bağlanması demektir. Tasavvuf dilinde ise, mürşid ile mürid arasındaki ilahi feyzin akışını sağlayan manevi bir bağdır.

Bu bağ Kur'an-ı Kerim ve hadisi şeriflerde bazen açık bazende zımnem işaret edilmiştir.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde:"Ey İmanedenler! Allah'dan korkun ve sadıklarla(doğrularla) beraber olun."(Tevbe Suresi,119)

Sadıkînden murad "mürşidün" olduğu "Bahr-ul Hakayık" adlı tefsirde beyan buyurulmuştur.

Cenab-ı Hakk, ehl-i imanı bu ayetle mükellef kılmış, Peygamber varisi olan bir mürşidi kâmilin maiyetinde bulunmalarını emir ve vacip kılmıştır.

Cenab-ı Hakk kullarına güç yetiremeyeceği şeyleri emretmemiş, sadıklarla beraber olmayı emretmiş, her dönemde sadıklarında bulunacağını bildirmiştir.

Mürşidle beraber olma hem cismani, hemde ruhani olur. Bunu rabıta ile izah edebiliriz. Muhabbet arttıkça rabitanın kuvveti artar.

Cenab-ı Hakk:"İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın."(Maide Suresi,2)buyurur.

Kişi için ne kadar maddi yardım gerekli ise de, mühim olan manevi yardımlaşmadır. Zira birincisi fani, ikincisi ise bakidir.

Bir mürşidi kâmilin, Rabbi tarafından gönül deryasına akıtılan ilahi feyzi, müridin kurumuş gönül bahçesine akıtıp, orada iman ağacının yeşermesine, dal-budak salmasına vesile olmaktan daha güzel bir yardımını olur?

Rabita, işte bu emri ilahinin gereği bir yardımlaşmadır. Diğer bir ayeti kerimede:”**Ey İmanedenler! Allah’dan korkun ve Ona yaklaştırmaya vesile arayın.**”(Maide Suresi,35) buyrulur.

Dikkat edilirse, bu ayeti celilede takvanın yanında kurtuluş için birde vesile şartı getirilmiştir. Ülema vesileden maksad mürşidi kâmil dir demiştir. Mürşidi kâmil her devirde, peygamber varisidir. Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)ya uymayanların kurtuluşu olmadığı gibi, onun varisine uymayanlarında kurtuluşu yoktur.

Mevlana Halidi Bağdadi(k.s)hazretleri rabitanın bidat olmadığını, Cenab-ı Hakk’ın, ”*Hakk’a yaklaşma hususunda vesile(vasita) arayın.*”(Maide Suresi,35)buyurması, vesile’nin Tefsirlerde, rabita olarak ve çeşitli şekillerde açıklanmıştır.

Cenab-ı Hakk’a yaklaştırmada en güzel vesile, Peygamber Efendimiz(s.a.v)dir. Hâl, fiil ve davranışlarıyla onun sünnetine uyan kemal sahibi kimselerde bir vesiledir.

İslam cihanşumül bir dindir. Emr-i bil-maruf, nehy-i anil-münker farz-ı kifayedir. Cenab-ı Hakk:”Sizlerden hayra çağıran bir topluluk bulunsun.”(A’li İmran Suresi,104)

Yine:”**Ey İmanedenler! Allah’dan korkun, birde doğrularla beraber olun.**”(Tevbe Suresi,119) Emri ilahisi, buradaki manevi beraberlik rabitadır.

Rabita bir terbiye usulüdür. Müridin, mürşidi kâmilin suretini hayal ederek, onun ruhaniyetinden istimdat etmektir. Mürid bu sayede feyz alarak yararlanır.

”Eğer Rabbi’nin bürhanını görmemiş olsaydı(belki Yusuf(a.s)da) onu kastedmiş gitmişti.(Yusuf Suresi,24)Zemahşeri, Keşşaf Tefsirinde bürhan kelimesini şöyle açıklamıştır:”Yusuf(a.s),sakın sakın! Sesini işittiği zaman, o sese iteat etmedi. Ses üç kere tekrar edildikten sonra, Yakup(a.s) temessül etti. Bundan sonra Yusuf(a.s) kendisine gelip, Züleyha’dan yüz çevirdi.”(Keşşaf Tefsiri,2/356,Kahire 1953 Mısır.)

Bilindiği gibi, rabitadan maksat feyz almaktır. Gerçek feyz kaynağı Cenab-ı Hakk’tır. Allah’ın Habibi Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) Efendimiz, Cenab-ı Hakk’ın zât ve sıfatının tecelli mahalli ve mazharı bulunduğu için, Resulullah’dan feyz almak, Cenab-ı Hak’dan feyz almak demektir.

Rabita olunacak mürşidin tavır ve ahlakı Peygamber Efendimizin(s.a.v) ahlakına uymadıkça, rabitadan beklenen feyz’in meydana gelmesi mümkün değildir.

Rabita yapan sâlikin de şeyhinin ahlakı Muhammedi sahibi olup olmadığını, şariat ve tarikat çerçevesi içinde tahkik edip araştırması boynunun borcudur.

Abdulkadir Geylani(k.s)hazretleri tarikatı aliyeye sâlik olanların evliya-i kiram ile rabita-i kalbiyede bulunmalarının önemli olduğunu beyan etmişler, İmam-ı Gazali, İmam-ı Suyuti, Necmeddin-i Kübra(k.s) gibi birçok İslam âlimi aynı görüşü paylaşmışlar ve eserlerinde nakletmişlerdir.

Cenab-ı Hakk’a ait olan ilahi feyz, Allah’ın Habibi Hz.Muhammed Mustafa’nın(s.a.v) deryasına gelir, oradanda zamanın mürşidinin deryasına gelir.

Şeyhe, mürşide sevgi, Resulullah’a(s.a.v) sevgi demektir. Mürşid ile sohbet birçok ilahi tecellilerin doğmasına sebep olur.

Kur’an ve Sünnete tam uyan bir müslümanı görenlerin gözleri, dinleyenlerin kulakları zevk duyar. Sözleri bıkkınlık değil, sıdk ve sefa verir. Dilleri şeriat hikmetlerine, hakikat sırlarına ve mânâ inceliklerine tercümanlık eder.

Dünya ve içindekiler, insan için gaye değil, ahireti kazanmak için bir vasıtaadır.

İnsan dünyayı sırtında değil, dünyanın sırtında olmalıdır. El kârla meşgul olurken, gönül yârla meşgul olmalıdır.

Rabitanın mesafesi yoktur. Güneşte uzaktır ama dünyayı ve birçok gezegeni aydınlatır. Kamil bir müminin kalbi güneşten daha büyüktür.

Hatem’ül Enbiya Efendimiz(s.a.v)den sonra vahiy kesilmiş olup ilham kapısı ise açık kalmıştır. İslam Dini kıyamete kadar bâkidir. İnsanların yeni bir dine ihtiyaçları yoktur. En karanlık günlerde bile İslamın nuru gönülleri aydınlatacaktır. İnsanoğlu zamanla, vesveseye kapılıp, nefesine ve şehvetine uyduğu için, uyarılmaya, hakikatı hatırlatmaya, nasihate, ruhları kuvvetlendirmeye ihtiyaç vardır.

Allah dostları derki:”**Der Yemeni peşimeni,**

Peşimeni der Yemeni.”

Yani seven, itikat eden insan en uzak yer Yemende bile olsa yakındadır, gözünün önündedir. Sevmeyen, itikat etmeyen ise, gözünün önünde bile olsa o çok uzaktadır, Yemende gibidir.

Kişi şeyhine, mürşidine rabıtalı olursa, kimseden Allah’ın izniyle zarar görmez. Bağlantıyı koparırsa, ihmal ederse manen zarar görebilir, onu soyarlar, onu halden hale sokarlar, aşk ve feyzini çalarlar. Zahirde nasıl yankesiciler, hırsızlar varsa, batındada tarikatlar arasında feyiz hırsızları vardır. Bu tip insanlar, sana sokulur, senin şeyhin şeyh değil, o tarikden bu tarik daha iyi, bu tarike gelenler zengin olur, şöyle olur böyle olur diye kandırmaya çalışırlar. Hâlbuki gerçek tasavvuf ehli, hangi ehlişünnet tariki veya mezhebine mensup olursa olsun, kıskançlık yapmaz, hasetlik yapmaz, zarar vermez, herkesin hayrını düşünür ve başarılı olmasını ister. Ancak nakıs olanlar, nefislerinin etkisinde kalanlar, gerçek mürşide tam bağlanmayanlar, Allah’ın ve Resulünün müsaade etmediği, Allah dostlarında hoş karşılamadığı, nefsanî, şeytani halleri, hasetlik, kıskançlık, dedikodu, gıybet, yalan, bühitan yaparak zarar vermeye çalışırlar. Bu hallerini düzeltmezlerse dünya ve ahiretlerini berbat etmiş olurlar.

İnsan gerçek bir mürşide bağlandımı, ölünceye kadar ona sebat etmeli, şeyhini peygamber naibi, vekili bilmeli, zamanın en büyük velisi olarak kabul etmelidir.

İnsan iman, itikat ve Salih amellerinde gayretini artırır çalışırsa, şeyhinin manevi rütbesini, makamını, mertebesini yavaş yavaş görür. Bu birdenbire olmaz. Gönül gözü

açılırsa her şeyi görür. Meşayihini, ruhunu, rütbesini görür. Yüzbaşımı, binbaşımı, generalmi, Mareşalimi. Ne vazifedeyse, Allah'ı Zülcelâl onu gösterebilir.

Tarikata intisab etmiş bir mürid, bu uzun, çileli, tuzaklarla dolu yolda, heran şeytanın ve şeytanlaşmış asilerin tuzağına düşme tehlikesinden, heva ve heveslerinden kendini koruyabilmesi için, bu yolda yürürken yakıcı ve yırtıcı yaratıklara yem olmaması için, heran her dakika şeyhiyle, mürşidiyle gönül bağıni kesmemesi gerekir. Çünkü yabancı olduğu bu yolda, nerde ne zaman ne ile karşılaşacağını bilemez. Onun için, ona bu yolda kılavuz olacak, elinden tutacak bir rehber, bir vesile lazımdır. Oda şeyhidir, mürşididir. Ondan kopmadan ancak hedefe ulaşabilir.

Rabita kıyamete kadar devam edecek olan peygamber mucizesidir. Eğer ruh üzerinde doğrudan tesirini gösteren bir şey aramak gerekirse, Allah'a(c.c) ve Resulüne götüren rabıtanın daha kestirme ve etkili bir yol yoktur.

Rabıtaya inanmakta ve onu kabullenmekte tereddüdü olanlar hatta inkâr edenler, evliyaullahın varlığına inanıyorlarsa onların sözlerine kulak vermelidirler. Evliyaullahın sözlerinde rabitanın muhtevası ve güzelliği açıkca anlatılmıştır.

Rabita, kişiyi Cenab-ı Hakk'a ulaştırır. Buna önem verildiğinde Allah'a vuslat kolay olur. Hafife alındığında ise seyr-ü sülûkte duraklama ve gerileme baş gösterir. Rabıtayla emrolunmak, Allah'ı Azimüşşana, Onun Sevgili habibi Hz.Muhammed Mustafa'ya(s.a.v) ve onun varisleri olan evliya kullara beslenen sevgi ve muhabbetin alametidir.

Peygamber Dururken Mürşide Rabita Yapılmaz, Biz Peygambere Yapıyoruz Diyenlerin Durumu:

Gerçek rabita Peygambere ve Allah'ı Zülcelale yapılandır. Bir kişi böyle bir rabıtayı kurabiliyorsa zaten o işin zor kısmını halletmiş demektir. Hatta seyrüsüluk sırasında dersi murakabelere çıkmış ve orada artık murakabe-i Ahadiyette ihlâs suresinin manasını, murakabe-i maiyette, *"Nerde olursanız olun O sizinle beraberdir."* (El Hadid Suresi,4) ayetinin anlamını, murakabe-i akrabiyyette, *"Biz insanoğluna şah damarından daha yakınız."* (Kaf Suresi,16) ayetinin tefsirini, murakabe-i muhabbette, *"Allah onları, onlarda Allah'ı sever."* (Maide Suresi,54) ayetinin manasını düşünen sâlikten rabita düşer. Bu dereceye gelmiş birinin şeyhe rabıtada ısrarı şirk sayılır.

Ancak kişinin Allah'ı Zülcelale doğrudan rabita etmesi uygulamada mümkün değildir. Peygamberlerin gönderilmesi, vahiy için Cebrail(a.s)ın aracılık etmesi, her devirde gelen ulema ve evliyanın hatırlatıcı görevi, bazı ibadetlerde Kâbe'ye yönelmek gibi vesileler, bu zorluğun kolaylaştırılması içindir.

Buradan rabitanın amacının kişiyi tedricen bu duygulara yükseltmek olduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca,"Biz Peygamber dururken başkasına rabita yapmayız diyenler bunu bu anlamda söylüyorlar ve buna muvaffak olabiliyorlarsa ne âlâ. Ama sadece bir şeyhe bağlanıp rabita yapmak nefislerine ağır geliyorsa söylüyorlarsa, o zaman da durum

farklıdır. Çünkü sevgisiz ve teslimiyetsiz rabıta olmaz. Mürşidsiz ve rabıtasız da Hakk'a ulaşamaz.

Silsile İnkıtaya uğrayıp mürşid Yetişmeyince Yıllar Önce Vefat etmiş kişiye rabıta yapılır mı? Yapılırsa silsileyi devreden çıkarıp doğrudan Hz.Peygambere(s.a.v) rabıta yapılırsa daha iyi olmaz mı?

Rabıta, kâmil bir mürşidle kalbi bağ kurmaktır. Bu bağın en kolay biçimde kurulmasını sağlayan elbetteki hayatta olan mürşiddir. Veliliği tevatüren bilinen bir kimseye, hayatta olduğu gibi mematındada rabıta yapılabileceğini ve yardımda istenebileceğini, dört mezhep büyüklerinin de bu konuda ittifak halinde olduğunu, hayatta ve mematta olan enbiya ve evliyayı Allah'a vuslatta vesile edinmenin caiz olduğunu, Peygamber Efendimizden (s.a.v) yardım ve şefaat beklendiği gibi, yüceliği bilinen evliyaullahtan da himmet beklenilebileceğini ifade etmiştik. *(Fetavayı Halili)*

Silsile ve rabıta zaten geçmiş mürşidlere ve Peygamber Efendimize(s.a.v) doğrudan kalbi bağ kurmada acze düşüldüğü için tavsiye edilmiştir.

Ancak yaygın olan görüş, rabıtanın yaşayan bir mürşide yapılmasıdır.

Ölmüş bir şeyh yerine doğrudan Hz.Peygambere(s.a.v)rabıta yapmak, eğer yapabiliyorsa elbette daha iyidir.

Suret rabıtasında rabıta ettiren layık olmazsa, rabıtanın hüsrana neticeleneceği söylenmesinden maksad nedir?

Rabıta, şeyhim diyen her kişiye yapılamıyacağını, ancak Allah'ı Zülcelalin zât tecellisine mazhar olmuş kadri yüce evliyaullaha yapılabileceğini izah etmiştik. Cenab-ı Hakk'ın rızasının olmadığı durumlarda ya da zât tecellisiyle müşerref olmayanlara yapılacak rabıtanın müride hiçbir fayda sağlamayacağı, hatta zarar vereceği unutulmamalıdır.

Kendileri nakıs olduğu halde, bazı yüksek haller görülen kimseler kendilerine rabıta yaptırmaları halinde, hem kendilerini hemde müritlerini tehlikeye düşürür. Henüz gerekli olgunluğa erişmemiş ve irşad liyakatı sabit olmayan müteşeyyihlerin rabıta yaptırmaları kendileri açısından bir benlik iddiası olacağından hüsrana sebebi olur.

Onların bu liyakatsızlığı başkalarını da saptırmak suretiyle manevi hüsrana sebep olabilir. Henüz kendi olgunlaşmamış nakıs birinin ne tür bir tahribat yapabileceğini kestirmek zor değildir.

Şeyhinin Suretini İki gözü arasında Tahayyül etmek, akıllara 'İnsanın alını Secde mahallidir. Allah'dan başkasını Oraya yakıştırmak Uygun olur mu?'sorusunu getirmektedir.

Bu düşünce ve ifade tarzı, genellikle rabıtanın şirk olduğunu ispata soyunmuş kimselerin kasıtlı beyanlarının bıraktığı izlerdir. Burada kastedilen husus mürşidini gözünün

önünde hayal etmek, hatta şeyhiyle göz göze geldiğini düşünmektir. Çünkü insanların birbirleriyle iletişimde en etkili organ gözdür.

Modern psikolojide iletişimin konuşmadan çok, göz ve yüz ifadeleriyle anlatılan sessiz mesajlarla olduğu kabul edilmektedir.

Sevgi ve şefkat dolu tebessümlü bakışların insanı ne kadar etkilediğini herkes bilir. Mürid, yüzünü her zaman görmediği şeyhinin suretini gözünün önünde canlandırarak sevgi duygusunu canlı tutar.

İnsanı alıcı yapan söylenen sözden çok ortamdır. Ortamı hazırlayanda bütün duyu organlarını kalbe yardımcı hale getirecek bir yoğunlaşmadır.

Eşrefoğlu Rumi'nin(k.s):"Dil, dudak deprenmeden sözden anlayan gelsin." Sözü ortamın iletişimde etkisini gösterir. Yoksa şeyhin iki göz arasında hayal edilmesi, secde mahalli olan alna bir beşeriyeti yerleştirilmesi demek değildir. İnsan olaya nasıl bakarsa öyle görür. Ona göre sonuçlar çıkarır.

RABİTANIN DELİLİ

Rabıta: Lügatta artırma, kuvvetlendirme, iki şeyin birbirine bağlanması bağ, bağlılık demektir. Tasavvuf dilinde ise, mürşid ile mürid arasındaki ilahi feyzin akışını sağlayan manevi bir bağlıdır.

Bu bağ Kur'an-ı Kerim ve hadisi şeriflerde bazen açık bazende zımnem işaret edilmiştir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde:"Ey İman edenler! Allah'dan korkun ve sadıklarla(doğrularla) beraber olun."(Töve Suresi,119)

1- "Ey îman edenler, Allah'tan korkun ve sâdıklarla beraber olun!" Âyette geçen "beraberlik" konusunu Nakşibendiyye meşâyihından Ubeydullah Ahrâr (ö. 895/1490) şöyle açıklar: "Buradaki sâdıklarla beraber olma emri, mutlak ve daimî bir beraberliği ifâde eder. Beraberlik iki türlü olur: Hakîkî ve hükmî beraberlik. Hakîkî beraberlik sâdıklarla aynı mecliste büyük bir kalb huzuru ile fizik ortamı paylaşmaktır. Hükmî beraberlik ise onlarla aynı mekânda olmanın imkânsız olduğu zamanlarda gıyabî olarak suret ve sîretlerini tahayyül etmek suretiyle fikrî, zihnî ve kalbî olarak beraber olmaktır."Sadıkînden murad "mürşidün" olduğu "Bahr-ul Hakayık" adlı tefsirde beyan buyurulmuştur.

Cenab-ı Hakk, ehl-i imanı bu ayetle mükellef kılmış, Peygamber varisi olan bir mürşidi kâmilin maiyetinde bulunmalarını emir ve vacip kılmıştır.

Cenab-ı Hakk kullarına güç yetiremeyeceği şeyleri emretmemiş, sadıklarla beraber olmayı emretmiş, her dönemde sadıklarında bulunacağını bildirmiştir.

Mürşidle beraber olma hem cismani, hemde ruhani olur. Bunu rabıta ile izah edebiliriz. Muhabbet arttıkça rabitanın kuvveti artar.

Cenab-ı Hakk:”İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın.”(Maide Suresi,2)buyurur.

Kişi için nekadar maddi yardım gerekli ise de, mühim olan manevi yardımlaşmadır. Zira birincisi fani, ikincisi ise bakidir.

Bir mürşidi kâmilin, Rabbi tarafından gönül deryasına akıtılan ilahi feyzi, müridin kurumuş gönül bahçesine akıtıp, orada iman ağacının yeşermesine, dal-budak salmasına vesile olmaktan daha güzel bir yardımmı olur?

Rabıta, işte bu emri ilahinin gereği bir yardımlaşmadır. İslam cihanşumül bir dindir. Emr-i bil-maruf, nehy-i anil-münker farz-ı kifayedir.

Cenab-ı Hakk:”Sizlerden hayra çağıran bir topluluk bulunsun.”(A’li İmran Suresi,104)

Râbitanın delili Kitap, Sünnet ve imamlarımızın kavilleriyle sabittir. Cenâb-Hak diğer bir ayeti kerimedede:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey İmanedenler! Allah’dan korkun ve Ona yaklaştırmaya vesile arayın ve Onun yolunda savaşın.Ta ki muradınıza eresiniz..”(Maide Suresi,35) Ayeti kerimesinde geçen “vesile”,genel bir manada olmanın yanında Resulullah(s.a.v) ve onun manevi mirascılarına duyulan muhabbet ve bağlılıkta ifade eder.Onların hem kavli hemde fiili sünnetlerine aynen ve onlarla birlikteymiş gibi uymak demek olan rabıta,Allah’a yaklaştırmak için faziletli bir vesile olmuş olur.

Dikkat edilirse, bu ayeti celilede takvanın yanında kurtuluş için birde vesile şartı getirilmiştir. Ülema vesileden maksad mürşidi kâmilidir demiştir. Mürşidi kâmil her devirde, peygamber varisidir.Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)ya uymayanların kurtuluşu olmadığı gibi, onun varisine uymayanlarında kurtuluşu yoktur.Cenab-ı Hakk’a yaklaştırmada en güzel vesile,Peygamber Efendimiz(s.a.v)dir. Hâl, fiil ve davranışlarıyla onunsünnetine uyan kemal sahibi kimseler de bir vesiledir.

2- "Ey îmân edenler, Allah'tan korkun, O'na yaklaştırmaya vesile arayın!

O’nun yolunda cihâd edin."

(Maide Suresi,35)

Âyette geçen "vesile" mutlak, dolayısıyla da genel anlam ifâde eder. Rabıta da O'na yakınlığa bir vesîle olduğundan bu hükme dâhildir. Bilindiği gibi vesîle, "Allah'a yaklaştırmak için istifâde edilebilecek herşeydir."

Hakk'a yakınlıkları bilinen ve "görüldüğünde yüzleri Allah'ı hatırlatan" Allah adamlarını Allah’a vesîle saymak hem tevessül, hem de rabıtadır. Sâlihlerle tevessül etmeye hadîslerde ruhsat vardır.Bura da âyetin mefhumu umûmî ise de emredilen şey

vesile aramak olunca, muhabbet kulu Cenab-ı Hakk’a vâsıl edecek şeylerin en efdali haline gelir.Çünkü ; Cenab-ı Hak Peygamberimiz (s.a.v) ve diğer Nebiler hakkında:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“(Rasûlüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı veesirgeyicidir.” buyurmuştur. (Âl-i İmran Suresi,31)

3- "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki (ittibâ'), Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün." Âyette geçen "ittibâ" görmekle olur. Görmenin de bir maddî, bir de manevî olanı vardır. Maddî görme basarla, manevî görme basîretle olur. Rabîta da manevî rû’yetten başka birşey değildir. Mürşidine rabîta edenin şeyhinin bağlı bulunduğu silsile yoluyla Hz. Peygamber'i görmüş sayıldığı görüşü tasavvufta esâstır.

Burada râbîtanın zarureti ne işaret vardır. Çünkü tâbî olmak için tâbî olunanı gözle veya hayalen görmek lazımdır. Tâbî olanla olunan ruhen beraber olmayınca ittibâ (tâbî olmak) nasıl gerçekleşecektir. Bizim râbîtadan maksadımız muhabbetir. Bu olmazsa ittibâ sayılmaz. Şeyh Abdulganî Nablusî Risâle-i Tâciyye’ye yazdığı şerhinde der ki: “Eğer râbîta, âdâbına riâyet edilerek yapılırsa maksat tamamen hâsıl olur. Çünkü Mürşid-i Kâmil müridin Cenab-ı Hakk’a açılan kapısı ve onun vuslat sebebidir. Cenâb-ı Hakk Kur’an-ı Kerîm’de:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve sâdıklarla beraber olun.” buyurmaktadır. (Tövbe Suresi,119)

Bahru’l-Hakâik tefsirine göre sâdıklardan murad mürşidlerdir. Çünkü ezelde verilen söze en fazla onlar sadakat göstermişlerdir. Onlarla her zaman beraber olmanın yolu râbîtadır, yani muhabbetir. Fenâfillâhın başlangıcı bulunan fenâfişşeyh mertebesine vasıl olmanın en yakın yolu muhabbetir.Hakikatte rabîta, bütün ehlisünnet tarikatlarının esaslarından büyük bir esastır. Kur’an-ı Kerim ve Sünnet-i Resule yapıştıktan sonra Allah-ü Teâlâ’ya vasıl olmanın en büyük sebebi rabîtadır. Hatta Kadiri, Nakşî büyüklerinin bir kısmı terbiye ve talimde yalnız onunla yetinirdi. Bazısı da rabîtadan başkasını da emrederdi. Bununla beraber fena fillahın başlangıcı olan, fena fişşeyhe giden yolların en kısasının rabîta olduğunu kesin olarak söylerlerdi. Hâce Ubeydullah Ahrar (k.s) buyurmuşlardır ki: “Sâdıklarla beraber olmak âyet-i kerîmede emredilendir. Allahu Teâlâ bu kelâmında zâhiren ve bâtinen sâdıklarla beraber olmayı emir buyurmuştur. Mânen beraber olmanın yolu muhabbetir, bu da ehline malumdur. Reşâhât kitabında bu husus açıkca anlatılmıştır. Bu konularla uğraşan bilsin ki evliyaullahın sözlerinde râbîtanın ne olduğu ve onun bütün güzellikleri vuzûha kavuşmuştur. Onların kıymetli kelimelerini takip edenlere bu gerçekler gizli

değildir. Kokularını bir kere alanın onları bırakması mümkün değildir. Bu mevzuda mutasavvıfların delillerine itimad etmeyen bir kimse bu ümmetin fakihlerinin sözlerine itimad etmelidir. Bu bir kimse bilmeli ki hangisini tercih ederse etsin dört mezhebin de imamlarının aralarında yer aldığı müctehidler râbıta ve muhabbetin asıl ve esasının Kitab ve Sünnetle sabit olduğunu söylemişlerdir. Kalbinde bir hastalık bulunmayanların kaynaklara müracat edebilmeleri için bu imamların kavillerinin yerlerini göstererek naklediyoruz. Gerçekleri anlamaya muvafık kılan ancak Allah'tır. En doğru yolu gösteren de O'dur.

Yine Cenâb-ı Hakk şöyle buyurdu:

وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِصَ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهُتَدُونَ

“Kim Rahmân'ı zikretmekten gafil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytani ona musallat ederiz. Şüphesiz bu şeytanlar onları doğru yoldan alıkoyarlar da onlar, kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.” (Zuhruf Suresi,36-37)

Rabıta,esas itibariyle Allah'a dır.Allah'a rabitanın zorluğu dolayısıyla bu hal Allah'ın yarattığı has kullara yansır.Cenab-ı Hakk'ın künhünü düşünme hakkımız yok.Rabıtada Onun künhüne izafe olduğu için bu zor işi kulları vasıtasıyla kolaylaştırır.Zira ***Sevgili Peygamberimiz (s.a.v).”Allah'ın yarattıkları hakkında düşünün. Allah(c.c)hakkında düşünmeyin. Çünkü siz Onun büyüklüğünü hakkıyla takdir edemessiniz.”(Camiul-Ehadisve'l-Merasil, h.25793)***buyurmuştur. Peygamberleri vasıtasıyla kolaylaştırdığı gibi sevgili dostları vasıtasıyla bunu dahada yaygınlaştırır. Tebliğ işinde Cenab-ı Hakk'ın her şeye gücü yettiği halde insanoğluna kendi cinsinden elçiler, peygamberler göndermiştir.

Rabıtada bu emir silsilesinin hatırlanmasında manevi bir vazife icra etmektedir. Bu yönüyle evliyaullahı yapılan rabıta bir zarurettir. Zira mümin Hakk'a yönelebilmek için müşahhas bir mürebbiye ihtiyaç duyar. Kalbi mamur olmuş bir Allah dostuyla hem zahiren, hem de batinen beraber olmadıkça kalp aynasını parlatmak mümkün değildir. Zahiren evliyanın yanında olmadığı zamanlarda rabıtası tahayyül ederek istifade etmeye çalışır. İbadetinde, namazında, tazarru ve niyazında mürşidini düşünerek onun gibi ibadet etmeye, namaz kılmaya, itaatte bulunmaya gayret eder. Böylece mürşidinin haline bürünmeye, kalbiyle ünsiyet kazanmaya, maneviyatından istifade etmeye çalışır. Böylelikle rabıta, Peygamber Efendimiz (s.a.v) ile zikir ehli arasında bir bağ olur. Bundan dolayı rabıta vaz geçilemez bir bağdır ki, yapan kişiyi Cenab-ı Hakk'a kavuşturur. Buna sarıldığımız zaman Allah'u Zülcelale vuslat kolaylığı olur. Hafife alındığı zaman ise, duraklama ve gerileme baş gösterir. Cenab-ı Hakk'ın, zor olanı nasıl kolaylaştırdığını kavrayabilmek için Cebrail (a.s)ın sahabeden Dihye bin Halife(bazı kaynaklarda Dihye-i Kelbi)suretinde vahiy getirdiğini burada hatırlatmak uygun olur. Nübüvvetin başlangıcında Resulullah(s.a.v),Cebrail (a.s)ın ağırlığına alışınca kadar Dihye bin Halife (r.a) suretinde gelmiştir. Dihye o sırada ya

evinde ya da ticaretinde bulunuyordu. Cebrail (a.s.), Dihye'nin vücuduna hulul etmediğine ve Dihye olmadığına göre, demek ki, Cenab-ı Hak'ın kulunun suretinde zuhurundan dolayı o bedene hulul edip onunla birleşmesi gerekmez. (Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi*, c.1, sh.15. A.b. Hanbel, *Müsned*, c.2. sh.107, satır 26. İsmail Ankaravi, *Makâsıd-ı Aliyyefişerhi Tâiyye (osm. Tasavvuf Düşüncesi) sh.238-239, İst. 2007*)

Cenab-ı Hak, rabıta hususunda hak eden ehil kullarına izin vermek suretiyle diğer kullarının kendisine yönelmesini kolaylaştırır. Onların vazifesi kendine teveccüh eden kişiyi peygambere yöneltmektir. Yoksa kendilerinde bir varlık, benlik görmek değildir.

Şeyhin suretini düşünmek edep ve terbiyeyi muhafaza ettirir. Müridin şeyhinin yanında hazır olduğunu düşünmesi feyz alabilmesini sağlar. Huzuru ve nuru tamamlanır. Bu rabıta sebebiyle mürid, kötü ve çirkin işlerden uzaklaşır.

4- "O kadın (Züleyhâ) andolsun, ona (Yûsuf'a) musallat olmayı kafasına koymuştu. Eğer Rabbinin burhanını görmemiş olsaydı, o da o kadını arzulamıştı. İşte biz ondan fenalığı ve fuhşu bertaraf edelim diye burhan gönderdik. Çünkü Yûsuf, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı." (Yusuf Suresi, 24)

Âyetin tefsîrinde "burhan" şöyle açıklanmaktadır: Ya'kub (a.s.)'ın suretinin bir anda Yûsuf (a.s.)'ın gözünün önünde canlanıp hayretle parmağı ağzında ona: "Aman kendine sahip ol! Ondan yüz çevir!" diye hitâb etmesidir. Babasının böyle gözünün önünde canlanıp kendini uyardığını gören Yûsuf (a.s.), toparlanmış ve bu işten vaz geçmiştir." Râbıta bu âyetin tefsîrindeki "Yûsuf'un Ya'kub'un hayâlini görmesi" gibi, müridin şeyhinin hayâlini gözünde ve gönlünde taşımasıdır.

Hiz. Peygamber'e salât u selâm getirerek gönülde bir sevgi bağı oluşturmak da bir tür rabıta'dır. Hadîs kitaplarında Hiz. Peygamber'in konuşmalarını nakleden *sahâbîlerin "Şimdi onu görür gibi oluyorum, onun şöyle şöyle yaptığını gözümle görür gibiyim."* tarzındaki ifâdeler, bu tür hayâlde canlandırmaların fitrî ve tabîî oluşunu göstermektedir.

Hanefî imamlarından, eş şeyh imam Ekmelüddin, 'Şerhü'l-Meşarık' kitabında Peygamber Efendimiz (s.a.v): "*Beni ruyasında gören, gerçek olarak beni görmüştür. Zira şeytan benim suretime girip de görünemez.*" Yine Hanefilerden 'El-Eşbah' kitabına haşiye yazan Seyyid Ahmed bin Muhammed el Hamevi, 'Nefahatül-kurb Vel-İttisal' kitabında özet olarak şöyle der: "Muhakkak ki, velilerin ruhaniyetleri cisimlerine galip geldikleri için, bazen birkaç surette zahir olurlar. Peygamber Efendimiz (s.a.v): "*(Kıyamette) Cennet ehlinde bir kısım, cennet kapılarının her bir kapısından çağrılır.*" Buyurduklarında, Hiz Ebu Bekir (r.a.): "*Ya Rasulellah, tüm kapılardan girebilen olurmu? Diye sorduklarında Peygamber Efendimiz (s. a.v) de: "Evet, vardır. Senin de onlardan olduğunu ümid ederim."* Buyurdular. Bu hadis-i şerif söylediğimiz manaya delil kabul edilmiştir. (Cisim ile değil, ruhaniyet ile birkaç surette görüldüğünde, her kapıdan girebilmesi mümkündür.)

Şafii imamlarından Gazali (k.s) ihya kitabındaki, namazın her rûknünde kalbin hazır olmasını anlatan babda şöyle der; *“Peygamber Efendimizin suretini ve kerim şahsını kalbinde hazır eyle. Esselamu aleyke eyyuhennebiyyu, derken inanki senin selamın kendilerine ulaşır ve O daha kâmilî ile sana cevap verecektir.”*

Peygamber Efendimizden (s.a.v) başka birine hitap etmek namazı bozar. Namazda O’nun (s.a.v) suretini göz önüne getirmek, o suretin sahibine selam vermek, varlığın ruhu, Makamı Mahmudun sahibi olan Hz. Fahr-i Âlemin özelliklerindendir. Yine Şafiilerden El Hafız Celaluddin es Suyuti, ‘Kitabül-Münceli fi Tatavvuril-veli’ adlı risalesinde, Şafii olan İmam Sübki (r.a)’nin ‘Tabakatü’l Kübra’ adındaki kitabından naklen şöyle der: *“Keramet çok çeşitlidir. Kerametın yirminci bölümü, velinin bir halden başka bir hale geçmesidir ki, sufiler buna misal âlemi derler. Sufiler, ruhların cesetlere girmesi ve çeşitli şekillerde olmalarında misal âleminde olduğunu söylemişlerdir.”* Buna delil olarak da **Cenab-ı Hak’ın: “Cibril (a.s) Meryem için kâmil bir insan suretine girdi”** (Meryem Suresi,17) kavli celilesini gösterirler. Yine değişik suretlere girmeye misal olarak Kadibü’l-Ban’ın kıssasını ve başkalarını zikr etmiştir. **“Şeytan aleyhi’l-lane Peygamber Efendimiz(s.a.v) suretine giremediği gibi, kâmil velilerin suretlerine de giremez.”**

Hambeliye mezhebinin büyük âlimlerinden Kadiri tarikatının kurucusu Gavsul Azam Abdülkadir el-Geylani(k.s)Hazretleri şöyle der: *“Fakir -Hak yolcusu salık- kişi veliler ile rabita kurar. O rabitadan dolayı da, onlardan faydalanır. Zahiren onlara fazlaca ikramda bulunmazsa da sakınca yoktur. Yabancı olup da onlara Bâtını rabita yapmayan kişi onlardan faydalanamaz.* Bu sözler, İmam Sühreverdi’nin Avarif adındaki kitabının, müridin şeyhi ile olan edepleri babında zikr edilmiştir. Bu konuda büyük âlimlerin sözleri sayılamayacak kadar çoktur. Bunda apaçık bir delil vardır ki, veliler için vefatlarından sonra gerçekleşen bir nevi tasarruf vardır. Bu konuda birçok muhakkikler, ifadeleri yaklaşık aynı ve kesin olan risaleler yazmışlardır. Onun için hidayet yoluna ulaştırılan kişi bunu inkâr etmekten sakınsın, zira inkârı tehlikelidir. **Maliki Mezhebindeki** imamlardan Muhtasar’ın sahibi Şeyh Halil(rh.a)şöyle diyor: *“Bir veli, velayetinde sabit olduğu zaman, ruhani suretlere girmeye gücü olur. Birkaç surete girme kudreti kendisine verilir. Bu ise muhal değildir.”*

EN GÜZEL RABITA NE ŞEKİLDE YAPILIR?

Rabita bir bağıdır muhteva bakımından üç çeşittir.

1-Tabi-i Rabita: Kişinin eşine,evladına ve yakınlarına duyduğu sevgi bağıdır.

2-Bayağı Rabita: Dünyevi şeylere duyulan ilgidir.

3-Mukaddes ve Ulvi Rabita: Buna Rabita-i Huzur da denir. Müridin kalbini temiz bir muhabbet duygusuyla Cenab-ı Hakk’a bağlamasıdır.”Her ne kadar sen Onu görmüyorsanda, O seni görmektedir. Ve nerede olursanız olun O sizinle beraberdir.”düsturunu akıldan ve

gönülden çıkarmadan tefekkür haliyle sürekli ihsan üzere olmaktır. Allah’a, Peygambere ve salih kullara salahından dolayı duyulan bu sevgi,tarikatta yaşanan ve makbul olan rabıtaadır.. Bununda üç derecesi vardır.

A-Fenâ fiş-Şeyh (Mübtedilerin Rabıtası):”Kişi sevdiği ile beraberdir.”(Buhari, Edep,96)

“Herhangi bir topluluğa benzemeye çalışan onlardandır.”(Ebu Davut, Libas,4)hadisleri gereği, mürşide huzurda iken gösterilen edebi, gıyabındada göstermek ve bu suretle şeyhin boyasına boyanmaya çalışmak demektir. Burda mürid, kalbini gönlünü Cenab-ı Hakk’ın peygamberlerinden birine veya Onun veli kullarından bir veliye, mürşide veya şeyhine bağlanmasından ibarettir. Böylece bütün sevgi ve samimiyetiyle kalbini bağlayan mürid;”Ey İmanedenler! Allah’dan korkun ve sadıklarla beraber olun.”(Tevbe Suresi,119)ayetinde emredilen şekliyle onların meclislerinde, kendisini sanki onlarla beraber yüzyüze ve dizdizeymiş gibi hisseder.Müridin kamil mürşid olan hocasının arzu ve isteklerine tabi olması,iradesini onun eline bırakması,gassalın elindeki meyyit gibi olması,ona hiçbir işinde muhalefet etmemesidir. Çünkü sevgi ve muhabbet, kalbin sevgilinin kalbine yönelmesi ve meyletmesi devamlı onunla meşgul olmasıdır. Bu manevi bağlantıyı kuran salık rabıtasını gerçekleştirdiği zaman, rabıta eden ve edilen arasında bir sevgi meydana gelir. Cenab-ı Hakk’a vuslat konusunda, onlardan şefaat, himmet ve yardım taleb eder. Böylelikle günahlardan kötülüklerden uzak durmaya gayret eder. Asıl rabıta da budur.

B-Fenâ fir-Resul,(Mutasavvıfların Rabıtası):Hayatın her anında Resulullahın huzurundaymış gibi hareket etmek, Peygamber Efendimizin(s.a.v)”Usve-i Hasene”olan ahlakıyla bütünleşmek demektir. Müminlerin, Allah’a, Peygamberine ve veli kullarına karşı sevgi rabıtası vardır. Peygamber Efendimizin(s.a.v) ve ashabının hayatında bunu görmek mümkündür. **Ashab-ı Kiram Efendimiz(s.a.v)i görmeden duramazdı. Buluştukları, karşılaştıkları zaman bile;”Anam, babam, canım sana feda olsun Ya Resulallah”derlerdi.**

Müminlerde kıldıkları beş vakit namazın tahiyyatlarında, kalbinde Peygamber Efendimizi(s.a.v) ve onun mübarek şahsiyetini görür.”Esselamü aleyke Eyyühennebiyyü” derken sanki Efendimize ulaştığını ve onunda selamına, Nebiler Nebisinin(s.a.v)karşılık verdiğini düşünür.

Bu sebeble rabıta yolunu benimseyen tarikatlara “aşk ve muhabbet tarikatı” ve bu alakayada “mensubiyet”adı verilmiştir. Gerçek manada Peygamber Efendimize(s.a.v)ve ona tabi olanlara dua ve niyaz kastıyla salât ve selam getirmek caiz olduğu gibi, rabıta etmekte caizdir. **Cenab-ı Hak:**

”Allah ve melekleri peygamberi Hz.Muhammed Mustafaya(s.a.v)salât ve selam ederler. Ey İman edenler! Sizde Ona salât ve selam edin.”(Ahzab Suresi,56)

”Allah’a ve Resulüne iteat edin.”(Enfal Suresi,20.Muhammed Suresi,33)

”Resulullah size neyi emrettiyse onu alıp yapın. Size neyide yasakladıysa ondan kaçın.” (Haşr Suresi,7) Buyurur.

C-Fenâfillah (Müntehilerin Rabıtası):”Nerede olursanız olun O,sizinle beraberdir.”(*El Hadid Suresi,4*)”Biz insanoğluna şah damarından daha yakınız.”(*Kaf Suresi,16*) ayetlerinin sırrını idrak şeklindeki rabıta-i huzur’dur.Kalbin yalnız Allah’u Zülcelali sevmesi,Onun beğendiği şeylerde fani olması.Yani Onun sevdiklerini sevmek ve sevgili bilmektir.

Fenafışşeyhle başlayıp, fenafirresul ile devam eden, sonuç olarak fenafillâha ulaştıran, ilki şeyhinin suretini gözünün önünde tahayyül ederek ve sonuncusu da gönlünü Allah ile ülfete açmak şeklindeki rabıta, gerçek ve engüzel olan rabıtaadır.

Rabıtada en önemli husus; niyet, ihlâs ve samimiyettir. Mürşide bağıllık Hakk’ın rızasını kazanmaktır.

Fenafillâh makamına erişmiş olan bir mürşide yapılan rabıta, farz olan bir namazın edasında, takva sahibi bir imama uymaya benzer. Kılınan namaz Allah içindir. İmam ise sadece bir vasıtaadır. Nitekim Fatiha Suresini okurken;”*Allahım yalnız Sana kulluk eder, yalnız Senden yardım dileriz*”diyerek, bütün ibadet ve kulluğumuzu yalnız Allah’u Zülcelale tahsis ediyoruz.

Bilindiği gibi, cemaatle kılınan namazın ecir ve sevabı, kişinin niyet ve ihlâsına göre, tek başına kılınan namazdan daha faziletlidir. Buna riayet eden Müslüman Cenab-ı Hakk’ın büyük ecir ve mükâfatına nail olur.

Mürşidi kâmile bağlanıp rabıta yapanlarda bunun gibidir. Kalbi sert ve katı olanlar, ancak mürşidine yaptığı rabıtasıyla yumuşar hamur gibi olur.

Müridin mürşidine olan rabıtası, hacıların Mescidi Haramda Beytullahı delil ile tavaf etmeleri, Medineyi Münevverede Ravzayı Mutahharayı delil ile ziyaret etmeleri gibidir.

Müminler Beytullaha yüz sürerken, secdeye kapanırken, elini açıp dua ederken, taşdan yapılmış olan, siyah örtülü taşa tapmıyor. Allah’u Zülcelalin emri olduğu için namaz kılarken oraya yöneliyor, tavaf ederken etrafında dönüp dua ediyor.

İmam-ı Şarani(k.s)(M.1492-1565)Hazretleri, Nefahat-ı Kudsiyye adlı eserinde,”Zikrin faziletini, adabını sayarken, müridin zikir esnasında, mürşidi kâmilî; iki gözünün önünde hayal etmesidir.”der.

Allame Seyyit Şerif Cürçani (k.s)(M.1340-1413)Hazretleride, Şerhu Mevakıf adlı eserinin sonunda;”Mürşidi kâmilin suretleri, müridine zuhur eder, onlarda mürşidin o suretinden feyiz alırlar.”der.

Molla Cami (k.s)(M.1414-1492)Hazretleri ve Bursalı İsmail Hakkı (k.s)(M.1653-1725)Hazretleri de:”Zikrin iki yolu vardır ve bu iki yoldan birisi de Rabıta yoludur.”der.

Cenab-ı Hak, Kur’an’ında:”Allah kime Nur vermemişse, artık onun için hiçbir nur yoktur.”(*Nur Suresi,40*)

“Hamdolsun O Allah’a ki, bizi hidayetiyle buna kavuşturdu. Eğer Allah’u Zülcelâl bize hidayet nasip etmeseydi, kendiliğimizden bunun yolunu bulamazdık.”(*Araf Suresi,43*)buyurur.

Bu manevi zincir, Büyük bir santralden eve kadar gelen elektrik hattı gibidir. Bilindiği gibi her evin bağlı olduğu mahalle trafosu vardır. Kişi evinin elektriğini mahalle trafosundan değilde doğrudan santralden almaya kalkarsa ortaya facia çıkar. Santral elektriğinin voltajı yüksek geleceğinden evdeki tüm hatlar, elektrik aletleri yanar, yangın çıkarırsın. Evine akım gelmez, lamban yanmaz, istediğin elektriği almamış olursun. İlk ders aldığın şeyhin müşidinde böyledir. Canı gönülden severek bağlanmazsan, sana ilahi aşk feyiz gelmez. Kupkuru kalır karanlıkta kalırsın.

Peki Mürid Rabıtayı nasıl yapacak?:

1-İlk intisab eden mürid, güzelce abdestini alarak, zikredeceği yerde kibleye karşı, şeyhinin huzurunda diz dizymiş gibi oturur, şeyhinin simasını hayal ederek gözünün önünde canlandırır. Rabıta yapılırken gözler kapalı bir vaziyette: Kalbini boş bir kaba benzeterek müşidinin kalbinden gelen feyzi ilahinin kendi kalp kabına aktığını, gönlünün ve kalbinin bu feyizle dolduğunu düşünmelidir. Şu an, Allah’u Zülcelalin huzurundayım. Ben Onu görmesemde O beni görüyor ve gözetiyor. Allah’(c.c)ın rızası, Peygamber Efendimizin (s.a.v) şefeati, tarikattaki bütün pir ve meşayihlerimizin himmeti ve müşidimin yardım eli benimle, bu yolda yürümeye, ilerlemeye çalışacağım.” diye düşünerek, her an şeyhim karşımda eli elimde, Allah’(c.c)dan, Peygamber Efendimizden (s.a.v), Pir ve meşayih Efendilerimizden gelen manevi himmet ve manevi cereyan, müşidimin kalbine akıyor. Oradanda benim kalbime geliyor diye düşünmelidir. Bu misali kıyas ederek, beş, on dakika veya yarım saat böyle devam etmeli, sonra bu huzuru bozmadan, derslerini okumaya başlamalıdır.

2-Mürid, müşidini bir çadır misali tutup, kendini o çadırın içinde imiş gibi kabul etmelidir. Her taraftan feyzi ilahinin o çadıra aktığını, bundanda istifade ettiğini düşünerek yarım saat veya bir saat öylece feyzi ilahiye bekleyip dersini okumalıdır. Yada müşidinin ruhaniyetini elbise olarak kabul edip onun içerisine girdiğini, koltuğunun altına sığındığını, daima onunla beraber olduğunu düşünerek yapmalıdır.

3-Mürid, müşidinin ruhaniyetini büyük bir deryaya, kendini bir damlaya benzetmeli ve o denize gark olduğunu tahayyül etmelidir. Böylece feyzi ilahiye bekleyip dersini okumaya başlamalıdır.

4-Mürid, gezip oturduğu her yerde müşidinin eli altında olduğunu hatırdan çıkarmayıp daima huzurunda oturur gibi olmalıdır. Bir miktar ilerlemiş salık, müşidinin ruhaniyetini bir elbise veya elbisenin çeşitleri olarak kabul edip, onu giyip dolaşıyormuş gibi hareket etmeli ve böylece feyzi ilahiye bekleyip dersini okumalıdır.

Müride bu usullerin hangisi daha kolay gelirse, öylece devam eder. Rabıta sadece ders okumak içinde yapılmaz. Hayatın her anında, her saniyesinde buna devam edilir. Hiçbir iş, hiçbir özür hali rabıta yapmaya engel değildir. Müridin kendini müşidinde kaybedip kendini onun şekline girmiş gibi tahayyül ettiği zamanlarda şeyhten yardım talebinde bulunmasına, nerede olursa olsun şeyhinden yardım geleceğine inanmasına **“Rabıta-yı Telebbüs”**denir. Bu hal, başı derde giren müridin; **“Yetiş ya Pir”**demesi gibidir. Rabıta-yı Telebbüste, mürid feyz

alacağı hikmet sahibi kâmil insanın suretini, şekil ve şemailini zihninde tasavvur etmek suretiyle onda fani olmaya, oradan peygambere, oradanda Allh'u Zülcelale vasıl olmaya çalışmış olur.

Müridin mürşidini severek hatırdan tutmasına, sürekli ondan bahsetmesine, onu hayalinde canlandırmasına, **"Rabita-yı Muhabbet"**, mürşidiyle kalben her an beraber olduğunu düşünmeye gayret etmesine, manevi gayret göstererek kalıp ve kalbini mürşidinde tutmasına ise, **"Rabita-yı Kalbiye"** denir. Rabitanın faydalı olabilmesi için ihlâs ve samimiyet gerekir. Müridin mürşidine intisabı Cenab-ı Hakk'ın rızası için olur ise mutlaka rabitadan fayda sağlayacaktır.

İmam Rabbani(k.s) Hazretleri derki: "Kendini zorlamadan, uğraşmadan, üstadın rabitasının kendiliğinden hâsıl olması, üstad ile talebesi arasında tam bir yakınlık olduğunu açıkça gösterir. Bu yakınlık, fayda vermeye ve istifade etmeye yarar. Kavuşturucu yollar içinde rabitadan daha çabuk kavuşturanı yoktur. Hangi talihli kimseye bu nimeti ihsan ederler, diye sorarsanız, deriz ki, rabitada ısrarcı olanları. Çünkü yeri gelir üstadın görüntüsü zikirden daha faydalı olur. Yani rehberin hayali, talebesine kalbin tasfiyesinde zikir etmesinden daha çok fayda verir. Çünkü başlangıçta, talibin Hak Teâlâ ile tam yakınlığı yoktur. Bunun için zikir etmekle çok sevap kazanır, ama yol alamaz."

TEVESSÜL

Birşeyi veya bir şahsı Allah için aracı ve vasıta kılmak, şefaatçi ve vesile edinmek demektir.

Kur'an-ı Kerimde, Cenab-ı Hak: **"Ey İmanedenler! Allah'dan korkun. Ona yaklaşmaya vesile arayın ve Onun yolunda cihad edinki kurtuluşa eresiniz."**(Maide Suresi,35) buyurur.

Hz.Ömer (r.a): "Peygamber Efendimizin(s.a.v) amcası Hz.Abbas (r.a) ile tevessül ederek: Ya Rabbi! Kuraklık içinde kalınca Peygamberimiz(s.av)ile Sana tevessül ederdik, bize yağmur verirdin, şimdide Onun amcası ile tevessül ediyoruz. Bizi suya kavuştur." derdi ve yağmur yağdı.(Buhari, İstiska,15)

Yine Efendimize(s.a.v) gözleri kör olan biri gelerek: "Ya Resulallah, gözlerim kapandı, benim için Allah'a dua et" dedi. Efendimiz(s.a.v)de: "Abdest al, iki rekât namaz kıl, sonrada şöyle de: "Allahım Peygamberin Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) ile Sana tevessül ediyorum. Ey Muhammed(s.a.v)gözümün açılması için senin şefaatçi olmanı istiyorum. Allahım onun hakkımdaki şefeatini kabul buyur." Bunun ardından Efendimiz(s.a.v) şunları ilave etti. "Bir ihtiyacın olduğunda hep aynısını yap." Bu olaydan sonra adamın gözleri açılmıştır.(Tirmizi, Deavat,49.İbn Mace, İkame,5.İbn Hanbel,4/138)

Teveşsöl, ya ibadet ve amellerle olur, yada Hz.Peygamber Efendimizi(s.a.v),veli ve salih kişileri vesile kılarak olur. Amellerin Hakk’a yakınlığının vesile, Allah’ın rızasına ermeye vasıta olduğunda hiç şüphe yoktur.

Teveşsölde birinci hedef, Allah’a yaklaşmak, rızasına ulaşmaktır. Bir dileğın kabulü veya bir musibet veya belanın def ve ref edilmesi için, enbiya, evliya ve Salih kulların ruhaniyetlerine teveşsöl suretiyle Cenab-ı Hakk’tan talepte bulunmakta bir teveşsöldür.

İSTİMDAT

Medet dilemek, imdat istemek, yardım istemek demektir. Her türlü yardımın kaynağı ve başvurulacak mercii Allah’u Zülcelaldir.

Muhakkak ki Allah’(c.c)dan başkasından doğrudan yardım dilemek söz konusu olamaz.

Tasavvufta; Peygamber Efendimiz(s.a.v),tarikat piri, şeyh veya benzeri maneviyat büyüklerinden istimdat, onların Allah katındaki derece ve değerlerinden yararlanmak için bir teveşsöldür. Bu şahıslar hakkında manevi sevgi ve hüsnü zannın bir ifadesidir. Doğrudan onların şahıslarından bir talep demek değildir.

Tasavvufta, herhangi bir sebebdan dolayı daralma ve zorlukla karşılaşma anında tasavvuf büyüklerine sığınma vardır.

“Meded Ya Resulallah, Meded Ya Abdulkadir Geylani, Meded Ya Şeyhim” gibi lafızlar bu şahıslara duyulan manevi sevginin bir ifadesidir.

Şeyhülislam, Kemalpaşazade, şerhi Hadisi Erbain adlı eserinde, nakledilen bir hadisi şerifte:”İşlerinizde Şaşkınlığa düşünce ehli kuburdan yardım(istiane)isteyiniz.”(Kesfül Hafa,1/85.H.No:213)hadisini sufileler delil kabul ederler.

Ehli Kubur, ölümler veya ölümü düşünerek kendilerini ölüm sonrasına hazırlayanlardır. İnsan dünya işine dalmaktan şaşkına dönünce kabir ehlinin halini, ölümü ve ölüm sonrasını düşünerek kendini toparlamak ve onların halinden ibret alıp, gönlünü Allah’a bağlamak durumundadır. Ölüm rabıtası veya tefekkürü mevt, insanı dünya lezzetlerine dalmaktan belli ölçüde korur. Çünkü Efendimiz (s.a.v):”Dünya lezzetlerini unutturan ölümü çokca anın.”buyurmuştur.(Tirmizi, Kıyame,26.Nesei, Zühed,31.İbn. Hanbel,2/293)

Tasavvufta, darda kalan bir tarikat ehlinin şeyhini yardıma çağırması veya ermişlerin ruhaniyetinden yardım ve imdat istemesi, çocuğun anne-babasına sığınıp yardım istemesi gibidir.

İnsan beşer olarak sığınma duygusu taşır. Çocuk anne-babasına, talebe -hocasına, mürid - şeyhine, sığınmak ve yakın olmak ister. İstimdat bu sığınma duygusunun bir tezahürüdür. Nasıl küçük bir çocuk anne-babasının yanında kendisini daha güvende olduğunu hisseder, onlardan uzakta iken, anne-baba diyerek ebeveyninden meded umarsa, müridde öyledir. O da kendisini mürşid ve manevi büyüklerinin yanında daha güvende hisseder. Onlardan uzakta olduğı zamanda ise anne-babasına seslenen yavru gibi seslenerek

onlara sığınır. Ancak, mürid sülukunda ilerleyip fenafillâha erdikçe bu sığınmanın doğrudan Allah’a olması gerektiğini, şeyhine yaptığı istimdadın da aslında Allah’dan onun adına bir meded talebi olduğunu anlayıp Allah’a iltica eder.

Gerçek tasarruf sahibi Allah’u Zülcelaldir. Kul bu tasarrufun görüntüsüdür. Bu itibarla sâlik ve derviş, insan-ı kâmil olarak gördüğü şeyhinden, tarikat piri ve pirlerden birinden istimdat ve istiane ettiğinde, aslında talebini Allah’a arzetmiştir.

İstimdadın diriden veya vefat etmiş birinden olması, onlara bir varlık izafe etmemek şartıyla mümkün görülmüştür. Onun için istimdat ve istiane kulluğa ruhi bir hazırlıktır. Yoksa Allah’dan başkasından meded umma değildir.

SAYHA ATMAK

Zikrullah esnasında ihvana, Cenab-ı Hak tarafından veya mürşidinin teveccühü ile bir varidatı ilahi olur. Mürid kendisine gelen nur, feyiz veya ilham neticesinde, kendine inen nurun tesirinden sayha eder. Bu hal o sohbe-i şirak eden meleğin o ihvana dokunmasıyla olubildiği gibi, rabıta yaptığı pirinin, şeyhinin veya o meclise şeref veren evliyaullahtan birisinin dokunmasıyla da olur. Bu durumlar hak ve gerçektir. Bundan rahatsız olunmamalı normal karşılanıp, sevinmelidir.

Birde bunların dışında birde, nefsinin hevasına kapılıp, ”Bana cezbeli, feyizli bir derviş desinler” diye sayha atanlar vardır. Böyle bir durumun Cenab-ı Hakk’ın katında, Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) yanında, nede ehli-sünnet tarikatları içinde hiçbir değeri yoktur. Böyle yapanlar, bağırانlar belli olur.

ŞATAHAT VEYA ŞATHİYAT NEDİR?

İlahi feyz ve kuvvetli tecellilerle coşan ve taşan velilerin taşkınlıkla gayri ihtiyari söylediği, içinde iddiaya benzer tarzda anlamlar bulunan, görünüşte şeriata aykırı düşen sözlerdir. Bu sözleri çoğu zaman ellerinde olmadan söylerler, bu sekerat hali geçtikten sonra söylediklerine pişman olup tevbe ederler.

Yaşantıları İslami esaslara uygun olan kimselerin ağzından çıkan şathiyeler kabul edilmese bile kendilerine saygı duymak ve bunların farklı duygularla ve hallerle söylenmiş olduğunu düşünmek gerekir. Yaşantısı bozuk, itikadı bozuk kişilerin şathiyeleri zaten hiç dikkate alınmaz. Hallac-ı Mansur’un (k.s): ”Enel Hak” demesi, Bayezid’i Bestami’nin (k.s) ”Subhani” sözleri şathiye olarak değerlendirilir. İşin ehli olanlar, onların ne demek istediğini bilir.

H.z. Ali(r.a) ve bazı İslam büyüklerinden sadır olan, ”Görmediğim Allah’a inanmam?” gibi sözler, İmanda; ”Aynel yakin ve hakkal yakin” mertebelerini ve ”ih-san” derecesini göstermektedir. Allah’ı görürmüşçasına kulluk etmek, bir bakıma ”vahdeti şühud” da diyebileceğimiz bu makam, Allah’a imanın şühuda dönüştüğünü göstermektedir.

Burada görmekten kastedilen illa dünya gözüyle Allah'ın zatını görmek değildir. Bu görme basiretle Allah'ı Zülcelalin kudretini, yüceliğini ve bir oluşunu, sıfat ve isimlerinin tecellilerini görmektir. Sıfattan mevsufa geçip Cenab-ı Hak'ı idrak etmektir.

TEFEKKÜRÜ'L MEVT

Ölümün tefekkür edilmesi, nefse boyun eğdirip kibrinin kırılmasını sağlamak için yapılır. Hasan Basri (k.s) hazretlerinin risalesinde farzlar arasında sayılmıştır. Ölümü düşünmek nefsi temizler, kalbi uyanık tutar, dünyaya ve onun geçici lezzetlerine meyletmekten korur, neticede evliyalık yolu açılır. Mürşidi kamilin rehberliği bu ölüm tefekkürünü daha şuurlu kılmaktadır. Cenab-ı Hak kime hidayet etmişse ona ölümü hatırlamayı nasip etmiştir. Akıllı insan ölümü çokca düşünen, ibret alan ve ölüm sonrasına hazırlanandır.

Ölümü tefekkür etmeyi Cenab-ı Hak Kur'an'ında, Peygamber Efendimiz (s.a.v) de mübarek hadislerinde emretmektedir.

Cenab-ı Hak: "Her Nefis ölümü tadacak ve Bize dönecektir." (Ankebut Suresi, 57)

"Her canlı ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da, şerlede imtihan ederiz. Ve siz, ancak Bize döndürüleceksiniz." (Enbiya Suresi, 35)

"Her canlı ölümü tadacaktır. Ve ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete konursa o, gerçekten kurtuluşa ermiştir. Bu dünya hayatı ise aldatma metâından başka bir şey değildir." (Al-i İmran Suresi, 185) buyurur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) de: "Lezzetleri kesen (dünya lezzetlerine karşı hırslı yok eden) ölümü çok hatırlayınız." (İbn. Mace, Zühd, 31, H.No: 4258)

Ölümü çokça hatırlayın ki, nefsinizin zevk ve eğlenceye olan meyli kesilsin. Böylece Allah'a yönelin.

İbn. Ömer (r.a) diyor ki: "Efendimiz (s.a.v) le birlikteydim, Ensardan bir zat Efendimize, Ya Resulallah, müminlerin en faziletlisi kimdir? Deyince. Efendimiz (s.a.v) de: "Huyca, ahlakca en iyi olandır." dedi. Adam tekrar: "Müminlerin en akıllısı kimdir?" deyince de. Efendimiz (s.a.v): "Ölümü en çok hatırlayan ve ölümden sonrası için en iyi hazırlığı yapandır. İşte bunlar en akıllı kimselerdir." dedi. Yine Efendimiz (s.a.v): "Ölümü çokca hatırlamak sadakadır". (Kenzül Ummal, c.15, sh.918, H.No: 43584)

"Ölümü arzu etmeyin. Zira Allah'ın huzuruna çıkış günü çok şiddetlidir. Bir kulun ömrünün uzaması ve Allah'ın onu inabeyle rızıklandırması şüphesizki, saadettendir." (Müsned, c.3, sh.332)

Birgün Efendimiz (s.a.v) mescide geldiğinde, orada cemaatten bir gurup konuşup gülüşüyorlardı. Efendimiz (s.a.v) onlara dönerek: "Ölümü unutmayın, ölümü hatırlayın.

Varlığım kudret elinde olan Allah’a yemin ederimki, eğer benim bildiğimi bilseydiniz, çok ağlar, az gülerdiniz.”(Tirmizi, c.4,Zühd,9,H.No:2312.İbn. Mace, c.2,Zühd,19,H.No:4190)

“Ölümü çok hatırlayın. Herhangi bir kul ölümü çokca hatırlarsa Allah kalbini diri tutar. Ona ölümü kolaylaştırır.”(Ramuzul Ehadis sh.80,Deylemi)

“Ölümü çok hatırlayın. Çünkü o günahları temizler. Dünyada zahid kılar.”(Ramuzul Ehadis sh.80)

Ehl-i Kubur, ölümler ve ölümü düşünerek kendisini ölüm sonrasına hazırlayanlardır. İnsan dünya işine dalmaktan şaşkına dönünce, kabir ehlinin halini, ölümü ve ölüm ötesini düşünerek, kendini toparlamak ve onların halinden kendi haline bir yardım umarak, gönlünü Allah’a bağlamak durumundadır. Ölüm rabıtası veya tefekkürü mevt, insanı dünya lezzetlerine aldanmaktan belli ölçüde korur.

Tefekkürü Mevti düşünürken, çocukluğumuzu, gençliğimizi, ihtiyarlık halimizi ve nihayet ölüm döşeğine düştüğümüzü, Azrail (a.s)ın ruhumuzu kabzettiğini, ruhumuzu alırken müminin ruhunu engüzel şekilde alarak ona cennetteki yerini, kâfirin ruhunu alırken en kötü surette alıp onada cehennemdeki yerini gösterdiğini, salamızın verildiğini, cenazemizin yıkandığını, kefenlendiğini, namazının musallada kılındığını, bu kişiyi nasıl bilirdiniz diye sorulduğunu, kabristana defnedildiğini, başımızda telkin verildiğini, oradan herkesin ayrıldığını, amelimiz ve imanımızla baş başa kaldığımızı, münker ve nekir meleklerinin geldiğini ve bizi sorgu ve sualden geçirdiğini, inşallah sorulara doğru cevap vererek, dinim İslam, kitabım Kur’an, peygamberim Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v),kıblem Kâbe, itikatta mezhebim Ehli Sünnet Vel Cemaatindenim der, kabrimizden bir pencere açılıp cennetteki makamımızı seyrettiğimizi, kıyamet hali ve dirilme olduktan sonra Peygamber Efendimizin(s.a.v) sancağı altında toplandığımızı, amel defterlerimizin sağ taraftan verilerek, sırat üzerinden cennete geçtiğimizi ve oradaki nimetleri tattığımızı düşünürüz.

Günde bir defada olsa ölümü düşünmek, müride her şeyden önce dünyanın kendisi için bir gurbet evi, gurbet diyarı olduğunu hatırlatır. Bunu sürekli hatırlayan kişi, o gurbet evinde kendisine sılada lazım olacak şeylerin peşine düşer, boş heva ve hevese kapılmaz.

Ölümü düşünmeyen, ölümü unuttur, bütün amellerini, ümidini dünyaya bağlar. Boş işler peşinde, heva hevesine uyar.Bu işin maddi boyutu. Birde işin manevi boyutu vardır ki,”*Mûtuû kalbe en temutû*” yani,”*Ölmeden önce ölümü tadın*”*ölmeden evvel ölümü anın*, hatırlayın düsturunu kendisine ilke edinmesidir. Kişi nefsi emmaresinin ruhuna hoş gösterdiği kötü hasletlerden sıyrılıp silkinmesi demektir.

Müridin yaptığı ibadetler, ruhu için gıda şekline gelerek o ibadet ve taatler kendisini haram ve günahlardan sakındırmalıdır. Ahlakını ve ruhunu terbiye edebilmelidir. Ahlak ve ruh terbiye edilince, kötü huylardan kurtulunur, güzel ameller ruha gıda olur.

Kişi kötü huylardan; kin, kibir, riya, zulüm, hased v.s. sıyrılarak, bunların yerini; tevazu, adalet, alçak gönüllülük, merhamet ve tevekkül alır.

Onun için ölmeden ölmek demek, nefsin kötü huylarını yok etmek demektir. Haliyle o ruhun sahibi müridde birçok manevi makam ve mevkilere ulaşır.

HİMMET

Himmet: Kasıt, maksat, dua, yardım talep etmek. Allah'ın Salih kullarından maddi ve manevi konularda yardım istemek demektir. Bu ise daha çok onların dualarını talep etmekle olur.

İlahi nurla temizlenmiş ve takva ile yücelmiş ruhların Allah'ın izniyle muhtac kullara yardım etmesidir. Bu yüce ruhlar, zamana bağlı mekân ile sınırlı değildirler. Maddi şartlar onlara engel olmaz. Dinimiz Müslümanları başkalarından dua istemeye teşvik eder. Anne-babanın, yolcunun, mazlumun, misafirin duasının reddolunmayacağına dair kaynaklarda pek çok hadis rivayeti vardır.

Sufilerde tüm Müslümanların duasını almaya çalışır. Cenab-ı Hakk'ın rahmeti kimin vesilesi ile harekete geçer bilinmez. Cenab-ı Hakk duaları ister kabul eder, ister ahirete saklar, isterse reddeder. Dua illa yüzdeyüz kabul edilecek diye bir şart yoktur. Bu peygamberlerede verilmemiş, peygamber Efendimizin(s.a.v) amcası Ebu Talibin islama girmesi için duayapmak isteyince, Cenab-ı Hak'ın:”Ey Habibim! Sen dilediğini hidayete erdiremezsin. Allah kimi dilerse onu hidayete erdirir.”(*Kasas Suresi,56*)ayeti nazil olmuştur.

Allah'ın iradesi olmadan, hiçbir insanın duası, şefaatı ve aracılığı makbul olmaz. Bununla birlikte Allah'ın Salih kullarının dualarını ve himmetlerini elde etmek için gayret etmelidir. Peygamberlerin ve onların varisleri olan Allah'ın veli kullarının manevi güçlerini yok saymakda doğru değildir. Onların duaları sebebiyle, nice kavimler helak olmuş, niceleride âbâd olmuştur. Nasılki, kötü tıynetli insanların, şeytanların negatif enerjisi insanda kötü tesir bırakıyorsa, aynı şekilde iyilerinde insan üzerinde pozitif tesiri olmaktadır.

Aynı şekilde, Cenab-ı Hak, doktorlara tıp bigileri sebebiyle “Şâfi”isminden bir tecelli vermiş, onlarda insanlara şifa verebilmişlerdir. Şüphesizki Allah'u Zülcelâl verirkende alirkende hiçbir yardımcıya ihtiyacı yoktur. Cenab-ı Hak hem maddi hemde manevi konularda sebeblere binaen kullarına ihsanda bulunmaktadır. Bu Onun yeryüzündeki sünnetidir. Cenab-ı Hakk'ın, Hâdi, Mudil, Şâfi, Rezzak gibi birçok sıfatları kulları aracılığı ile tecelli etmektedir.

Bundan dolayı Salihlerin himmeti, insanın manevi gelişiminde çok önemlidir. İmam-ı Rabbani(k.s) bukonuda:”O büyüklerin sözleri kalp hastalıklarına ilaçtır. Onların bakışları manevi hastalıklara şifadır.”(*Mektubat,168.Mektup*)der.

Burada önemli olan bu yardımın Cenab-ı Hakk'dan bilinmesi, hayır ve şer her şeyin Allah'dan gelmesi, kulların sadece vesile olmasıdır. Allah'dan başka güç ve kudret sahibi yoktur.

Himmet, kâmil velilere emanet edilmiş bir nurdur. O nur ile yol alır, Hak yolcularını terbiye ve takviye ederler.

Himmet, Allah'ın bir rahmetidir. Himmet ehli, bir rahmeti yerine ulaştırmakla görevli Allah dostlarıdır. Kur'an ifadesiyle onlara Cündullah (Allah'ın askerleri) denir. Sayılarını, yerlerini ve görevlerini ancak Allah bilir. Onlar meleklerden ve kâmil müminlerden oluşur. Cenab-ı Hak onlar vasıtasıyla dilediklerine yardım edip müşküllerini çözer.

Aslında kuluna destek veren ve müşkülünü çözen Cenab-ı Hak'tır. Peygamber olsun, ister veli olsun, diğer varlıklar vasıttan başka bir şey değildir.

Peygamber Efendimiz(s.a.v):"Asıl veren Allah'dır. Ben ise verileni taksim edip, yerine ulaştırmakla görevliyim."(Buhari, Müslim)

Abdurrezzak Kaşani, bütün insanların himmetlerinin Allah'a doğru olması gerektiğini söyleyerek himmeti üç dereceye ayırmıştır.

1-Kulun Hakk'a teveccüh ve tevekkül hususunda kusur etmemesi,

2-Kulun güçsüzlüğünü ve başıboş bir varlık olmadığını kavraması ve feyzin sebeplerine ve vasıtalarına teveccüh etmenin helak edici bir iş olduğunu anlayarak kendi ilmi ve ameli ile mağrur olmaması,

3-Kulun himmetinin şevk, vecd, berk ve zevk gibi Hakk'ın vergilerinden olan tecelli ve varidatları amaç edinmemesi, tevekkül, rıza ve tefviz gibi makamlara teveccüh etmemesi, yalnızca Hakk'a kavuşmaya gözetmesidir.

Himmet, kalbin himmet gösterilen şeye bağlanmasıdır. Himmet, kalbin tamamıyla Allah'la birleşmesi, Onun dışındaki her şeyden de ayrılmasıdır.

İSTİDAT

Hiç şüphe yokki bu şerefli ümmet içinde, yağmurun toprağa düşmesi ile ölü toprağın nebat fişkırması gibi, Hakk'ın izni ile ölmüş kalpleri diriltenerde mevcuttur.

Onların bu derece faziletli oluşları, güçlük ve engellere rağmen yalnız Allah için mücahede ve mücadele etmeleridir. Ashab-ı Kehf'in faziletleride bundandır.

Cenab-ı Hak mahlûkatın en şerefli ve ekmeli olan insanı, engüzel iş ve hareket yapma istidadı üzerine halketmiştir. Böyle iken Hak ve hakikatı bırakıp gayriya çalışması batıl değildir?

Buharinin rivayet ettiği bir hadiste, *Hz.Ali(r.a)diyorki:"Baki-i Garkat mezarlığında bir cenazede bulunuyorduk. Resulullah (s.a.v) yanımıza gelip oturdu. Bizde etrafına oturduk. Elinde bir âsa vardı. Başını eğdi ve âsasıyla yere vurmaya başladı. Sonra buyurduki:"Sizden hiçbiriniz müstesna olmamak üzere cennetteki yeri de, cehennemdeki yeride yazılmıştır. Şâki veya said olacağı tesbit olunmuştur."Bunun üzerine ashabdan birisi:"Ya Resulallah! Öyle ise, amel ve ibadeti bırakıp Cenab-ı Hak'ın takdirine itimad edemeyiz? Zira bizden saadet ehli olanları, ilahi takdir saadet ehlinin ameline sevkeder, kişi cennete girer. Yine bizden şekavet ehli olanları, ilahi takdir şekavet ehlinin ameline sevkeder, kişi cehenneme girer."Bunun üzerine Resulullah (s.a.v)Efendimiz buyurdularki:"Güzel ameller yapmaya devam edin. Çünkü herkes niçin yaratıldıysa, o iş*

kendisine kolaylaştırılmıştır. Saadet ehli olan saadet amelleri yapar. Şekavet ehli olan ise şekavet amelleri yapar.”dedi ve akabinde şu ayetleri okudu:”Kimki(her şeyini Hakk’a)verir, masiyetten(Günahlardan)sakınır, Allah’dan korkarsa ve o engüzel Kelime-i Tevhidi tasdik ederse; Bizde ona kolay yolu hazırlarız. Hayra karşı tatlı bir arzu veririz. Fakat kimde, hasislik edip inayeti ilahiden kendisini müstağni görüp, o engüzel kelimeyi tekzip ederse; Bizde ona güçlüç olanı kolaylaştırırız, hayra karşı bir isteksizlik veririz.”(Leyl Suresi,5-10)

Kişi baktığı zaman bu hakikat aynasında kendisini görebilir. Bir diğer ayeti celilede:”Kim bu çarçabuk geçen dünyayı isterse, bizde burada ona, evet kimi dilersek ona, dilediğimiz kadar hemen veririz. Sonrada ona cehennemi hazırlarız. Kınanmış ve rahmetimizden kovulmuş olarak oraya girer. Kimde inanmış olarak ahireti ister ve çalışmasını da onun için yaparsa, işte onların bu çalışmaları meşkûr ve makbul olur. Dünyayı isteyenlerede, Rabbinin vergisinden birbiri ardınca veririz. Esasen Rabbinin ihsanı hiç kimseye yasak kılınmış değildir.”(İsra Suresi,18-19-20)

İman,küfür,iteat,isyan,hayır,şer..Bunların her biri insanın kabiliyetine göre,Cenab-ı Hak’dan talep ettiği şeylerdir.Ne diledi ise o verilmiş ve verildiği şeyin yolu kendisine kolaylaştırılmıştır.

Buradaki maksat şu ki: Yarın huzuru ilahide:”Ya Rabbi, Sen bizi dünyada istediğin gibi hareket ettirdin, bizim kabahatimiz ne?”diyemesinler.

Kullarının hep iyiliğini isteyen Mevla, hiç kimseye cebren asla kötülük yaptırmaz. Herkese arzusu verilmiş ve herkes onları yapmaya koyulmuştur.

Kula düşen görev: Alah’a muhtaç olduğunu bilecek. Ona sığınıp, Ondan isteyecek, Ona yalvaracak, Ona boyun bükcek, Ona gözyaşı dökcek, Onu bilecek, başka bir şey bilmeyecek Resulullah (s.a.v)Efendimiz böyle yapmış, ashabı ve Allah dostları böyle yapmıştır.

SOHBET

Sohbet: Beraber bulunmak, arkadaş ve dost olmak anlamıdır. Peygamber, müşid, muallim ve üstadla beraber olmak sohbet kelimesiyle ifade edilmiştir. İmanla Hz. Peygamberi (s.a.v.) gören onunla beraber bulunan ve bu imanla ölen kimselere verilen sahabi adı sohbet kökündendir. Ashab-ı kiram, cehalet karanlıklarından yüce makamlara, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) sohbetlerine devam ederek ulaşmışlardır. Onlardan sonra gelen tabiinde, bu sohbetleri dinleyenlerin meclisinde ve yanında bulundukları nisbette yüce mertebelere nail olmuşlardır.

Peygamber Efendimiz(s.a.v) ashabını sohbetle yetiştirmiştir. Sohbet hem sözlü eğitim, irşad ve tebliğ vardır, hemde hal eğitimi, manevi yansıma vardır. Kur’an-ı Kerim’deki :” Andolsun ki, Allah’ın Resulünde sizin için, Allah’ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah’ı çokça zikredenler için güzel bir örnek vardır. “(Ahzab Suresi,21)Bu ayeti celile bu yansımayı ve hal transferini ifade eder.Beşeri eğitimde en etkili yol, örnek olma suretiyle yapılan endirekt eğitimidir. “Mü’min mümin’in aynasıdır.” (Ebu Davut, Edeb 49) hadisinde de

belirtildiği gibi, kişinin güzel huylarla donanması, o huylara sahip, temiz kimselerle beraber olmasına bağlıdır. Nitekim Kur'an-ı Mübin'de “*Ey İman edenler, Allah'dan korkun, sadık ve salih kimselerle beraber olun.*” emri insanların iyilerle birlikte olmamızı emrederken, nefesine karşı zalim, insan kötü örnek olacak manevi kirler bulaştıracak kimselerle uzun boylu ülfet etmemeyi emreder. İnsan, mücadele etmeden, riya, nifak, gurur, haset, şöhret tutkusu ve baş olma arzusu gibi kalbi hastalıklardan kurtulamaz.

İrşad ve tebliğin en önemli kaynaklarından birisi de hiç şüphesiz asr-ı saadet'den bu yana devam edegelen sohbetlerdir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “ *İyilerle oturup kalkan kimseyi (güzel koku), misk satan kimseyle arkadaşlık yapana, kötülerle düşüp kalkanı da demirci dükkânında bulunan körükten çıkan kıvılcım ve pis kokuya benzetmiştir.*” (Buhari, Zebaih 31, Büyü 38) (Müslim, Birr 146, Edeb 16. İbn Hanbel, 4/404)

Sohbet dört derecedir:

1-Mürşid, şeyh ile sohbet, mürid için ilaç gibidir.

2-İhvan ile sohbet, vücudu besleyen gıda gibidir.

3-Fasık ve günahkârlarla sohbet, mikrop gibidir.

4-Kâfir, mülhid, münafık ve zındıklarla sohbet, zehir gibidir.

Sohbetlerin gayesi, Müslümanlar arasında birlik ve kardeşliği sağlamaktır.

Sohbetlerin ; “ *Hepiniz birden Allah'ın ipine(Kur'an'a, İslam'a Allah'ın emrine, ona itaata, Peygamberi Hz.Muhammed Mustafa'ya(s.a.v)) sımsıkı sarılın, sakın birbirinizden ayrılmayın .*”(Al-i İmran Suresi, 103) emrine uygun olması esastır. Eğer bu ruhtan ayrılırsa büyük fitnelere sebep olur.

***Akif ne güzel söylemiş: Girmeden tefrika bir millete düşman giremez.
Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez.***

***Değilmi cephemizin sinesinde iman bir ,
Sevinme bir, acı bir, gaye aynı, vicdan bir***

***Değil mi sinede birdir vuran yürek yılmaz.
Cihan yıkılsa emin ol bu cephe sarsılmaz.***

Onun için bugün dinler ve çeşitli ideolojiler, fikir, inanç ve düşüncelerini dünyaya yaymak için her türlü basın-yayın ve iletişim araçlarını kullanarak milyonlarca dolar harcamaktadırlar. İrşad ve tebliğ, her müslümanın görevidir. Müslümanlarda basın, yayın, tv. Sinema, tiyatro her türlü iletişim vasıtalarını kullanarak islami tebliğ etmeye, güzel örnek olmaya mecburdurlar. Aksi takdirde görevlerini yerine getirmezlerse vebalden kurtulamazlar. “ *O gün, zalim kimseler ellerini ısırp, keşke peygamberlerle beraber bir yol tutsaydım. Vay başıma gelene! Keşke falancayı dost edinmeseydim. Andolsun ki, beni bana gelen Kur'an'dan o saptırdı. Şeytan, insanı yalnız ve yardımcısız bırakıyor, der.*” (Furkan

*Suresi, 27-28-29)*Mürşidler, âlimler, peygamberin manevi varisleri olduğundan, halkı irşadda sohbe büyük önem verirler.

KEŞF

Keşf; Perdenin açılması ve yükselmesi suretiyle bazı şeylere muttali olmak, gizli olan birtakım hususların zahir ve açık hale gelmesi, gayb olan şeylerin meşhud olmasıdır. Yani karanlık bir gecede çakan bir şimşegin ortalığı aydınlatması gibi, keşf de ani bir aydınlanma ile bazı örtülü ve karanlık şeyleri ortaya çıkarır.

Keşf, genellikle belli riyazat ve mücahede sonucu bir takım kabiliyet ve melekelerin iyice geliştirilmesi ve ruhi bazı güçlerin meydana çıkarılmasıdır.

Bugün insanlarımızın çoğu, müşahade ve riyazat sonucu ruhani lezzetlere, keşf ve kerametlere ermeyi umar. Hâlbuki mücahede ve riyazat, vecd ve keşf, asla gaye değil, belki vasıtaadır. Halk, Allah'a yakınlıkta hiçbir anlam ifade etmediği halde keşf ve mükâşefeyi kemal alameti olarak görür. Hâlbuki keşf bir istidat işidir. Akla kapalı gelen şeyi açıklamak demektir. Kula kapalı olan bir şey keşfedilirse o şeyi gözüyle görmüş gibi olur. Ebu Muhammed Hariri(k.s) şöyle demiştir:”Allah ile kendisi arasında takva ve murakabe ile amel etmeyen kimse keşf ve müşahade makamına varamaz.”

Ebu Huseyin Nuri(k.s)de şöyle demiştir:”Gözlerin keşfi görmekle, kalplerin keşfi ise ittisal(kavuşma)ile olur.”

Keşfin Türleri

1-Akılla alakalıdır. Akıl bu tür keşfi fikir ve mizaç kayıtlarından kurtulmuş olan cevheri yoluyla idrak eder.

2-Nefs ile alakalıdır. Bu keşf nefste birbirine aykırı olan ve birbirinden farklı perdelerin keşfinden açılmasından sonra, riyazet ve mücahedeler yardımıyla mizacın kayıtlarından kurtulmuş olan hayali nefste resmedilen şeydir.

3-Ruhanidir. Ruhani keşf, akıl ve nefis perdelerinin açılması ve Rahmani nefeslerin kaynağını mütalaa ettikten sonra olur.

4-Rabbani keşif. Buda tecelli yoluyla olur. Tecelli de ya inişte, ya çıkışla, yada sırların mertebeleriyle meydana gelir. Bu tür keşf, Allah'ın isimlerinin mertebeleri sayısınca olur. Çünkü Hakk'ın her bir ismi mertebesinden tecellileri vardır. Bu tecellilerin en yükseği, külli keşifler meydana getiren cem'i ahadi ilahi tecellidir.

Külli keşfin üzerindede hakikatlar hakikatını ve bunun mertebelerini, nefsin ve karanlığın hakikatını, ilahi ve külli tabiatın hakikatını keşfe götüren zatı tecelli bulunmaktadır.

Hakikatler ikiye ayrılır. Bir kısmı akılda mefhum(kavram)olarak yer alır, hayat, ilim, konuşmak, hissetmek gibi. Bir kısım hakikatlerde, terkibi(bileşik yapıda)olan şeylerle var olan hakikatlerdir. Gök, âlem, insan, taş gibi.

CİLVE

Arif salikin kalbine gelen ve onu Şeyda haline getiren ilahi nurlara denir. Âlemlerin ve insanların hepsi Hak Tealanın nurlarının cilveleridir. Hepsi varlık nurunun bir yansıması olup tafsil mertebesinde muhtelif şekillerde görünür.

FEYZ

İstilahi anlamı;”Kesb ile elde edilebilen ve ilham yoluyla kalbe ilka olan şeydir. Fiili sürekli, karşılıksız ve beklentisiz olan kimsenin fiilinde feyz denir.

Feyzi sürekli olarak mahlûkata ulaştığı için Hakk’a feyz verenlerin ilki denir.

Şeyler Rahmani tecelli feyzi ile daima zati imkânlıktan “yok”olurlar. Ve Hakk’ın tecellisinin feyzi ile “var” olurlar. Rahmani feyzin yenilenmesi okadar hızlı olur ki, insan bunu idrak edemez. Gelmesi ile gitmesi birdir.

TECELLİ

Allah’u-zü’l-celal mutlak varlıktır. Aynı zamanda mutlak cemal sahibidir. O’nun şanı kendini izhar etmektedir. O kendi kemal ve cemalini temaşa etmek için kâinatı ve insanı varetmiştir. Bu var edişin tasavvuf terminolojisindeki karşılığı “tecelli” dir.

Tecelli; lügatta zuhur manasına gelir. Tasavvuf ıstılahında Hakk’ın zat ve ayatının zuhurudur. Cenab-ı Hakk’ın arifin gönlünde zahir olmasıdır. Bir başka ifadeyle ilahi kudretin eserlerinin varlıklarda zahir olması, görünme, ortaya çıkmasıdır.

Tecellinin nasıl gerçekleştiğini bilemiyoruz. Bu akıl ötesi bir olaydır. Akıl ve deneyle açıklanması zordur. Kur’an-ı mübin de **Cenab-ı Hak:**

“ Bir şeyi dilediği zaman, o’nun emri o şeye ancak “ol” demektir. O da hemen oluverir.”(Yasin Suresi,82)

İnsanların ekserisi hicablara bürünmüştür. Cenab-ı Hak ile kulları arasında yetmiş bin hicab vardır. Mutasavvıflar yetmiş bin hicabın yedi nefse tekabül ettiğini 1. Nefs-i Emmare 2. Nefs-i Levvame 3. Nefs-i Mülhime 4. Nefs-i Mutmaine 5. Nefs-i Radiye 6. Nefs-i Merdiyye 7. Nefs-i Kamile. Cenab-ı Hakk’ın yedi isminden birinin on bin hicabı kaldırdığını, setr perdesi açıldıkça ilahi sırların açılıp Hakk’ın tecellilerini müşahedenin gerçekleştiğini ifade ederler.

Tecelli; Rabbani ve ruhani olmak üzere ikiye ayrılır:

1-Ruhani tecelli; Hudüs sıfatıyla muttasıftır. Bu tecelli zuhur ettiği zaman beşeri sıfat tamamıyla yok olmaz, hicab, salikin kendine gelmesine sebep olur.

2-Rabbani tecellide ise durum tamamen farklıdır. Ruhani tecellide varlık, gurur ve ucub (kendini beğenmişlik) zahir olup, talep ve niyaz eksik kaldığı halde, rabbani tecellide hepsi yok olarak varlık yokluğa döner ve talep artar. **Rabbani tecelli** de ikiye ayrılır:

1-Tecelli-i Zât,2-Tecelli-i Sıfat.

Tecelli-i Zât'da ikiye ayrılır:

1. Tecelli-i Rububiyet (izafi tecelli): Hz. Musa (a.s.) Tur-i Sina da bu tecelliye mazhar olmuştur. (*A'raf suresi 143*)de:“Yahudiler Hz. Musa(a.s) ‘dan Allah’ı bize göster de inanalım demişlerdi.” Hz. Musa (a.s.) belirlediğimiz yere (Tur’a) gelip Rabbi de ona konuşunca, “ Rabbim; Bana (kendini) göster. Sana bakayım” dedi. Allah’ta beni dünyada kat’iyyen göremezsın. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durursa, sen de beni görebilirsin, dedi.” Rabbi, dağa tecelli edince, onu darmadağın etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca;”Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah’ım, tevbe ettim Sana. Ben inananların ilkiyim.” Dedi. Bu tecelli de dağ paramparça olmuş, Hz.Musa (a.s.) bayılmış, fakat her iki varlığın vücudu yok olmamıştır.

2-Tecelli-i uluhiyyet (mutlak tecelli) : Bu tecelliye Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) mazhar olmuştur. Onun bütün varlığı vacibu’l-vücud da yok olmuştur. Kur’an-ı Kerimde, *Cenab-ı Hak:*” *Sana hakiki surette biat edenler, ancak Allah a biat etmiş olurlar.*”(Fetih Suresi,10)

Bir Kutsi hadiste de bu tecellinin az bir kısmının da ümmetine verildiği beyan edilmiştir. Hadis-i kutsi de;”*Kul, -Ben onu sevinceye kadar- nafilelerle Bana yaklaştırmaya devam ederse, onu sevdiğim takdir de, onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli ve konuşan dili olurum. Benimle işitir, benimle konuşur, benimle tutar ve benimle görür.*”(Buhari, Rikak 38, A.b. Hanbel 6/250)

Tecelli-i sıfat da ikiye ayrılır; **1. Sıfat-ı Nefsi 2. Sıfat-ı Manevi**

1-Sıfat-ı Nefsi: Bu sıfat sadece Cenab-ı Hak’a delalet eder. *Cenab-ı Hak mevcutluk sıfatıyla tecelli ederse, Cüneyd-i Bağdadi (k.s.) nin, “Mâ fi’l-vücuği sivallah” vahidlik sıfatıyla tecelli ederse, Ebu Said Harraz (k.s.) nin, “Mâ fi’l-beyti sivallah” kaim -bi nefsihi sıfatıyla tecelli ederse, Ebu Yezid Bistami (k.s.) nin “ Sübhâni mâ a’zame şâni “ cümleleri tahakkuk eder.*

2-Sıfat-ı Manevi: Bu sıfat zatın üzerine zait olan bir manaya delalet eder. Âlim, Kâdir, Mürîd, Mütekkelim, Semi’, Basir v.s. subuti sıfatlar, sıfat-ı maneviye ye delalet eden sıfatlardır.

Cenab-ı Hak “**Âlim**” ismiyle tecelli ederse, vasıtasız olarak ilim ve hakikatler zahir olur. Hz. Âdem (a.s.)a olduğu gibi “*Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini, öğretti. Sonra onları Meleklerle göstererek “Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi Bana bunların isimlerini bildirin “dedi.*”(Bakara Suresi,31)

Cenab-ı Hak, **Kudret** sıfatıyla tecelli ederse ;“ *Savaşta, onları siz öldürmediniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı”. Müminleri, tarafından güzel bir imtihan la denemek için Allah öyle yaptı. Şüphesiz Allah hakkıyla işiten, hakkıyla bilendir. “ (Enfal Suresi,17)*

Cenab-ı Hak, “**Semi**” sıfatıyla tecelli ederse; “*Süleyman(a.s.) ın, cinlerden, insanlardan, kuşlardan meydana gelen ordular onun önünde toplandı. Hep birlikte düzenli sevkediliyorlardı. Nihayet karınca vadisine geldikleri vakit bir karınca “Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin. Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesinler “dedi.”Süleyman onun bu sözüne tebessüm ile gülerek dedi ki : “Ey Rabbim, beni, ana ve babama, bana*

verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk. Ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat.”(Neml Suresi,17-18-19)

Cenab-ı Hak, **“Hayat”** sıfatıyla tecelli ettiğinde; Hızır ve İlyas (a.s.) da olduğu gibi baki hayat meydana gelir.

“Kelam” sıfatının tecellisi, Hz.Musa (a.s.) da vuku bulmuştur. Kur’an-ı Mübin’de Cenab-ı Hak : *“Daha önce kıssalarını, sana anlattığımız peygamberler gönderdik. Anlatmadığımız nice peygamberler de gönderdik. Allah, Musa ile de doğrudan konuştu.”*(Nisa Suresi,164)

Cenab-ı Hak: İsa(a.s) da da **‘Hâliklik’** sıfatıyla tecelli etti: *“O gün, Allah şöyle diyecek ‘Ey Meryemoğlu İsa! Senin üzerindeki ve annen üzerindeki nimetimi düşün. Hani seni Ruhü’l-Kudüs (Cebrail) ile desteklemiştim. Beşikte iken de, yetişkin iken de insanlara konuşuyordun. Hani, sana kitabı, hikmeti, Tevrat’ı, İncili de öğretmiştim. Hani, iznimle çamur dan kuş şekline benzer bir şey yapıyordun da içine üflüyordun, Benim iznimle hemen bir kuş oluyordu. Yine Benim iznimle doğuştan körü ve alacalıyı iyileştiri yordun. Hani, sen, israiloğullarına açık mucizeler getirdiğin zaman, ben seni onlardan kurtarmıştım da onlardan inkâr edenler, “ Bu ancak açık bir büyüdür, demişlerdi.”* (Maide Suresi,110)

Cenab-ı Hak İbrahim (a.s.) da da **“İhya”** sıfatıyla tecelli etmiş: *“ Hani, İbrahim (a.s.) ‘Rabbim’ bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster’ demişti. Allah, ona ‘inanmıyormusun?’ deyince, ‘hayır, inandım, ancak kalbimin tatmin olması için’ demişti. ‘Öyleyse, dört kuş tut, onları kendine alıştır. Sonra onları parçalayıp her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra da onları çağır. Sana uçarak gelirler. Bil ki şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”*(Bakara Suresi,260)

Cenab-ı Hak ile kul arasında hicab (örtü) vardır. Bilhassa avam örtü içindedir. Havas ise, avamın aksine. Devamlı olarak tecelli halini temaşa halindedir. Örtü, avam için bir ceza iken havas için ise mükâfat ve rahmettir. Çünkü Cenab-ı Hak, mükâşefe suretiyle gösterdiği tecellileri, örtmeseydi; bu ilahi tecelliler zuhur ettiği zaman havas, mahvu perişan olurdu.

HUŞU

Hakkın ve insanların karşısında tevazulu ve alçak gönüllü olmak, benlik ve gurur putunu kırmak anlamındadır. Cenab-ı Hak Kur’an-ı Keriminde *Hadid Suresi 16.*ayette şöyle buyurur: **“Allah’a karşı huşu içindedirler ve Allah’ın ayetlerini az bir değere satın almazlar.”** Abdurrezzak Kaşani huşunun anlamını açıklarken: *“İman edenlerin kalplerinin Allah’ın zikriyle ve Hak’dan indirilen ile huşu duymalarının vakti gelmedimi? Ayetine işaret ederek şöyle demektedir: “Huşu nefsin korku veya muhabbet sebebiyle eğilmesi, yani azamet, muhabbet ve heybet karşısında yada cezalandırılmaktan korkma nedeniyle nefiste bir kırıklık meydana gelmesidir. Ve bunun üç derecesi vardır:*

1-Hakk’ın emirleri karşısında iteatkar olmak ve sürekli olarak huşu, teslim ve tevekkül içinde olmaktır.

2-Nefsin noksanlarına ve ondan doğması muhtemel afetlere karşı sürekli murakabe içinde bulunmak, nefsin asiliğinin başına iş açmasından korkmak ve bu nedenle ona iteattan kesin surette kaçınmaktır.

3-Hürmeti korumak ve edepten çıkmak anlamına gelen şathiyattan (boş söz) kaçınmaktır.

Kabz yoluyla bast ile mücadele etmek ve huşu sebebiyle bastını gizlemektir. Vakitlerini riyadan temizlemeli, hallerini ve kerametlerini gizli tutmalıdır.

Halkın kendisine önem ve değer vermesine yol açacak herhangi bir hali izhar etmekten kaçınmaktır. Kendisinde bir fazilet meydana gelecek olursa bunu kendinden değil Hak'dan bilmelidir.

Huşu, müminin kalbine Allah'ın azamet ve celalinin, kâfirin kalbine ise, kahrının, korkusunun ve kısıkvrak yakalayışının tecellisinden ibarettir.

TEVEKKÜL

Gönlünde Allah'dan başka fail olmadığı inancı taşıyan kulun Allah'a güvenip dayanmasıdır. Nitekim Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim de :**“Eğer müminler iseniz, yalnızca Allah'a tevekkül edin.”** (Maide Suresi, 23) **“Tevekkül edenler, yalnız Allah'a tevekkül etsinler.”** (İbrahim Suresi, 12)**“Kim, Allah'a tevekkül ederse Allah ona yeter.”** (Talak Suresi,3)

Kuran-ı Kerim de 47 yerde tevekkül kavramı geçer ve bize şu usulü öğretir : **“İş konusunda onlarla (insanlarla) müşavere et, bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et. (ona dayanıp güven) Şüphesiz Allah tevekkül edenleri sever .”** (Al-i İmran Suresi, 159)**Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v.) :“Siz, Allah'a hakkıyla tevekkül etmiş olsaydınız, Allah kuşları rızıklandırırdı gibi, sizleri de rızıklandırırdı. Nitekim kuşlar, sabahleyin yuvalarından aç çıkarlar, akşamleyin yuvalarına tok olarak dönerler.”** (İbn Mace, Züh'd 14) Tevekkül, esbaba sarıldıktan sonra başlar. Zira o, kalbin Allah'a olan güvenidir. Tevekkülün mahalli kalptir. Zahirî ameller tevekküle zıd değildir. Her şey kader ve kaza ile sınırlıdır. Kulun esbaba tevessülden sonra vazifesi tevekküldür. Zira Allah-u Zü'l-celal her şeyin halıkıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), her halinde tevekküle davet etmiş, özellikle, *bir kimse evinden çıkarken “Besmele” çekip “ Ben, Allah'a tevekkül ettim” derse, ona şöyle cevap verilir: “ Hidayete yöneltildin, ihtiyacın giderildi, sakındırıldın ve şeytandan uzaklaştırıldın.”* (Ebu Davut, Nesei, Tirmizi) buyurur. **Lokman (a.s.) oğluna nasihatte bulunurken şöyle der:“Ey Oğulcuğum! Dünya derin bir denize benzer, o deniz de boğulan insanlar çoktur. Bu denizde senin gemin takva, rotan ise tevekkül olsun. İşte bu suretle kurtuluşa erebilirsin.”** (Cami'ul-usul, Ahmet gümüşhanevi, sh, 297)Tevekkül, insan hayatında meydana gelecek hadiselerin ruhi karışıklıklara yol açmasını önler. O müslümanın emniyet sübabıdır. Tevekkül, bir işin sonucunu almak için sebeblere yapışmak, fakat sebeblerin değil müsebbibe yani Allaha güvenmektir. Beslenmek için nasıl yiyip-içmek gerekirse, hastalanınca en iyi hekime gitmek. Verilen ilaçları ve tedaviyi en iyi şekilde uygulamak. Fakat besinlere, hekime ilaca değil Allah'a güvenmektir. Sonunda şifayı verecek olan Allah'dır.

Gazali (k.s) verdiği örnekle, evine hırsız girmemesi için tedbir almak, kapı ve kilit

yaptırmak, buna rağmen hırsız girip zarar vermişse yanıp yakılmamak, isyan etmemektir. Yani, önce her türlü tedbire başvurmak fakat sonunda takdire boyun eğmektir. Tevekkül anlayışı, tembelliği ve ihmalkârlığı gerektirmez. Daha çok çalışmayı, başarısızlıklar ve felaketler karşısında yılmayıp, yeni bir ümit ve enerji ile hayata bağlanmayı sağlar. Mütevekkil insan hayata küsmez, bir kapıyı kapayan Allah, başka bir kapıyı açar diye düşünür. Çünkü veren de O alan da O' dur. Ben üzerime düşeni yaparsam o da elbette beni kollayacaktır der. **Gazali (k.s.) tevekkülü**, bilgi, hal ve fiil olarak üç boyutta inceler,

1-Bilgi boyutu: Kalp ile tasdik, dil ile ikrar.

2- Hal boyutu: Teslimiyet ve tevekkül

3-Fiil boyutu da tabii şartların gerektirdiği eylemdir.

Nitekim **Mevlana (k.s)** şöyle der:

**“Gel tevekkül et. Çalışmak üzre hep,
Önce tohum ek, sonra kıl Hakk’tan talep.**

Tevekkülü; tevekkül, teslim ve tefviz diye üçe ayıranlar da vardır. :**Tevekkül:** Allah’ın vaadine güvenmek. **Teslim:** Onun bilgisiyle yetinmek, Allah’ın kendisini bildiğini düşünüp, teslim olmak. **Tefviz de;** Hakk’ın hükmüne razı olmaktır.

SABIR

Sabır; elem, sıkıntı ve belalara sızlanmayı terk etmek demektir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) sabrı, dinin yarısı olarak tarif etmiştir. Nefse haz veren şeylerden uzaklaşmak olarak da tarif edilmiştir. Kur’an-ı Kerim’de 103 yerde, sabır ve bu kökten türemiş kelimeler geçer.

Sabır, Tasavvufta bir makam olduğu kadar, ahlaki bir kavramdır. Sabır makamına erişmiş bir kimse, musibetlerden müteessir olmaz. Çünkü kişi belaya sabretmekle kazaya razı olur. İslam’ın esasının rıza, imanın ise sabır olduğu ifade edilmiştir.

Sabır, iki yerde olur: 1. Kulun iradi fiillerinde 2. Kulun iradesi dışında kalan bela ve musibet anında.

1-Kulun iradesi dâhilinde olan fiillerde, emredilenlere uymada sabır, nehyedilenlerden sakınmada sabır olmak üzere iki türlüdür. Kul, emrolunduğu ibadetler için sabra muhtaçtır. Çünkü nefis kulluktan hoşlanmaz daima baş ve Rab olmak ister. Günahlar dan sakınma konusunda da sabra ihtiyaç vardır. Çünkü alıştığı günahları bırakmak nefse ağır gelir.

2-Allah’tan gelen ibtilada iki türlü olur.

a-İnsanlar vasıtasıyla gelen ve insanların uzaklaştırmaya güç yetiremediği eziyet ve belalardır. İnsanların aleyhinde dedikodu etmeleri, iftira etmeleri veya hakkını almaları gib

b-Doğrudan Allah'dan gelen ve kişinin gücünün yetmediği bela ve musibetler. Bir yakının ölmesi, malının telef olması, hastalık, sakatlık vs. bu tür ibtilalar, genellikle ya kulu olgunlaştırmak ya da günahlara kefarete olması içindir.

Kur'an-ı Kerim'de sabır ehli kişiler övülmüş ve sabredenlere yaptıklarından daha iyi mükâfatlar verileceği, sabırları sebebiyle iki defa ödüllendirilecekleri, hatta bir ayet-i celile de sayısız ve hesapsız karşılık görecekları haber verilmiştir.

“ Sizin yanınızdaki (dünya malı) tükenir. Allah katındakiler ise bakidir. Elbette sabırlı davrananlara yapmakta olduklarını en güzeliyle mükâfatlarını vereceğiz.”(Nahl Suresi,96)

“İşte onlara, sabretmelerinden ötürü, mükâfatları iki defa verilecektir. Bunlar kötülüğü iyilikle savarlar verdiğimiz rızıktan'da Allah'ın rızası için harcarlar.”(Kasas Suresi,54)

“ Ey İman edenler, sabır ve namaz ile Allah'dan yardım isteyin. Çünkü Allah muhakkak sabredenlerle beraberdir.”(Bakara Suresi,153)

“Allah ve Resulüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin, sonra korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz gider. Bir de sabredin, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.”(Enfal Sursi,46)

Sabır insana has bir sıfattır. Hayvan ve meleklerde sabır olmaz. Abidlerin sabrı, sızlanmayı terkedip bu halin devamını sağlamaktır. Âşıkların sabrı ise Hakka'a ulaşmanın çabuklaşması için sabrı terk etmektir. Yasak olan şeylerden sakınmak için sabır farz, mekruhlara karşı direnç göstermek için sabır sünnet, nafile, tehlikeli eziyetlere, mal, can ve ırza karşı yapılan saldırıya karşı sabır haram, islam'ın çirkin saydığı bazı davranışlarla, insana yapılmak istenen eziyetlere, zillet ve meskenete sabır da mekruhtur. Bu dünyada insanoğlu, ya sağlık ve zenginlik gibi hoş giden şeylerle karşılaşır, ya da musibet, yokluk gibi hoş gitmeyen şeylerle karşılaşır, her ikisi de sabrı gerektirir.

Çünkü Cenab-ı Hak, Kur'an'ında :” Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir ve büyük mükâfat Allah katındadır.”(Enfal Suresi,28) buyurarak hoş giden şeylere de sabırt gerektiğini öğütlüyor. Nimetlere sabır, onlara bel bağlayıp güvenmemektir.

Hoşa gitmeyen şeylerle de imtihan olduğumuz ve sabırlı olamamız gerektiği konusun da da yine, Cenab-ı Hak, Kur'an'ında :” Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık, mallardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber) sabredenleri müjdele.” (Bakara Suresi, 155)

Sabır insanın saadet sırrıdır. Sabır, dini duygularla şehvi duyguların çarpışmasındandır. Bu yüzden şehvet duygularına karşı dini duygulara sarılıp onları takviye etmeli ve şehvi duyguları azaltıp onları kontrol altına almaya çalışmalıdır.

Üç çeşit sabır vardır:

1-Allah'ın emirlerini yerine getirmede sabır.

2-Günahlardan kaçınma da sabır.

3-Hayatta karşılaşılan zorluklara sabır.

Cenab-ı Hak, Kuran-ı Kerimde:”*Asra yemin olsun ki, insanlar zarardadır. Ancak; Salih amel işleyen birde Hakkı ve Sabrı tavsiye edenler müstesnadır.*”(Asr Suresi,1-3)

İHLÂS

İhlâs: Lügatte, halis, temiz, doğru sevgi, gönülden gelen dostluk, samimiyet, bağlı manalarına gelir. İbadet ve davranışları yalnız Allah’a has kılarak yapmak, başka düşüncelerden temizlemektir. İhlâs, tevhid inancına has olduğundan Allah’ın birliğini en güzel ve özlü biçimde anlatan sureye “ihlâs” adı verilmiştir.

İhlâs, riyanın zıddı olup, kalbi, temizliğini bozacak düşüncelerden uzak tutmaktır. İhlâs, insanların sabırlı ve dürüst olmaları için lüzumlu olan bir haslettir. Samimiyetten uzak gönüllerin, güzel sıfatlarla donanması mümkün olmaz. İhlâs, sahibini ihlâsa götürür. Bu yüzden *Cenab-ı Hak, Kur’an-ı Kerim’de : ” Hâlbuki onlara ancak, dini yalnız Ona has kılarak ve hanifler olarak Allah’a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam, dosdoğru dinde budur.”(Beyyine Suresi, 5)*

İhlâs, amel-i salih’in temel şartı olduğundan, Cenab-ı Hak :” De ki. “ Ben de ancak sizin gibi bir beşerim. Şu var ki. Bana ilahınızın sadece bir ilah olduğu vahyolunuyor. Artık, her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın”.*(Kehf Suresi,110)*buyurarak ibadetlerde riya kapısının kapanmasını istemektedir.

Kur’an-ı Kerim de imandan sonra bahsedilen amel-i salih ihlâs ile meydana gelir. Bütün samimiyetiyle dinin prensiplerine sarılan insan, her yerde her zaman en güzel amellerin sahibi olur.

İhlâs, insanın kalbini saf ve berrak hale getirir. Zira Cenab-ı Hakk’ın ve *Peygamber Efendimizin (s.a.v)de belirttiği gibi, Allah’u Zülcelâl bizim suretlerimize değil kalplerimize bakmaktadır. (Müslim, İbn Mace, Ebu Hureyre(r.a)den Acluni, Keşfu’l-hafa 1/242)*

Cenab-ı Hak Kur’an’ında :”O gün, ne mal fayda verir nede evlad. Ancak Allah’a kalbi selim, temiz bir kalp ile gelenler o günde fayda bulurlar kurtulurlar.”(Şuara Suresi,88-89)

İhlâsın zıddı olan riya, imanın kuvvetini zayıflatır. Hatta kişiyi şirk bataklığına sürükler. Gösteriş niyetiyle yapılan bütün davranışlarda riya vardır. Ashab-ı kiram’dan Şeddad b. Evs. (r.a) Peygamber Efendimizin (s.a.v) şöyle dediğini işitmiştir:” ***Gösteriş için oruç tutan, namaz kılan, tasaddukta bulunan kimse Allah’a şirk koşmuş olur.”(Beyhaki, et-tergib ve’t-terhib 1/32)***

Menfaat gönüllere yerleştikçe, ihlâsı zayıflatır. Bu gibi kimseler başkalarına hizmeti lüzumsuz hatta akılsız bir davranış sanırlar. Dünyada hazırladıkları menfaat planlarıyla ahirette de köşkler satın alma hayaline kapılırlar. Bu suretle dinin temel

prensibi olan nefsi tezkiye ederek, Allah’a ibadeti cemiyete taşıma fikri yerine, sadece kendini kurtararak. Dünya ve ahirette rahat yaşamak düşüncesi hâkim olur.

İhlâs, insanı riya ve vesveseden, ameli de illet ve şüpheden temizler. Rabi’atü’l adeviyye (k.s): “ *Ya Rabbi! Sana cehenneminden korktuğum veya cenneti umduğum için ibadet etmiyorum. Ben ibadeti senin rızan olduğu için yapıyorum.*” diyerek, ihlâsın gerçek hedefini belirtmiştir. (Abdulkadir İsa, *Hakaik anî’t-tasavvuf, Haleb, 1964, sh. 181*)

Ebu Ali Dekkak (k.s): “ İhlâs’ın gösteriştan kaçmak ve halkın nazarlarından korunmak olduğunu söyleyerek. Muhlis bir kimse de riyanın bulunmayacağını ileri sürer. “(*Kuşeyri, 2/446*)

Cüneyd Bağdadi (k.s) der ki : “ *İhlâs, Allah ile kul arasında bir sırdır. Bu sebepten melek onu bilemeyeceği için hasenatını yazamaz. Şeytan da bundan habersiz olacağından onu ifsad edemez. Heva ve heves de onu kendine meylettiremez.*” (*Kuşeyri, 2/446*)

İnsanlar yüzünden ameli terk etmek ne kadar yanlışsa insanlar için yapılan ibadet de o kadar hatalıdır.

Fudayl b. İyad (k.s) der ki : “İnsanlar yüzünden ameli terk etmek riya’dır. İnsanlar için yapılan amel ise şirk’tir. İhlâs her iki davranıştan da Allah’a sığınmaktır.” (*Kuşeyri, 2/446*)

Nefsin en büyük düşmanı ihlâstır.

Sehl b. Abdullah Tusteri (k.s) ye nefse ağır gelen şeyin ne olduğu sorulduğunda o da : “ İhlâstır, zira bu hususta nefsin nasibi yoktur.” Cevabını vermiştir. (*Abdulkadir İsa, Hakaik anî’t-tasavvuf, Haleb, 1964, sh. 175*)

İman, bereketini amelin çokluğundan ziyade, ihlâsta aramalıyız. Çünkü ihlâs. Salih amelleri hatırlayıp. Gözde büyütmeyle, mükâfatını Cenab-ı Hak’tan istemektir.

MÜCAHEDE

Mücahede; insanın nefsinin arzu ve kötü isteklerine, şeytanın askerlerine karşı direnip savaşmasıdır. Bu savaş ta kişinin silahı ibadetler, zikir, tesbih ve duadır.

Nefs denen düşmana bu silahlarla saldırıp, onun ikmal yollarını riyazat mayınlarıyla etkisiz hale getirmektir. Riyazat, nefsin ve tenin isteklerini kesmek, asgariye indirmek ve ona zor gelen şeyleri yaptırmaktır. Az yemek, mideyi tıkabasa doldurmamak gibi.

Mücahedeye “*nefs ile cihad*” veya *cihad-ı ekber*” de denir. Nefs ile yapılan savaş, düşmanla yapılan cihaddan daha zordur. Çünkü görünen düşmanın şer ve tuzaklarından korunmak, görünmeyen düşmanın şerrinden korunmak gibi olmaz. Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu yüzden, nefs mücadelesini büyük cihad olarak nitelemiştir. (*Keşfu’l-Hafa 2/424*)

Cenab-ı Hak’ın: “ **Bizim uğrumuzda mücahede edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza iletiriz. Şüphesiz Allah, mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir.**”(*Ankebut Suresi, 69*)

Büyük Allah dostlarından Ebu Ali Dekkak (k.s): “ Dışını mücahedeyle süsleyenin içini Allah müşahedeyle güzelleştirir” buyurur.

Mücahede, nefsi iyiliğe zorlamak, riyazat da nefsi bu işe alıştırmaya çalışmaktır. İşin başı mücahede, devamı riyazat, sonu da müşahededir. Müşahedenin esası, nefsi alışkanlıklarından kesip, daima onun arzu ettiğinin tersini yapmaktır.

Nefsin, hayra engel iki sıfatı vardır:

- 1. Heva ve heveslere dalmak***
- 2. İbadet ve taatlerden kaçmak.***

Nefs, heva ve hevesleri peşinde koşmak isteyince takva yularıyla dizginlenir. İbadet ve taatlerde tembellik gösterince de istediğinin tersi yaptırılır. Mürid, başlangıçta tam ihlâs sahibi olmayabilir. İnsanlık icabı kendisinden mevcut birtakım zaaflar, çeşitli metotlarla ıslah edilir.

Mesela, dünya ihtirasından kurtulunca, içinde kendini beğenme duygusu meydana gelirse bu sefer dilencilik yaptırılır. Bu hal hoşuna gider ve bunu kabullenirse helâ temizliği gibi daha aşağı işler yaptırılır. Riyazatta tedricilik esastır. Riyazat kaideleri birden uygulanacak ve daha sonra yapılması gerekenler önceden yaptırılacak olursa, müridin dengesi bozulabilir.

Nefs tezkiyesinde mücahede ve riyazatın üç esası vardır.

- 1-Açlık ve az yemek (Killet-i Team)***
- 2-Az uyumak (Killet-i Menâm)***
- 3-Az konuşmak (Killet-i Kelam) .***

Bunlara bazen halvet veya uzlet denilen çile ve erbain de ilave edilir.

RIZA

Hoşnutluk, beğenmek, izin, müsaade ve boyun kesmek demektir. Hükm-ü ilahi karşısında kulun itirazsız boyun eğmesidir. Rıza, muhabbetin, Allah sevgisinin sonucudur. Allah’u Zülcelali gerçekten seven ve onu tek fail kabul eden kimse, O’ndan gelen her şeyi hoşnutlukla karşılar. Rıza sabırdan üstündür. Sabır katlanmak, şikâyet etmemektir. Rıza ise seve seve kabullenmektir. **Rıza**, tasavvuf makamlarının en üstünü olarak kabul edilmiş ve iki boyutu vardır:

- 1-Kulun Allah’dan razı olması,***
- 2-Allah’ın kuldan razı olması.***

Cenab’ı Hak, Kur’an-ı Kerimde:”*Onların Rableri katındaki mükâfatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleridir. Allah kendilerinden razı ve hoşnut olmuş, onlarda Allah’dan razı ve hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan(O’na saygı gösterenler)içindir.*”(Beyyine Suresi,8)Bu ayeti celilede, önce Allah’u Zülcelalin kulundan

razı olduğu ifade edilirken, *Fecr Suresi,27-28-29-30.*ayetlerde de:”*Ey huzura kavuşmuş nefis,(insan),sen O’ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. Seçkin kullarım arasına katıl ve cennetime gir.*” ayeti celilesinde de önce kulun Allah’dan razı olması söz konusudur.

Ebu Nasr Serrac, Ebu Süleyman Darani(k.s) den nakledilen şu sözle bu konuya bir açıklık getirir:”*Allah’u Zülcelali razı kılan veya gadaplandırın kulların amelleri değildir. Aksine, Cenab-ı Hak bir kavimden razı olur ve onları razı olacağı amellerde kullanır..Bir kavmede gadap eder, onlarıda gadaplandığı kimselerin işlerinde kullanır. Yani rızanın başı da sonu da Allah’dır.*”(El-Lüma sh.80-8)

Rüveyym b.Ahmed Bağdadi de:”Rıza, kendisine isabet eden belalardan dolayı kişinin haz duymasıdır.”der. **Nitekim Fuzuli’nin:**

**“Yâ Rab, bela-yı aşk ile kıl âşına beni,
Bir dem belâ-yı aşktan kılma cudâ beni!”**

Allah sevgisi ve müşahedesiyle meşgul olan kalp ve zihin maddi acıları hissetmez. Dünyevi konularda bile bazen bu böyledir. Mesela, düşman karşısında bile asker öyle büyük bir heyecanla savaşırki, yaralanınca bunu hissetmez. Ancak bir süre sonra akan kanını görünce acı duymaya başlar. Kalp ve zihin meşgulken insan çok defa açlık ve susuzluğu unuttur. Severek iman etmiş bir kimse inandığı yüce Rabbin her türlü tasarrufuna rıza gösterir. İnsanoğlu felaketle karşılaştığı zaman acı çeker, bu olağandır. Ama inandığı ve sevdiği yaratıcısı olan Allah’ın takdirinin böyle tecelli ettiğini düşünerek buna razı olur, hatta seve seve katlanır.

Nitekim **Kayserili Âşık İbrahim Tennuri(k.s)** bir şiirinde:

***Hoştur bana Senden gelen,
Ya hil’at-ü yahut kefen,
Ya gonca gül yahut diken,
Lütfunda hoş, kahrında hoş.*** Bunu ifade eder.

Ebubekir Şibli(k.s)nin hapiste bulunduğu bir sırada ziyaretine gelen dostlarına,”Siz kimsiniz? Diye sorup:”Biz senin arkadaşların ve dostlarınız,”dediklerinde onları taşla tutması ve kaçtıklarını görüncede;”Sizi gidi yalancılar, dost olduğunuzu söylüyorsunuz, ama taşlarıma dayanamıyorsunuz?”diye karşılık vermesi bu anlamdadır.(El-Lüma sh.7)

Rıza ile sevgi arasında bir ilişki vardır. Çünkü seven, sevdiğinin yaptıklarından hoşlanır ve razı olur. Seven sevdiğinden gelen acıyı duymaz. Nitekim Hz.Yusuf (a.s)a bakan ve onun güzelliği karşısında şaşkına dönen Mısır kadınları, ellerini kestiklerinin farkına bile varmamışlardır. Seven acı duyduğu halde, sevgisi sebebiyle bu acıya katlanıp rıza gösterebilir. Allah sevgisiyle dolu gönül, kaza-i ilahi karşısında

sarsılmamalıdır.

İnsanoğlunu rızaya alıştıırıp hazırlayan iki yol vardır:

1-Dünyalık istifademiz için; mesela tedavi olmak için, ilacın acılığına, ameliyatın zorluğuna nasıl katlanıyorsak, kendimizi kazaya rızayada gelecekteki istifade için alıştıırabiliriz.

2-Sevgilinin rızasını alıp gönlünü hoş etmek için, onun istediğı güçlölklere isteyerek göğüs germek. Rıza her konuda kaderin akışına teslim olmak, her hali güzel ve hoş karşılayıp Allah'ın kazasını başkasına şikâyetten vazgeçmektir.

RİSALET-NÜBÜVVET-VELAYET

Allah'ı Zülcelalin elçilerine Nebi ve Resul denir. Resul kendisine vahiy suretiyle kitap indirilen, halkı Hakk'a davetle yükümlü peygamberlerdir. Cenab-ı Hakk, ilk insan, ilk peygamber den itibaren 104 kitap göndermiş, bunların bir kısmı sayfalar halinde, bir kısmıda derli toplu kitap halindedir.

Hz.Adem(a.s):10 sayfa,

Hz.Şid(a.s):50 sayfa,

Hz.İdris(a.s):30 sayfa,

Hz.İbrahim(a.s):10 sayfa,

Hz.Musa(a.s):Tevrat,

Hz.Davut(a.s): Zebur,

Hz.İsa(a.s):İncil,

Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) Efendimize: Kur'an-ı Kerim, nazil olmuştur.

Peygamberlerin ilki, insanlığın atası, *Hz.Adem(a.s),sonuncusuda Hatemül Enbiya Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)dir.* Kur'an-ı Kerimden önce gönderilen kitapların aslı bugün mevcut değildir. İnsanlar tarafından tahrib ve tahrif edildiğinden orjinallliğini kaybetmiş, mevcut kutsal kitaplar bile tahrif edilmiş, insan sözü karıştırılmış Allah'ı Zülcelalin vahyetmediğı birçok batıl konular Allah'ın sözü, peygamberlerinin sözü gibi girmiş, bilhassa dünyevi menfaatlar için papaz ve rahipler, hahamlar tarafından tahrif edilmiştir. Bugün bile Hristiyan ve Yahudilerin ellerinde bulunan kutsal kitaplar Allah'ın peygamberlerine vahyettiğı orijinal nüshalar değildir. Hristiyanların elinde yüzden fazla İncil vardır, bunların hiçbirisi birbirine uymamaktadır.

Tahrib ve tahrif edilemeyen tek kutsal kitap Kur'an-ı kerimdir. Kıyamete kadar muhafaza altındadır. Onu bozmaya hiç kimsenin gücünün yetmeyeceğı, Allah'ı Zülcelalin muhafazası altında olduğı Kur'an-ı Kerimde ve Peygamber Efendimizin(s.a.v)hadislerinde belirtilmiştir.

Kıyamete kadar gönülleri fethetmeye, ona uyanlara en doğru yolu göstermeye, ins ve cinni kurtuluşa götürmeye devam edecektir. Bugünde yarında insanlığın kurtuluşu Allah'ın Kitabı Kur'an'a ve Resülü Hz.Muhammed Mustafa'ya(s.a.v) iman ve iteate bağlıdır.

Allah'ın gönderdiği peygamberlerde 5 tane sıfat bulunur:

1-Sıdk: Peygamberler sözlerinde ve işlerinde en doğru olan kişilerdir. Yalan söylemezler. Olacak dedikleri olmuş ve olacaktır. Olmayacak dedikleri olmamış ve olmayacaktır.

2-Emanet: Emin güvenilir kimse demektir. Onlar hiçbir zaman emanete hıyanet etmemişlerdir.

3-Tebliğ: İlahi emirleri, dostdoğru olarak insanlara bildirmişler, en güzel örnek olmuşlardır.

4-Fetanet: İnsanlar içerisinde en akıllı ve en uyanık kişilerdir.

5-İsmet: Masumdurlar. Günah işlemezler, korunmuşlardır.

Bizim peygamberimizi diğer peygamberlerden ayıran en büyük üç sıfatı vardır:

1-Hatemül-Enbiya oluşudur. Kıyamete kadar başka bir peygamber gelmeyecektir.

2-İnsanların olduğu gibi diğer varlıkların, meleklerin ve cinleride peygamberidir.

3-Şeriatının ve getirdiği prensiplerin, dünyanın sonuna kadar devam edecek oluşudur.

Nebi de; Kendisine vahiy inen, emredilen şeyleri, şeriatı, nefsinde yaşayan peygamberlerdir. Sayısını Allah bilir. Cenab-ı Hakk, Kur'an-ı Kerimde. *"Biz size peygamberlerin bir kısmını bildirdik, bir kısmını bildirmedik"*buyurur. Kur'an-ı Kerim'da 25 peygamberin isimlerinden bahsedilir. Hadisi şeriflerdede, Cenab-ı Hakk'ın her kavme, her topluluğa peygamber gönderdiği, bir rivayette,124 bin, diğer bir rivayette ise,324 bin peygamber gönderildiği belirtilmiştir. Biz Müslümanlar Allah'u Zülcelalin göndermiş olduğu bütün peygamberlere iman ederiz.

Cenab-ı Hakk insanlara, Allah'ı bildirmek, hak ve hakikatı öğretmek, dünya ve ahirette selamete erdirmek, bir olan Allah'a şirk ve küfürden kurtarmak için peygamberler göndermiş, bunların ilki Hz.Adem(a.s),sonuncusuda, Hatemül Enbiya Hz.Muhammed Mustafa'(s.a.v)dir.

Cenab-ı Hakk daima kullarının hayrını, iyiliğini ister. Kur'an-ı Kerimde:"*Allah kullarının küfrüne razı olmaz.*"(Zümer Suresi,7)buyurulur.

Nübüvvet, peygamberlerde ayrı ayrı tecelli eder. Onlara sayısız hikmetler verilmiş olup, iki kısımdan ibarettir:

1-Bâtını,

2-Zahiri,

Bâtını Nübüvvet: Hz.Muhammet Mustafa'nın(s.a.v) nübüvvetidir. Buna;"*Nübüvvet-i Mutlaka-i Külliye-i Amme*"denir. Efendimiz(s.a.v) buyururlarki:"Âdem ruh ile cesed arasında iken ben peygamber idim."(*Münavi*)

Zahiri Nübüvvet: Hz.Adem(a.s)dan Hatemül Enbiya Hz.Muhammed Mustafa'(s.a.v)ya kadar gelen peygamberlerin nübüvvetidir. Bunada;"*Nübüvvet-i Muhide-i Cüziyye-i Hassa*"denir.

Risalet, nübüvvet ve velayetten üstündür. Çünkü enbiyanın bidayeti evliyanın nihayetidir. Hiçbir evliya peygamberin ulaştığı dereceye ulaşamaz.

Velayet;(evliyalık)da Bâtını ve zahiri olmak üzere ikiye ayrılır:

1-Bâtını velayet: Seyyidi kâinat Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v)nın velayetidir. Buna;"*Velayet-i Muhammediye-i Külliye-i Batına*"denir.

2-Zahiri velayet: Beşeriyetin mazhariyetine göredir. İnsanlığın tahamülü ile vücut bulmuştur. Bir kısmı umumi, bir kısmı ise hususidir.

Umumi olan, bütün enbiyanın, evliyanın ve tevhid ehlinin velayetidir.

Hususi olan ise, Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)ya ve onda fani olan kutuplara mahsustur.

Bir velayet hangi mertebede vaki oluyorsa, o mertebeye göre isim alır. O mertebe ve makamlardan süzülen bir veli ise o nisbette Hakk'a tekarüb eder. "*Velayet-i Hassa-i Muhammediye*"tahakkuk edinceye kadar süzülür. Üçler, yediler, kırklar gibi. Bazı veliler buna mazhardır.

Velayet, velinin sıfatıdır. İki türlü velayet vardır:

1-Velayeti Amme,

2-Velayeti Hassa,

Velayeti Amme: İslam şariatının farz ve vacip derecesindeki emirlerini eda etmek için çabalama ve gayret gösterme haline denir. Bunu yapmak her mükellef mümin için zaruri bir görevdir. Bu yüzden bu gayret içindeki bütün müminler bunun kapsamına girer. *Cenab-ı Hak:"Allah inananların dostudur. Zira onları karanlıklardan kurtarıp, aydınlığa çıkarır."*(Bakara Suresi,257)buyurur.

Velayeti Hassa: Süluk erbabına ait olan velayettir. Bu kulun Hakk'da fenasından ve Hakk'la bekasından ibaret bir haldir. Farz ve vacip amellerde ileri gitmekle birlikte, Kur'an'ın zikir ve tefekkür konusundaki emirlerine sarılarak, ayakta, oturarak ve yanları üzere yattıklarında bile zikir ve fikir uyanıklığına ermiş, murakabeden gafil olmayan, bütün ibadetlerinde "ihسان" denilen Allah'ı görüyormuşcasına kulluk şuuruna ulaşmış kişilerin halidir. Kurb ve huzur hali bu makamdadır.

Sâlik, dinde kemalin zirvesine ermeye can atan kimsedir. **İmam Şevkani,** velayetullah adlı eserinde, **velayete açılan yolun şartlarını** şöyle sıralar:

1-Sağlam bir inanç ve teslimiyet.

2-Farzları yerine getirip, yasaklardan sakınmak. Emir ve yasaklar, zahir ve batın olmak üzere iki türlüdür. **Zahiri emirler;** Namaz, Oruç, Zekât, Hac ve benzerleri. **Zahiri yasaklar;** İçki, Kumar, Zina v.s.

Bâtını farz ve emirler ise; İhlâs, sıdk, emanet, tevbe ve sabır. **Bâtını ve manevi yasaklar ise;** Riya, su-i zan, gıybet, nemime, türü şeylerdir.(Velayetullah vet-tarik ileyha,(Nesr İbrahim Hilal, Kahire, sh.350-405)

3-Farzların edasından sonra nafilelere devam, kulu Hakk’a yaklaştırır. Nitekim bir hadisi kudside:”Kulum Bana nafilelerle yaklaşır. Hatta Ben onun gören gözü, tutan eli, işiten kulağı, yürüyen ayağı olurum.”buyrulur.(Buhari, Rikak,38)

Nafile, farz ve vacip ibadetlerin, farz ve vacip ölçüsünden fazla yapılması demektir. Nafileler; Namaz, oruç, zekât, hac, zikir, salatu selam ve tesbih türü ibadetlerdir.

Velayetin şartı: Kur’an ve Sünneti muhafazadır. Velayet dünyadada ahirettede aralıksız devam eder. *Velayet insanı kâmilin makamıdır. İnsan-ı kâmil bi’l asale Peygamber Efendimiz(s.a.v),bi’l vekale peygamberler ve onların varisleridir.*

Beyazidi Bestami (k.s)hazretleri birgün, veli olduğu söylenen bir zatı görmek için, mescidden çıkmasını beklerken, o zatın çıkış kapısının önünde kibleye karşı tükürdüğünü görünce, hemen oradan ayrılır. Yanındakiler neden geri döndünüz deyince:”Şeriat adabına riayet etmeyen bir kimse Hakk’ın sırlarını anlıyamıyacağını söyler.”(Kuşeyri, Er-Risaletül Kuşeyriyye, Mısır,1966.2.553)

Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) son peygamberdir ondan sonra peygamber gelmiyecektir. İslam son dindir. Kur’an-ı Kerim son ilahi kitaptır. İnsanlığın kurtuluşu buna bağlıdır.Risalet ve nübüvvet son bulmuştur.Fakat”Velayet-iAmme-i Muhammediye”dünyada ve ahrette devam edecektir. Onlar kutuplar ve hulefadır. Hakikat onlarda tecelli eder.

Bir veli için mühim olan Muhammedi bütün güzellikleri zahir ve batın nefsinde toplamasıdır. Bunu toplayan insan-ı kâmilidir. İnsan-ı kâmil“**Makamı kaabe kavseyn**”de bulunur.

Bir kısım velilerde vardır ki, irşadla mükellef değildirler. Makamları çok yücedir ama halk bunu bilmez. Bazen icazet bazende hilafet verirler.

İrşad memuru olan veliler ise ayrıdır.Aralarındaki derecelerin farkını ancak Allah bilir.

Makam-ı Muhabbet, bütün makamların üstündedir.Çünkü muhabbetullah (Allah Sevgisi) bütün makamlara sirayet etmiştir.

Cenab-ı Hak, Kur’an-ı Kerimde:”**Habibim onlara söyle! Eğer Allah’ı seviyorsanız, Bana tabi olunki Allah’da sizi sevsin.**”(Âl-i İmran Suresi,31)buyurur.

Allah Resulü, Allah sevgisinin suretidir.

Abdulkadir Geylani (k.s) hazretleri derki:

“Önceki güneşlerin hepsi battı gitti.

Bizim güneşimizse, batmayacak ebedi.”

Başka bir sözlerindede:”*Ayağım bütün velilerin boynu üzerindedir.*”dediğinde, yeryüzündeki bütün veliler, boyunlarını ona doğru uzatmışlar, o sırada boynunu uzatanlardan biriside Ahmed er Rifai(k.s)dir. Ona niye böyle yaptın diyenlere;”Şu anda Şeyh Abdulkadir Geylani (k.s) Bağdat’da, ayağım her velinin boynu üzerindedir.”diyor. O bu sözü manevi bir emirle söylemiştir.”der.

Abdulkadir Geylani(k.s)hazretlerinin şeyhi, Hammad (k.s) hazretleride bu sözü, Abdulkadir Geylani’in(k.s), ilahi bir emir üzerine söylediğini söyler.

Ebu Medyen Mağribi(k.s) de,”Evet, bende Mağribde ona boynunu uzatanlardanıam.”diyordu.

Adiy b.Musafir(k.s) da derki:”Bu sözü yalnız o söylemiştir. Başkasından duymadım. Onun gibi hiç kimse böyle söylemeye mezun ve izinli değildir.

Şah-ı Nakşibend Bahaeddin Buhari(k.s) hazretleride:

*“Padişah-ı her dû âlem Şah Abdulkadirest,
Server-i evlâd-ı Âdem Şah Abdulkadirest,
Âfitâb-u mâhitâb-ı Arş’u Kürsiyyü Kalem,
Nûr-i kalben nûr-i a’zam Şah Abdulkadirest.*

*Her iki âlemin sultanı Şah Abdulkadir’dır.
Âdemoğlunun Hâkânı Şah Abdulkadir’dır.
Arş’ın, Kalemin ve Kürsinin güneşi ve ayı,
Enbüyük nurdan kalp nuru Şah Abdulkadir’dır.”*der.

ENBİYA VE EVLİYA ARASINDAKİ FARK

Evliyalık, Cenab-ı Hakk’ın kullarına kendi gayretleri neticesinde bir ihsanıdır.

Enbiyalık ise, Cenab-ı Hakk’ın bizzat kendi iradesi doğrultusunda seçtiği ve görevlendirdiği en sevgili kullarıdır.Peygamberlik vehbidir.Yani çalışma ve çabalama olmadan bizzat Cenab-ı Hakk’ın seçip verdiği görevdir.Herkes peygamber olamaz.Babadan oğla, çalışarak veya okuyarak elde edilecek bir şey değildir.

Evliyalık ise kesbidir.Yani kulun çalışmasıyla elde ettiği şeydir.Allah’ın veli kulları iman ve amelleriyle Allah’ın rızasına uygun hareket ettikçe Allah onlara taltif eder kullarına sevdendir.

Peygamberler masumdur.(Günah işlemezler)Evliyalar ise mahfuzdur. Cenab-ı Hak onlarıda kötülük ve günah işlemekten muhafaza eder.

Peygamberler hasımlarını ikna edebilmek için onların istekleri doğrultusunda herhangi bir mucizeyi gösterebilirler. Allah ne emretti ise onu aynen tebliğ ederler. İnsanlar bu daveti ve mucizeyi gördükten sonra inkâr ederlerse helak olurlar.

Evliya ise peygamberine tabidir. Peygamberi neyi getirip tebliğ etmiş uyulmasını istemişse onu tebliğ eder, ona uyar. Evliya peygamberin varisidir. Cenab-ı Hakk'ın yardımıyla keramet gösterebilirler. Peygamberlere mucize göstermek, evliyayada kerametini gizlemek vaciptir.

Nebiler, mucizelerinin çoğalmasıyla daha çok istikrar ve itminan kazanırlar. Veliler ise, kerametlerinin artması karşısında, bunların gizli bir mekr ve istidrac olması endişesiyle daha çok korkmaları gerekmektedir. (Kalabazi, Ta'arruf sh.81. Serrac, El-Luma sh.393-395)

VELİ-EVLİYA

Veli: *Lügatta, ilkbahar yağmurundan sonra yağan yağmur, seven, dost, yardım edici, yakın, himaye eden, birisinin işini üstlenen, malik, mutasarrıf gibi manalara gelmektedir. Adüv'vün (düşmanın) zıddıdır.*

Tasavvufta ise, Veli; Allah'u Zülcelalin, ilgi, himaye, yardım ve sevgisine mazhar olan, Allah'ın yakınlığını elde eden ermiş kimse manasına gelmektedir.

Velinin iki manası vardır:

1-Fail vezninde, mübalagalı ismi fail anlamında kabul edilirse; **"Allah'a karşı kulluğunda herhangi bir eksiklik ve halel düşünülmemeyen kimse" demektir.**

2-Fe'il vezninin mef'ul manasında olduğu düşünülürse **"Himaye ve muhafazasını Allah'u Zülcelalin deruhte ettiği kişi" anlamına gelmektedir. (Firuzabadi, el kamusul Muhid, 4/583. Cürcani, Ta'rifat, 253. M. Zeki Pakalın, Tarihi Deyimleri ve Terimleri, 3/589. Kuşeyri, sh. 426-536. Tahanevi, Keşşaf, 3/1528)**

Hakikat ehlinin istilahında iki manası vardır:

1-Korumasını Cenab-ı Hakk'ın devamlı olarak üstlendiği kimsedir. Onda, isyan etme, günah işlemek, aşırılık ve kendi haline bırakılma yaratılmamıştır. Nitekim Cenab-ı Hak. Kur'an-ı Kerimde: **"Salih kişilerin işlerini O deruhte etmiştir. O onların koruyucusudur."** (Araf Suresi, 196) buyurur.

2-Allah'a ibadet ve taat işini üstlenen, araya bir isyan girmeksizin aralıksız olarak devamlı ibadet eden kimsedir.

Her iki şartta velayetin şartlarından. Nebinin masum günahsız olmasının şart olduğu gibi, velinde mahfuz hata ve günahattan korunmuş olması şarttır.

İbrahim b. Ethem (k.s) (Ö. 166/782) adamın birine: "Allah dostu bir veli olmayı arzu edermisin" diye sorunca. Adam: "Evet" cevabını verir. İbrahim b. Ethem'da: "O halde, dünya ve ahiretle ilgili hiçbir şeye rağbet etme, kendini sadece Allah'u Zülcelale vakfet, sana teveccüh etmesi ve nimetine garketmesi için sen yüzünü ona tevcih et." der.

Maruf el Kerhi (k.s) (Ö. 201/816) de: "Velilerin alameti nedir? Diye sorulan bir soruya, üçtür, düşünceleri Allah içindir. Meşguliyetleri Onun ile. Kaçışları ve ilticaları onadır." der. (Kuşeyri sh. 428. Sülemi, Tabakatüs-Sufiyye sh. 90)

Hâkim, Tirmizi(k.s)(Ö.285/898)de:”Velayet makamının kesbi değil vehbidir diyerek”Veli, Allah’ın kendisine velayeti nasip ettiği ve bu sebeble ona bir derece verdiği kimsedir.”der.(*Hâkim, Tirmizi, Nevadirül Usûl,1/338*)

Sufiler velayeti tasavvuf yolunun aslı ve esası kabul etmişlerdir.

Peygamber Efendimiz(s.a.v):”Allah’ın kulları içinde öyle kimseler vardır ki, onlar nebi ve şehid değildirler. Fakat kıyamet gününde, Cenab-ı Hakk’ın kendilerine bahşettiği lütuf ve makamlardan dolayı nebi ve şehidler onlara gıpta ederler.Bir Arabî:”Ya Resulallah, onlar kimlerdir.Haber verirmisiniz? diye sorduklarında,Resulullah(s.a.v):”Onlar, aralarında herhangi bir neseb bağı ve maddi bağ bulunmadan Allah’ın muhabbeti ve rızası için birbirlerini sevenlerdir. Vallahi onların yüzü, o gün nur gibi parlamakta ve kendileride nurdan minberler üzerinde oturmaktadırlar. İnsanlar korktukları zaman onlar korkmazlar, insanlar üzüldükleri zaman onlar üzülmezler.”buyurdu. Ve sonra:”Haberiniz olsun! Allah’ın velilerine asla bir korku ve hüznün yoktur.”ayetini okudu.”(Yunus Suresi,62-64.Abdurrezzak, el Musannef,11/201.İbn Hanbel, Müsned,5/343.Taberani, el-Mucemül Kebir,3/290,H.No:3433)

Ashab-ı Kiram! Peygamber Efendimize(s.a.v):”Ya Resulallah! Allah’ın velileri kimlerdir? Diye sorunca. Efendimiz(s.a.v):Görüldüklerinde Allah’ı hatırlatan kimselerdir.”buyurdu.(*Hâkim, Tirmizi, Hatmül Evliya sh.361*)

“Kendilerine bakıldığında sana Allah’ı hatırlatan kimseler öyle kimselerdir ki, onların üzerinde Allah tarafından verilmiş zahiri bir görüntü vardır. Allah’ın Celal nuru, Kibriya heybeti, vakar ünsü onları kaplamıştır. Bu durumda onlara bakan kimse Allah’ı hatırlar. Çünkü onun üzerinde melekût âleminin eser ve nurları vardır. Bunlar velilerin sıfatıdır. Kalp, bu şeylerin madeni ve yerleştiği yerdir. Yüz, kalpte olanı, bir şekilde çekip dışa yansıtır. Kalpte Allah’ın marifet nuru ve ilahi emirlere iteat ziyası hâkim olunca, bu nur, yüze etki eder, dışa yansır. Sen böyle bir yüze bakınca, sana hayır ve takvayı hatırlatır. Bu da sende iyi hal ve ilme meyli artırır. Bunlar ise sıdk ve hakka sevkeder. Böylece sende istikamet oluşur. Kamil insanın yüzünde parlayan Allah’ın nuru Hak talibine Allah’ın Celal ve Cemal’inin azametini hatırlatır. Böyle bir nuru görmek insanı nâkıs ve rezil işlerden alıkor.”(*Hâkim, Tirmizi, Münavi, Feyzül Kadir,3/467-468*)

Ashab-ı Kiramdan birisi Efendimize(s.a.v):”Müminlerin en hayırlısı kimdir? Diye sorunca, Efendimiz(s.a.v)de:”Kalbi mahmum her mümin”diye cevap verdi. Bizde kalbi mahmum ne demektir? Dedik. Efendimiz(s.a.v)de:”Takva sahibi, tertemiz, içinde günah, zulüm, kin ve hased bulunmayan kalptir.”buyurdu.(*Hâkim, Tirmizi, Hatmül Evliya,366*)

Ebu Hureyre (r.a)ın rivayetinde, Peygamber Efendimiz(s.a.v):”Herkim Benim veli kullarımdan birisine düşmanlık ederse, Ben ona harp açarım. Kulum kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli bir şeyle Bana yaklaşmamıştır. Kulum Bana devamlı nafile ibadetleri ile yaklaşır. Bunun sonucunda Ben onu severim. Bir kere onu sevdimmi, Ben onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Eğer Benden bir şey isterse onu verir, Bana sığınırsa muhakkak onu himaye ederim, korurum. Ben yapacağım bir şeyde, mümin kulumun ruhunu kabzetmedeki tereddüdüm kadar, hiç

tereddüde düşmedim. O ölümü sevmez, Bende onun sevmediği şeyi sevmem.”(Buhari, Rikak,38.İbn Hanbel, Müsned,4/256.İbn Mace, Fiten,16)

Bu kudsi hadiste geçen veliyullah tabiri, Allah’ı bilen, ibadetlerine eksiksiz muntazam ve ihlâsla devam eden kimse kastedilmiştir.

Veliyyullah, takva ve taatle Allah’u Zülcelalin dostluğuna talip olduğu için, Allah’da onu muhafaza ve ona yardımını garanti ederek dostluğa kabul eder. Allah’u Zülcelalin sünnetine göre, Allah’ın düşmanının düşmanı dost, düşmanın dostu da düşmandır. Öyleyse, Veliyyullahın düşmanı Allah’ın da düşmanıdır. Bu durumda Veliyyullahı düşmanlık eden ona harp açmış gibi olur. Ona harp açanda sanki Allah’a harp açmış gibi olur.

Kulun Allah’a yaklaşması ile ilgili olarak Ebu’l-Kasım el-Kuşeyri(k.s) derki:”Kulun Allah’a yakınlığı önce imanı ile sonra ihsanı ile vukua gelir. Allah’ın kuluna yakınlığı dünyada ona lütfedeceği irfan ile ahirette, Rıdvan ile vukua gelir. Bu ikisi arasında Allah’ın çeşitli nimetleri, ikramları ayrıca tecelli eder.

Kulun Hakk’a yakınlığı halktan uzaklığı ile kemalini bulur. Allah’ın ilim ve kudretiyle yakınlığı bütün insanlara şamildir. Lütuf ve nusretiyle yakınlığı ise havassa mahsustur. Ünsiyetiyle yakınlığı ise, velilere hastır.”

Hadisin zahiri, Allah’ın kula olan sevgisinin farz ibadetlerden sonra, nafile ibadetlere devamı ile tahakkuk edeceği ifade edilmektedir.

EbuÜmame(r.a)rivayetettiği bir hadisi şerifte,Efendimiz (s.a.v): ”Ademoğlu!Sen,Benim yanımda olana,sana farz kıldıklarımı eda etmedikçe ulaşamazsın.? ” Müslimin rivayetinde de: ”Bakın araştırın, kulumun, farzdaki eksikliğini tamamlayacak nafle ibadeti varmı?” buyurur.

Nafilelerle Allah’a yaklaşımdan murad, öncelikle farzları mükemmel yapmaktır. Farzları ihlal ve ihmal etmek değildir.

Hadiste açıklama gerektiren bir husus, Allah’u Zülcelalin, kulun, kulağı, gözü, eli, ayağı, kalbi v.s. olması meselesidir?

Bu bir temsildir. Zahirî murad değildir.”Benim emrimi tercihte Ben onun gözü ve kulağı oldum. O taatimi sever, Bana hizmeti tercih eder. Tıpkı bu, organlarını sevdiği gibi. O kulum her şeyi ile Benimle meşguldür. Beni razı etmeyecek şeye kulak vermez. Gözüylede sadece emrettiğime bakar. Ben, ona gözüyle ve kulağıyla ulaşacağı maksatlar kılarım. Ben, ona düşmanına karşı yardımda, tıpkı, gözü, kulağı, eli, ayağı gibi olurum. Ben, işittiği kulağın koruyucusu olurumda, dinlenmesi helal olmayan şeyi dinlemez, gözünü ve diğer organlarını da öyle korurum.

Allah’ın kulunu sevmesi halinde, hoşlanmayacağı şeyden kulu nefret ettirerek onu yapmasına mani olur.

VELİNİN ALAMETLERİ

1-Kalbin nefret, aldatma, hainlik, hased, kin, kibir, hırs, aç gözlülük, hilekârlık, nifak, riya ve benzer kötü hasletlerden salim olmasıdır.

Bu kötü hasletler ancak, dünyaya rağbet eden, bağlanan ve dünya için iki büklüm olan kişilerin kalplerinde bulunur.

2-Hem meclislerde hemde halvet halinde Allah'dan başkasını zikretmezler, ancak Onun yaptıklarını tefekkür ederler, sadece Onun ihsanının çeşitliliğine nimetlendirişinin büyüklüğüne, nimetlerinin güzelliğine bakarlar. Ancak Allah için amel ederler. Allah'dan başkasından korkmazlar.

VELİNİN SIFATLARI

1-Rahmet, acıma, elemeleri hissedenden her canlıya rikkat-i kalp (kalp inceliği)sahibi olmasıdır.

2-Evliyaullahın ve Allah'ın ihlâslı kullarını diğer insanlardan ayıran en değerli sıfatlardan biriside, meleklerin hakikatını ve onların nasıl ilham ettiklerini bilmeleridir.

Evliyaullahın en üstünleri, nebiler, nebilerin en üstün olanları resuller, resullerin en üstün olanları ulül-azm olanlardır. Bunlarda; ***Hız.Nuh (a.s),Hız.İbrahim (a.s),Hız.Musa (a.s),Hız.İsa (a.s) ve Hatemül Enbiya Hız.Muhammed Mustafa (s.a.v)dir.*** Peygamberler masumdur, veliler ise mahfuzdur. Korunmuş olduklarından günahda ısrar etmezler.

Hız.Muhammed Mustafa (s.a.v)ya uymadan, bir velinin kişiyi Allah'a ulaştıracağına inanan kimse, şeytanın dostlarından bir kâfirdir.

Evliyaullah, muttaki müminler olduğuna göre, kul imanı ve takvası nisbetinde Allah'ın dostudur. Kimin imanı ve takvası kâmil olursa, Allah'a dostluğu kâmil olur.

Evliyaullah ittifak etmişlerdir ki, bir kimse havada uça, suyun üzerinde yürüse de Hız.Muhammed Mustafa'ya(s.a.v) uyup uymadığına, emrini tutup tutmadığına, nehyinden kaçınıp kaçınmadığına bakmadıkça onun bu durumuna aldanılmaz. Peygambere, islama uyuyorsa geçerlidir. Aksi takdirde, bir takım harika işleri Yahudi, Hristiyan, kâfir, müşriklerde yapabilmektedir.

Allah dostları Kur'an'ın ve Sünnetin dışına çıkamazlar. Onlar Allah'ı, Allah'u Zülcelalde onları sever.

Veliye, peygamberini takip etmek suretiyle ardından hitab edilir. Nebiye ise bir takip etme olmaksızın önünden hitab edilir.

Veliye peygamberinin perdesi ardından hitab edilir. Nebi ve Resule perde ve başka bir nebi vasıtası olmaksızın hitab edilir.

Enbiyanın muhatab olduğu şey müşahede,evliyanın muhatab olduğu şey ise gayb dır.

Evliyanın dört makamı vardır:

1-Hilafet-i Nübüvvet makamı,

2-Hilafet-i Risalet makamı,

3-Hilafet-i Ulü'l Azm olan, (Hz.Nuh(a.s), Hz.İbrahim (a.s), Hz.Musa (a.s), Hz.İsa (a.s), Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) makamı,

4-Hilafet-i Ulü'l İstifa makamı.(Seçilmiş olan Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)ya Hilafet makamı)

Hilafet-i Nübüvvet Makamı, âlimlerin,

Hilafet-i Risalet Makamı, abdalların,

Hilafet-i Ulül-Azm Makamı, Evtadın,

Hilafet-i Ulü'l İstifa Makamı, Kutupların makamıdır.

Velilerin bir kısmı bu makamlardan birinde bulunurlar. Bu velayet, Resulullah(s.a.v)den beri kıyamete kadar devam edecektir.

Cenab-ı Hak, kimine aşk, kimine muhabbet, kiminede “**El Fakru fahri**” sırrına mazhar kılmıştır.(*Keşfü'l Hf, c.2 sh.87*) “**Fakirliğimle öğünürüm**” hadisi şerifinde bahsedilen fakirlik, normal anladığımız mana da, parası olmayan elbisesi olmayan fakir demek değildir.”*Ruhum, bedenim, ilmim, malım ve bütün her şeyim sahibimindir. Hiçbir şeye de sahip değilim. Fakirliğimle de iftihar ederim*”demektir.

Biz Allah’u Zülcelalin nimetlerini benimsediğimiz için bu ihsanı ilahiye bilmiyoruz. Farzı muhal ki, ruhu çektiği zaman neyin kalır? Hiç.

Mühim olan aldığı zaman bunları bilmek değil, almadan bilmek, vereni tanımak. İşte en üstünü budur.

VELİLERE HÜRMET, VELİLERLE BERABER OLMANIN FAZİLETİ

Bir kimse Salih, muttaki kimselerle beraber olur onların güzel ahlakını kendisine örnek alırsa şu faydaları görür.

1-Cenab-ı Hakk, o kimseden razı olur.

2-Cenab-ı Hakk’ın rahmetine kavuşur,

3-O kimsenin bizzat kendisi, çoluk çocuğu, akrabaları ve komşuları muhafaza olunur.

4-Cenab-ı Hakk o kimseyi, kendisine iteat etmesi hususunda muvaffak kılar.

5-Salih evlat sebebiyle ana babaları ve akrabaları kabirlerinde sevindirilir. Çünkü hayatta olanların amelleri, kabirde bulunan akrabalarına arz edilir.

6-Kıyamet Salih kimseler üzerine kopmaz. Cenab-ı Hakk onlara kabirde ve sıratı yardım eder. Kabirleri cennet bahçesi olur, kabir fitnesinden ve azabından korunmuş olurlar. Dünyada işledikleri Salih amelleri onları kabirde müdafa eder.

7-Salih kimseler dünyada Allah’ı tanımak, ahrette ise Cenab-ı Hakk’ın cemalini görmekle mükâfatlandırılır.

8-Salih kimselere benzemek, onların yaptıklarını yapmak kişiye dünya ve ahrette şeref kazandırır.

9-Salihlere benzeyen kimse, cennette onlarla beraber olur.

10-Salih kimselerin üzerinde bulunduğu, ikamet ettiği, oturup dolaştığı yerler onlarla iftihar eder, onlar vefat ettiği zaman bu yerler çok üzüldür.

11-Cenab-ı Hakk Salih kimselere dünyada iyi işler yapmayı, ahirette ise cennet ve cemalullahı nasip eder.

12-Cenab-ı Hakk Salih kimselerin sevgisini insanların kalbine koyar.

13-Salih kimselerin velilerin duası kabul olur. *(İslam Ansiklopedisi, c.16 sh.151)*

Gerçek Müslüman Salih kimselerin yolundan gitmeli, onlara benzemeye çalışmalıdır. Onlara dil uzatılmamalı, gıybet ve düşmanlık etmemeli, onları sevmeli, kişi sevdiği ile beraberdir hadisini unutmamalıdır.

Ashab-ı Kehf'in köpeği Kıtırmir, o Salih gençlerle olduğu için Allah'ı Zülcelâl Kur'an-ı Kerimde cennetle müjdelemiştir. (Beyhaki, Malik b.Dinar(r.a))

Gerek Allah'ın veli kulları, gerekse ilmi ile amil âlim, müttaki fazilet sahibi kimselerin duasını almak, elini öpmek, saygı duymak, onları gördüğümüzde ayağa kalkmak, yer vermek, selam vermek İslam adabındandır.

MUCİZE, KERAMET, İSTİDRAC

Mucize: Peygamberlerin ellerinde husule gelen harikulade hallerdir. İki türlü olur.

1-Cenab-ı Hakk'ın peygamberlerine nübüvvetlerini isbat için verdiği mucizeler.

2-İnsanların iman edebilmeleri için kendi arzuları üzerine peygamberlerden istedikleri mucizeler.

Birinci kısım mucizeye iman etmemenin cezası hemen verilmemiş, kendi arzuları ile mucize istedikleri halde inanmayanlar ise kısa zamanda helak olmuşlardır.

Salih (a.s)ın devesi ikinci kısım mucizedendir.

Mucizelerin peygamberlerle olan alakası, onların ellerinde zuhur etmesidir. Gerçekte Cenab-ı Hakk'ın ezeli ve ebedi kudretinin o andaki tezahüründen ibarettir.

Mucizeyi ancak peygamberler gösterir. Başkası gösteremez. Cenab-ı Hakk peygamber olarak vazifelendirdiği seçilmiş kullarının nübüvvetlerini halka isbat için onları mucizelerle desteklemiştir.

Bu seçkin insanlar, mucize için en ufak bir meşakkat ve yorgunluk çekmedikleri gibi, uğraşıp didinmeyede gerek duymamışlardır.

Peygamber Efendimizin(s.a.v) ayın ikiye bölünmesi için parmağı ile işaret etmesi, yağmur yağması için dua etmesi, mübarek parmaklarının arasından suların fişkırması v.s.gibi..

İsa (a.s)ın ölüleri diriltmesi v.s.

Süleyman (a.s)ın kuşların dilinden anlaması v.s.

Musa (a.s)ın denizin yarılması için asası ile dokunması v.s.bilinen büyük mucizelerdendir.

MUCİZE İLE KERAMET ARASINDAKİ FARK

Peygamberin mucizeyi açık olarak göstermesi ve onunla meydan okuması vaciptir. Velinde kerametini gizlemesi vaciptir. Ancak Allah gösterirse gösterebilir. O takdirdede Allah, katında sabit olanı gösterir.

Mucizeler peygamberlerin davalarında doğru olduklarının delilidir.

Mucizenin sahibi onun mucize olduğunu kesin olarak bilir. Veli, elindekinin kerametmi, istidracını olduğunu bilemez.

Mucizenin sahibi, şeriat hususunda tasarrufta bulunur. Allah'ın emriyle şeriatın yasakladığı veya kabul ettiği hususların düzenlenmesinde söz söyler ve yapar.

Keramet sahibi için ise, bu konuda teslim olma ve hükümleri kabul etme dışında bir yol yoktur. Çünkü velinin kerameti hiçbir şekilde peygamberin şeriatının hükmüne aykırı olamaz.

Bayezid-i Bestami(k.s)hazretleri derki:”Kendisine havada bağdaş kurup oturacak şekilde keramet verilmiş bir adam görseniz, şer’i emir ve yasaklara, hududlara riayet etme ve şeriata uyma derecesinin nasıl olduğunu görmeden ona aldanmayınız.”(Şatahat,69)

Sihir ise, ancak kâfirlerin, zındıkların ve fasıkların elinde zuhur eder. Bunlarda keramet meydana gelmez. Sahibi istidrac(İstidrac sahibi) kendi üzerinde ortaya çıkan şeye ünsiyet eder ve kerameti bulduğunu zanneder. Çünkü buna layık olduğunu düşünmektedir. Bunun için kendisinden başkasını küçümser ve kendisini büyük görür. Allah'ın mekr'i, tuzağı ve cezasını gerektirecek bir halde emniyette olduğunu sanır, daha sonra başına gelecek cezadan korkmaz. Bu hallerden biri keramet sahibinde görülürse, o keramet değil istidrac olduğuna delildir.(Nebhani,1/13)

Keramet: İkrâm, kerem, lütuf ve ihsan demektir. Harikulade hallerin Cenab-ı Hakk'ın izni ve iradesi ile mümin veli kullardan meydana gelmesidir. Ehl-i sünnet uleması kerametın hak olduğunda müttefiktir. Keramet ehli, ameli Salih sahibi, inançlı bir mümin olmalıdır. İncancı olmayan kimselerde görülen olağan üstü hallere keramet değil istidrac, sihir veya mekr denir.

Cenab-ı Hak, velilerin nefislerini terbiye etmek, güzelleştirmek ve onlara ihsanını artırmak için onların ellerinden kerametler gösterir. Ancak onlarla peygamberler arasında fark vardır. Peygamberlere mucize, davetleri hakkında onunla huccet getirmeleri Allah'ı Tealaya delalet etmesi ve Onun vahdaniyetini, birliğini ikrar için verilir.

Velilere ise keramet, tıpkı Hz.İbrahim(a.s)ın rahatlaması için kendisine harikuladelikler verilmesi gibi, onları rahatlatmak için verilir.(Luma,394)

Keramet, kevni ve hakiki olmak üzere ikiye ayrılır.

1-Kevni keramet: Olağan dışı bir takım şeylerdir. Havada uçmak, denizde yürümek, gönülden geçeni bilmek gibi.

2-Hakiki keramet ise: İlim, marifet ve ahlakla ilgili olağan üstü bir takım meziyetlere mazhariyettir. Müridlerin hallerini iyi yönde geliştirmek, hikmet ve bilgisiyle, iffet ve

mehabetiyle etkili olup insanlardaki kötü huyları giderip iyi huylar kazandırmaktır. Bu tür kerametlere ilmi ve manevi kerametlerde denir.

Sufilerin itibar ettiği keramet bu türdendir. Halkın itibar ettiği ise kevnî keramettir. Halk şeyhinde veya velilerde bu tür keramet görmek ister. Sufiler ise bunun mekri ilahî olabileceğini söylerler.

Hakikî kerameti, manevî kerameti yalnız Allah'ı Zülcelalî havas olan kulları bilebilirler. Şeriat adabına riayet etmek, güzel ahlaka uymak, kötü ahlaktan kaçınmak, yapması gereken ibadetleri mutlaka vaktinde yapmak, iyilik yapmaya çabalamak, insanlara karşı kin, nefret, haset ve su-i zannı kalbinden çıkarmak, her türlü kötü sıfattan kalbini temizlemek ve nefeslerini murakabe ederek kalbini süslemek, kendi nefsinde ve eşyada Allah'ın haklarına riayet etmek, kalbinde Allah'ın eserlerini yoklamak, aldığı ve verdiği nefesleri, üzerinde huzur elbisesi varmışcasına kendisini Allah'ın huzurunda görerek edeb içerisinde alıp vermeye riayet etmektir.

Bütün bunlar bize göre velilerin, içine hile ve istidrac karışmayan manevî kerametlerdir. Hatta bunlar ahde vefa göstermesinin, niyetindeki doğruluğun, talebi yerine gelmese veya istemediği bir şeyle karşılaşsa bile, kazaya rıza ile karşılık vermesinin delilidir.

Bu tür kerametlerde sana, ancak mukarreb melekler ile seçkin ve hayırlı ehlullah eşlik edebilir. Bu keramet herkese vergi değildir.”(Futuhât,2/363)

Keramet, bir velinin doğru olduğunun alametidir. Yalancı olan kimsede zuhur etmesi caiz değildir. Kerametlerin en büyüğü, nefsindeki kötü ahlakı, güzel ahlakla değiştirmektir.

Keramet, Allah'ı Zülcelalî bir ikramı olarak mucizeden farklıdır. Çünkü mucize peygamberlerin peygamberliklerini isbat için kendilerine Allah tarafından verilen olağan üstü hallerdir. Mucize bir peygamberlik delili olduğu için istenilen zamanda gösterilmesi vaciptir. Keramet için böyle bir vücup söz konusu değildir. Kerametî gizlenmesi vaciptir. Kerametî gizliliği esas olduğundan sufiler kerameti “*Hayz-ı Rical*” olarak görmüşlerdir. Nasıl kadınlar hayızlarını, özel hallerini gizlerlerse ricalullah da, Allah dostları da öylece kerametlerini gizlerler.

Peygamber Efendimiz(s.a.v)de:”**Müminin ferasetinden korkunuz. Çünkü o Aziz ve Celil olan Allah'ın nuru ile bakar.**”buyurur.(Münavi)

Keramet, o velinin tabî olduğu peygamber içinde bir mucize sayılır. Zira o keramet, peygambere uymasının bir mükâfatı olarak kendisine bahşedilmiştir.

Keramet, velî olmanın şartı değildir. Peygamberlere mucize göstermek vacip olduğu gibi, Evliyaullah'a da kerametlerini gizlemek vaciptir.

Allah dostlarını keşif ve kerametleri ile takdir etmek doğru değildir. Bir velide hiç keramet görülmeyebilir.

Keramet, **Hakk!** ın **Berr** isminden gelir. Bu yüzden ancak Onun kullarından ebrar, iyi olanlar için bir mükâfat olarak meydana gelir.

Kerametler, kişinin ihtiyacına göre olur. Şayet imanı zayıf veya muhtac ise imanını güçlendirecek veya ihtiyacını giderecek kadar ona keramet verilir.

Velilerin kerameti ile ona kısmen benziyen ahvali şeytaniye, şeytani haller arasında birçok fark vardır. Evliyanın kerametlerinin sebebi, iman ve takvadır. Şeytani hallerin sebebi ise, Allah ve Resulünün yasakladığı şeylerdir.

Kerameti Siddikin(Siddıkların kerameti) beş tanedir.

1-İstikamette olmak şartıyla, devamlı zikir ve taat halinde bulunmak.

2-Azı tercih etmek suretiyle, dünyaya rağbet etmemek,

3-Aksi haller bulunsada yakîni tazelemek.

4-Menfeat getiren kişilerle beraber bulunduğunda vahşet, zarar verecek kişilerle beraber bulunduğunda ünsiyet duymaktır.

5-Tayy-ı Mekân, uzun mesafeleri katetmek, su üstünde yürümek ve benzeri olağan hükmünün dışında kalan şeylerin zuhur etmesidir.

Bu faziletlerin belli vakitleri, şahısları ve yerleri vardır. Bunları vakitsiz isteyenlerin erişmesi pek nadirdir. Hülâsa bunlar, isteyene veya kendi kendine bunu anlatana, ya da bunu elde etmek için çalışana verilmez.

Bunlar ancak Allah sevgisiyle meşgul olduğundan kendini ve amelini görmeyen, Allah'ın ihsanını kollayan, kendinden ve amelinden ümidini kesene verilir.

Yahya b.Muaz (k.s) sorarlar:”Velinin özelliği nedir? O da cevaben derki:”Veli'nin; sabır iç elbisesi, şükür dış elbisesi, Kur'an yardımcısı, hikmet ilmi, fakirlik iftihar, takva bineği, üzüntü arkadaşı, zikir meclisi, Allah ise yoldaşdır.”Buyurur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) mübarek hadislerinde:***”Her nesilde ümmetimin en hayırlıları 500 kişidir. Abdallarda 40 kişidir. Ne 500 ler içinde ne de 40 lar için eksilme vardır. Bunlardan bir kimse ölünce, Allah yerine 500 den birini alır, kırklara koyar.”Yanındakiler:”Ey Allah'ın Resülü!(s.a.v) Bize onların amellerini söyleyermisin? Dediler. Efendimiz (s.a.v)de:”Onlar kendilerine zulmedenleri affederler. Kendilerine kötülük edenlere iyilik yaparlar. Allah'ın kendilerine verdiği şeylerde başkalarına pek cömert davranırlar.”(Ebu Nuaym, İbn Ömer(r.a)dan, Hilyetül-Evliya)***

Diğer bir hadisi şeriftede:”Bu ümmetde Abdallar 30 tanedir. Kalpleri, Halilür-Rahman Hz.İbrahim (a.s)ın kalbi üzeredir. Bunlardan biri ölünce Allah onun yerine bir başkasını koyar.”(Ubade ibn. Samit(r.a)dan. A.B.Hanbel, Müsned,6/322)

Abdalların vasıfları; çok namaz, çok oruçtan ziyade, ahlaki kemale sahip oluşlarıdır.

Tirmizi'nin Ebu Derda(r.a)dan rivayet ettiği hadisi şeriftede:”Onlar insanları ne çok namaz kılarak,ne çok oruç tutarak,nede çok tesbih çekerek geçmiş değillerdir.Fakat onları öne geçiren husus güzel ahlak,verâ ve takvada sıdk,halis niyet,iç temizliği gibi ahlaki düsturlardır.Bunlara uyanlar hizbullahdır.Hizbullah olanlar kurtuluşa erecek olanlardır.”buyurulur.Bunlara Abdal denmiştir.

Cinler hakkında muhtelif suretlere bürünmek caiz olunca, melekler ve evliyalar hakkında da caizdir.

Sufilere göre, cisimler âlemi ile ruhlar âlemi arasında orta bir âlem mevcuttur. Buna âlem-i misal denir. Bu âlem cesetler âleminden daha latif, âlemi ervahdan daha kesiftir. Ruhların cesed giyme ve muhtelif şekillerde zuhur etme hadisesini bu âlem-i misale bina ederler.

Bir velinin tavırdan tavıra geçmek suretiyle terakki etmesi üç şekilde meydana gelir:

1-Cinlerde olduğu gibi, temsil ve teşekkül yoluyla birçok sureti alma hali.

2-Farklı suretlere bürünmeden arzın dürülmesi, mesafenin tayyedilmesi suretiyle farklı yerlerde görünme hali. Bunun sonucu olarak onu iki ayrı şahıs, aynı bünye ve şekil içinde ayrı ayrı yerlerde görebilirler.

Allah bunu, arzı dürmek ve görmeye mani perdeleri kaldırmak suretiyle gerçekleştirir.

Kişi aslında bir yerde olduğu halde iki yerde zannedilir. Bunun en iyi örneği, Mirac dönüşü Mekkelilerin dileği üzerine Beytül-Makdis’le Resulullah(s.a.v) arasındaki perdelerin kalkması ve Efendimiz(s.a.v)in onu tasvir etmesi.

3-Velinin cüsse itibariyle kevni dolduracak kadar azamet ve büyüklük kesbetmesi ve bu yolla her tarafta müşahede edilmesidir.

İmam-ı Gazali(k.s)derki:”Abdallar, insanların ve halkın gözünden saklanırlar. Çünkü bunlar, devrin âlimlerine bakmaya tahammül edemezler. Çünkü bunlar, onlar nazarında Allah’ın cahilleridir. Onlar ise, nefisleri yanında ve cahiller nazarında ulemadırlar.”(*Ebu Talib el Mekki*)

Muhiddini Arabî(k.s)de:”Allah’ın kendileriyle âlemi muhafaza buyurduğu direkler dörttür. Bunlar Abdallardan daha hastırlar. İki imam ise bunlardan daha hastır. Kutup ise hepsinden ehaştır.”

Abdal, kötü vasıfları iyileriyle tebdil eden herkes için kullanılan müşterek bir lafızdır. Ve bunu muayyen bir miktar hakkında kullanırlar. Bu muayyen miktar 40 tır,30 da denmiştir,7 de denmiştir.

Herbirinin, dört direkten bir direği, Kâbe’nin rükünlerinden bir rüknü vardır.

Hz.İsa(a.s)ın kalbi üzerine olanlara, Rüknü Yemani,

Peygamberlerden bir peygamberin kalbi üzere olanla, Hz.Adem(a.s)ın kalbi üzere olan kimseye, Rüknü Şami,

Hz.İbrahim(a.s)ın kalbi üzere olana, Rüknü Iraki,

Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)in kalbi üzere olana da, Rüknü Haceri Esved vardır. Bu, Allah’a hamdolsun ümmeti Muhammedindir, bizimidir.

Hz.Ali(r.a)ın rivayet ettiği hadistede:”Abdallar Şamda’dır. Nuceba Mısırdadır. Asaib’de Irakta’dır.”buyurulur.(*Hatib, Tarihu Bağdad,3/75-76*)

Bu zatlar, Salih, zahid, veli kullardır. Bunlar hayırlılar cemaatidir.

EVLYAULLAHIN GÖSTERDİĞİ KERAMETLER

Kerametler çok çeşitli olup bir kısmı şunlardır:

1-Allah'ın izniyle Ölüleri Diriltmek. Buna şu velilerin hikâyeleriyle şahit olunmuştur.

a-Ebu Ubeyd Busri(k.s),savaşta Allah'dan hayvanını diriltmesi için dua etmiş, Allah'ı Zülcelalde hayvanını diriltmiştir.

b-Müferriç Dimamini(k.s),Kızartılmış bir civcive “uç” demiş o da uçmuştur.

c-Şeyh Ahdal(k.s),ölü bir kediyi çağırmış, kedide kalkıp ona gelmiştir.

d-Abdulkadir Geylani(k.s)hazretleri tavuğu yedikten sonra”Ufalanmış kemikleri diriltten Allah'ın izniyle kalk” demiş, o da kalkmıştır.

e-Şeyh Ebu Yusuf Dehhani(k.s),bir ölünün yanına gitmiş ve ona “Allah'ın izniyle kalk” demiş, o da kalkmış ve ondan sonra uzun süre yaşamıştır.

2-Ölülerle Konuşmak. Bu önceki kerametten daha çok meydana gelmiştir. Bu konuda, Takıyyuddin Subki, Ebu Said Harraz, Abdulkadir Geylani(k.s)hazretleri gibi imam olan şeyhlerden rivayet edilmiştir.

3-Denizi yarmak, denizin kuruması ve su üzerinde yürümektir. Böyle kerametler Şeyhül İslam Takıyyuddin b.Dakik îd'de görülmüştür.

4-Maddeyi başka bir maddeye çevirmek. Rivayete göre, birisi Şeyh İsa Hattar Yemeni'ye, adeta onunla alay edercesine, birisinde şarap olan iki dolu kap gönderir. Şeyh Besmele çekerek “yiyin”der. Oradakiler yemeye başlayınca, görürlerki yedikleri şey, kaplardaki görülmemiş renkte ve kokuda yağa dönüşmüş.

5-Yerin, onlar için katlanıp kısaltılmasıdır. Şöyle bir olay anlatılır, Velilerden birisi Tarsus camiinde iken Kâbe'yi özlemiş, bunun üzerine başını yakasına sokmuş, çıkarınca kendisini Kâbe'de bulmuş. Bu konuda çok tevatür derecesinde olanlar vardır.

6-Cansız hayvanlar, varlıklarla konuşmaktır. İbrahim b.Ethem'e(k.s),nar'ın kendisini yemesi için seslendiği, onunda onu yediği, boyu yetşemiyecek kadar kısa olduğu halde nar ağacına uzanabildiği, ekşi olduğu halde tatlandığı, senede iki kez meyve verdiği anlatılır.

7-Hastaları iyileştirmektir. Serii Sakati(k.s)hazretleri dağın birinde kötürüm, kör ve hastaları iyileştiren bir adamla karşılaştığını anlatmıştır.

Yine Abdulkadir Geylani(k.s)hazretlerinin, oturak, felçli aynı zamanda kör ve cüzamlı olan bir çocuğa “Allah'ın izniyle kalk”deyince çocuğun sağlam olarak kalktığı anlatılmıştır.

8-Hayvanların, velilere iteat etmesidir. Ebu Said b.Hayr Yemeni(k.s),ondanda önce İbrahim Havvas(k.s)hakkında bu tür hikâyeler anlatılmıştır. Onlara cansız maddelerinde iteat ettiği anlatılmaktadır.

Âlimler sultanı, Şeyhül İslam İzzettin b.Abdüsselam(k.s)ın hikâyesi ve Frenk vakasında, Haçlı seferlerinde “Ey Rüzgâr onları yakala” sözü bunu anlatmaktadır.

9-Tayyı zaman, farklı zaman boyutuna geçmek.

10-Zamanı genişletmektir.

Bunları aklın kavraması zordur. Bunu ehline teslim etmek İslam dinine daha layıktır. Bunlar hakkında anlatılan pek çok hikâyeler vardır.

11-Duanın kabul edilmesi. Bu da pek çok kere vaki olmuştur. Bizde buna pek çok kişide şahid olduk.

12-Dili bağlamak ve çözmek.

13-Son derece nefret ettiği meclise kalbin cezp edilmesidir.

14-Bazı gayb hadiselerinden haber vermek ve keşfde bulunmak. Bunlar anlatılmayacak kadar çoktur.

15-Uzun süre yemeden içmeden durmak.

16-Tasarruf makamıdır. Sufilerin bir kısmı hakkında bu konuda çok şey rivayet edilmiştir. Bazıların peşinden yağmurun gittiği anlatılmıştır. Müteahhirinden Şeyh Ebul Abbas Şâtır'ın(k.s) yağmuru dirhemle sattığı rivayet edilir. Bu konuda onun hakkında çok rivayet vardır.

17-Çok miktarda gıda alma gücüne sahip olmaktır.

18-Haram yemekten kendini koruyabilmektir. Nitekim Haris Muhasibi(k.s)nin haram yiyeceğin kokusunu kokladığı ve onu kokusundan haram olduğunu anladığı için yemediği anlatılır. Bu konudada çok olay anlatılır.

19-Perde ardından uzak bir yer görmektir. Şeyh Ebu İshak Şirazi(k.s)nin, Bağdat'tan Kâbe'yi gördüğü anlatılır.

20-Bazılarına verilen heybettir. Bayazidi Bestami(k.s)nin anlattığına göre, yalnızca veliyi görmekle ölen veya önünde kömüre dönen yada ondan gizlediği bir şeyi itiraf edenler olduğu ve benzeri hikâyeler anlatılmaktadır. Bu tür pek çok olay vardır.

21-Çeşitli halleri tasavvur etmektir. Sufiler buna “Misal âlemi” adını vermişler ve cisim âlemi ile ruhlar âlemi arasında bir âlem olarak kabul etmişlerdir. Onlar bu âlemin cisim âleminden ince, ruhlar âleminden ise daha yoğun olduğunu, buna göre ruhların bedenleştiğini ve misal âleminde çeşitli suretlerde zuhur ettiğini söylemişler ve bu konuda “O Cebrail, ona Meryeme tam bir insan gibi göründü”(Meryem Suresi,17) ayetini göz önüne almışlardır.

22-Allah'u Zülcelalin onlara yeryüzü hazinelerini bildirmesidir. Bu konuyla ilgili olarak, Ebu Turab, Nahşebi(k.s)nin ayağını yere vurmasıyla oradan tatlı bir suyun çıkması gibi.

İstidrac: Buda keramet gibidir. Fasık veya kâfir bir kimsenin isteğine uygun olarak meydana gelir.

Birtakım riyazetlerle ruh kuvvet buluyor, nefsi tasarruf altına alıp, eşyaya hâkim olabilme kuvvetini elde ediyor. Bugibi haller kendilerinin istikamet üzere olduklarına delalet etmez. Hiçbir kıymet ifade etmediği gibi, din ile iman ile de alakası yoktur. Kendilerini küfür bataklığında batırdıkları gibi kendilerine uyanları da batırırlar.

Peygamber Efendimiz (s.a.v):”Kulun masiyetlerinde devam ve ısrar etmesine rağmen, Allah’ın ona dünyadan ne arzu ederse vermekte olduğunu görürsen, bil ki bu ona Allah’ın bir istidracıdır.”(A.b.Hanbel, Müsned.)

O onu istemiş, Allah’da onu ona vermiştir. Fakat Allah’ın rızası yoktur.

TASARRUF NEDİR? ÖLDÜKTEN SONRADA DEVAM EDERMİ?

Tasarruf iki türdür.

1-İlahi yardımla tabii şartları aşarak insanlar üzerinde birtakım olağan üstü işlere muvaffak olmaktır. Bu âlemde gerçek ve yegâne tasarruf sahibi Allah’u Zülcelaldir. Cenab-ı Hak bazı kullarını bu tasarrufa mazhar kılabilir.

2-Nefsin hayal gücüyle izah edilen türüdür. Bu bir cem-i himmet ve konsantrasyondur.Bu tür bir tasarruf gücü,insanda idmanla geliştirilen sportmenlik kabiliyeti gibidir.Bazı insanlar böyle bir kabiliyetle yaratılırlar.Bu kabiliyet riyazat ile gelişir.

Bu tasarruf gücü ulvi maksatlar için kullanılırsa faydalıdır. Kötü ameller için kullanılırsa makbul olmaz. Butür bir tasarruf gücü dini yüceliklerden sayılmaz. Allah katında yakınlığa bir delil olmaz.

Tasarrufun birinci türü, bir bakıma Vehbi olduğu için muradı ilahiye göre ölümden sonrada devam edebilir.

Ama ikincisi, insanların çalışmalarıyla geliştirdiği tasarruf ise hayat ile sınırlıdır. Ölünce biter.

EVLİYANIN ÇEŞİTLERİ

Cenab-ı Hakk’ın veli kulları dört guruptur.

1-Hem kendileri, hemde halk tarafından bilinen evliyalar. Cenab-ı Hak onlara velayet makamını son noktasını ihsan etmiş ve kendilerine marifetini vermiştir. Halkı irşadla görevlidirler. Bunlara *Ahasül Havas* denir.

2-Veli olduklarını kendileri ve halk bilmez, yalnız Allah bilir. Bunlar, Cenab-ı Hakk’ın:”Velilerim Benim bilgim altındadır. Onları Benden başka kimse bilmez.”(Abdurahman Cami, Nefahatül Üns sh.45.Gümüşhanevi, Camiul Usul, sh.50.İsmail Hakkı Bursevi, Temamül Feyz, sh.118) buyurduğu kimselerdir. Bunlara “Has”kullar denir.

3-Kendileri bilir halk bilmez. Âlimler ve abdallar bu gurubun içindedir.300 kişidir. Yeryüzünde bunlardan biri eksilirse, geride kalanlar, Salih müminlerden birini onun yerine getirirler. Halk onların kim olduğunu bilmeden üçler, yediler, kırklar der.

4-Halk bilir kendileri bilmez. Velilikleri halka açık kendilerine gizli olanlardır.(Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nüfus sh.300)

RİCALÜL GAYB, ÜÇLER, YEDİLER, KIRKLAR

Ricalül gayb, gayb erenleri, bilinmeyen Hakk dostları demektir. Allah dostluğunun gizliliğinden kinayedir. Kur'an-ı Kerimde: **"Rabbın ordularını O'ndan başka kimse bilmez."**(Müddessir Suresi,31) ayetinin ifade ettiği anlamda budur. Abdalan, kutup, gavs, evtad gibi isimlerle yâd edilmesi Hâkim ve Tirmizinin rivayet ettiği bir hadisi şerife dayanmaktadır.

Peygamber Efendimiz(s.a.v): **"Bu ümmetin içinde İbrahim (a.s) tabiatı üzere kırk, Musa (a.s) tabiatı üzere yedi, İsa (a.s) tabiatı üzere üç, Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v) fitratı üzere bir kişi bulunur. Bunlar derecelerine göre halkın efendisi sayılır."**(Keşfülhafa, c.1,sh.24.Ahmet b.Hanbel,Müsned1/112.5/322.6/316)

Bu hadisi şerif mutasavvıfların, üçler, yediler, kırklar gibi değişik isimlerle andığı gayb erenlerinin mesnedi olmuştur. Hadisi şerifte daha çok abdal kelimesi yer almakta, bazende aynı kökten budelâ kelimesi kullanılmaktadır. Bunlar gizlidirler, bilinmezler. Cenab-ı Hak onları semada ve arzda gizlemiştir. Ondan başkasına münacatta bulunmazlar. Ondan başkasını müşahade etmezler. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde: "Rahmanın kulları öyle kimselerdir ki, bunlar yeryüzünde tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine bir laf attıklarında sadece selam derler."(Furkan Suresi,63)buyurur.

Bunlar huşu ehli oldukları için kendilerine Rahman sıfatının tecellisi galip gelmiştir. Onun için sadece fısıltı halinde konuşurlar. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimde: "Sesler Rahman'a huşu halindedir. Onlardan fısıltı dışında bir şey duymazsın."(Taha Suresi,108)buyurur.

Onların adetleri edebli olmaktır. Birisinin yüksek sesle konuştuğunu duyduklarında, göğüs etleri titrer ve hayrete düşerler.

Gizli bir takım sırlara vakıf, halk tarafındanda kolayca tanınmayan ricalül gayb kendi aralarında bir hiyerarşik düzenleri vardır. Tıpkı ordudaki, rütbe sınıfları gibi.

Bu düzenle ilgili bilgiler, Muhiddini Arabî(k.s) öncesi ve sonrası kaynaklarda birbirinden farklıdır.

Ebu Kattani'nin tasnifine göre, ricalül gayb, aşağıdan yukarı doğru:

1-Nukeba,2-Nuceba,3-Abdal,4-Ahyar,5-Umed,6-Gavs,şeklindedir.(Hatib,TarihuBağdad,3/75-76) İbni Arabinin tasnifine göre ise:1-Nuceba,2-Nukeba,3-Abdal,4-İmameyn,5-Kutubdur.(İbn. Arabî, Futuhat,2/41)

Bunların görevleri; Âlemdeki manevi ve ruhani düzenin korunması, hayırların temini, kötülüklerin giderilmesi için çalışmak ve dua etmektir. Bunlar bir bakıma leşkeri duadır. Peygamber varisleridirler. Cenab-ı Hakk'ın yeryüzünü kendilerine musahhar kıldığı, hilafet sırrına ermiş kişilerdir. Onlar âlemin intizam sebebidir. Ama kimler oldukları genellikle gizlenmiştir.

Nukeba 300,Nuceba 70,Budela 40,Ahyar 7,Umed 4,Gavs 1,kişidir.

Nukeba Mağrib’de, Nuceba Mısır’da, Abdal Şam’da, Ahyar yeryüzünde dolaşmakta, Umed yerin, kuzey, güney, doğu, batı dört yanında, Gavs ise Mekke’dedir.

Halkın ihtiyacı ortaya çıktığında, önce Nukeba, sonra Nuceba, sonra Abdal, sonra Ahyar, sonra Umed, Allah’a niyazda bulunur. Daha sonra dualarına icabet edilir. Aksi durumda Gavs Allah’a niyazda bulunur ve duasına icabet edilinceye kadar istemeye devam eder.*(Hatib, Tarihi Bağdat,3/75-76.İbn. Asakir, Tarihi Medeniyeti Dımeşk,1/300)*

Bu veliler birbirlerini iyi tanırlar. Yapılacak işlerde bazıları bazılarının iznine muhtacdır.

Her asırda üçler, yediler, kırklar, yüzler, üçyüzler, yediyüzler, binler, üçbinler, yedibinler, onbinler, nihayet bunlardan ayrı yüzyirmidörtbin veliyullah vardır. Bunlar hiç eksilmeden kıyamete kadar devam eder.(Mehmet Şemseddin, Miftahul Kulub, sh.48.İmam Rabbani, Mektubat,251-287.Gümüşhanevi, Camiul Usul, sh.41-51)

Ricalul gaybın sayısı konusunda farklılıklar vardır. İbn. Arabî(k.s) ricalul gaybın sayısı kesin olan, sayısı hiçbir zaman belirlenemeyip azalan çoğalanlar diye ikiye ayırır.*(İbn. Arabî, Futuhat,2/2-16-24-39)*

KUTUP

Sözlükte; *medar, değirmenin alt taşına yerleştirilen ve üst taşın dönmesini sağlayan iğ, demire denir.* Kutup kelimesi cem’e delalet eder. Etrafında feleğin döndüğü zannedilen bir yıldızında adıdır. Tasavvuf istilahında, bazen ibadet ve ahlak konularında en üstün kişi anlamındadır. Tevekkül kutbu gibi.

Kutup kelimesi bir kavimde işleri idare eden reis içinde kullanılmıştır. Mutasavvuflar bundan yola çıkarak evliyanın başını **“kutup”** olarak tabir etmişlerdir.

İstilah olarak, *en büyük veli ve velileri yöneten kişi manasına gelir.* Allah’ın izniyle kâinatta tasarruf sahibi kişi demektir. Kutup âlemde her zaman Allah’ın nazar kıldığı kimsedir. Kutup, her zaman sahibül vakittir. Onun en büyük özelliği zamanında tek olmasıdır. Cenab-ı Hak âleme bakarak kullarının işleriyle vazifelendireceği kimseyi vazifelendirir. **Ona “kutup, gavs, halife ve zamanın teki”** denir.

Kutbul aktab, kutuplar kutbu, baş kutup demektir. Genellikle tarikat pir’leri hakkında kullanılan bir tabirdir. İbn Arabî(k.s) bu kavramı “Hakikatı Muhammediye” anlamında kullanılmıştır.

Gavs, darda kalındığında kendisine iltica edilen istimdat edilen kutup demektir. Gavs-ı Azam ise Abdulkadir Geylani (k.s) hazretlerinin sıfatıdır.

Bir hadiste Efendimiz (s.a.v): *”Allah’u Zülcelâl, halk içinde kalpleri Hz.Adem (a.s) ın kalbi üzerinde olan 300, Hz.Musa (a.s) ın kalbi üzerinde olan 40, Hz.İbrahim (a.s) ın kalbi üzerinde 7, Cebrail (a.s) ın kalbi üzerinde olan 5, Mikail (a.s) ın kalbi üzerinde olan 3, İsrâfil (a.s) ın kalbi üzerinde de 1 kulu vardır.* Sonuncusu öldüğünde yerine üçlerden, üçlerden biri öldüğünde beşlerden, beşlerden biri öldüğünde, yedilerden, yedilerden biri öldüğünde kırklardan, kırklardan biri öldüğünde, üçyüzlerden, üçyüzlerden biri öldüğünde de

halktan biri onun yerine geçer. Onların duaları sebebiyle Allah’u Zülcelâl mahlûkatı diriltir, öldürür, yağmur yağdırır, bitkileri bitirir ve yeryüzüne gelmesi muhtemel belaları defeder.”(*Ebu Nuaym,1-8-9.Suyuti, el havi lil Feteve,462.Acluni,1-2-6.El Bari3-670-71.İbn Abidin,271.İbn Cevzi,3-397*)

KUTUPLARIN TASNİFİ

Mutasavvıflar kutupları farklı şekillerde tasnif etmişler, yaygın görüşe göre kutuplar ikiye ayrılır.

1-Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v)in gönderilmesinden önceki kutuplar. Bunlar 313 resuldür.

2-Peygamber Efendimizin(s.a.v) Bi’setinden sonra gelenler. Bunlarda kıyamete kadar devam edecektir.

Bu ümmetin kutupları 12 tanedir. Şu Nebi’lerin kademi üzerinedir.

1-Hz.Nuh(a.s),2-Hz.İbrahim(a.s),3-Hz.Musa(a.s),4-Hz.İsa(a.s),5-Hz.Davut(a.s),6-Hz.Süleyman(a.s),7-Hz.Eyyüb(a.s),8-Hz.İlyas(a.s),9-Hz.Hud(a.s),10-Hz.Lut(a.s),11-Hz.Salih(a.s),12-Hz.Şuayb(a.s). Onlar bu ümmetin aksenidirler. Tıpkı dünya ve ahirette maddi ve cismani âlemin 12 burç akseni üzerinde olması gibi. Allah onları hem dünyada, hemde ahirette mutad olan ve olmayan kevn ve fesadın, oluş ve bozuluşun zuhuruyla vazifelendirmiştir.(*Esfar,300*)

Bu kutupların hepsinin söyledikleri kelime bir olup, o da “Allah”dır. Bir Hadisi şerifte:”**Yeryüzünde Allah, Allah denilmez oluncaya kadar kıyamet kopmaz.**”(Müslim, *Enes b.Malik(r.a)den*)

Yani Hakk onun himmetiyle yeryüzünü muhafaza eder. Allah’ın takdir ettiği saate kadar dünyanın teminatıdırlar. İnsanları Allah’a zikre, irşad ve sevk ederler. Bu sebeblede Allah dünyayı muhafaza eder.(*Molla Cami, Nefahat,50.Hacc Muhammed Parsa, Fazlul Hitab, Trc. Ali Hüsrevoğlu Tevhide Giriş,ist.1988,sh.585*)

Bundan sonra **evliya zümresi; evtad, abdal, nakib, necib, efrad şeklinde tasnif edilir.** Bu tabakaların sayıları, alametleri ve görevleri konusunda farklı rivayetler vardır.(*Futuhâtı Mekkiye,1-172-257,2-78-635-637.Gümüshanevi, Veliler ve Tarikatlarda Usul, sh.41-45.Molla Cami, Nefahatül Üns,49-53.İsl. Ansk. Abdal Md.*)

KUTBUN ÖZELLİĞİ

En büyük özelliği gizliliğidir. Bunları hiç kimse hakkıyla tanıyamaz. Ancak ehli bilir.

Herbirinin beşeriyet zarureti olan şeylerden kubbeleri (örtüleri)vardır. Böylece ağyarın gözlerinden gizlenirler. Gizli olması onların şanındandır. Çünkü onlar gayret hazinelerine konmuşlardır. Kıyamete kadar umumi suretlerde asla görünmeyeceklerdir. Bunun için ümmetin avamı, halife ve kutbun kim olduğunu bilmezler. Havassa ise zahir olur.(*Şarani, el Yakut vel Cevahir, Kahire,1959,sh.82.İbn Arabî, Tedbirat,42*)

Bu gizlilikle ilgili bir *hadisi kudside*:”Benim velilerim kubbelerimin altındadır. Benden gayrısı bilemez.”Buradaki gayr ifadesi ehlullahın dışındakiler demektir.(İ.Hakkı Bursevi, Tuhfe Vesiniye,29)

Bu gizlilikle birlikte kutupların alametleri yer yer açıklanmış, bunun sebebidir kutbiyyet iddia edenlere karşı dikkatli olunmasını sağlamak içindir.

Eş Şazeli(k.s)hazretleri Kutbun 15 alameti olduğunu söyler. İsmet, rahmet, hilafet ve niyabet kuvveti ile ve arşı azamı taşıyanlarla desteklenir. Ona zatın hakikatı ve sıfatların ihatası keşf olunur. Varlıklar arasında fazilet ve hilm ahlakı ikram edilmiştir. Evveliden evvelin ayrılması ve sonuna kadar kimsenin güç yetiremeyeceği hükümler, bütün ilimlerin ve malumların ihatası ilmi ve başlangıç sırrından sonuna kadar olan ilim verilir. Sonra Ona döndürülür. Futuhatta’da İbn Arabî(k.s) buna benzer sıfatlar saymıştır.(Muhiddin İbn. Arabî, Futuhat,25-255-270.bab.)

İsmail Hakkı Bursevi(k.s),Kutbu şöyle anlatır:”Âlemin medarıdır. Hakk, halka onun gözüyle nazar etmekte ve bütün eşya, evladın babasına boyun eğdiği gibi, ona baş eğermektedir. Altı cihet kutup ile kaimdir. Bir başka deyişle altı cihet ona tek cihet olmuştur. Çünkü kutup Hakk’ın halifesidir. Onunda halifeleri vardır ki, Mülk, melekût ve dört yöne nazırdır.

Kutup beşeriyetiyle mülk makamında, sırrı ile melekûtta. Onun için yön, gece-gündüz kaydı yoktur.

Kutbun ilahi ismi “Veliiyullah”dır. Çünkü Allah kendi zatında,”Veliiyihamid”dir. Kutbun velayeti de ona bağlıdır.”Hakem” ve “Adl” kutbun isimlerindendir. Zira bütün hikmetler Onun katında tek hükümdür ki o da “adl”dir. Bu sebepten kutup, halifedir. Halifede ise zulüm olmaz.

Kutbiyyet mertebesi, fena ve beka ile hâsıl olur. Kutbiyyet makamına erenin ensesi yüz suretine girmelidir. Peygamber Efendimizin(s.a.v) namaz kılariken arkasını gördüğü gibi. Her yüz ona yönelmelidir. Yoksa merkez olamaz.(Tuhfe Ataiye vr.236.İ.Hakkı Bursevi)

KUTBUN KISIMLARI

1-Kutb-i Vücud,

2-Kutb-i İrşad.

Kutb-i Vucud: âlemin dayanağı olup her asırda tek. Hakiki tecelliye mazhardır. Hakkal yakın mertebesinde. Çünkü ulûhiyetin sırrı ondadır. Zira halifetullahdır. Bütün isimlerin mecmuası olup ismi, ismi azamdır.”Enel Hak”demeye Salih olan budur. Ancak edebinden demez. Mertebesi kâmil insan mertebesidir. Fakat ay her ne kadar bedr olsa güneş mertebesini bulmaz.

Evliya dairesinin manevi silsilesi vardır. Sûri silsilesi yoktur. Manevi silsile, rahmani nefesin birinden birine geçmesidir. Velayet ve kutbiyyet sırrının evlada intikali söz konusu değildir. Kabiliyeti olana intikal eder. Evladda da o mananın varisliğine kabiliyet varsa ona geçer.

Her asırda kutb-i vücud birdir. Çok olması veya hiç olmaması sonucu fesad lazım gelir.

Âlem cesede benzer. Bir cesedde iki ruh olmayacağı gibi âlemde de iki kayyum olmaz. Kutb-i Vucud tecelli-i Hakk’a mazhardır.

Kutb-i İrşad: İrşad ehli olanlardır. Bunlar her asırda çok olur. Aynı tecelliye mazhardırlar. Mertebeleri aynel yakındır. Kişi tecelli-i aynî olmadıkça kutb-i irşad olmaz.

Bu makamda niceleri da’vaya düşüp nakıs kalmışlardır. Evliya içinden “efrad”taifesinden çoğu, kutb-i irşad olmakta karar kılmışlardır. Kutbiyyeti Vucudu kabul etmemişlerdir. Kutb-i İrşad ve Vucud kutbiyyette müşterektir.

Ancak Kutb-i Vucud her asırda bir olur, gayrıları çoktur.

Hakiki Kutup: Resulü Ekrem Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)dir. Çünkü o,”Rahman”isminin mazharıdır. Başlangıçta vücud kapısı onunla açılmış, sabit hakikatlar onunla açıklanmıştır.

Bütün varlıkların kabiliyetine göre feyizlenmesine ve kemalatına vasıta olmuştur. Evvelden ahire kadar, medar a’ladan ednaya kadar merkez o olmuştur.

Muhammedi nur bütün âlemlerin kutup ve reisidir. Her asırda kutbul aktab Cenab-ı nebevidir.

Kutbul aktabın kutbiyyeti bütün kutupları kapsar. Çünkü kutbiyyet asılda birdir. Fakat değişik suretlerde görünmüştür. Hâlâ kutb-i Vucud odur. Her asırda kutupların kabiliyeleri kadar marifet husule gelmiştir. Yıldızların ışığı aktarması gibi.

Bütün enbiya dünyada Resulullahın(s.a.v) gölgesidir. Her birinin kendi asırlarında kutbiyetleri vekâlet ve niyabet yoluyladır. Asaletle değil.

İşlerin hayırlı olanı orta olanıdır. Hadisine göre, Resulullah(s.a.v) âlemin kalbi oldu. Başlangıçtan kıyamete kadar kutup odur. İdris(a.s) onun gölgesidir. Gavsı Azam gölgesinin gölgesidir. Diğer kutuplar ise akisler, gölgelerdir.

Müsemmaya nisbetle esma gibi. Aslolan müsemma, diğerleri ise fûrudur. Ağacın dallarına nüfuz olduğu gibi, asıl o ferlere sâridir.

Geçmiş ümmetlerde bu kadar uzun zamana rağmen 25 kutup gelmiştir. Bu ümmetin ise her asırda kutb-i vücudundan başka pek çok aktabı vardır. Mehdi zamanında son bulsa gerektir. Çünkü mehdi hilafetin neticesidir.(İ.Hakkı Bursevi, Kâbe ve insan, Tuhfe-i Ataiye, Veysel Akkaya, irfan Yay.)

Kutup, Allah’ın yeryüzündeki, yani mümkünât âlemindeki halifesidir. Halifenin kendisini halife tayin edenin suretinde olması gerekir. Aksi halde hususiyetle bu tür bir halifelikte ona halife olamaz. Zira bu ona varlık verme ve onu korumayla ilgili bir halifelik tayinidir.

Feyiz veren ile feyiz alan arasında münasebet diye adlandırılabilen bir benzerlik olmakdır ki feyiz meydana gelsin.

Âlem Hakk’ın suretinde yaratılmış olduğuna göre, halifeninde Hakk’ın suretinde yaratılmış olması gerekir.

Haberde Allah’u Zülcelalin, Hz.Adem’i(a.s) kendi suretinde yarattığı varid olmuştur. Şayet Allah’u Zülcelâl Hz.Ademi(a.s) kendi suretinde yaratmış olmasaydı, Hz.Adem’in(a.s),isimleri öğrenmesi kabil olmayacaktı.(Esfar,195)

Kutup, aynı zamanda gavsdır. Tüm hal ve makamları asaleten veya niyabeten kendisinde toplayan velidir. Asaleten, gerçekte tek kutup Resulullah(s.a.v)in ruhudur. İnsanlığın doğuşundan, kıyametin kopuşuna kadar, tüm Nebi, Resul ve kutupların yardımcısı Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)dır. Allah’u Zülcelalin tüm zamanlarda âlemden nazar kıldığı yer olan bir kişiden ibarettir. O,İsrafil(a.s)ın kalbi üzerindedir.(İstilah,531.Kaşani,145.Cami,93)

Kutbu Gavsa ölüm anında Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v)in sureti tecelli eder. Çünkü kutup, kalp itibariyle Hz.Muammed Mustafanın(s.a.v)kalbi üzerinedir.(Esfar,299)

Darda kalındığında iltica ve istimdat edilen kutup Gavs dır.Darda kalan sufiler,”Yetiş ya Gavs” diye seslenirler.Gavsda yardım elini uzatır.Abdulkadir Geylani(k.s)hazretleri Gavs-ı Azam lakabıyla anılır.

Sahabiden sonra velilerin en büyüğü kutupdur. Sonra, efrad, gerçi bunda ihtilaf vardır. Sonra imaman, sonra evtad, daha sonra ise abdal gelir.(Meşarık,120)

Abdal 7,Kutb-i Gavs bir tanedir. Kutb-i Gavs vefat edince,7 abdal toplanır, içlerinden birini gavs seçerler.

Eğer gavsın seçiminde birlik sağlanamazsa Resulullah(s.a.v)a başvururlar. Ona gelip, huzurunda beklerler. Resulullah(s.a.v) onlardan birini seçer. Bu kimse Kutb-i Gavs olur. Ve İsmi Azamın tecellisine mazhar olur. Varlıklardaki ilahi tecelli merkezleri kendisine boyun eğer, kendisine tecelli eden ismin hükmüyle mülk ve melekût âleminde tasarruf eder. Hz.Muhammed Mustafanın(s.a.v) ruhaniyetiyle kendisinden yardım istenen gavs olur.(Nefahat,124)

Gavs: Kendisine sığınılan kutba denir. İnsanların mecburiyet anında sırları açıklama konusunda ihtiyaç duydukları ve kendisinden dua talep ettikleri büyük kutup, aziz bir insan ve kerim bir efendiden ibarettir. Çünkü bu insanın duası makbuldür. Allah üzerine yemin etse, Allah muhakkak onun yeminin gereğini yapar.

Peygamber Efendimizin(s.a.v)zamanında Üveysi Karani (r.a)nin durumu böyleydi.

Kutup, zikri geçen bu sıfatlar kendisinde toplanmadan kutup olamaz.(Cami,4-22)O,ruhun bedende dolaşması gibi, kâinatta zahir ve batın aynlarda dolaşır. Umumi feyzin terazisi elindedir. Ölçüsü bilgisine, bilgisi Hakk’ın ilmine, Hakk’ın ilmide yaratılmış olmayan mahiyetlere tabidir.

Kutup hayat ruhunu en yükseğinden en alçağına kadar kâinata akıtır.

O,insan olması bakımından değil ama hayat maddesini taşıyan melekiyyet hususiyetine göre İsrafil(a.s)ın kalbi üzerinedir.

Cebrail(a.s)ın ondaki hükmü, insaniyet sıfatının kaynağında bulunan yaratılıştaki nefsi natıkanın hükmü gibidir.

Mikail(a.s)ın ondaki hükmü, çekim kuvveti. Azrail(a.s)ın ondaki hükmüde itme kuvvetinin hükmü gibidir.

Ekmeliyet Resulullah(s.a.v) mahsus olduğundan, kutuplukda onun varislerine yaraşır.(Cami,4)

İmaman; İki kişi olup biri kutbun sağında, diğeri solunda bulunur. Kutup'dan sonra iki imamın varlığı kabul edildiğinden dolayı, imaman veya imameyn tabirleri kullanılır. Kutup öldüğünde onun yerine Gavs'ın sağından başlayarak sırayla geçecek olan, biri melekût âlemi, diğeri mülk âlemi ile ilgili iki imam vardır.(İbn. Arabî, Futuhat,1/151-153-157.2/555-574.Kaşani, İstilahatus Sufiye,57.)Sağdaki melekût âlemine bakar, diğerk arkadaşından daha yüksektedir. Onlar vücut ve beka madeni olan yardımları, kutbun merkezinden ruhani âleme yansıyan bir aynadır. Bu ayna hakkında hiçbir şüphe yoktur. Diğeri ise mülk âlemine bakar. O da diğerk kutupdan yansıyan hayvaniyet maddesinden(duyularla) hissedilebilen âleme dönük bir aynadır. Bu ayna hakkındada şüphe yoktur. Soldaki imam kutbun halifesidir. Bu iki imamın dört zahiri, dört Bâtını amelleri vardır. Zahiri amelleri; zühd, vera, iyiliği emretmek ve kötülüğe engel olmak, Bâtını amelleri ise; sıdk, ihlâs, hayâ ve murakabedir.(Cami,4)

Evtad (Direkler):Allah'u Zülcelalin kendileriyle âlemi koruduğu kimseler olup dört kişidir. Dört yöne memur edilen velilerdir. Bunlar abdaldan daha hususidir. Kutbun sağında ve solunda bulunan iki imam bunlardan hususi, kutup ise hepsinden daha hususidir. Abdal kötü nitelikleri iyilerle değiştiren kimseler için kullanılan ortak bir ad olup, kırk, otuz veya yedi gibi belirli bir sayıdaki kimseleri ifade eder.(Meşarık,119)

Bunlar: Abdulhay, Abdulalim, Abdulkadir ve Abdulmurid sıfatlarıyla, doğu, batı, kuzey, güneyin muhafazasıyla görevlidirler. Âlemin dört direği mesabesinde bulunan, dünyanın dört tarafında yer alan dört kişi. Bu dört kişi vasıtasıyla Allah dünyayı korumakta olduğu için bunlara Evtad(direkler, temeller)denilmektedir. Keşşaf'da şöyle yer alırlar: Doğudakinin adı Abdurahman, Batıdakinin adı Abdulvedud, Güneydekinin adı Abdurrahim, Kuzeydekinin adı Abdulkuds'dür. Ne zaman onlardan biri ölse yerini naibi alır.

Herbiri bir peygamberin kalbi üzre olup, dört büyük meleğin ruhaniyetinden yardım alırlar.(İbn. Arabî, Futuhat,1/160.2/7.İbn. Abidin, sh.268)

Nukeba, bir topluluğun ileri gelen şahsı manasına gelen nakib kelimesinin çoğuludur. Burçlarla ilgili ilimlere vakıf, inzal olmuş şeraitlerin bilgilerine sahip, insanların kıyafet ve görünümlerinden, onların huylarını ve diğerk özelliklerini tesbit etme özelliğini kazanmış kişilerdir.

Allah'u Zülcelalin, el Batın ismi kendilerinde tahakkuk eden bu kişiler, 300 kişidir. Üç guruba ayrılırlar: 1-Emir âleminin hakikatlerine vakıf ulvi nefisler.

2-Halk âlemine ait hakikatlere vakıf süfli nefisler.

3-İnsani hakikatlere vakıf vasati nefisler. (İbn. Arabî, Futuhat,2/7.İbn. Arabî, İstilahatu Şeyh Muhyiddin Arabî, sh.57.Cürçani.)

Nuceba, lügatta; kıymetli, üstün kişi, soylu manasına gelen necib kelimesinin çoğuludur. İbn. Arabiye göre: Nuceba,8 kişidir. Sekiz ilahi sıfatın ilmine ve keşfen yıldızların ilmine vakıftırlar. Kürsi makamlarıdır. Bir diğerk görüşte, diğerk ümmetlerde 7

kişiydi, Muhammed(s.a.v) ümmetinde 12 kişidir. Cürcaniye görede,40 kişidir. Kulların ağır işleriyle meşgul olup, merhamet ve şefkatleri icabı daima başkalarının hizmetindedirler.(Cürcani, Tarifat, sh.294-295.Kaşani, İstilahatus Sufiye, sh.114)

Budela: Bedeller yedi kişidir. Bunlar bulundukları toplumdaki mekânlarından uzaklaşarak, yerlerine tıpkı kendilerine benzeyen birini bırakırlar. Böylece hiç kimse onun gözden kaybolduğunu fark edemez. Başkasının yerine vekil bırakılan bu kimselere budela denir. Bunlar Hz.İbrahim(a.s) kalbi üzeredirler.

Budela abdal değildir. Bütün zamanlarda ne artarlar nede eksilirler.

Makamları, dua konusunda inbisat (genişlik, büyüklük, mutluluk) diliyle hususiliğin son noktasını ortaya koymaktır.

Halleri ise, gayba iman ve yakın'dır. Bunlar Budela diye isimlendirilmişlerdir. Çünkü onlardan birisi, diğerleri bulunmadığı zaman hepsine vekâlet eder.(Nebhani,1/45)

Abdal: Maddi bağılıklardan ve zulmet hicablarından kurtuldukları için göze farklı şekillerde görünebilen ve Hakk ile bağlantılı olan kimselerdir.

Genel olarak mertebeleri, Kutbun mertebelerinden daha düşük evliyaullahın içinden yetişene abdal denir.

Velilerin varacakları son makam, fena, müna, müptega, münteha makamları durağıdır. Bu makam istikamet makamıdır.

Geçmişteki evliya ve abdal, iradelerini Hakk'ın iradesine teslim ettiklerinden, vefatlarına kadar Onun iradesine göre hareket etmeyi arzulayarak bu makama ulaşmak istemişlerdir. Bundan dolayı bunlara abdal denmiştir.

Abdalların dört ahlaki özelliği vardır:1-Veraya riayet ederler,2-İradelerini sahîh hale getirirler,3-İnsanlara karşı yumuşak davranırlar.4-İnsanlara nasihat ederler.

Abdal 7 veli kuldur. Ne artar nede eksilirler. Cenab-ı Hak, yedi iklimi, bölgeyi bunlarla korur. Herbiri bir iklimde bulunur. Herbiri gücünü, yedi semanın birinde bulunan peygamberlerden alır.

1-Hz.İbrahim Halilullah(a.s)dır.Birinci iklim onundur.Ve onların yedinci iklimin sahibine kadar sıralamada enbüyük olanıdır.

2-Hz.Musa Kelimullah(a.s),

3-Hz.Harun(a.s),

4-Hz.İdris(a.s),

5-Hz.Yusuf(a.s),

6-Hz.İsa Ruhullah(a.s),

7-Hz.Adem Safiyyullah(a.s) dır.

Onların her biri ilahi bilgiyle yıldızlar ve onların takdir edildikleri yörüngelerindeki hareketleri hakkındaki bazı sırları bilirler.

Bunların yaptıkları işlere göre sıfat isimleri vardır.

1-Abdulhay,2-Abdulhalim,3-Abdulvedud,4-Abdulkadir. Bu dört isim dört evtad ismidir.5-Abduşşekur,6-Abdussemin,7-Abdulbasir'de yine onların isimlerindendir.

Her ilahi sıfata bedel olarak bu abdallardan biri vardır. Allah'ı Zülcelâl onalara o sıfatla bakar.

Biryerden ayrılacakları zaman, kendilerine benzeyeni yerlerine bırakırlar. Onlar ruhani şahıslardır. Böylece hiç kimse onun gözden kaybolduğunu fark edemez.

Ahyâr: Salihler, en hayırlılar, basiret, ciddiyet ve gayret erbabı kişilerdir.

Göğün yollarını görerek, yerdeki sebeblere takılmazlar. Allah'ın ipine sarılırlar, yaratılmışlarla alakalara önem vermezler. Allah'ın ayetlerine yakın beslerler. Onun yolunu görürler. Şeytanın, yaratılanların ve nefsin vesveselerine aldırılmazlar.

Şayet nefis, şeytan veya insan kendilerine herhangi bir şekilde vesvese vermeye kalkarsa, onlara münakaşa, mücadele ve muhalefetle karşı çıkarlar. Toplum kendilerinden yüz çevirir. Şeytan uzaklaşır, nefis ise onlara boyun eğmek mecburiyetinde kalır, böylece sıratı müstakim üzere olurlar.(Minhac,55)

Âbid: İbadet eden, Allah'a ibadet eden kimsedir. Uhrevi sevaba ulaşmak için sürekli olarak farzları, nafileleri ve vazifeleri yerine getiren kimsedir.

Âbid, Hakk'a kâl ile ârif ise hâl içinde ibadet edendir.

Ârif: İstilah anlamı, Cenab-ı Hakk'ın zatının, isimlerinin ve sıfatlarının şuhudu mertebesine ulaştırdığı kimsedir. Bu makama hâl ve mukaşefe yoluyla ulaşılır. İlim ve marifet yoluyla ulaşmaz.

Ârif ibadete layık olduğu için Allah'a ibadet eden, cennet ümidi veya cehennem korkusuyla ibadet etmez.

Ârif, nefis tezkiyesi ve tasfiyesi mertebelerini geçen ve hakikatın sırlarını derk eden kimsedir.

Âriflerin dünya hayatlarında, başkalarından farklı olarak kendilerine mahsus makam ve dereceleri vardır. Sanki onlar bedenlerindeki örtüler içinde gibidirler. O örtüleri Âlim-i Kuds olan Allah için soyup çıkardılar. Onların bu örtüler içinde gizli halleri vardır.

Âriflerin üç mertebesi vardır:

a-Masivadan dönmek ve perdeleri ortadan kaldırmaktır. Bu halde olana zahid denir. Hakk'ı halkdan gizleyen üç perde vardır.

1-Küfür perdesi, imanı.

2-Dünya perdesi, ahireti.

3-Ehli cennetin avamının perdesi.

b-Riyazet yolunda Allah'a gitmektir. Bu halde olana “âbid”denir.

c-Allah'a vasil olmaktır. Bu halde olana “ârif-i billah”denir.

Ârif şükrettiğinde Allah'a aczini itiraf eder. Ondan başkası, aksine gurur sıfatıyla hareket eder.

Ârif irade yönüyle dilediğini yapmakla serbesttir. Nefsine karşı sürekli şiddetle mukabele etmez. Güzel tedbir ister, kötü takdirdende korkar.

Ârifin vasıflarını duyduğun zaman ona özlem duyarsın, onu gördüğünde ona hürmet gösterir, tâzim eder, boyun bükersin. Onun apaçık müşahadesini gördüğünde ise, makamının yüksekliği ve şanının yüceliği sebebiyle ârif hakkında sayılan bütün sıfatları az bulursun.

Âlim, ihlâslı olmak ve dünya için ilmini kullanmamak şartıyla hem öğrenme, hemde öğretme bakımından Resulullahın varisidir. Aksi durumda veraset hakkını kaybeder. (Kaşani, 43)

Âbid, iki ayağı şişinceye kadar Resulullahın fiillerine varis olur. Ârif ise hepsine varistir. O âlim ve âriftir. O ilimle ameli, marifetle hakikatı birleştirmiştir.

Efrad, ferdler, eşsiz şahsiyetler manasına gelen ferdin çoğuludur. Kutbun dışındaki gayb erenleridir. Belli sayıları yoktur. 2-3-6 veya 10 olabilirler.

Ebrar: En iyi kullar, iyiler demektir. İrfani ve ahlaki istilahlardan birisi olan ebrar iyiler anlamına gelmektedir. Bunlar, sülukun orta derecelerinde yer alan ve Allah'a seyir merhalelerinin bazılarını aşmış olan Allah'ın has kullarıdır.

Ebrar makamı Hakk'a yakınlık makamlarındandır. Ebrar, beldeleri ve kulları islah etmeye çalışan bir cemaattir. Çabaları yalnızca Ahlakı güzelleştirmeye yöneliktir.

Bu istilah Kur'an-ı Kerimden alınmıştır. *Al'i İmran Suresi 193.ayette*: "Ve bizi iyiler ile öldür." *İnfitar Suresi, 13.ayette*: "Kuşkusuz iyiler nimetler içindedir." *İnsan Suresi, 5.ayettede*: "İyiler kuşkusuz karışımı kâfur olan bir kadehten içerler." buyrulur.

Ebrarın makamı, mukarreblerin (yakınlaştırılmışların) makamından daha aşağıdadır. Sabikun ve mukarrebun, farzlara ilaveten, nafilelerle de Allah'a yakın olmaya çalışırlar. Vacipleri, müstehapları yerine getirirler. Haram ve mekruhlardan uzak dururlar. Güçlerinin yettiği bütün güzellikleri yerine getirirler.

Ricali Ma: (su adamları), Denizlerin ve nehirlerin diblerinde, içlerinde yaşayan, Allah'a ibadet eden ve herkesin tanıyamadığı bir topluluktur. (Futuhât, 2/21. Nebhani, 1/47)

Ricali Besabis: (ıssız çöllerin adamları), Bunlar âlemdeki mevki, makam ve itibar sahiblerdir. Ve Âdemoğlu cinsinden varlıklardır. İnsanlara görünür ve kaybolurlar. İnsanlarla karşılıklı konuşurlar. Bunlar daha çok, dağlarda, kırlarda, vadilerde ve nehir kenarlarında otururlar. İmkânı olanlarda şehirlerde oturur.

Makamları enfestir, onlar önlenmezler ve kendilerine bir hata isnat edilmez. (İnsan, 2/28)

Ricali İştîyak: Beş kişi olup, müşahede aynındadırlar. Onları iştîyak, özlem çoşturur ve ciğerlerini dağlar. İştîyak şevkten daha derindir. Bu sebeble onlar tarikat ehlinin sultanları olmuşlardır. Bunlara Ricali Salâvat (Namaz insanları) da denir. Çünkü her birine, beş vakit namazdan tahsis edilen bir vakit vardır. Bunlar kendilerine tahsis edilen namazlara daha çok düşkündürler.

Tıpkı diğer evliyanın feleklere ve bazı hakikatlara düşkün oldukları gibi.

KADİRİ TARİKATININ HALİSİYYE-İ HAYRİYYENİN GÜNLÜK ÇEKİLEN DERSLERİ

EUZÜBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİYM BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİYM İLAHİ ENTE MAKSUDİ VE RIZAKE VE LİKAİKE MATLUBİ

Önce: 1 Fatiha ve 3 İhlâsı şerif okuyup, hâsıl olan sevabını Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed Mustafa'nın (s.a.v) mübarek ruhi şeriflerine, İmam Hz.Ali (r.a) nın, imam-ı Hasan (r.a) ın, İmam-ı Hüseyin (r.a) Efendilerimizin mübarek ervah-ı şeriflerine ve Şeyh Hasan Basri (k.s) Hazretlerinin, Pirimiz Gavsul Azam Abdulkadir Geylani (k.s) Hazretlerinin ve Şeyh Hacı Mustafa Hayri Baba (k.s) Hazretlerinin, gelmiş geçmiş bütün silsile-i meşayih Efendilerimizin ervahı şeriflerine ayrı ayrı hediye ettim dedikten sonra;

Beş dakika ölüm halini tefekkür ettikten sonra, Cenab-ı Hak'dan şeyhine kadar teveccüh ve rabıta ederek, teveccühünü bozmadan verilen tesbihat ve dersleri okur.

33 veya 100 defa;"*Estağfirullah-Elhamdulillah*"Sonunda bir kere;"*El Aziym, el Keriym elleziy Lailahe illa Hu el Hayyul Kayyume ve ettuvbu ileyh*"

33 veya 100 defa;"*Allahümme Salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed*"Sonunda bir kere;"*Vesahbihi vesellim aleyhi ve aleyhim tesliymen kesiyren kesiyra*"

33 veya 100 defa;"*Lailahe illallah*"Sonunda bir kere;" *El Melikül Hakkul Mübiyn Muhammedün Resulullah Sadikul vağdil Emiyn*"

100 defa;"*Allah(c.c)*"Sonunda;"*Celle Celalühu ve amme nevalühu vela ilahe gayruhu*"

33 veya 100 defa;"*Besmele ile İhlâs Suresini*, Yani: Kul Hüvallahu Ehad. Allahüssamed. Lem Yelid ve lem Yüled. Velam Yekün lehü Küfüven Ehad."Snunda;"*Sadakallahülaziym*"Dedikten Sonra:

1 Fatiha,3 İhlâsı şerif okuyup, sevabını Sevgili Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed Mustafa'nın(s.a.v) mübarek ruhi şeriflerine, diğer bütün peygamberanı kiram efendilerimizin, Çâr-ı Yârı Güzin, Ezvacı Resul, Evladı Resul, Ashabı Resul, Ehli beytin, tabiin, tebeu tabiin, eimmei müçtehidin, ulemai amiliyn, meşayihî kâmilin, vasıliyn ve alâ cemi-ı evliya-ı,veş şühedai, ves sülehai, ves sıddikine, vel aşıkine, vel hazırine, vel kaibin ve alâ Pirimiz Eş Şeyh es Seyyid Abdulkadir Geylani(k.s)nin, Şeyh Hacı Mustafa Hayri Baba(k.s)nın ve bu tarikten gelmiş geçmiş bil cümle silsilei meşayih efendilerimizin, Cemi Pirlerin, cemi evliyaların, ahirete intikal etmiş olan anamın, babamın, akrabai taalugatımın ve alâ cemi Mümin ve müminatın ve alâ cemi-i Müslim ve müslimatın ve alel melaiketi vel mukaribine kaffeten ammeh, cümlesinin ervahı şeriflerine hediye ettim. Sonunda El Fatiha der.

Ayrıca müridin durumuna göre Şeyh Efendi derslerini artırabilir, azaltabilir veya ek dersler verebilir. Bunlarda:

1-Lailahe illallah Muhammedün Resulullah.

2-Allah (c.c).

3-Hu (c.c).

4-Hakk (c.c).

5-Hayy (c.c).

6-Kayyum (c.c).

7-Kahhar (c.c).

Füruğ Esmalar:

1-Vehhab (c.c).

2-Fettah (c.c).

3-Vahid (c.c).

4-Ehad (c.c).

5-Samed (c.c)

6-Aliyyun (c.c).

7-Aziym (c.c).

8-Muhiyt (c.c).

LETAİFLER

1-*Latifei Kalbimin İslahı için:*”Lailahe illallah”Sonunda, Muhammedün Resulullah.

2-*Latifei Ruhumun İslahı için:*”Lailahe illallah”Sonunda, Muhammedün Resulullah.

3-*Latifei Sırrımın İslahı için:*”Lailahe illallah”Sonunda, Muhammedün Resulullah.

4-*Latifei Sırrı Sırrımın İslahı için:*”Lailahe illallah”Sonunda, Muhammedün Resulullah.

5-*Latifei Hafamın İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda, Muhammedün Resulullah.

6-*Latifei Ahfamın İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda, Muhammedün Resulullah.

7-*Latifei Nefsiyyemin İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda, Muhammedün Resulullah.

8-*Latifei Turabıyyemin İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda, Muhammedün Resulullah.

9-*Latifei Maiyyemin İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda, Muhammedün Resulullah.

10-*Latifei Narıyyemin İslahı için:*”Lailahe illallah”Sonunda, Muhammedün Resulullah.

11-*Latifei Hevaiyyemin İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda Muhammedün Resulullah.

12-*Letaifi Külliyyemin İslahı için:*”Lailahe illallah” Sonunda, Muhammedün Resulullah.

KADİRİ TARİKATININ HALİSİYYE-İ HAYRİYYE KOLUNUN TOPLU YAPILAN HALAKA-İ ZİKİRİ

Önce Halakai Zikre niyet edilir. Sonra Silsilei Meşayihinin ve umumun ruhlarına birer Fatıha-ı Şerif okunur, Ölüm hali tefekkür edildikten ve Teveccüh yapıldıktan sonrada:

Euzübillahimineşşeytanirraciym Bismillahirrahmanirrahiym

3 Defa, **”Estağfirullah”**

1 Defa, **”Estağfirullah el Aziym, Ya Malikel Mülkil Kadim.”**

1 Defa, **”Estağfirullah el Aziym, Rabbel Beraya.”**

1 Defa, **”Estağfirullah el Aziym, Minel Hataya.”**

1 Defa, **”Estağfirullah el Aziym, Min Külli Zenbina.”**

11 Defa, **”Allah, Estağfirullah, Daim Estağfirullah.”**Sonunda; **”El Aziym, el Keriym, Elleziy Lailahe illa Hu, el Hayyel Kayyume ve etubu ileyh.”**

11 veya 21 Defa, **”Bismillahirrahmanirrahiym”**Okunur. Daha sonra **Fatıha**

Suresiyle birlikte, "İnnallahe ve Melaiketehu Yusallune Alennebi, Ya Eyyühelleziyne Amenü Sallu Aleyhi Vesellimu Tesliyma."Dedikten sonra:

1 Defa, "**Allahüme Salli vesellim vebarik âlâ Seyyidina Muhammedin vealâ âlihi Adede Kema lillahi vekema Yeliyku bikemalihi.**"

1 Defa, "**Allahümme Salli vesellim vebarik âlâ Şemsid Duha Muhammedin ve âlâ âlihi adede Kema lillahi vekema Yeliyku bikemalihi.**"

1 Defa, "**Allahümme Salli vesellim vebarik âlâ Nuril Hüda Muhammedin vealâ âlihi adede Kema lillahi vekema Yeliyku bikemalihi.**"

1 Defa, "**Allahümme Salli vesellim vebarik alâHayril Vera Muhammedin vealâ âlihi adede Kema lillahi vekema Yeliyku bikemalihi.**"

1 Defa, "**Allahümme Salli vesellim vebarik âlâ Bedrid Düca Muhammedin ve âlâ âlihi adede Kema lillahi vekema Yeliyku bikemalihi.**"Sonunda, **Vesahbihi vesellim aleyhi vealeyhim tesliymen kesiyren kesiyra.**

İstenildiği kadar, Efdalüz Zikr Fağlem Ennehu "**Lailahe illallah**" Sonunda, **El Melikül Hakkul Mübin Muhammedün Resulullah Sadikul Vağdil Emiyn.**

3-5-7 Defa, "**Entel Hadi Entel Hak Leysel Hadi İlla Hu.**"Sonunda; **Ya Hu, Ya Men Hu, Leysel Hadi İlla Hu.**

3-5-7 Defa, "**Ya Selamu Sellim, Ya Rabbi Sellim.**"Sonunda; **Hu Tesliymen kesiyran kesiyra.**

3-5-7 Defa, "**Ya Erhamerrahimiyn İrhamna**"Sonunda; **Bi hurmeti Seyyidel Mürseliyn.**

3-5-7 Defa, "**Ya Ekremel Ekremiyn Ekrimna**" Sonunda; **Bicahi Seyyidel Evveliyne vel Ahiriyn.**

İstenildiği kadar, "**Ya Hay, Ya Kayyum**"Sonunda; **Ya Zelcelali vel ikram, Celle Celalühü Amme Nevalühu velailahe illa hu.**

Ayağa Kalkılarak İstenildiği kadar, "**Allah**"Sonunda;

“ “

İstenildiği kadar, "**Hu Allah**"Sonunda;

“ “

İstenildiği kadar, "**Hay Allah**" Sonunda;

“ “

İstenildiği kadar, "**Hay Ya Hay**" Sonunda;

“ “

Cematin durumuna göre, istek var ise ayakta, istenildiği kadar;

"Hu Hu Allah" Sonunda; **Celle Celalühu.**

"Hay Hay Allah" Sonunda; **Celle Celalühu.**

Oturduktan Sonra:

3-5 Defa, "**Hu Allahümme Salli Alel Mustafa, Hu Nebiyyer Risaleti ve Bahrissafa, Hu Çerağı Mescidi Mihrabı Minber, Hu Ebu Bekir, Ömer, Osman'ü Ya Haydar**"Sonunda; **Radiyallahu taala aleyhim Ecmain.**

Daha sonra Musafaha yapılır. Musafaha esnasında:

" 3 Defa, **Allahümme Salli Âlâ Seyyidina Muhammedin ve âlâ âlihi ve sahbihi vesellim, Hu tesliymen kesiyran kesiyra.**

3 defa, "Tekbiri Şerif getirilir. **Allahu ekber Alahu ekber Lailahe illallahu vallahu**

ekber Allahu ekber velillahil hamd.”Dedikten sonra, Kur’an-ı Kerimden bir aşrı şerif okunur ve genel bir dua yapılır.

HALAKAİ ZİKİR DUASI

EUZÜBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİYM BİSMİLLAHİRRAHMANİRRRAHİYM

Elhamdulillahi Rabbil Alemiyn. Vessalatü vesselamu Âlâ Rasulina Muhammedin ve Âlâ Alihi vesahbihi Ecmaiyn. Allahümme Rabbenâ Evsıl veBelliğ misle sevabe Ma Kare’nahu ve nuvre ma televnahu vasilen ila Ruvhi Menbail Feyzi Velkemal. Seyyidil Evveliyne Vel Ahiriyn. H.z.Muhammed Mustafa (s.a.v).Ve ila Ervahi Cemiyil Enbiyai vel Mürseliyn. Ve ila Ervahi Emiyril Mü’miniye Hz.Ebubekir es Sıddık Ve Emiyril Müminin Hz.Ömerül Faruk Ve Emiyril Müminin Hz.Osman’e Zinnureyn Ve Emiyril Müminin Hz.İmam-ı Aliyyül Mürteza Kerremallahu Veche. Ve İmam-ı Hasen’il Müçteba Ve İmam-ı Hüseyini Şehiydi Deşti Kербela. Ammi Resuli Hz.Hamzate vel Abbasi ve Cağferi Tayyar.

Evladi Resul ve Ezvaci Resul Ve Ashabi Resuli Kiram Rıdvanullahi Teâlâ Aleyhim Ecmaiyn. Ve ila Ervahi İmam-ı Zeynel Abidin Ve İmam-ı Muhammed Bakır Ve İmam-ı Cağferi Sadık Ve İmam-ı Musa Kazım Ve İmam-ı Aliyyür Rıda Ve İmam-ıt Taki Ve İmam-ın Naki Ve İmam-ı Hasenil Askeri Ve İmam-ı Muhammed Mehdi Rıdvanullahi Teâlâ Aleyhim Ecmaiyn.

Ve İla Ervahi Eş Şeyh Hasanil Basri, Eş Şeyh Habiybil Acemi, Eş Şeyh Davudut Tai, Eş Şeyh Mağrufu Aliyyül Kerhi, Eş Şeyh Seriiyüs Sakati, SeyyidüttaifetüsSufiyyetü, Eş Şeyh Cüneydi Bağdadi, Veş Şeyh Ebubkir eş Şıbli Kaddesallahu Esrarahümün Nurani.

Ve ila Ervahi Piri Tarikatı Gavsul Azam Kutbur Rabbani, Gavsus Samadani, Mahbubis Subhani, Kandiylin Nurani, Eş Şeyh, Es Seyyid Muhyiddini Abdulkadir Geylani, Veş Şeyh Es Seyyid Ahmedur Rufai, Eş Şeyh Es Seyyid Ahmedel Bedevi, Eş Şeyh Es Seyyid İbrahim Ed Dussuki. Ve İla Ervahi Mevlana Celaledдини Rumi, Veş Şeyh Es Seyyid Bahaüddini Bişahi Nakşibendî. Ve İla Ervahi Sairi Piyrani İzam Kaddesallahu Esrarahümün Nurani.

Ve İla Ervahi Eimmeti Müçtehidiyni Kiram Rahmetullahi Aleyhim Ecmaiyn. Ve İla Ervahi Eş Şeyh Es Seyyid Cemalül Iraki AbdurRezzaki, Eş Şeyh Es Seyyid Ebubekir AbdulAziz, Eş Şeyh Es Seyyid Muhammed Huseyin el Ezmirani, Eş Şeyh Ahmed Hindillahuvri, Eş Şeyh Es Seyyid Ziyaüddini Abdurrahmani Halis Talabani Kaddesallahu Esrarahüm.

Ve ila Ervahi Eş Şeyh Es Seyyid Süleymanül Bağdadi, Eş Şeyh Es Seyyid Aliyyül Bağdadi, Kaddesallahu Esrarahüm.

Ve İla Ervahi Eş Şeyh Es Seyyid Dede Osman Avni Baba Urfevi, Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Ömer Hüdai Babayi Kuhanki, Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Muhammed Babayi Kürki, Eş

Şeyh Es Seyyid Hacı Mustafa Hayri Babayi Malatyavi, Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Mustafa Yaşar Babayi Göletderevi, Kadesallahu Esrarehüm venefeallahu vel Müslimiye bihi vebihim Ecmaiyn.

Ve İla Ervahi Külli Silsiletit Tariykati Kadiriyyeti ve Gayriha. Ve ila Ervahi Veliyyin ve Veliyyetillahi Meşarıkı Ardı ve Megaribiha Eynema Kanu vehaysu ma hadaru Ve ila Ervahi Cemiyil Müminiye vel Müminatı, Vel Müslimiye vel Müslimat, El Ahyai minhüm vel Emvat. İnneke Semiyun kariybün müciybüd Deavat, Bicahi Nebiyyi Seyyidis Saadat.

Alahümmahfezna ya Feyyazu min Cemiyil Belaya vel Kadaya vel Mesaibi Vel Emraz, Kaffeten Ecmaiye Birahmetike ya Erhamerahimiyn

Allahümsur Cumhuriyyetel İslamiyyete ve Asakirel Muvahhidiyn. Vektübis Selamete ves Sıhhate vel Afve vel Afiyete fid Dünya vel Ahireti Aleyna ve âlâ Abiydikel Huccaci vel Guzati vel Müsafiriye vel Mukiyimiye fi Berrike vebahrike vehevaike min Ümmeti Muhammedin Aleyhim Ecmaiyn. Ve Sallallahu âlâ Seyyidina Muhammedin ve âlâ âlihi ve Ashabihi Ecmaiyn. Velhamdulillahi Rabbil Alemiyn, El

KADİRİ TARİKATININ HALİSİYYE-İ HAYRİYYE’NİN SİLSİLEİ ŞERİFİ

1-Menbai Feyzi vel Kemal Seyyidel Evveliyne vel Ahirin Hz.MUHAMMED

MUSTAFA(s.a.v).

2-İmam Aliyy’ül Mürtaza (r.a).

3-İmam Hasan (r.a).

4-İmam Hüseyin (r.a).

5-İmam Zeynel Abidin (r.a).

6-İmam Muhammed Bakır (r.a).

7-İmam Cafer’us Sadık (r.a).

8-İmam Musa Kazım (r.a).

9-İmam Aliyyü’r Rıza (r.a).

10-Eş Şeyh Ma’ruf Aliyyü’l Kerhi (k.s).

Yine Hz.Ali (r.a) Efendimizden, Eş Şeyh Ma’ruf Aliyyü’l Kerhi (k.s)ye bir başka kol daha vardır. O kol da şöyledir.

1-İmam Aliyyü’l Mürtaza (r.a).

2-Seyyidüt’Tabiin Şeyh Hasan’ül Basri (r.a).

3-Eş Şeyh Habibül Acemi (k.s).

4-Eş Şeyh Davudu’t Tai (k.s)

5-Eş Şeyh Ma’ruf Aliyyü’l Kerhi (k.s).

Ma'ruf Aliyyü'l Kerhi (k.s)den itibaren Silsile-i Şerife şöyle devam eder:

1-Eş Şeyh Ma'ruf Aliyyü'l Kerhi (k.s).

2-Eş Şeyh Seriyü's Sakati (k.s)

3-Seyyidü't Taifetü's Sufiyye eş Şeyh Cüneyd-i Bağdadi (k.s).

4-Eş Şeyh Ebu Bekir Delfi b.Caferü's Şibli (k.s).

5-Eş Şeyh Abdul Aziz et Temimi (k.s).

6-Eş Şeyh Ebul Ferec Yusufu't Tarsusi (k.s).

7-Eş Şeyh Yusufu'l Karşıyyu'l Hakkâri (k.s).

8-Pir-i Tarikat Muhyi's Sünneti ved Din Gavsü Rabbil Âlemin **Ebu Muhammed Muhyiddin-i Abdulkadir Geylani el Haseni vel Hüseyini** Rıdvanullahi Aleyhim ve Radiyallahu Anh.

Pir-i Tarikat Hz.Abdulkadir Geylani (k.s) den günümüze kadar gelen silsile, Dede Osman Avni Baba Urfevi hazretlerine iki koldan ulaşmakta ve ondan sonra tek koldan devam ederek, Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Mustafa Hayri Baba Malatyevi hazretlerine, ondan da halifelerine ulaşmaktadır.

Birinci Vasıta:

1-Cemalü'l Irak Eş Şeyh Es Seyyid Abdürrezzak (k.s).

2-Eş Şeyh Es Seyyid Osmanü'l Geylani (k.s).

3-Eş Şeyh Yahya el Basri (k.s).

4-Eş Şeyh Nureddin-i Şami (k.s).

5-Eş Şeyh Abdurrahmani'l Haseni (k.s).

6-Eş Şeyh Burhaneddini'z Zenceri (k.s).

7-Eş Şeyh Es Seyyid Muhammed Ma'sumül Medeni (k.s).

8-Eş Şeyh Es Seyyid Abdurrezzaku'l Hamevi (k.s).

9-Eş Şeyh Es Seyyid Muhammed Hüseyini'l Ezmirani (k.s).

10-Eş Şeyh Es Seyyid Ahmed-i Hindi'l Lahori (k.s).

11-Eş Şeyh Es Seyyid Mahmude'z Zenginiyyi't Talabani (k.s).

12-Eş Şeyh Es Seyyid Ahmed et Talebani el Kürki (k.s).

13-Eş Şeyh Es Seyyid Ziyaüddin-i Abdurrahman-i Halis Talebani(k.s).

14-Eş Şeyh Abdulkadir Kamil (k.s).

İkinci Vasıta:

1-Eş Şeyh Es Seyyid Ebubekir Abdulaziz (k.s).

2-Eş Şeyh Es Seyyid Muhammedini'l Hettak (k.s).

3-Eş Şeyh Es Seyyid Şemseddin (k.s).

4-Eş Şeyh Es Seyyid Zeyneddin (k.s).

5-Eş Şeyh Es Seyyid Şerafeddin (k.s).

6-Eş Şeyh Es Seyyid Veliyyüddin (k.s).

7-Eş Şeyh Es Seyyid Nureddin (k.s).

8-Eş Şeyh Es Seyyid Hüsameddin (k.s).

- 9-Eş Şeyh Es Seyyid Yahya (k.s).
- 10-Eş Şeyh Es Seyyid Ebubekir el Bağdadi (k.s).
- 11-Eş Şeyh Es Seyyid Muhammed Derviş (k.s).
- 12-Eş Şeyh Es Seyyid Zeyneddin (k.s).
- 13-Eş Şeyh Es Seyyid Mustafa el Bağdadi (k.s).
- 14-Eş Şeyh Es Seyyid Süleymanü'l Bağdadi (k.s).
- 15-Eş Şeyh Es Seyyid Aliyyü'l Bağdadi (k.s).
- 16-Eş Şeyh Es Seyyid Eyyüp Urfevi (k.s).

Her iki kolun birleşmesiyle silsile tek kol halinde şöyle devam eder:

- 17-Eş Şeyh Es Seyyid Dede Osman Avni Baba Urfevi (k.s).
- 18-Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Ömer Hüdai Baba Köhengi (k.s).
- 19-Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Muhammed Baba Kürki (k.s).
- 20-Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Mustafa Hayri Baba Malatyavi (k.s).

Hayri Baba (k.s) Hazretlerinin Halifeleri:

- 1-Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Mustafa Yaşar Göledderevi.
- 2-Eş Şeyh Es Seyyid Mustafa Hayri Malatyevi (Mustafa Hayri oğlu).
- 3-Eş Şeyh Niyazi Malatyevi (Abdulkadir oğlu) Merhum
- 4-Eş Şeyh Mustafa Sivasî (Mustafa oğlu) Merhum.
- 5-Eş Şeyh Muhammed Salim Kemali.(merhum)
- 6-Eş Şeyh Abdulkerim Ercişî.(Merhum
- 7-Eş Şeyh Hüseyin Malatyevi,
- 8-Eş Şeyh Abdullah Trabzoni.
- 9-Fatma Genç (Merhume)
- 10-Hatice Sufra(Mustafa Hayri kızı)

EŞ ŞEYH ES-SEYYİD GAVSUL AZAM ABDULKADİR GEYLANİ (k.s)

Selçuklu İmparatorluğu döneminde İran'ın Hazar denizinin, güney kesiminde Geylan'da 1078 yılı Ramazan ayında dünyaya geldi. Babası Ebu Salih b.Musa Cengidost (k.s), annesi Ümmülhayr lakablı Fatma hanımdır. Anne ve baba tarafından hem seyyid hemde şeriftir.

İslam alimlerinin ve velilerinin en büyüklerinden olup lakapları, Muhyiddin, Gavsul Azam, Kutbur-Rabbani, Sultanul Evliya, Kutbu Azam, dır.

1166 yılının Rebiul Ahir ayında Cumartesi gecesı Bağdat'ta Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, Kadiri külliyesindeki türbesine defnolunmuştur. Onun için şu ibare meşhur olmuştur:

“Veliler Sultanı Abdulkadir Geylani, Aşk ile doğdu, kemal ile ömür sürdü ve kemal-i aşk ile Rabbine vasıl oldu.”

Küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim aldı. Annesi onu Bağdada göndererek zamanın büyük âlimlerinden, Fıkıh, Hadis, Tefsir, Edebiyat, Kelam, Tasavvuf dersleri aldırıldı. Daha genç yaşta hocası Ebu Said Mahzumi'in müsaadesiyle onun medresesinde ders vermeye başladı, ünü her yere yayıldı. Daha sonraları inzivaya çekildi, yalnızlığı seçti, sahralara çıktı. Bağdat'ın Kerh harabelerinde yaşamaya başladı. Bütün vaktini ibadet, riyazet ve mücadele ve nefis mücadelesiyle geçirdi. Hanbelî meshebine mensuptu. Birçok kız ve erkek çocuğuna sahipti. Çocukları ve müridleri vasıtasıyla Kadiri tarikatı, Mısır, Kuzey Afrika, Endülüs, Irak, Suriye, Sudan, Habeşistan, Anadolu, Kafkaslar, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Türkistan, Çin, Endenozya ve Malezyaya kadar dünyanın birçok yerine yayıldı.

Abdulkadir Geylani'nin çocukları ve torunları Kuzey Afrikada daha çok şerif, Irak, Suriye, Anadolu'da ise Seyyid ve Geylani diye anılırlar.

İlk intisabını Şeyh Ebul Hayr Muhammed bin Müslim ed Debbas (k.s)a yapmış. Kadı Ebi Said el Mübarek el Mahrumi'den icazet almış, tarikat hırcasını onun elinden giymiştir. (Ebul Hasan Nedvi, *İslamda Fikir ve Davet Örnekleri. Sh.261.Ömer Rıza Doğrul İslamda Tasavvuf. Sh.113*)

Bağdatta Sufi Yusuf Hemadani(k.s) Hazretlerinin tavsiyesi üzerine yeniden

cemaate vaaz ve irşada başlamış, insanlar onu dinlemek için birbirleriyle yarışmış, hitabeti çok etkili olduğundan, çabuk tesiri altına almış, bundan dolayı kendisine;(Bazullah-Allah'ın Şahini-El Bazul Eşheb, avını kaçırmayan şahin,)ünvanıyla anılmıştır.(*Vassaf Hüseyin, Sefineyi Evliya sh. 72*)

Orta boylu, geniş omuzlu, açık alınlı, ince bedenli, buğday benizli, saçlarını omuzlarını örtecek kadar uzatır, sesi gür ve heybetli, çok güzel giyinir, talebeleri dâhil kimseden bir şey kabul etmez, küçük çocuklar ve kölelerle sohbet eder, fakirlerle oturup kalkardı. Gözü yaşlı aşırı derecede heybetli, dua ve niyazı kabul olunan, üstün ahlaklı, islamdan taviz vermeyen, Allah'a ve Resulüne âşık, Kur'an'a ve Sünnete bağlı bir veliydi. Tasarruf ve kerametleri vefatından sonrada devam etmiştir.

Kadirilik: Tasavvuf, seha, rıza, sabır, işaret, gurbet, seyahat, fakirlik, suf(yün elbise)giymek üzerine kuruludur. Bir mürid, önce bir çile dönemi yaşayarak yokluğa tamamen alışmalı, sonra uzaklaştığı dünyaya yeniden dönerek haz ve nasibini alarak, başkalarını irşad edip aydınlatmalıdır. Ancak dünya ve ahiret nimetlerinin insan ile Allah arasında bir perde olduğu unutulmamalı, mutasavvuf bu nimetleri değil, Allah'ın zatını kendine amaç edinmelidir. **Bunun için üç konuya özen göstermelidir. 1-Allah'ın emirlerini yapmalı, 2-Yasaklarından kaçınmalı, 3-Kadere boyun eğmelidir.**

Müridlerine:” Hep, tabii olun, bidat yoluna sapmayın. İteat edin, muhalefet etmeyin. Sabredin, sızlanmayın. Günahıktan temizlenin, kirlenmeyin. Zikir halkasına toplanın ve Mevlanızın kapısından ayrılmayın.”Derdi.

Tarikat içi kurallara göre; Kadiriliğe geçiş,”Mübayaa” adı verilen bir takım ritüellere bağlı olarak yapılan bir törenle olur.

Kadiriliğe göre, mübayaanın her bir harfinin özel bir anlamı vardır. Bir bakıma Kadiriliğin esaslarını teşkil eder. Buna göre:

Mim: Allah'ın bâki, nefsin fâni, mürşidin kemal sahibi olduğunu bilmektir.

Be: Kalbin Allah ile cesedin ibadet ile, zatın mürşide hizmetle, ayağın islama uymakla beka kazanmaktır.

Elif: Mirac ile ruhun saflaşması, her zaman verilen sözü yerine getirme, mürşidin söz ve davranışlarına içten inanmadır.

Ye: Sebat, bütün hallaerde ihlâsın kaynağı bulunduğu intibaini uyandırmaktır. Ayn: Himmet yüceliği, başkalarına uymama ve sağlam bir kalbe sahip olmadır.

Te: Doğruluk, tevekkül, tahakkuk ve tahkik ehli olmaktır.

Zikir usulü olarak Cehri, yani aleni ve sesli yapılan zikri esas almıştır.

Tarikatın 5 Esası vardır:

- 1-Himmeti yüce olmak,
- 2-Haramdan sakınmak,
- 3-Hizmeti güzel yapmak,
- 4-Azimetten ayrılmamak,
- 5-Ruhsatı bırakıp ve nimete saygılı olmaktır.

91 yıllık hayatının 73 yılını Bağdat'da geçirmiş, Abbasi Halifelerinin ve Selçuklu Sultanlarının icraatlarına şahit olmuş, idarecileri adil olmaya devet etmiş, sultana yaltaklık edenlere, zalimlere karşı çıkmış onları uyarmış, bütün ömrünü islama adanmış, Allah'ın dinine hizmetten ve insanlara güzel örnek olup irşaddan ayrılmamıştır. Birçok gayri Müslim islamla şereflenmiş onun müridi olmuştur.

Kadiri tarikatı Anadolu'ya, Osmanlı Devleti zamanında Eşrefoğlu Rumi(k.s) tarafından, İstanbul'a da İsmail Rumi (k.s) Hazretleri tarafından getirilmiş burada neşvü nema bulmuştur. (*Sadık Vicedani, Tomar Sh.108-109. Mustafa Kara, Bursada Tekkeler ve Tarikatlar 1/19*)

İslam Dünyasında en yaygın tarikat olup, bugünde aktif bir şekilde faaliyetlerine devam etmekte, gönülleri fethetmektedir. Birçok insanın islamı seçmesine vesile olmaktadır.

Yunus Emre (k.s) ona duyduğu derin sevgi ve hayranlığından:

*“Seyyah olup şu âlemi arasan,
Abdulkadir gibi bir er bulunmaz.”*

Eşrefoğlu Rumi (k.s)de:

*“Arısının balıyım bahçesinin gülüyüm,
Çayırının bülbülüyüm. Şeyh Abdulkadirin”*

Erzurum'lu Alvarlı Muhammed Lütfi (k.s)de:

*“Pîr-i Geylânî dir, Kemer-i himmet,
Eflak-ı şeriat nur-i hakikat,
Mir'at-ı Muhammed bahr-ı marifet,
Üstad-ı kül, rih-i Rahman iledir.” Der.*

Vefat ettiğinde, son sözleri,”Allahümme Refikul a'la. Lailahe illallah Muhammedünresulullah. Üç defa:”Allah, Allah, Allah” diyerek yüksek sesle Hakk'ı zikretmiş, sonra zikri hafî ile meşkulken canını canana teslim etmiştir. Rabbim derecesini âli eyleyip bizleri şefatinden, himmetinden mahrum etmesin. Âmin.

Türbeleri Osmanlı Devleti zamanında yeniden inşa edilmiş, Tekke ve zaviyesi bakımlı bir hale getirilmiştir. Bugünde dünyanın her yerinden gelinerek ziyaret edilmektedir.

Birçok eser bırakmış, bu eserlerden bir kısmı okuyucuların hizmetine sunulmuştur. Bu eserlerinden bir kısmı:1-El Günye li-Talibi Tarikil Hak,2-El Fethur Rabbani,3-Futuhul Gayb,4-El Füyuzatur Rabbaniyye fi Evradil Kadiriyye,5-Mektubat,6-Cilalül Hatır min Kelami Şeyh Abdulkadir,7-Sırrul Esrar ve Mazharul Envar,8-Ed Delail,9-Es Siracul Vehhac fi Leyletil Mirac,10-Akidetul Bâzil Eşheb.(*İslam Ansk. C.1 sh.236.İslamiyetin Getirdiği Tasavvuf, Ömer Rıza Doğrul, sh.113*)

Abdulkadir Geylani (k.s) Hazretleri Oğlu Abdurrezzak’a (k.s) Vasiyetinde:

“Ey Oğul! Allah’u Teâlâ, bize ve sana ve bütün Müslümanlara Tevfik, başarı ve muvaffakiyet ihsan eylesin. Sana, Allah’dan korkmanı ve Ona itaat üzere olmanı, dinimizin emir ve yasaklarına uymayı ve hududunu gözetmeni vasiyet ederim.

Ey Oğul! Allah’u Teâlâ bize, sana ve Müslümanlara Tevfik versin. Bizim bu yolumuz, Kitap ve Sünnet üzere bina edilmiştir. Kalbin selameti; el açıklığı, cömertlik, cefa ve ezaya katlanmak ve din kardeşlerinin kusurlarını affetmek üzere kurulmuştur.

Ey Oğul! Sana vasiyet ederim. Derviş, yani Allah adamlarıyla beraber ol. Meşayih, tasavvuf büyüklerine hürmet et. Din kardeşlerinle iyi geçin. Küçük ve büyüklere nasihat et. Dinden başka şey için kimseye düşmanlık etme.

Ey Oğul! Allah’u Teâlâ bize ve sana Tevfik versin. Fakirliğin hakikatı, senin gibi olana muhtaç olmaman. Zenginliğin hakikatı ise; senin gibi olandan bir şey istememendir. Tasavvuf haldir, söz değildir, söz ilede ele geçmez. Dervişlerden, Allah’dan başkasına ihtiyaç duymayan birisini görürsen, ona ilim ile değil, rıfk, yumuşaklık, güler yüz ve tatlı söz ile muamele eyle. Zira ilim onu ürkütür. Rıfk, yumuşaklık ise çeker ve yaklaştırır.

Ey Oğul! Zenginlerle sohbetin, görüşmen izzet ile onlara maddiyattan dolayı değer vermiyerek, fakirlerle görüşmen ise, kendine değervermiyerek, gurur ve kibire kapılmadan olsun. İhlâs üzere ol. İhlâs, insanların görmesini hatıra getirmeyip, yaradanın daima gördüğünü unutmamaktır. Sebeplerde Allah’u Tealaya dil uzatma. Her hâlde Allah’dan gelene razı ve sükûn üzere ol. Allah adamlarının huzurunda şu üç sıfat üzere ol: Alçak gönüllülük, iyi geçinmek ve kötülüklerden arınmış bir kalp. Hakiki yaşamak, nefsini öldürmenle, nefsin arzularını, haram ve zararlı isteklerini yerine getirmemenle olur.” diyordu.

**PIRİ SANİ EŞ ŞEYH ES SEYYİD ZİYAÜDDİN-İ
ABDURRAHMAN-I HALİS TALABANİ (k.s)**

Osmanlı Devletinde; Hicri 1212, Miladi 1797 yılında IRAK-Kerkük’de Talaban köyünde dünyaya geldi. Babası, Ahmet Talabani dir. İlk tahsilini babasından almış, daha sonra medrese tahsilini babasının emri üzerine, Süleymaniye ve Bağdatta tamamlamıştır. Zamanın büyük âlim ve velilerinden icazet almıştır. İlmi icazetini Bağdat’ta Abdurrahman Ruzbahani’den aldıktan sonra, Kerkük’e dönerek babasının hizmetinde bulundu. Tarikat-ı âliye-i Kadiriyye’ye süluk edip babasının terbiyesi altında mücahede, riyazat, ibadat ve taatle meşgul oldu. Daha sonra Berzenci Seyyidlerinden Şeyh Maruf Köse’nin hizmetinde bulunmuş, her iki şeyhdende hilafet hırkası giymiş, kendisine “Zül-cenaheyn”denilmiştir.

Kadiri tarikatının Halisiye kolunun kurucusu olup, Kadiri tarikatında, seyrü süluk, Kelime-i Tevhid ve İsmi Celale kasr etmek suretiyle yeni bir içtihat ve usul tesis etmiş, yetiştirdiği halifeleri ile İslamın yayılıp Nur-i Muhammedi’nin gönüllerde

neşvü nema bulması için ruhen ve bedenen büyük gayret sarfetmişler, canlarını ve mallarını Allah yolunda harcamışlardır.

Hayatlarında Kadiri tarikatı dünyanın her tarafına yayılmış, birçok tekke ve dergâh açılmış, Nitekim Irak bölgesinde sayılamayacak kadar çok dergâhı, halife ve müridanı vardı.

Osmanlı topraklarında Anadolu'dan Türkistana, Çine, Afganistana, Herat, Hindistan, Hicaz, Mısır, Filistin, Yemen, Suriye, İran ve Horasana kadar birçok yerde tekke ve dergâhları ile insanlığın hizmetinde bulunmuş derviş ve halifeleri yetiştirmişti.

Halifelerinden bir kısmı:1-Sivas'a gönderdiği Şeyh Nur Ali Baba, Ziya Paşa'nın şeyhi.2-Şeyh Ahmet.3-Şeyh Abdulhakim,4-Şeyh Ali(Oğlu).5-Şeyh Abdulkadir Kamil 6-Şeyh Eyüp Urfevi.

Şiirlerinde "Halis" mahlasını kullanmış, Arapça, Farsca, Türkçe şiirler yazmış, Farsca ve Türkçe şiirlerini "Divan" adlı eserde toplamış. Mevlana'nın Mesnevisinden seçtiği 18 beytine "Kitabü'l Mearif fi Şerhi Mesnevi'yi Şerif" Farsca bir şerh yazmış, Babası Şeyh Ahmed Talabani'nin isteği üzerine, Abdulkadir Geylani hazretlerinin hayatını anlatan Nur Ali Bahşi'nin Arapça yazdığı kitabı Türkçeye çevirerek Müslümanların hizmetine sunmuştur. Bilinen bu üç eserin dışındada eserleri olabileceğinden araştırmacılara bu konuda görev düşmektedir.

Pir-i Sâni Şeyh Ziyaüddin Abdurrahman Halis Talabani (k.s) Hazretleri 63 yaşında H.1275.M.1858 yılında Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, Talaban köyündeki tekkeye defnedilmiştir.

EŞŞEYH ESSEYYİD DEDE OSMAN AVNİ BABA URFEVİ (k.s)

Urfada dünyaya gelmiş, babası Ebdal Muhammed (k.s), dedesi Eyyub Urfevi(k.s)Hazretleridir. Daha önceleri Rufai tarikatına mensub iken, dedesi Eyyub Urfevi(k.s)Hazretlerine intisab ederek Kadiri tarikatına girmiş, dedesinin vefatından sonrada,Abdurrahman Halis Talabani(k.s)Hazretlerinin halifelerinden Şeyh Abdulkadir Kamil(k.s)Hazretlerine intisab etmiş, onun vefatından sonrada makamı irşada oturmakla müşerref olmuş, hayatı boyunca hiç evlenmemiş, gözleri âma,gönül gözü açık, Allah'ın kitabına, emir ve nehiyelerine sımsıkı sarılmış, Resulullah(s.a.v)in sünnetinden hiç ayrılmamış, insanlara güzel örnek olmuş, ilmiyle amil, fazıl ve müttaki, birçok kerameti görülmüş evliyaullahın büyüklerinden, sayısız müridleri olan, insanlara karşı derin bir merhamet ve engin bir şefkate sahip,.Kadiri tarikatının Halisiye kolunu Anadolu'ya getiren veliydi.

1883 yılında Urfa'da vefat etmiş, kabri şerifleri, Urfa'da Halilür-Rahman Camisinin avlusunda, diğer Kadiri şeyhlerinin yanında demir parmaklıklarla çevrilidir..Türbenin girişinde:"Burası sırrı yüce olsun.Bütün Evliyanın Sultanı Gavsul Azam Abdulkadir Geylaninin pak dergahıdır.

Başucundaki Mezar taşında : "Hâzâ kabrü el Merhum el Mağfuru lehu, hâdimül hazel makamıl mübarek, el makbilu alellah vel muridü ammen sivahu, eş şeyh es Seyyid Dede Osman Avni ibni eş Şeyh es Seyyid Ebdal Muhammed Baba, Gad intekale min darıl fena ilâ dârıl bekâ bi nidai ircii, fi şehri Zilkade eş Şerife, sene 1300" Bu kabir günahları bağışlanmış, Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, bu mübarek makamın hizmetçisi, Allah'a yönelmiş, Ondan başka her şeyden itiraz etmiş, Eş Şeyh Es Seyyid Ebdal Muhammed oğlu, Eş Şeyy Es Seyyid Dede Osman Avni Babanıdır. İrcii nidası ile 1300 senesi şerefli Zilkade ayında fenâ âleminden bekâ âlemine intikal etti." yazılıdır."

Ayakucundaki Mezar taşındada:"Günahım çok mukirrim ya ilahi, ümidim geru Sen Perverdigare, ilahi red kılma mürüvvetinden, kapına gelmişim ben yüzü kara, günahkarım deyu derviş ümidin kesme. Muhammed Mustafa (s.a.v) gibi şefeatkarımız vardır. Katre-i eskimle Rumi fevt tarihin verdim. Kurb-i Hakkı tuttu menzil-i münevveri Osmanî, Hüvel Hayyul Bâki. İrham hali Ya Munis Ya Selam."

"Ya İlahi günahım çok,bunu ikrar ediyorum.Ümidim terbiye edip kullarını rızıklandıran Sana dır.Kapına yüzüm kara geldim.Beni ihsanından red kılma..Ey Derviş!Günahkarım diye ümitsiz olma.Hz.Muhammed Mustafa(s.a.v) gibi bir şefeatçimiz vardır.Gözyaşımın damlası ile Rumi vefat tarihin bi verdim.Osman Efendinin nurlu menzili Hak yakınlığını tuttu.O Allah'u Teala Hay ve Baki dir.Hâlîme merhamet et!Ya Munis,Ya Selam."

Dede Efendinin adları tesbit edile bilen üç halifesi vardır. Bunlar:

1-Urfalı Eş Şeyh Halil Hafız (k.s):1832 de Urfada doğdu 1907 de Urfada vefat ett. Şeyhinin yanına defnedildi.1880 tarihinde Halilür Rahman Camii ve külliyesine imam tayin edildi.

2-Antepli Eş Şeyh Mustafa(k.s):Kadiri Tarikatının Antep ve civarında yayılmasında büyük gayret gösterdi. Antepteki Deveci Mescidinin imamı idi.1921 de Antepte vefat etti. Urfada Şeyhinin yanına Eş Şeyh Halil Hafız'ın kabrine defnedildi.

3-Elazığ Köhenkli Eş Şeyh Es Seyyid Hacı Ömer Hüdayi Baba(k.s):Kadiri Tarikatının Halisiye kolunu Anadolu'da neşvü nema bulmasını sağladı.

Dede Babanın emanetlerinden günümüze kadar ulaşanların bir kısmı, Halilür Rahman Camisindeki türbenin yanında küçük sade bir müzede sergilenmektedir. Bunlar arasında;1-Tarikat Sancağı,2-Sarığı,3-Tesbihi,4-Tacı,5-Keşkülü,6-Şamdanı,7-Külâhı v.s.

Halisiye Meşayihinin alâmetifarikası;4 terkli yani 4 dilimli müjganlı kırmızı tac giymeli sarıktır. Bu Kadiri tacıdır. Tacın her diliminde Arapça olarak, Şeriat, Tarikat, Hakikat, Marifet yazılıdır. Halisiye kolunda halvet, çile, riyazat, şiş sokma, kızgın demir yalama gibi uygulamalar yoktur.

EŞ ŞEYH HACI ÖMER HÜDAYİ BABA (k.s)

1821 yılında Elazığ Harput'un Mürü(Yünlüce) köyünde doğdu. Babası İbrahim Efendi, Nesilleri, Hz.Hüseyin (r.a) vasıtasıyla Peygamber Efendimize(s.a.v) ulaşmaktadır. Lakapları Kaymakamzade diye bilinir.

Genç yaşta gönüllü olarak Erzurum Askerlik ocağına kaydolmuş, gayret ve başarılarından sonra Kır Serdarlığına komutan olarak atanmış, askerliği esnasında maiyetindeki askerlere çok iyi davranmış, sevk ve idarede iyi bir komutan olmuş. Askerliği sırasında Erzincanlı Terzi Baba(k.s)ile tanışmış onun sohbetlerinden istifade etmiş, Terzi Baba da onu irşad ve sülukunu tamamlaması için, Halifesi Arapgirli Ömer Ruhi(k.s)Hazretlerine göndermiş, daha sonra askerlik görevinden ayrılarak Nakşî tarikata intisab etmiş. Bu şeyhin yanındaki eğitim ve terbiyesi bitince de Urfaya Dede Osman Babaya gönderilmiştir.Dede Osman Avni Babaya(k.s)intisab ederek Kadiri Tarikatının Halisiye kolunda manevi eğitimini tamamlamıştır.Bu tarikatın anadoluda neşvü nema bulmasını sağlamış,Dede Osman Avni Babanın(k.s) halifesi olmuştur.Bir Kurban Bayramı günü 85 yaşında (H.1323-M.1905)de Elazığ Köhenk(Güntaşı)köyünde Hakkın Rahmetine kavuşmuştur. Birçok kerameti görülmüş, binlerce insanı irşad etmiş, gönülleri fethetmiş büyük bir velidir. Vefat ettiğinde Halifelerinden bir kısmı şunlardı:

- 1- Eş Şeyh Es Seyyid Kürklü Hacı Muhammed Baba (k.s),,
- 2-Eş Şeyh Ahmet Visalı(k.s)
- 3-Eş Şeyh Göllü Mustafa(k.s),
- 4-Eş Şeyh Hamza(k.s),(Eşkiyadan dönme).
- 5-Eş Şeyh Şükrü(k.s),
- 6-Eş Şeyh Muharrem Hilmi Efendi(k.s),
- 7-Eş Şeyh Tepecikli Mehmet (k.s),
- 8-Eş Şeyh Perçençli Mehmet (k.s),
- 9-Eş Şeyh Bora alı Abdullah (k.s),
- 10-Eş Şeyh Holulu Muhammed Emin(k.s) hazretleri.

Hacı Ömer Hüdayi Babanın(k.s) Arifane şiirlerini içine alan bir Divanı vardır. Halifelerinden Elazıglı Muharrem Hilmi Efendi tercüme etmiştir. Bir Şiirinde:

Bu dünyaya gelen canlar
Geda vü bay ü sultanlar
Turab oldu bütün onlar
Gelin zikredelim Ya Hu..

Bu dünya bir tımarhane,
Gidenleri düşünsene
Gönül verme bu külhane
Gelin zikredelim Ya Hu..

Etme sivaya iltifat
Diler isen gamdan necat

Bu sim ü zer i derme gel
İnkarı ko ikrara gel

Ver Muhammede salavat
Gelin zikredelim Ya Hu..

Zikirle meşgul ol heman
Kalbe dolar nur u iman
Zikr-i Hüda et her zaman
Gelin zikredelim Ya Hu..

Meyil verme bu dünyaya
Evlad iyal ehıbbaya
Düşersin sonra cezaya
Gelin zikredelim Ya Hu..

Elinde var iken fırsat
Zikr-i Hüda'ya et dikkat
Tutup durmaz seni sıhhat
Gelin zikredelim Ya Hu..

Bülbül gibi gülzara gel
Gelin zikredelim Ya Hu..

Bu dünyaya gelen gitmiş
Kamu varını terk etmiş
Bugün nöbet bize yetmiş
Gelin zikredelim Ya Hu..

Olma zahid-i huşk ile
Koma masıvayı dile
Mücadele et nefis ile
Gelin zikredelim Ya Hu.

Hüdai eyledi pendi
Göz ile kalplerin bendi
Huzuru kalbe efendi
Gelin zikredelim Ya Hu..

EŞ ŞEYH ES SEYYİD HACI MUHAMMED BABA (k.s)

Elazığ'ın Hazar gölü kenarında Kürk isimli beldede 1850 yılında dünyaya gelmiş, babası Gafuroğullarından Ahmet Ağa, Nesilleri Hz.Hüseyin (r.a) vasıtasıyla Peygamber Efendimize (s.a.v) ulaşmaktadır.1929 yılında Elazığ'ın Köhenk (Güntaşı) köyünde vefat etmiş,vasiyeti üzerine Şeyhinin türbesinin yanına Hayri Baba tarafından defnedilmiş, Kadiri tarikatının Halisiye kolunun önde gelen velilerindendir.

Kabirlerinin yanındaki kitabede:

”Saadetle gelen gelsin bu dergâhı refi şana,
Maarif şem'ini yaksın, bu lazımdır her insana.”Yazılıdır.

Hacı Ömer Hüdayi Baba'nın(k.s) maddi ve manevi terbiyesinde yetişmiş ve onun seçkin halifelerinden olmuş, şeyhinin vefatından sonrada, şeyhinin emri üzerine 7 sene Medineyi Münevverede kalmış, Daha sonra Abdulkadir Geylani(k.s)Hazretlerinin manevi işaretiyle tekrar Elazığa dönmüş, şeyhinin postuna oturarak insanları irşad etmeye devam etmiştir.Binlerce mürid yetiştirmiş, birçok kerametleri görülmüş, insanlar onun ilim ve feyzinden nasip almışlar, Osmanlının son dönemi,cumhuriyetin ilk döneminde çok sıkıntılı günler geçirmiş, bütün engellere rağmen görevine devam etmiş, vefat ettiği zaman vasiyeti üzerine halife olarak Hacı Mustafa Hayri Babayı (k.s) bırakmış, halkı ikaz ve irşad görevini yerine getirmesini istemiştir.

EŞ ŞEYH ES SEYYİD HACI MUSTAFA HAYRİ BABA (k.s)

Malatyada M.1895 yılında dünyaya geldi. Babası Yüzbaşı Mustafa Hayri Efendi, annesi Zahide Hanım, dedesi Münir Efendi, nenesi Zeynep hanımdır. Nesilleri Kocavaizoğulları diye bilinen, ilim ve irfanlarıyla meşhur Kocavaiz (k.s)Hazretlerine, o da Seyyid Battalgazi(k.s)hazretlerine dayanır. Soy ve nesepleri Peygamber Efendimize(s.a.v) ulaşır.

Hacı Muhammed Babanın (k.s) halifesidir.Babası doğumundan 33 gün önce Malatya Akçadağ da şehit olmuş, 4 yaşında annesini kaybetmiş yetim ve öksüz olarak, nenesi Zeynep hanımın himayesinde büyümüş, ilk tahsilini Malatyada yapmış, daha sonra eniştesi Hafız Nazif Bey tarafından İstanbula götürölüp Fransız Kolejine kaydettirilmiş, burada okurken eniştesi onu Gümüşhanevi Postnişini Safranbolulu İsmail Necati (k.s) hazretleriyle tanıştırmış, burada Nakşî tarikatının Halidiye kolundan ders almıştır.

Fransız kolejini bitirdikten sonra Harbiyeye kaydolmuş son sınıfta mezuniyetine iki ay kala Birinci dünya savaşı çıkmış, silâh altına alınarak Özel bir görevle Medine ve Basraya gönderilmiştir. Gizli evrakları Filistinde Cemal Paşa'ya teslim etmiş, özel bir izinle Medineyi Münevvereye gelmiş Peygamber Efendimizin (s.a.v) kabri saadetlerini ziyaret etmiş, Medineye gelirken Arap eşkiyalarının saldırısına maruz kalmış, burada onu ölümden Hacı Muhammed Baba (k.s) kurtarmıştır.1920-1922 yılları arasında askerliğini tamamlamış, Osmanlı Devletinin yıkılması, Türkiye Cumhuriyetinin kurulması üzerine Malatyaya dönmüş, Malatya valiliğinde Vâridat memuru olarak görev yapmıştır.

Amcası ve nenesi onu halasının kızı Ümmühan Hanım ile evlendirmiş, bu evlilikten iki çocukları dünyaya gelmiş, daha sonra bu eşi ve çocukları vefat etmiştir.

Gördüğü bir rüya üzerine Hacı Muhammed Babaya intisab etmiş, onun manevi terbiyesinden geçerek 12 tarikten insanları irşad görevi almıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında şeyhiyle birlikte çok sıkıntılı günler geçirmiş, Menemem hadisesi, şeyh Said isyanı nedeniyle takibata uğramış ölümden dönmüşlerdir. Bütün engellere rağmen görevlerine devam etmiş, şeyhinin vefatı ve vasiyeti üzerine onun halifesi olarak halkı irşad ve tebliğe devam etmiş gönülleri tenvir etmiştir.

Daha sonraları Bedriye hanımla evlenmiş, bu eşinden 7 çocuğu dünyaya gelmiş, bu eşinde vefat etmesi üzerine Şaziye hanımla evlenmiştir. Bu evlilikte üç çocuğu dünyaya gelmiş, hayat mücadelesine ve insanlara hizmet etmeye yılmadan devam etmiştir.1960 yılında Ankara'ya yerleşmiş,1965 yılındada İstanbul'a avdet etmiştir. Ankara, İstanbul, Çankırı, Samsun, Trabzon, Ordu, Kayseri, Kars, İsparta, Giresun anadoludaki birçok vilayeti dolaşmış binlerce mürid yetiştirmiştir. Tarikatı Avrupaya Amerikaya kadar uzanmış, Almanya, Hollanda, Belçika ve Fransada binlerce müridi vardır. Birçok kerameti görülen Hayri Baba hazretleri İstanbul'da M.17.9.1979 Pazartesi günü Hakk'ın rahmetine kavuşmuş vasiyeti üzerine Trabzon

Akçaabat'taki türbelerine defnedilmişlerdir. Son nefeslerinde:"Alahümmağfirli verhamni ve elhikni bir Refikil Ağla"Allahım beni mağfired et, bana acı, rahmet et. Beni Refikî Âlâya ulaştır. Diyordu. Makamı Cennet derecesi âli olsun. Cenab-ı Hak Şefaatlerinden mahrum etmesin. Âmin.

EŞ ŞEYH EŞREFOĞLU RUMÎ (k.s)

1353 yılında İznik'te dünyaya gelmiş, asıl adı Abdullah olup babasının adıyla, Eşrefoğlu diye anılmıştır. Dedesi Mehmet Mısri'dir. Ailesi Osmanlı Devleti zamanında Mısır'dan gelerek İznik şehrine yerleşmiştir.İlk eğitim ve terbiyeyi babasından almış,sonra İznik'teki medreselerde Zamanın büyük alimlerinden dersler almış,daha sonraları Bursa'ya giderek Padişah Çelebi Mehmet Paşa Medresesinde zamanın en değerli alimlerinden,Tefsir,Hadis,Fıkıh dersleri alarak mezun oldu.Sayılı alimler arasına girdi.Daha sonra Medresede Hocası büyük alim Alaaddin Ali(k.s)Hazretlerinin yardımcısı oldu.Hocasına tasavvufa yönelmek isteğini bildirince,Önce Bursada Emir Sultan(k.s)Hazretlerine,oda onu Ankara'da Hacı Bayramı Veli(k.s)Hazretlerine yönlendirmiş ve ona mürid olmuştur.Seyrû Sülukunu devam ettirirken Hacı Bayram Camisinin imamlığında deruhte etmiştir.Hacı Bayramı Velinin kızı Hayrunnisa ile evlenmiş ona damat olmuş,Bayrami Tarikatının halifesi olarak İznike dönmüş orada hizmete devam etmiştir.Daha sonraları tekrar Ankara'ya dönmüş Hacı Bayramı Veli(k.s)bu sefer onu,Hama şehrinde bulunan Abdulkadir Geylani(k.s)Hazretlerinin torunlarından Eş Şeyh Es Seyyid Hüseyin Hamavi(k.s)Hazretlerine göndermiş,ailesi ve çocuğuyla gelirken,şeyh onu yolda karşılamış,ona intisab ederek Kadiri tarikatına girmiştir.Emir Sultan(k.s),Hacı Bayramı Veli(k.s),Hüseyin Hamavi(k.s)Hazretlerinin gözetiminde tasavvufî eğitimini tamamlamıştır.Hacı Bayramı Veliye 11 sene hizmet etmiş, üstadının huzurunda lüzumsuz söz edebe aykırıdır diyerek konuşmamış, sadece sorulan sorulara cevap vermiştir. Hamevi hazretlerine intisab ettikten 40 gün sonra, himmet ve icazet almış, bu duruma hayret eden diğer dervişlere, Hamavi hazretleri:"Ya Rumi bu kadar misafirimiz oldun. Sana bir ziyafet veremedik, bir ziyafet verelim, ondan sonra gidersin."dedi. Hamaviş hazretleri ona hep "Rumi"diye hitap ederdi.

Öğrencileriyle birlikte su bulunmayan bir yerde ziyafet sofrası hazırlattı. Namaz saati gelince, öğrenciler abdest için su aradılar, bulamadılar. Hamavi hazretleri, Rumi'ye: Misafire hizmet ettirmek doğru değildir ama, birde sen ara belki suyu bulursun deyince, Eşrefoğlu baş üstüne Efendim diyerek su aramaya başladı. Bir ağacın yanına varıp teyemmüm ederek, secdeye kapanıp Allah'a yalvardı."Ya Rabbi! Hocam su istiyor, lütfet, su ihsan eyle."deyince, başını secdeden kaldırdığında, secde ettiği yerden bir pınarın kaynadığını gördü. Hemen suyu doldurup hocasına götürdü. Hamavi(k.s)Hazretleri, su olmadığını söylüyordunuz. Bakın Rumi nasıl bulmuş.

Talebeler suyun olduğu yere giderler suyun yeni çıkıp aktığına şahit olurlar. Böylece hocalarının Eşrefoğlu Rumiye himmet etmesini onu çok sevmesinin sebebini anlamış olurlar.”

Hüseyin Hamavi(k.s)Hazretleri Eşrefoğlunu Anadoluya uğurladıktan sonra, arkasından baktı ve:”Abdullah koca bir denizmiş, bizde bulunan her şeyi çekip sinesine aldı.”Der. Kendisini Kadiri halifesi olarak Anadolu da görevlendirmiş, kendisine; Tarikat Sancağı, Çerağ, Seccade, Asa, Tac gibi emanetleride teslim etmiştir. Ailesiyle birlikte Ankara’da bir büddet kaldıktan sonra, İznik’e döner. Sade, temiz, münzevi bir hayat yaşayarak, şan ve şöhretten uzak, halkı irşad eder, Kadiri tarikatının Eşrefiyye kolu İznik, Bursa, Kastamonu ve anadolunun birçok yerinde neşvü nema buldu. Sadrazam Mahmut Paşa onun müridi oldu.

Eşrefoğlu Rumi, İstanbul’un fethinden önce Müzekkin Nüfus adlı bir eser yazdı, bu kitap kısa zamanda her yerde okunur oldu. Sultan Fatihin iltifatına mazhar oldu. Birçok eser yazdı. Bunlardan:1-Tarikatname,2-Delailün Nübüvve,3-Fütüvetname,4-İbretname,5-Mazeretname,6-Elestname,7-Nasihatname,8-Hayretname,9-Münacaatname,10-Cinanül cinan,11-Tâcname,12-Esrarut Talibin, eseleri günümüze ulaşmıştır.

Vefat etmeden önce talebelerinden, Abdurrahim-i Tırsi(k.s) Hazretlerini kızı Züleyha hanım ile evlendirmiş yerine vekil ve halife tayin etmiştir. H.889.M.1484 yılında İznikte vefat etmiş, İznikteki camide tekkesine defnedilmiştir. Bu külliye Sultan 4.Murat Han tarafından yeniden yapılmış, Yunanlıların İznik’i işgal ettiklerinde cami ve tekkeyi yakıp tahrip etmişler,1950 yılında yeniden restore edilmiştir. Mezar taşında:”Kutbul Arifin, Eş Şeyh Eşrefzade Abdullah Rumi yazılıdır.”Caminin minaresi İznik çinileriyle süslü ve orjinaldir.

Eşrefoğlu Rumi(k.s)Hazretleri manzum ve mensur eserlerinde, sade, samimi, süssüz, özentisiz ve günlük konuşma diline uygun bir üslub kullanmıştır.

Divanındaki bir Şiirinde:

Ey hevasına tapan	Nice beslersin teni	Nice nefse uyasın
Tövbeye gel, tövbeye.	Yılan çıyan yer anı	Nice dünya kovasın
Hakk’a tap, Hak’tan utan,	Ko teni, besle cânı,	Vakt ola usanasın,
Tövbeye gel. Tövbeye.	Tövbeye gel. Tövbeye.	Tövbeye gel, tövbeye.
Sen dünya perest oldun,	Sen teni, sandın seni,	Gör bu müvekkelleri,
Nefsinile dost oldun,	Bilmedin senden teni,	Yazarlar hayrı şerri,
Sanma dirisin, öldün.	Odlara yaktın cânı,	Günahtan gel sen beri.,
Tövbeye gel, tövbeye.	Tövbeye gel, tövbeye.	Tövbeye gel, tövbeye.
Ey miskin Adem’oğlu,	Ölüm gelecek nâçar,	Göçer bu dünya kalmaz
Usan tutma âlemi,	Dilin tadını şeşer,	Ömür payidar olmaz,

Esmeden ölüm yeli, Tövbeye gel, tövbeye.	Erken işini başar, Tövbeye gel, tövbeye.	Son pişman, assı kılmaz, Tövbeye gel, tövbeye.
Tövbe suyuyla arın, Deme gel, bugün yarın, Göresin Hak, didarın, Tövbeye gel, tövbeye.	Eşrefoğlu Rumi, sen, Tövbe kıl, erken uyan, Olma yolunda yayan, Tövbeye gel, tövbeye.	

EŞ ŞEYH İSMAİL RUMİ (k.s)

Osmanlı Devletinin yetiştirdiği büyük âlim ve velilerdendir. Adı İsmail olup Rumi nisbesiyle meşhur olmuş Kadiri şeyhidir. Babası Çoban Ali'dir. Kastamonunun Tosya ilçesi yeni ila, Çankırı (Babsa-ikizören)beldesinde 1550 yılında doğmuş, Kayabaşı oğlu sülalesi olarak tanınırlar, babası da çobandır. Çobanlık yaptığı yıllarda da kerametine şahit olunmuş, ilk tahsilini Tosya'da görmüş, akli ve nakli ilimleri öğrendikten sonra tasavvufa yönelmiş, Halveti tarikatından Şeyh Ahmed Efendi (k.s) ye intisab etmiş, bu yolda olgunlaşmış, Abdulkadir Geylani (k.s) Hazretlerinin manevi işaretleri üzerine Bağdata gitmiş, Orada Abdulkadir Geylani (k.s) dergâhındaki Kadiri şeyhi Feyzullah Efendiye (k.s) intisab ederek 40 gün kalmış, seyrü sülukunu tamamladıktan sonra, yine Abdulkadir Geylani(k.s)Hazretlerinin manevi işaretiyle: "Ya Rumi, Anadolu'ya git, tarikimi neşret." emri üzerine Anadolu'ya dönmüş; Kastamonu, Çankırı, Tosya, İstanbul, Edirne, Tekirdağ, Bosna, Rumeli, Şam ve Mısır'da irşad ve tebliğe devam ederek Kadiri Tarikatının İsmailiye kolunu yaymıştır.İstanbul'a Kadiri tarikini getirip yayan büyük velidir. Gittiği yerlerde birçok cami ve tekke yaptırmış, bu inşaatlardada birçok kerametine şahit olunmuştur. 1611 yılında İstanbul'da Tophanede ilk Kadiri Dergâhını açarak, Kadirhane adıyla birçok tekkeyi İstanbul'da hizmete açmıştır.Sultan 1.Ahmed; Sultan Ahmed Camisinin açılışında, onuda davet etmiş, merasimde; Aziz Mahmut Hüdayi(k.s)Hazretleri Hutbe, Abdulehad Nuri(k.s)Hazretleri vaaz, Şeyh İsmail Rumi(k.s)Hazretleride Kadiri dervişleriyle Kadiriye yolu üzre zikrederek töreni yöneltmişti. Tören ve zikir Sultan Ahmed'in çok hoşuna gitmiş, Anadolu ve İstanbul'daki Kadiri tekkelerine gelir bağlamıştı.(*Hadikatul Cevami c.2,sh.67*)Kızını, Bağdatta'ki Abdulkadir Geylan(k.s)Dergâhının şeyhi, Seyit Feyzullah Efendinin(k.s) oğlu Şerif Şeyh Halil Efendi ile evlendirdi. O da İstanbul'da kalarak, kayınpederinin yaşlılığında vekili olarak tarikata hizmet etti. Şeyh İsmail Rumi(k.s)Hazretleri,1631 yılında İstanbul'da vefat etti. Tophanedeki Dergâhın avlusuna defnedildi, türbesinin üstü açık olup ziyarete açıktır.(*Sefinetül Evliya, sh.110-113.Türkiye Gazetesi Evliyalar Ansiklopedisi c.11 sh.270*)İstanbul tophanedeki tekke hizmete devam etmektedir.Türbesinde:"Bilürsin rûh-ı ehlullahi kim, sahibi tasarruftur, Bu, İsmail-i Rumi meşhedidir, eyle istimdad." Kutbul

ârifin Abdulkadir Geylani hazretlerinin vâsıl-ı keramet, ulumu ve nâil-i füyuzat-ı kayyum, ârif-i billâh, vasıl-ı ilallah, pîr-i sâni İsmail-i Rumi Kuddise Sirruhu ve nefeanallah'u Teâlâ bihim ve ruhanye hazretlerinin ruh-i aliye-inûraniyelerine, bisırrılFatıhaM.1631-H.1041)Duvar taşındada:”Müdâvâdır beher bir zerresi binderde bî-şüphe,Ziyaret kıl, İsmail-i Rumi merkadin âşık.”(Hüseyin Vassaf, Sefineyi Evliya Hızr. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz. Seha Neşr.İst.1990.sh.112-113)yazılıdır.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN (s.a.v) DİLİNDEN DUALAR

“Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun. O Rahman ve Rahimdir. O din gününün sahibidir. Ey Rabbimiz! Ancak Sana kulluk eder ve yalnız Senden yardım dileriz. Bize doğru yolu göster. Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğu kimselerin yoluna eriştir. Gadaba uğramış ve sapmış olanların yoluna değil.”(Fatıha Suresi,1-7)(1)

“Allahım, gazabından rızana, ukubetinden affına, Senden yine Sana sığınırım. Sana gerektiği gibi hamd ve senadan acizim. Şüphesiz Sen, kendini Senâ ettiğin gibisin.”(et-Tergib ve terhib, 2/119-120)(Müslim)(2)

“Ey Allahım! Seni zikretmek, Sana şükretmek ve Sana güzel bir şekilde ibadet etmek için bana yardım eyle.”(Müslim)(3)

“Allahım kalbimi nifaktan, amelimi ve ibadetlerimi gösteriş ve riyadan, dilimi yalandan, gözümü hıyanetten temizle. Şüphesiz Sen gözlerin hainliğini ve gönüllerin gizlediğini bilirsin.” “Allahım, bize dünya ve ahrette selamet ver. Dinimizi ve imanımızı koru. Bizi dünyadan imansız olarak ayırma. Senden korkmayan ve bize acımayan kimselere, üzerimizde hâkimiyet kurdurma. Bize dünya ve ahirette hayır ve saadet ver. Şüphesiz senin her şeye gücün yeter.” (5)

“Allah bana yeter, Ondan başka ilah yoktur. Ona tevekkül ederim. O büyük arşın sahibidir.”(Tevbe Suresi,129)(6)

“Ey Rabbim! Bağışla, merhamet et. Sen merhamet edenlerin enhayırlısıdır.”(Müminun Suresi,118)(7)

“Ey Rabbimiz! Yaptığımız bu hayırlı işi bizden kabul buyur. Şüphesiz Sen işitensin, bilensin.

Ey Rabbimiz! Bizi Sana teslim olanlardan kıl. Neslimizdende Sana teslim olan bir ümmet yetiştir. Bize ibadet yerlerimizi göster. Tövbemizi kabul buyur. Tövbeleri kabul eden, çok merhametli olan ancak Sensin.”(Bakara Suresi,127-128)(8)

“Allahım! Senden başka ilah yoktur. Sen bütün noksan sıfatlardan münezzehsin. Gerçekten ben zalimlerden oldum.”(Enbiya Suresi,87)(9)

“Ey Rabbim! Beni yalnız bırakma. Sen varislerin en hayırlısıdır.”(Enbiya Suresi,89)

“Ey Rabbimiz! Senin indirdiğine inandık. Peygambere uyduk. Bizi şahit olanlarla beraber yaz.”(Âli İmran Suresi,53)

“Ey Rabbimiz! Katından bize rahmet ver ve işimizde doğruyu göster. Bizi başarılı kıl.”(Kehf Suresi,10) “Ey Rabbim! İlmimi artır.”(Taha Suresi,114)

“Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve Müslümanlar olarak canımızı al.”(A’raf Suresi,126)(10) “Allahım, bize dünya ve ahrette selamet ver. Dinimizi ve imanımızı koru. Bizi dünyadan imansız olarak ayırma. Senden korkmayan ve bize acımayan kimselere, üzerimizde Hâkimiyet kurdurma. Bize dünya ve ahirette hayır ve saadet ver. Şüphesiz Senin her şeye gücün yeter.”

Bizi, anne-babamızı, zürriyetimizi, kardeşlerimizi, ailemizi, burada bulunan bulunmayan bütün Müslümanları, hepsini rahmetinle yarlığa, günahlarımızı bağışla.”

“Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işimizdeki şaşkınlığımızı bağışla. Sebatımızı artır. Ayaklarımızı kaydırma. Kâfirlere karşı bize yardım et.”(Âli İmran Suresi,147)(11)

“Ey Rabbimiz! Seni bütün noksan sıfatlardan tenzih eder, kemal sıfatları ile tavsif ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Âlim ve Hâkim olan ancak Sensin.”(Bakara Suresi,32)

“Ey Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve zürriyetimizden gözümüzün aydınlığı olacak insanlar lütfeyle ve bizi takva sahiplerine önder kıl.”(Furkan Suresi,74)(12)

“Ey Rabbimiz! Unutacak veya yanılacak olursak bizi hesaba çekme.

Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme.

Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme. Bizi affet. Bizi Bağışla! Bize acı. Sen bizim Mevlamıssın. Kâfirlere karşı bize yardım et.”(Bakara Suresi,286)(13)

“Ey Rabbimiz! Bizi doğru yola, hidayet ettikten sonra kalplerimizi saptırıp döndürme. Bize kendi nezdinden bir rahmet ver. Şüphesiz ki, bağışı ençok olan Sensin.

Ey Rabbimiz! Geleceği şüphe götürmeyen bir günde, Sen insanları mutlaka toplayacaksın. Şüphesiz ki, Allah sözünden dönmez.”(Âli İmran Suresi,8-9)(14)

“Ey Rabbimiz! Bizi ve iman ile daha önce bizi geçmiş din kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde inananlara karşı hiçbir kin bırakma.

Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki, Sen çok şefkatli, çok merhametlisin.”(Haşr Suresi,10)(15)

“Ey Kalpleri çeviren! Kalbimi dinin üzerine sabit kıl.”(Tirmizi, Ümmü Seleme(r.anha)(16)

“Ey Allahım! Gözümü açıp kapatıncaya kadar beni nefsimi bırakma ve bana verdiğin iyi şeyleri geri alma.”(Bezzar)(17)

“Ey Allahım! Beni bağışla. Bana acı. Bana hidayet et. Bana afiyet ver ve beni rızıklandır.”(Müslim)(18)

“Ey Allahım! Senden rahmetini mucip olacak amelleri, mağfiretine vesile olacak ibadet ve taatleri, her günahın selameti, her iyilikten çokca yapmayı, cennetine nail olmayı, ateşten necat bulmayı dilerim.”(Hâkim)(18-a)

“Ey Allahım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, düşkünlük derecesine varan ihtiyarlardan, cimrilikten Sana sığınırım. Kabir azabından Sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden Sana sığınırım.”(Buhari)(19)

“Allahım! Bütün insanların, cinlerin, şeytanların ve zararlı şeylerin ve kem gözlerin şerrinden şifa veren kelimelere sığınırım.”(Buhari, Tec. Sarih,1384)(20)

“Ey Allahım! Peygamberin Muhammedin(s.a.v)Senden dilediği hayırlardan bende dilerim. Peygamberin Muhammedin(s.a.v) sığındığı şeylerden bende sığınırım.

Yardımına sığınılacak ancak Sensin ve ancak Senin yardımınla hayırlara ulaşılır. Güç ve kuvvet ancak Allah iledir.”(Tirmizi, Ebu Uame (r.a)(21))

“Ey Allahım! Senin sevgini, Seni sevenlerin sevgisini, beni Senin sevgine iletecek ameli Senden isterim.

Ey Allahım! Senin sevgini bana canımdan, ailemden, malımdan ve soğuk sudan daha sevimli kıl.”(Tirmizi)(22)

“Allah en büyüktür.Ona hamdimiz çoktur.Sabah akşam tesbihimiz Allah’a dır.”(Müslim)(23)

“Allahdan başka ilah yoktur. Tekdir. Ortağı yoktur. Mülk ve hamd Ona aittir. Hayatı O verir, ölümünde O verir. Ezeli ve ebedi hayat ile bakidir. Ölümsüzdür. Bütün hayırlar Onun yed-i kudretindedir. O her şeye kadirdir.”(Tirmizi)(24)

“Rabbimiz bize dünyada iyilik, ahrette de iyilik ver ve bizi Cehennem azabından koru. Ey merhametlilerin en merhametlisi, Rahman veRahim olan Allahım!” (Bakara Suresi,201)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

1 غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَتِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَ

2 أَعُوذُ بِكَ وَأُخْصِ ثَنَاءَ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ.

3 اللَّهُمَّ أَعْنِي عَلَيَّ ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ حُسْنَ عِبَادَتِكَ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَتِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَ

4 أَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُخْصِ ثَنَاءَ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ.

اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِي مِنَ النِّفَاقِ وَعَمَلٍ مِنَ الرِّيَاءِ وَلِسَانِي مِنَ الْكُذْبِ

وَبَصِيرِي مِنَ الْحِيَانَةِ فَإِنَّكَ تَعْلَمُ حَاءِنَةَ الْأَغْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورِ .

اللَّهُمَّ سَلِّمْنَا وَ سَلِّمْ دِينَنَا وَ لَا تُسَلِّمْ وَفَّتِ النَّعْزَ إِيْمَانَنَا وَ لَا تُسَلِّطْ

عَلَيْنَا مَنْ لَا يُخَافُكَ وَ لَا يَرْحَمُنَا وَارْزُقْنَا خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ إِنَّكَ

5 عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

6 حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ .

7 رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ .

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ. رَبَّنَا وَجَعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ

وَمِنْ دُرَيْتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَ أَرْنَا مَنَاسِكَتَنَا وَ ثُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ

التَّوَّابُ الرَّحِيمُ . رَبَّنَا وَنَعِثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ

- 8 وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ .
- 9 لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ .
- رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ .
- رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ .
- رَبَّنَا إِنَّا أَمَّا لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا .
- رَبِّ ذُذْنِي عِلْمًا .
- 10 رَبَّنَا افْرُغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ .
- رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَالْآخِرَةُ خَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ .
- رَبَّنَا الْغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ اسْرُفْنَا فِي أَمْرِنَا وَتَبَيَّنْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
- 11 الْكَافِرِينَ .
- سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ .
- 12 رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَنْزَلْنَا وَرُزِقَاتِنَا فُرَّةً أَعْيُنٍ وَاعْلَمْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا .
- رَبَّنَا لَا تَوَاضِعْنَا أَنْ نَسِيئًا أَوْ آخِطَانًا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى
- الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ
- 13 مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ .
- رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ رَبَّنَا
- 14 إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ .
- رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ
- 15 آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ .
- 16 يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ
- 17 اَللّٰهُمَّ لَا تَكِلْنِي اِلٰى نَفْسِي طَرَفَةَ عَيْنٍ وَلَا تَنْدَعْ مِنِّي صَالِحَ اَعْطَيْتَنِي .
- 18 اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَارْحَمْنِيْ وَاَهْدِنِيْ وَعَافِنِيْ وَارْزُقْنِيْ .

18 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَرَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ
 وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ وَفَوْزٍ بِالْجَنَّةِ وَالنَّجَاتِ مِنَ النَّارِ .
 19 اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَالْبُخْلِ وَأَعْدُ بِكَ مِنْ
 عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ .
 20 أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ الثَّامَةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَةٍ
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْتَ
 21 الْمُسْتَعَانُ وَعَلَيْكَ الْبَلَاءُ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ .
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَالْعَمَلَ الَّذِي يُبَلِّغُنِي حُبَّكَ
 22 اللَّهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي وَأَهْلِي وَمَالِي وَمِنْ الْمَاءِ الْبَارِدِ .
 23 اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا .
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ
 24 لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .